

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

JOURNAL OF BUDDHIST PHILOSOPHY EVOLVED

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

Vol. 7 No. 1 (JANUARY-JUNE 2023)

E-ISSN : 2730-2644

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
Journal of Buddhist Philosophy Evolved
ISSN : 2730-2644 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566)

ปรัชญาวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
“ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้คู่คุณธรรม”

เจ้าของวารสาร

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการของสถาบันการศึกษากับนักวิชาการของสถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีความหลากหลายของบทความ เป็นการพัฒนาคณาภพทางความคิดสู่สากล
3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิโรโสภณ

พระราชพัชรญาณมุนี

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ที่ปรึกษารองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

บรรณาธิการ

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.สมชัย บวรกิตติ

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ฝ่ายจัดทำ

ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.บรรจง ลาวะลี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.สงวน หล้าโพนทัน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
 โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
 E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถดาวโหลดได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวโหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566) เป็นวารสารที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิชาการและบทความทั่วไปด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ตลอดทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเนื่องด้วยกิจกรรมของทางสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ วิทยาเขตร้อยเอ็ดได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสาร ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาไปสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI)โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) วารสารได้เผยแพร่รูปแบบออนไลน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

กองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอ น้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (THE APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES ON SELF-MANAGEMENT, MAN- AGEMENT, AND JOB-MANAGEMENT IN THE SCHOOLS UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1)	1
พระณินชฎ์ ศรีสมบัติ, จิราภรณ์ ผั่นสว่าง, สุเทพ เมย์ไธสง.....	
การบริหารจัดการ กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด (MANAGEMENT OF 1st INFANTRY BATTALION 16th DEPARTMENT OF INFANTRY ROI ET PROVINCE)	12
เกียรติศักดิ์ บ้องรัตนไสย, พระครูชัยรัตนากร, อธิภรณ์ ถิ่นแสนดี.....	
การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ (EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF THE GENERAL EDUCATION SECTION OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS KALASIN PROVINCE)	24
พระครูสุตธรรมปคุณ (สำราญ จันทร์โท), อธิภรณ์ ถิ่นแสนดี, จิราภรณ์ ผั่นสว่าง.....	
การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (BUDGET MANAGEMENT BASED ON THE GOOD GOVERNANCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF THE EDUCATION OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)	37
จารุวัฒน์ ปาสาโก, จิราภรณ์ ผั่นสว่าง, กฤตยากร ลดาวัลย์.....	
ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์ พัฒนาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด (STUDENTS' SATISFACTION WITH TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT OF SRI SOMDET PHIMPHATTANAWITTAYA SCHOOL, SRI SOMDET DISTRICT, ROI ET PROVINCE)	51
พุมวิชญ์ เอี่ยมสุวรรณ, พระครูชัยรัตนากร, กฤตยากร ลดาวัลย์.....	
สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด (ADMINISTRATIVE COMPETENCIES BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET)	59
ศิริศักดิ์ พระศรี, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนเทวี.....	

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (ADMINISTRATIVE SKILLS BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM) <i>สงวนศักดิ์ จอมทะรักษ์, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี.....</i>	71
การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (THE BUDDHIST MONKS' PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNITIES IN THE SELAPHUMI DISTRICT, ROI ET PROVINCE) <i>พระธงชัย ธมมวชิโร (มงพลเมือง), เวชสุวรรณ อาจวิชัย.....</i>	81
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SPECIAL EDUCATION SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NORTHEAST BUREAU SPECIAL EDUCATION) <i>กชนิภา ภาณุรักษ์, อีร์ภัทร์ ถิ่นแสนดี, พระครูชัยรัตน์นาร.....</i>	93
การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF ACADEMIC AFFAIRS BASED ON THE SANGAHAVATDHU IN THE SCHOOLS UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>รวีวรรณ พลทะกลาง, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี.....</i>	103
การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด (THE PARTICIPATION OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN PROMOTION AND SUPPORT OF THE DHAMMAYUT SANGHA ORDER IN ROI ET PROVINCE) <i>พระมหาวชิรวินัย วชิรญาโณ (ประเสริฐสังข์), พระครูกิตติวราทร.....</i>	115
การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผน การจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศรีมวิทย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด (COGNITIVE DEVELOPMENT ANALYTICAL THINKING BY USING A SET OF PRACTICE WRITING PLANS, ORGANIZING EXPERIENCES, CREATIVE ARTS ACTIVITIES, 3 rd YEAR STUDENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS) <i>นาริรัตน์ จันทวฤทธิ, ปิยะสุดา เพชรเวช, วิณา ภาคมฤค, วรรัชชชญา อัครธนยวมนต์.....</i>	125

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด (PERSONNEL MANAGEMENT BASED ON THE GOOD GOVERNANCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET) <i>พระเกรียงไกร ชุมมวโร (มณีกล้วย), พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, กฤตยากร ลดาวัลย์.....</i>	135
ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (THE EFFECTS OF CIRCUIT TRAINING PROGRAM ON FUTSAL DRIBBLING SKILL IN MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS) <i>ศุภักษร มุลมณี, ธชา รุญเจริญ.....</i>	151
การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ (THE DEVELOPMENT OF LITERATURE ANALYSIS SKILLS OF MATTHAYOMSUKSA 2 STUDENTS BY USING CREATIVE DRAMA TECHNIQUES) <i>บดินทร์ งามแสง, อธิกมาส มากจ้อย.....</i>	164
การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 (DEVELOPMENT OF MANAGEMENT GUIDELINES USING THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF ROI ET PRIMARY EDUCATION AREA 1) <i>อรวรรณ สุขศรี, สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์.....</i>	176
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูคดาหาร (DEVELOPING INNOVATIVE LEADERSHIP ENHANCEMENT PROGRAMS FOR TEACHERS UNDER THE OFFICE OF MUKDAHAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA) <i>สุรัชต์สุพล วิเศษศรี, สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์.....</i>	187
การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูคดาหาร (DEVELOPMENT OF GUIDELINES MANAGEMENT TOWARDS EXCELLENCE IN SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF MUKDAHAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA) <i>ชนิดา ปากหวาน, สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์.....</i>	200

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (DEVELOPING A CLASSROOM MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP STUDENTS' SKILLS IN THE NEW ERA OF A SMALL SCHOOL UNDER THE OFFICE OF ROI ET PRIMARY EDUCATION AREA 2) <i>สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์.....</i>	213
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ (DEVELOPMENT OF PROGRAMS TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP FOREducational INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM) <i>บุษยพรรณ สุระคาย, กาญจน์ เรืองมนตรี.....</i>	226
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (THE DEVELOPMENT OF THE PROGRAMS TO ENHANCE A CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>พรวิมล ไวยकरण, ธัชชัย จิตรนนท์.....</i>	237
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย (CAUSAL FACTORS INFLUENCING LOYALTY TO BUY NATURAL SKINCARE PRODUCTS ON LALIL FACEBOOK PAGE OF CONSUMERS IN THAILAND) <i>ปภาวรินทร์ ศิริรักษ์, สุมาลย์ ปานคำ.....</i>	249
การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (DEVELOPMENT OF THE GUIDELINES OF STUDENT COUNCIL OPERATIONS IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM) <i>สุพัตรา ปัดจะยัง, ธัชชัย จิตรนนท์.....</i>	261
แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนองกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย (GUIDELINE IN DEVELOPMENT OF FACTORS AFFECTING THE ACADEMIC ACHIEVEMENTS OF THE PALI LEARNING STUDENTS IN EXCELLENT PALI LEARNING CENTER UNDER CENTRAL REGION SANGHA ADMINISTRATION OFFICE, WAT PHADHAMMAKAYA PARIYATIDHAMMA SCHOOL) <i>สิรินุช บุสโร, อินดา ศิริวรรณ, ระวีง เรื่องสังข์.....</i>	274

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (THE GUIDELINES OF SCHOOL BASED MANAGEMENT FOR EDUCATIONAL INSTITUTES OF MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>กิตติพงษ์ ลาญาติ, กาญจน์ เรืองมนตรี.....</i>	289
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (CAUSAL FACTORS INFLUENCING LOYALTY IN ORDERING SERVICE FOOD ON 1112 DELIVERY APPLICATION OF CONSUMERS IN BANGKOK AND ITS VICINITY) <i>ศักดิ์ธานี มานิตกุล, สมชาย เล็กเจริญ.....</i>	299
ความสำคัญของการละเล่นมอญซ่อนผ้าในมิติเพลงไทยสำเนียงมอญ (THE IMPORTANCE OF MON SON PAH PLAYING IN DIMENSION OF THAI SONG ON MON) <i>จ๊กกฤษณ์ วัฒนากุล.....</i>	310
การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ (THE EVALUATION OF INSTRUCTION IN LEARNING ACTIVITIES AND ADMINISTRATION OF SUFFICIENCY ECONOMY SCHOOL ASSESSMENT (SUFFICIENCY SCHOOL) OF SURIN PROVINCIAL EDUCATION OFFICE) <i>ทองคำ อำไพ.....</i>	324
การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งผลต่อมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (PROBLEM-BASED LEARNING MANAGEMENT THAT AFFECTS CONCEPT OF SCIENTIFIC PROCESS SKILLS AND LEARNING ACHIEVEMENTS ON ROCKS AND WORLD CHANGES OF PRATOMSUKSA SIX STUDENTS) <i>สุวีพรรณ สิ้นพูน, มนตรี วงษ์สะพาน.....</i>	335
สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ (QUALITY ASSURANCE STATE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE DIGITAL ERA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN) <i>จารุกิตต์ สุดสุข, อธิป เกตุสิริ, ชวนคิด มะเสนะ.....</i>	348

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม (DEVELOPING THE GUIDELINES OF ACADEMIC ADMINISTRATION BY USING QUALITY CONTROL CIRCLE FOR SCHOOLS UNDER SUB-DISTRICT MUNICIPALITIES IN MAHA SARAKHAM PROVINCE) <i>คณน สิริโชคเจริญ, ลักขณา สิริวัฒน์</i>	359
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1) <i>ภิรมณ ชีมกระโทก, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ</i>	370
การพัฒนารูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE DEVELOPMENT OF MODEL OF LEARNING PERSON OF TEACHERS NON-FORMAL EDUCATION UNDER THE OFFICE OF THE NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION OF THE NORTH EAST) <i>ดิศกุล เกษมสวัสดิ์</i>	380
กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (STRATEGY FOR USING THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF THE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION OF THE NORTH EAST) <i>ดิศกุล เกษมสวัสดิ์</i>	392
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร (THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE ACADEMIC LEADERSHIP OF TEACHERS IN MUKDAHAN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE) <i>จุฑาภรณ์ ไปนาน, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ</i>	404
แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIRNCY ECONOMY, ROI-ET SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE) <i>ฐาปณิตา สว่างศรี, จำเนียร พลหาญ</i>	415

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม (DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEMS ONLINE TEACHER OF SRISONGKHRAM INDUSTRIAL TECHNOLOGY COLLEGE NAKHON PHANOM UNIVERSITY) <i>ชาคริต จองไว</i>	428
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE TEAMWORK OF THE HEADS OF LEARNING SUBSTANCES UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM) <i>วชากร บุญสิทธิ์, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ</i>	436
แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 (GUIDELINES FOR DEVELOPING THE PARTICIPATION OF THE EDUCATIONAL BOARD IN THE ADMINISTRATION MANAGE EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1) <i>ชมาภรณ์ โสวพันธ์, จำเนียร พลหาญ</i>	447
การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ (THE DEVELOPMENT OF A SUPERVISION MODEL USING PROCESS COACHING AND MENTORING SYSTEM TO ENHANCE EDUCATIONAL QUALITY OF SCHOOLS, LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS UNDER THE MUNICIPALITY OF SURIN) <i>วัชรพงษ์ วันดี</i>	459
แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION TO ENHANCE LEARNERS' QUALITY OF SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 5) <i>มณีนวรัตน์ แก้วสีไว, นัยดา เปี่ยมพีชนะ</i>	474
ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (NEED AND GUIDELINES FOR PERSONNEL MANAGEMENT IN SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 5) <i>ปัญญาวัดน์ สังฆะ, นัยดา เปี่ยมพีชนะ</i>	488

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

(STATES AND NEEDS FOR THE ADMINISTRATION DEVELOPMENT AS THE GOOD GOVERNANCE
OF EDUCATIONAL IN SITUATIONS ADMINISTRATORS UNDER ROI-ET VOCATIONAL
EDUCATION)

ฉนวนก แสงวงษ์, วิเชียร รุ้ยยืนยง..... 500

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 3

(THE SCHOOL ADMINISTRATORS' ACADEMIC LEADERSHIP UNDER KHONKAEN PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3)

อัษฎจริญา แก้วน้อย, อุดุลย์ พิมพ์ทอง..... 511

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชัยภูมิ เขต 1

(THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS' TRANSFORMATIONAL
LEADERSHIP AND THE STUDENT ASSISTED SYSTEM IN SMALL-SIZE SCHOOLS UNDER
CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1)

นัยนชนก อารุทธทอง, นัยดา เปี่ยมพีชนะ..... 522

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

(NEED AND GUIDELINES FOR THE SCHOOL ADMINISTRATORS' ACADEMIC AFFAIR
ADMINISTRATION UNDER OF ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 1)

วิชุดา เหล่าน้ำใส, นัยดา เปี่ยมพีชนะ..... 534

การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์กร

(ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF SANDBLASTING STEEL INDUSTRY FOR EXCELLENCE
OF ORGANIZATIONAL)

ณัฐวิวัฒน์ จันทร์จงดี..... 546

การจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไปในตลาด
หลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

(THE INVESTORS' RETURN ON INVESTMENT RISK MANAGEMENT IN THE STOCK EXCHANGE
OF THAILAND: THE PROPERTY AND CONSTRUCTION INDUSTRY GROUP)

พิทักษ์ชน โชติภมรพงศ์, ณัฐภัสสร ธนาบรรพาศิษย์, ปัญญวัฒน์ จุฑามาศ..... 559

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (THE DEVELOPMENT OF SCIENCE PROCESS SKILLS AND LEARNING MANAGEMENT USING THE 5ES OF INQUIRY-BASED LEARNING WITH SCIENCE GAMES AT GRADE 4) <i>ศศิگانต์ อุดถา, ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว.....</i>	573
การประยุกต์หลักสังคหัตถ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย (AN APPLICATION OF THE FOUR BASES OF SOCIAL SOLIDARITY FOR THE ACTIVITY ADMINISTRATION OF SANGHA IN MAUNG NONGKHAH DISTRICT, NONGKHAH PROVINCE) <i>พิมพ์ลภัส นัสบุสย์.....</i>	586
กลวิธีในการขับร้องหมอลำ (STRATEGIES FOR SINGING MO LAM) <i>ชัยนาถร์ มาเพ็ชร.....</i>	596
พ็อนเกี่ยว : นาฏยลักษณ์และกลวิธีในการแสดงหมอลำกลอน (COURTSHIP DANCE: DANCE AND STRATEGIES IN PERFORMING MOR LAM KLON) <i>ฐปนีย์ ภูมิพันธ์.....</i>	610
การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ (THE EVALUATION OF THE EDUCATION DEVELOPMENT PROJECT FOR SCHOOL EXCELLENCE, LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION UNDER THE MUNICIPALITY OF SURIN) <i>วัชรพงษ์ วันดี.....</i>	625
แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SUPERVISION WITHIN EDUCATIONAL INSTITUTIONS USING THE CONCEPT OF A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>ธิดารัตน์ หัตถมา, สุวัฒน์ จุลสุวรรณณ์.....</i>	637
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM USING PARTICIPATORY FOR SCHOOLS TO EXPAND EDUCATIONAL OPPORTUNITIES UNDER THE OFFICE OF MAHA SARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3) <i>ยุทธชัย ราชดา, สุวัฒน์ จุลสุวรรณณ์.....</i>	651

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ผลการใช้ชุดการสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพิชญบัณฑิต (EFFECTS OF USING INSTRUCTION PACKAGE TO LEARNING ACHIVEMENT ON RESEARCH METHODOLOGY SUBJECT FOR CURRICULUM AND INSTRUTION STUDENTS OF PICHAYABUNDIT COLLEGE)	
ลระดา ดอนหงษา.....	666
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น (FACTORS AFFECTING EDUCATION OF UNIVERSITY STUDENTS IN KHON KAEN PROVINCE)	
จรรยา ปันทวังกูร.....	677
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิค เกษตรวิสัย (A MODEL FOR PROFESSIONAL COMPETENCY DEVELOPMENT OF LEARNERS IN COOPERATION WITH NETWORK PARTNERS KASETWISAI TECHNICAL COLLEGE)	
สิทธิศักดิ์ เพิ่มพูล, พัชรี ศิลารัตน์.....	686
การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชา การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด (ENHANCING LEARNING ATTITUDE IN ASSERTIVENESS OF STUDENTS IN THE GOVERNMENT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS)	
จური สายจันเจียม, พระครูปลัด ทองใบ สุภภาโส, อิศเรศ จิณฤทธิ์, อติศักดิ์ ทุมอนันต์, ศุภสิทธิ์ ลินทมาตย์.....	698
การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร พีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม (THE DEVELOPMENT OF ONLINE LESSONS ON BASIC MATHEMATICS 6 ABOUT SURFACE AREA AND VOLUME OF PYRAMIDS, CONES AND SPHERES USING GOOGLE CLASSROOM APPLICATION FOR THE NINTH GRADE STUDENTS OF MUANGPHONPITTAYAKOM SCHOOL)	
สุมาลี ภูสีอ่อน.....	707
รูปแบบและกระบวนการในงานบุญบวชควายหลวง (FORMS AND DANCING PROCESS IN THE KWAI LUANG MERIT-MAKING CEREMONY)	
หนึ่งฤทัย วงษาหาราช, สุขสันติ แวงวรรณ, จินตนา สายทองคำ.....	719

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทความวิชาการ

สภาวะธรรมกับภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา (THE NATURE OF DHARMA AND THE LEADERSHIP OF GROWTH MINDSET IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS) พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์.....	734
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล (ACADEMIC LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS IN NEW NORMAL AGE) ภาณุพงศ์ อุณชาติ, เอกราช ไชยิตพิมาณเวช.....	743
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์ และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์	754 761

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*
THE APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES ON SELF-MANAGEMENT, MAN-
AGEMENT, AND JOB-MANAGEMENT IN THE SCHOOLS UNDER
THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

พระธนัชฐ์ ศรีสมบัติ¹, จิราภรณ์ ผันสว่าง², สุเทพ เมยไธสง³
Phra Tanit Srisombat¹, Jiraporn Phansawang², Suthep Maythaisong³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : tanit821@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 313 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.67-100 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักพุทธธรรมในการการครองงาน : อิทธิบาท 4 รองลงมา คือ หลักพุทธธรรมในการการครองคน : สังคหวัตถุ 4 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักพุทธธรรมในการครองตน : สปัจริยธรรม 7 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ยกเว้นประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน รายงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จาก

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา ได้แนวทาง ดังนี้ บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ และเข้าใจในหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมายและนโยบายอย่างท่องแท้ และมีทักษะความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี รักและชอบงานที่ทำอย่าง เต็มใจ จริงใจและทุ่มเท

คำสำคัญ : หลักพุทธธรรม; การครองตน; การครองคน; การครองงาน

ABSTRACT

The objectives of the research were 1)to study the application of Buddhist Principles on Self-Management, Man-Management, and Job-Management In schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1, 2) to compare the application of Buddhist Principles on Self-Management, Man-Management, and Job-Management In schools classified by positions and working experiences, and 3)to find out the guidelines for application of Buddhist Principles on Self-Management, Man-Management, and Job-Management In schools as mentioned. The samples were the teachers, totally 313 in number and 10 interviews.The instrument for collecting the data was the five-rating scale questionnaire, with its reliability value at 0.96 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test.

The findings were 1) the application of Buddhist Principles on Self-Management, Man-Management, and Job-Management In schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1 was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MOST' level. The leading aspect was that of the Job-Management; Paths of Accomplishment, followed by, Man-Management; Bases of Sympathy, and the lowest rated was Self-Management; 7 Virtuous Qualities, 2) The comparison of the application of Buddhist Principles on Self-Management, Man-Management, and Job-Management In schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1 found the result of different positions, except work experience, and the 3 aspects were different significantly at 0.5, 3) The guideline of the application of Buddhist Principles on Self-Management, Man-Management, and Job-Management In schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 1 from the executives' in-depth interview was the personnel in school must have the regular literacy in methods, rules, law, and policy genuinely. Furthermore, they must be able to convey the knowledge into work truly and vigorously.

Keywords : Buddhist Principles; Self-Management; Man-Management; Job-Management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ท้าววิจัย

เรื่องร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า มีสาเหตุใหญ่ๆ อยู่ 5 ประการ พฤติกรรมตนเอง ได้แก่ ขาดประสบการณ์หรือความรู้ สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ เงินเดือนน้อยไม่พอกับค่าครองชีพ สวัสดิการการไม่เพียงพอ เศรษฐกิจผันผวน สภาพทางสังคม ได้แก่ การฟุ่มเฟือย การสร้างค่านิยมที่ผิด มีแหล่งอบายมุข ภาษีสังคม ระบบบริหารราชการ ถ้าไม่จัดระบบให้ดีย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติราชการเกิดความเบื่อหน่ายเปิดโอกาสให้มีการทุจริตต่อหน้าที่ได้ ได้แก่ ความไม่เหมาะสมของระเบียบกฎหมาย การกระจายอำนาจ การใช้กฎหมายขาดความจริงจัง ระบบอุปถัมภ์ หน่วยงานหย่อนการบังคับบัญชา การแบ่งหน้าที่ไม่เหมาะสม ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน สภาพจิตใจของข้าราชการเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการกระทำผิดทางวินัย สภาพจิตใจของบุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงเกิดจากปัจจัย 4 ด้าน คือ พฤติกรรมตนเอง สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ระบบบริหารราชการ ซึ่งกระทบกระเทือนหรือช่วยให้บุคลากรตัดสินใจที่จะกระทำผิดอะไรก็ได้หรืออาจจะนำไปสู่การกระทำผิดมิชอบ (กลุ่มบริหารงานบุคคล, 2563)

หลักธรรมนั้นมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องคุณธรรมความดีความงาม และความสุข เป็นการกำหนดคุณค่าของแนวทางมาตรฐานความประพฤติเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกันด้วยการปลูกฝังลักษณะนิสัยในตนเองไปจนถึงการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งพระพุทธศาสนาถือว่าสังคมเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ทุกคนมีโอกาสอันเท่าเทียมกันที่จะพัฒนาตนเอง และเข้าถึงประโยชน์สุขได้มากที่สุด เพราะฉะนั้น การดำเนินชีวิตที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตน บุคคลรอบข้าง ญาติมิตรเพื่อนร่วมงาน จึงจำเป็นต้องมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ เพื่อเกื้อหนุนจุดหมายที่ตั้งไว้ และเพื่อบรรลุประโยชน์สุขของชีวิตไปตามลำดับขั้นอันเหมาะสม ซึ่งในบทความนี้จักได้นำเสนอหลักธรรมอันเป็นไปเพื่อการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน(พระมหาจรรุญ อภิธมฺมจิตโต, ปิยวรรณ หอมจันทร์, ภัทรพล ใจเย็น, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมแก่การประยุกต์ใช้ในการครองตน ครองคน และครองงาน ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญยิ่งของบุคลากรในสถานศึกษาควรนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงได้เลือกศึกษาเฉพาะหมวดธรรมที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงสามารถนำไปใช้ได้กับการบริหาร หลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อการครองตน หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อการครองคน และหลักอิทธิบาท 4 เพื่อการครองงาน และสนใจศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาทั้งนี้แนวทางการบริหารโดยมีหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. สมมุติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบถึงการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตนครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

4.2 ทำให้ทราบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และเป็นครูจำนวน 292 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากกลุ่มเป้าหมายโดยผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ 10 ท่าน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 2 ตอน ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตนครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ 2) แบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มี ทั้งหมด 3 ด้าน 1) ด้านการครองตน 2) ด้านการครองคน 3) ด้านการครองงาน มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 เชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVA) โดยใช้สถิติ F-test

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมทุกด้าน

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตนครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น (n = 313)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. หลักพุทธธรรมในการครองตน : สปัจริศธรรม 7	4.51	.51	มากที่สุด
2. หลักพุทธธรรมในการครองคน : สังคหวัตถุ 4	4.53	.54	มากที่สุด
3. หลักพุทธธรรมในการครองงาน : อิทธิบาท 4	4.56	.55	มากที่สุด
รวม	4.53	.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงาน ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{x}=4.53, S.D.=.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักพุทธธรรมในการครองงาน : อิทธิบาท 4($\bar{x}= 4.56, S.D.=.55$) รองลงมาคือ หลักพุทธธรรมในการครองคน : สังคหวัตถุ 4($\bar{x}=4.53, S.D.=.54$) และหลักพุทธธรรมในการครองตน : สปัจริศธรรม 7 ($\bar{x}=4.51, S.D.=.51$) ตามลำดับเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า

1) หลักพุทธธรรมในการครองตน : สปัจริศธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ บุคลากรประพฤติตนตามกฎระเบียบของหน่วยงาน ($\bar{x}=4.59, S.D.=.62$) รองลงมา คือ บุคลากรปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ($\bar{x}=4.56, S.D.=.63$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีความสามารถในการคิดริเริ่มหาหลักการแนวทางวิธีการใหม่ๆมาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน($\bar{x}=4.43, S.D.=.74$)

2) หลักพุทธธรรมในการครองงาน : อิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ บุคลากรมีความห่วงใยเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน($\bar{x}=4.56, S.D.=.68$) รองลงมา คือ บุคลากรมีน้ำใจช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน($\bar{x}=4.56, S.D.=.67$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีวาทศิลป์ในการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานและให้เกียรติซึ่งกันและกัน($\bar{x}=4.47, S.D.=.74$)

3) หลักพุทธธรรมในการการครองงาน : สังคหัตถ์ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ บุคลากรมีข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆจะถูกนำมาตรวจสอบและพิจารณาร่วมกันเพื่อหา แนวทางการแก้ไข ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x}=4.65, S.D.=.57$) รองลงมา คือ บุคลากรมีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ เพื่อความสำเร็จขององค์กร ($\bar{x}=4.62, S.D.=.67$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรรักและชอบที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ หรืองานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และบุคลากรมีความยินดี และพอใจในตำแหน่ง และหน้าที่ของตนในสังคม ($\bar{x}=4.50, S.D.=.77$)

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการ ครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในการครองตน ครองคน และครองงาน	ตำแหน่ง				t	Sig.
	ผู้บริหาร (n = 21)		ครูผู้สอน (n = 292)			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. หลักพุทธธรรมในครองตน : สัปปุริสธรรม 7	4.59	.62	4.50	.50	-.63	.45
2. หลักพุทธธรรมในครองคน : สังคหัตถ์ 4	4.67	.80	4.52	.51	-.881	.20
3. หลักพุทธธรรมในครองงาน : อิทธิบาท 4	4.66	.83	4.55	.52	-.601	.37
รวม	4.64	.73	4.52	.49		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็น โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ($n=21$) ($\bar{x}=4.64, S.D.=.73$) ($n=292$) ($\bar{x}=4.52, S.D.=.49$)

6.3 ผลแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1

ด้านการครองตน การเป็นคนดีที่สมบูรณ์ซึ่งถือเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับบุคลากรในสถานศึกษาที่สมบูรณ์แบบด้วยคุณธรรมสัปปุริสธรรม 7 รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล รู้จักหลักแห่งการครองตนเองในสถานศึกษา เป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยไม่คิดว่าตนเองเก่ง หรือฉลาดกว่าคนอื่น เป็นผู้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บเพราะไม่ทำอะไรมากเกินไปเกินกำลังของตนทำให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่างได้ดียังครองตนอยู่ได้ด้วยความไม่ประมาทเพราะรู้จักคบเพื่อนดีเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1, 2, 3, 6 ให้สัมภาษณ์ว่า “บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้และเข้าใจในหลักเกณฑ์

วิธีการ ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมาย และ นโยบายอย่างถ่องแท้ และมีทักษะ ความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี สามารถแก้ปัญหา ด้วยมีปฏิภาณ ไหวพริบ เป็นอย่างดี รักและชอบงานที่ทำอย่างเต็มใจ จริงใจและทุ่มเท”

ด้านการครองคน การส่งเคราะห์การปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจบุคคลอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่ นับถือให้เกิดความรักใคร่ นับถือ และที่มีความรักใคร่ นับถืออยู่แล้ว ก็ทำให้เกิดความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นการสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลประกอบไปด้วย การให้การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกัน การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักที่จับใจแก่กันและกัน การประพุดติประโยชน์ต่อกันและกัน ความเป็นผู้วางตนสม่าเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4, 7, 10 ให้สัมภาษณ์ว่า “เพราะถ้าปฏิบัติตาม หลักสังคหวัตถุ 4 แล้วก็จะ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารได้เป็นอย่างดี ทั้ง ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตาทัง 4 นี้ เมื่อปฏิบัติได้ ย่อมให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในกลุ่มชนนั้นๆ”

ด้านการครองงาน การทำงานหรือทำสิ่งใดๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ มีความพอใจในสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจ ด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำงานมีความเพียรในการกระทำสิ่งนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5, 8, 9 ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม และมีมานะอุตสาหะ ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น ความเอาใจใส่ ความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทำ ไม่วางธุระในสิ่งนั้นๆ คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพิจารณาโทษเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ ตรวจสอบหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ”

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

7.1 ระดับความความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงาน ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

7.1.1 หลักพุทธธรรมในการครองตน สัปปุริสธรรม 7 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน สัปปุริสธรรม 7 ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ จะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรประพฤติตนตามกฎระเบียบของหน่วยงาน อภิปรายได้ว่า บุคลากรในสถานศึกษาทุกตำแหน่งเคารพ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานตนเองที่สังกัดของตนได้ประกาศไว้ เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างราบรื่น และลดปัญหาในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของเวอร์ทีแกน (Vertigan, 2013) ได้กล่าวไว้ว่า ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีจริยธรรม และยึดหลักนโยบายของสถานศึกษาสำหรับแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปฏิบัติงานร่วมกันในสถานศึกษา

7.1.2 หลักพระพุทธรธรรมในการครองคน สังคหวัตถุ 4 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองคน สังคหวัตถุ 4 ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ จะเห็นได้ว่าข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรมีความห่วงใยเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน อภิปรายได้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือกันเมื่อประสบปัญหา แบ่งปันความรู้ด้านต่างๆ คอยอำนวยความสะดวกต่อกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษามีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และเกิดความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ทำให้สถานศึกษาแห่งนี้มีความเข้มแข็งและบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระดณัย อนาวิโล (บุญสาร) (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านหลักพระพุทธธรรมในการครองคน โดยภาพรวมมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และกล่าวไว้ว่า บุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารการศึกษา เป็นผู้สามารถ ครองตน ครองคน ครองงาน ได้อย่างดีเยี่ยม เป็นแบบอย่างที่ดีที่ซื่อสัตย์ จริงใจ ใจกว้าง โปร่งใส มุ่งมั่น ตั้งใจ เสียสละ ทุ่เม ยุตธรรม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเป็นผู้มองการณ์ไกล คาดคะเนได้ถึงแนวโน้มในอนาคตพิจารณาตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบหาข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องในกิจที่ทำ

7.1.3 หลักพระพุทธธรรมในการครองงาน อิทธิบาท 4พบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองงาน อิทธิบาท 4 ของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ จะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบุคลากรมีข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆจะถูกนำมาตรวจสอบและพิจารณาร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมออภิปรายได้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นย่อมเกิดข้อผิดพลาดได้ ไม่ว่าจะเป็นความผิดพลาดด้านสารสื่อสารจนเป็นสาเหตุทำให้การจัดกิจกรรมของโรงเรียนไม่ราบรื่น ลำช้าบ้างเล็กน้อย แต่ทางครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมดังกล่าวก็จะช่วยกันแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า เมื่อการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นก็จะมีการประชุมสรุปกิจกรรม พร้อมทั้งร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาด และร่วมกันหาแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ พระสุวรรณา อินทโชโต (เหือน) และมานพ นักการเรือน (2563) กล่าวไว้ว่า หลักธรรมที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติกิจทุกอย่างประกอบด้วย (1) ฉันทะ คือ ความพอใจในสิ่งที่เราจะทำ (2) วิริยะ คือ ความเพียรไม่ทอดทิ้งในการประกอบกิจนั้น ๆ (3) จิตตะ คือ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งธุระในเรื่องนั้น ๆ และ (4) วิมังสา คือ การใช้ปัญญา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระดณัย อนาวิโล (บุญสาร) (2554) ได้ทำวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ด้านหลักพระพุทธธรรมในการครองงาน โดยภาพรวมมีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และกล่าวไว้ว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าสามารถช่วยให้งานสำเร็จและบุคลากรมีความสุขในการทำงานแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปรับปรุงแก้ไข และร่วมภาคภูมิใจ”

7.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน

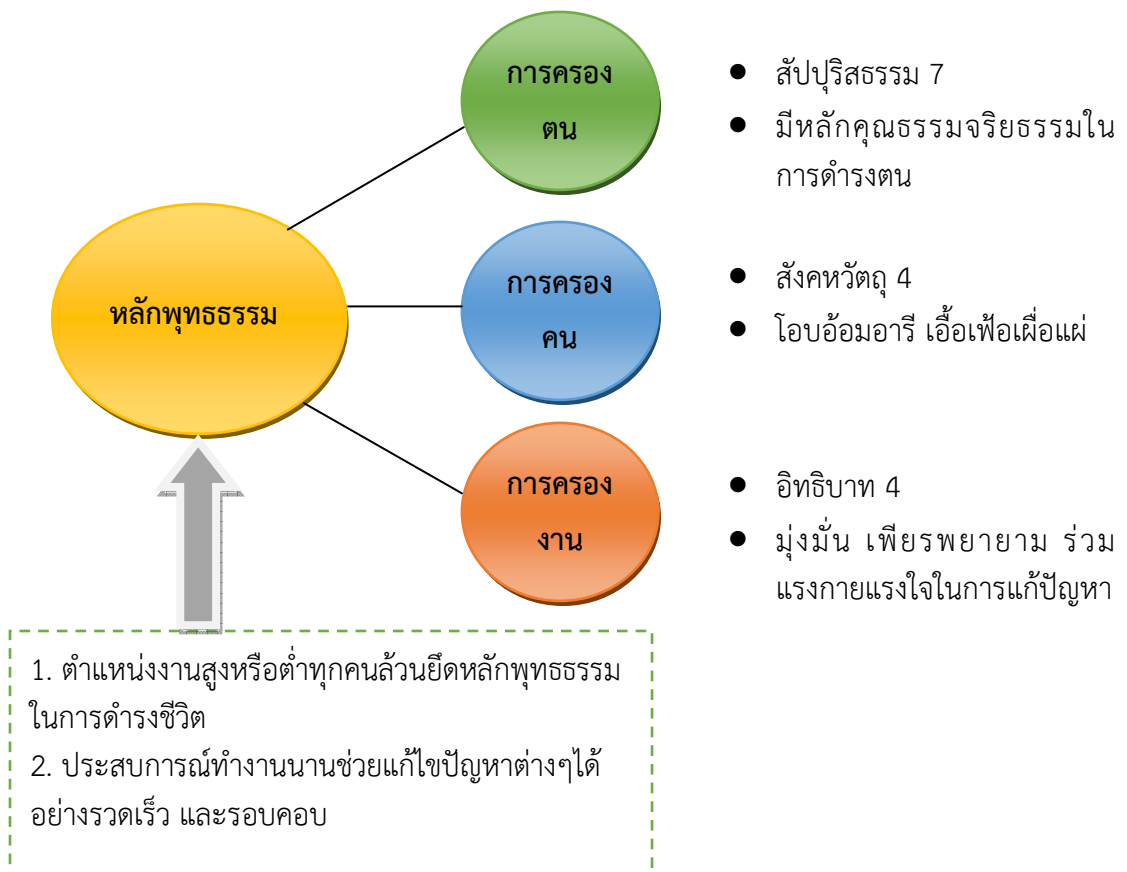
7.2.1 ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม ตำแหน่ง มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยใน

ครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทน์ทนต์ ศรีวิเศษ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พูน สวัสดิ์รักษา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2.2 ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานมีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพ็ญภา พิสิฐ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักศาสนาธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและครองงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 องค์ความรู้ใหม่ที่รับจากการวิจัย สรุปเป็นแผนภาพดังนี้

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้และเข้าใจในหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบกฎ ข้อบังคับ มติ กฎหมายและนโยบายอย่างท่องแท้

9.1.2 บุคลากรควรมีทักษะความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ได้เป็นอย่างดี รักและชอบงานที่ทำอย่างเต็มใจ จริงใจและทุ่มเท

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 นำไปประยุกต์ใช้สำหรับกรวางแผนงานการบริหารให้เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

9.2.2 ประยุกต์ใช้ในบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะบุคลากรในสถานศึกษาโดยมุ่งทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และองค์กร

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานของบุคลากร ในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

9.3.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการครองตน ครองคนและ ครองงานของบุคลากร ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นๆ

10. บรรณานุกรม

กลุ่มบริหารงานบุคคล. (2563). ข้อมูลเกี่ยวกับงานกลุ่มบริหารงานบุคคล. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.

ทองพูน สวัสดิรักษา. (2557). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา อำเภอไพศาลี จังหวัด นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวรรตน์ อายุยืน. (2561). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นันทน์ทนต์ ศรีวิเศษ. (2558). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

พระดณัย อนาวิโล (บุญสาร). (2554). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา กรณีศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาจรัญญ อภิธมมจิตโต, ปิยวรรณ หอมจันทร์, ภัทรพล ใจเย็น. (2562). หลักธรรมเพื่อการบริหาร ตนบริหารคนและบริหารงาน. การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร. ครั้งที่ 3. 269-277.

- พระสุวรรณา อินทโชโต (เหื่อน). (2563). การใช้อิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา10 มกราคม 1979 จังหวัดเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เพ็ญนภา พิสิท. (2556). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2553). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). ชลบุรี : มนตรี.
- Vertigan, S.A. (2013). Ethics and the business of schooling : developing a critical realist Methodology. Retrieved 18 January 2021. from <http://eprints.ioe.ac.uk/id/eprint/7511>

การบริหารจัดการ กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด*
MANAGEMENT OF 1st INFANTRY BATTALION 16th DEPARTMENT
OF INFANTRY ROI ET PROVINCE

เกียรติศักดิ์ ป่องรัตนไสย์¹, พระครูชัยรัตนากอร์², ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี³
Kiattisak Pongrattanasai¹, Phrakruchairattanakorn², Theeraphat Thinsandee³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : tum_kiattisak@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการ ความคิดเห็นของกำลังพล กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามระดับชั้นยศ และ ประสบการณ์ทำงาน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นกำลังพลกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 150 นาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test แบบ Independent และ ค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการ กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม ระดับชั้นยศ และประสบการณ์ทำงาน โดยรวม พบว่า ระดับชั้นยศนายทหารชั้นประทวน และชั้นยศนายทหารชั้นสัญญาบัตร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ที่แตกต่างกัน และประสบการณ์ทำงาน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ที่แตกต่างกัน 3. สรุปผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด 3.1) ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล ควรจัดเจ้าหน้าที่ควรติดตามและใส่ใจในเรื่องสิทธิต่างๆ ของกำลังพล ควรมีมาตรการรองรับที่เข้มงวดสำหรับกำลังพลที่กระทำความผิด และควรบริการด้านสิทธิต่าง ๆ ของกำลังพลมีความล้ำค่า 3.2) ด้านการบริหารงานการข่าว ควรมีบริการอินเทอร์เน็ตฟรีสำหรับบ้านพักหรือห้องแถวข้าราชการ เพื่อให้ไวต่อการติดต่อข่าวสาร และควรอยากให้อ่างข่าวสารที่สำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยและกำลังพล อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง 3.3) ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุนควรมีการส่งกำลังบำรุงประเภท สป.1 ให้เพียงพอต่อความต้องการของกำลังพล การเบิก จ่าย สิ่งอุปกรณ์ประเภท สป.ต่างๆ ควรทำเรื่องเบิก คืน ส่งซ่อม ตามวงรอบเพื่อให้มีชุดอุปกรณ์พร้อมใช้อยู่เสมอ 3.4) ด้านการ

บริหารงานยุทธการ ควรปรับเปลี่ยน หมุนเวียน กำลังพล สำหรับการปฏิบัติงานและการเข้ารับการ
การจัดกำลังในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ยังคลุมเครือไม่ชัดเจนในหลายๆ ด้าน

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา; การบริหารจัดการ; กำลังพล

ABSTRACT

The objectives of this thesis are as follows: 1) to study the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province; 2) to compare the management the opinion of the troops 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province classified by rank and work experience 3) to study recommendations for the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province The sample group in this research The Army Battalion 1st Infantry Regiment of the 16th Roi Et's 150 instruments. statistics used in data analysis. These were percentage, mean, standard deviation, independent t-test, and f-test.

The results found that: 1. Management 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province, is very included.2. Comparison of opinions towards the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province, classified by rank and work experience. and the rank of commissioned officer There are opinions on the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province. different and working experiences are different. There are opinions about the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province. different 3. Summary of the study, recommendations and guidelines for the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province 3.1 Administration and personnel management There are suggestions for the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province. Staff should be organized, should follow up and pay attention to the rights of the personnel, should print the salary order rules. Regulations for promotion, dismissal, and transfer to personnel as a guideline for government service, Strict support measures should be in place for the offending personnel. and should be delayed in the service of various rights of the personnel. 3.2 News management There should be free internet service for government officials' houses or offices to be sensitive to information. And should want to inform important news related to the unit and troops. At least once a week 3.3 Maintenance and Support Management There are suggestions for the management of the 1st Infantry Battalion, 16th Infantry Regiment, Roi Et Province. There should be a maintenance of type Sor.Por.1 to be sufficient to meet the needs of personnel, disbursement of equipment, various types of Sor Por.

should be made withdrawing, returning, sending for repairs according to the cycle so that equipment is always ready for use. And I ask that the army troops that demand nothing short of where the 3.4 administrative operations. The personnel should be shuffled, rotated, for operations and admission. The organization of forces in various missions is still unclear in many aspects.

Keywords : Development Model; Management; Troops

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในมาตรา 77 ได้บัญญัติให้รัฐจัดให้มีกองทัพที่มีหน้าที่ในการรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติ ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และหน้าที่ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งกองทัพไทยประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือและ กองทัพอากาศ ซึ่งกองทัพบกเป็นกองทัพที่มีกำลังพลประจำการมากที่สุด ซึ่งกองทัพบกมีส่วนร่วมสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ปัญหา ดังนั้นกองทัพบกจึงต้องใช้บุคลากรที่ต้องพัฒนาให้มีความรู้ความชำนาญ ยุทธวิธีที่มีขีดความสามารถ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน และ ทรัพยากรที่มีอยู่เข้าไปดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เพื่อรับมือกับภัยคุกคาม ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 และตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ ทบ.,กท. พ.ศ. 2513 (กระทรวงกลาโหม, 2503) ได้กำหนดหน้าที่ในการวางแผนงานตลอดจนหน่วยงานและ เจ้าหน้าที่ในการวางแผนไว้ในกรมฝ่ายเสนาธิการ โดยจัดอัตราเจ้าหน้าที่ๆ วางแผนไว้อย่างแน่ชัดในหน่วยระดับรองลงไป เช่น กองทัพอากาศ กองพล กรม และกองพัน โดยจะมีฝ่ายอำนวยการเป็นเจ้าหน้าที่ในการวางแผนอยู่ เพื่อประโยชน์และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด

การบริหารจัดการหน่วยของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 ผู้บังคับบัญชา มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลา จึงไม่สามารถอำนวยการและประสานการปฏิบัติงานภายในหน่วยได้อย่างเต็มขีดความสามารถ จึงจำเป็นต้องมีฝ่ายอำนวยการ เพื่อช่วยผู้บังคับบัญชาให้สามารถวางแผนและปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบ ลดความผิดพลาดเพื่อให้ภารกิจลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งการจัดแผนกฝ่ายอำนวยการภายใน บก. ของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล ด้านการบริหารงานการข่าว ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน และด้านการบริหารงานด้านยุทธการและการจัดการฝึก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนของหน่วยแล้วต้องอาศัยการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนผู้บังคับบัญชายุ่งตลอดเวลา แนวทาง นโยบาย และวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงาน ล้วนแล้วไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและยุคสมัยของผู้บังคับบัญชานั้นๆ จึงส่งผลทำให้หน่วยไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องตามที่หน่วยนั้นควรจะเป็น (กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16, 2564)

ดังนั้นจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาปรับให้เข้ากับการทำงานของหน่วยงาน ซึ่งคาดว่าจะผลที่จะได้รับจากการศึกษานี้จะนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาหน่วยให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องตามกระบวนการปฏิบัติงานในหน่วยงานและเป็นแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อที่หน่วยงานจะเป็นที่ยอมรับและเป็นต้นแบบที่ดี และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ตามนโยบายและเป้าหมายของกองทัพบก อันจะส่งผลต่อการพัฒนากำลังพลพัฒนาหน่วยและการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามระดับชั้นยศ และประสบการณ์ทำงาน
- 2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 เพื่อนำผลที่ได้จากการทำบัณฑิตนิพนธ์มาเป็นแนวทางให้หน่วยงานนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และส่งเสริมการปฏิบัติงานของกำลังพล
- 3.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและหลักปฏิบัติในการบริหารหน่วยงาน
- 3.3 เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน เสริมสร้างการมีส่วนร่วม และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงานต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการ กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยกำลังพลของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ในปี 2564 จำนวน 239 นาย (กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำลังพลของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2564 จำนวน 150 นาย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน (ยูทริ ไทยวรรณ และกุสุมา ผลาพรม, 2553) และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือเพื่อการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย ระดับชั้นยศและประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย

และน้อยที่สุดตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อการศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ดมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test แบบ Independent

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติงานของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล	4.48	0.72	มาก	2
2. ด้านการบริหารงานการข่าว	4.49	0.69	มาก	1
3. ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน	4.38	0.77	มาก	4
4. ด้านการบริหารงานยุทธการ	4.46	0.65	มาก	3
โดยรวม	4.10	4.45	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากรตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับชั้นยศ โดยรวม และรายด้าน

ความคิดเห็น	นายทหารชั้นประทวน (n =125)			นายทหารชั้น สัญญาบัตร (n =25)			t	p - values
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการบริหารงาน ธุรการและกำลังพล	4.52	0.63	มากที่สุด	4.28	0.30	มาก	1.87	0.06
2. ด้านการบริหารงานการ ข่าว	4.52	0.63	มากที่สุด	4.21	0.34	มาก	3.66	0.00

ความคิดเห็น	นายทหารชั้นประทวน (n =125)			นายทหารชั้น สัญญาบัตร (n =25)			t	p - values
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
3. ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน	4.42	0.76	มาก	4.13	0.26	มาก	3.40	0.01
4. ด้านการบริหารงานยุทธการ	4.50	0.57	มาก	4.26	0.38	มาก	1.99	0.05
เฉลี่ย	4.49	0.74	มากที่สุด	4.22	0.39	มาก	2.73	0.03

จากตารางที่ 2 พบว่า กำลังพลของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีระดับชั้นยศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test (Independent Samples) พบว่า ระดับชั้นยศนายทหารชั้นประทวน และชั้นยศนายทหารชั้นสัญญาบัตร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวม และรายด้าน

ความคิดเห็น	1-5 ปี (n =93)			6-10 ปี (n =23)			10 ปี ขึ้นไป (n =34)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล	4.74	0.50	มากที่สุด	3.88	0.61	มาก	4.16	0.29	มาก
2. ด้านการบริหารงานการข่าว	4.79	0.53	มากที่สุด	3.87	0.54	มาก	4.08	0.37	มาก
3. ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน	4.70	0.61	มากที่สุด	3.75	0.71	มาก	3.91	0.37	มาก
4. ด้านการบริหารงานยุทธการ	4.69	0.53	มากที่สุด	4.05	0.37	มาก	4.11	0.35	มาก
เฉลี่ย	4.73	0.54	มากที่สุด	3.89	0.56	มาก	4.06	0.34	มาก

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของระดับการบริหารจัดการหน่วยของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ประสบการณ์ทำงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในห้วงอายุราชการ 1-5 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และประสบการณ์ทำงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในห้วงอายุราชการ มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวม และรายด้าน

ความคิดเห็น	แหล่งความ ปรวนแปร	ss	df	MS	F	P - value
1. ด้านการ บริหารงานธุรการ และกำลังพล	ระหว่างกลุ่ม	17.85	2.00	8.92	38.24*	.00
	ภายในกลุ่ม	34.31	147.00	.23		
	รวม	52.16	149.00			
2. ด้านการบริหาร งานการข่าว	ระหว่างกลุ่ม	22.83	2.00	11.41	45.66*	.00
	ภายในกลุ่ม	36.74	147.00	.25		
	รวม	59.57	149.00			
3. ด้านการบริหาร การส่งกำลังบำรุง	ระหว่างกลุ่ม	25.93	2.00	12.96	38.50*	.00
	ภายในกลุ่ม	49.49	147.00	.34		
	รวม	75.42	149.00			
4. ด้านการบริหาร งานยุทธการ	ระหว่างกลุ่ม	12.74	2.00	6.37	28.64*	.00
	ภายในกลุ่ม	32.71	147.00	.22		
	รวม	45.45	149.00			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	19.43	2.00	9.71	46.00*	.00
	ภายในกลุ่ม	31.04	147.00	.21		
	รวม	50.47	149.00			

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของระดับการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้วยการใช้สถิติ F-test โดยรวม พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไว้ว่า 1)เจ้าหน้าที่ควรติดตามและใส่ใจในเรื่องสิทธิต่างๆ ของกำลังพล 2)ควรปรับระเบียบค่าส่งเงินเดือน ระเบียบการเลื่อนยศ ปลด ย้าย ให้แก่กำลังพลเพื่อเป็นแนวทางในการรับราชการ

ด้านการบริหารงานการข่าว ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไว้ว่า 1)ควรมีบริการ อินเทอร์เน็ตฟรีสำหรับบ้านพักหรือห้องแถวข้าราชการเพื่อให้ไวต่อการติดต่อข่าวสาร 2)อยากให้แจ้ง ข่าวสารที่สำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยและกำลังพล อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ไว้ว่า 1)การส่งกำลังบำรุงประเภท สป.1 ไม่เพียงพอต่อความต้องการ 2)การเบิก จ่าย สิ่งอุปกรณ์ ประเภท สป.ต่างๆ ควรทำเรื่องเบิก คืน ส่งซ่อม ตามวงรอบเพื่อให้มียุทธโปกรณ์พร้อมใช้อยู่เสมอ

ด้านการบริหารงานยุทธการ ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไว้ว่า 1)ควรสับเปลี่ยน หมุนเวียน กำลังพล สำหรับการปฏิบัติงานและการเข้ารับการฝึก 2)การจัดกำลังในการปฏิบัติภารกิจ ต่างๆ ยังคลุมเครือไม่ชัดเจนในหลายๆ ด้าน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การบริหารจัดการหน่วยของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1)ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล 2)ด้านการบริหารงานการข่าว 3)ด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน 4)ด้านการบริหารงานยุทธการ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกว่า กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายของ กองทัพบกในด้านการปฏิบัติงานของฝ่ายอำนวยการต่างๆ ของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพล ด้านการบริหารงานการข่าว ด้านการบริหารการการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน และด้านการบริหารงานด้านยุทธการตาม ขอบเขตและหน้าที่ ได้แก่ การพัฒนา การดำรงรักษาบัญชี หน่วยทหาร การจัดยุทธภัณฑ์ การวางแผน การตรวจสอบ การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การประมาณการ การระดมพล การแบ่งมอบ การควบคุม การอนุมัติกำลังพล การเสนอ ออฉ. และการแก้ไข ซึ่งรวมไปถึงการตรวจสอบ และแก้ไข ปัญหา โครงสร้างกำลัง บัญชีหน่วยทหาร การใช้และความจำเป็นด้านกำลังคน การแบ่งมอบกำลังคน การทำรายงานยอดกำลังคน การอนุมัติและการใช้อาวุธยุทธโปกรณ์เท่าที่จำเป็น การฝึก เป็นการ กำหนดความต้องการด้านการฝึกโดยอาศัยภารกิจของหน่วยและสถานภาพการฝึกของหน่วยเป็น พื้นฐาน การวางแผน การรวบรวม การดำรงรักษาสถานภาพความพร้อมของหน่วย และการติดตาม การใช้งบประมาณ การยุทธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดนุพันธ์ วิสุวรรณ (2561) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวของคุณคน หรือ เอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็น ผู้มีความรู้ได้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิง แข่งขันได้สูงสุด ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการจัดการความรู้ก็คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ ร่วมกัน จะมีชุดความรู้ของตนเองอันเกิดจากการสร้างร่วมกัน เพื่อใช้งานร่วมกัน และสามารถสร้าง

ความรู้ขั้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งสามารถบูรณาการการจัดการความรู้ให้อยู่คู่กับทุกกิจกรรมของการทำงานกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การจัดการความรู้เกิดขึ้นได้ คือ การสร้างเครือข่ายการจัดการความรู้ให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนที่มีความสมัครใจจะแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างอิสระ 6.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับชั้นยศ โดยรวมและรายด้าน

6.2 กำลังพลของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test (Independent Samples) ชั้นยศนายทหารชั้นประทวน และชั้นยศนายทหารชั้นสัญญาบัตร พบว่าระดับชั้นยศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับแนวความคิดของ เกรียงไกร เจริญพานิช (2541) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่องานที่กำลังปฏิบัติอันเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่างๆ ในการทำงาน เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน และผลประโยชน์ตอบแทนอื่นๆ ถ้าองค์ประกอบเหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม ก็มีผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) เป็นทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคคลในองค์กร โดยค้นพบว่ามีปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่สัมพันธ์กับความชอบและไม่ชอบในงานของบุคคลในองค์กร ปัจจัยดังกล่าวคือ 1) ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่จะค้ำจุนแรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีตลอดเวลา ไม่ใช่ปัจจัยโดยตรงที่เพิ่มประสิทธิภาพของงานแต่จะช่วยให้ลดความไม่พอใจในงานของคนทำงานอยู่ได้แก่ เงินเดือนโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน สภาพภาพของอาชีพ นโยบายและการบริหารงาน สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน และวิธีการปกครองบังคับบัญชา 2) ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความรู้สึกพึงพอใจในงาน เนื่องจากเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องข้องกับงานโดยตรงทำให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสนองตอบต่อความต้องการของบุคคลได้ ได้แก่ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

6.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงานการบริหารจัดการหน่วยของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ประสบการณ์ทำงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในห้วงอายุราชการ 1-5 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และประสบการณ์ทำงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในห้วงอายุราชการมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของระดับการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้สถิติ F-test โดยรวม พบว่า ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ พันเอก อมร พิมพ์สี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในหน่วยทหารระดับกองพันที่มีการจัดแบบอัตรากิจและยุทธโธปกรณ์ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับยุทธศาสตร์

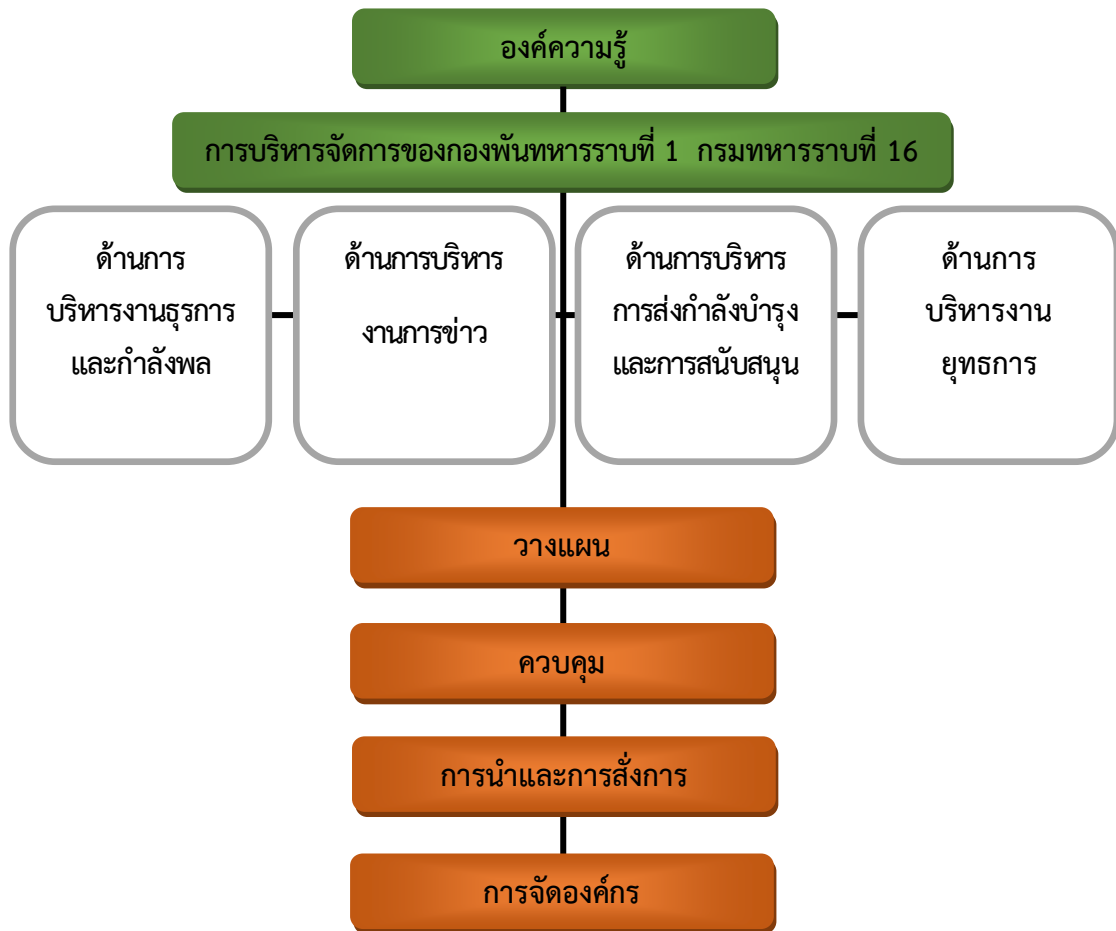
ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในหน่วยทหารในระดับกองพันนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยในหลายๆ ด้าน ทั้งกฎเกณฑ์หรือระเบียบด้านการกำลังพลของกองทัพกโดยปัจจัยหลักคือ ปัจจัยที่มีความเป็นพลวัตร

ระดับนายทหารชั้นสัญญาบัตร ผู้บังคับกองพันควรมีอำนาจเต็มในการจัดการภายในกองพันตามกรอบของกองพล แต่ระดับยุทธศาสตร์จะอยู่ที่แม่ทัพภาคจนถึงผู้บัญชาการทหารบก ระดับนายทหารชั้นประทวนให้อำนาจกับผู้บังคับกองร้อย และผู้บังคับหมวด ตามกรอบของกองพัน ในภาพรวม คือ ผู้บัญชาการกองพลถึงแม่ทัพภาค สำหรับระดับพลทหารฯ นั้นก่อนการบรรจุให้คัดเลือกพลทหารฯ ที่มีคุณสมบัติตรงตาม ชกท. ของหน่วยควบคู่กับปีที่เข้ารับราชการ โดยกองทัพกต้องปรับหลักเกณฑ์การบรรจุใหม่และเมื่อบรรจุแล้วให้อำนาจกับ ผู้บังคับหมู่และผู้บังคับหมวดในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลหากมีการใช้อำนาจไม่เป็นธรรมให้ลงโทษอย่างเด็ดขาด

ผลการดำเนินการจะได้กำลังพลที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยและเติบโตตามความสามารถ การฝึก การศึกษา และประสบการณ์ภายในหน่วยนั้นจะเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพได้สูงสุดและกำลังพลมีความสุข โดยการดำเนินการต้องคำนึงถึงรูปแบบการจัดหน่วยและภารกิจตามอัตรากิจจัดและยุทธโธปกรณ์ให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของกำลังพลสามารถอ่อนตัวได้ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลโดยอาศัยทฤษฎีต่างๆ ในการปรับใช้ให้เข้ากับการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) และสอดคล้องเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Alignment) มีปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นพลวัตร และไม่เป็นพลวัตรเป็นปัจจัยหลักนั้นคือการใช้แนวความคิดในการจัดการทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับ อจย. และต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างทันทั่วทั้งที่ ให้คล่องตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เน้นการเชื่อมโยงกับการจัดการแนวสมรรถนะ การจัดการที่มีความหลากหลายในองค์กร ตามธรรมชาติ ตามความเสี่ยงและการบริหารทรัพยากรบุคคลในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดทรัพยากรแบบองค์รวม

7. องค์ความรู้ใหม่

นโยบาย แนวทางวิสัยทัศน์ และหลักในการบริหารจัดการการบริหารจัดการของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของผู้บังคับบัญชาที่ขึ้นดำรงตำแหน่ง โดยมีองค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานธุรการและกำลังพลด้านการบริหารงานการข่าวด้านการบริหารการส่งกำลังบำรุงและการสนับสนุน และ ด้านการบริหารงานยุทธการ การนำผลการวิจัยที่ได้ไป ผลักดัน ส่งเสริมสนับสนุนผู้บังคับบัญชาในการพัฒนาหน่วยให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องตามกระบวนการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และเป็นแนวทางในการสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อที่หน่วยงานจะเป็นที่ยอมรับและเป็นต้นแบบที่ดี และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ตามนโยบายและเป้าหมายของกองทัพกตั้งแผนภาพแสดงองค์ความรู้ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้าน พบว่า การบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก ควรมีการส่งเสริมและพัฒนา การบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน ให้คงอยู่ในระดับมาก และเสริมสร้างพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

8.1.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามระดับชั้นยศ และประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test (Independent Samples) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและพัฒนา ปลูกฝังอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความเที่ยงตรง และยุติธรรม ให้เป็นไปตามกรอบและนโยบายของกองทัพบก

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การวิจัยควรมุ่งเน้นไปในด้านการบริหารจัดการด้านกำลังพลของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 จังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากมนุษย์เราล้วนแล้วแต่มีอุดมการณ์ ทศนคติ ที่เป็นของตัวเอง หากมีการบริหารจัดการหรือมีการพัฒนาในด้านของกำลังพลที่ดีแล้วนั้น การบริหารจัดการงานในด้านอื่นๆ ที่ดีก็จะตามมา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในหน่วยทหาร ดังนั้น จึงควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการหน่วยทหารจากแหล่งข้อมูลอื่นเพิ่มเติม

8.3.2 ควรทำการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในหน่วยทหาร เพื่อนำผลข้อมูลมาทำการพัฒนาต่อไป ตามนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการของกองทัพบก

9. บรรณานุกรม

กระทรวงกลาโหม. (2503) พระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503.

กรุงเทพฯ : กระทรวงกลาโหม.

กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16. (2564). การบริหารจัดการหน่วยของกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16. ร้อยเอ็ด : กองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 16 ค่ายประเสริฐสงคราม.

เกรียงไกร เจริญพานิช. (2541). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์สถาบันราชภัฏเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

دنۇپۇنۇڭ ۋىسۋررەن. (2561). การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พันเอก อมร พิมพ์สี. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในหน่วยทหารระดับกองพันที่มีการจัดแบบอัตราการจัดและยุทโธปกรณ์. เอกสารงานวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการทัพบก.

ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

Herzberg. (1959). The motivation to work. 2nd ed. American : John Wiley.

การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์*
EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF THE GENERAL EDUCATION SECTION
OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS KALASIN PROVINCE

พระครูสุตธรรมปคุณ (สำราญ จันทร์โท)¹, อีรภัทร์ ถิ่นแสนดี²,
จิราภรณ์ พันสว่าง³

Phrakhrusutadhammapakhun (Sumran Chantho)¹, Theeraphat Thinsandee²,
Jiraporn Phansawang³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}

Email : sutadham_101@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่บุคลากร จำนวน 110 คน และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่คาดหวัง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็น เรียงจากความต้องการมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านงานบุคคล ด้านงานวิชาการ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ 3) แนวทางการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้ (1)ควรมีแนวปฏิบัติในการดำเนินผลประเมินผลที่ชัดเจน บริหารจัดการตามนโยบาย กิจกรรม และภารกิจ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนด (2)ควรมีการวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล (3)ควรมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (4)ควรมีการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง เรียงลำดับอัตรากำลังที่ขาดแคลนจากมากไปหาน้อย (5)ควรมีการกำหนดนโยบาย วางแผนงานโครงการ กิจกรรมของกลุ่มบริหารงานทั่วไปให้ชัดเจน ผู้บริหารควรควบคุมดูแลงานของกลุ่มบริหารงานทั่วไปให้เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษา

คำสำคัญ : การบริหาร; โรงเรียนพระปริยัติธรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the current and desired situations of the Educational Administration of the General Education Section of Phrapariyattidhamma Schools In Kalasin Province, 2) to analyze the needs of Educational Administration of the said schools, and 3) to find out the suggestions and recommendations related to the administration of those particular schools. Samples were the personnel of Phrapariyattidhamma Schools in Kalasin Province, totally 110 in number and 5 interviews. The instruments for collecting the data were the questionnaire and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices consisted of Frequency, Percentage, mean, and standard deviation. Statistics used to test the hypothesis.

The research results were as follows: 1) The current situation of educational administration of the General Education Section of Phrapariyattidhamma Schools in Kalasin Province was, in an overall aspect, found to be at the Medium level. As for the desired situation, it was, in an overall aspect, found to stand at the highest level. 2) The desired needs, ranked downward from top to bottom, were general, personnel, academic and financial management, in that order. 3) The suggestions as recommended by the responses and interviews were the following: (1) Evaluation of performances should be clearly implemented, and administration of policy, activity and duties should be carried on under the plan as established. (2) There should be a well-designed plan for administration of premises and materials, together with their acquirement and control. (3) The finance and investment should be mobilized for the sake of educational promotion. (4) The man power plan should be undertaken on the acquired information in preparation for unexpected situation due to occur. 5) The administrator should run the general administrative commitments along with the institutional policies as set in advance.

Keywords : Administration; Phrapariyattidhamma Schools; School Administrations

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายของการศึกษา ต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมเป็นที่ยอมรับ ทั้งมีความฉลาดด้านสติปัญญาทางอารมณ์ และความฉลาดทางคุณธรรม รวมทั้งปฏิบัติตามวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จ มีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) สถานศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทมีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษา

นั้น คุณภาพที่คาดหวัง หมายถึง คุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้แก่ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ ความสามารถ สุขภาพกาย และจิต และคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งคาดหวังโดยการกำหนดในหลักสูตร คาดหวังโดยชุมชน และสังคม คาดหวังโดยสถานศึกษาเองและคาดหวังโดยตัวผู้เรียนเองอีกด้วย (พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร, 2562)

การจัดการศึกษาของสงฆ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่มีเยาวชนกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจ และพ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนให้เลือกทางเลือกนี้เพื่อให้บุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนในวัด ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของคณะสงฆ์ สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนทั้งหมด 43 โรงเรียน เฉพาะจังหวัดกาฬสินธุ์มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน คือ 1)โรงเรียนชัยมงคลวิทยา 2)โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดกลาง 3)โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก 4)โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดปฐมแพ่งศรี 5)โรงเรียนหนองบัวพัฒนาวิทยา 6)โรงเรียนไชยวารวิทยาเสริม 7)โรงเรียนวัดบุญชริกาวาส 8)โรงเรียนสมเด็จพระปริยัติ 9)โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดประชาานิยม และ 10)โรงเรียนพระปริยัติธรรมโพธิธรรมวิทยา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นสถานศึกษาที่ปลอดอบายมุขและยาเสพติด การจัดการศึกษาประเภทนี้มุ่งหวังจะจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติที่อยู่ใต้วงล้อมการศึกษาแต่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยวัดจะเป็นผู้จัดหาที่อยู่ อาหาร ผ้าไตรจีวรให้ผู้เรียน ซึ่งส่วนมากผู้เรียนจะพักอยู่ประจำในวัด และในสภาพการณ์ที่ยังมีเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากที่ยังขาดโอกาส หรือคอยโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษา ข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีเจตจำนงถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อจะยกระดับความรู้ขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ พระภิกษุ สามเณร ซึ่งเป็นพลเมืองของชาติเหมือนกันกับบุคคลทั่วไป จึงมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบาย และแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีขึ้น และได้ระบุในการจัดการศึกษาของสงฆ์ว่า ให้รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้เรียนอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกันกับการที่รัฐสนับสนุนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติของรัฐ ซึ่งมีเหตุผล คือ มีเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจและพ่อแม่ผู้ปกครองก็สนับสนุนให้เลือกทางเลือกนี้เพื่อการศึกษา แต่ในสภาพปัจจุบันระบบการศึกษาระบบนี้ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการใกล้เคียงกับโรงเรียนปกติ รัฐจึงควรสนับสนุนให้การศึกษาระบบนี้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการ คือ 1)จัดระบบให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาหลักพระพุทธศาสนาทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเพื่อให้เป็นพื้นฐานเพียงพอที่จะอบรมสั่งสอนประชาชนในทางคุณธรรมศีลธรรมได้ 2)ให้รัฐจัดงบประมาณสนับสนุน และระดับทุนร่วมกับสถาบันศาสนา เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับทางเลือกนี้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของทางเลือกอื่นๆ 3)จัดระบบการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมมากขึ้น(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่า เกิดปัญหาบุคลากรยังขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติที่เป็นวิชาชีพเฉพาะกลุ่มสาระ ที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะวิชาบังคับ ปัญหาครูที่สอนไม่ตรงกับวิชาที่สอนยังจำเป็นต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร และเทคนิคการสอนแบบต่างๆ มีสภาพภาพยังไม่ชัดเจนในวิชาชีพไม่ได้รับ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานภาพเป็นเพียงลูกจ้างของวัด ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้ประสบปัญหาในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่มีประสิทธิภาพและไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อผู้เรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดูแล รวมถึงระบบบริหารจัดการศึกษายังขาดคุณภาพ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยภาพรวมการเรียนการสอนไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของภาคีรัฐบาลเท่าที่ควร (กองพุทธศาสนศึกษา, 2551)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ในฐานะเป็นผู้วิจัยจึงมีความสนใจมุ่งเน้นศึกษา การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป สามารถแสดงสถานะของปัญหา สาเหตุของปัญหา การกำหนดจุดหมายในการแก้ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศนำไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังการบริหารการศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 3.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์หรือสถานศึกษาแห่งอื่น นำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 10 รูป ครูผู้สอนจำนวน 90 รูป/คน และเจ้าหน้าที่จำนวน 10 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 110 คน กลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์คือ ผู้บริหารจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 2 ตอน ได้แก่ ประกอบด้วย 1)แบบสอบถาม และ 2)แบบสัมภาษณ์

ซึ่งมีเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1)ด้านงานวิชาการ 2)ด้านงบประมาณ 3)ด้านงานบุคคล 4)ด้านงานทั่วไปมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 เชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(σ) และดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	การบริหารการศึกษา โรงเรียน พระปริยัติธรรม	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
		μ	σ	แปล ผล	อันดับ	μ	σ	แปล ผล	อันดับ
1	ด้านงานวิชาการ	3.02	.43	ปาน กลาง	3	4.89	.38	มาก ที่สุด	3
2	ด้านงบประมาณ	3.09	.43	ปาน กลาง	1	4.89	.38	มาก ที่สุด	3
3	ด้านงานบุคคล	3.05	.45	ปาน กลาง	2	4.90	.35	มาก ที่สุด	1
4	ด้านบริหารงานทั่วไป	2.89	.51	ปาน กลาง	4	4.89	.36	มาก ที่สุด	2
โดยรวม		3.01	.45	ปาน กลาง		4.89	.37	มาก ที่สุด	

จากตารางที่ 5.1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ในการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\mu=3.01, \sigma=.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านงบประมาณ มากที่สุด ($\mu=3.02, \sigma=.43$) รองลงมาคือ ด้านการงานบุคคล($\mu=3.05, \sigma=.45$) ด้านงานวิชาการ($\mu=3.02, \sigma=.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านบริหารงานทั่วไป($\mu=2.89, \sigma=.51$)

สภาพที่คาดหวัง พบว่า ในการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\mu=4.89, \sigma=.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านงานบุคคลมากที่สุด ($\mu=4.90, \sigma=.35$) รองลงมาคือ ด้านบริหารงานทั่วไป($\mu=4.89, \sigma=.36$) ด้านงานวิชาการ($\mu=4.89, \sigma=.38$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านงบประมาณ($\mu=4.89, \sigma=.38$) และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านงานวิชาการสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\mu=3.02, \sigma=.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ มากที่สุด($\mu=3.54, \sigma=.42$) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง($\mu=2.98, \sigma=.47$) และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ โรงเรียนมีการสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นเพื่อเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด($\mu=3.04, \sigma=.60$)

สภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.89, \sigma=.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าโรงเรียนมีการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มากที่สุด($\mu=4.91, \sigma=.33$) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษา($\mu=4.90, \sigma=.35$) และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือโรงเรียนมีการสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นเพื่อเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด($\mu=4.86, \sigma=.39$)

2) ด้านงบประมาณ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.09, \sigma=.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณมากที่สุด($\mu=3.19, \sigma=.56$) รองลงมาคือโรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ($\mu=3.23, \sigma=.43$) และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือโรงเรียนมีการวางแผนพัสดุการจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล($\mu=2.93, \sigma=.57$)

สภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\mu=4.89, \sigma=.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและโรงเรียนมีการวางแผนพัสดุการจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล มากที่สุด($\mu=4.90, \sigma=.35$) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในด้านการบริหารงบประมาณ คือ($\mu=4.90, \sigma=.38$) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ($\mu=4.88, \sigma=.42$)

3) ด้านงานบุคคลสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.05, \sigma=.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพมากที่สุด($\mu=3.47, \sigma=.46$) รองลงมาคือโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานบุคคล($\mu=3.23, \sigma=.52$) และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือโรงเรียนมีการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในด้านการบริหารงานบุคคล($\mu=2.84, \sigma=.59$)

สภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.90, \sigma=.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีการใช้คนให้ถูกกับงานจ่ายงานให้ถูกกับคน วางอัตรากำลังให้ถูกต้อง มากที่สุด($\mu=4.92, \sigma=.32$) รองลงมาโรงเรียนมีการวางแผนงานบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ($\mu=4.91, \sigma=.33$) และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนมีการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับคณะครู บุคลากร ในการบริหารสถานศึกษาบุคคล($\mu=4.89, \sigma=.39$)

4) ด้านบริหารงานทั่วไป พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\mu=2.89, \sigma=.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานทั่วไป มากที่สุด($\mu=3.42, \sigma=.55$) รองลงมาคือโรงเรียนมีการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านคือ บริหารวิชาการ, บริหารงบประมาณ, บริหารบุคคล และบริหารทั่วไปในสถานศึกษา

($\mu=2.95, \sigma=.59$) และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือโรงเรียนมีการดำเนินงานธุรการจ้ดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน($\mu=3.01, \sigma=.57$)

สภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\mu=4.89, \sigma=.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานทั่วไป มากที่สุด($\mu=4.91, \sigma=.30$) รองลงมาคือ โรงเรียนมีการดำเนินงานธุรการจ้ดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน และโรงเรียนมีการประสานงานด้านการประชาสัมพันธ์ ติดต่อกัน อำนวยความสะดวกในกิจกรรมภายในและภายนอก($\mu=4.90, \sigma=.34$)และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือโรงเรียนมีกระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจ้ดระบบการบริการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา($\mu=4.87, \sigma=.47$)

5.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมีค่า (PNI=.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านบริหารงานทั่วไปมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มากที่สุด (PNI = .68) รองลงมาคือด้านงานบุคคล คือ (PNI=.62) และส่วนข้อที่มีค่าค่าความต้องการจำเป็นดัชนีลำดับต่ำที่สุดคือด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ (PNI=.61)

ตารางที่ 2 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง (I)	I - D	PNI	ลำดับที่
1	ด้านงานวิชาการ	3.02	4.89	1.84	.61	3
2	ด้านงบประมาณ	3.09	4.89	1.84	.61	3
3	ด้านงานบุคคล	3.05	4.90	1.85	.62	2
4	ด้านงานทั่วไป	2.89	4.89	1.96	.68	1
	โดยรวม	3.01	4.89	1.87	.63	

5.3 แนวทางการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แนวทางดังนี้ (1)ควรมีแนวปฏิบัติในการดำเนินผลประเมินผลที่ชัดเจน บริหารจัดการตามนโยบาย กิจกรรม และภารกิจ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนด (2)ควรมีการวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล (3)ควรมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (4)ควรมีการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง เรียงลำดับอัตรากำลังที่ขาดแคลนจากมากไปหา

น้อย (5) ควรกำหนดนโยบาย วางแผนงาน โครงการ กิจกรรมของกลุ่มบริหารงานทั่วไปให้ชัดเจน ผู้บริหารควรควบคุมดูแลงานของกลุ่มบริหารงานทั่วไปให้เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

6.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 ด้านงานวิชาการ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักสูตรแกนกลางที่กำหนด ไม่มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน โรงเรียนขาดการสนับสนุนในด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญา นาโฮ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรท้องถิ่นของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนสภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน ส่วนงานด้านอื่นๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้โรงเรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารการศึกษาทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครูและประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศราวุธ ศรีสวัสดิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์) พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีทั้งหมด 7 ด้าน มีสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านระเบียบกฎหมายทำให้การจัดซื้อจัดจ้างขาดความคล่องตัวกรณีเร่งด่วน ข้อมูลสารสนเทศไม่ครบถ้วน ขาดการตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณการดำเนินงานไม่มุ่งดำเนินงานตามพันธกิจ เป้าประสงค์และไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรรมสุวรรณ์ สุวรรณ์ (เรื่องเดช) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนว

ทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนสภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และโรงเรียนมีการวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้า และบรรลุตามวัตถุประสงค์ นโยบายของโรงเรียนได้ การบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้โรงเรียนนั้นบรรลุเป้าหมายได้เร็วยิ่งขึ้น มีการวางแผนในขั้นตอนการจัดทำงบประมาณให้รัดกุมควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดหมั่นตรวจสอบและทบทวนแผนงานงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ หากเกิดปัญหาอุปสรรค ให้เร่งดำเนินการแก้ไข/ปรับแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตา สุนิล (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพอันทิ้งประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม พบว่าสภาพอันทิ้งประสงค์ ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.3 ด้านงานบุคคล พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขาดการสร้างสรรค์แนวทางการบริหารงานบุคคลที่ใหม่ๆ ขาดความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงาน บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่เหมือนภาคเอกชนที่จะส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมศึกษาดูงานควรมุ่งให้ความสำคัญกับตัวคนในกระบวนการบริหารงาน เพราะคนเป็นหัวใจของการทำงานทุกระบบ และมีผลจะช่วยให้งานนั้นสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสสิณี ชิวปริษา (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบลพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนดีประจำตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนสภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือที่มากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนมีการใช้คนให้ถูกกับงาน กระจายงานให้ถูกกับคนวางอัตรากำลังให้ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ทรัพยากรบุคคล ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่ง ที่มีส่วนสนับสนุนโรงเรียนเกิดความก้าวหน้า ดังนั้นการจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรบุคคลให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นเรื่องที่ทุกโรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและลดขั้นตอนการทำงานเพื่อให้การทำงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล คนเสงี่ยม (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก พบว่า สภาพที่ทิ้งประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.4 ด้านบริหารงานทั่วไป พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มี

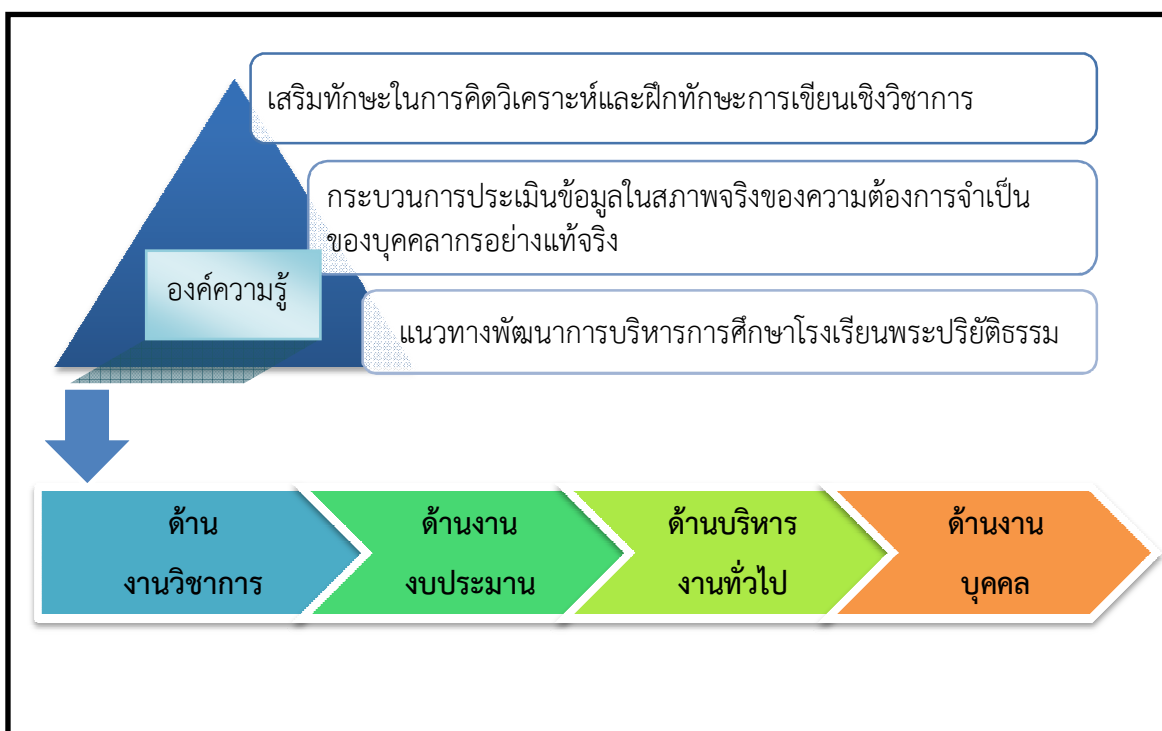
ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเนื่องจากครูมีภารกิจมากหรือโรงเรียนอาจดำเนินการในการประชาสัมพันธ์ประชุมในจำนวนที่น้อยครั้งประกอบกับไม่ค่อยได้แจ้งข้อมูลข่าวสารและข้อมูลการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนานักเรียนให้ผู้ปกครองทราบและโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดจำนวนบุคลากรและความทันสมัยในด้านการใช้เทคโนโลยีข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรลพพร สุระมณี (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่าสภาพปัจจุบันในด้านการบริหารทั่วไป คะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนสภาพที่คาดหวัง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีกระบวนการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้อาจเพราะ การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การ ให้การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการบริการงานทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาหน่วยงานให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการปฏิบัติงานงานตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคลากร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีณา โภควณิช (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่าสภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านและทุกประเด็น โดยด้านที่มีค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านบริหารงานทั่วไป รองลงมาคือ ด้านงานบุคคลด้านงานวิชาการ และด้านงบประมาณ ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารการศึกษามีกระบวนการในการทำงานโดยมีผู้บริหารปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบการบริหารงานในโรงเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน คณะครู เพื่อต้องการพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้และสามารถบริการทางการศึกษาแก่สังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอนง สุตสะอาด (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาพบว่า ค่าดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่มีประสิทธิผล มีความจำเป็นในทุกด้าน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ดังนี้ กระบวนการทำวิจัยช่วยเสริมทักษะในการคิดวิเคราะห์และฝึกทักษะการเขียนเชิงวิชาการได้ทราบถึงกระบวนการประเมินข้อมูลที่ได้ในสภาพจริงของความต้องการจำเป็นของบุคคลากรอย่างแท้จริงรวมถึงได้ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายข้อมูลจากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนางานบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมดังแผนภาพแสดงองค์ความรู้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 โรงเรียนควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารการศึกษาอย่างชัดเจน วางแผนส่งเสริมสนับสนุนจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงนวัตกรรมใหม่ๆ

8.1.2 โรงเรียนควรมีการพัฒนาในส่วนของการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย โดยที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรจัดอบรม สัมมนาโดยวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียนรูปแบบต่างๆ และจัดตั้งโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับดีมากเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

8.2.2 ควรจัดให้มีโรงเรียนต้นแบบด้านเทคโนโลยีเป็นแหล่งเรียนรู้แลกเปลี่ยน และเพิ่มช่องทางติดต่อสื่อสารเรื่องเร่งด่วน และส่งเสริมพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อจัดเก็บข้อมูลสามะโนผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีคุณภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการสนทนากลุ่มในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกับบริหารงานของสถานศึกษา หรือการทำวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมมาเพิ่มเติมเพื่อสรุปในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมต่อไป

8.3.2 การวิจัยในครั้งนี้เน้นการประเมินความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในกลุ่มอื่นประกอบ เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการจำเป็นในบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กองพุทธศาสนศึกษา. (2551). บทสรุป สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10. กรุงเทพฯ : กองพุทธศาสนศึกษา.
- เกสสิณี ชิวปรีชา. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจำตำบล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา สุนิล. (2563). สภาพปัจจุบัน สภาพอันทึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรลพพร สุระมณี. (2555). สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ประวีณา โภควณิช. (2560). ความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวรรณโณ (เรื่องเดช). (2563). แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- พระใบฎีกาณกิจ นริสโร. (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พิชญา นาไฮ. (2558). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรท้องถิ่นของ
คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศราวุธ ศรีสวัสดิ์. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์). วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิวิมล คนเสงี่ยม. (2563). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สนอง สุตสะอาด. (2560). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนคุณภาพที่มี
ประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545/สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
BUDGET MANAGEMENT BASED ON THE GOOD GOVERNANCE OF SCHOOL
ADMINISTRATORS OF THE EDUCATION OPPORTUNITY EXPANSION
SCHOOL UNDER THE ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

จารุวัฒน์ ปาสาโก¹, จิราภรณ์ ผันสว่าง², กฤตยากร ลดาวัลย์³
Jaruwat Pasako¹, Jiraporn Phansawang², Kittayakorn Ladawan³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : nang2533@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 285 คน และ ผู้ให้สัมภาษณ์ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบ สมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent Samples) และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็น โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น เพศ ที่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 3) แนวการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้แนวทาง ดังนี้ (1)ผู้บริหาร สถานศึกษายึดกฎระเบียบในการจัดทำและเสนอของบประมาณโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม (2)ผู้บริหารมีความเป็นกลางในการจัดสรร งบประมาณและจัดสรรให้เพียงพอต่อความจำเป็นและจัดสรรอย่างโปร่งใส (3)สถานศึกษาแต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบและทำแผนการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณจัดให้มีการระดมความคิดของ

บุคลากรเพื่อพัฒนาผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (4)สถานศึกษาจัดทำแผนการระดมทรัพยากรโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมและยึดประสิทธิผลที่จะเกิดกับสถานศึกษาและชุมชนเป็นหลัก (5)สถานศึกษามีแนวทางบริหารการเงินดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการคลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีและสามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ (6)สถานศึกษามีการกำกับติดตามหลักฐานการเบิกจ่ายและการจัดทำบัญชีที่โปร่งใส (7)สถานศึกษามีการจัดทำทะเบียนพัสดุและสินทรัพย์ที่เป็นปัจจุบันดำเนินงานตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างพุทธศักราช 2560 ด้วยความโปร่งใส

คำสำคัญ : การบริหารงบประมาณ; หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารโรงเรียน

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study budget management based on the good governance by school administrators of the educational opportunity expansion schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, 2) to compare budget management based on the good governance by school administrators, 3) to find out the guidelines for budget management based on the good governance by school administrators of the said schools. Samples were the administrators and teachers, totally 285 in number and 10 interviews. The instrument for collecting the data was the questionnaire and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test, and One-way ANOVA F-test.

The research results were as follows: 1) budget management based on the good governance by school administrators of the educational opportunity expansion schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'Medium' level. 2) The comparison of the leadership of the school administrator in mention classified by education and working experiences was found to show no difference in both overall and individual dimensions. The statistically significant difference of .05 was found in the comparison in terms of gender. 3) The guidelines for budget management based on the good governance by school administrators as suggested by the responses were: (1) the budget preparation should follow the rules and regulations concerned, be based on the real needs of the schools and provide the opportunity for personnel's participation. (2) The principles of neutrality and transparency should be followed in budget allocation. (3) One in charge of follow-up and audit of budget expending should be appointed, and the brain-storming should be arranged to enhance the

efficiency of budget payment. (4) A plan for resource mobilizing should be set up with participation of all sectors concerned for the benefits of the schools and surrounding communities. (5) The guidelines for monetary management should be specified in compliance with the rules issued by the Ministry of Finance and the annual operation plan, and they should be notified for the public. (6) The monitoring and accounting system should be conducted clearly. (7) The records of premises and materials should be established under the Regulations Governing Procurement 2560(2017).

Keywords : Budget Management; The Good Governance; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีกระแสพระราชดำรัสพระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน ในวันเสาร์ที่ 30 มีนาคม พุทธศักราช 2543 เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ที่เกี่ยวกับการบริหาร โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า “ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดิน จะต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยเต็มกำลังความสามารถ ด้วยอุทิศตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังให้การทุกอย่างในหน้าที่เป็นไปอย่างถูกต้องและเที่ยงตรง เป็นกลางด้วยความระลึกรู้ตัวอยู่เสมอว่าการปฏิบัติตัวปฏิบัติงานของตนมีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมืองและของประชาชนทุกคน” (กรมตุลาการ, 2555) หลักธรรมาภิบาลถือเป็นหลักการบริหารงานที่สำคัญและจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา และในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นต้น ถือเป็นการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานในการที่จะสร้างประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาลให้เกิดแก่เยาวชน ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งถ้าผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างต่อเนื่องและจริงจังแล้ว ย่อมจะเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการ (พระสุธีศักดิ์ สุภกิจโจ (เชียวหวาน), 2554)

ในปัจจุบันพบว่าการบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก เนื่องจากการปฏิบัติงานด้านงบประมาณนั้นจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ระเบียบกำหนดหรืออยู่ในกรอบของกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบหรือกรอบของกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมิฉะนั้นแล้วการดำเนินงานจะประสบปัญหาและทันต่อเหตุการณ์จึงจะสามารถบริหารงบประมาณของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และประสบผลสำเร็จได้อีกทั้งยังต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดหรืออยู่ในกรอบของกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดีแต่ในปัจจุบันกลับพบว่าสถานศึกษาแทบทุกแห่งยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านงบประมาณการเงินบัญชีพัสดุโดยตรงอยู่จำนวนมาก (ธัญญาลักษณ์ สิงห์แก้ว, 2559) ดังนั้น ในการบริหารงบประมาณในโรงเรียนผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจในงานอย่างถ่องแท้มีความรอบคอบความละเอียดสามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างลงตัวและที่สำคัญคือการบริหารมีความโปร่งใสยุติธรรมซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเพื่อ

นำไปใช้พัฒนาและเรียนรู้การบริหารเพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่พัฒนามนุษย์อย่างแท้จริงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 96 โรงเรียน โดยโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีการกระจายอำนาจการบริหารตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารตนเองได้อย่างอิสระ แต่ก็เป็นการระหนกของผู้บริหาร เพราะการกระจายอำนาจเป็นการกระจายทั้งภารกิจและความรับผิดชอบ ทั้งในด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารทั่วไปในการกระจายอำนาจในการบริหารงบประมาณให้สถานศึกษา ถือเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของผู้บริหาร จากที่ผ่านมาผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้บริหารงบประมาณเอง เพราะต้นสังกัดจะเป็นฝ่ายตัดสินใจ และบริหารจัดการงบประมาณเกือบทั้งหมด จะมอบหมายให้โรงเรียนดำเนินการในส่วนงบประมาณค่าวัสดุเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ปัจจุบันโรงเรียนมีบทบาทในการบริหารงบประมาณด้วยตนเอง ตามขอบเขตภารกิจงาน ได้แก่ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและ ผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารงานการเงิน 6) การบริหารบัญชี 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ซึ่งลักษณะการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในปัจจุบันและการใช้จ่ายงบประมาณภายในส่วนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีประสิทธิภาพ ความโปร่งใสและสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ค่อนข้างน้อยและในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาให้มีหลักธรรมาภิบาลมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาขยายโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้ทราบถึงข้อมูลการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาและได้แนวทางการพัฒนาพัฒนาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 26 คนและครูผู้สอนจำนวน 259 คน รวมทั้งสิ้น 285 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970) ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์คือ ผู้บริหารจำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 5 คน รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 2 ตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ และมีลักษณะความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 เชื่อมั่นเท่ากับ 0.904 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงและขอความร่วมมือ และแจกแบบสอบถามโดยใช้ Google form จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ลงไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้แก่การทดสอบค่าที (t-test) และค่าการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's method) และนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาเขียนเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อสรุปแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ระดับวิเคราะห์ระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{x}	S.D.	อันดับ	แปลผล
1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล	3.39	1.23	1	ปานกลาง
2) ด้านการจัดสรรงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล	3.29	1.28	6	ปานกลาง
3) ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล	3.28	1.25	7	ปานกลาง
4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล	3.31	1.26	4	ปานกลาง
5) ด้านการบริหารการเงิน ตามหลักธรรมาภิบาล	3.30	1.24	5	ปานกลาง
6) ด้านการบริหารบัญชี ตามหลักธรรมาภิบาล	3.35	1.23	2	ปานกลาง
7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ตามหลักธรรมาภิบาล	3.34	1.27	3	ปานกลาง
รวม	3.32	1.25	-	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล ($\bar{x} = 3.39$, S.D. = 1.23) รองลงมา คือ ด้านการบริหารบัญชี ตามหลักธรรมาภิบาล ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 1.23) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 1.25) ตามลำดับ และเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน

1. ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการจัดทำและเสนอของบประมาณของสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = 1.20) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการจัดทำและเสนอของบประมาณของสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดตั้งงบประมาณของสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = 1.21) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ ($\bar{x} = 3.19$, S.D. = 1.25)

2. ด้านการจัดสรรงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษาโดยยึดมั่นในกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 1.22) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 1.36)

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณโดยยึดตามข้อตกลงของสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.11, S.D. = 1.32$)

3. ด้านการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีแนวทางการจัดทำแผนการตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาโดยยึดกฎระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.40, S.D. = 1.26$) รองลงมา คือสถานศึกษามีแนวทางในการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต ($\bar{x} = 3.38, S.D. = 1.23$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีแนวทางในการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาอันเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.08, S.D. = 1.20$)

4. ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดหาครูหรือบุคลากรในสาขาวิชาที่ขาดแคลนโดยตระหนักถึงประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากร ($\bar{x} = 3.41, S.D. = 1.28$) รองลงมา คือสถานศึกษามีการจัดทรัพยากรและการระดมทรัพยากรเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต ($\bar{x} = 3.38, S.D. = 1.24$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการจัดหารายได้และผลประโยชน์กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาและกองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษาเป็นไปด้วยความโปร่งใสและคุ้มค่า ($\bar{x} = 3.21, S.D. = 1.27$)

5. ด้านการบริหารการเงิน ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีดำเนินการเบิกจ่ายเงินและปฏิบัติตามแนวทางการรับเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง ($\bar{x} = 3.49, S.D. = 1.25$) รองลงมา คือสถานศึกษามีระบบการยืมเงินตามกระทรวงการคลังกำหนด ($\bar{x} = 3.36, S.D. = 1.20$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาดำเนินการเบิกจ่ายเงินโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการบริหารการเงินและมีหลักฐานที่สามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ ($\bar{x} = 3.20, S.D. = 1.21$)

6. ด้านการบริหารบัญชี ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีระบบและแนวทางในการดำเนินการจัดทำบัญชีการเงินของสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต ($\bar{x} = 3.48, S.D. = 1.15$) รองลงมา คือผู้บริหารมีระบบและแนวทางในการดำเนินการจัดทำบัญชีทางการเงินของสถานศึกษาโดยยึดกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ($\bar{x} = 3.48, S.D. = 1.30$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีแนวทางในการจัดทำบัญชีและทะเบียนรายวันที่ ($\bar{x} = 3.18, S.D. = 1.22$)

7. ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแนวทางในการปฏิบัติและจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษาตามหลักความถูกต้องและซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{x} = 3.53, S.D. = 1.16$) รองลงมา คือสถานศึกษามีการจัดหาพัสดุการกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบพระราชบัญญัติการบริหารจัดการพัสดุภาครัฐปีพุทธศักราช 2560 ($\bar{x} = 3.51, S.D. = 1.16$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีแนวทางในการควบคุมพัสดุบริหารพัสดุและการเบิกและการจัดพัสดุโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ ($\bar{x} = 3.19, S.D. = 1.35$)

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางในการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดังนี้ (1) ผู้บริหารสถานศึกษายึดกฎระเบียบในการจัดทำและเสนอของบประมาณ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม (2) ผู้บริหารมีความเป็นกลางในการจัดสรรงบประมาณและจัดสรรให้เพียงพอต่อความจำเป็นและจัดสรรอย่างโปร่งใส (3) สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและทำแผนการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณจัดให้มีการระดมความคิดของบุคลากรเพื่อพัฒนาผลการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (4) สถานศึกษาจัดทำแผนการระดมทรัพยากรโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมและยึดประสิทธิผลที่จะเกิดกับสถานศึกษาและชุมชนเป็นหลัก (5) สถานศึกษามีแนวทางการเงินดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการคลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีและสามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ (6) สถานศึกษามีการกำกับติดตามหลักฐานการเบิกจ่ายและการจัดทำบัญชีที่โปร่งใส (7) สถานศึกษามีการจัดทำทะเบียนพัสดุและสินทรัพย์ที่เป็นปัจจุบันดำเนินงานตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุศักราช 2560 ด้วยความโปร่งใส

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

7.1 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

7.1.1 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการจัดทำและเสนอของบประมาณของสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินการจัดทำและเสนอของบประมาณ เพื่อให้ได้งบประมาณมาบริหารจัดการตามความจำเป็นของสถานศึกษา ผู้บริหารมุ่งที่จะทำงานตามหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติยาส์จจภิมย์ (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้แก่ด้านการจัดทำงบประมาณด้านการอนุมัติงบประมาณด้านการบริหารงบประมาณและด้านการควบคุมงบประมาณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับจิราภรณ์ ผันสว่าง (2562) กล่าวว่า นักบริหารมีอาชีพจะบริหารอย่างเป็นธรรมได้จะต้องมีการสร้างธรรมาภิบาลซึ่งเป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานและการทำงานในองค์กรพร้อมกับการ

จัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดีการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานและการทำงานในองค์กร

7.1.2 ด้านการจัดสรรงบประมาณพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษาโดยยึดมั่นในกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆอภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีแนวทางการปฏิบัติโดยยึดมั่นตามระเบียบกฎและ กติกาที่ตั้งไว้ ปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรมและนิติธรรม เพื่อมุ่งหวังให้การจัดสรรและบริหารงบประมาณเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพันธ์ สมน้อย (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

7.1.3 ด้านการติดตามตรวจสอบประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือผู้บริหารมีแนวทางการจัดทำแผนการตรวจสอบติดตามการใช้เงินงบประมาณของสถานศึกษาโดยยึดกฎระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษา อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีแนวทางที่มุ่งเน้นในการกำกับ ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้งบประมาณในแต่ละปีการศึกษา ผู้บริหารมีหลักนิติธรรมและคุณธรรมในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับ Gulick (1973) ได้ให้ความหมายว่า งบประมาณ เป็นการจัดทำงบประมาณการวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลใช้จ่ายเงิน หรือตรวจสอบบัญชีโดยรอบคอบและสอดคล้องกับ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ (2562) กล่าวว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์ทั่วไป มนุษย์มีคุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน มีทั้งดี เลวและไม่ดีไม่เลวระดับคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์แต่ละคนอาจมีติดตัวมาแต่เกิดดีหรือมาพัฒนาได้ในภายหลังจากสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูและกรอบประเพณี สังคม ทุกคนต่างมุ่งหวังสภาวะแห่งความสมบูรณ์ที่สุดแห่งตนหากผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้หลัก “ธรรมาภิบาล” นี้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

7.1.4 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดหาครูหรือบุคลากรในสาขาวิชาที่ขาดแคลนโดยตระหนักถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาที่ดี มองเห็นความสำคัญของการจัดหาบุคลากรในสาขาวิชาที่ขาดแคลน คำนึงถึงคุณภาพการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้บริหารมีหลักความรับผิดชอบและใช้หลักความคุ้มค่าในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดาจิตคง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูมีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

7.1.5 ด้านการบริหารการเงินพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการดำเนินการเบิกจ่ายเงินและปฏิบัติตามแนวทางการรับเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารยึดมั่นในกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน ดำเนินงานตามหลักนิติธรรมและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรนนท์สมน้อย (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

7.1.6 ด้านการบริหารบัญชีพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือสถานศึกษามีระบบและแนวทางในการดำเนินการจัดทำบัญชีการเงินของสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์และสุจริตอภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมุ่งปฏิบัติตามกฎระเบียบดำเนินงานตามหลักนิติธรรมและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ มยุรี กลีบสุข (2556) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่าสภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2โดยรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านการบริหารบัญชีมีระดับมากที่สุด

7.1.7 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์พบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นได้ว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือสถานศึกษามีแนวทางในการปฏิบัติและจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษาตามหลักความถูกต้องและซื่อสัตย์สุจริตอภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีแนวทางในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพย์สินของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน ดำเนินงานตามหลักนิติธรรมและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554) กล่าวถึง หลักนิติธรรมว่า การปกครองประเทศจะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรม และถูกบังคับใช้กับคนกลุ่มต่างๆอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

7.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

7.2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 แตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมศพงษ์ วงศ์สวัสดิ์และอเนก นอบเผือก (2561) ได้ทำการวิจัย

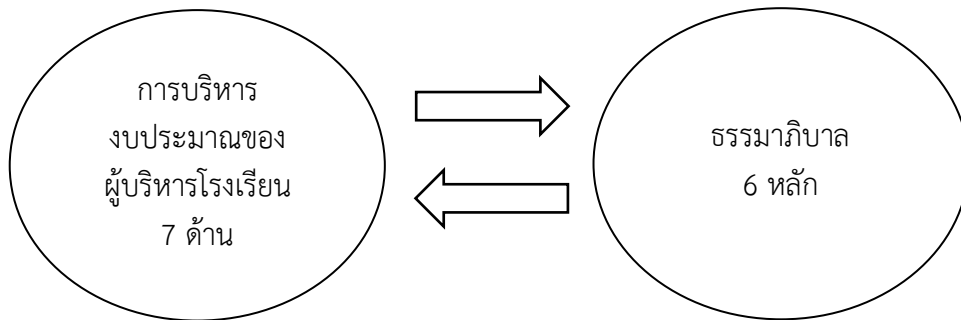
เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงามอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เพศ ระดับการศึกษา รายได้ ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดาจิตคง (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชผลการวิจัยพบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาลำพึงธีรปัญญา (เพ็ญญา) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยมจังหวัดนครสวรรค์พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันที่มีอายุต่างกันมีตำแหน่งแตกต่างกันประสบการณ์การทำงานต่างกันและมีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้านและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2.3 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยในครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ การิหมีะ หะยืออาชา (2557) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอทุ่งยางแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอทุ่งยางแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาลำพึงธีรปัญญา (เพ็ญญา)(2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยมจังหวัดนครสวรรค์พบว่าจำแนกตามบุคลากรที่มีเพศต่างกันที่มีอายุต่างกันมีตำแหน่งแตกต่างกัน ประสบการณ์การทำงานต่างกันและมีระดับการศึกษาต่างกันพบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยได้ดังนี้

จากโมเดลองค์ความรู้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ในกระบวนการบริหารงบประมาณของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 7 ด้าน มีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาบูรณาการในกระบวนการบริหาร 2) หลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 หลัก สามารถเป็นเครื่องมือตรวจสอบ การทำงานของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ ด้านการบริหารงบประมาณ 3) หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเงินและงบประมาณ ควรประกาศให้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางหลักในการบริหารงานขององค์กรและจากองค์ความรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงเทียน จิตระโชติ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารควรนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงบประมาณโรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีความเจริญยิ่งขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ควรมีการพัฒนาในส่วนของการทำงานที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม

9.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 บริหารงานควรเน้นในเรื่องการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการประเมิน การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและในองค์กรอื่นได้

9.2.2 ควรประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดการพัฒนาการสร้างหลักธรรมาภิบาลในองค์กร และหลักธรรมอื่นได้

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาการใช้ธรรมมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านอื่นๆ และของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

9.3.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

10. บรรณานุกรม

- กรมศุลกากร. (2555). พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนเนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช 2549. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564. จาก <http://www.customs.go.th/Conduct/conduct1.pdf>
- การีหมี ะหะยืออาษา. (2557). การบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอทุ่งยางแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). ธรรมรัฐภาคการเมือง: บทบาทภาคีเมือง. กรุงเทพฯ : รัฐสภาสาร.
- จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2562). ผู้นำกับการเป็นนักบริหารการศึกษามีอาชีพ. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จีระนันท์ สมน้อย. (2559). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธรรตพงศ์ วงษ์สวัสดิ์, เอนก นอบเฟือก. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงามอำเภอบางระกำจังหวัดพิษณุโลก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 13(1). 129-139.
- ฉัญญาลักษณ์ สิงห์แก้ว. (2559). การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปนัดดาจิตตง. (2555). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.
- พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงพุทธในองค์กรทางการศึกษา. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระมหาลำพิ่ง ธีรปญโญ (เพ็ญภู). (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระสุธีศักดิ์ สุภกิจโจ (เขียวหวาน). (2554). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มยุรี กลั๊บสุข. (2556). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัตติยา สัจจภิรมย์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สพป.ร้อยเอ็ด เขต 2. (2564). ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2564. จาก <http://bigdata.ret2.info>
- แสงเทียน จิตรโชติ. (2560). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Gulick, L. and Urwick, J. (1973). *Papers on the Science of Administration*. New York : Institute of Public Administration.

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ
โรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด*
STUDENTS' SATISFACTION WITH TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT OF
SRI SOMDET PHIMPHATTANAWITTAYA SCHOOL,
SRI SOMDET DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พุดมวิษณุ เอี่ยมสุวรรณ¹, พระครูชัยรัตนากร², กฤตยากร ลดาวัลย์³
Puttawit Aumsuwan¹, Phrakhruchairattanakorn², Kittayakorn Ladawan³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : bbqkung114@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา จำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามเพศโดยรวมและด้านการวัดผลและประเมินมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามระดับชั้นด้านการวัดผลและประเมินมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนควรจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นโดยเฉพาะงานอาชีพควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ครูควรแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้งและมีวิธีการประเมินที่หลากหลาย

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ; การจัดการเรียนการสอน; นักเรียนโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the students' satisfaction towards Teaching and Learning Management of Sri Somdet Phimphattanawittaya School, Sri Somdej District, Roi Et Province, 2) to compare the Students' satisfaction level towards Teaching and Learning Management of Sri Somdet Phimphattanawittaya School, Sri Somdej District, Roi Et Province, classified by gender and class level, 3) to study recommendations for teaching and learning management of Sri Somdet Phimphattanawittaya School, Sri Somdej District, Roi Et Province. The sample group was 265 students of Sri Somdet Phimphattanawittaya School, Sri Somdej District, Roi Et Province. The instruments used for data collection was a 5- level with the content validity was 0.67–1.00, and a confidence value of 0.92. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and test the hypothesis with t-test Independent.

The results found that: 1. the students' satisfaction towards Teaching and Learning Management. Overall, it was at a high level when considering each aspect with the highest average was measurement and evaluation, followed by learning curriculum, whereas technical and teaching methods was the lowest average. 2. Comparison of students' satisfaction towards Teaching and Learning Management of Sri Somdet Phimphattanawittaya School, Sri Somdej District, Roi Et Province, classified by gender and class level, found that by overall and in term of measurement and evaluation was at a statistically significant difference at the .05 level. Besides, there was no different, classified by class level was found that the measurement and evaluation was a statistically significant difference at the .05 level, other aspects were no difference. 3. Recommendations for teaching and learning management of Sri Somdet Phimphattanawittaya School, Sri Somdej District, Roi Et Province: Learning should be organized according to the student and local needs, especially career should provide the atmosphere in the classroom so as to appropriate for learning, teachers should guide and design the activities that enable to assess the progress of their own learning, teachers should notify the students the result of assessments and should use a variety of assessment methods.

Keywords : Satisfaction; Teaching and Learning Management; Students of Sri Somdet Phimphattanawittaya School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี 2522 เมื่อวันที่อังคาร ที่ 28 ตุลาคม 2523 ตอนหนึ่งว่า (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2539)

ครูที่แท้นั้นที่ทำความดี คือต้องหมั่นขยันและอดสาหะพากเพียรต้องเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้น และอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ตั้งงาม ต้องปลื้มตัวปลื้มใจ จากความสะอาดสบายและความสนุกรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงแน่วแน่ต้องซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญหาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้นทั้งด้านวิชาการและความรอบรู้ในเหตุและผลเมื่อครูที่ดีที่แท้เป็นแนวนี้ จึงกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า การทำหน้าที่ครูก็คือการสร้างบารมีที่แท้นั่นเองและการบำเพ็ญบารมีหรือเพิ่มพูนความดีขึ้น ย่อมบำรุงจิตใจให้เจริญมั่นคงขึ้นและขัดเกลาให้ประณีตสะอาดหมดจด

ในการปฏิบัติงานใดๆ ก็ตามผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงาน การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การที่ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในการเรียนนั้น ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจที่จะอยากเรียน ซึ่งผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจหลายๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์เทคนิคการสอนที่ดีให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนตามความต้องการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันการยกย่องชมเชย การให้รางวัล ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ในความสำเร็จผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีจะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียน Maynard W.Shelly (1975) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อน และความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้ทางบวกอื่นๆ สิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดความรู้พึงพอใจของมนุษย์ได้แก่ทรัพยากร หรือสิ่งเร้า การวิเคราะห์ระบบความพึงพอใจ คือการศึกษาว่าทรัพยากรหรือสิ่งเร้า แบบใดเป็นสิ่งที่ต้องการที่จะทำให้เกิดความพอใจและความสุขแก่มนุษย์ความพอใจจะเกิดได้มากที่สุดเมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นความต้องการครบถ้วน

โรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา ทำหน้าที่ตามแผนการศึกษาแห่งชาติและตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านบุคลากรให้มีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีพัฒนาการให้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ให้ผู้เรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีคุณธรรม จริยธรรมมีระเบียบวินัย กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาชาติ นโยบายของรัฐบาลและต้นสังกัด โดยบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา และร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาแล้วจึงมีการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีกระบวนการพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและมีการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปีที่ผ่านมามีผลการประเมิน 76.10 และปีนี้ได้ผลการประเมิน 73.10 ซึ่งได้

นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2550) ได้แก่ 1)ด้านหลักสูตร
สาระการเรียนรู้ 2) ด้านเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
4) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน 5)ด้านการวัดผลและประเมินใช้ในการพัฒนาและสอดคล้องตาม
นโยบายของรัฐบาล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาค้นคว้า จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มี
ต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนา เพื่อที่จะรับทราบว่านักเรียนมีความพึง
พอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยามากน้อยเพียงใดในเรื่องใดบ้าง
และจะได้ผลที่ได้จากการวิจัย เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาส่งเสริมครูให้มีความรู้มีคุณลักษณะ
และความประพฤติเป็นที่พึงพอใจของนักเรียนและชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรี
สมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ
โรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ และระดับชั้น

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนา
วิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาครูผู้สอนโรงเรียน
ศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 เพื่อเป็นสารสนเทศให้กับโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการ
บริหารงานด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ

3.3 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับครูในโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ
จังหวัดร้อยเอ็ด ในการพิจารณาหาแนวทางเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนศรีสมเด็จ
พิภพพัฒนาวิทยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา
ปีการศึกษา 2563 จำแนกเป็น นักเรียนมัธยมตอนต้น 148 คน นักเรียนมัธยมตอนปลาย 117 คน
จำนวนทั้งสิ้น 265 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่มอร์แกนทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย
(Simple random sampling) โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นคละห้องจากนักเรียนโรงเรียนศรีสมเด็จ
พิภพพัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย
ครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน 1)แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา
อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หากคุณภาพเครื่องมือโดย

ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.91 โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งหนังสือขอเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารโรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยาวีเคราะห์ข้อมูลตามสถานภาพส่วนบุคคลและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test แบบ Independent

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติการ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	4.18	0.66	มาก	2
2. ด้านเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน	4.03	0.67	มาก	5
3. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	4.04	0.68	มาก	4
4. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	4.07	0.66	มาก	3
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.25	0.69	มาก	1
รวม	4.11	0.67	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการวัดผลและประเมิน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศพบว่า โดยรวมและด้านการวัดผลและประเมินมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามระดับชั้นพบว่า ด้านการวัดผลและประเมินมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิมพ์พัฒนาวิทยา อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าโรงเรียนควรมีโครงการหรือกิจกรรมที่ได้จัดส่งเสริมศักยภาพ

ของผู้เรียนโรงเรียนได้มีกิจกรรมในส่วนของการส่งเสริมประสิทธิภาพของผู้เรียน จัดให้มีแผนการสอนที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้นำสื่อที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่อยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ครูควรแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้งและมีวิธีการประเมินที่หลากหลาย

6. อภิปรายผลการวิจัย

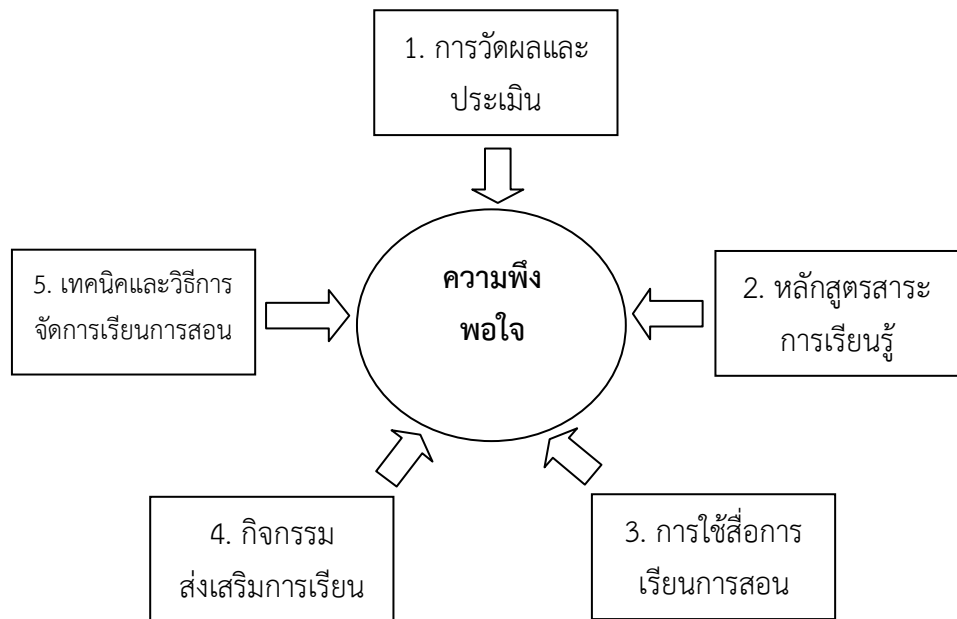
6.1 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความพึงพอใจ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยให้งานสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็น งานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ นอกจากผู้บริหารจะดำเนินการให้ผู้ปฏิบัติงานให้บริการเกิดความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่จะให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วย เพราะความเจริญเติบโตของงานบริการ ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ คือ จำนวนผู้มาใช้บริการ ดังนั้น ผู้บริหารที่ชาญฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ การวัดระดับความพึงพอใจ ที่กล่าวมาข้างต้น ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการให้บริการขององค์กรประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้มารับบริการในมิติต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ขบขันเต็มใจ หรือมีเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจจะเกิดเมื่อได้รับตอบสนองความต้องการ ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ความพึงพอใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคล อันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและสิ่งจูงใจ โดยอาจเป็นไปในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อ สิ่งเหล่านั้น เป็นไปในทางลบหรือบวก แต่ก็เมื่อได้สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกบวกเป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวัง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ ซึ่งความพึงพอใจมีความสำคัญต่อบุคคล ต่องานและหน่วยงาน คือ ประการหนึ่งความสำคัญต่อบุคคล ได้แก่ ทำให้เป็นสุข เกิดแรงจูงใจและกำลังใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่นรวมถึงให้บุคคลแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ประการที่สอง ความสำคัญต่องาน ได้แก่ ทำให้งานบังเกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานทำให้ระบบงานดำเนินไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อยและประการที่สาม ความสำคัญต่อหน่วยงาน ได้แก่ ทำให้หน่วยงานมีบรรยากาศที่ดี ทำให้หน่วยงานมีภาพลักษณ์ที่ดี และทำให้หน่วยงานมีความรักความสามัคคีและเป็นพลังที่ผลักดันให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภารี คล่องดี (2559) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนห้วยใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนห้วยใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จพิภพพัฒนาวิทยา อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศและระดับชั้นพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนศรี

สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติว่า จะมีเพศที่ต่างกันและเรียนในระดับชั้นที่ต่างกันแต่เมื่อครูผู้สอนเป็นคนเดียวกันและมีวิธีการสอนที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นความรู้สึกพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนจึงไม่แตกต่างกันตามผลการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพูนุช ศรีคราม (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงานกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา นักเรียนที่มี เพศ ระดับชั้นที่เรียน ขนาดสถานศึกษาที่เรียน และระดับผลการเรียน มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนศรีสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ดได้้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนของครูและสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่าด้านการวัดผลและประเมินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องรักษามาตรฐานการประเมินนักเรียนตามสภาพจริง

8.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีเทคนิคการสอนและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดผลและประเมิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีการประเมินนักเรียนตามสภาพจริง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมมือกัน และใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติจริง

8.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ได้การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะจะทำให้ได้ความต้องการในเชิงประจักษ์

8.3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

9. บรรณานุกรม

- ชมพูนุช ศรีคราม. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. **ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์**. 4(2). 83-92.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2550). **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : พริกหวาน.
- ศุภารี คล่องดี. (2559). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ห้วยใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 3**. งานนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2539). **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Maynard W., Shelly. (1975). **Responding to Social Chang**. Pennsylvania : Dowder, Hutchison Press.

สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*
ADMINISTRATIVE COMPETENCIES BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES
OF MIND OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET

ศิริศักดิ์ พระศรี¹, กฤตยากร ลดาวัลย์², วิมลพร สุวรรณแสนเทวี³
Sirisak Phrasri¹, Kittayakorn Ladawan², Vimolporn Suwansaentavee³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : sirisakarsenal@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้สอน จำนวน 330 คน และผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านการสื่อสารและจิตใจที่ไม่มีความแตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องพัฒนาเรื่องผลการเรียนนักเรียนเป็น

สำคัญ 2) ผู้บริหารควรมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงานในด้านต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย 3) ผู้บริหารต้องรู้จักวิเคราะห์ปัญหาที่พบในปัจจุบันในเรื่องของการศึกษาหรือเรื่องของการจัดการเรียนรู้ และควรมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ในการบริหาร โดยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ถือเป็นหลักธรรมครองใจ ที่ผู้บริหารทุกคนต้องมี เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นไป

คำสำคัญ : สมรรถนะการบริหาร; พรหมวิหาร 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study administrative competencies based on the four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Roi Et, 2) compare administrative competencies based on the four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Roi Et, 3) recommendations and guidelines for development of administrative competencies based on the four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Roi Et. The sample group in this research was 330 teachers and the target group was 5 school administrators for interviewing. The research instrument was a scale questionnaire and an in-depth interview. The statistics used in this research were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used to test the hypothesis were t-test (Independent Samples) and F-test (One-Way ANOVA).

The results of the study found as follows; 1. Administrative competencies based on the four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Roi Et according to the opinions of teachers, overall was at a high level. 2. The results of the comparison of the teachers' opinions on administrative competencies based on the four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Roi Et, classified by educational level. It was found that by overall and each aspect was a statistically significant difference at the .05 level which was consistent with the hypothesis set. Except for communication and motivation, there was no difference. Classified by the different work experiences, found that by overall and each aspect was no different which was inconsistent with the hypothesis set and classified according to the difference of school sizes. It was found that by overall and in each aspect, there difference was statistically significant at the .01 level, which was consistent with the hypothesis set. 3. Suggestions and guidelines for development on administrative competencies based on the four sublime states of mind of school

administrators under the secondary educational service area office Roi Et were as follows: 1) The school administrators need to develop students' academic performance as a priority. 2) The school administrators should use innovations for using in various aspects to achieve goals. 3) The School administrators must be able to analyze current problems in the field of education or learning management, and should find the Systematic problem solving method. 4) The school administrators need to have principles of Buddhist morality to apply in administration. All administrators should adhere to the four sublime states of mind as the principle of mind for effective work.

Keywords : Administrative Competencies; the Four Sublime States of Mind; School Administrators

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ 3 ประการ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ภายใต้มีวิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษามี 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการคือการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดทิศทางความสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองต้องมีความรู้ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่โดยเป็น

ผู้นำและประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้รวมถึงการประสานสัมพันธ์ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าของประเทศ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558) และโรงเรียนที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถหรือมีสมรรถนะ (Competency) สูง ย่อมพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะการบริหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการบริหารที่มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของผู้บริหารว่ามีความสามารถหรือมีสมรรถนะในการบริหารองค์กร ซึ่งการบริหารงานของสถานศึกษา จะเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (สุริพร โพธิ์ภักดี, 2558)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดรับผิดชอบในการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาให้เด็กไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยมีโรงเรียนในสังกัดจำแนกตามเครือข่ายการบริหารสถานศึกษา จำนวน 7 สหวิทยาเขต 60 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน โดยใช้เทคนิค SWOT (SWOT Analysis) เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ จุดเน้น มาตรการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา เพื่อเป็นองค์กรขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562) และจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการโดยภาพรวม เช่น คณะกรรมการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นขั้นพื้นฐาน (O-NET) บางวิชาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของชาติ ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะเพื่อบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้โรงเรียนมัธยมศึกษามาตรฐานสากล ปัจจัยที่สำคัญคือสมรรถนะของผู้บริหาร เพราะสมรรถนะคือความสามารถ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นผู้บริหารที่เก่งและดี ต้องทราบก่อนว่าผู้นำทำหน้าที่อะไร การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ต้องมีหลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีได้อย่างเหมาะสม ผู้นำที่ดีในทางธรรมคือ ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา คือ การมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขมีความรักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งความรักจะเกิดได้ถ้าผู้นำรู้จักมองในแง่ดี หรือส่วนที่ดีของผู้ร่วมงาน ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขาต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย เมื่อพบส่วนดีก็จดจำไว้เพื่อได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา 2) กรุณา คือ ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อผู้ร่วมงานประสบเคราะห์กรรม ผู้นำต้องมีความสงสารและคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์นั้น

ความสงสารจะเกิดได้เมื่อผู้นำต้องมีใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น 3) มุทิตา คือ ความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีและ 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง เทียงตรงไม่เอนเอียง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการครองคน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้ และการบริหารโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานทางการศึกษาของผู้บริหารจะสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ขึ้นอยู่กับสมรรถนะและจริยธรรมของผู้บริหาร หากผู้บริหารได้นำเอาหลักของพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานทางการศึกษา แล้วจะสามารถนำมาซึ่งการปรับปรุง พัฒนาตนเอง พัฒนาสถานศึกษา และการจัดใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคล และสิ่งของให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับของสังคม และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบระดับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3.2 ทำให้ทราบความแตกต่างของสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามตัวแปรระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3.3 ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ให้มีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น

3.4 ทำให้ได้แนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดจำนวน 2,414 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยใช้การจำแนกขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงบประมาณเป็นเกณฑ์ในการแบ่งและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 330 คน แบ่งออกเป็น ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 92 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 76 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 65 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 97 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 56 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนจำนวน 330 ฉบับ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคุณสมบัติผู้บริหารดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ 2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่ต่ำกว่า 6 เดือน 3) เป็นผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล 4) เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้ผ่านการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกโดยรวมและรายด้าน

สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. สมรรถนะหลัก	4.08	0.69	มาก	
1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.04	0.77	มาก	4
1.2 การบริการที่ดี	4.10	0.71	มาก	1

สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.3 การพัฒนาตนเอง	4.10	0.71	มาก	1
1.4 การทำงานเป็นทีม	4.07	0.74	มาก	3
2. สมรรถนะประจำสายงาน	4.09	0.72	มาก	
2.1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.04	0.76	มาก	4
2.2 การสื่อสารและจูงใจ	4.13	0.72	มาก	1
2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.05	0.80	มาก	3
2.4 การมีวิสัยทัศน์	4.13	0.77	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.08	0.69	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.69)

เมื่อพิจารณาเรียงลำดับสมรรถนะการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมรรถนะประจำสายงาน ($\bar{X}=4.09$, S.D. =0.72) อยู่ในระดับมาก และสมรรถนะหลัก ($\bar{X}=4.08$, S.D. =0.69) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสมรรถนะหลักเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}=4.10$, S.D. =0.71) อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) เท่ากันกับด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=4.10$, S.D. = 0.71) อยู่ในระดับมาก ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.07$, S.D. = 0.74) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.04$, S.D. = 0.77) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสมรรถนะประจำสายงานออกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ ด้านการสื่อสารและจูงใจ ($\bar{X}=4.13$, S.D. = 0.72) อยู่ในระดับมาก ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.13$, S.D. =0.77) อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X}=4.05$, S.D. = 0.80) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ($\bar{X}=4.04$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการสื่อสารและจูงใจที่ไม่มีความแตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า 1) แนวทาง

ในการพัฒนาสมรรถนะหลักในด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารต้องศึกษาข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการเริ่มต้นของการพัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ของงานทั้งความพร้อมของบุคลากร และข้อมูลด้านผู้เรียน มีพื้นฐานในทุกด้านที่จะรับการพัฒนามากน้อยเพียงใด เมื่อศึกษาข้อมูลครบทุกมิติแล้วจึงกำหนดเป้าหมายร่วมกันทุกฝ่ายและวางแผนการทำงาน 2) แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะหลักในด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรกำหนดและจัดกิจกรรมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อหาผู้นำในการปฏิบัติงานและมอบหมายงาน เพื่อให้ผู้นำสร้างทีมงานร่วมกันวางแผน และเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม 3) แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะประจำสานงานในด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผู้บริหารต้องมีระบบสารสนเทศที่ดี มีข้อมูลที่สะท้อนความเป็นตัวตนขององค์กรครบทุกมิติ เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ 4) แนวทางในการพัฒนาพัฒนาสมรรถนะประจำสานงานในด้านการพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหารต้องให้คำแนะนำส่งเสริมสนับสนุน รับฟังและ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ 5) แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะทางการบริหาร และหลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ในการบริหาร โดยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ถือเป็นหลักธรรมครองใจ ที่ผู้บริหารทุกคนต้องมี เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดได้ตระหนักถึงสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา จึงได้ให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการอบรมพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งรูปแบบปกติและรูปแบบออนไลน์ ตามนโยบายต่างๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีสมรรถนะการบริหารในการปฏิบัติงานที่จะส่งผลสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชำนาญ สุรินาม (2554) ได้สรุปความหมายสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตมากไปหาน้อยดังนี้ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ การสื่อสารและจูงใจการทำงานเป็นทีม และการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับ 2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยเลข

คณิตมากไปหาน้อยดังนี้ ความมีประสิทธิภาพและขั้นตอนการทำงานที่เชื่อถือได้ความสัมพันธ์ของบุคลากรและทรัพยากร นวัตกรรมและการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

6.2 จากแสดงผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

6.2.1 สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการสื่อสารและจูง ที่ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน บางครั้งอาจเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีส่วนใหญ่อาจจะได้รับมอบหมายงานจากหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีอาจได้รับมอบหมายงานและได้ทำงานใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับสูงหรือรองผู้อำนวยการและผู้อำนวยการสถานศึกษา เช่น มีการประชุมร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การมอบหมายงานหรือภารกิจต่างๆ ให้ดำเนินการแทน ดังนั้น อาจมีความคิดเห็น แนวคิด มุมมองหรือทัศนคติที่ต่างจากครูที่มีผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาราพิต หัตถนิ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยสรุปได้ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ไม่ต่างกัน

6.2.2 สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการบริการที่ดี ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อที่ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิบูล ไชยศิริ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบรบือวิทยาคาร ผลการศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนบรบือวิทยาคาร จำแนกตามประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2.3 สมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องด้วยขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็กบางแห่งมีรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และบางแห่งไม่มีรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ทำให้รูปแบบการบริหารงานหรือการดำเนินงานต่างๆ จะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาหรือตามแนวคิดของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งจะทำให้ความคิดเห็นหรือทัศนคติของครูผู้สอนต่อสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีความแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หอมหวาน แสนเวียงจันทร์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล อำเภอกบินทร์บุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

ที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล อำเภอกบินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลอำเภอกบินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรให้หน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุนการจัดอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารหรือทักษะกระบวนการต่างๆ แก่ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มาแนะนำแนวทางในการใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการบริหารงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการวิจัยสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เนื่องจากสมรรถนะหลักในด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการทำงานเป็นทีม รวมถึงสมรรถนะประจำสายงานในด้านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในแต่ละสมรรถนะ จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

7.2.2 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

7.2.3 ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง ผู้บริหารสามารถสร้างทีมงาน เป็นผู้นำทีมทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรง ให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมงานได้แสดงความคิดเห็น ดังนั้น ผู้บริหารผู้บริหารควรกำหนดและจัดกิจกรรมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม

7.2.4 ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ หมายถึง ผู้บริหารสามารถศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษา วางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานต่างๆ ได้บรรลุเป้าหมาย

7.2.5 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาแก่บุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่าย มีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพของตนเอง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากร

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาสมรรถนะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของผู้บริหาร และในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

7.3.2 ควรศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมข้ออื่นในการวิจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชำนาญ สุรินาม. (2554). สมรรถนะของผู้บริหารและคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ปาริฉัตร ช่อชิต. (2559). สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ : มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).
- พิบูล ไชยศิริ. (2560). สมรรถนะหลักทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบรบือวิทยาคาร. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 1(8). 1688-1697.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด. (2564). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564. ร้อยเอ็ด : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2562. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://www.secondary27.go.th>
- สุรีพร โพธิ์ภักดี. (2558). สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. 8(1). 47-54.
- หอมหวาน แสนเวียงจันทร์. (2559). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล อำเภอกบินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- อาราฟัด หัตถนิ. (2562). สมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Cronbach. (1990). **Essentials of psychological testing**. 5th ed. New York : Harper Collins Publishers.
- Krejcie and Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(2). 607-610.

ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*

ADMINISTRATIVE SKILLS BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

สงวนศักดิ์ จอมทะรักษ์¹, กฤตยากร ลดาวัลย์², วิมลพร สุวรรณแสนทวี³
Sanguasuk Jomtaruk¹, Kittayakorn Ladawan², Vimolporn Suwansaentavee³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : sanguasuk@spk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 323 คน และผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์รองลงมา คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล 2. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจำแนกตามระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามวางแผนจัดสรรงบประมาณ กำหนดแนวทาง การสืบค้นสื่อ การใช้สื่อ การพัฒนาและการส่งเสริมสื่อของครูให้ตรงกับตัวชี้วัดใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยจากหลากหลายแหล่งยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนร่วมทีม

คำสำคัญ : ทักษะการบริหาร; หลักพรหมวิหาร 4; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objects of this thesis were 1) to study the administrative skills based on Four Sublime States of Mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham 2) to compare the administrative skills based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham, 3) to suggest guidelines for Administrative Skill development based on Four Sublime States of Mind of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The sample group consisted of 323 teachers and the target group was 5 school administrators for interviewing. The research instrument were a scale questionnaire and an in-depth interview. The statistics used in this research were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used to test the hypothesis were t-test (Independent Samples) and F-test (One-Way ANOVA) and a semi-structured interview.

The results showed that; 1. Administrative skills based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham overall, it was at a high level, considering from each side in order from the highest to the lowest average were human relations skills (merciful), followed by the team work skills (kindly), whereas the lowest was Technology skills and digital usage (kindly). 2. Comparison the Administrative skills based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham, classified by educational level, work experience, and the size of the school. By overall was a statistically significant difference at the 0.05 level. 3. Guidelines for Administrative Skill development based on four sublime states of mind of school administrators under the secondary educational service area office Mahasarakham. Budget allocation planning, guideline determination for media search, media usage, developing and promoting teachers' media to match the indicators, usage an up-to-date information from variety of sources, including accepting the different opinions of team works.

Keywords : Administrative Skills; the Four Sublime States of Mind; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กล่าวถึงสภาพการณ์ในปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว วิทยาการมีความก้าวหน้าทุกอย่างล้วนแต่เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานยุคใหม่ ความล้าสมัยจึงเกิดขึ้นได้กับผู้บริหารทุกคนที่ไม่ได้ติดตามความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงทาง

วิทยาการในการปฏิบัติงาน หรือในทางกลับกันก็คือเทคนิค วิทยาการ หรือวิธีปฏิบัติงานบางอย่างที่ใช้
 อยู่ นั้นอาจจะหมดความจำเป็นไปแล้ว ถ้าผู้บริหารขาดการติดตามและวิเคราะห์เหตุการณ์ทั้งสอง
 แง่มุมนี้แล้ว ย่อมทำให้อยู่ในภาวะที่ไม่สามารถพัฒนาตนเอง หรือตามทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน
 เพราะความรู้ใหม่ๆ มักเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ประกอบการปฏิบัติงานอยู่เสมอและในปัจจุบัน
 นโยบายการศึกษาเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง
 ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้าง
 ศักยภาพของคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกใน
 ศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการหนุนเสริมสถาบันทาง
 สังคมให้แข็งแกร่ง และเอื้อต่อการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการ
 เปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีการส่งสมทบทุนทางปัญญาเชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัย
 และพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพและการดำรงชีวิตที่เหมาะสม
 ในแต่ละช่วงวัย(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษา
 ให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารและมีบทบาทสำคัญใน
 การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดทิศทางการสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์
 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็น
 มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพล
 โลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมีความรู้และ
 ทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต
 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองต้องมีความรู้
 ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่โดยเป็น
 ผู้นำและประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการ
 เรียนการสอนและการเรียนรู้รวมถึงการประสานสัมพันธ์ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมี
 ประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมี
 ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมด้าน
 ทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าของประเทศ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558) ทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญ
 ของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นาจึงจำเป็นต้องได้รับการ
 พัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง
 เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยทักษะ
 ดังนี้ การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมเทคโนโลยี
 และดิจิทัล การตัดสินใจสัมฤทธิ์และคุณธรรมจริยธรรม (วัชรภรณ์ สุวรรณประทีป, 2563) ซึ่งถือได้
 ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้บรรลุตาม
 วัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพตามการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดีเรา
 ควรปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารเพื่อตอบคำถามนี้เราต้องทราบก่อนว่านักบริหารทำหน้าที่
 บริหารซึ่งการบริหาร หมายถึง ศิลปะและการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ดังนั้นนักบริหารต้องมี

หลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาที่ได้อีกได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น บุคคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีนักบริหารที่ดีคอยกำกับดูแลนักบริหารที่ดีในทางธรรมคือ ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการคือ 1)เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความคิดปรารภรณาคดี 2)กรุณา หมายถึง ความสงสาร อยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3)มุทิตา หมายถึง ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4)อุเบกขา หมายถึง การวางเฉย การทำตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติหรือลำเอียง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 รับผิดชอบในการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาให้เด็กไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูประบบบริหารและจัดการศึกษาบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยมีโรงเรียนในสังกัดจำแนกตามเครือข่ายการบริหารสถานศึกษา จำนวน 7 สหวิทยาเขต 35 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน โดยใช้เทคนิค SWOT (SWOT Analysis) เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ จุดเน้น มาตรการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา เพื่อเป็นองค์กรขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน (รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562) และจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการโดยภาพรวม เช่น คณะกรรมการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) บางวิชาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของชาติ ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะเพื่อบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ปัจจัยที่สำคัญคือ ทักษะของผู้บริหาร เพราะทักษะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำ และมีผลต่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาประเทศและเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้ และการบริหารโดยใช้ทักษะการบริการประกอบด้วย 1)ทักษะการสื่อสาร 2)ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์3)ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 4)ทักษะทำงานเป็นทีม 5)ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 6)ทักษะด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานทางการศึกษาของผู้บริหารจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นขึ้นอยู่กับทักษะและจริยธรรมของผู้บริหาร หากผู้บริหารได้นำเอาหลักของพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารงานทางการศึกษา แล้วจะสามารถนำมาซึ่งการปรับปรุง พัฒนาตนเอง พัฒนาสถานศึกษา และการจัดใช้

ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคล และสิ่งของให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับของสังคม และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แตกต่างกัน

3.2 บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แตกต่างกัน

3.3 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4.2 ทำให้ทราบความแตกต่างของทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามตามตัวแปรระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

4.3 ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจของผู้อำนวยการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามต่อการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามให้มีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น

4.4 สามารถนำแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4.5 ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับองค์การทางการศึกษาอื่นที่สนใจได้ศึกษาแล้วนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรนั้น ๆ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 2,010 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2564 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้การจำแนกขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงบประมาณเป็นเกณฑ์ในการแบ่งและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 323 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 83 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 69 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 81 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 90 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อและแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอน จำนวน 323 ฉบับ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ร้อยละเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA) และแบบสัมภาษณ์โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลศึกษาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจำแนกโดยภาพรวม

ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D	แปลผล	อันดับ
1. ด้านทักษะการสื่อสาร	4.40	0.22	มาก	5
2. ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.43	0.26	มาก	4
3. ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล	4.38	0.25	มาก	6
4. ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม	4.49	0.25	มาก	2
5. ด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์	4.57	0.29	มากที่สุด	1
6. ด้านทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.46	0.24	มาก	3
รวม	4.46	0.20	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, $S.D=0.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.57$, $S.D=0.29$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.49$, $S.D=0.25$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ($\bar{x} = 4.38$, $S.D=0.25$)

6.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการดำเนินการ พบว่า 1) ด้านทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารต้องรู้จักเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และสถานการณ์ ตลอดจนเข้าใจถึงผลกระทบในการใช้สื่อและเทคโนโลยี 2) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงการมีแรงบันดาลใจความมุ่งมั่นความกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยไม่กลัวความผิดพลาด 3) ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความรู้ทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัลที่ชัดเจนสามารถนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาและการสอนในระดับต่าง ๆ 4) ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ทีมงานได้สามารถแสดงความรู้สึกร่วมกันเห็นต่อการทำงานและสามารถโต้ตอบอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือซักถามข้อสงสัยต่อผู้บริหารได้ 5) ด้านทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องมีบุคลิกและคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำมีความรู้ความสามารถในการบริหารโดยเฉพาะผู้บริหารรุ่นใหม่ ๆ ยังขาดความน่าเคารพ และขาดวิสัยทัศน์ในด้านการบริหาร 6) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ต้องพัฒนาตนเองมีความเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทักษะการบริหาร หมายถึง ความรู้และความสามารถในการทำงานของผู้บริหารที่มีมากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้ให้คำแนะนำและควบคุมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิควิธีการที่จะปฏิบัติงานเฉพาะด้านอันเกี่ยวข้องกับวิธีการหรือกระบวนการใดๆ เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นความสามารถ และความชำนาญการของผู้บริหารในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน โดยผ่านการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารต้องฝึกฝนความสามารถตนเองให้มี ความชำนาญในการบริหารจัดการให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และก้าวทันยุคเทคโนโลยี เพื่อให้ สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของ จันทรเพ็ญ ณะฤกษ์ (2555) ที่กล่าวว่าทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ความสามารถทางการบริหารที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารองค์กร เพื่อให้ ภารกิจบรรลุผลสำเร็จตาม

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้แนวคิด ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีความรู้ความสามารถหรือมีทักษะทางการบริหารในด้านต่าง ๆ และทักษะการบริหารตามหลัก พรหมวิหาร 4 คำว่า “พรหมวิหาร” เป็นคำภาษาบาลี แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรม เป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ มี 4 ข้อ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา ดังนั้นการที่ผู้บริหารจะนำหลักธรรมนี้มาใช้กับผู้ที่บังคับบัญชาควรพิจารณาสถานการณ์ที่จะ นำหลักธรรมนี้มาใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2561) ได้ศึกษาทักษะการ บริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารในโรงเรียนมาตรฐานสากลโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากและ Coleman (2008) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการ จัดการ ความรู้และกระบวนการปรับปรุงโรงเรียน ความสามารถในการสร้างองค์กรมีความสำคัญต่อ ผู้บริหาร โรงเรียนที่อยู่ในความท้าทายของการปรับปรุงโรงเรียน เป้าหมายของการปรับปรุงโรงเรียน คือ การ ปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การใช้ประโยชน์จากข้อมูลและ ความรู้ที่ใช้ ร่วมกันผ่านการจัดการความรู้และใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการประสิทธิภาพการทำงาน ผล การศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสมและทั่วถึง ในการจัดการ ความรู้และกลยุทธ์จะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง มีความสามารถที่ดีที่สุดในการปรับปรุง ข้อมูลโรงเรียนการปฏิรูปกระบวนการ และผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้กลยุทธ์การจัดการความรู้ในการ ตัดสินใจทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น

7.2 จากแสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

7.2.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันอาจได้รับการปฏิบัติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ต่างกัน ตลอดจนมีมุมมองทางความคิดในด้านการทำงานที่แตกต่างออกไป ซึ่งมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มี คุณค่าสูงสุด และมีประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะทรัพยากรอื่นๆ แม้จะมีชีวิตก็หาไม่เสียเปรียบเท่าคนไม่ ส่วนทรัพยากรที่ปราศจากชีวิตนั้น หากคนไม่นำมาใช้ก็หาประโยชน์มิได้ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคล หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้เป็นของใหม่ที่ทำการศึกษาในปัจจุบันเท่านั้น หากแต่ได้มีการศึกษากันมาตั้งแต่โบราณกาลแล้ว ดังจะเห็นได้จากหลักธรรมบางหมวดของพระพุทธ องค์คือหลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นแก่นสารของการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะเห็นได้ ว่าการศึกษาเกี่ยวกับการทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะที่เป็นการใช้คนให้เหมาะกับงาน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วัชรารัตน์ สุวรรณประทีป (2563) ได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6 ผลการศึกษา ทักษะการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีทักษะการบริหารมากกว่าผู้บริหารที่มีระดับ

การศึกษาปริญญาตรี จำแนกตามประสบการณ์โดยรวม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานมากมีทักษะการบริหารมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานน้อย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษาควรนำทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล มาใช้ในการวางแผน ประเมินผลบุคลากรและติดตามการปฏิบัติงาน

8.1.2 สถานศึกษาควรจัดให้มีเทคโนโลยีสำหรับผู้ปกครองเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุตรหลานได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรนำข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการประพจน์ปฏิบัติตน มีเหตุผล วางตัวเป็นกลาง มีความยุติธรรมและเสมอภาค คอยแนะนำวิธีการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักคุณธรรม โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณงามความดีด้วยความสำนึกในจิตใจ เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูผู้สอน นักเรียน และบุคคลอื่นๆ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาสัมฤทธิ์ผลหลังจากมีการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8.3.2 ควรศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

8.3.3 ควรทำวิจัยประเภทอื่นโดยใช้เครื่องมือที่เพิ่มขึ้น เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงความเป็นจริงมากที่สุด

9. บรรณานุกรม

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ในโรงเรียนมาตรฐานสากล. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 7(2). 155-172.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- จันทร์เพ็ญ ณะฤกษ์. (2555). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). **แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.** ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). **พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- วัชรภรณ์ สุวรรณประทีป. (2563). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 7 (2562).** วิทยาลัยนครราชสีมา. 23 พฤษภาคม 2563. 683-692.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). **รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2562.** สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://www.ses26.go.th>
- Coleman, L. A. (2008). **The Role of School Administrator as Knowledge Manager: A Process for School Improvement.** New Jersey : Princeton University. Press.

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*

THE BUDDHIST MONKS' PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF
COMMUNITIES IN THE SELAPHUMI DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระธงชัย ธรรมวชิโร (มงพลเมือง)¹, เวชสุวรรณ อาจิวชัย²

Phra Thongchai Thommawachiro (Mongpolmueang)¹, Vedsuwan Ardwichai²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}

Email : Thongchai_2533@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 222 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณสุข 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกอายุ พรรษา ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนควรมีแนวทางการถวายความรู้แก่พระภิกษุสงฆ์ชุมชนควรให้ความสนใจกับการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี เป็นการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมให้เจริญยิ่งขึ้นฝ่ายปกครองในชุมชนควรให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้านยาเสพติดให้แก่ประชาชน ควรปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชนมีจิตอาสาในการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : พระสงฆ์; การมีส่วนร่วม; การพัฒนาชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level of Buddhist monks' participation in the development of communities in Selaphum district, Roi Et province 2) to compare the Buddhist monks' participation in the development of communities in Selaphum district, Roi Et province 3) to suggest guidelines of the Buddhist monks' participation in the development of communities in Selaphum district, Roi Et province. The sample group consisted of 222 Buddhist monks. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the research found that: 1. The level of Buddhist monks' participation in the development of communities in Selaphum district, Roi Et province: overall was at a high level. When considering each aspect in descending order of average from highest to lowest was social, followed by culture, and environment, and the lowest aspect was public health 2. Comparison of the level of Buddhist monks' participation in the development of communities in Selaphum district, Roi Et province, classified by age, sex, education Level differed statistically at the .05 level 3. Suggestions for guidelines of Buddhist monks' participation in community development: should be guidelines to educate monks, the community should pay attention to activities on important days for as to conserve and promote culture and traditions in order to development of arts and culture to be more prosperous, community governance should cooperate with monks in organizing activities or anti-drugs training programs for the people, should cultivate consciousness in the community to have volunteer spirit in conservation and environmental promotion.

Keywords : Buddhist Monks; Participation; Development of Communities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พุทธศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่สังคมไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยและความมั่นคงของสังคมไทยอย่างแนบแน่น องค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับสังคมตลอดมาคือ วัดและพระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท วัดและพระมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจและกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และศาสนา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปสำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับต่างๆ นั้นถือว่ามีมีความสำคัญต่อองค์กรพระพุทธศาสนา เพราะนอกจากจะต้องปฏิบัติศาสนกิจตามหน้าที่โดยปกติแล้ว ยังต้องรับภาระหน้าที่ในฐานะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมายจากทางคณะสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงต้อง

รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในศาสนิกอื่น ๆ (ปลื้ม โชติชฎายางกุล, 2550, หน้า 20)การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการจัดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมาร่วมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่ม ผู้นำชุมชน หรือกระทำการผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น ผู้นำชุมชน องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา เช่น การมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาชุมชน กระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนาชุมชน และคนที่มีส่วนสำคัญที่สุด เพราะคนเป็นศูนย์กลางหลักในการพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน ไม่มีประเทศไหนที่พัฒนาโดยปราศจากการร่วมมือของประชาชนพระสงฆ์ในสังคมไทย การมีส่วนร่วมจะเห็นได้ชัดเจนมาก เพราะสังคมไทย ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตายจะมีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ตลอด อย่างงานแต่งงานก็ต้องนิมนต์พระสงฆ์มาในงานแต่งด้วย พอเกิดก็ต้องนิมนต์พระมาในงานวันเกิด หรือใส่บาตรทำบุญวันเกิด เจ็บป่วยก็ไปหาพระทำบุญ และบางแห่งพระอาจเป็นหมอกกลางบ้าน เป็นเจ้าของตำราหมอยาพื้นบ้าน ตามภูมิปัญญาชาวบ้าน (พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, 2540)

วัดและพระสงฆ์ มีความสำคัญแก่ประชาชนและสังคมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่างๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็ง ทางด้านจิตใจ และยังเป็นสถานที่ที่ฝึกฝนและปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลง ตามสภาพความเจริญและการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่นการศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่ได้รับเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ได้ทำให้บุคคลที่เคยร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดลดน้อยลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกัน ขาดการส่งเสริม การให้การร่วมมือในกิจกรรมการทะนุบำรุงดูแลรักษาวัดและกิจกรรมในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษารับรู้หลักธรรมทางศาสนาก็น้อยลง มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุ มากกว่าการพัฒนาในด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาดการสนใจในด้านการศึกษาและปฏิบัติเพื่อเผยแผ่ แก่ประชาชนมีการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนได้มีการฟื้นฟู พัฒนา กำหนดแนวทางดำเนินกิจการพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้อง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

พระสงฆ์ จึงเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา และเป็นทีเคารพของพุทธศาสนิกชนตลอดมา ซึ่งเป็นกลุ่มของสังคมที่มีข้อปฏิบัติกว่าคนในสังคมอื่นๆ หรือ อาจเรียกได้ว่า เป็นผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการของชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์ได้รับการยกขึ้นเป็นองค์กรชั้นพิเศษในกลุ่มชุมชนทั่วไป พระสงฆ์ได้มีการสืบทอดการปฏิบัติต่อๆ กันมา แม้จะเป็นเวลานานถึง 2561 ปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงปฏิบัติสม่ำเสมอในกิจต่างๆ ที่ควรปฏิบัติ กอรปกับยังช่วยจรรโลงสังคมให้มีความสงบ รู้จักสร้างความ

ดี ละความชั่ว รู้จักความพอดีพองาม รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญที่สุดคือ ให้สังฆจักร์ คำว่าให้อภัยแก่กันและกันสืบมาจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยและสังคมโลกต่างก็มีแนวทางพุทธศาสนา โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำและปฏิบัตินำสังคมตลอดเรื่อยมา (พระสุภาพ สุภาโว, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีความสนใจจะศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นชุมชนในชนบท มีปัญหาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในชุมชน สาเหตุเกิดจากการที่พระสงฆ์ไม่ค่อยมีเวลาว่าง จึงเป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพร้อมๆ กัน แต่ก็มีบ้าง สำหรับคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่จะเป็นผู้สูงอายุ เพราะจะมีเวลาว่างอยู่แต่กับบ้าน จึงอยากที่จะมาช่วยในการทำกิจกรรม ฉะนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชน เป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยว่ามีการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้หรือไม่ หากทุกคนไม่มีความร่วมมือกันและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่พัฒนาและไม่เข้มแข็ง ไม่ยั่งยืนและอาจทำให้มีปัญหาอื่นๆ ตามมาด้วย พระสงฆ์ ในฐานะที่เป็นบุคคลสาธารณะและเป็นผู้นำจิตใจของประชาชนโดยตรง จึงถือได้ว่า สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรบุคคลของชุมชน ในการที่จะเตรียมความพร้อมไปสู่การพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านวัฒนธรรม 3) การมีส่วนร่วมด้านสาธารณสุข และ 4) การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน และช่วยเสริมสร้างคุณค่า ความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ พรรษา และระดับการศึกษา
- 2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน
- 3.2 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีพรรษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

3.3 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด
- 4.2 ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ พรรษา และระดับการศึกษา
- 4.3 ทำให้ทราบแนวทางส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 4.4 สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 515 รูป กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ คือแบบสอบถาม มีลักษณะ 3 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed) โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ พรรษา และระดับการศึกษา ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านวัฒนธรรม 3) ด้านสาธารณสุข และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุดตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open) ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขให้มีประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบายความแตกต่างตามลักษณะประชากรในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบที (t - test) และกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบเอฟ (F - test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

6. ผลการวิจัย

6.1 ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด

คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณสุข

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านสังคม	4.11	0.84	มาก	1
2. ด้านวัฒนธรรม	4.00	0.80	มาก	2
3. ด้านสาธารณสุข	3.61	0.96	มาก	4
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.71	0.77	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.86	0.84	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านสังคม ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.84) รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.80) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.77) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณสุข ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.96)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1. ด้านสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชน รองลงมา คือ พระสงฆ์มีการอบรม สั่งสอน หรือชักชวนให้ประชาชน ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม และประเทศชาติ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษาขององค์กรชุมชนต่างๆ

2. ด้านวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น รองลงมา คือ พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการจัดให้มีสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุโบราณ

3. ด้านสาธารณสุขโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการดูแลสุขภาพที่ดี และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อสุขภาพที่ดี รองลงมา คือ พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้านยาเสพติดให้แก่ประชาชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน

4. ด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการจัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน รองลงมา คือ พระสงฆ์มีการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกอายุ พรรษา ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 1) ด้านสังคม พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการเป็นเป็นปรึกษาขององค์กรชุมชนต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความพร้อมเพรียงในการจัดกิจกรรมหรือความเข้าใจในสังคม 2) ด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์ควรมีการจัดสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุโบราณ ให้เป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี 3) ด้านสาธารณสุข พระสงฆ์ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนมากขึ้น 4) ด้านสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมให้มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการศึกษาเป็นภารกิจของทุกคนและสังคมต้องให้ความสนใจและระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและสถาบันต่างๆ ในสังคมด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้น ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ William (1976) ให้ความหมายไว้ว่า “การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเองใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา และสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง” และงานวิจัยของ พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษา พบว่า จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์

ต่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.34) และ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

7.1.1 ด้านสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ในชุมชนเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชน อบรม สั่งสอน หรือชักชวนให้ประชาชน ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคม และประเทศชาติ สอนธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม แก่นักเรียนในชุมชน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ชักชวนประชาชนให้รวมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษาขององค์กรชุมชนต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิสุทธิรัตนคุณ (รามเกียรติ์) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษา พบว่า จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วพระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.34) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสาธารณสุข ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.39) รองลงมา ได้แก่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.41) ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองการปกครอง ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.40) และด้านการศึกษา ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.41)

7.1.2 ด้านวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี ส่วนร่วมในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของชุมชนให้แก่ประชาชน จัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตที่ดีงามแก่ประชาชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ส่งเสริมโบราณสถาน โบราณวัตถุในชุมชน จัดให้มีสถานที่จัดเก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุโบราณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุระพงษ์สุวรรณ (สีหมอก) (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาพระครูโพธิวิฑูรคุณ วัดโพธิการาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยปรากฏผลการศึกษาดังนี้ การบริหารการพัฒนาชุมชนในด้านวัฒนธรรม พระครูโพธิวิฑูรคุณเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น ท่านคอยอบรมสั่งสอนพร้อมทั้งจัดกิจกรรมขึ้นตามโอกาส อาทิ วันสำคัญทางศาสนา งานบุญประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนั้นท่านยังส่งเสริมให้มีการศึกษา ค้นคว้า เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป และสามารถประยุกต์ใช้ในสังคมยุคปัจจุบัน ตลอดจนการหาทุนทรัพย์มาบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุภายในวัด รวมทั้งสิ่งของที่มีค่าควรแก่การอนุรักษ์ภายในชุมชน

7.1.3 ด้านสาธารณสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการทำความสะอาดที่อยู่อาศัย และบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อ

สุขภาพที่ดี การจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมเพื่อต่อต้านยาเสพติดให้แก่ประชาชน การให้ความรู้ในด้านสุขอนามัยแก่ชุมชน การส่งเสริมและให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในการปลูกสมุนไพรรักษาโรค การจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน พระสงฆ์มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน 2) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการปกครองป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน

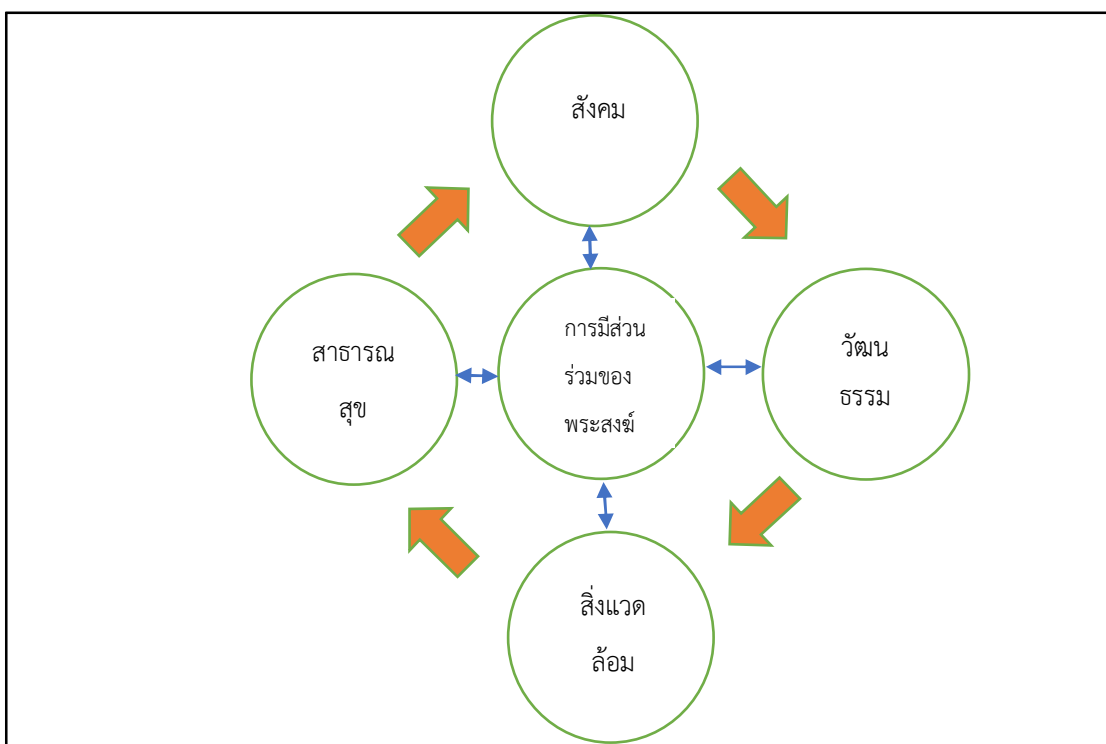
7.1.4 ด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีการจัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน มีการรักษาและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น การส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชนมีจิตอาสาในการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุระพงษ์สุวรรณโส(สีหมอก) (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาพระครูโพธิวิฑูรย์คุณ วัดโพธิ์การาม ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยปรากฏผลการศึกษาดังนี้ การบริหารการพัฒนาชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม พระครูโพธิ์วิฑูรย์คุณจัดกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาทิ การวางแผนผังภายในวัดให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด สามารถตอบสนองต่อความต้องการของหลาย ๆ ฝ่ายได้ การจัดบ้านเรือนให้มีความร่มรื่นที่สำคัญวัดต้องมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เป็นตัวอย่างของการประหยัดใช้ทรัพยากรทุกอย่างให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และที่สำคัญคือวัดแห่งนี้เป็นหน่วยส่งเสริมการปลูกป่า และรักษาป่าภายในเขตชุมชน

7.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกอายุ พรรษา ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา ต่างกัน ย่อมมีประสบการณ์ทั้งทางธรรมและทางโลก รวมถึง ความรู้ความสามารถ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน จึงทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันระดับการศึกษาของคณะสงฆ์มีผลต่ออำนาจและหน้าที่ที่สามารถตัดสินใจได้ในการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดสมมารท สังข์เงิน (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งในคณะสงฆ์ และระยะเวลาที่จำพรรษา ภายในวัดปัจจุบัน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของ

พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญ วุฒิการศึกษาทางโลก และอายุพรรษาของพระสงฆ์ ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีสถานภาพสมรส อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน และระยะทางจากบ้านถึงวัด ต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ คือ ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและนำไปแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในชุมชนอย่างเหมาะสมต่อไป

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ควรรวมกลุ่มหรือสร้างกลุ่มทางวัฒนธรรมในการพัฒนาประชาชนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

9.1.2 พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ควรแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงให้มากกว่าเดิม

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์มีการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน และจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน

9.2.2 พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชนมีจิตอาสาในการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม หาแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ด และพื้นที่จังหวัดอื่นๆ

9.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่นในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดอื่นๆ

9.3.3 ควรนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และลึกซึ้งมากขึ้น

10. บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ.
- ปลื้ม โชติขจรยางกุล. (2550). **กฎหมายคณะสงฆ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2559). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- พระครูวิสิฐรัตนคุณ (รามเกียรติ์). (2558). **การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมืองจังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุระพงษ์ สุรวีโส (สีหมอก). (2555). **ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษาพระครูโพธิวิรุณ วัดโพธิการาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม). คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. (2540). **พระรัตนตรัยกับสังคม พุทธศาสนากับเครื่องมือการเรียนรู้ที่ทรงพลัง ความเป็นอนิจจังของสังคม มหาปาณาติบาตมหายาติหนาทาน มหากรรมสุมิฉณาจาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- พระสุภาพ สุภาโว. (2561). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมพวงค์. (2554). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช.

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). **บัญชีรายชื่อพระภิกษุสามเณร ประจำปี 2563**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเสลภูมิ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). **คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

William. (1976). **Participation Management: Concept. Theory and Implementation**. Atlanta G. : Georgia State University.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SPECIAL EDUCATION SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE NORTHEAST
BUREAU SPECIAL EDUCATION

กชนิภา ภาณุรักษ์,¹ ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี², พระครูชัยรัตนากร³
Godchanipha Panurak¹, Theeraphat Thinsandee², Phrakruchairattanakorn³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : Godchaniphapha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอภัยภูเบศร จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent Samples) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยใช้สถิติ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจรองลงมา คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ไม่พบความแตกต่างกัน 3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากคำถามปลายเปิดได้จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ผู้บริหารควรยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการตัดสินใจทำงาน มีความซื่อสัตย์สุจริตและไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

สามารถที่จะนำเทคนิค วิธีการมาใช้ในการบริหารจัดการได้ตามสถานการณ์ ควรสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรในการทำงานเอาชนะปัญหามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ควรกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นทีมเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจขององค์กรการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูและบุคลากร ควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองและสนใจในการการพัฒนาจุดเด่นของตัวผู้ร่วมงาน และควรนำทักษะและประสบการณ์มาใช้ในการวางแผนและแก้ไขปัญหาดูแลและเอาใจในครูและบุคลากรอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ; สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ABSTRACT

The objectives of this thesis were: 1) to study the transformational leadership of special education school administrators under the Northeast Bureau Special Education, 2) to compare the transformational leadership of special education school administrators under the Northeast Bureau Special Education, classified by educational level, position, and work experience, and 3) to study recommendations and development guidelines of the transformational leadership of special education school administrators under the Northeast Bureau Special Education. The sample consisted of 370 teachers of the Secondary Educational Service Area Office Roi Et. The instrument used in this research was a 5-level estimation scale questionnaire and the interview form. Statistics used to test the hypothesis using t-tests (Independent Samples) and One Way ANOVA) using F-test statistics.

The results were found that: 1. The Transformational leadership of special education school administrators under the Northeast Bureau Special Education by overall, was at a high level. When considering each aspect found that the aspect with the highest was inspiration, followed by having ideological influence, and consideration of individuality was the lowest mean. 2. The comparison of personnel opinions towards the transformational leadership of special education school administrators under the Northeast Bureau Special Education, classified by educational level, position, and work experience were no difference. 3. The results of analysis of the transformational leadership of special education school administrators under the Northeast Bureau Special Education from the open-ended questions obtained from the sample group as follows: the executives should adhere to the principles morality and work ethics, having honesty and no seeking unlawful benefits, applying techniques to manage according to

the situation, motivating personnel to be inspired to work, building confidence in personnel to overcome problems and strive towards the sea goals, encouraging teachers to be active in team work, providing opportunities for teachers to participate in defining the mission of the organization, morale building for teachers and staff, encouraging to develop themselves and interested in developing the participants 'strengths, and bringing skills and experience to be used in planning and solving problems, and taking care of teachers and staff thoroughly.

Keywords : Transformational Leadership; Special education school administrators; Bureau Special Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำกรวิจัย

ปัจจุบันเป็นยุคการเปลี่ยนแปลงสังคมแห่งการเรียนรู้ไร้พรมแดนโดยมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์รวมทั้งระบบการสื่อสารที่ทันสมัยในรูปแบบต่างๆเป็นตัวเร่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกส่วนของสังคมโลกทางด้านเศรษฐกิจการเกิดระบบการผลิตจากทรัพยากรเป็นการใช้องค์ความรู้มาเป็นฐานการผลิตภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่อาศัยความรู้ความสามารถของทรัพยากรบุคคลเป็นหลักในการผลิตนวัตกรรมและบริการใหม่ๆเพื่อขีดความสามารถของการแข่งขันองค์กรใดที่มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าย่อมได้เปรียบในการแข่งขันการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะนำองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจากสภาพปัจจุบันไปสู่สภาวะในอนาคตตามที่ต้องการซึ่งจะต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆมากมายตั้งนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องอาศัยความเป็นผู้นำที่จะแสดงให้เห็นถึงวิธีการใช้อำนาจในตัวของผู้นำเองให้เกิดการทำงานร่วมกันตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด (Roger Gill, Niall Levine and Douglas C. P., 1998) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2560) เป็นหน่วยงานที่มีระบบการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสที่มีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการส่งผลต่อการบริหารงานทุกๆ ด้าน โดยผู้บริหารจะนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและนำผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นจุดหมายปลายทาง (ฐุมกรเจติย์คำ, 2559)

จากการศึกษาการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และราชประชานุเคราะห์ที่ผู้บริหารต้องบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งแนวโน้มของสถานการณ์แล้วจำเป็นต้องบริหารทรัพยากรภายใต้ข้อจำกัดเช่นจำนวนของนักเรียนงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี เพื่อนำมาบริหารงานให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพตาม

เป้าหมายที่วางไว้เรื่องการดูแลคุณภาพชีวิตของเด็กทุกคนและมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะอาหารต้องมีคุณภาพที่นอนต้องเพียงพออากาศถ่ายเทได้สะดวกรวมถึงความปลอดภัยในชีวิตโดยเฉพาะภัยที่เกิดจากตัวเด็ก แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ราชประชานุเคราะห์ ระยะ 5 ปี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถพัฒนาการบริหารงานจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การทุกแห่งในยุคปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้และตามสถานการณ์โควิด-19 เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้นำมีการเปลี่ยนแปลงตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้องค์ความรู้องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2 ได้นารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 370 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้รับรางวัลระดับประเทศด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (R.A. Likert) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) 2) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค 3) ค่าความถี่ 4) ร้อยละ 5) ค่าเฉลี่ย 6) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7) การจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Highly Structured) ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนศึกษาพิเศษสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์จนได้รับรางวัลระดับประเทศด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.73	0.76	2	มาก
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.76	0.79	1	มาก
3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	3.73	0.77	3	มาก
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.73	0.78	4	มาก
รวมเฉลี่ย	3.74	0.78	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.79) รองลงมา คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.76) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.78)

6.2 การเปรียบเทียบผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและด้านไม่แตกต่างกัน

6.3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากคำถามปลายเปิดที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

6.3.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ผู้บริหารควรยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการตัดสินใจทำงาน มีความซื่อสัตย์สุจริตและไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบสามารถที่จะนำเทคนิค วิธีการมาใช้ในการบริหารจัดการได้ตามสถานการณ์

6.3.2 ด้านการสร้างแรงจูงใจ ควรสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรในการทำงานเอาชนะปัญหาอุปสรรคมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน

6.3.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญาผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นทีมเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจขององค์กรการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูและบุคลากร

6.3.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเองและสนใจในการการพัฒนาจุดเด่นของตัวผู้ร่วมงาน และควรนำทักษะและประสบการณ์มาใช้ในการวางแผนและแก้ไขปัญหาดูแลและเอาใจในครูและบุคลากรอย่างทั่วถึง

6.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร จำนวน 6 คน สรุปผลจากความคิดเห็น พบว่า

6.2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์พบว่า การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำที่มีเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์ มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานกล้าที่จะทำในสิ่งใหม่ๆ โดยมีความเป็นมิตร จริงใจ มีคุณธรรม นำทีมงานไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้

6.2.2 ด้านการสร้างแรงจูงใจ พบว่า มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกผู้นำจะสร้างและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจนแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้

6.2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญผู้นำมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดเห็นและเหตุผล และไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตาม แม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากความคิดของผู้นำ

6.2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช(Coach) และเป็นทีปรีกษา(Advisor) ของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตามเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น บางคนได้รับกำลังใจมากกว่า บางคนได้รับอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่า บางคนมีมาตรฐานที่เคร่งครัดกว่า บางคนมีโครงสร้างงานที่มากกว่า ผู้นำมีการส่งเสริมการสื่อสารสองทาง

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

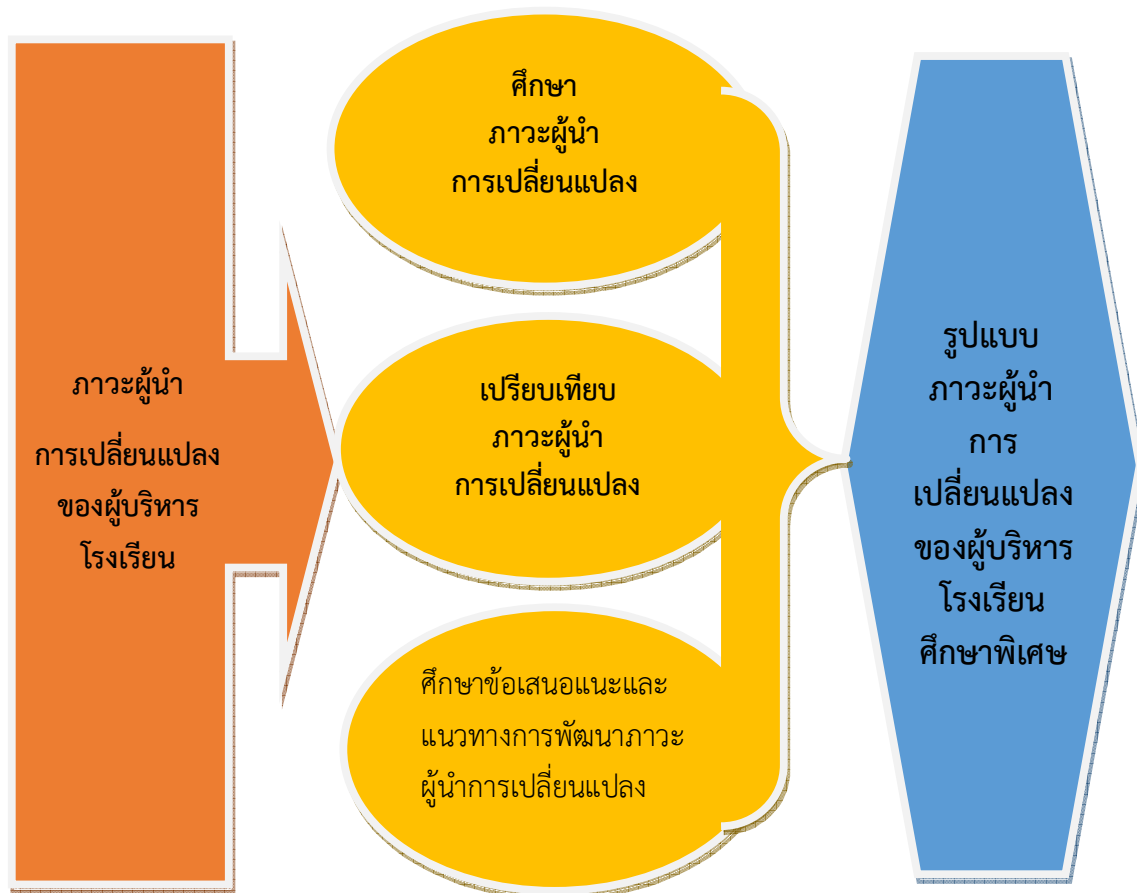
7.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำที่ดีมีคุณลักษณะหลายอย่างประกอบกันมีคุณสมบัติเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งสูงแต่เพียงอย่างเดียว ไม่อาจจัดว่าเป็นผู้นำที่ดีได้ ดังนั้นควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาดีประกอบด้วยความสามารถเชิงจินตนาการ ความสามารถในการสร้างสรรค์ มีวิจรรย์ญาณ ความสามารถในการปรับตัวและมีความรอบรู้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นผู้ทำงานหนักอยู่เสมอ ต้องขยันทำงานมากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาคำนึงถึงขวัญของกลุ่ม ผู้นำที่ดีต้องมีลักษณะที่เหนือกว่าผู้ตาม เหนือกว่าทางความคิด ผลงาน สถานะองค์การ บุคลิกภาพ ความกล้าหาญเป็นผู้ที่พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้นำที่ดีต้องมีอารมณ์คงที่ คือ มีความหนักแน่น ไม่ใช้อารมณ์ส่วนตัวในการแก้ปัญหา ควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์วิกฤติได้ เป็นนักกลยุทธ์ ผู้นำที่ก้าวหน้าจะต้องเป็นผู้ที่มีกลยุทธ์ ความเป็นนักกลยุทธ์จะช่วยให้ปฏิบัติใด ๆ อย่างคล่องตัวและเคลื่อนไหวอยู่เสมอไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ที่ต้องมีอำนาจ อำนาจเป็นของคู่กับผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำในการที่จะชนะคู่ต่อสู้หรือในกรณีที่จะก่อให้เกิดการยอมรับนับถือและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำโดยศุภฤทธิอำนาจอาจเกิดขึ้นโดย

ความสามารถในการสร้างความเชื่อถือและอาจเกิดจากการบังคับบัญชาโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของทองใบ สุตชาลี (2544) ได้กล่าวถึง มีคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบผลสำเร็จว่ามีองค์ประกอบดังนี้ คือปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ มีความฉับไวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานและมุ่งทำงานเพื่อความสำเร็จ ทำงานในเชิงรุก เป็นผู้ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ มีความสามารถในการครอบงำผู้อื่น เป็นผู้ที่มีพลังสูงเป็นผู้ที่ยืนหยัดในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเองอดทนต่อแรงกดดันและเต็มใจที่จะรับผิดชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนชญา สังข์พญาและ โยธิน ศรีโสภา (2560, หน้า 318) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7.2 ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน ไม่พบความแตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในสถานศึกษาแต่ละแห่งย่อมมีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน ด้วยการกระตุ้นและโน้มน้าวให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นทีมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการปฏิบัติงานแบบใหม่โดยการมองหารูปแบบวิธีการใหม่ๆมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และปฏิบัติตนมีความน่าเลื่อมใสศรัทธาต่อบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Mohsen and Mohammad (2011) กล่าวว่าถ้าองค์การปราศจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงแล้วการเปลี่ยนแปลงต่างๆในองค์การจะเกิดขึ้นได้ยากดังนั้นองค์การต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานและมุ่งสู่ผลการดำเนินงานที่ดีขององค์การและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศวรรณ ชัยฉลาด และ สจิวรรณ ทรรพสุ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกระบือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกระบือวิทยาจำแนกตามวุฒิการศึกษา ภาพรวม ด้านการสร้างบารมี ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นชวนปัญญา และด้านการคำนึงถึงเอกัตบุคคคล พบว่า ไม่แตกต่างกัน

8. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้คือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์จนได้รับรางวัลระดับประเทศด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาจำนวน 6 คน ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยสามารถนำรูปแบบไปใช้ประกอบเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาพิเศษ

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรสร้างเจตคติที่ดีกับบุคลากรในการทำงานโดยการโน้มน้าวจิตใจให้ครูร่วมกัน กำหนดเป้าหมายการทำงานเป็นทีมเพื่อการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

9.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถพิเศษในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความเสมอภาค

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรทำงานอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ครูเพื่อให้บรรลุประสิทธิผลขององค์กร

9.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจให้ครูด้วยการยกย่อง และชมเชยอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด ร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อจะได้ข้อมูลตามสภาพจริงที่ครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

9.3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลทางการศึกษา

10. บรรณานุกรม

- ชนชญา สังข์พญา และโยธิน ศรีโสภา. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*. 8(2). 318-333.
- ทองใบ สุดซารี. (2544). *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : สำนักพิมพ์คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทัตสวรรค์ ชัยฉลาด และสัจจวรรณ ทรรพวุฒ. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน กระบุรีวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธูมากร เจตีย์คำ. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา. *รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ราชประชานุเคราะห์ ระยะ 5 ปี สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. จาก <http://special.obec.go.th>
- Krejcie, R. V.& Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Mohsen, A., & Mohammad, R.D.. (2011). Considering Transformational Leadership Model in Branches of Tehran Social Security Organization. *Social and Behavioral Sciences*. 5(7). 360-378.
- Roger Gill, Niall Levine and Douglas C. P.. (1998). *Administrative Process*. New Delhi: Penrice Hall of India.

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF ACADEMIC AFFAIRS BASED ON THE
SANGHAVATDHU IN THE SCHOOLS UNDER THE ROI ET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

รวีวรรณ พลทะกลาง¹, กฤตยากร ลดาวัลย์², วิมลพร สุวรรณแสนทวี³
Rawiwan Pontaklang¹, Kitiyakorn Ladawan², Vimonporn Suwanseantawee³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : rawiwan3502@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 2. ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้ 1) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสร้างเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาประชุมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานวัดประเมินผลวางแผนการนิเทศและรับการนิเทศภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; การมีส่วนร่วม; สังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

The objectives of this thesis were: 1) to study the current condition and the favorable condition of Participatory Administration of Academic Affairs Based on the Sangahavatdhu in the Schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, 2) to study the necessary needs of Participatory Administration of Academic Affairs Based on the Sangahavatdhu 3) to suggest guidelines for Participatory Administration of Academic Affairs Based on the Sangahavatdhu. The sample group used in this research was 345 teachers of the schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office. The instrument used was a 5-level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.67 - 1.00, confidence of 0.90, and a semi-structured review. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and PNI index.

The result of the research found that: 1. the current condition overall was at a very high level. Teaching management was the highest average, followed by curriculum and curriculum implementation, and the lowest was Educational Quality assurance. Desirable condition overall was at a high level was curriculum and curriculum implement, followed by teaching management. The aspect with the lowest average was supervision within educational institutions. The necessary needs, ordering of importance of necessity was as follows: 1) Education Quality Assurance. 2) Curriculum and curriculum implementation. 3) Teaching management. 4) Educational elevation and elevation. 5) Supervision within academy. Guidelines for participatory administration of academic affairs based on the Sangahavatdhu from educational institution administrators' interviewing Could be summarized as follows: Course management planning, create criteria for assessing the success of educational institutions according to educational standards, arrange a meeting to create a participatory learning management plan according to the subject matter and an integrated learning unit, preparing a calendar of performance measurement and evaluation, planning supervision and receiving supervision within educational institutions.

Keywords : Administration of Academic Affairs; Participatory; Sangahavatdhu

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมากเนื่องจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รับเอานโยบายระดับสูงไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนคือการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการบริหารมีความสำคัญเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้นำของบุคลากรในโรงเรียน

มีอำนาจและหน้าที่ในการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนตลอดจนทำการควบคุมการจัดการศึกษาในโรงเรียนพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกมาในการบริหารโรงเรียนจะมีผลกระทบต่อปฏิบัติงานของครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนโดยตรง การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษาดังนั้นการศึกษาจึงยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ติดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจะพบได้ว่าผลการวิจัยได้กล่าวถึงปัญหาการบริหารการศึกษาและนักบริหารการศึกษาได้เน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาผู้เรียนพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาสถานศึกษาโดยเน้นคุณภาพทางการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและยึดหลักพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552-2562 การบริหารงานวิชาการนับว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนเพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียนคือ การให้การศึกษาและฝึกอบรมเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคตกล่าวได้ว่างานสำคัญของโรงเรียนคืองานวิชาการ ถ้าโรงเรียนดำเนินงานพลาดทางวิชาการ ก็จะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จล้มเหลวในทางตรงกันข้ามโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนก็สมควรที่จะได้รับการ ยกย่อง ยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการกิจของโรงเรียนได้ผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอพนมไพร อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอโพธิ์ทราย และอำเภอหนองฮี ปัจจุบัน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2563) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 มีจำนวนโรงเรียน 333 แห่ง และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับจังหวัด Local Assessment System (LAS) ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้นในการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารจัดการศึกษาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพทุกด้านไม่เท่ากัน ผลการประเมินระดับประถมศึกษา ในระดับการประเมินคุณภาพ O – NET และ NT ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยระดับชาติ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศขาดความครอบคลุม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาที่เป็นผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนั้น การบริหารวิชาการถือเป็นหลักของสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีมาตรฐานของคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏเด่นชัด ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า จำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ คุณภาพการศึกษาจะดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล คุณภาพของผู้สอน การบริหารวิชาการ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการนำหลักธรรมเข้ามาบริหารให้เป็นรูปธรรม

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นงานหลักและสำคัญที่สุด ต้องเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งผู้วิจัยสนใจที่จะทำวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการ

บริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งมี ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตต ตาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่สำคัญอันได้แก่ ด้าน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพและ มาตรฐานตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลัก คุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

3.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

3.3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 345 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (R.A. Likert) โดยการแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ

หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) 2) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค 3) ค่าความถี่ 4) ร้อยละ 5) ค่าเฉลี่ย 6) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7) การจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

2) แบบสัมภาษณ์ เพื่อสอบถามแนวการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุม เนื้อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านหลักสูตรและนำ หลักสูตรไปใช้	3.50	0.49	ปาน	2	4.41	0.84	มาก	1
2. ด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา	3.39	0.96	ปาน กลาง	5	4.33	0.98	มาก	3

การบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
3. ด้านการจัดการเรียน การสอน	3.54	0.86	มาก	1	4.35	0.91	มาก	2
4. ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียน	3.46	0.77	ปาน กลาง	3	4.21	0.99	มาก	4
5. ด้านการนิเทศภายใน สถานศึกษา	3.46	0.92	ปาน กลาง	4	4.21	1.03	มาก	5
รวมเฉลี่ย	3.46	0.80	ปานกลาง	-	4.30	0.95	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46$, S.D.=0.80) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.86) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.49) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.39$, S.D.=0.80)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.95) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.75) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.58) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.93)

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

การบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วม	สภาพที่พึง ประสงค์(I)	สภาพ ปัจจุบัน(D)	I-D	PNI	ลำดับ
1. ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้	4.41	3.50	0.91	0.26	2
2. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.33	3.39	0.94	0.28	1
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.35	3.54	0.81	0.23	3
4. ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน	4.21	3.46	0.75	0.22	4
5. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.21	3.46	0.75	0.21	5
รวมเฉลี่ย	4.30	3.46	0.84	0.24	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมมีค่า $PNI_{\text{modified}}=0.24$ เมื่อพิจารณาด้านที่มีค่า PNI_{modified} สูงที่สุดคือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษามีค่า $PNI_{\text{modified}}=0.28$ รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ $PNI_{\text{modified}}=0.26$ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาค่า $PNI_{\text{modified}}=0.21$

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

- 1) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้
- 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 4) ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน

5.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

5.3.1 ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าหมาย และมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร เคารพห้สภาพความต้องการของโรงเรียนและผู้เรียนเพื่อการพัฒนา ประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่ใช้ให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร สรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

5.3.2 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนได้วางแผนการประกันคุณภาพภายใน กำหนดตัวบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา รายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด นำผลของการประเมินคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

5.3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนวางแผนจัดครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอก เพื่อลดปัญหาและความยากลำบากของครูในการสอน ประชุมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการจัดการกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง วางแผนการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ประชุมอบรมครู เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

5.3.4 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน โรงเรียนจัดทำแผนและปฏิทินการปฏิบัติงานวัดประเมินผลการเรียน กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล พัฒนาเครื่องมือการวัดประเมินผลให้ได้มาตรฐานส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนเข้าอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบการวัดและประเมินผล รวมทั้งดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยมีการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน

5.3.5 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาโรงเรียนวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา และวางแผนรับการนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่น ให้การสนับสนุนสร้างขวัญและ

กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ประเมินผลการนิเทศภายในด้วยการปรึกษาหารือสรุปผล/ รายงานผลการนิเทศภายใน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานหรือการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ภายใต้กรอบการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุด เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนตามภารกิจของสถานศึกษา รวมถึงกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ จุดมุ่งหมายของงานวิชาการ คือการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตตามอัตภาพเป็นพลเมืองดีของสังคม นอกจากนี้ งานวิชาการยังจะช่วยปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในเรื่องการดำเนินงานวิชาการและโรงเรียนมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตนผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความเป็นภาวะผู้นำผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตัวเยอหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชามีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมผู้บริหารได้วางกฎระเบียบการบริหารงานทางการศึกษาทั้ง 4 ด้านไว้อย่างเหมาะสมที่สุดมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนมีการโยกย้ายเปลี่ยนตำแหน่งตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพรวงศ์อนุตรโรจน์(2555 : 2) กล่าวว่า ถ้ามองในด้านกระบวนการดำเนินงานแล้ว การบริหารวิชาการหมายถึงกระบวนการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการเรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาและให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิรัตน์ จารูโวโส (ดูเหตุค่า) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมมีอุปการะมากของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมมีอุปการะมากของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ ประภาศิริ คุณาคำ และคณะ (2559) ได้ทำ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียน การสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้าน หลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรตาม หลักอัตถจริยา ร่วมพิจารณาความถูกต้องของสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นชุมชนและความ ต้องการ ร่วมในการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความเอาใจใส่ตามหลักสมานัตต ตา มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่ใช้ให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบตามหลักปิยวาจา ร่วม ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร สรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษา ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าหมาย และมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา แสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์สภาพความต้องการของโรงเรียนและผู้เรียนตามหลักปิยวาจา สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ได้อธิบายความหมายของสังคห วัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีประกอบด้วยทาน ให้ปันคือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุน หรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยา ปิยวาจาพูดอย่างรักกันคือ กล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผลชักจูงไปในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจให้ กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสมานสามัคคีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขาคือช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยกิจการต่างๆบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาและช่วยแนะนำปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม สมานัตตตาเอาตัวเข้าสมานคือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในทุกข์สุขคือร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุข ร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณีทบทเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธศิริสุทธ (2560) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลใน โรงเรียนสาธิต ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการพัฒนาการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนสาธิตโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

6.3 ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญ ของความต้องการจำเป็นดังนี้ 1) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและนำหลักสูตร ไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการตามนโยบาย กิจกรรม และภารกิจของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก โดยมีกระบวนการตรวจสอบ และประเมินคุณภาพเพื่อเป็น

หลักประกันให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนได้มั่นใจว่าสถานศึกษานั้นๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่วนด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในการนำหลักสูตรไปสู่โรงเรียนและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้เป็นงานเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายแต่ละฝ่ายมีความเกี่ยวข้องในแต่ละส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น หน่วยงานส่วนกลาง เกี่ยวข้องในด้านการบริหารและบริการหลักสูตรกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องในด้านการบริหารและบริการหลักสูตร การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในสถานศึกษา ครูผู้สอน เกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรในการนำหลักสูตรไปใช้จำเป็นต้องเป็นขั้นตอนตามลำดับ นับแต่ขั้นการวางแผน และเตรียมการในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนต่อมาคือดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีระบบ นับแต่การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการนำหลักสูตรไปใช้ และการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่วนขั้นสุดท้ายต้องติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ นับแต่ติดตามผลการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นบรรลุผลตามจุดหมาย และเป็นกระบวนการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคล ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย และที่สำคัญที่สุดคือครูผู้สอน สอดคล้องกับแนวคิดของ พงษ์ศักดิ์ ภูคาบขาว (2540) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้ 1)หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครู 2)หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา 3)หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าเด็กควรได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรงและแก่สังคม 4)หลักสูตรย่อมกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม 5)หลักสูตรย่อมกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข 6)หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางการรู้ความสามารถความประพฤติทักษะและเจตคติในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครวิรินทร์ แก่นจันทร์ (2562) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($PNI_{Modified}=0.25$) รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($PNI_{Modified}=0.24$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{Modified}= 0.19$)

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้คือการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้ใช้กระบวนการทำวิจัยศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ ใช้กระบวนการประเมินข้อมูลที่ได้ในสภาพจริงของความจำเป็นของบุคลากรอย่างแท้จริง รวมถึงได้ศึกษาค้นคว้า

แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยให้เกิดความก้าวหน้าทางการบริหารงานวิชาการ ข้อมูลจากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นที่จะนำแนวทางการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นไปใช้ควรมีการปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียนหรือสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

8.1.2 โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในลำดับสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ควรเร่งพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผลของการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาการประเมินคุณภาพภายในต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองและรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด

8.2.2 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การบริหารงานวิชาการเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

8.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยาณี ทบเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ. (2560). การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 36(5). 1-11.
- ประภาศิริ คุณาคำ, ภมรพรรณ ยุระยาตร์, ฉลาด จันทรมสมบัติ. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 10(2). 58-70.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว. (2540). **การพัฒนาหลักสูตร หลักการ และแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : อลินเพรส.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- พระมหาวิรัตน์ จารุวิโส (ดูเหตุคำ). (2564). ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมมีอุปการะมากของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 6(2). 112-125.
- อัศวรินทร์ แก่นจันทร์. (2562). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุน
การคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด*
THE PARTICIPATION OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION IN
PROMOTION AND SUPPORT OF THE DHAMMAYUT
SANGHA ORDER IN ROI ET PROVINCE

พระมหาวิชริวิทย์ วิชิรญาโณ (ประเสริฐสังข์)¹, พระครูกิตติวรารักษ์²
Phramaha Wichirawit Wichirayano (Prasertsang)¹, Phrakrukittiwarathorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : ruang_19631@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 172 รูป และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 162 คน รวมทั้งหมด 334 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมา คือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปกครอง 2)ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางปกครองสงฆ์ เพศ ตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)ข้อเสนอแนะของการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ดควรสร้างภาคีเครือข่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ช่วยขับเคลื่อนการคณะสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; คณะสงฆ์ธรรมยุต

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the participation level of Local government organization in promotion and support of the Dhammayut Sangha Order in Roi Et Province 2) to compare the participation of Local government organization in promotion and support of the Dhammayut Sangha Order in Roi Et Province 3) to suggest guidelines for development on the participation of local government organization in promotion and support of the Dhammayut Sangha Order in Roi Et Province. The sample consisted of 172 priests in the Dhammayut Sangha Administration Area, Roi Et Province, and 162 representatives of local government organizations in Roi Et Province, totaling 334 persons. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, frequency, mean, standard deviation, and F-test (One-way ANOVA).

The results of research were found that: 1. the participation level of Local government organization in promotion and support of the Dhammayut Sangha Order in Roi Et Province: overall, was in a high level. When considering in each aspect sorted from the highest to the lowest were propagation of Buddhism, followed by public welfare, religious studies, welfare education, public assistance, and the lowest was domination. 2. The comparison results of participation of Local government organization in promotion and support of the Dhammayut Sangha Order in Roi Et Province, classified by Buddhist Lent, education level, clergy, gender, position, were significantly different at the .05 level. 3. The suggestions for development on the participation of local government organization in promotion and support of the Dhammayut Sangha Order in Roi Et Province: Should create network partners with Local government organizations on driving the Dhammayut Sangha Order to achieve maximum efficiency.

Keywords : Participation; Local Government Organization; The Dhammayut Sangha Order

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปกครองท้องถิ่นของไทย เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่การปฏิรูประบบราชการ ในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือ ได้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดกิจการท้องถิ่นฉบับแรก คือ พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ.116 โดยกำหนดให้ สุขาภิบาลกรุงเทพฯ มีหน้าที่ดำเนินการรักษาความสะอาด และป้องกันโรค ทำลายขยะมูลฝอย จัดสถานที่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะสำหรับราษฎรทั่วไป ห้ามการปลูกสร้างหรือซ่อมแซมโรงเรือน ที่จะเป็เหตุให้เกิดโรค รวมทั้งการขนย้ายสิ่งโสโครก ที่ทำความรำคาญให้กับ

ราษฎรไปทั้ง เป็นต้น ต่อมาได้จัดตั้ง สุขาภิบาลท่าฉลอม เมืองสมุทรสาครขึ้น ในต่างจังหวัด เป็นแห่งแรก (ธีรวุฒิ โศภิชฎิกุล, 2550)

ในปี พ.ศ.2537 ก็ได้มีการปรับปรุงการบริหารส่วนท้องถิ่นในส่วนพื้นที่ขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัด ให้มีการบริหารส่วนตำบลขึ้น เป็น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามพระราชบัญญัติ สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศจัดตั้ง แล้วทั่วประเทศ 6,397 แห่ง ซึ่งนับว่า เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่เล็ก และใกล้ชิด ประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ได้มีการปรับปรุง พระราชบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 โดยกำหนดให้มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของ อบต. ด้วย แต่ ให้มีอำนาจมีหน้าที่ดำเนินการในกิจการ ที่ อบต. ดำเนินการไม่ได้ หรือต้องประสานงานร่วมกัน ระหว่าง อบต. หลายแห่ง เป็นต้น ดังนั้น ปัจจุบันประเทศไทยจึงมีรูปแบบการปกครองท้องถิ่น ทั้งหมด 5 รูปแบบ คือ 1. กรุงเทพมหานคร 2. เมืองพัทยา 3. เทศบาล (แยกเป็นเทศบาลนคร เทศบาล เมือง และเทศบาลตำบล) 4. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 5. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) (ธีรวุฒิ โศภิชฎิกุล, 2550)

การปกครองคณะสงฆ์สมัยพุทธกาล เป็นการปกครองภายในศาสนจักรเอง ทางรัฐไม่เข้ามา เกี่ยวข้อง แต่ก็เข้ามาช่วยอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และทางศาสนาก็ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการ บ้านเมือง ไม่แสดงธรรมที่ขัดแย้งกับทางบ้านเมือง และไม่ปฏิบัติให้ผิดกฎหมายของบ้านเมือง คณะสงฆ์แตกแยกออกเป็นหลายคณะ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำหลักการป้องกันการวิวาทไว้ เช่น หลักแห่งสามัคคีธรรมและหลักแห่งการระงับอธิกรณ์ของสงฆ์ เป็นต้น หลักแห่งการป้องกันความ แตกแยกนั้นพระองค์ทรงแนะนำไว้ 3 ประการ คือ ให้มีเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตา มโนกรรม ในเพื่อนบรรพชิตทั้งที่ลับและที่แจ้ง ทั้งต่อหน้าและลับหลังให้มีความโอบอ้อมอารีเอื้อเพื่อ ต่อกัน ไม่ตระหนี่ในปัจจัย 4 แบ่งปันกันใช้ ให้มีความเสมอกันโดยศีลให้มีความเสมอกันโดยทิวฐิ การปกครองคณะสงฆ์สมัยหลังพุทธกาล การปกครองด้วยการมีความเสมอกันในความเห็นทิวฐิ สามัญญตา และการปฏิบัติเสมอกัน สีลสามัญญตา คำว่า พรหมจรรย์ จึงเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ ของพระพุทธศาสนา มีพระธรรมวินัยตั้งพระพุทธพจน์ตรัสว่า “ธมโม จ วินโย จ เทสิโต ปญญตโต ธรรมและวินัยอันเราแสดงและบัญญัติแล้ว” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552)

กฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ที่บังคับใช้เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2561 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 หมวดที่ 3 ว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์ มาตรา 21 ความว่า การปกครอง คณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคให้แบ่งเขตปกครอง ดังนี้ (1) ภาค (2) จังหวัด (3) อำเภอ (4) ตำบล จำนวนและ เขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม และมาตรา 22 ความว่า การปกครองส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (1) เจ้าคณะภาค (2) เจ้าคณะจังหวัด (3) เจ้าคณะอำเภอ (4) เจ้าคณะตำบล (สถาบันพระสงฆ์ฆาธิการ สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558) โดยการคณะสงฆ์นั้นแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการ สาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ณัฐพร จินดาสวัสดิ์, 2558)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญระดับท้องถิ่น ในการส่งเสริมและ สนับสนุนการคณะสงฆ์ ในภารกิจ 6 ด้าน เช่น 1) ด้านการปกครอง เนื่องจากลำดับการปกครองคณะ

สงฆ์ส่วนภูมิภาคนั้น กำหนดชั้นการปกครองเป็น 4 ระดับ คือ ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่เข้าใจในระดับการปกครองส่วนภูมิภาคของคณะสงฆ์ จึงทำให้การติดต่อประสานงานระหว่างองค์การในพื้นที่ไม่ค่อยเรียบร้อย 2) ด้านการศาสนศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีร่วมน้อยในการศาสนศึกษาของคณะสงฆ์ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ค่อนข้างมีบทบาทในด้านนี้มาก แต่อุปสรรคที่พบคือมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร 4) ด้านการสาธารณูปการ เกี่ยวกับงานก่อสร้างเสนาสนะภายในวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความเข้าใจในบทบาทด้านการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านบุคลากรให้คำแนะนำแก่คณะสงฆ์ เช่น การเขียนแบบแปลนการก่อสร้างเสนาสนะภายในวัด เป็นต้น 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดบุคลากรในการสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ด้านนี้ อาทิสันับสนุนครู เพื่อจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ภายในวัด เป็นต้น 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ งานด้านนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ค่อนข้างมีส่วนร่วมกับคณะสงฆ์มาก แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องยวดยานพาหนะในการเคลื่อนย้ายสิ่งของและบุคลากรไม่เพียงพอ

ดังนั้น ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานของคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีคุณภาพประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กร ตามแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง
- 2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 3.2 ทำให้พระสังฆาธิการในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด
- 3.3 ทำให้คณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้

3.4 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ข้อมูลพื้นฐาน ในการส่งเสริมและสนับสนุน การคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุน การคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนและรายละเอียด การศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้ประชากรได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัด ร้อยเอ็ด ประจำปี พ.ศ. 2564 ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด 1 รูป รองเจ้าคณะจังหวัด 1 รูป เจ้าคณะอำเภอ 14 รูป เจ้าคณะตำบล 40 รูป เจ้าอาวาส 150 รูป ผู้ช่วยเจ้าอาวาส 41 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 247 รูป ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 203 คนกลุ่ม ตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532) กลุ่มประชากรคณะสงฆ์ จำนวน 247 รูป ได้กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 172 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 203 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง สุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก รายชื่อตำแหน่ง พระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด และหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ตามสัดส่วนที่กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่ง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด เพื่อเสนอสภาพปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (a coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ทั้งฉบับ เท่ากับ .92 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1)ขอหนังสือ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ใน การรวบรวมข้อมูล ถึงพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด และผู้แทน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2)ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเองจากพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด และผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3)นำแบบสอบถามที่รวบรวม มาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความต่างของการมีส่วนร่วมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ค่า

F-test (One-Way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปส่วนวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับ อายุ พรรษา ตำแหน่งทางการปกครอง วุฒิทางการศึกษา ระยะเวลาดำรงตำแหน่งโดยใช้ความถี่ และร้อยละ ส่วนเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการปกครอง	3.51	0.62	มาก	6
2. ด้านการศาสนศึกษา	4.11	0.80	มาก	3
3. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.32	0.86	มาก	1
4. ด้านการสาธารณูปการ	3.80	0.68	มาก	5
5. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	4.07	0.72	มาก	4
6. ด้านสาธารณสงเคราะห์	4.25	0.81	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.02	0.76	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=0.86) รองลงมา คือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ($\bar{X} = 4.25$, S.D.=0.81) ด้านการศาสนศึกษา ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=0.80) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.72) ด้านการสาธารณูปการ ($\bar{X} = 3.80$, S.D.=0.68) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปกครอง ($\bar{X} = 3.51$, S.D.=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการปกครอง โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากสามข้อ อยู่ในระดับปานกลางสองข้อ โดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 1 ที่ว่า “จัดกิจกรรมที่อำนวยความสะดวก แก่งานด้านการปกครองของคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนวิทยากรเป็นต้น” รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่า “การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อกฎหมายแก่พระสงฆ์” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 ที่ว่า “การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการปฏิบัติศาสนกิจ”

2) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากห้าข้อ โดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 2 ที่ว่า “การยกย่องเชิดชูเกียรติพระภิกษุสามเณร ที่สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ให้มีขวัญและกำลังใจ” รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่า “ถวายทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 ที่ว่า “การสนับสนุนยวดยานพาหนะในการเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุ สามเณร”

3) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งข้อ อยู่ในระดับมากสี่ข้อโดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 1 ที่ว่า “การจัดกิจกรรมทำบุญประเพณีท้องถิ่น” รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่า “การจัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 ที่ว่า “จัดโครงการฝึกอบรมศาสนพิธีกรรมแก่พุทธศาสนิกชนที่สนใจ”

4) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสาธารณูปการ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ อยู่ในระดับปานกลางหนึ่งข้อ โดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4 ที่ว่า “สนับสนุนเจ้าหน้าที่ เครื่องมือในการปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ” รองลงมาคือข้อ 1 ที่ว่า “การจัดระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5 ที่ว่า “การสนับสนุนงบประมาณด้านสาธารณูปการ”

5) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากห้าข้อ โดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 4 ที่ว่า “การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสงเคราะห์เด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป” รองลงมาคือ ข้อ 1 ที่ว่า “สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.)ภายในวัด” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2 ที่ว่า “การสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด หรือห้องจริยศึกษา ภายในวัด”

6) ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากห้าข้อ โดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 1 ที่ว่า “การร่วมกับวัดช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ” รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่า “การจัดกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์ร่วมกับคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2 ที่ว่า “ส่งเสริมการจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)”

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้แทนคณะสงฆ์จำแนกอายุ พรรษา ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางปกครองสงฆ์ ผู้แทนฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนก เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด

5.3.1 ด้านการปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดความเข้าใจบทบาทเกี่ยวกับการปกครองของคณะสงฆ์ ควรมีแนวทางแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างองค์กร

5.3.2 ด้านการศาสนศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การส่งเสริมการศึกษาพระภิกษุ สามเณร เช่น สนับสนุนการอบรมก่อนสอบนักธรรม เป็นต้น

5.3.3 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานบุญประเพณีประจำท้องถิ่น

5.3.4 ด้านการสาธารณูปการ การวางแผนส่งปลูกสร้างภายในวัด และปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชนมีจิตอาสาในการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น พิธีบวชต้นไม้ ทำฝายชะลอน้ำปลูกต้นไม้ เป็นต้น

5.3.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภายในวัด เช่น จัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (ศพอ.) โรงเรียนการกุศลในพระพุทธศาสนา เป็นต้น

5.3.6 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับคณะสงฆ์จัดโครงการช่วยเหลือประชาชนในคราวเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ เช่น อุทกภัย (น้ำท่วม) อัคคีภัย ภัยธรรมชาติ อื่น ๆ เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาค้นคว้าขอเสนอการอภิปรายผล และขอ นำวิจัยที่มีผลการวิจัยตรงกันมาอภิปรายผล ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รองลงมา คือ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปกครอง มีความสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติวิมล (ศรีสุระ), พระมหาประภาส ปรีชาโน, พระครูปลัดรังสรรค์ คุณสาโร (2560) ที่สรุปว่า การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ ในสังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ทางการปกครองคณะสงฆ์ จะแยกออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง ได้แก่ การปกครองสอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยให้ภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ที่อยู่ในวัดปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามพระธรรมวินัย และคำสั่งของมหาเถรสมาคม อีกทั้ง จัดระบบการบริหารจัดการกิจการภายในวัดในแต่ละด้านอย่างชัดเจน 2) ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรและคฤหัสถ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ตามความสามารถ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือให้เด็กและประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในและนอกระบบการศึกษาของรัฐ เพื่อที่จะสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การดำเนินการ

ประกาศพระพุทธรูปศาสนาเผยแผ่ศาสนาธรรมโดยวิธีต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ เข้าใจ และน้อมนำไปปฏิบัติ อันจะยังผลให้สังคมตลอดจนประเทศชาติมีความผาสุก สันติสุข และมีความเจริญก้าวหน้า 5) ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ การพัฒนาวัด การบำรุงรักษาวัด การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน ภายในวัดให้เรียบร้อยดีงามเป็นที่ทำบุญ บำเพ็ญกุศลฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ของสังคมนั้นๆ เป็นที่อำนวยความสะดวก และเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชน 6) ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั้งจิตใจ และทางวัตถุที่ไม่ขัดพระธรรมวินัย และสมณวิสัยเพื่อประโยชน์ และความสุขของประชาชน แห่งวัดนั้นๆ และทั่วไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 คณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด ควรสร้างภาคีเครือข่ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ช่วยขับเคลื่อนการคณะสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

7.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแสดงบทบาทอย่างชัดเจน ในการให้ความช่วยเหลือคณะสงฆ์ในภารกิจ 6 ด้าน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการร่วมมือกับคณะสงฆ์ ในการขับเคลื่อนการคณะสงฆ์ในภารกิจ 6 ด้าน

7.2.2 คณะสงฆ์ควรมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปลูกจิตสำนึกให้แก่ชุมชนมีจิตอาสาในการอนุรักษ์และส่งเสริมสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่มั่นคงและยั่งยืนแก่ชุมชน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ธรรมยุต ในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ

7.3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ ในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ

7.3.3 ควรนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษา การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและลึกซึ้งมากขึ้น

8. บรรณานุกรม

- ณัฐภาพร จินดาสวัสดิ์. (2558). การปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทย กรณีศึกษา : มหาเถรสมาคม. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร. คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรวุฒิ โศภิชฎิกุล. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. ฉะเชิงเทรา: เอ็มเอ็นคอมพิวออฟเซท.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). วิธีการทางสถิติสำหรับนักวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เจริญผล.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชปริยัติวิมล (ศรีสุระ), พระมหาประภาส ปรีชาโน, พระครูปลัดรังสรรค์ คุณสาโร. (2560). การบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารวิชาการธรรมทรศน์**. 17(2). 187-197.

สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). **คู่มือพระสังฆาธิการ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผน
การจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสนา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*
COGNITIVE DEVELOPMENT ANALYTICAL THINKING BY USING A SET OF
PRACTICE WRITING PLANS, ORGANIZING EXPERIENCES, CREATIVE ARTS
ACTIVITIES, 3rd YEAR STUDENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS

นารีรัตน์ จันทวฤทธิ์¹, ปิยะสุดา เพชรaweช², วิณา ภาคมฤค³,
วรวิษฐา อัครณยวมนต์⁴

Nareerat Jantawarit¹, Piyasuda Pecharawech², Weena Pakmaluk³,
Watsittha Akkaratanayavamon⁴

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3,4}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3,4}

Email : pik.45@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสนา ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสนา จำนวน 14 คนที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดฝึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา

ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้ ก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.24 หลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.59 ซึ่งผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 9.36 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 3. ความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : ความรู้ความเข้าใจ; การคิดวิเคราะห์; ชุดฝึก; นักศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop knowledge and understanding. Analytical thinking using practice sets, writing experience plans creative arts activities 3rd year student in Early Childhood Education, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus 2) to compare knowledge and understanding analytical thinking 3rd year student in the field of early childhood education Before and after using the writing practice set experience plan creative arts activities 3) to study the students' satisfaction towards develop cognition analytical thinking by using the practice set for writing experience plans, activities, creative arts The target group used in this research were 14 third-year students in the field of early childhood education who were studying in the first semester of the academic year 2021. The instrument used in this research was the writing experience plan set. creative arts activities Cognitive Quiz writing an experience plan creative arts activities and the satisfaction questionnaire of students towards the training set The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and t-test for dependent samples.

The results of research were found that: 1. The results of the analysis of comparative scores of students with knowledge and understanding analytical thinking by using the practice set for writing the experience plan creative arts activities higher than before using the experience plan writing practice package Creative arts activities were statistically significant at the .01 level. 2. Cognitive Test Score Comparison Analytical thinking of students before and after using the experience plan writing practice package creative arts activities. The mean and standard deviation are calculated as follows. Before using the experience plan writing practice package Creative arts

activities mean value equal to 7.36, standard deviation equal to 2.24 after using the experience plan writing practice package. Creative arts activities mean value was 16.71 and standard deviation was 1.59. average score was 9.36, and the standard deviation was 1.78, which showed that after using the experience plan writing practice package creative arts activities learners have understanding analytical thinking higher than before using the experience plan writing practice package creative arts activities. 3. The overall satisfaction of the students towards the use of the creative art activity experience plan writing practice package had an average of 4.69, a standard deviation of 0.10, in a very good level.

Keywords : Cognition; Analytical Thinking; Practice Set; Student

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญ “การพัฒนาคน” ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพคนทุกกลุ่มวัยให้มีทักษะและความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงานพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความอิสระ คล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และยืดหยุ่นอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างมั่นคงและอย่างมีความสุขนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพ โดยเริ่มต้นตั้งแต่เยาว์วัยซึ่งปัจจัย สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนมีคุณภาพ คือโดยการฝึกทักษะกระบวนการคิด การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันแก้ปัญหาและจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ คิดเป็นและทำเป็น (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2552)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังกล่าวข้างต้นได้กำหนดให้เด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี สภาพที่พึงประสงค์ให้เด็กมีความสนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะดนตรีและการเคลื่อนไหว ซึ่งการพัฒนาการคิดเป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาวิเคราะห์และคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สังเกตจำแนก เปรียบเทียบสืบเสาะหาความรู้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็กศึกษานอกสถานที่เล่นเกมการศึกษาฝึกแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงานและทำกิจกรรมทั้งเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปัจจุบันนี้ในโลกการศึกษามีการเปลี่ยนแปลง และโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเพื่อความเหมาะสมในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับปรุงมาตรฐานด้านวิชาการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับ

สถานการณ์ โดยมุ่งเน้นไปที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นสถาบันทางการศึกษาโดยได้เปิดทำการสอน ซึ่งในปีการศึกษา 2564 ผู้วิจัยได้ตระหนักในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ได้มีความรู้และทักษะที่สำคัญ เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียน รู้และกระตุ้นความสนใจให้อยากคิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ และหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น ตลอดจนให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ดังนั้นจากความเป็นมาความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจหาเทคนิควิธีการใหม่ๆ ภายใต้กระแสของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมาใช้ในการแก้ปัญหาและต้องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิด วิเคราะห์ ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้ใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น นักศึกษาสามารถนำความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ ไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ผลการวิจัยทำให้นักศึกษาสามารถนำเทคนิควิธีการจากการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการทดลองแบบกลุ่มเดี่ยววัดก่อน-หลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design) (ไพศาล วรคำ, 2559) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 14 คน หญิง 14 คน ที่

กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ของการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรอิสระ คือ ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ ตัวแปรตาม คือ การคิดวิเคราะห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือชุดฝึกการเขียนแผนการจัด ประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการเขียนแผนการจัด ประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดฝึก การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลติดต่อ ประสานงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ทั้ง 3 ชุด เพื่อขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่าง ทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนก่อนการทดลอง 2) ดำเนินการสอนโดยใช้ ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครั้งละ 1 เรื่อง เรื่องละ 3 คาบ คาบละ 60 นาที จนครบ 4 เรื่อง เพื่อการทดลอง 14 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัย ชั้นปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน 3) ทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ ของผู้เรียนหลังการทดลอง 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัด ประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะและ 5) นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ผลเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความ เข้าใจ การคิดวิเคราะห์ ของผู้เรียนก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึก การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ ของ นักศึกษาก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การวิเคราะห์นี้คือค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การ คิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ และหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อหา ค่าผลต่าง ผลปรากฏดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การ คิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เลขที่	คะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์		
	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง	ผลต่าง
1	10	19	9
2	11	18	7

เลขที่	คะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์		
	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง	ผลต่าง
3	8	16	8
4	5	18	13
5	6	17	11
6	11	19	8
7	7	15	8
8	6	14	8
9	8	17	9
10	9	18	9
11	4	15	11
12	5	17	12
13	6	16	10
14	7	15	8
รวม	103	234	131
\bar{x}	7.36	16.71	9.36
S.D.	2.24	1.59	1.78

จากตารางที่ 1 พบว่าการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้ ก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.24 หลังการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.59 ซึ่งผลต่างของคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 9.36 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ สูงขึ้นกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการทดลองโดยรวม

ความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์	n	คะแนนก่อน การทดลอง	คะแนนหลัง การทดลอง	ผลต่าง	t	Sig
\bar{x}	14	7.36	16.71	9.35	19.66**	0.00
S.D.	14	2.24	1.59	0.65		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์โดยรวมโดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก่อนทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.24 และหลังทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.59 ผลต่างของค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 แสดงให้เห็นว่าหลังจากการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการวิเคราะห์การศึกษาความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลปรากฏดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ข้อที่	แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์		\bar{X}	S.D.	แปลผล
	ข้อที่	ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์			
ด้านแผนการจัดประสบการณ์					
1	ความเหมาะสมของชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์		4.43	0.51	ดีมาก
2	มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์		4.50	0.52	ดีมาก
3	สื่อในชุดฝึกนำไปสู่การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้ชัดเจน		4.64	0.50	ดีมาก
รวม			4.52	0.22	ดีมาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
4	กิจกรรมที่เน้นนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริง		5.00	0.00	ดีมาก
5	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด		4.43	0.51	ดีมาก
รวม			4.71	0.26	ดีมาก
ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้					
6	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษาเกิดความคิดที่หลากหลาย		5.00	0.00	ดีมาก
7	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน		5.00	0.00	ดีมาก
รวม			5	0.00	ดีมาก

ข้อที่	แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์		\bar{X}	S.D.	แปลผล
	ข้อที่	ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์			
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ					
8	นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	4.50	0.52	ดีมาก	
9	นักศึกษาได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของตนเองในชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	4.64	0.50	ดีมาก	
10	นักศึกษาได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ	4.71	0.47	ดีมาก	
รวม		4.62	0.29	ดีมาก	
รวมทั้งหมด		4.69	0.10	ดีมาก	

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าด้านแผนการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.22 อยู่ในระดับดีมากด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 อยู่ในระดับดีมากด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 อยู่ในระดับดีมาก และประโยชน์ที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29 อยู่ในระดับดีมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

6.1 นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่กำหนดซึ่งสอดคล้องกับ ชุมศรีไพบุลย์กุลกร (2549) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมครูมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85.30/84.38 มีความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรมหลังจากศึกษาชุดฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมของ มานพ ตรียตรากุล (2543) ที่พัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครูแล้ว พบว่า ชุดฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ

6.2 ผลการเปรียบเทียบนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หลังการทดลองโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.71 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับสอดคล้องกับกฎแห่งผลของธอร์ไดค์ (Thorndike) ซึ่ง ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2554) กล่าวว่า การกระทำใดใดก็ตามเป็นสิ่งที่ผู้กระทำพอใจ ก็จะทำให้พฤติกรรมนั้นๆ ซ้ำๆ อีก ในทางตรงกันข้ามถ้ามีผลไม่เป็นที่หน้าพอใจผู้กระทำจะเลิกทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้นแบบฝึกที่สร้างขึ้นจึงต้องให้นักเรียนทำแบบฝึกนั้นได้พอสมควรและควรมีเฉลยให้นักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้หลังจากทำแบบฝึกเสร็จแล้ว จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงทำให้ชุดฝึกทักษะการแต่งประโยค สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 82.78/83.33 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

6.3 ความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 เนื่องจากชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นเนื้อหาที่ชัดเจนในการเรียนรู้ของนักศึกษาและมีความจำเป็นในการจัดกิจกรรม ทำให้นักศึกษาอยากรู้ อยากเรียนเพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถคิดวิเคราะห์ในสิ่งที่ปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ ชุมศรี ไพบุลย์กุลกร (2549) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรม พบว่าอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21

จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีความสำคัญอย่างสูงในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากการใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดังนั้น จากการศึกษาผลของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ โดยใช้ชุดฝึกการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จึงเป็นแนวทางให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้สนใจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสืบต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรมีการกำหนดการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้หลากหลายยิ่งขึ้น

7.1.2 ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การจัดกิจกรรมผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ นักศึกษาเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น

7.2.2 การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจในด้านอื่นๆ ได้ด้วย เช่น ด้านภาษา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ เป็นต้น

7.2.3 ควรมีการติดตามผลการจัดทำแผนการวัดประสพการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของนักศึกษาที่จะออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในปีต่อไป เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเขียนแผนการวัดประสพการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้ถูกต้องตามหลักมากน้อยเพียงใด เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือและพัฒนา นักศึกษาต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาเอกสารและองค์ประกอบต่างๆ ที่จะทำการเรียนการสอนโดยใช้ชุดฝึก การเขียนแผนการวัดประสพการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น สื่อ กิจกรรม และ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น

7.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุดฝึกในลักษณะอื่นๆ รูปแบบอื่นในการเรียนการสอนที่เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และนำไปใช้ปฏิบัติได้ดีกว่า

7.3.3 ควรศึกษาค้นคว้างานวิจัยในการเรียนรู้ โดยนำวิธีการสอนโดยใช้ชุดฝึก การเขียนแผนการวัดประสพการณ์ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปใช้อย่างต่อเนื่อง

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชุมศรี ไพบุลย์กุลกร. (2549). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2554). **แนวการสร้างแบบฝึก**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของ สกสศ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). **การพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- ไพศาล วรคำ. (2559). **การวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์
- มานพ ตรีตรากุล. (2543). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเรื่องการจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสภิชฐ์ ผดุงโกศ. (2560). **การพัฒนาชุดฝึกทักษะการแต่งประโยคเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2555). **รายงานการวิจัยเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครู การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ : บริษัท โบนัสพีเพิล จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*

PERSONNEL MANAGEMENT BASED ON THE GOOD GOVERNANCE OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ROI ET

พระเกรียงไกร ธรรมวโร (มณีกัลย์), พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, กฤตยากร ลดาวัลย์³
Phra Kiangkrai Dammawaro (ManeeKan)¹, Phrakhruvichitpanyaporn², Kittayakorn Ladawan³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : kriengkrai.tmwr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 342 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Independent Samples) และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ได้แก่ (1) ผู้บริหารควรวางตัวบุคคลตามความถนัดความสามารถ

ความพร้อมใจ และดูแลทั้งด้านครอบครัว สุขภาพ ภาระงานตรงตามความสามารถ (2)ผู้บริหารควรให้ความใส่ใจและไว้วางใจในการทำงานชื่นชมยินดีและไม่ก้าวก่ายแทรกแซงการทำงาน (3)ผู้บริหารควรสนับสนุนส่งเสริมในการทำงาน และช่วยแก้ไขปัญหาคือพบในการปฏิบัติหน้าที่ (4)ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้โอกาสบุคลากรในการพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของบุคคล (5)ผู้บริหารควรให้คำชี้แนะการปฏิบัติตัว ตักเตือนการวางตัวให้อยู่ในระเบียบวินัย (6)ให้คำชี้แนะ ป้องปราม เชิญมาพูดคุยให้ความรู้ ตักเตือน บนความโปร่งใส ตรวจสอบได้

คำสำคัญ : การบริหารบุคคล; หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study personnel management based on the good governance of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Roi Et, 2) to compare personnel management based on the good governance of school administrators classified by age, education and working experiences and, 3) to find out the guidelines for personnel management based on the good governance of school administrators of the said schools. Samples were the teachers and personnel, totally 342 in number and 5 interviews. The instrument for collecting the data was the questionnaire, with its reliability value at 0.98 and quality-verified interview. The data collected were analyzed by the computer program, and the statistical devices composed of Frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested with t-test, and One-way ANOVA F-test.

The research results were as follows: 1) personnel management based on the good governance of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Roi Et was found, in both overall and individual aspects, to stand at a 'MUCH' level. The leading aspect was the enhancement of operation competency, followed by position planning and disciplinary observance, respectively. 2) The comparison of the personnel management based on the good governance of school administrators in mention classified by age, education and working experiences was found to show the statistically significant difference of 05. 3) The guidelines for personnel management based on the good governance of school administrators as suggested by the responses were 3) The guidelines for personnel management based on the good governance of school administrators as suggested by the responses were (1) Concerning the job assignment, the theory, "Put the right man in the right job." or "Put the right job in the right man." should be brought into practice. (2) The honor and merit system should be implemented for morale boosting. (3) The help

and support were needed when the problems arose. (4) The providing and increasing of opportunity for staff development at full scale should be taken as one of necessities. (5) An advice and warning should be given to prevent the disciplinary violation. (6) Dialogue and negotiation should be held up for mutual understanding.

Keywords : Personnel Management; Good Governance; Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทาการวิจัย

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงต่างก็ยอมรับกันโดยทั่วไปอยู่แล้วว่าเป็นโลกแห่ง “สังคมอุดมปัญญา”(Intellectual Society) ที่ถือว่ากำลังรู้ความสามารถของประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศขณะเดียวกันกิจกรรมการแข่งขันที่เข้มข้นที่สุดของยุคสมัยนี้ก็คือการแข่งขันด้านการศึกษาหากประเทศใดมีการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้ทั่วไปแล้ว ประเทศนั้นย่อมจะได้รับความเชื่อมั่นจากนานาชาติได้อย่างต่อเนื่องยาวนานซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคมของประเทศนั้นมีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไปด้วย (บัณฑิตเอื้ออาภรณ์, 2561)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้โดยการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จึงกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้สถานศึกษาศึกษาที่มีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาเป็นไปตาม หลักการบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (school based management) เป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษา มีผู้บริหารคอยควบคุมดูแล ให้การจัดการการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติงานของผู้สอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาและการสร้างควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (สมคิด มาวงศ์, 2554) อาจกล่าวได้ว่าทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นหลักชัยของหน่วยงาน และเป็นดวงประทีปของผู้ปฏิบัติ หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นທີ່เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันแนวคิด เรื่องการบริหารที่ดีจากต่างประเทศได้เผยแพร่เข้าสู่สังคมไทย โดยนักคิด นักวิชาการ องค์กรพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเป็น แนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่

ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ความพยายามใน การสร้างระบบการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (รับขวัญ ภาคภูมิ, 2547) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะที่ดีที่ จะทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ยอมรับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสบกับ ความสำเร็จได้นั้น ไม่มีทฤษฎีและหลักการใดที่เหมาะสมที่สุดที่สามารถนำมาใช้บริหารได้กับทุก สถานศึกษา แต่ถ้าสถานศึกษานั้นๆ มีผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นมืออาชีพใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่ง หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหาร จัดการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา อันประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า ทั้งยังใช้ความรู้ความ เชี่ยวชาญ ในการนำเทคนิควิธีทฤษฎีและหลักการต่างๆ ที่หลากหลายมาบูรณาการหรือปรับใช้กับการ บริหาร จัดการศึกษาก็เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ สถานที่ ระยะเวลา และปัจจัยแวดล้อม จึงจะ ประสบกับความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด (สมเกียรติ พ่วงรอด, 2550) การบริหารตาม หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางที่สำคัญในการจัดระเบียบ สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมทั้งฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และ ฝ่ายธุรกิจ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง เพื่อการ พัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศชาติเพื่อ บรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไข เยียวยา ภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความ ยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็น คุณลักษณะที่สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข เพื่อให้สอดคล้องกับ ความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน, 2544) หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ภารกิจหลักประการหนึ่งของสำนักงาน ก.พ.ร. คือการส่งเสริมให้ระบบราชการไทยนำหลักการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี มาใช้ในการ บริหารราชการแผ่นดิน เพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติและประชาชน และตามพระราชกฤษฎีกาว่า ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในการประชุมครั้งที่ 3/2554 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2554

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Framework) ซึ่งประกอบด้วย 10 หลักการสำคัญ ดังนี้ 1)หลักประสิทธิภาพ(Efficiency) 2)หลักประสิทธิผล (Effective) 3)หลักการตอบสนอง(Responsive) 4)หลักภาระรับผิดชอบ(Accountability) 5)หลัก ความเปิดเผย/โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้(Transparency) 6)หลักนิติธรรม(Rule of Law) 7)หลักความเสมอภาค(Equity) 8)หลักการกระจายอำนาจ(Decentralization) 9)หลักการมีส่วนร่วม/ การมุ่งเน้นฉันทามติ(Participation/Consensus Oriented)10)หลักคุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethics)

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยต้องศึกษาสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ขึ้น และทำให้เกิดคำถามว่าการบริหารบุคคลของผู้ บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีความสอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาลหรือไม่ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดขึ้นไว้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา และเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติอยู่ในระดับใด ตลอดจนศึกษาหาข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด สามารถนำไปใช้บริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ทราบถึงผลการเปรียบเทียบ การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

3.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ได้ทราบถึงแนวทางเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2563 มีจำนวน 2,354 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยการจำแนกเป็นรายโรงเรียนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่าง ได้จำนวน 342 คน กลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์คือ ครูผู้สอน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 2 ตอน ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 เชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ทดลองใช้ (Try out) กับครูของโรงเรียนโพธิ์ทองวิทยาคาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{x}	S.D.	อันดับ	แปลผล
1) ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง	4.31	0.74	2	มาก
2) ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง	4.30	0.73	4	มาก
3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	4.32	0.72	1	มาก
4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.30	0.73	4	มาก
5) ด้านวินัยและการรักษาวินัย	4.30	0.74	6	มาก
6) ด้านการออกจากราชการ	4.30	0.72	3	มาก
รวมเฉลี่ย	4.30	0.73	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายชื่อสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายชื่อ ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินงานบุคคล เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทต่างๆ รองลงมา คือ มีการกำหนดตำแหน่งและลักษณะงานที่สถานศึกษาชัดเจน และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่ง และวิทยฐานะให้สูงขึ้นของข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสรรหามีความยุติธรรมและโปร่งใส ครูและชุมชนมีความพึงพอใจใน การสรรหาและคัดเลือก รองลงมา คือ มีการวางแผน การดำเนินการสรรหา และบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีมาตรการการป้องกัน การกักการทุจริตในสอบคัดเลือก ทำให้การดำเนินการสรรหาเป็นไปอย่างมีระเบียบ

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายชื่อ ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวิเคราะห์ผลการประเมินและนำผลของการ ประเมินไปปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานบุคลากร รองลงมา คือ มีการประชุมชี้แจง

ให้บุคลากรทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแผนการประเมินผลบุคลากรและติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนรองลงมา คือ ผู้บริหารพยายามที่จะหาโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีโอกาสได้รับการพัฒนาโดยเทียมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการศึกษาดูงานเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ศึกษาดูงานการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานขององค์กรในลักษณะคล้ายคลึงกัน

5) ด้านวินัยและการรักษาวินัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ การใช้อำนาจลงโทษทางวินัยภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินการทางวินัยกับบุคลากรโดยผู้บริหารบุคลากรและผู้มีส่วนร่วม

6) ด้านการออกจากราชการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสั่งให้ข้าราชการครูออกจากราชการกรณีเจ็บป่วย โดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ การสั่งให้พักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ในกรณีผู้ช่วยและราชการครูมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอย่างร้ายแรงจนต้องถูกคณะกรรมการสอบสวนหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำผิดทางอาญา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินเกี่ยวกับการให้ออกจากราชการกรณีไม่ผ่านการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือไม่ผ่านการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ส. กำหนด

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

5.2.1 การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า

5.3.1 ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)ผู้บริหารสถานศึกษาได้มอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรสรรูปอัตรากำลังเพื่อนำเข้าสู่ การประชุมฝ่ายบริหารในการวางแผนกำหนดตำแหน่ง 2)เรียงลำดับอัตรากำลังที่ขาดแคลนจากมากไปหาน้อย 3)การวางตัวบุคคลตามความถนัดความสามารถ ความพร้อมใจ และดูแลทั้ง ด้านครอบครัว สุขภาพ ภาระงานตรงตามความสามารถซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรให้เกียรติในการ

ทำงาน ให้ความไว้วางใจให้อิสระในการทำงาน และแสดงความยินดีตามโอกาสอันควร การวางตัว บุคคลตามความถนัดความสามารถ ความพร้อมใจ และดูแลทั้ง ด้านครอบครัว สุขภาพ ภาระงานตรง ตามความสามารถ”

5.3.2 ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)การบรรจุและการแต่งตั้ง บุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ต้องให้เป็นไปตามคำสั่ง สพฐ. 2)ให้ความสำคัญตามความพร้อมของบุคคล ตามสถานะภาพความสามารถ 3)ให้ความใส่ใจและไว้วางใจในการทำงานชื่นชมยินดีและไม่ก้าวร้าว แทรกแซงการทำงานซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ อย่างยุติธรรมหากผู้ใต้บังคับบัญชาคนหนึ่งได้รับ มีการจัดเก็บหลักฐานหรือรายงานเกี่ยวกับด้านการ บรรจุแต่งตั้งไว้เพื่อการตรวจสอบ และสร้างความศรัทธา ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ”

5.3.3 ด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้บริหาร ควรให้ความเอาใจใส่ชื่นชมในโอกาสสำคัญ ให้ความรักเมตตาเสริมแรงด้วยความกรุณา 2) สนับสนุน ส่งเสริมในการทำงาน และช่วยแก้ไข้ปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ 3) ชื่นชมในผลงานที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนและพัฒนาตนในงานซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรให้ ขวัญกำลังใจ ให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดีในการทำงาน มอบรักความปรารถนาดี ไม่ตรีจิต ดูแลเอา ใจใส่สนับสนุนการทำงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกว่าตนไม่ได้โดดเดี่ยว สอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมชี้แนะแนวทางการแก้ไขและพูดให้กำลังใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่ปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพังภาวะ”

5.3.4 ด้านการพัฒนาครูบุคลากร โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ โอกาสบุคลากรในการพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของบุคคล 2)กำกับติดตามการนิเทศงานตาม ศักยภาพบุคคล 3)ประชุม อบรมให้ความรู้ ให้ประสบการณ์ ศึกษาดูงานซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรเสริมสร้างกำลังใจ การเยี่ยมชมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคล การ พัฒนาต้องมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ให้สอดคล้องกับภารกิจ และข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐาน วิชาชีพทั้งสมรรถนะหลัก(Core Competency) สมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่(Functional Competency) และสมรรถนะเฉพาะตามกลุ่มสาระ (Specification Competency) ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด”

5.3.5 ด้านวินัยและรักษาวินัย โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)ผู้บริหารควรให้ความรู้การ ปฏิบัติงานตามระเบียบราชการ 2)กล่าวชื่นชมยินดีและมอบรางวัลในบางโอกาส 3)ให้คำชี้แนะการ ปฏิบัติตัว ตักเตือนการวางตัวให้อยู่ในระเบียบวินัยซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีหรือ ความก้าวหน้าของทางราชการด้วยความอดุสาหะ เอาใจใส่ และรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ ไม่กระทำการหรือยอมให้อื่น กระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเทียงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ ราชการของตน และวางตัวเป็นกลางทางการเมือง”

5.3.6 ด้านการออกจากราชการ โดยผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)ผู้บริหารควรให้ความรู้การ ปฏิบัติงานตามระเบียบราชการ 2)แจ้งเตือนการปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดระเบียบ ถ้ายังทำผิดอีกก็ต้อง ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบราชการ 3)ให้คำชี้แนะ ป้องปราม เชิญมาพูดคุยให้ความรู้ ตักเตือน

บนความโปร่งใส ตรวจสอบได้ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 ให้สัมภาษณ์ว่า “ต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขึ้นหลักเสียง การสั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด และต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและปราศจากอคติโดยในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษ กระทำผิดวินัยในกรณีใดและตามมาตราใด”

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานต่างๆ ในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายตั้งไว้ ที่ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการรายงานผล โดยการบริหารงานบุคคลจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารงานเนื่องจากเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาในการบริหารงาน และทำให้การบริหารงานเกิดความเป็นธรรมมากที่สุดหลักสำคัญที่หน่วยงานควรนำมาใช้เป็นอย่างยิ่งเนื่องด้วยเป็นหลักของการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานอยู่ได้อย่างมีความสุขและการบริหารงานบุคคลยุคใหม่เป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิควิธีการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้ได้ผลในแง่ของประสิทธิภาพของการใช้บุคคลากรความสำคัญของงานบริหารงานบุคคล ในปัจจุบันกว้างขวางและมีคุณค่ามาก จนกระทั่งมีการใช้ชื่อเรียกว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ สุขผลานันท์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย นาคี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านหลักคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน 4 งานของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกด้าน และผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

1) ด้านการวางแผนกำหนดตำแหน่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินงานบุคคล เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนกำหนดตำแหน่งช่วยให้การวางแผนการสรรหาคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานสามารถดำเนินการได้ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งานอันได้แก่ คำบรรยายลักษณะงานและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง เพื่อให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถในปริมาณที่เหมาะสมและในช่วงเวลาที่ต้องการ ช่วยให้การวางแผนจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของสถานศึกษา และการจัดวางตัวบุคคล

ให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถได้อย่างเหมาะสม จะทำให้บุคคลได้มีโอกาสทำงานตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เป็นการใช้คนให้เหมาะกับงานสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคคลได้วิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แบลง (Blanks, 2002) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบของงานสำหรับผู้ทำหน้าที่การบริหารบุคคลภายในระบบโรงเรียนชุมชนในมลรัฐ แครโรไลนาเหนือ (North Carolina) สหรัฐอเมริกา พบว่า การบริหารบุคคลของโรงเรียนยังอยู่ในช่วง ของการพัฒนาแต่ยังล้าหลังกว่าการบริหารบุคคลของหน่วยงานอื่นๆ ถึงแม้ว่าบุคลากรที่รับผิดชอบ ด้านบริหารบุคคลจะมีพื้นฐานความรู้สูงก็ตาม แต่ในด้านวิชาการแล้ว เขาเหล่านั้นก็ยังไม่พร้อมในด้าน การบริหารบุคคล จึงต้องให้บุคคลเหล่านั้นฝึกทักษะความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นด้านการฝึกอบรมในลักษณะประจำการหรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน การบริหารบุคคลของโรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดความสำคัญก่อนหลังโดยเฉพาะงบประมาณและการวางตัวทำงานหรือตำแหน่งของบุคลากร อีกทั้งการบริหารบุคคลถ้าอาศัยรูปแบบการพัฒนาองค์การหรือบุคลากรของภาคธุรกิจเอกชนเป็น ตัวอย่าง การบริหารบุคคลของโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอจึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่น และให้ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการวางแผน กำหนดตำแหน่ง “ผู้บริหารมีการประเมินงานบุคคล เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทต่างๆ” จึงอยู่ในระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ

2) ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสรรหาที่มีความยุติธรรมและโปร่งใส ครูและชุมชนมีความพึงพอใจในการสรรหาและคัดเลือก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม เนื่องจากการบรรจุและการแต่งตั้ง การกำหนดคุณสมบัติและความสามารถในการทำงาน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดตัวบุคคลและผลงานที่ต้องทำได้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้เอง สามารถใช้เป็นปัจจัยในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้ ทั้งยังเป็นข้อมูลให้แก่ผู้บังคับบัญชา ในการประเมินผู้ใต้บังคับบัญชาและเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานว่าตนเองต้องมีคุณสมบัติ และมีผลงานอย่างไรจึงจะได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษาต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมมิกา อ่อนธานี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เหลนปก (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (ไสวราษฎร์อุปถัมภ์) พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการรวมพลัง ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการดำรงรักษา ด้านการให้พ้นจากงาน และด้านการให้ค่าตอบแทน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญ ผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่น และให้ระดับความคิดเห็นต่อ

การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการบรรจุและการแต่งตั้ง “ผู้บริหารมีการสรรหาที่มีความยุติธรรมและโปร่งใส ครูและชุมชนมีความพึงพอใจในการสรรหาและคัดเลือก” จึงอยู่ในระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ

3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวิเคราะห์ผลการประเมินและนำผลของการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามขั้นตอน ประเมินอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทุกมิติ และเป็นไปตามสภาพจริง เพื่อตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานตามหน้าที่ไปได้ตามเป้าหมายหรือไม่ ต้องมีการแก้ไข ปรับปรุงอย่างไร ข้อดีของการประเมินนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานที่แท้จริง พัฒนาด้านหลักการ วิธีการแนวคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจเน็ต เซงไล ชิว (Jenet Cheng Lian Chew, 2004) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามวิธีการพัฒนาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของประเทศ ออสเตรเลีย พบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางมี การปฏิบัติงานด้านการประเมิน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง) (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานครภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความร่วมมือ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญ ผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่น และให้ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน “ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ผลการประเมินและนำผลของการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานบุคลากร” จึงอยู่ในระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ

4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน มีผลกระทบต่องาน ผลผลิตความร่วมมือ ความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่น ความเต็มใจในการทำงานเพื่อพัฒนางานและความสำเร็จของสถานศึกษา การยกระดับขวัญและกำลังใจทำได้โดยการควบคุม ดูแล ผู้บริหารควรตระหนักและพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษาของตนเอง รวมทั้งหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่างๆ ที่คิดว่าเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้ขวัญและกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คูเปอร์ (Cooper, 1991) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาโครงการให้ความดีความชอบของครูเมืองแฮนโอเวอร์ รัฐนิวแฮมป์เชียร์ สหรัฐอเมริกา พบว่า การพิจารณาความดีความชอบของครู ควรจัดอยู่ในหลักเกณฑ์การให้เงินเดือนครู ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า การประเมินความดีความชอบของผู้ทำการประเมิน ได้พิจารณาจากเงินเดือนครู ส่วนการ พิจารณาให้รางวัลความดีความชอบของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยทำการศึกษานั้นได้เอาใจใส่เรื่องการเพิ่ม เงินแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแต่ หวังว่าอาชีพ

ของตนน่าจะให้ความมั่นคงแก่ตนเองและแผนการตอบแทนด้านการเงิน (ค่าเบี้ยเลี้ยง ตลอดจนบำเหน็จบำนาญ) ควรชัดเจนและเชื่อถือได้ กลุ่มครูผู้บริหารและคณะกรรมการศึกษาก็เห็น พ้องว่า ควรพิจารณาเงินเพิ่มแก่ข้าราชการครูที่มีผลงานดีเด่นแยกออกต่างหากและควรพิจารณาโดย ไม่มีอิทธิพลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิ มนเดข (2558) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ในจังหวัด พิษณุ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักคุณธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักนิติธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใส มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญ ผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่น และให้ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา “การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน” จึงอยู่ในระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ

5) ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีวินัยในตนเอง ยอมรับและถือปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาท ขนบธรรมเนียม และแบบแผนอันดีงามของสังคม ในการประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน นอกจากจะสร้างนิสัยให้ตนเองมีวินัยในการดำเนินชีวิตแล้ว ต้องยึดมั่นในความดี โดยปฏิบัติตนให้อยู่บนพื้นฐานของการทำดี เป็นแบบอย่างที่ดี ซื่อสัตย์ ซื่อตรง พากเพียรพยายาม อดทน อดกลั้น ยุติธรรม หนักแน่น อันเป็นคุณธรรม จริยธรรมที่พึงมี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมมิกา อ่อนธานี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 พบว่า ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมมีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เหลนปก (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนวัดราชบุรุษบำรุง (ใสวราชบุรุษอุปถัมภ์) พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากแนวทางการบริหารงานบุคคลควรมีความยุติธรรม รอบคอบกับทุกฝ่ายในการพิจารณาให้ครูหรือบุคลากรในการดำเนินการทางวินัย ควรยึดถือข้อปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการโดยปราศจากความรู้สึกส่วนตัว ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญ ผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่น และให้ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ด้านวินัยและการรักษาวินัย “ผู้บริหารแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน” จึงอยู่ในระดับสูงกว่าข้ออื่นๆ

6) ด้านการออกจากราชการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสั่งให้ข้าราชการครูออกจากราชการกรณีเจ็บป่วย โดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารขาดความเมตตาในการบริหารงาน แต่รวมไปถึงการที่ผู้บริหารควรตระหนักรู้ ทราบถึงปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่

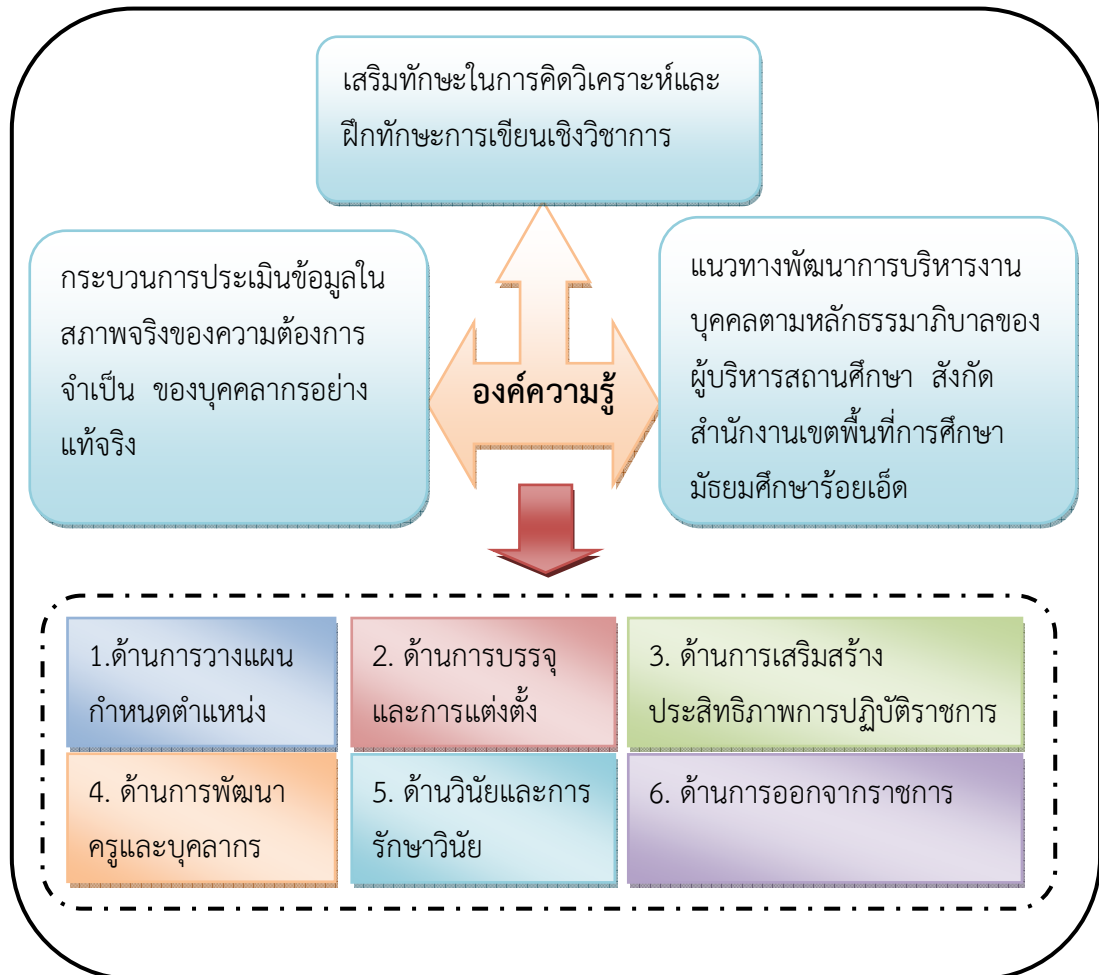
เห็นคุณค่าของผู้ใต้บังคับบัญชา จักแสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงานและลูกน้องในโอกาสอันสมควร และสิ่งสมควรที่จะต้องมียังยั้งคือความรู้จักอดกลั้นและอดทนทั้งทางอารมณ์และจิตใจ ถ้าผู้บริหารมีเมตตาธรรมรู้จักให้อภัย จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมกนุสัน (Magnuson, 1971) ได้ทำการศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานธุรการโรงเรียน พบว่า คุณลักษณะทางด้านส่วนตัวและวิชาชีพของผู้บริหาร มีดังนี้ 1) คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ อารมณ์มั่นคง มีความรู้ มีความเป็นกันเอง มีอารมณ์ขันเปิดเผย เข้าใจง่าย มีความเยือกเย็น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น 2) คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความอดทนต่อการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการวางแผนและการจัดหน่วยงานที่ดี มีความสนใจต่อผู้ร่วมงานรู้จักการใช้อำนาจอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ส่งเสริม, สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหลักคุณธรรมอยู่ใน ลำดับแรก รองลงมาคือ หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบหลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วมส่วนหลัก ความคุ้มค่า อยู่ในลำดับสุดท้าย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คณะครูตระหนักและเห็นความสำคัญ ผ่านการสังเกต ติดตามพฤติกรรม การแสดงออกของผู้บริหารในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ครูส่วนใหญ่เกิดความเชื่อมั่น และให้ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลด้านการออกจากราชการ “ผู้บริหารสั่งให้ข้าราชการครูออกจากราชการกรณีเจ็บป่วย โดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสม่ำเสมอ” จึงอยู่ในระดับสูงกว่าข้ออื่น ๆ

6.2 การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกัน และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ สุขผลานันท์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้ กระบวนการทำวิจัยช่วยเสริมทักษะในการคิดวิเคราะห์และฝึกทักษะการเขียนเชิงวิชาการ ได้ทราบถึงกระบวนการประเมินข้อมูลที่ได้ในสภาพจริงของความต้องการจำเป็นของบุคคลากรอย่างแท้จริง รวมถึงได้ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยทำให้เกิดความก้าวหน้าทางการบริหารงานทั้ง 6 ฝ่าย ข้อมูลจากผลการวิจัย

สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนางานด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ดังแผนภาพแสดง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนควรวิเคราะห์ผลการประเมินและนำผลของการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร

8.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพิจารณา ดำเนินการทางวินัยกับบุคลากร หรือร่วมแสดงความคิดเห็นในการกำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์วินัยและการรักษาวินัย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารที่สำคัญต่อการปรับกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลขององค์กร

8.2.2 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องควรวางแผนการใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด ร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

8.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามแนวพุทธศาสตร์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

9. บรรณานุกรม

- ฉัตรชัย นาดิ. (2558). **แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เปรมมิกา อ่อนธานี (2559) **แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระปลัดไพโรจน์ ชาติโร (ศรีเมือง). (2558). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สุขผลานันท์. (2558). **การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มะลิ มนเดช. (2558). **การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดพิจิตร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วนิดา เหลนปก. (2560). **การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (ไสวราษฎร์อุปถัมภ์).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.** กรุงเทพฯ : ศรุสภา.

- _____. (2548). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ : องค์การรับ-ส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2555). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพฯ : พรีเมียร์ โพร.
- สุดจิต นิमितกุล. (2543). กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี การปกครองที่ดี Good Governance. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*

THE EFFECTS OF CIRCUIT TRAINING PROGRAM ON FUTSAL DRIBBLING
SKILL IN MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

ศุภักษร มุลมี¹, ธชา รุญเจริญ²

Supaksorn Moolmee¹, Thacha Runcharoen²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Faculty of Education, KhonKaen University^{1,2}

Email : M.supaksorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีระหว่างก่อนและหลังการฝึก 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีกับการฝึกแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบยกกลุ่ม แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน ทำการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี และกลุ่มควบคุม 20 คน ทำการฝึกแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมการฝึกแบบสถานี แบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแบบปกติและแบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ทำการฝึก 10 สัปดาห์ๆ ละ 2 ครั้ง คือวันอังคารและวันพฤหัสบดี และทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 10 สัปดาห์ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีกับการฝึกแบบปกติที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า โปรแกรมการฝึกแบบสถานีสามารถพัฒนาทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้มีความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : โปรแกรมการฝึกแบบสถานี; ความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล; นักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to compare the futsal dribbling skill of Matthayomsuksa 2 students before and after studying the futsal dribbling skill using circuit training program, 2) to compare the futsal dribbling skill between using circuit training program and using classical training program. To achieve the goals, the sample consisted of 40 students of Matthayomsuksa 2 studying physical education in the academic year 2020 at Nongyongpittayakomrajamangklapisek School selected by cluster sampling. The participants were divided into an experimental group and a control group each comprising 20 participants. The experimental group was taught the futsal dribbling skill with circuit training program, while the control group was taught with classical training program on futsal dribbling skill. The design of this research was the quasi-experimental research. The research instruments were the circuit training program, the futsal dribbling skill exercises and the futsal dribbling skill test. The experiment lasted ten weeks, two hours a week. Before the treatment, the pretest was administered to find out students' futsal dribbling skill. After the treatment, the same pretest was administered to all groups as the posttest. The mean, percentage, standard deviation and t-test Dependent and t-test Independent were employed to analyze data.

The findings of this research were as follows : 1. The futsal dribbling skill of Matthayomsuksa 2 students before and after studying the futsal dribbling skill using circuit training program was significantly different at .05 level. 2. The effects of circuit training program and classical training program on futsal dribbling skill of Matthayomsuksa 2 students was significantly different at .05 level. Conclusion : The circuit training program can develop the futsal dribbling skill of Matthayomsuksa 2 students and makes the ability in futsal dribbling skill better.

Keywords : Circuit Training Program; Futsal Dribbling Skill; Students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้น นอกจากจะส่งเสริมในด้านการศึกษาให้มีความรู้ ความคิด ทักษะ ความเข้าใจสังคม รู้จักชีวิต รู้จักตนเอง และนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขแล้ว การใช้กีฬาเพื่อพัฒนาประชากรของประเทศก็นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งยวดเช่นกัน เพราะกีฬาทำให้บุคคลได้พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม อันเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเหล่านั้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ครบถ้วนทุกด้าน และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาชีวิตของบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้ยั่งยืน สุขศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาพฤติกรรม ด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปพร้อมๆ กัน พลศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทุกด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ และกีฬา โดยการทำที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ผู้เรียนจะต้องลง ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กิจกรรมกีฬาที่สามารถจัดเป็นสื่อการเรียนรู้ของวิชาพลศึกษาตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้นมีหลากหลายชนิดกีฬา ซึ่งดูตามความเหมาะสมของสถานที่และบริบทของโรงเรียนนั้นๆ กีฬาฟุตบอล เป็นกีฬาประเภททีมอีกหนึ่งชนิดกีฬาที่มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและจัดแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน และเป็นกีฬาที่เริ่มได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน กีฬาฟุตบอลนี้เป็นกีฬาที่ใช้พื้นที่ในการเล่นน้อยเหมาะกับโรงเรียนที่มีพื้นที่จำกัด และเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมจากบุคคลทั่วไปในทุกระดับชั้นทั้งในและต่างประเทศ เพราะเป็นกีฬาที่สามารถเล่นร่วมกันได้หลายคน อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคี ความสัมพันธ์ในหมู่คณะ ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังสามารถพัฒนาทางด้านจิตใจ เช่น การมีน้ำใจ นักกีฬา นอกจากนั้นกีฬาฟุตซอลยังเป็นกีฬาที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับ ชาญชัย ขอบธรรมสกุล (2547) กล่าวว่าในปัจจุบันโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้จัดให้มีการเรียนการสอนในวิชาพลศึกษา และได้นำไปจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน และส่งเสริมให้นักกีฬาได้เข้าร่วมการแข่งขันระหว่างโรงเรียนและระดับที่สูงขึ้น การที่นักเรียนจะออกไปแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน หรือในระดับที่สูงขึ้นนั้น จำเป็นต้องคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถที่โดดเด่นในโรงเรียนเพื่อเป็นตัวแทนนักกีฬาของโรงเรียน โดยทำการคัดเลือกได้จากการสังเกตจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการร่วมกิจกรรมกีฬาภายในโรงเรียน และจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความพร้อมเพื่อทำการแข่งขันในกีฬาระหว่างโรงเรียนหรือการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งการฝึกซ้อมของนักกีฬาฟุตซอลทีมโรงเรียนจำเป็นต้องมีการฝึกซ้อมตลอดทั้งปีเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับต่าง ๆ ระหว่างปีการศึกษา ดังนั้นการจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถภาพทางกายที่ถูกต้องจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการเล่นกีฬาฟุตซอลของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาโรงเรียนหนองยองพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) ได้มีการบรรจุกีฬาฟุตซอลลงในวิชาเรียนเพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเห็นว่าฟุตซอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เป็นกีฬาที่ใช้พื้นที่ในการเล่นน้อยเหมาะกับโรงเรียนที่มีพื้นที่จำกัด และเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมจากบุคคลทั่วไปในทุกระดับชั้นทั้งในและต่างประเทศ เพราะเป็นกีฬาที่สามารถเล่นร่วมกันได้หลายคน อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคี ความสัมพันธ์ในหมู่คณะ ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังสามารถพัฒนาทางด้านจิตใจ

ในปัจจุบันกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมจากทุกเพศทุกวัย เนื่องจากเป็นเกมกีฬาที่ตื่นเต้น สนุกสนานในทุกๆ นาทีของการแข่งขันและสามารถเล่นได้ตลอดปี ทุกสภาพอากาศ ทำให้ฟุตบอลกลายเป็นกีฬายอดนิยมสำหรับศตวรรษที่ 21 นี้ สอดคล้องกับ กรมพลศึกษา (2555) ได้กล่าวว่าฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก มีการจัดการแข่งขันในระดับโลกมาแล้วหลายรายการ เหตุผลที่ทำให้กีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายนั้น อาจเป็นเพราะเป็นเกมการแข่งขันที่เร้าใจ เป็นเกมการแข่งขันที่มีการผลัดกันรุกผลัด กันรับอย่างรวดเร็ว มีการทำประตูกันสูงในแต่ละเกมการแข่งขัน พร้อมทั้งพื้นที่ที่จำกัดในการเล่น และจำนวนผู้เล่นที่น้อยกว่ากีฬาฟุตบอล จึงทำให้กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่เล่นแล้วตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา เป็นกีฬาที่มีเสน่ห์และดึงดูดใจคนรักการเล่นกีฬาเป็นอย่างยิ่ง

การเล่นฟุตบอล ทักษะที่สำคัญต่างๆ เช่น การรับลูก ส่งลูก การยิงประตู และการเลี้ยงลูกฟุตบอล ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่นฟุตบอลให้ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะการเลี้ยงลูกฟุตบอล (Dribbling) ซึ่งถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งในการควบคุมลูกบอลที่สำคัญสำหรับนักฟุตบอล ซึ่งหากนักฟุตบอลได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้องก็จะสามารถทำให้เลี้ยงลูกฟุตบอลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ในการเล่นทั้งแก่ตัวนักกีฬาเองและต่อทีมส่งผลให้ทีมอยู่ในสถานการณ์ได้เปรียบและทำให้เกิดความสนุกสนานแก่ผู้เล่นด้วย นอกจากนี้ การเลี้ยงลูกฟุตบอล (Dribbling) ยังรวมถึงความสามารถในการเลี้ยงแบบการพลิกแพลงหลอกล่อคู่ต่อสู้ ผู้ที่เลี้ยงลูกฟุตบอลได้นั้นจะต้องมีความเร็วในการเปลี่ยนทิศทางไปยังทิศทางที่ต้องการด้วยความเร็ว บังคับลูกบอลได้ดี สามารถนำลูกฟุตบอลไปตามทิศทางที่ต้องการได้ สอดคล้องกับ คณาธิป จิระสัจญญาณสกุล (2548) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการเลี้ยงบอลว่า การเลี้ยงบอลนับเป็นหัวใจสำคัญของนักฟุตบอล เพราะหากนักกีฬาขาด ทักษะการเลี้ยงบอลจะทำให้เสียโอกาสต่างๆ ได้ง่าย แม้แต่การทำประตู การเลี้ยงลูกบอลยังเป็นการแสดงออกถึงขีดความสามารถและความชำนาญในการเล่นหรือทักษะพื้นฐานของผู้เล่นได้อย่างชัดเจนอีกด้วย

การฝึกกีฬาฟุตบอลในระดับนักเรียนเป็นการฝึกซ้อมที่เรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการฝึกซ้อมระดับอาชีพ หรือระดับที่สูงขึ้นไป ดังนั้นจำเป็นต้องฝึกฝนทั้งในด้านของทักษะพื้นฐานของกีฬาฟุตบอล รูปแบบการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลจึงจะต้องเน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายหลายด้านไปพร้อมๆ กัน ทั้งด้านความคล่องแคล่วว่องไว ความเร็ว การทรงตัว การประสานสัมพันธ์พลังกล้ามเนื้อ ตลอดจนปฏิกิริยาตอบสนอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการฝึกแบบสถานี(Circuit Training) อันเป็นรูปแบบการฝึกอีกชนิดหนึ่งที่น่าสนใจในการฝึกเพื่อเพิ่มสมรรถภาพทางกายและทักษะต่างๆ ในกีฬาฟุตบอลได้ เพราะการฝึกแบบสถานีถือเป็นรูปแบบการฝึกที่มุ่งพัฒนาสร้างเสริมสมรรถภาพนักกีฬา(Fitness Training) โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาปรับปรุงสมรรถภาพที่สัมพันธ์กับความสามารถ(Fitness Related Abilities) เช่น ความแข็งแรง ความเร็ว และความอดทน เป็นต้น โดยเน้นรูปแบบการฝึกแบบผสมผสาน หรือแบบเชิงซ้อน(Complex Forms) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การยกระดับการฝึกเพื่อเพิ่มศักยภาพความสามารถของนักกีฬาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557)

การฝึกแบบสถานี (Circuit Training) หรือบางที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การฝึกแบบหมุนเวียน หรือแบบวงจรมันนั้นได้ถูกนำมาใช้ในการฝึกนักกีฬา โดยเดิมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความอดทนของ

ระบบไหลเวียนเลือด(Cardiovascular Endurance) เสริมสร้างความแข็งแรง(Muscular Strength) และความอดทนให้กล้ามเนื้อ(Muscular Endurance) ของร่างกายอย่างเป็นระบบ (เจริญ กระจวนรัตน์, 2557) และถูกนำมาใช้ โดยมอร์แกนและอดัมแห่งมหาวิทยาลัยลีดส์ในปี ค.ศ.1959 เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทั่วไป โดยแบ่งการฝึกออกเป็นสถานี สลับกลุ่มกล้ามเนื้อจากสถานีหนึ่งไปยังสถานีหนึ่ง ซึ่งในรอบของการฝึกอาจจะประกอบด้วย การออกกำลังกายน้อยสุด 6–9 สถานี ปานกลาง 9–12 สถานี หรือมากที่สุด 12–15 สถานี และนักกีฬาอาจจะมีการทำซ้ำหลายเที่ยว โดยขึ้นอยู่กับจำนวนการออกกำลังกาย การพิจารณาจำนวนสถานี จำนวนครั้งต่อสถานีและความหนักจะขึ้นอยู่กับความอดทนต่อการทำงานและสมรรถภาพของนักกีฬา (สนธยา สีละมาต, 2555) การฝึกแบบสถานี (Circuit Training) เป็นรูปแบบวิธีการฝึกที่สามารถทำให้บังเกิดผลได้หลากหลาย เพราะเป็นการนำเอากิจกรรมที่มีความแตกต่างกันไว้ด้วยกัน โดยสามารถปรับความหนักเบา (Intensity) และรูปแบบ (Type) ของกิจกรรมที่นำมาใช้ในการฝึกหรือการออกกำลังกายให้มีเหมาะสมกับทักษะกีฬาต่างๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กและเยาวชนที่ชอบรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลายและมีลักษณะแบบหมุนเวียนหรือสลับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ เนื่องจากรูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะผสมจากสถานีหนึ่ง (Station) ไปสู่อีกสถานีหนึ่ง และมีช่วงเวลาพักสั้นๆ สลับ (Short Rest Periods) เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นความต้องการโดยธรรมชาติของเด็กและเยาวชน (เจริญ กระจวนรัตน์, 2557) นอกจากนี้ข้อดีของการฝึกแบบสถานี (Circuit Training) ยังช่วยให้ผู้ฝึกนักเรียน นักกีฬาไม่เกิดความเบื่อหน่าย เกิดความสนุกสนาน อีกทั้งยังสามารถฝึกได้หลากหลายส่วนของอวัยวะร่างกายไปพร้อมๆ กัน เป็นรูปแบบวิธีการฝึกที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้พร้อมกันในเวลาเดียวกันครั้งละหลายๆ คน โดยสามารถเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวของแต่ละประเภทกีฬาได้อีกด้วย (เจริญ กระจวนรัตน์, 2557) ซึ่งการนำรูปแบบการฝึกแบบสถานีมาประยุกต์ใช้ในการฝึกเพื่อพัฒนาทักษะทางกีฬาต่างๆ กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยมีการศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยการออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการของการฝึกแบบสถานี ธรรมชาติ นาคะพันธ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้น ชญานันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาด้วยการฝึกแบบสถานีที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้พลศึกษาด้วยการฝึกแบบสถานีสามารถพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ทำให้นักเรียนประถมศึกษาตอนต้นมีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานที่ดีขึ้น ดังนั้นการฝึกแบบสถานี จึงถือเป็นรูปแบบการฝึกอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการนำมาใช้ในการฝึกและพัฒนาทักษะกีฬาอันหลากหลายของนักกีฬาในกีฬาชนิดต่าง ๆ รวมถึงนักกีฬาฟุตบอลด้วย

ธรรมชาติ นาคะพันธ์ (2557) กล่าวว่า จุดอ่อนที่พบเกี่ยวกับการฝึกซ้อมกีฬาสำหรับนักกีฬาฟุตบอลระดับมัธยมศึกษา มักจะพบว่า ในการฝึกซ้อมผู้ฝึกสอนมักจะมุ่งเน้นให้นักกีฬาฝึกฝนและเข้าใจในรูปแบบการเล่น ระบบการเล่นเป็นทีม กลยุทธ์ต่างๆ ตลอดจนเทคนิคที่มีความเฉพาะเจาะจงในกีฬาฟุตบอลมากกว่าที่จะเน้นการพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่ส่งผลต่อทักษะกีฬาเฉพาะตัวของผู้เล่นแต่

ละคน ซึ่งแท้จริงแล้ว ในการเล่นกีฬาฟุตบอลระดับที่สูงขึ้นไปนั้น สมรรถภาพทางกายและทักษะส่วนบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้นักกีฬาประสบความสำเร็จ อีกทั้งนักกีฬาฟุตบอลระดับโรงเรียนมักเกิดอาการเบื่อหน่ายในการฝึกซ้อมเนื่องจากจะต้องมีการฝึกซ้อมอยู่ตลอดทั้งปี ซึ่งระยะเวลาในการแข่งขันแต่ละรายการจะมีระยะเวลาห่างกันหลายเดือนอาจทำให้ผู้ฝึกสอนไม่ได้ฝึกด้วยความเข้มข้น และจะมีการฝึกซ้อมที่เข้มข้นแค่ในช่วงที่ใกล้จะมีการแข่งขันเท่านั้น ทำให้นักกีฬาไม่ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเท่าใดนัก ซึ่งการที่จะพัฒนานักกีฬาฟุตบอลให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถจากการฝึกซ้อมในรูปแบบปกติทั่วไปนั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมที่เหมาะสม ที่ช่วยในการพัฒนาทักษะ และสมรรถภาพทางกายไปพร้อมๆ กันและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูผู้ฝึกสอนจำเป็นจะต้องคิด และหาโปรแกรมการฝึกซ้อมในรูปแบบต่างๆ เข้ามาช่วยพัฒนาทักษะ และสมรรถภาพทางกายในกีฬาฟุตบอล ให้พัฒนาไปแบบควบคู่กัน ซึ่งการศึกษาทฤษฎีและโปรแกรมการฝึกซ้อมในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการฝึกซ้อมกีฬาฟุตบอล เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การออกแบบโปรแกรมการฝึกซ้อมกีฬาฟุตบอลได้คุณภาพและสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญในกีฬาฟุตบอล และสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี (Circuit Training) ในการเพิ่มความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการเรียนหรือเล่นเพื่อการแข่งขัน โดยผลของการฝึกจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเรียน รวมไปถึงผู้ฝึกสอนกีฬา ครูพลศึกษาหรือผู้สนใจทั่วไปที่จะนำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนของตนให้มีทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ดี ตลอดจนนำรูปแบบการฝึกแบบสถานี (Circuit Training) ไปสู่การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนกีฬาอื่นๆ อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนและการฝึกกีฬามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีระหว่างก่อนและหลังการฝึก

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีกับการฝึกแบบปกติ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล จากรูปแบบการฝึกด้วยสถานีฝึกที่หลากหลาย อันจะเป็นพื้นฐานการเล่นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเกมการเล่นและพัฒนาทักษะอื่นๆ ของกีฬาฟุตบอล

3.2 ครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงการฝึกซ้อมฟุตบอลโดยใช้การฝึกแบบสถานีร่วมกับการฝึกซ้อมตามปกติได้ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะกีฬาฟุตบอลให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3.3 ครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงและประยุกต์ใช้กับการฝึกซ้อมกีฬาชนิดอื่นๆ โดยใช้การฝึกแบบสถานี ร่วมกับการฝึกซ้อมตามปกติได้ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการเล่นกีฬาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบ 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง (The Pretest - Posttest Control Group Design)

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนหนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก อำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ ได้มาจากการสุ่มแบบยกลุ่ม แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน ทำการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี และกลุ่มควบคุม 20 คน ทำการฝึกแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมการฝึกแบบสถานี แบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแบบปกติและแบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล

โปรแกรมการฝึกแบบสถานีดำเนินการสร้างและออกแบบโดยใช้หลักการฝึกแบบสถานี ด้วยการกำหนดจำนวนสถานี กิจกรรมในแต่ละสถานี เวลาในการฝึก เวลาในการพัก ความหนักจำนวนเซต ให้สอดคล้องกับขอบข่ายเนื้อหาด้านองค์ประกอบของทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลและคำนึงถึงช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ (1)ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกแบบสถานีและข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลผู้วิจัยได้รวบรวมจากการค้นคว้าจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2)สร้างโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอล จำนวน 5 สถานี (3)นำโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ (4)นำเสนอโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ปรับปรุงแล้วต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมเชิงเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์การฝึก ความสอดคล้องของรูปแบบการกิจกรรมการฝึก ตลอดจนวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดทำโปรแกรมการฝึกแบบสถานี มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยนำไปเทียบกับเกณฑ์ (5)นำโปรแกรมการฝึกแบบสถานีมาแก้ไข ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิด ความถูกต้อง และสมบูรณ์มากขึ้น (6)นำโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ได้รับการปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปใช้ฝึกจริงกับกลุ่มเป้าหมาย

แบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแบบปกติดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ (1)ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนหนองยองพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (2)ศึกษาโครงสร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้รายวิชาฟุตบอลเพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบฝึก (3)สร้างแบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแบบปกติเพื่อใช้ในการฝึก จำนวน 10 สัปดาห์ (4)เสนอ

แบบฝึกที่สร้างขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามคำแนะนำ (5)นำเสนอแบบฝึกที่ปรับปรุงแล้วต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมเชิงเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์การฝึก ความสอดคล้องของรูปแบบการกิจกรรมการฝึก กระบวนการจัดการเรียนฝึก ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า(Rating Scale) แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยนำไปเทียบกับเกณฑ์ (6)นำแบบฝึกมาแก้ไข ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง และ สมบูรณ์มากขึ้น (7)นำแบบฝึกที่ได้รับการปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปใช้สอนจริงกับกลุ่มเป้าหมาย

แบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลครั้งนี้ใช้แบบทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของ ธนสิน ชูโชติ พ.ศ. 2551 เพื่อใช้ในการทดสอบความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 ระยะที่ 1 การเตรียมการ ดำเนินการก่อนระยะที่สอง 1 สัปดาห์ มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ดำเนินการชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงแนว ปฏิบัติต่างๆ ระหว่างการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ดำเนินการทดสอบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ก่อนการทดลอง (Pre-Test) ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอล (3) นำผลจากการทดสอบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ก่อนการทดลอง (Pre-Test) แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน กลุ่มทดลองทำการฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีและกลุ่มควบคุมทำการฝึกโดยใช้แบบฝึกแบบปกติ ทำการแบ่งด้วยวิธีการจับคู่ (Matching) เพื่อจัดให้ทั้งสองกลุ่มมีคุณสมบัติเหมือนกัน ระยะที่ 2 การดำเนินการ มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มทดลองที่ฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี ทำการฝึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ระยะเวลา 10 สัปดาห์ (2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มควบคุมที่ฝึกโดยใช้การฝึกแบบปกติ ทำการฝึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ระยะเวลา 10 สัปดาห์ (3) ดำเนินการทดสอบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล หลังการทดลอง (Post-Test) ของนักเรียนกลุ่มด้วยแบบทดสอบการเลี้ยงลูกฟุตบอล (ธนสิน ชูโชติ, 2551) หลังจากการฝึกครบ 10 สัปดาห์ บันทึกผลลงในใบบันทึกข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลโดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานี ก่อนและหลังการทดลอง 10 สัปดาห์ ของกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในการเลี้ยงลูกฟุตบอล ก่อนและหลังการทดลอง 10 สัปดาห์ ของกลุ่มทดลองที่ฝึกซ้อมด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี

การทดสอบ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล	14.91	0.53	11.37	0.30	51.67	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการทดลอง 10 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาในการเลี้ยงลูกฟุตบอลลดลง จากก่อนการทดลองใช้เวลา 14.91 วินาที เป็นหลังการทดลองใช้เวลา 11.37 วินาที แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่ฝึกซ้อมด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานีมีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีกับการฝึกแบบปกติ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในการเลี้ยงลูกฟุตบอล หลังการทดลอง 10 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ฝึกซ้อมด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานีกับกลุ่มควบคุมที่ฝึกซ้อมแบบปกติ

การทดสอบ	การฝึกแบบสถานี		การฝึกแบบปกติ		t	df	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
ความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล	11.37	0.30	12.75	0.44	11.66	38	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการทดลอง 10 สัปดาห์ กลุ่มทดลองที่ใช้การฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานีใช้เวลาในการเลี้ยงลูกฟุตบอล 11.37 วินาที กลุ่มควบคุมที่ใช้การฝึกแบบปกติใช้เวลาในการเลี้ยงลูกฟุตบอล 12.75 วินาที แสดงว่ากลุ่มทดลองที่ฝึกซ้อมด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานีมีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ฝึกซ้อมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการฝึกแบบสถานี เป็นโปรแกรมที่มีคุณภาพ ซึ่งในระยะเวลา 10 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี มีความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ดีขึ้น ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของกลุ่มตัวอย่างเป็นผลมาจากการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี ซึ่งโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอากิจกรรม รูปแบบการฝึกที่หลากหลาย จุดเน้นของการฝึกทักษะซึ่งวิเคราะห์จากองค์ประกอบของการเลี้ยงลูกฟุตบอล รวมถึงการจัดช่วงเวลาต่างๆ ของการฝึกที่เหมาะสม มารวมไว้ในโปรแกรมการฝึก ภายใต้แนวคิดและหลักการของรูปแบบการฝึกแบบสถานี ซึ่งสอดคล้องกับ โฆสิต แจ่มสกุล ได้กล่าวไว้ว่า หลักการในการฝึกแบบสถานี คือ จัดการออกกำลังกายที่ต้องการพัฒนาสมรรถภาพทางกายในแต่ละด้านมาแบ่งเป็นสถานี โดยในแต่ละสถานีจะต้องกำหนดว่าทำกี่ครั้ง กี่ยก และเวลา ที่ต้องทำให้เสร็จในแต่ละสถานี สำหรับวิธีการสร้างการฝึกแบบสถานีนั้นมีหลักในการสร้างหรือออกแบบ ดังนี้ (1)ให้พิจารณาเลือกแบบออกกำลังกายที่เหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาสมรรถภาพทางกายในแต่ละด้านมาจัดเป็นสถานีในการฝึกแบบสถานี ประมาณ 6–12 สถานี โดยต้องเป็นแบบการออกกำลังกายที่เป็นพื้นฐาน ไม่รวมการอบอุ่นร่างกายและการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ให้พิจารณาพื้นที่หรือสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดการฝึกแบบสถานีด้วย (2)ในการจัดเรียงลำดับสถานี ควรหลีกเลี่ยงสถานีที่มีการพัฒนาในกลุ่มกล้ามเนื้อเดียวกันอยู่ใกล้ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อให้กล้ามเนื้อที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว มีการผ่อนคลายสำหรับการพิจารณากำหนดระยะห่างของแต่ละสถานีนั้น ให้พิจารณากำหนดตามความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หรือสถานที่ในการจัดการฝึกแบบสถานี (3)ให้พิจารณาจำนวนเที่ยว จำนวนยกของแต่ละสถานี โดยทำการทดลองให้ผู้เข้ารับการฝึกทำให้มากที่สุด หลังจากนั้นให้กำหนดความเหมาะสมในแต่ละยก เช่น ให้ทำ 2 ใน 3 หรือ 1 ใน 2 ของจำนวนเที่ยวที่ทำได้สูงสุด สำหรับการพักในแต่ละยกนั้นจะไม่เป็นการพักที่สมบูรณ์ กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวไปมาช้าๆ ซึ่งจะเป็นแค่เพียงการบรรเทาการเมื่อยล้าเท่านั้น เช่น ปฏิบัติ 2 นาที พัก 30 วินาที (4)ให้พิจารณากำหนดเวลาของการปฏิบัติแต่ละสถานี โดยรวมเวลาทั้งหมดของการฝึกแบบสถานี ควรอยู่ระหว่าง 30–45 นาที ไม่รวมการอบอุ่นร่างกายและการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ สำหรับการอบอุ่นร่างกายและการผ่อนคลายกล้ามเนื้อนั้น ให้ใช้เวลาอย่างละประมาณ 5–10 นาที (5)การเพิ่มความหนักของการฝึกแบบสถานี โดยเพิ่มจำนวนเที่ยวในแต่ละยกให้มีการเพิ่มความหนักประมาณ 15–20 เปอร์เซ็นต์ ทุก 2 สัปดาห์หรือ 4 สัปดาห์ อาจกำหนดให้ลดเวลาการปฏิบัติลงหรืออาจเพิ่มจำนวนรอบในการปฏิบัติตามโปรแกรมการออกกำลังกายแบบสถานี (6)ห้วงระยะเวลาที่เหมาะสม ในการปฏิบัติตามโปรแกรมการออกกำลังกายแบบสถานีควรอยู่ในห้วง 8–10 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในกลุ่มกล้ามเนื้อหรือสมรรถภาพทางกาย (7) การพัฒนาความอดทนของระบบหมุนเวียนของโลหิตและระบบหายใจ ต้องมีการออกแบบให้ทำการฝึกอย่างต่อเนื่องประมาณ 15–20 นาทีขึ้นไป ในลักษณะการออกกำลังกายแบบแอโรบิกโดยกำหนดให้ผู้ฝึกต้องออกกำลังกายเพื่อรักษาระดับอัตราการเต้นชีพจรเป้าหมายให้อยู่ในห้วง 60 – 80 เปอร์เซ็นต์ของอัตราการเต้นชีพจรสูงสุด ตลอดห้วงเวลาในการฝึกหมุนเวียนให้ครบทุกสถานี (สว่างจิต แซ่ใจ้ว, 2551) ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมชาติ นาคะพันธ์ (2557) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรม

การฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลเป็นเส้นตรงระยะทาง 50 เมตร ดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังการทดลอง 8 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลซิก-แชนก์ ดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สว่างจิต แซ่โจ้ว (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายแบบวงจรที่มีต่อสุขสมรรถนะของเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบวงจรที่มีต่อสุขสมรรถนะของเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง 8 สัปดาห์กลุ่มทดลองที่ฝึกด้วยโปรแกรมการออกกำลังกายแบบวงจรมีค่าดัชนีมวลกาย นิ่งงอตัว นอนยกตัว ดันพื้นและเดิน/วิ่ง 1.6 กิโลเมตร ดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) หลังการทดลอง 8 สัปดาห์กลุ่มทดลองที่ฝึกด้วยโปรแกรมการออกกำลังกายแบบวงจร มีค่าดัชนีมวลกาย นิ่งงอตัว นอนยกตัว ดันพื้นและเดิน/วิ่ง 1.6 กิโลเมตร พัฒนาการมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า โปรแกรมการฝึกแบบสถานีเป็นรูปแบบการฝึกที่มีคุณภาพ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการฝึกทักษะกีฬาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานีกับการฝึกแบบปกติที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี เป็นการฝึกที่มีคุณภาพ ซึ่งในระยะเวลา 10 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี มีความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการพัฒนาที่ดีขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี โดยเป็นการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแบบแยกองค์ประกอบตามองค์ประกอบของทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็นสถานีฝึก 5 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 สมานและการทรงตัว สถานีที่ 2 การสัมผัสบอล สถานีที่ 3 การครอบครองบอลและการเคลื่อนที่ สถานีที่ 4 การเลี้ยงบอลด้วยข้างเท้าด้านในข้างเท้าด้านนอกและการเลี้ยงบอลด้วยหลังเท้า และสถานีที่ 5 สมรรถภาพทางกายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละสถานีมีการฝึกที่แตกต่างกันออกไป เพื่อพัฒนาทักษะการเลี้ยงฟุตบอลให้ครบทุกองค์ประกอบ โดยจัดการฝึกเป็นสถานีและหมุนเวียนไปจบครบทุกสถานี นอกจากการพัฒนาทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลที่เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยยังพบว่า บรรยากาศในช่วงของการฝึกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนุกสนาน มีความสนใจและตั้งใจฝึกในทุกๆ สถานีฝึก ซึ่งได้จากการสังเกตพฤติกรรมขณะฝึกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า โดยธรรมชาติของเด็กจะชอบรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลายและมีลักษณะแบบหมุนเวียนหรือสลับสับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมที่ทำให้เกิดแรงจูงใจเนื่องจากรูปแบบของกิจกรรมที่มีลักษณะผสมและมี ช่วงเวลาพักสั้นๆ สลับ เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นความต้องการโดยธรรมชาติของเด็ก สำหรับพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก และสามารถเป็นแนวทางในการกระตุ้นและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กนักเรียนตั้งแต่

ระดับประณมปลายขึ้นไปได้เป็นอย่างดี โดยให้เด็กเลือกออกแบบที่จะนำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพและสมรรถภาพมาใช้ปฏิบัติในแต่ละสถานี การเริ่มต้นเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะกีฬาตั้งแต่วัยเด็กหรือวัยเรียน ก่อให้เกิดการพัฒนาปรับตัวทางด้านทักษะกลไกการเคลื่อนไหว รวมทั้งระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายซึ่งเป็นผลดีต่อการเจริญเติบโตและความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เยาวชนควรได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานการเคลื่อนไหวเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวและทักษะกีฬาเบื้องต้นได้หลากหลายรูปแบบอันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการประสานงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อ บุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และการตัดสินใจที่ดีแก่เด็ก นอกเหนือจากความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายที่ได้รับจากการฝึกโดยตรง ส่วนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการฝึกโดยรูปแบบการฝึกแบบปกติ เป็นการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแบบรวมองค์ประกอบตามองค์ประกอบของทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล โดยใช้แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเนื้อหา รายวิชาฟุตบอล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอล ประกอบด้วยแบบฝึกจำนวน 4 แบบฝึก คือ แบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านใน แบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลด้วยฝ่าเท้า แบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านนอกและแบบฝึกทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลด้วยหลังเท้า มีความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลแตกต่างกันกับกลุ่มทดลองที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการฝึกแบบปกตินั้นมีกิจกรรมการฝึกที่ไม่หลากหลาย ไม่มีความแปลกใหม่ กลุ่มตัวอย่างมีความคุ้นเคยกับรูปแบบการฝึก จึงทำให้ส่งผลต่อทักษะในการเลี้ยงลูกฟุตบอล สอดคล้องกับแนวความคิดของ Bompas ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการในการฝึกไว้ว่า ความหลากหลายในการฝึก เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการฝึก เพราะจะเป็นผลดีต่อร่างกาย และจิตใจของนักกีฬา เพราะการฝึกที่ซ้ำกันนั้น นักกีฬาจะเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากฝึก การให้ความ หลากหลายรูปแบบการฝึกที่เหมาะสม ความหลากหลายในการใช้น้ำหนักในการฝึกที่สอดคล้องกับ หลักการเพิ่ม น้ำหนักแบบก้าวหน้าในการฝึก ความหลากหลายในชนิดของการหัดตัวของกล้ามเนื้อ ความหลากหลายในเรื่องของความเร็วในการหัดตัว ตามโปรแกรม และช่วงของการฝึก และความหลากหลายในเรื่องของ เครื่องมือที่ใช้ฝึกจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพของการฝึกมากขึ้น (ธรรมชาติ นาคะพันธ์, 2557) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาด้วยการฝึกแบบสถานีที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้พลศึกษาด้วยการฝึกแบบสถานีสามารถพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ทำให้นักเรียนประถมศึกษาตอนต้นมีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานที่ดีขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนการนำผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่ที่มีต่อความสามารถในทักษะการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติตามบริบทพื้นที่เพื่อให้นักเรียนมีทักษะที่เหมาะสม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากการวิจัยพบว่าการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่มีผลทำให้ความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลดีขึ้น โดยใช้ระยะเวลาในการฝึก 10 สัปดาห์ ซึ่งเห็นผลชัดเจน ดังนั้น หากมีระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นในการฝึกซ้อม อาจส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการเลี้ยงลูกฟุตบอลดีขึ้นกว่านี้ได้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 การวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนั้น หากมีการนำผลการวิจัยไปใช้ควรมีการคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ด้วย เพื่อให้การนำผลการวิจัยไปใช้นั้นเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8. บรรณานุกรม

- คมาริปี จิระสัญญาณสกุล. (2548). **คู่มือกีฬาฟุตบอล**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2557). **วิทยาศาสตร์การสอนกีฬา**. กรุงเทพฯ : บริษัทสิทธิธนาท้อปปีเซ็นเตอร์.
- ชฎานันท์ ไทรศักดิ์สิทธิ์. (2562). **ผลการจัดการเรียนรู้ผลศึกษาด้วยการฝึกแบบสถานที่ที่มีต่อทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย ขอบธรรมสกุล. (2547). **พลศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนสิน ชูโชติ. (2551). **การสร้างแบบทดสอบทักษะฟุตบอลสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธรรมชาติ นาคะพันธ์. (2557). **ผลของโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่ที่มีต่อความสามารถในการเลี้ยงลูกฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา สีละมาด. (2555). **หลักการฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สว่างจิต แซ่โง้ว. (2551). **ผลการฝึกโปรแกรมการออกกำลังกายแบบวงจรต่อสุขสมรรถนะของเด็กที่มีภาวะน้ำหนักเกิน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์*

THE DEVELOPMENT OF LITERATURE ANALYSIS SKILLS OF
MATTHAYOMSUKSA 2 STUDENTS BY USING CREATIVE
DRAMA TECHNIQUES

บดินทร์ งามแสง¹, อธิกมาส มากจู้ย²
Bodin Ngamsang¹, Atikamas Makjui²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร^{1,2}
Faculty of Education, Silpakorn University^{1,2}
Email : bodinbodin007@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรี บุรณะ กรุงเทพมหานคร ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยก่อนทดลองใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลังเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ : การพัฒนา; ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี; เทคนิคละครสร้างสรรค์

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to compare the literature analysis skills of Matthayomsuksa 2 students before and after using creative drama techniques, 2) to study Matthayomsuksa 2 students' opinions towards the learning by using creative drama techniques. The sample this research were 40 students of Bangpakokwitthayakom school, Ratburana district, Bangkok who studied in Matthayomsuksa class 2 semester 2nd academic year 2021 (B.E.2564). It was pre - experimental design and used the one-group pretest-posttest design. The research tools consisted of 1) Creative drama techniques' Lesson Plans, 2) Literature analysis skills tests, and 3) Questionnaire on the students' opinions towards learning by using creative drama techniques. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test for dependent.

The results of the study were as follows: 1) The literature analysis skills of Matthayomsuksa 2 students after learning by using creative dramatic techniques was significantly higher than before using creative dramatic techniques at .05 level. 2) The opinions of Matthayomsuksa 2 students towards learning by using creative dramatic techniques were at high level.

Keywords : Development; Literature Analysis; Creative Drama Techniques

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วรรณคดีเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่งของชาติ เพราะวรรณคดีเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์อย่างยาวนาน ลองผิดลองถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ผลงานโดยวิธีการอันแยบคาย วรรณคดีโดยหลักแล้วเป็นเรื่องราวบันเทิงคดี หากแต่วรรณคดียังคงทำหน้าที่อื่นๆ อีกด้วย กล่าวคือ บันทึกประวัติศาสตร์ ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยมทางสังคม และคำสอนต่างๆ ใช้แต่เป็นเรื่องราวประโลมโลกอย่างเดียว ดังที่กุหลาบ มลลิกะมาส (2527), สิทธา พิณภูวดล (2529) และวิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าวรรณคดีสรุปได้ว่า วรรณคดี คือ การสร้างสรรค์งานเขียนที่ถ่ายทอดให้เกิดความเพลิดเพลิน ถ่ายทอดความคิด สร้างความสะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ โดยเป็นการสื่อสารผ่านรูปแบบการประพันธ์ที่เป็นศิลปะซึ่งทำให้เกิดความงาม สอดคล้องกับทัศนะของ บุญเหลือ เทพย-สุวรรณ (2539) ที่ได้กล่าวถึง วรรณคดีในฐานะเป็นมรดกของชาติว่า วรรณคดีมิได้เป็นมรดกของชาติในฐานะที่ทำให้คนรุ่นหลังเข้าใจคนรุ่นก่อนๆ เท่านั้น แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าหรือเท่าๆ กันก็คือ วรรณคดีบันทึกคำและสำนวนในภาษาถิ่นที่ทำให้เกิดอารมณ์เอาไว้ และทำให้คนรุ่นหลังสามารถแลเห็นได้ว่าคำใดใช้สำหรับความรู้สึกหนักเบาอย่างไรด้วยเหตุนี้จึงควรศึกษาวรรณคดีให้ถ่องแท้ เพราะวรรณคดีมีคุณค่ามากกว่าเพียงหนังสืออ่านเล่นเท่านั้นดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาวรรณคดีไว้อย่างน่าสนใจคือ การศึกษาวรรณคดีที่แท้จริงจะต้องประกอบด้วยทั้งด้านเนื้อเรื่องและด้านความงามเป็นศิลปะ การศึกษาโดยละเอียดไปในด้านใดด้านหนึ่งจนเกินไปก็จะเป็นการผิดความประสงค์

ทั้งได้ประโยชน์อันพึงได้รับเต็มเม็ดเต็มหน่วยแต่เพียงส่วนน้อย สอดคล้องกับความเห็นของบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539) ที่กล่าวว่า สมควรที่จะให้คนรุ่นต่อๆ ไปรักษาไว้เป็นมรดกวัฒนธรรม สมควรพิจารณาด้วยความเพ่งเล็ง สมควรให้เกิดความวิจักขณ์และควรมีการวิจารณ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ความสำเร็จอารมณ์ เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจวัฒนธรรม และเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจสังคมมนุษย์ และชีวิตโดยทั่วไป นอกจากนี้ ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ (2554) ได้กล่าวถึงการพิจารณาวรรณคดีไว้ว่า การกำหนดให้ศึกษาแนวทางการวิจักขณ์วรรณคดี เนื่องด้วยต้องการให้ฝึกคิดพิจารณา รู้จักสังเกต และเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วยการอ่านวรรณคดี แล้วนำไปคัดกรองเพื่อขจัดเกลาอารมณ์ให้ประณีต ไม่นิยมความหยาบคายหรือความรุนแรง และรู้จักพิจารณาลักษณะนิสัยของคนผ่านตัวละครที่ปรากฏในตัวบทวรรณคดี อันจะทำให้เข้าใจถึงชีวิตและความเป็นไปในโลกรวมทั้งเล็งเห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่าวรรณคดีจะมีการเรียนการสอนกันมาโดยตลอด การเรียนการสอนวรรณคดีก็ยังคงมีปัญหาหลายด้านดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539) กล่าวถึงปัญหาการสอนวรรณคดี ดังนี้ 1) มุ่งเน้นสอนคำศัพท์ยากและโวหารภาพพจน์จนกลายเป็นแบบเรียนคำศัพท์และอุปมาอุปไมย 2) มุ่งสอนวัฒนธรรมและประเพณีที่ปรากฏในวรรณคดีจนกลายเป็นแบบเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ 3) ขาดการสอนความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์และการตีความ ขาดการวิเคราะห์ความงามด้านวรรณศิลป์และรีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2540) ได้สะท้อนปัญหาและอุปสรรคของการเรียนรู้อ่านวรรณคดีไว้ว่า อุปสรรคสำคัญก็คือเรื่องของภาษา ทั้งที่เป็นศัพท์เฉพาะ ภาษาพื้นสมัย ภาษาถิ่น ภาษาต่างประเทศ และภาษาวรรณคดี ซึ่งปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เป็นสาเหตุที่เกิดจากผู้อ่านวรรณคดีหรือตัวนักเรียนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สอนวรรณคดีในระดับมัธยมศึกษาสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านต่างๆ ของวรรณคดีที่เรียนได้เท่าที่ควร โดยสาเหตุมาจากการที่นักเรียนไม่สามารถจำคำศัพท์ ไม่สามารถถอดความ ไม่สามารถสรุปความจากวรรณคดีได้ และผู้เรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา 2) วรรณคดีที่ใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมส่วนมากเป็นวรรณคดีประยุกต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอดแทรกเนื้อหาด้านคติธรรม ค่านิยมทางสังคม และศาสนา มากกว่าจุดประสงค์โดยทั่วไปของวรรณคดีคือบันเทิงคดี เมื่อเป็นวรรณคดีประยุกต์เช่นนี้แล้วความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเนื้อหาก็ตกลง วิธีเรียนก็คือการเน้นย้ำในการวิเคราะห์ตีความคุณค่าด้านต่างๆ มากจนเกินไป จนทำให้การเรียนการสอนวรรณคดีกลายเป็นการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ความเชื่อ ค่านิยมทางสังคมที่ปรากฏไปในวรรณคดี กล่าวคือเนื้อหาบางตอนที่คัดมาให้เรียนนั้นไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาและช่วงวัย 3) ศิลปะการประพันธ์กลวิธีที่กวีใช้ในการประพันธ์ล้วนแต่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง กวีสร้างสรรค์ผลงานอย่างลุ่มลึกทางปัญญา เมื่อผู้เรียนที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในการศึกษาวรรณคดีมาศึกษาวรรณคดีก็กลายเป็นการถอดรหัสความคิด ด้านฉันทลักษณ์และเนื้อหาที่ซับซ้อนของกวี ต้องมีการแปลศัพท์ที่เป็นศัพท์โบราณและศัพท์ภาษาถิ่น และต้องถอดคำประพันธ์แล้วจึงตีความหมายที่แฝงอยู่ในบทประพันธ์อีกชั้นหนึ่ง วิธีการเรียนและศิลปะการประพันธ์นี้ทำให้ผู้เรียนไม่มีความตื่นตัวและความสนใจที่จะเรียนวรรณคดี

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ปัญหาการศึกษาวรรณคดีมีหลายปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอนวรรณคดีไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร คือ เนื้อหาของวรรณคดีที่มีความยากด้วยภาษา เนื้อหา และฉันทลักษณ์ วรรณคดีที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้ง

ประเด็นช่วงวัยและเนื้อหาซึ่งเป็นไปในทางสั่งสอนมากกว่าบันเทิงคดี และประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านต่าง ๆ ของวรรณคดีได้เกิดความเบื่อหน่ายไม่ตื่นตัวในการเรียนวรรณคดี

การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยแก้ปัญหาการวิเคราะห์วรรณคดีมีอยู่หลายแนวทางด้วยกัน เช่น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การใช้ทฤษฎีเกม การใช้เทคนิคจิกซอว์ การเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย การใช้กระบวนการกลุ่ม การใช้แนวคิดเขาวงกตปัญหาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เป็นต้น นอกจากนี้เทคนิคละครสร้างสรรค์ยังเป็นการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ในการศึกษาวิจัยมี ดังนี้ ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง (ถลั่นพันธ์ ชัยนเรศ, 2558) ประสิทธิภาพละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (จรรยา ชูสุวรรณ, 2559) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์ (พรพรรณ ผิวผาย, 2560) และกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจกรรมประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน(โกลมศรีทองสุข, 2560)

เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นการเรียนรู้ผ่านบทบาทสมมติหรือการแสดงละครเป็นเรื่องราว ซึ่งกระบวนการของละครสร้างสรรค์นั้นทำให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวตน มีอิสระในการคิดการสร้างจินตนาการอย่างไร้ขอบเขต โดยการใช้การสื่อสารผ่านภาษาและร่างกาย ทักษะการวิเคราะห์ตีความ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นสร้างผลงานละครสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์ตีความ และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง พรรรัตน์ ดำรุง (2550) กล่าวว่า เด็กในฐานะผู้ชมจะได้มีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้เรื่องราว โครงเรื่องวรรณกรรม การสร้างบทละครทั้งได้รับรู้ศิลปะการสื่อสารด้วยองค์ประกอบอื่นๆ ภาพ เสียง และพัฒนาการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็น ละครสร้างแรงจูงใจ เมื่อทำกิจกรรมการละครนั้น วินัยและพฤติกรรมของการเล่นละครในกลุ่มมีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า และนำข้อมูลมาใช้เล่นละครในหัวเรื่องที่ตั้งไว้และฝึกการทำงานร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรมหรือผลงานละครดำเนินไปถึงตอนจบได้ ละครเป็นการฝึกปฏิบัติจริงจัง ฝึกจินตนาการ ฝึกทดลองแก้ปัญหาตามเงื่อนไขที่กำหนด การละครเป็นการฝึกให้ผู้ทำกิจกรรมได้มีโอกาสได้ลองผิดลองถูก ได้ฝึกการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ฝึกการใช้ภาษา ใช้ความคิด วางโครงเรื่อง และดำเนินเรื่องราวไปตามที่ตกลงกันได้ เสริมสร้างความมั่นใจแก่ผู้ทำกิจกรรมที่จะแสดงออกความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและนำเสนอเรื่องราวที่ตนสนใจ และสนุกสนาน นิมเนตทิพันธ์ และสุนนรติ นิมเนตทิพันธ์ (2558) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ละครสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้เพื่อความบันเทิง ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนานและได้รับประสบการณ์อีกรูปแบบหนึ่ง ผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการผสมผสานความคิด การทำงานร่วมกันเกิดจินตนาการ และสมาธิ ละครสร้างสรรค์สามารถนำไปสอดแทรกในเนื้อหาได้ทุกสาระวิชา เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงโดยใช้ทักษะต่างๆ เพื่อนำมาเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด คุณค่าของละครสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมในด้านต่างๆ

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาการณ์ (2547) และชมพูนุช ธนบดี และคณะ (2548) กล่าวไว้อย่าง สอดคล้องกันว่า ละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์อย่างครบถ้วนจะทำให้เกิด ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ที่แท้จริงและยั่งยืน คือ สามารถพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิด ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสารทั้งทางกายและภาษา ทักษะทางสังคมคือการมอง ตนเองและผู้อื่นในเชิงบวกมากขึ้น เข้าใจสภาพสังคมมากขึ้น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ พัฒนาจิตใจให้อ่อนโยนและสร้างเสริมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ เน้นความสำคัญในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญาจักคิด และแก้ไขปัญหา อย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพที่แข็งแรงจิตใจแจ่มใส อารมณ์เบิกบานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่าง มีความสุข

ละครสร้างสรรค์เป็นลักษณะการสอนที่พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนแบบองค์รวมซึ่งมี ความสอดคล้องกับทักษะจำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2558) ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) 1) ทักษะการคิดวิจรรณญาณและการแก้ไขปัญหา ได้แก่ การให้เหตุผลอย่างมี ประสิทธิภาพ การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา 2) การสื่อสารและการมีส่วนร่วม ได้แก่การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกับคนอื่น 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และทักษะการ ประยุกต์ใช้นวัตกรรม

จากหลักการของเทคนิคละครสร้างสรรค์ประกอบกับตัวอย่างงานวิจัยในสาขาต่างๆ และ เหตุผลสนับสนุนที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ ในองค์รวมและแก้ปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทักษะการวิเคราะห์ วรรณคดีที่พบอยู่ในปัจจุบันนั้นหากได้เทคนิคละครสร้างสรรค์นำมาจัดการเรียนรู้ก็จะสามารถพัฒนา ผู้เรียนและแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถและพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีเป็น การบูรณาการศาสตร์อื่นเข้ามาใช้ศึกษาวรรณคดีทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาในเชิงกว้างรวมทั้งได้ทักษะใน แนวราบอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดย ใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากกาวิจัย

3.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

3.2 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในการประยุกต์ใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.3 นักเรียนได้พัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมการ

ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม การวิเคราะห์ เทคนิคละครสร้างสรรค์ การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

กำหนดประชากรและตัวอย่างวิจัย ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 12 ห้องเรียน รวมนักเรียน 456 คน ตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 มีนักเรียนจำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ตัวแปรที่ใช้ศึกษามีดังนี้ 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

4.2 ขั้นสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในศึกษาการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ จำนวน 2 แผน ใช้เวลา 14 คาบโดยรวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้ว 2) แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ ใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

4.3 ขั้นดำเนินการทดลอง

ในขั้นนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นดังนี้ 1) ขั้นก่อนทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนตัวอย่างวิจัยเพื่อวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) การทดลอง ดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้จำนวน 2 แผน 14 คาบ โดยรวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและ 3) ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จการดำเนินการทดลองผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีหลังการเรียนรู้ (Posttest) ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ข้อ แล้วให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ตรวจสอบผลการทดสอบและตรวจสอบผลแบบสอบถามความคิดเห็นแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐาน

1) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ (IOC=1.00) แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดี (IOC=1.00) และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์ (IOC=1.00) ค่าความยากง่าย ($p=0.36-0.79$) และค่าอำนาจจำแนก ($r=0.20-0.35$) ของแบบทดสอบ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (0.73)

2) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสมมติฐาน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์คะแนนทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และนำคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบกันโดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t -test dependent) 2) การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์จากแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใช้สถิติคือค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

5. ผลการวิจัย

5.1 ทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คะแนนทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์หลังเรียน ($M=19.15$, $S.D.=4.22$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M=12.52$, $S.D.=4.98$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	M	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	30	12.52	4.98	-9.89	0.00
หลังเรียน	40	30	19.15	4.22		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.44 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) เท่ากับ 0.79 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 1 ($M= 4.47$, $S.D. = 0.77$)

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นลำดับที่ 2 ($M= 4.44$, $S.D. = 0.78$) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 3 ($M= 4.42$, $S.D. = 0.83$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นเทคนิคที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีผลงานเป็นรูปธรรมผู้เรียนจึงสามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิคละครสร้างสรรค์ของ ปารีชาติ จึงวิวัฒนาการณ์ (2547) ปรับสู่การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up) การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนวรรณคดีที่จะแสดงละคร คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีวิเคราะห์องค์ประกอบ และคุณค่าด้านต่างๆ ของวรรณคดี 2) ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) การใช้สื่อภาพยนตร์และคำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความตั้งใจที่จะค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นต่างๆ โดยให้ผู้เรียนได้ชมสื่อภาพยนตร์แล้ววิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เช่น การสื่อสารแนวคิดหลักของเรื่อง บทภาพยนตร์และการแสดงของนักแสดง เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก เทคนิคพิเศษ (แสง สี เสียง เพลงประกอบ) และประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ ทั้งยังเป็นแบบอย่างในการสื่อสารการแสดงอีกด้วย 3) ขั้นวิเคราะห์ก่อนการแสดงละคร (Pre-Drama) การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียนด้วยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมศึกษาและวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีที่จะแสดงละคร โดยมีการนำเสนอผลการศึกษานำขึ้นเรียนพร้อมกันกับตอบข้อซักถามของเพื่อน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ตัววรรณคดีที่ได้ศึกษามาในขั้นเตรียมความพร้อมและขั้นก่อนการแสดงมาเป็นพื้นฐานในการเขียนบทละครเรื่องที่จะแสดง คัดเลือกนักแสดง แบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มรวมถึงการซ้อมการแสดง ในขั้นนี้ผู้เรียนจะวิเคราะห์ตัวละครอย่างละเอียดโดยเฉพาะอย่างด้านอารมณ์ของตัวละคร ผู้เรียนวิเคราะห์ความเป็นมาของอารมณ์ สาเหตุแห่งการเกิดอารมณ์และนำเสนอออกมาผ่านการแสดง รวมทั้งการสื่อสารผ่านองค์ประกอบต่างๆ เช่น เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบฉาก เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนมีการทำงานมีการวางแผนร่วมกัน 4) ขั้นแสดงละคร (Drama playing) ผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์ ในขั้นนี้เป็นการแสดงของแต่ละกลุ่มโดยมีเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นผู้ชมการแสดง ในระหว่างการแสดงไม่มีผู้อื่นเข้าร่วมจึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย เป็นกันเอง และสนุกสนานเพลิดเพลิน การแสดงละครสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ศึกษาจากวรรณคดี วิเคราะห์ ตีความในขั้นเตรียมความพร้อมและขั้นก่อนการแสดงที่ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดีมาก่อนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา แนวคิดอารมณ์ของตัวละครแล้วจึงนำมา สร้างสรรค์เป็นละครนำเสนอในรูปแบบของตนเอง 5) ขั้นสรุปและประเมินผล (Evaluation) ในขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิจารณ์ให้ข้อติชมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแสดงละครของเพื่อนกลุ่มอื่นได้อย่างดี เพราะผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการแสดงละครสร้างสรรค์ รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ จึงสามารถวิจารณ์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

เหล่านั้นได้อย่างตรงจุด และผู้เรียนแต่ละคนสรุปความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีที่ได้จากการเรียนและจากการชมและแสดงละครซึ่งจะเห็นได้ว่าในขั้นนี้ผู้เรียนมีการสื่อสารการแสดงที่ต่างกันออกไปมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน และในขั้นสุดท้ายผู้เรียนทุกคนสามารถสรุปความรู้จากการแสดงละครสร้างสรรค์และการชมละครได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปารีชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2547) และ พรรัตน์ ดำรุง (2550) ที่กล่าวไว้อย่างสอดคล้องว่า ละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์อย่างครบถ้วน พัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดการวิเคราะห์ตีความวรรณคดีที่นำมาใช้ในการแสดง ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคม ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการจริงได้ประสบการณ์ด้านการเรียนรู้เรื่องราวจากวรรณคดี การสร้างบทละคร การรวมกลุ่มทำงานเป็นกลุ่มอย่างอิสระ ทั้งได้รับรู้ศิลปะการสื่อสารด้วยองค์ประกอบภาพ เสียง และพัฒนาการการวิพากษ์วิจารณ์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จรรยา ชูสุวรรณ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านวรรณคดีและวรรณกรรม คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์ส่งผลอย่างแท้จริงต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยในด้านนี้ เนื่องจากวรรณคดีไทยประเภทหรือรองก็คือบทละคร เมื่อครูนำวรรณคดีมาสอนโดยใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนและสนุกในการเรียน เมื่อนักเรียนได้อ่านได้ท่องบทหรือรองจากวรรณคดี ทำให้จดจำเรื่องราวได้ดีและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของวรรณคดีไทยซึ่งเป็นมรดกสำคัญของชาติ

6.2 จากการวิจัย พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์อยู่ในระดับเห็นด้วยมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 1 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นลำดับที่ 2 ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออก รองลงมา ได้แก่ เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ และเทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และลำดับสุดท้าย คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้และเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเหมาะสม การที่ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนปนเล่นจึงทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการร่วมกันสร้างเรื่องราวและเล่นไปตามเรื่องที่ไว้สร้างและวางแผนไว้โดยผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์นำเสนอเรื่องราวจากวรรณคดีที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ตีความผ่านสื่อการแสดง ภายใต้อารมณ์ที่สนุกสนาน และปลอดภัย สอดคล้องกับ อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร (2540) ที่กล่าวถึงคุณค่าการละครที่มีต่อเด็กว่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออกต่อหน้าผู้ชมและผู้อื่น ลดความประหม่าอายในการปรากฏตัวต่อหน้าผู้ชม กระตุ้นจินตนาการและการใช้ความคิด การละครช่วยให้เด็กได้มีโอกาสแสดง และการละครทำให้เด็กได้รู้จักวรรณคดีและภาษาที่ใช้ในวรรณคดีนั้นในบางครั้งบทละครต่าง ๆ ก็มาจากวรรณคดีไทย

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ และนักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร รองลงมา

คือ นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะจากละครสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นๆ นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดีและมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์วรรณคดีจากการเรียนรู้ผ่านเทคนิคละครสร้างสรรค์ นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยใช้จินตนาการพัฒนาตัวละคร เรื่องราว และนำเสนอผ่านการสื่อสารด้วยการพูด การแสดงท่าทาง รวมถึงสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องเพื่อสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้และเข้าใจเรื่องราวที่ต้องการสื่อสาร เมื่อผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์ผู้เรียนแล้วผู้เรียนก็จะมีประสบการณ์ด้านการแสดงออกและการนำเสนอ กล่าวคือสามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจนไม่เขินอายและสามารถนำเสนอประเด็นที่ต้องการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมคือการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากการทำงานร่วมกันกับคนหมู่มาก ฝึกการแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จ สอดคล้องกับสมุนมาลย์ นิมนต์พันธ์ และสมุนรตินิมนต์พันธ์ (2558) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิคละครสร้างสรรค์จะทำให้เด็กได้ฝึกการคิดหลายๆ รูปแบบ เพราะต้องตอบคำถามของผู้นำกิจกรรม และหลังจากการทำเทคนิคละครสร้างสรรค์ จากต้องการประเมินผลทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักการคิด กระบวนการละครสร้างสรรค์ จะต้องมีลีลาตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะได้รับการฝึกใช้จินตนาการในการแสดงละคร โดยจะใช้ประสบการณ์เข้าช่วย ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่เด็กพอใจการได้ลองสวมบทบาทเป็นตัวละครต่างๆ ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับตัวละคร ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงการตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตัวละคร นับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมในการเล่นละครสร้างสรรค์รู้จักปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดความเชื่อในกลุ่ม รู้จักยอมรับผู้อื่น การใช้เหตุผล รู้จักเสียสละ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ และช่วยกระตุ้นความคิดทางด้านการศึกษาวิจัยปัญหาของสังคม

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก รองลงมา คือ นักเรียนแสดงละครโดยแสดงออกทางการความคิด ร่างกาย ผ่านการตีความของนักเรียนเอง นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนร่วมกิจกรรมในบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าละครสร้างสรรค์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เรียกได้ว่าเป็นการเรียนปนเล่นแบบหมู่คณะ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการเรียนปนเล่นนี้ ซึ่งการเล่นก็ถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็กอย่างหนึ่งโดยผู้เรียนมีอิสระในการร่วมกันสร้างสรรค์ตัวละคร เรื่องราว และกลวิธีการนำเสนอให้แตกต่างและนำเสนอ ผ่านการใช้ภาษาและท่าทางต่างๆ ซึ่งผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์ตีความในประเด็นที่ต้องการจะสื่อสาร และนำเสนอออกมาในรูปแบบที่เป็นตัวของผู้เรียนเอง กิจกรรมละครสร้างสรรค์จะไม่อนุญาตให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนเข้ามาเป็นผู้ชมการแสดง ดังนั้นบรรยากาศในการจัดกิจกรรมจึงมีความอบอุ่นและปลอดภัย สอดคล้องกับ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2526) ที่กล่าวว่า เปิดโอกาสให้เด็กระบายความรู้สึกและอารมณ์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดคล้องกับ พรรัตน์ ดำรง (2550) ที่กล่าวไว้ว่า นักการศึกษาได้นำละครมาประยุกต์ใช้เป็นเทคนิคในการเรียนการสอนสำหรับเด็กเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนานเป็นกันเอง

ใกล้เคียงกับการเล่นมากที่สุด ทั้งนี้เพราะพยายามที่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างใกล้เคียงกับวิถีธรรมชาติ การเล่นของเด็กและความเชื่อที่เด็กมีต่อสิ่งที่มีชีวิตขึ้นเป็นเงื่อนไขในการนำละครมาใช้ในการศึกษา เพราะเป็นวิถีทางธรรมชาติที่เด็ก ๆ พยายามเรียนรู้ปรับตัวและทำความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว การเล่นมีประโยชน์แก่เด็ก เพราะเป็นปฏิริยาตอบโต้ที่เด็กมีต่อการใช้ชีวิต ทำให้เด็กได้เปิดเผยแสดงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้การเล่นยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติ ปฏิริยา ความสัมพันธ์ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเด็ก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ครูผู้สอนควรมีความรู้และทักษะด้านการละคร เช่น องค์ประกอบละคร การสร้างสรรค์บทละคร ทักษะการแสดง และการกำกับการแสดง เป็นต้น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาและสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินผลการแสดงละครสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นการเรียนปนเล่นครูผู้สอนควรแสดงความจริงจังในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกจริงจังมุ่งมั่นตั้งใจในการทำกิจกรรม

7.2.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติงานให้เห็นเชิงประจักษ์ เป็นกิจกรรมกลุ่ม และมีการซ้อมการแสดงละคร ครูผู้สอนจึงควรมีเวลาให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในขั้นต่างๆ อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจล่าช้ากว่ากำหนดการไปบ้าง

7.2.3 ครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ควรวางตัวในฐานะที่ปรึกษาในการจัดการแสดง ให้ผู้เรียนใช้ความคิดและจินตนาการได้อย่างอิสระ ดำเนินงานไปจนจบกระบวนการ โดยครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในประเด็นที่ผู้เรียนติดขัดเท่านั้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะอื่นๆ เช่น พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น

7.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ในมิติอื่นๆ เช่น การมองคุณค่าเชิงบวกในตนเอง ความกล้าแสดงออก เป็นต้น ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์บูรณาการในสาระการเรียนรู้ต่างๆ และในระดับชั้นมัธยมศึกษา

8. บรรณานุกรม

จรรยา ชูสุวรรณ. (2559). **ประสิทธิผลละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**

ชมพูนุช ธนบดี และคณะ. (2548). **การใช้บทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).**

- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2539). **แวนวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์.(2547).**ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พรรัตน์ ดำรุ่ง. (2550). **การละครสำหรับเยาวชน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2526). **ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก สื่อการแสดงกับการพัฒนาเด็ก**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ. (2554). **คู่มือครู ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.4 : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2540). **สุนทรียภาพแห่งชีวิต**. กรุงเทพฯ : ณ เพชร สำนักพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2558). **จากหลักสูตรแกนกลางสู่สูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2544). **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2515). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น.
- สุมลมาลย์ นิ่มเนติพันธ์ และสุนรตี นิ่มเนติพันธ์. (2558). **นาฏศิลป์ไทย ม.4**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ .
- อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรรค์. (2540). **การละครสำหรับครูประถม**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*
DEVELOPMENT OF MANAGEMENT GUIDELINES USING THE PROFESSIONAL
LEARNING COMMUNITY OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE
OFFICE OF ROI ET PRIMARY EDUCATION AREA 1

อรวรรณ สุขศรี¹, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์²
Pimchanok Hachaikul¹, Sutham Thamatasenahant²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581068@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 460 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้แก่ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนด้านชุมชนกัลยาณมิตรด้านภาวะผู้นำร่วมด้านที่ร่วมแรงร่วมใจตามลำดับ 2. การบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน 27 แนวทาง ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม มี 4 แนวทาง ด้านที่ร่วมแรงร่วมใจ มี 5 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำร่วม มี 5 แนวทาง ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มี 4 แนวทางด้านชุมชนกัลยาณมิตรมี 5 แนวทางและด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนมี 4 แนวทาง โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง ขับเคลื่อนการบริหารงานดังกล่าวและ 3. เงื่อนไขความสำเร็จ โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; วงจรคุณภาพเดมมิง

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the present condition. Desirable condition and the necessity of community-based vocational learning management in educational institutions. Under the Office of Roi Et Elementary Education Service Area 1, the research was conducted in 2 phases. Desirable condition and the necessity of community-based vocational learning management in educational institutions. The sample group consisted of 460 administrators and teachers under the Office of Roi Et Elementary Education Service Area 1, the research instruments were questionnaires and interview forms. The statistics used in the quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The index values prioritize the required requirements. ($PNI_{modified}$), Phase 2, Development of Management Guidelines Using Professional Learning Communities in Educational Institutions is a qualitative research by using interviews and group discussions as tools.

The results of the research were as follows: 1. Current and desirable conditions of community-based vocational learning management in educational institutions. Overall, it is at the highest level. Sort the needs from least to most: vision and shared values in learning and professional development Structural support for communities Community Joint Leadership and 2. Community-based management, vocational learning in educational institutions, consisting of 6 aspects and 27 approaches, namely, 4 approaches to vision and shared values; 5 approaches to team cooperation; and leadership. There are 5 approaches, in terms of learning and professional development, 4 approaches, 5 approaches to good community, and 4 approaches to community support structures, using the quality deming cycle and 3. The conditions of success found that overall the appropriateness and feasibility of the approach were at the highest level.

Keywords : Guideline; Professional learning community; Deming Cycle (PDCA)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ด้วย เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) อีกต่อไป แต่ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยผู้เรียนให้บรรลุผลได้ สิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional

Learning Community) เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และสนองต่อนโยบายของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามศาสตร์พระราชากับด้วย Active Learning และ Professional Learning Community (PLC) สู่คุณภาพ Thailand 4.0 (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เรื่องการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามศาสตร์พระราชากับด้วย Active Learning และ Professional Learning Community (PLC) สู่คุณภาพ Thailand 4.0 ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เกิดจากการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มภาระให้กับครูและไม่ให้เกิดการใช้เวลาในการอบรม PLC มาก กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้ครูสามารถนำชั่วโมงการอบรม PLC ไปรวมกับจำนวนชั่วโมงการสอนหนังสือที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการเลื่อนวิทยฐานะ ตามหลักเกณฑ์ใหม่ที่จะประกาศใช้ต่อไปด้วยนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC : Professional Learning Community) สู่สถานศึกษา ทั้งระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เป้าหมายเพื่อให้ครูที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการตามกรอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นสื่อกลางที่เป็นกลไกสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ การปฏิรูปการศึกษาจากห้องเรียนที่เล็กที่สุดแต่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะการเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” การพัฒนาครูในที่ตั้ง (Professional Learning Community : PLC หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) เพื่อให้ครูวิชาเอกต่างๆ ทุกสังกัดรวมตัวกันเพื่อพัฒนาองค์ความรู้จากการเรียนการสอน อันจะนำไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ในแต่ละสาขาวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2561)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community (PLC)) เป็นกระบวนการสร้างการแลกเปลี่ยนโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนและตรวจสอบ สะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดขึ้นโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์ วิจารณ์การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลัง โดยมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้อย่างองค์รวม โดยมีการดำเนินการอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้ 1)มีเป้าหมายร่วมกันจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 2)มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหน้างาน สถานการณ์จริงของชั้นเรียน 3)ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องร่วมเรียนรู้และร่วมพลัง หนุนเสริมให้เกิดการสร้างการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย 4)มีการวิพากษ์ สะท้อนผลการพัฒนาผู้เรียน 5)มีการสร้าง HOPE ให้ทีมงาน ประกอบด้วย H honesty & humanity เป็นการยึดข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นและให้การเคารพกันอย่างจริงจัง O option & openness เป็นการเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดให้ผู้เรียนและพร้อมเปิดเผยเปิดใจเรียนรู้จากผู้อื่น P patience & persistence เป็นการพัฒนาความอดทนและมุ่งมั่นทุ่มเทพยายามจนเกิดผลชัดเจน E efficacy & enthusiasm เป็นการสร้างความ

เชื่อมั่นในผลของวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ (เรวดี ชัยเชาวรัตน์, 2558)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC : Professional Learning Community) สู่สถานศึกษา ทั้งระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เป้าหมายเพื่อให้ครูที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการตามกรอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง แต่ยังคงพบว่า การใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของนักเรียนยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการในกระบวนการพัฒนาคน จำนวนบุคลากรตามเกณฑ์อัตรากำลังข้าราชการครูไม่เพียงพอ และกระบวนการเรียน การสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2560) ดังที่ Hairon and Dimmock (2012) ได้เสนอปัญหาของครูในการใช้กระบวนการ PLC ทำให้ผลการพัฒนาดำเนินการล่าช้า พบว่ามี 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีภาระงานที่มาก 2) ความคลุมเครือของระบบ PLC 3) สถานที่ทำงานที่ควรมีผู้นำที่สร้างวัฒนธรรม PLC ให้เกิดขึ้นในองค์กร และงานวิจัยของ Hairon and Tan (2016) พบว่า ปัญหาที่อาจขัดขวางความสำเร็จของ PLC ได้แก่ ภาระงานของครู และความคลุมเครือในการเข้าใจการริเริ่มนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ PLC ต่อการการเรียนการสอน ความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องถูกนำมาพิจารณาเมื่อนำ PLC ไปใช้สำหรับการทำงานร่วมกันของครู เพราะหัวใจของความสำเร็จของ PLC คือ ครูจะต้องมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม อีกทั้งการพัฒนาที่มีข้อจำกัดด้วยบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ทางสังคมซึ่งเห็นได้ว่าการเริ่มนำกระบวนการ PLC มาใช้ในการพัฒนาครูยังมีข้อควรพัฒนาและปัญหาที่จะต้องนำมาพัฒนาซึ่งประเทศไทยได้ขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ในการพัฒนาครูเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนที่มีบทบาทในพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความสำคัญและความจำเป็น จึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพให้เกิดสัมฤทธิ์ผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1

3.2 ได้แนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการปรับปรุงพัฒนา และเป็นแนวทางในการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้

3.3 ได้ข้อเสนอแนะสำหรับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ที่ใช้เป็นแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ให้มีแนวทางการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,772 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 460 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เพื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 มีค่า IOC เท่ากับ .70 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยการศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาต้นแบบ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจสอบยืนยันและประเมินแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 90 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของบริหาร โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านชุมชน กัลยาณมิตร ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน และด้านวิสัยทัศน์และ ค่านิยมร่วม

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วมใจ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม

ความต้องการจำเป็นการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไป น้อยได้แก่ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านโครงสร้าง สนับสนุนชุมชนด้านชุมชนกัลยาณมิตรด้านภาวะผู้นำร่วมด้านที่มาร่วมแรงร่วมใจตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ได้บริหารจัดการ การศึกษาและขับเคลื่อนนโยบายสู่ปฏิบัติโดยมีจุดเน้นหนึ่งในพันธกิจ คือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ หน่วยงานการศึกษาในสังกัดทุกระดับเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มงานนโยบายและแผนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภาวะ คุกคาม และพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน มัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา กรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ (2558) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สอดคล้องกับ วาสนา ทองทวีงยศ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ นนทียา สายแสงจันทร์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

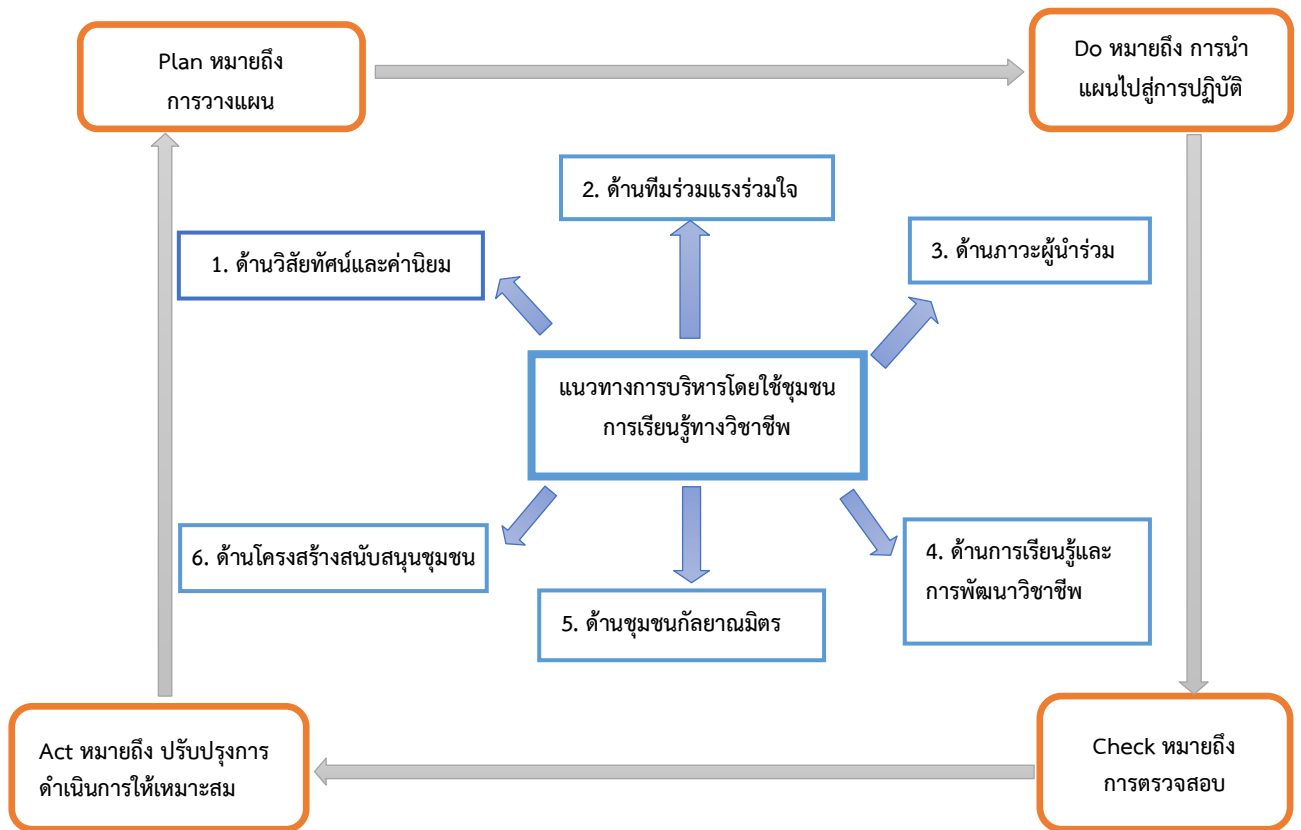
6.2 สภาพที่พึงประสงค์แนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู ให้ดำเนินงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมการอบรม PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษา และมีผลในการเลื่อนตำแหน่ง โดยมีการกำหนดชั่วโมงปฏิบัติงาน PLC เป็นชั่วโมงในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนวรินทร์ ผลอนันท์ (2557) ที่ได้ศึกษา กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด

6.3 การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประกอบด้วย 6 ด้าน 27 แนวทาง ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม มี 4 แนวทาง ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ มี 5 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำร่วม มี 5 แนวทาง ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มี 4 แนวทางด้านชุมชนกัลยาณมิตร มี 5 แนวทาง และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนมี 4 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการเพื่อบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ตามแนวคิดการบริหารตามแนวทางของวงจรคุณภาพ Deming (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (DO) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผนการลงมือปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจร

คุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและระดับผลลัพธ์ที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวหากนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้มีคุณภาพ แล้วผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบการดำเนินการกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) จากโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการยอมรับโดยทั่วกัน หรือได้รับรางวัลด้านต่างๆ ไม่ต่ำกว่าระดับประเทศ ทางด้านทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา แล้วนำมาร่างแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 นำไปจัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน และนำไปประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จนสำเร็จเป็นฉบับสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวกรรัตติโชติ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การประเมินแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจเหลือน้อย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพชุมชนกัลยาณมิตรการทำงานเป็นทีมการมีวิสัยทัศน์ร่วมและโครงสร้างการพัฒนาชุมชนและผลประเมินรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากลพบว่า รูปแบบ ความถูกต้องความเหมาะสมความเป็นประโยชน์ของการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้ คือ แนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ซึ่งเป็นแนวทางเชิงบูรณาการที่จัดทำขึ้นตามบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน การจัดกิจกรรม และการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุเป้าหมายตามที่โครงการกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

จากภาพที่ 1 แนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ใช้หลักการบริหารโรงเรียนตามคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1)ขั้นวางแผน (Planning) 2)ขั้นปฏิบัติตามแผน (Doing) 3)ขั้นตรวจสอบและประเมินผล (Checking) และ 4)ขั้นปรับปรุงและพัฒนาแผน (Acting) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน 4 มาตรฐาน โดยเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น . ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม 2.ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ 3. ด้านภาวะผู้นำร่วม 4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร 6. ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนแต่ละมาตรฐานประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1)การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานแต่ละมาตรฐาน ด้วยการประชุมกับผู้ปฏิบัติ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Planning) 2)ประชุมชี้แจงแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติงานกับผู้รับผิดชอบ ร่วมกันเพื่อกำหนดขอบเขตการดำเนินงาน (Planning) 3)ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้ตามแต่ละกลุ่มงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (Doing) 4)แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมตาม (Checking) และ 5)วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน สรุปผล และสะท้อนผลการดำเนินงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบโดยทั่วกัน เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานต่อไป (Acting)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า ด้านที่มีสภาพปัจจุบันต่ำสุด 3 อันดับแรกโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยสุดไปมาก ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนซึ่งสอดคล้องกับลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม

8.2.2 สถานศึกษาควรขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

8.2.3 ครูต้องมีความเข้าใจและเห็นประโยชน์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา และดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาแต่ละขนาดมีปัจจัยที่แตกต่างกันหรือวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3.3 ควรพัฒนาระบบการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3.4 ควรพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3.5 ควรพัฒนารูปแบบการแนวทางการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา เพื่อการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. บรรณานุกรม

กาญจน์วรินทร์ ผลอนันท์. (2557). กลยุทธ์การบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นนทยา สายแสงจันทร์. (2561). การส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- มินตรา ลายสนิทเสรีกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ทองทวีงยศ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิวกกร รัตติโชติ. (2561). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนุสรุ สุวรรณวงศ์. (2558). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร*
DEVELOPING INNOVATIVE LEADERSHIP ENHANCEMENT PROGRAMS FOR
TEACHERS UNDER THE OFFICE OF MUKDAHAN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA

รัชต์สุพล วิเศษศรี¹, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์²
Rachsuphon Wisetsree¹, Sutum Thummatasananon²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : Ruttapon146@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวน 256 คน ได้มาโดยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประเมินความเหมาะสมโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อหาแนวการยกร่างโปรแกรม และตรวจสอบยืนยันโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับตามมาตรฐานจากมากไปน้อย ดังนี้ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีกลยุทธ์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) โมดูล ประกอบด้วย การมี

วิสัยทัศน์นวัตกรรม การมีกลยุทธ์นวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการทำงานเป็นทีม ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สำหรับโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ครู

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the present condition, desirable condition and priority needs to develop innovative leadership building programs under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area. The research process had 2 phases: Phase 1 was to study the current condition, desirable condition and the priority needs of teachers' innovative leadership under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area. The sample group consisted of 256 teachers under Mukdahan Primary Educational Service Area Office. The research instruments were questionnaires and interview forms. The statistics used in the quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Needs Priority Index, Phase 2 was to development of innovative leadership programs for teachers under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area. It's a mixed research using interviews and group discussions as tools. Analyzing the content was used to analyze the data.

The results of the research were as follows: 1. Current and desirable conditions for the development of innovative leadership enhancement programs for teachers overall was in the middle level. The need index was necessary. Listed in descending order according to the standard are as follows: leadership of change, teamwork creativity, to have creative innovation, to have innovative strategy and to have innovation vision. 2. Innovation Leadership Enhancement Program under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area, were consisted of 5 parts: 1) Principle 2) Objectives 3) Content 4) Modules i.e. 1) Innovative Vision 2) to have innovative strategy 3) to have creativity 4) Leadership of change 5) Team working. The results of the suitability assessment and the possibility of innovative teacher leadership programs for schools under Mukdahan Primary Educational Service Area Office was at the highest level and the possibility was at a high level.

Keywords : Program to Reinforcement; Innovative leadership; Teacher

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจสังคม ด้านการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ผลผลิตได้สอดคล้องต่อความต้องการของบริบทสังคม และในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการแข่งขันในทุกมิติ ส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัว ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจและสังคม ในยุคศตวรรษที่ 21 จะปลูกฝังวัฒนธรรมการสร้างในตัวเด็กไทย ในสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร คือ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเอง แสวงหาความรู้ รู้เท่าทันสารสนเทศในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คิดสร้างสรรค์ เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการ และผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ อดทน ทำงานหนัก ทำงานได้เป็นทีม รับผิดชอบต่อส่วนรวม คำนึงถึงสังคม มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติ (วิจารณ์ พานิช, 2555) Thailand 4.0 ทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงขึ้นในทุกภาคส่วน ไม่เว้นแม้แต่ในระบบการศึกษาของไทย ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาประเทศแบบ Thailand 4.0 นี้ เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ที่อธิบายถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จากยุคที่มีลักษณะของเศรษฐกิจที่เน้นภาคเกษตรกรรม (ยุค 1.0) มาเป็นยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมแรงงานขนาดเบา (ยุค 2.0) จนมาสู่ยุคการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนด้วยเทคโนโลยี (ยุค 3.0) และสุดท้าย คือ การก้าวสู่ยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจเน้นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เฉกเช่น ปัจจุบัน ที่เราเรียกกันยุค 4.0 (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) การศึกษา 4.0 มีเป้าหมายคือ สร้างนวัตกรรมและการสร้างนวัตกรรมไม่ได้หยุดแค่การได้ผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ต้องนำเข้าตลาดและได้รับผลตอบแทนจากนวัตกรรมนั้นๆด้วย ตลอดจนเปลี่ยนความซับซ้อนของนวัตกรรมให้เรียบง่าย สร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตัวเอง ซึ่งบทบาทของครูในยุคนี้จะต้องเป็นโค้ชที่ช่วยที่ช่วยส่งเสริมองค์ความรู้ที่ผู้เรียนเกิดการจากเรียนรู้ด้วยตัวเอง (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2559)

ครูในยุคการศึกษาไทย 4.0 ต้องเป็นครุมีอาชีพ โดยมีความรู้ในศาสตร์ด้านเนื้อหาความรู้ในวิชาที่สอน และศาสตร์ด้านการสอน มีความสามารถในการปฏิบัติการสอน ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ดี มีความสามารถในด้าน ICT เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมความเป็นครูสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเป็นผู้ที่พัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอจึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 ให้เป็นบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างนวัตกรรมจนได้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพส่งขายไปยังต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศ การที่จะทำเช่นนี้ได้ผู้เรียนหรือนักเรียนจะต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดผลิตภาพ การคิดนวัตกรรม ซึ่งเป็นการคิดที่สร้างผลผลิตที่มีความใหม่ ไม่ซ้ำแบบใครและมีความเป็นเชิงบวกนอกจากนี้ยังต้องมีการคิดรับผิดชอบ ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำในทุกขั้นตอน ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลผลิตที่สร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย (ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560) ครูจำเป็นต้องเป็น นวัตกรรม ซึ่งก็คือผู้ผลิตนวัตกรรมหรือผู้สร้างนวัตกรรม คือคนที่เริ่มต้นคิดในเรื่องนวัตกรรม และดำเนินการจนถึงการได้มาซึ่งผลผลิตที่พร้อมจะนำออกสู่ตลาด ซึ่งในทางภาษานวัตกรรมอาจเรียกว่า สิ่งประดิษฐ์ (Invention) (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2561) นอกจากนี้ครูจะต้องมีภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ หากครูขาดภาวะผู้นำแล้วการจะบรรลุเป้าหมาย คือ คุณภาพของนักเรียนนั้น

ยอมไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพของตนเองให้มีภาวะผู้นำ เนื่องจากความล้มเหลวขององค์กรต่างๆ ที่เป็นมา มักสืบเนื่องมาจากการขาดบุคลากรที่มีภาวะผู้นำนั่นเอง ภาวะผู้นำนั้นจำเป็นในทุกๆ ระดับ ไม่ใช่เฉพาะหัวหน้าเท่านั้น ลูกน้องก็ต้อง ถูกสร้างให้มีภาวะผู้นำด้วยเช่นกัน (รังสรรค์ สุทาร์มย์, 2556) ภาวะผู้นำครู มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำครูที่มีอิทธิพล ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ครูเป็นบุคคลที่สำคัญมากในการให้การศึกษา เรียนรู้ ประสบการณ์ ตลอดเป็นผู้มีความเสียสละ ดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอน ให้เด็กได้พบกับ แสงสว่างแห่งปัญญา อันเป็นหนทางแห่งการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งนำพาสังคมประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้น ครูจึงต้องมีภาวะผู้นำเพียงพอที่จะเป็นผู้นำให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา

เนื่องจากในปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้สถานศึกษาได้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายแห่งสามารถใช้ได้ดีผลดี ในขณะที่บางแห่งไม่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์มากนัก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและสร้างองค์ประกอบในการใช้งานให้พร้อม เพื่อจะนำมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกับประเทศต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2561) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่เป็นเลิศ เพราะสามารถสร้างหรือส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ วิธีการดำเนินงานใหม่ๆ สามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ในด้านการบริหารจัดการ และพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนการสอนที่ใช้นวัตกรรมจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคใหม่ โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ในการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนอยู่ตลอดเวลาส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร ในระบบโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อนำความรู้ความสามารถ และผลิตผลจากนวัตกรรมใหม่ๆ ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อพัฒนาโรงเรียน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู เป็นสมรรถนะสำคัญที่ครูจะต้องมี เพื่อสร้างความตระหนัก และปรับเปลี่ยนทัศนคติ รวมทั้งความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม สามารถเรียนรู้ทักษะ และวิธีการใหม่ๆ มีกรอบการทำงานที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา ครูจะต้องเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยคำนึงถึง 2 ประเด็นหลัก คือการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำและการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอน ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครู

มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะสามารถพัฒนาการศึกษาให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และจะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ ทางด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม คิดสร้างสรรค์ ใส่ใจนวัตกรรม มีวิจรรย์ญาณ แก้ปัญหา เป็น สื่อสารดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.2 ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับครู

3.3 ได้ข้อเสนอแนะ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อให้ได้องค์ประกอบ และตัวชี้วัด ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูและการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู และสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,914 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 256 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิเพื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีค่า IOC เท่ากับ .70 ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่น

ทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.913 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.960 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครซึ่งยกเว้นโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูจากองค์ประกอบที่มีความจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และการออกแบบการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครูด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง รวมผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสิ้นจำนวน 7 คน และประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยกลุ่มผู้ใช้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่มแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับน้อย คุณลักษณะด้านกลยุทธ์นวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{modified} = 0.939$) การทำงานเป็นทีม ($PNI_{modified} = 0.913$) การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ($PNI_{modified} = 0.872$) การมีกลยุทธ์นวัตกรรม ($PNI_{modified} = 0.857$) และการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ($PNI_{modified} = 0.803$) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครพบว่า การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ได้แก่ Module 1 การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม

Module 2 การมีกลยุทธ์นวัตกรรม Module 3 การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม Module 4 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง Module 5 การทำงานเป็นทีม 4) กิจกรรมพัฒนา ประกอบด้วย การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง 5) การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในความสามารถในการออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมในการสอน และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=4.57$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}=4.50$) ดังนี้

5.2.1 Module 1 การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรมมีหลักการคือพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตที่ชัดเจน เพื่อนำสถานศึกษาไปสู่การเปลี่ยนแปลงในวิธีการใหม่ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา การสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมงานเนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ความหมายวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2) ความสำคัญของวิสัยทัศน์นวัตกรรม โดยมีวิธีพัฒนา (1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง (2) การฝึกอบรม (3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผลความเข้าใจก่อน-หลัง

5.2.2 Module 2 การมีกลยุทธ์นวัตกรรมมีหลักการคือพฤติกรรมของครูที่สามารถใช้จินตนาการสร้างสรรค์นวัตกรรม หาคำตอบที่เป็นไปได้ และเป็นที่ยอมรับได้ โดยสามารถเชื่อมโยงเป้าหมายของนวัตกรรมกับเป้าหมายของสถานศึกษา เนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ความหมายการมีกลยุทธ์นวัตกรรม 2) ความสำคัญของการมีกลยุทธ์นวัตกรรม โดยมีวิธีพัฒนา (1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง (2) การฝึกอบรม (3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผลความเข้าใจก่อน-หลัง

5.2.3 Module 3 การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีหลักการคือระดับการปฏิบัติของครูที่แสดงออกถึงรูปแบบ หรือทางเลือกใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู และการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาสู่การพัฒนาตนเอง และเปลี่ยนแปลงระบบวิธีการทำงานนวัตกรรมจะช่วยให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และเปลี่ยนแปลงระบบวิธีการทำงาน จะทำให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ความคิดใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา และเพื่อพัฒนาตนเองและองค์การเนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ความหมายการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) ความสำคัญของการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) ตัวอย่างการมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมีวิธีพัฒนา (1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง (2) การฝึกอบรม (3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผลความเข้าใจก่อน-หลัง

5.2.4 Module 4 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีหลักการคือพฤติกรรมของครูที่แสดงให้เพื่อนร่วมงานเห็นถึงกระบวนการทำงานที่ทำให้เพื่อนร่วมงานยอมรับ เชื่อถือในวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น

กระตุ้น จูงใจให้เพื่อนร่วมงานทำงาน มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของตัวเองเนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ความหมายของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสำคัญของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ตัวบ่งชี้ของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีวิธีพัฒนา (1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง (2) การฝึกอบรม (3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผลความเข้าใจก่อน-หลัง

5.2.5 Module 5 การทำงานเป็นทีม มีหลักการคือการทำงานร่วมกันของครูที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้ร่วมกันค้นหาปัญหา ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน คำนึงถึงความสามารถแต่ละบุคคลของสมาชิกในทีม เพื่อให้สมาชิกรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเกิดความรู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน มีความรักและความพอใจที่จะช่วยเหลือกันอย่างเต็มความสามารถ สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เล็งเห็นถึงความสำคัญของเป้าหมายที่มีร่วมกัน เนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ความหมายของการทำงานเป็นทีม 2) ความสำคัญของการทำงานเป็นทีม 3) ตัวบ่งชี้ของการทำงานเป็นทีม โดยมีวิธีพัฒนา (1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง (2) การฝึกอบรม (3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผลความเข้าใจก่อน-หลัง

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหารสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหารพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ นวัตกรรมระดับปานกลาง คุณลักษณะด้านการมีกลยุทธ์นวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย และคุณลักษณะด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูในยุคปัจจุบันต้องสามารถเป็นผู้กำกับติดตามและคอยให้ความช่วยเหลือผู้เรียน เน้นผู้เรียนให้มีความเป็นผู้เรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งครูเองต้องเป็นผู้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างบทเรียน นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) (2563) ได้มีการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยให้ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานและการให้บริการภาครัฐด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ภายใต้แนวคิด การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัล แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนตามยุคสมัย เป็นครูยุคดิจิทัลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ มีคุณธรรมให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีจันทร์เต็ม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ

การจัด การเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครู ในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมและเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เพราะ ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจนวัตกรรม สามารถสื่อสารและออกแบบการจัดการเรียนรู้ ยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังแนวคิดของ สมिति ดารากร ณ อยุธยา (2561) กล่าวไว้ว่า การเข้าใจสื่อและสารสนเทศ และการเข้าใจดิจิทัลเป็นเรื่องของการจัดการศึกษาภาคพื้นฐาน หน่วยงานต่างๆ รวมถึง สหประชาชาติ จึงมุ่งไปที่การพัฒนาครูเป็นหลัก เพราะเชื่อว่าเมื่อเราสามารถพัฒนาครูซึ่งเป็นคนให้ความรู้ และเป็นผู้สร้างประชากรในชาติได้นั้น ประชาชนในชาติก็จะมี การพัฒนาขึ้นด้วย ถ้าครูผู้ที่เป็นแม่พิมพ์ของชาติขาดความรู้ ความเข้าใจแล้วก็เป็น การยากที่คนในชาติที่ครูและ สถานศึกษาเป็นผู้ผลิตออกมาจะมีความรู้และเข้าใจเหล่านี้ได้ การมีสมรรถนะในการใช้ข้อมูล เพื่อสื่อสารในสังคมดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจดิจิทัล ที่ทำให้เกิดความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้งานคอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ต ความเข้าใจสารสนเทศและสามารถประเมินสื่อดิจิทัล เพื่อสามารถนำไปเข้าสู่ กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งสามารถผลิตเนื้อหาและการ สื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือดิจิทัล โดยมีความเข้าใจดิจิทัลขั้นพื้นฐานและขั้นสูง โดยมีความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับ ทักษะการรู้สื่อ การรู้เทคโนโลยี การรู้สารสนเทศ การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น การรู้ การสื่อสาร และการรู้สังคม โดยความเข้าใจดิจิทัลครอบคลุมมากกว่า ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ จริยธรรม ทศนคติ สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณาวุฒิ สิงห์ทอง (2561) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ยังสอดคล้องกับ ไชยยศ วันอุทา (2559) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่มัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันสมรรถนะภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากส่วนสภาพสมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครพบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณลักษณะด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2561) ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย ครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 มีบทบาทนำด้านการสอน ต้องมีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ๆ ครู จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กตามวัยและให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเด็กและเน้นให้ เด็กเปลี่ยนจากเป็นผู้รับ กลายเป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ผู้สอนต้องคำนึงถึงเป้าหมายการ เรียนรู้ ลักษณะของเนื้อหา และผู้เรียน โดยเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิด

โอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มจนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยหลักการเรียนรู้ Teach Less, Learn More สอนให้น้อย แต่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เยอะ ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ตาม กรอบแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มที่

6.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา มี 5 Module ประกอบด้วย Module 1 วิสัยทัศน์นวัตกรรม Module 2 การมีกลยุทธ์นวัตกรรม Module 3 การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม Module การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง Module 5 การทำงานเป็นทีม 4) กิจกรรมพัฒนา ประกอบด้วย การพัฒนาผ่านเครือข่ายออนไลน์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC 5) การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินพฤติกรรมการภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้เข้ารับการพัฒนา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบวิธีการพัฒนาครูของโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของ (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2561) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาครูควรเป็นรูปแบบการพัฒนาแบบผสมผสานกันระหว่าง การพัฒนาแบบนอกเวลาปฏิบัติงาน และการพัฒนาแบบในเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาครูผู้นำควรเป็นการพัฒนาด้านตนเองด้วยความเชื่อที่ว่า การสร้างภาวะผู้นำต้องมาจากการได้ปฏิบัติจริง มิใช่เกิดจากการเรียนการสอน (สินธวา คามดิษฐ์, 2561) ซึ่งวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู ของโปรแกรมมีหลักการพัฒนาบุคลากรตามกรอบ 70 : 20 : 10 สอดคล้องกับแนวคิดของ Morgan McCall ประกอบไปด้วย ร้อยละ 70 ด้วยวิธีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) ร้อยละ 20 ด้วยวิธีการพัฒนาด้วยตนเองผ่านเครือข่ายออนไลน์ และ ร้อยละ 10 ด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โปรแกรมประกอบด้วยองค์ประกอบการสร้างโปรแกรม และการพัฒนาโปรแกรมที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโปรแกรม พร้อมด้วยศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ดังที่ Barr and Keating (1990) ที่อธิบายขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม โดยเริ่มด้วยขั้นตอนที่ 1 ขั้นการ ประเมินซึ่งเป็นการประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการวางแผนด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินหลังการปฏิบัติ ซึ่งเห็นได้ว่าโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับ แนวคิดในการศึกษาวิจัย และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่าย เนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ อึ้ง บั้วศรี (2542) สุมิตรา พงศธร (2550) จักรินทร์ วรรณโพธิ์กลาง (2553) สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) รุ่งอรุณ บวรชัยเดช (2560) อาทิตยา โปณะทอง และคณะ (2562) จนสามารถสรุปองค์ประกอบของโปรแกรมได้ 5 ส่วน จึงได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมพัฒนา 5) การวัดผลและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่

เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม อีกทั้งโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan นี้ได้มีการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดากร พลมณี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของ ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา 5) ประเมินความรู้ ความเข้าใจและความสามารถ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพบว่าโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้น โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับ ทักษิณ เกษตัน (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 องค์ประกอบของโปรแกรม 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งมี 5 ชุดความรู้ ได้แก่ 1. รู้เรื่องเบื้องต้น ครูคนสร้างนวัตกรรม 2. ครูสังคมศึกษากับนวัตกรรมที่หลากหลาย 3. สื่อและแหล่งเรียนรู้ ช่วยครูพัฒนานวัตกรรม 4. โครงการ นวัตกรรม ครู ผู้ตรวจราชการที่ 21 และ 5. ครูนักวิจัย เพื่อพัฒนานวัตกรรม 4) กระบวนการ และ 5) การประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างนวัตกรรมไว้ใช้ในการทำงาน สนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่ครู จัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการ จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพ โดยพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู วิธีการศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และใช้กระบวนการ PLC นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรม เพื่อพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีนโยบายการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำสำหรับครูที่ชัดเจน กำหนดให้ครูทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดระบบการติดตามประเมินผลเป็นระยะและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI)

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมความสำเร็จให้กับผู้เรียน ควรได้รับการพัฒนา สร้างความตระหนักแก่ครูให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกัน เสริมสร้างและพัฒนาด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และใช้นวัตกรรมในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) และสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะครูผู้นำเชิงนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู เพื่อให้สถานศึกษาได้มีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

8.3.2 ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาารูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู ในรูปแบบอื่นๆ โดยมีวิธีการพัฒนาหรือกิจกรรมเสริมสร้างที่หลากหลาย

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิตติมา ปรีดีติลล. (2559). **ทฤษฎีบริหารองค์กร**. กรุงเทพฯ : ชนะการพิมพ์.
- คุณาวุฒิ สิงห์ทอง. (2561). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2561). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยยศ วันอุทา. (2559). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). **ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม**. 7(2). 14-29.
- ธัชชัย จิตรนนท์. (2562). **การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2557). **พฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559). **การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ดาราศาสตร์และอวกาศ
วิชาการ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-
สฤษดิ์วงศ์.
- สมิทธิ ดารากร ณ อยุธยา. (2018). Digital Literacy รู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ สำหรับผู้บริหาร
ยุคดิจิทัล. **วารสารสมาคมผู้บริหารโรงพยาบาลประเทศไทย**. 1(1). 31-40.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 4)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2562). **ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). **หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติทางการบริหารและพัฒนา
การศึกษา**. มหาสารคาม : ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์. (2554). **การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ : สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Barr, D., Harrison, J., & Conery, L. (2011). Computational Thinking: A Digital Age Skill For
Everyone. **Learning and Leading with Technology**. 38(6). 20–23.
- Boone, Edgar J. (1992). **Developing Programs in Adult Education**. Illinois : Waveland
Press, Inc.

การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan*
DEVELOPMENT OF GUIDELINES MANAGEMENT TOWARDS EXCELLENCE IN
SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF MUKDAHAN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA

ชนิดา ปากหวาน¹, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์²
Chanida Pakwan¹, Sutum Tummatasananon²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : chanida.pak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อยดังนี้การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การนำองค์กร การมุ่งเน้นผู้เรียน กระบวนการดำเนินการ การมุ่งเน้นบุคลากร การวัดผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้และสุดท้ายผลลัพธ์การดำเนินการ และ 2. แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan มีแนวทาง 7 ด้านประกอบด้วย 43 แนวทางการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร มี 6 ข้อ 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มี 6 ข้อ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน มี 7 ข้อ 4) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร มี 6 ข้อ 5) ด้านกระบวนการดำเนินการ มี 6 ข้อ 6) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ มี 6 ข้อ และ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการมี 6 ข้อ ซึ่งการพัฒนาแนวทางการบริหารถูกขับเคลื่อนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง ส่วนผลการประเมินแนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ออยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก; วงจรคุณภาพเดมมิง

ABSTRACT

This research article aims to study the current condition. Desirable condition Needs are needed and to develop a management approach to excellence in small schools. Under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area. The research process has 2 phases: Phase 1 studies the current condition. Desirable condition and the necessity of management for excellence in small schools. The sample group consisted of 285 administrators and teachers under the Mukdahan Primary Educational Service Area Office. The research tools were questionnaires. The statistics used in the quantitative analysis of the data are frequency, percentage, mean, standard deviation, and the need-to-demand index. (PNImodified). Phase 2 Development of Management Guidelines for Excellence in Small Schools is a qualitative research by using interviews and group discussions as research tools. Analyze the data by analyzing the content.

The results showed that 1. Current condition Overall, it's at a moderate level. The overall desirable condition is in the most level. The need index part Sort by side from greatest to least as follows : mechanical planning strategy, organization leadership, process learner focus, Personnel focus, analytical measurement and knowledge management and finally the result of the operation and 2. Guidelines for management towards excellence small school Under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area, there are 7 guidelines. It consists of 43 guidelines, which are:1) The leadership aspect of the organization has 6 items 2) The strategic planning aspect There are 6 items. 3) Student focus has 7 items. 4) Process of operation. There are 6 items. 5) Personnel focus has 6 items. 6) In terms of measurement, analysis and knowledge management, there are 6 items and 7) the result of the operation has 6 items. The development of management practices is driven by the quality deming cycle. As for the evaluation results, it was found that Overall, they are suitable and the possibility of their use is at the highest level.

Keywords : Guideline; Management towards excellence in small schools; Deming Cycle (PDCA)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาของชาติต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องมีความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความ

หลากหลายในการปฏิบัติ กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสู่เป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2554)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการส่งเสริม กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท จึงกำหนดนโยบายให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานด้านจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในสังกัดที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ และมีแนวโน้มจะมีโรงเรียนขนาดเล็กจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งจากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากกว่า 9,000 แห่งไม่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) จากการศึกษาปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ส่งผลทำให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ ด้วยเหตุผล 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 2) เนื่องจากโรงเรียนแต่ละแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาล โดยคิดเป็นรายหัวนักเรียนซึ่งการจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนน้อยอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ 3) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องนำแนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาใช้ โดยยึดหลักการบริหารจัดการระบบคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่ความมีมาตรฐานและการดำเนินงานเชิงระบบเพื่อช่วยให้โรงเรียนสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบทั้งนี้เพื่อผลการดำเนินงานที่มีความเป็นเลิศ เนื่องจากว่าการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในโรงเรียน เป็นกลไกที่สำคัญในการบริหารการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพ ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานที่ไปสู่ความเป็นเลิศนั้น คือ บทบาทของผู้บริหารต่อการพัฒนาโรงเรียน ลักษณะและบริบทของสถานศึกษา ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และหลักการทำงานเพื่อพัฒนาโรงเรียน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะมีส่วนสำคัญในการนำโรงเรียนไปสู่ความเป็นเลิศ จะเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่โรงเรียนได้มุ่งหวังไว้ (นาฏฤดี จิตรรังสรรค์, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามกรอบนโยบายการจัดการศึกษา มีความจำเป็นจะต้องปรับกระบวนการที่ค้ำประกันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเร่งพัฒนาผู้เรียนด้านคุณภาพและสมรรถภาพให้มีความพร้อม ทักษะชีวิตในระบบเศรษฐกิจสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กหลายโรงเรียนยังไม่ได้รับการพัฒนาได้เต็มศักยภาพและไม่สามารถยกระดับคุณภาพของผู้เรียนได้เต็มที่ อีกทั้งโรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านทรัพยากรทาง

การศึกษา ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นต้นแบบที่ดีได้ แม้ว่าจะมีโรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งสามารถจัดการศึกษาได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านต่างๆ แต่เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงและเกิดความเท่าเทียมด้านการศึกษา นั้น ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหารมีความจำเป็นและตระหนักถึงความสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กและได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลการดำเนินงานการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมา พบว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายด้านคุณภาพการศึกษาและไม่เกิดประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการเท่าที่ควร ทำให้คุณภาพและทิศทางการจัดการศึกษาไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

ด้วยความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าถ้ากระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผน ร่วมวิเคราะห์ รวมทั้งร่วมมือกันหาแนวทางเลือกที่จะพัฒนาได้ถูกทาง ร่วมปฏิบัติและร่วมกันประเมินผล เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อนักเรียน บุคลากร และสถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพบรรลุความมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร

3.2 ได้แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร

3.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน เพื่อประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มุกดาหารประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,040 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหารปีการศึกษา 2564 จำนวน 285 คน ได้มาซึ่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และ เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร มีค่า IOC เท่ากับ .80ขึ้นไป มีค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.90และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของ แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ดัชนี ความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L.J., 1974) และค่าดัชนีจัด เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหารโดยการศึกษาแนวทางการบริหารจากโรงเรียนที่ มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนละ 2 คน ซึ่งใช้การ เลือกแบบเจาะจง จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ในการ ตรวจสอบยืนยันและประเมินแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาด้วย วิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนา กลุ่ม (Focus Group Discussion) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร โดยรวม

การบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนขนาดเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การนำองค์กร	2.85	0.19	ปานกลาง	4.98	0.06	มากที่สุด	0.747	2
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	2.84	0.18	ปานกลาง	4.97	0.09	มากที่สุด	0.750	1
3. การมุ่งเน้นผู้เรียน	2.85	0.20	ปานกลาง	4.95	0.09	มากที่สุด	0.737	3
4. การมุ่งเน้นบุคลากร	2.87	0.15	ปานกลาง	4.95	0.11	มากที่สุด	0.725	5
5. กระบวนการดำเนินการ	2.86	0.16	ปานกลาง	4.96	0.09	มากที่สุด	0.734	4

การบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนขนาดเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
6. การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	2.89	0.10	ปานกลาง	4.97	0.11	มากที่สุด	0.720	6
7. ผลลัพธ์การดำเนินการ	2.88	0.10	ปานกลาง	4.94	0.19	มากที่สุด	0.715	7
โดยรวม	2.86	0.05	ปานกลาง	4.96	0.04	มากที่สุด	0.630	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.05) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.04) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การนำองค์กรการมุ่งเน้นผู้เรียน กระบวนการดำเนินการ การมุ่งเน้นบุคลากร การวัดผล การวัดผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้และ ผลลัพธ์การดำเนินการ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง พบว่า ได้แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งหมด 7 ด้าน 43 แนวทางการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 6 ข้อ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 7 ข้อ 4) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 6 ข้อ 5) ด้านกระบวนการดำเนินการ มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 6 ข้อ 6) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 6 ข้อ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ มีแนวทางการปฏิบัติจำนวน 6 ข้อ ซึ่งการพัฒนาแนวทางการบริหาร ถูกขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง พบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงโดยรวม 7 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านกระบวนการดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการนำองค์กรและด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการวัดผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านกระบวนการดำเนินการ

และด้านการนำองค์กร ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านกระบวนการดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการวัดผลการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเล็งเห็นว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงความเป็นผู้นำองค์กรของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานด้านการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหรือการมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นเองทุกกระบวนการดำเนินงานล้วนมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญกับบุคลากรที่เปรียบเสมือนกำลังในการช่วยกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียนขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนอกจากนี้ผลการวิจัยได้สะท้อนถึงสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงหรือในการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครทุกด้านนั้นยังมีการปฏิบัติหรือการดำเนินงานที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการที่ได้ตั้งไว้ และพบว่าการดำเนินงานในด้านและรายข้ออยู่ในระดับที่ต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาหรือหาแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาปรับประยุกต์ใช้ให้บรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการ

6.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีแนวทางในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 43 แนวทางการปฏิบัติ การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาแนวทางตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง โดยมีการศึกษาและได้มาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาแนวทาง ทำให้ได้แนวทางการปฏิบัติของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ทั้งหมด 7 ด้าน 43 แนวทางปฏิบัติ ได้สังเคราะห์เอกสารทางวิชาการร่วมกับการศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แล้วนำไปสู่การยกย่องแนวทางเพื่อผ่านกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 7 คน ได้แก่ อาจารย์ระดับอุดมศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้ร่วมประมวลความคิดและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการบริหารดังกล่าว ทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินงาน ความเชื่อมโยงกันในทุกแนวทางการปฏิบัติงาน และได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เพื่อให้เกิดข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางที่มีคุณภาพสอดคล้องตามจุดมุ่งหมาย การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของแนวทาง โดยผู้บริหารพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของแนวทาง ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากโดยภาพรวมของแนวทาง ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร ซึ่งสามารถนำแนวทางการปฏิบัติไปใช้ได้จริงในการบริหารโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ ที่เน้นให้การบริหารงานโรงเรียนทั้ง 7 ด้าน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายแต่ละด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้ โรงเรียนควรมีการวางแผนทิศทางของสถานศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์ โดยพิจารณาความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ คำนึงถึงโครงสร้างและวัฒนธรรมของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบมีการควบคุมแผนกลยุทธ์ให้มีการดำเนินการที่ถูกต้อง

2. ด้านการนำองค์กร ควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้ ผู้บริหารหรือโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ชัดเจนมีการสื่อสาร สร้างความเข้าใจในทิศทางของสถานศึกษาให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกัน มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาผู้บริหารมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติงานผู้บริหารให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม

3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้ โรงเรียนควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน จัดตั้งหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของนักเรียนมีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านกระบวนการดำเนินการ ควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้ ร่วมกันวางแผนและออกแบบกระบวนการทำงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นระบบมีการกำหนดกระบวนการทำงานและข้อกำหนดที่สำคัญในการปฏิบัติงานร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานซึ่งกันและกันของ

บุคลากรในสถานศึกษามีการสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการทำงานมีการประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา

5. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และนำข้อคิดเห็นไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นมีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ หรือทักษะระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษามีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษามีระบบส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถอย่างสม่ำเสมอมีการประเมินผลบุคลากรและมอบรางวัลการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากรมีการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากร โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน

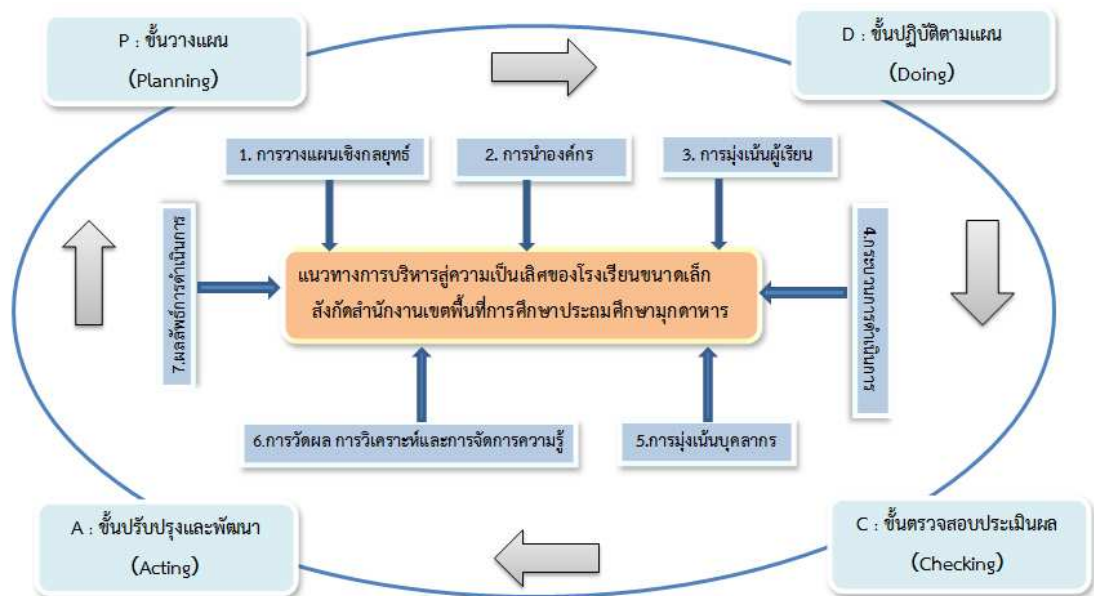
6. ด้านการวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ควรมีแนวทางการบริหาร ดังนี้มีการคัดเลือกข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสารสนเทศที่ได้มีระบบรวบรวมข้อมูล สารสนเทศและการจัดการความรู้ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานมีการวิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้จากกระบวนการทำงาน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการปฏิบัติงานสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

7. ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ เป็นการตรวจสอบการดำเนินการข้างต้นว่าผลลัพธ์ที่ได้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด มีการประเมินผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านหลักสูตรของสถานศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาการมุ่งเน้นผู้เรียน การมุ่งเน้นบุคลากรมีการประเมินผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และผลลัพธ์ด้านงบประมาณของสถานศึกษาสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริพร ธนะสมบุรณ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีรูปแบบการบริหารที่เป็นเอกลักษณ์ แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการ มีรูปแบบการประเมินผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามสภาพจริง โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีแผนของงบประมาณพิเศษที่สนับสนุนชัดเจน มีโครงสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริงอีกทั้งสอดคล้องกับการวิจัยของ ทวี วาจาสัตย์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า ระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน 4) การวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ 7) ผลลัพธ์ และทั้ง 7 องค์ประกอบ จะมีบริบทในการบริหารจัดการที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ตามสภาพแวดล้อมความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนทุกภาคส่วน และความท้าทายจะเป็นปัจจัยสัมพันธ์ต่อทุกขั้นตอนของระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับการวิจัยของ อร่าม วัฒนะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) คุณภาพครู 3) การวางแผนกลยุทธ์ 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) คุณภาพนักเรียน 6) การบริหารจัดการ และ 7) การพัฒนาบุคลากร ผลการพัฒนาแนวทางสอดคล้องกับการวิจัยของ ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษานั้นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดนั้น ผู้บริหารคือกลไกที่สำคัญการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา และในกระบวนการบริหารนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแผนกลยุทธ์ที่เป็นตัวกำหนดทิศทาง กำหนดเป้าหมาย ในการจัดการศึกษามาตรการด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษา ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และในกระบวนการทำงานนั้นย่อมต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความมีคุณภาพในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ จิตราภรณ์ สามไชย (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 คือ ควรวางแผนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของโรงเรียน อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการควรแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรรวบรวมข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้องชัดเจนและเข้าถึงได้สะดวก ควรจัดทำเกณฑ์และขั้นตอนในการประเมินผลการปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใสและยุติธรรม ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตามสมรรถนะที่สอดคล้องกับพันธกิจและแผนปฏิบัติการ ควรกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพราะโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากยังขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ หากโรงเรียนดำเนินการอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้โรงเรียนบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดเป็นผลงานที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างกับโรงเรียนอื่นๆ ได้

7.องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสรุปได้ว่าองค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนโดยเฉพาะการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศในทุกๆด้าน เกิดนวัตกรรมและแบบอย่างที่ดีในการบริหารโรงเรียนและเพื่อนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 โรงเรียนควรศึกษาสภาพและบริบทของตนเอง แล้วนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 7 ด้าน 43 แนวทางปฏิบัติ โรงเรียนจึงควรคัดเลือกเฉพาะแนวทางที่มีความเหมาะสมกับสภาพและบริบท เนื่องจากแต่ละโรงเรียน มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ไม่เหมือนกัน

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็กไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้โรงเรียนได้ดำเนินการบริหาร

จัดการและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารและโรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาตามแนวทางการบริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายในการดำเนินงานชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินงานบริหารสู่ความเป็นเลิศสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เกิดความจริงและต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

8.2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการจัดทำแผนการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศในระดับเขตพื้นที่การศึกษาในการช่วยเหลือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้การสะท้อนผลการดำเนินโครงการของโรงเรียนในสังกัด โดยคำนึงถึงการบริหารตามขั้นตอนของการบริหารสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 ด้าน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาไปขยายผลกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือองค์กร หน่วยงานอื่นๆที่มีความสนใจ

8.3.2 ควรนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาไปทดลองใช้ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านเพื่อให้ความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษากลยุทธ์ในการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารและคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

9. บรรณานุกรม

จิตราภรณ์ สามไชย. (2561). แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ทวี วาจาสัตย์. (2555). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนากการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นาฏฤดี จิตรรังสรรค์. (2550). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเอกชนโดยใช้แนวคิดการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในจ.สมุทรปราการและผู้ทรงคุณวุฒิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ศิริพร ณะสมบุญ. (2552). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564**. ชุมพวง : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สกศ..
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2565. จาก https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor_2542pdf.pdf
- อร่าม วัฒนะ. (2561). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Cronbach, L.J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York : Harper and Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียน
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
DEVELOPING A CLASSROOM MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP STUDENTS'
SKILLS IN THE NEW ERA OF A SMALL SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
ROI ET PRIMARY EDUCATION AREA 2

สิริกัญจน์ แก้วคำไสย์¹, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์²
Sirikan Kaewkomsai¹, Sutum Thummatasananon²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : Sirikancatpersiri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ
จำเป็นของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก
2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 106 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 106 คน รวมทั้งสิ้น 212 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการ
สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการชั้น
เรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปรากฏดังนี้ 1.1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการเรียนการสอน ด้านจิตวิทยา และด้านกายภาพ 1.2) สภาพที่พึงประสงค์โดย
รวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตวิทยา ด้านกายภาพ และด้านสังคม และด้านการเรียนการสอน
1.3) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1
ด้านกายภาพ ลำดับที่ 2 ด้านจิตวิทยา ลำดับที่ 3 ด้านสังคม และลำดับที่ 4 ด้านการเรียนการสอน
2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาด
เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ
2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ มี 4 ด้าน 23 วิธีดำเนินการ ดังนี้ ด้านกายภาพ มี 5 วิธีดำเนินการ

ด้านจิตวิทยา มี 6 วิธีดำเนินการ ด้านสังคม มี 5 ดำเนินการ และด้านการเรียนการสอน มี 7 วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ; การบริหารจัดการชั้นเรียน; ทักษะผู้เรียนยุคใหม่

ABSTRACT

This research aims 1. to study the current condition Desirable conditions and needs, and create a classroom management model, 2. to develop students' skills in the new era of small schools Under the Office of Roi Et Elementary Education Service Area 2. The sample group consisted of 212 administrators and head teachers of academic departments. The tools used were the current condition questionnaire. Desirable condition, interview form. The statistics used in the quantitative analysis of the data are frequency, percentage, mean, standard deviation, and the need-to-demand index. (PNI_{modified}).

The results of the research found that: 1. The results of the study of current conditions Desirable Conditions for Classroom Management for Skill Development of New Age Learners in Small Schools under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2 appear as follows: 1.1) The overall current condition was at a moderate level. Considering each side, it was found that the practice was at a moderate level in all aspects. The averages were ranked in descending order of social, teaching, psychological, and physical aspects. 1.2) The overall desirable condition was at the highest level. The desirable conditions were at the highest level in all aspects. Ranked in order of average from the most to the least, including psychological, physical and social aspects and teaching. 1.3) The order of needs is necessary. Needs were arranged in descending order of needs as follows: No. 1 Physical aspect, No. 2 Psychological aspect, No. 3 Social aspect, and No. 4 Teaching and learning. 2.The result of creating a classroom management model to develop students' skills in the new era of small schools Under the Office of Roi Et Elementary Education Service Area 2, it was found that 1) Principle 2) Objective 3) Action method consisted of 4 aspects: physical, social psychology. and teaching, 4) assessment and 5) conditions for success. There is a high level of suitability and the possibility is at the highest level.

Keywords : Model Development; Classroom Management; New Age Learner Skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษานี้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนไทยและสังคม ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ความว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองได้ให้การศึกษที่ดีแก่เยาวชนอย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ตลอด” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ที่กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการ 3 ประการ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ภายใต้มีวิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยประเด็นหลักของเป้าหมายปฏิรูปการศึกษามี 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไว้ 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นสมรรถนะประจำสายงานของครูด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา และ 3) การกำกับดูแลชั้นเรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2549) การบริหารจัดการชั้นเรียนประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านการเรียนการสอน และด้านจิตวิทยา (ฉันท ชาติทอง, 2552; สันติ บุญภิรมย์, 2557; ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2557; Weinstin, 2003; Joyce, Fisher & Hoover, 2003) ซึ่งการบริหารจัดการชั้นเรียนด้านดังกล่าวจะ ช่วยให้ครูผู้สอนมีความเป็นผู้นำในชั้นเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กนักเรียนค้นหาจุดแข็งของเด็กจะทำให้มองจุดอ่อนของเด็กทางที่ดีขึ้น และช่วยขับเคลื่อนให้นักเรียนพบแนวทางและประสบผลสำเร็จเกิดทักษะผู้เรียนยุคใหม่หรือยุคศตวรรษที่ 21 ได้ง่ายขึ้น (ศศิธร ชันติธรางกูร, 2551; Cipani, 2004; Good&Brophy, 2000) โดยทักษะของผู้เรียนยุคใหม่หรือในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 8C 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) Cross-Cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม

ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) Compassion (ความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ครูต้องสอนเนื้อหาให้ทันตามหลักสูตร ซึ่งเต็มไปด้วยเนื้อหามากมาย ด้วยหน้าที่หลายอย่างจึงต้องทำให้ครูหลายท่านพยายามสอนเนื้อหาให้ทันเปรียบเสมือนการกรอกความรู้ให้กับนักเรียนโดยไม่ตั้งใจ และครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมักจะมีเชื่อมั่นในวิธีการควบคุมชั้นเรียนของตนเองสูง โดยบังคับให้นักเรียนต้องเชื่อฟังและอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเกินไป ถือว่าเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการเรียนการสอนในปัจจุบันมากนัก (ศศิธร ชันติธรางกูร, 2551) จะเห็นได้ว่าการศึกษาไทยยังมีปัญหา จึงทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา แล้วพาให้เกิดวิกฤตชาติ การแก้วิกฤตทำได้หลายอย่าง รวมทั้งการรักษาด้วยยุทธศาสตร์ทางปัญญา และการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเข้มแข็งทางปัญญาโดยรอบด้านโดยเร็ว การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นวาระเร่งด่วนของชาติ และประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา คือ การบริหารจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สถานศึกษาควรมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2562) ซึ่งผู้เรียนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายในทุกวินาที การสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดี และอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561)

การพัฒนาครูเพื่อให้สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็กโดยการใช้นวัตกรรมรูปแบบสามารถช่วยในการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏโดยเป็นการแสดงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันของหน่วยต่างๆ ในเชิงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลอย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบและมีลำดับการดำเนินการเป็นระเบียบ (อุทุมพร จามรมาน, 2544; เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2544; Bardo and Hartman, 1982) ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้เพียงพอ กล่าวคือ เกิดการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า มีข้อจำกัดด้านบุคลากรครูไม่ครบชั้น และขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง (สำนัก

นโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2561) โรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ก็เช่นเดียวกัน สำนักงานเขตรับผิดชอบดูแลโรงเรียนขนาดเล็กเป็นส่วน ใหญ่ ได้รับผลกระทบมากมายในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ปัญหา ของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 นั้นส่วนมาก จะเป็นปัญหาของการขาดแคลนครูและทรัพยากรในการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงเอก ครู หนึ่งคนรับผิดชอบในหลายงานซึ่งเป็นภาระงานนอกเหนือจากงานสอน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จึงได้ดำเนินนโยบายการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยใช้รูปแบบ ROJET2 Model ซึ่งประกอบไปด้วย R : Recheck หมายถึง ตรวจสอบและ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา O : Objective หมายถึง กำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา I :Innovation หมายถึง สร้างและหา นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา E : Evaluation หมายถึง ประเมินผลการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา T : Total Reflection หมายถึง สะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อทราบจุดแข็ง จุดอ่อน จุดที่ควรพัฒนา 2 : Reinforce & Praise หมายถึง เสริมแรงและชื่นชม ยินดี โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ประกอบกับ “สามผลงานหลัง ขับเคลื่อนสู่คุณภาพผู้เรียน” โดยใช้ 3 กระบวนการ ในการขับเคลื่อน การจัดการเรียนรู้ การนิเทศ ภายใน การนิเทศ ติดตาม เป้าหมายการพัฒนา คือ คุณภาพผู้เรียน ด้านวิชาการ วิชาชีพและวิชา ทักษะโดยมีจุดเน้นการพัฒนา คือ คุณภาพผู้เรียน ด้านวิชาการ วิชาชีพ และวิชาทักษะชีวิต ซึ่งการ บริหารจัดการชั้นเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการชั้นเรียน เป็นสิ่งที่ครูต้อง คำนึงถึงและพัฒนาชั้นเรียนทั้งด้านกายภาพ จิตวิทยา สังคม และการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาตอบสนองตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนที่มีบทบาทรับผิดชอบด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยตรง จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยประเด็นดังกล่าวอีกทั้งเป็นการมุ่งให้การบริหารจัดการชั้นเรียนมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหาร จัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหาร จัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3.2 ได้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ ของสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้

3.3 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 นำรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ไปใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ ของสถานศึกษาในสังกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 106 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 106 คน รวมทั้งสิ้น 212 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบประชากรกับตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษา Best Practices กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ พิจารณาจากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก จนได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลหรือโรงเรียนที่ได้รับรางวัลห้องเรียนคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 6 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในตอนที่ 1 และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตอนที่ 3 ตรวจสอบยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบยืนยัน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การวิจัย

เชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการชั้นเรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

การบริหารจัดการ ชั้นเรียนยุคใหม่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D) D	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน		
1. ด้านกายภาพ	3.37	0.53	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด	0.367	1
2. ด้านสังคม	3.46	0.77	ปานกลาง	4.60	0.50	มากที่สุด	0.329	3
3. ด้านการเรียน การสอน	3.45	0.51	ปานกลาง	4.55	0.49	มากที่สุด	0.320	4
4. ด้านจิตวิทยา	3.44	0.50	ปานกลาง	4.64	0.48	มากที่สุด	0.350	2
โดยรวม	3.43	0.58	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด	0.341	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมรายด้าน ดังนี้สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.46$) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.45$) ด้านจิตวิทยา ($\bar{X} = 3.44$) และด้านกายภาพ ($\bar{X} = 3.37$) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตวิทยา ($\bar{X} = 4.64$) ด้านกายภาพและด้านสังคม ($\bar{X} = 4.60$) และด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านกายภาพ ($PNI_{\text{modified}} = 0.367$) ลำดับที่ 2 ด้านจิตวิทยา ($PNI_{\text{modified}} = 0.350$) ลำดับที่ 3 ด้านสังคม ($PNI_{\text{modified}} = 0.329$) และลำดับที่ 4 ด้านการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.320$)

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ มี 4 ด้าน 23 วิธีดำเนินการ ดังนี้ ด้าน

กายภาพ มี 5 วิธีดำเนินการ ด้านจิตวิทยา มี 6 วิธีดำเนินการ ด้านสังคม มี 5 ดำเนินการ และด้านการเรียนการสอน มี 7 วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยสรุปว่า

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีความสนใจและพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมเพื่อให้สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ แต่ยังคงขาดหลักการหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน อีกทั้งยังจัดการเรียนการสอนแบบเดิมคือครูเป็นผู้ให้ความรู้ซึ่งที่ นนทลี พรธาดาวิทย์ (2561) ได้นำเสนอว่าการสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดีและอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิดทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณนิภา วงศ์สวัสดิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริน ไชยวงศ์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคายจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารมีการปรับตัวเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือยุคใหม่ที่เรียกว่ายุคศตวรรษที่ 21 จึงมีความต้องการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประสิทธิผลเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างยั่งยืน ดังที่ ศศิธร ชันติธรางกูร (2551), Cipani (2004) และ Good และ Brophy (2000) นำเสนอไว้ว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนที่ดีจะช่วยให้ครูผู้สอนมีความเป็นผู้นำในชั้นเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กนักเรียนค้นหาจุด

แข็งของเด็กจะทำให้มองจุดอ่อนของเด็กทางที่ดีขึ้น และช่วยขับเคลื่อนให้นักเรียนพบแนวทางและประสบความสำเร็จเกิดทักษะผู้เรียนยุคใหม่หรือยุคศตวรรษที่ 21 ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทริน ไชยวงศ์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณี อรรถประจง (2562) ได้วิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านกายภาพ ลำดับที่ 2 ด้านจิตวิทยา ลำดับที่ 3 ด้านสังคม และลำดับที่ 4 ด้านการเรียนการสอนทั้งนี้เพราะว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต้องเริ่มจากด้านกายภาพซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่เห็นเป็นเชิงประจักษ์ ไปสู่ด้านจิตวิทยา ด้านสังคม เพื่อเข้าใจสภาพจิตใจความแตกต่างของผู้เรียนจึงจะนำไปสู่ด้านการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลต่อไป ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549) ได้นำเสนอว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นสมรรถนะประจำสายงานของครู ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา และ 3) การกำกับดูแลชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของรจนา สุโพธิ์ ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์ และพิมพ์พร จารุจิตร (2561) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำสามอันดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านบทบาทของครูในการจัดการชั้นเรียน ลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ลำดับที่ 3 ด้านนวัตกรรมจัดการห้องเรียน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปราณี อรรถประจง (2562) ได้วิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา ลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา ด้านความสะดวกในการจัดกิจกรรมด้านการเรียน ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน ด้านการกำกับดูแลชั้นเรียน ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน

6.2 ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ มี 4 ด้าน 23 วิธีดำเนินการ ดังนี้ ด้านกายภาพ มี 5 วิธีดำเนินการ ด้านจิตวิทยา มี 6 วิธีดำเนินการ ด้านสังคม มี 5 ดำเนินการ และด้านการเรียนการสอน มี 7 วิธีดำเนินการ 4) การประเมิน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมิน

โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สัมภาษณ์ได้องค์ประกอบตัวบ่งชี้ นำไปสร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ อีกทั้งนำร่างรูปแบบเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา บริหารสถานศึกษา และบริหารจัดการชั้นเรียนได้ร่วมกันตรวจสอบ ยืนยันและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้จึงได้ข้อมูลทั้งประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นวิธีดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ได้นำเสนอว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ชีระชัย แส่นแก้ว และเด่น ชะเนตย์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบด้านการพัฒนาคุณลักษณะของมี 6 ตัวชี้วัดและองค์ประกอบด้านการดูแล ส่งต่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตมี 4 ตัวชี้วัดการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กด้านวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวิจัยของ อุดุลย์เดช ศรีพิลา (2563) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมประกอบด้วยมีส่วนร่วมจัดการด้านบรรยากาศในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมด้านวินัยในชั้นเรียน ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเหมาะสมในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ด้านบริบทหรือกายภาพเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นอันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะของผู้เรียนในยุคใหม่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเกิดบรรยากาศทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ อย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผล

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

7.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับติดตามการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่อย่างต่อเนื่อง

7.2.2 ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไปบูรณาการใช้และพัฒนาสมรรถนะครู และการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปลงเชิงลึกเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาขึ้น ในลักษณะการพัฒนาโปรแกรม หรือการพัฒนากลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา

8. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : ที.เอส.บี.โปรดักส์.
- _____. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). **การคิดเชิงวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). **การจัดการชั้นเรียนห้องเรียนแห่งความสุข**. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). **การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning**. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2562). **พื้นฐานการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ. (2562). **สมรรถนะและการจัดการเชิงกลยุทธ์**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทริน ไชยวงศ์. (2561). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดหนองคายจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการ : แนวคิดและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รจนา สุโพธิ์ ประพทธิพิทย์ คุณากรพิทักษ์ และพิมพ์พร จารุจิตร. (2561). แนวทางการบริหารจัดการ ชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธานี. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 9(1). 169-175.
- ระชัย แสนแก้ว และเด่น ชะเนติยง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 11 (1). 117-131.
- วรรณนิภา วงศ์สวัสดิ์. (2560). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : แผนพัฒนาจิต เพื่อสุขภาพ มูลนิธิสตรี-สุภะดีวงศ์.
- ศศิธร ชันติธรางกูร. (2551). การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 1(2). 1-28.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.
- _____. (2557). การบริหารจัดการในห้องเรียน (Classroom Management). กรุงเทพฯ : ทริปเฟิล เอ็ดดูเคชัน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2564. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานประจำปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2549). กฎหมายและหนังสือเวียน ก.ค.ศ.. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วแก้วจอม.
- สุปราณี อรรถประจง. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดุลย์เดช ศรีพิลา. (2563). รูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- อุทุมพร จามรมาน. (2544). **วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- Bardo, J.W. and J.J. Hartman. (1982). **Urban society : A systemic introduction**. New York : Peacock.
- Cipani, E. (2004). **Classroom Management for all teacher 12 plan for evidence-based practice**. United State : Handbooks manuals.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill.
- Good, T.L. and Brophy, J.E. (2000). **Looking in Classroom**. 8th ed. New York : Peacock.
- Joyce, M., J. Fisher and G. Hoover. (2003). **The Key Elements of Classroom Management**. Alexandria, Va : Association for supervision and Curriculum Development.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*

DEVELOPMENT OF PROGRAMS TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP
FOREducational Institution Administrators Under the
Secondary Educational Service Area Office Buriram

บุษยพรรณ สุระคาย¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²
Busayapan Surakai¹, Karn Ruangmontri²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581029@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 103 คน และครู จำนวน 241 คนจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ รวมทั้งสิ้น 344 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ดิจิทัล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความร่วมมือ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสาร วิสัยทัศน์ดิจิทัล และความรู้ดิจิทัล ตามลำดับ 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล เนื้อหาในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1. ความรู้ดิจิทัล 2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล 3. การสื่อสาร และ 4. ความร่วมมือ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

ในการนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aim are 1) to study the current, desirable states and to analyze the priority needs of Educational Institution Administrator under The Secondary Educational Service Area Office Buriram based on Digital Leadership 2) to develop the enhance digital leadership program of Educational Institution Administrator under The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The research samples were 103 Educational Institution Administrator and 241 teachers total 344 people under The Secondary Educational Service Area Office Buriram. And evaluating the program by 5 experts. The research instrument was scaling questionnaire, an assessment of the appropriateness and possibility of programs to enhance Digital Leadership for Educational Institution Administrators. The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The data were analyzed by using frequency, percentage, standard deviation and modified priority index.

The findings revealed that; 1. The current state of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram based on digital leadership is at an intermediate level. The highest average is digital literacy, the desirable state of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram based on the digital leadership is at a high level and the highest average is collaboration, communication, digital vision and digital literacy at a sequence. 2. The development of an enhance digital leadership of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram contains 5 components 1) principle 2) objective 3) contents 4) development method 5) evaluation. The content of program includes 4 modules 1) digital literacy 2) digital vision 3) communication 4) collaboration. The result of evaluation on program feasibility and feasibility assessment to be used to enhance the digital leadership of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram from 5 senior experts found that is at a highest level.

Keywords : The Enhance Leadership Program; Digital Leadership; Educational Institution Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างก้าวกระโดด จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า ทดเทียมนานาประเทศ ในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ประกอบกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากการ ปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งหมายถึงการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (internet of things) เช่น คอมพิวเตอร์พกพา โทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่โลกของเรากำลังขับเคลื่อนเข้าสู่ยุคดิจิทัล (digital era) ซึ่งเป็นยุคที่พลโลกจะต้องก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่ทำให้เกิดการแข่งขันในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการแสดงตัวตนด้วยระบบชีวภาพ การขับเคลื่อนของยานยนต์ด้วยพลังงานไฟฟ้า การติดตามสภาพอากาศและการจราจรโดยใช้ “โดรน” พลังงานแสงอาทิตย์จะเป็นแหล่งพลังงานหลักที่ราคาถูกลงกว่าพลังงานอื่นๆ งานของคนนับสิบล้านจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ สมาร์ทโฟนได้เข้ามาแทนที่บัตรเครดิต พาสปอร์ต GPS กล้องถ่ายรูป เป็นต้น (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560)

การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการด้านยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา มุ่งเพิ่ม และขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคย และยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนสำหรับเป็นฐานในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ จัดหาและบริหารจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ทันสมัยให้แก่ทุกสถานศึกษา สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และการสร้างอาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน หนังสือและตำราเรียนในระบบดิจิทัล จัดทำระบบฐานข้อมูล (Big Data) และระบบรายงานผลการใช้ฐานข้อมูลที่ต้องครบถ้วนทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบฐานข้อมูลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของส่วนราชการ/หน่วยงานอื่นๆ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานแก่สถานศึกษาเพื่อให้สามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLIT DLTV และ ETV และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงลึกผ่านบทเรียนที่หลากหลาย (Massive Open Online Course: MOOCs) รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับค้นหาช่องทางในการสร้างอาชีพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2563) ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัล จึงมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหาร และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษาซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทศนคติต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องยอมมีผลทำให้การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสมเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการ

สื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและสร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียน เป็นผู้บริหารที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมายองค์กร กลายเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล (Sheninger, 2014) ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลความสำเร็จในผลงาน มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานนั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำบริหารงานให้บุคลากรที่มีอยู่ ช่วยกันทำงานและรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดประสิทธิผลและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวรรณ เทพประสิทธิ์, 2555) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน จะต้องอาศัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารไหลบ่าข้ามพรมแดนมาถึงกันอย่างรวดเร็ว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาบุรีรัมย์ มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาเป็นองค์กรที่ก้าวหน้า สร้างคุณภาพการศึกษา พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ มีพันธกิจมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายการพัฒนาบุคลากร คือ บุคลากร 4.0 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและมีความฉลาดทางด้านดิจิทัล (Digital Intelligence) พัฒนาครูมืออาชีพ เพื่อสร้าง “ต้นแบบห้องเรียนแห่งอนาคต” ปรับเปลี่ยนวิถีคิดของครูจากผู้บรรยาย (Lecturer) มาเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Coach) และเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้รับฟัง มาเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ด้วยตัวเอง มีการพัฒนาตนเองผ่านระบบดิจิทัล (Digital Learning Platform) สอดคล้องกับแนวคิดนโยบายการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นเตรียมทักษะให้เด็กไทยพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ตั้งสถาบันทางสังคมปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมของชาติ เปลี่ยนโฉมบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือผู้อำนวยการเรียนรู้ให้เด็ก สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ระบบดิจิทัล ส่งเสริมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ Coding พัฒนาหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษา ปรับระบบการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีด้านวิศวกรรม คณิตศาสตร์ โปรแกรมเมอร์ ภาษาต่างประเทศ และสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อออนไลน์ และโครงสร้างสังคมออนไลน์ของไทย เพื่อป้องกัน และลดผลกระทบ สามารถใช้เทคโนโลยีกระจายข่าวสารได้ถูกต้อง สร้างความสมานฉันท์ ความสามัคคีในสังคม (ณัฐพล ทีปสุวรรณ, 2562) ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ (2564) ได้นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคความปกติใหม่(New Normal) ได้ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนสร้างโอกาสแก่ผู้เรียนในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยได้สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครู และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ภายใต้การใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่ทันสมัย สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ความเป็นมืออาชีพ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมมีคุณภาพ ตามแนวคิด “No Child Left Behind ” ดังนั้น ผู้นำของโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำให้โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพต่อไป

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากร และบริบทการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัล ตลอดจนการนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การจัดการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยผลวิจัยครั้งนี้จะเป็น ประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครู รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจสามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนา สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
- 2.2 เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
- 3.2 ได้สร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้อย่างเหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 344 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนจากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 3 โรงเรียนโรงเรียนละ 2 คน รวม 6 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาในระยะที่ 1 มาร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความรู้ดิจิทัล	3.03	0.83	ปานกลาง	4.54	0.58	มากที่สุด
2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล	2.96	0.81	ปานกลาง	4.52	0.59	มากที่สุด
3. การสื่อสาร	2.92	0.88	ปานกลาง	4.57	0.58	มากที่สุด
4. ความร่วมมือ	2.93	0.82	ปานกลาง	4.61	0.55	มากที่สุด
รวม	2.96	0.84	ปานกลาง	4.56	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรู้ดิจิทัล และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสาร

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความร่วมมือ และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความร่วมมือ (0.57) ด้านการสื่อสาร (0.56) วิสัยทัศน์ดิจิทัล (0.53) และความรู้ดิจิทัล (0.52) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล เนื้อหาภายในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1. ความรู้ดิจิทัล 2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล 3. การสื่อสาร และ 4. ความร่วมมือ มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพปัจจุบัน จากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ดิจิทัล 2) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านความร่วมมือ และ 4) ด้านการสื่อสาร ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และผู้นำต้องคอยปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำอยู่เรื่อยๆ เพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร จันทะนาม (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์ จากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความรู้ดิจิทัล และ 4) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลมีการ

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ สุขแสน (2563) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

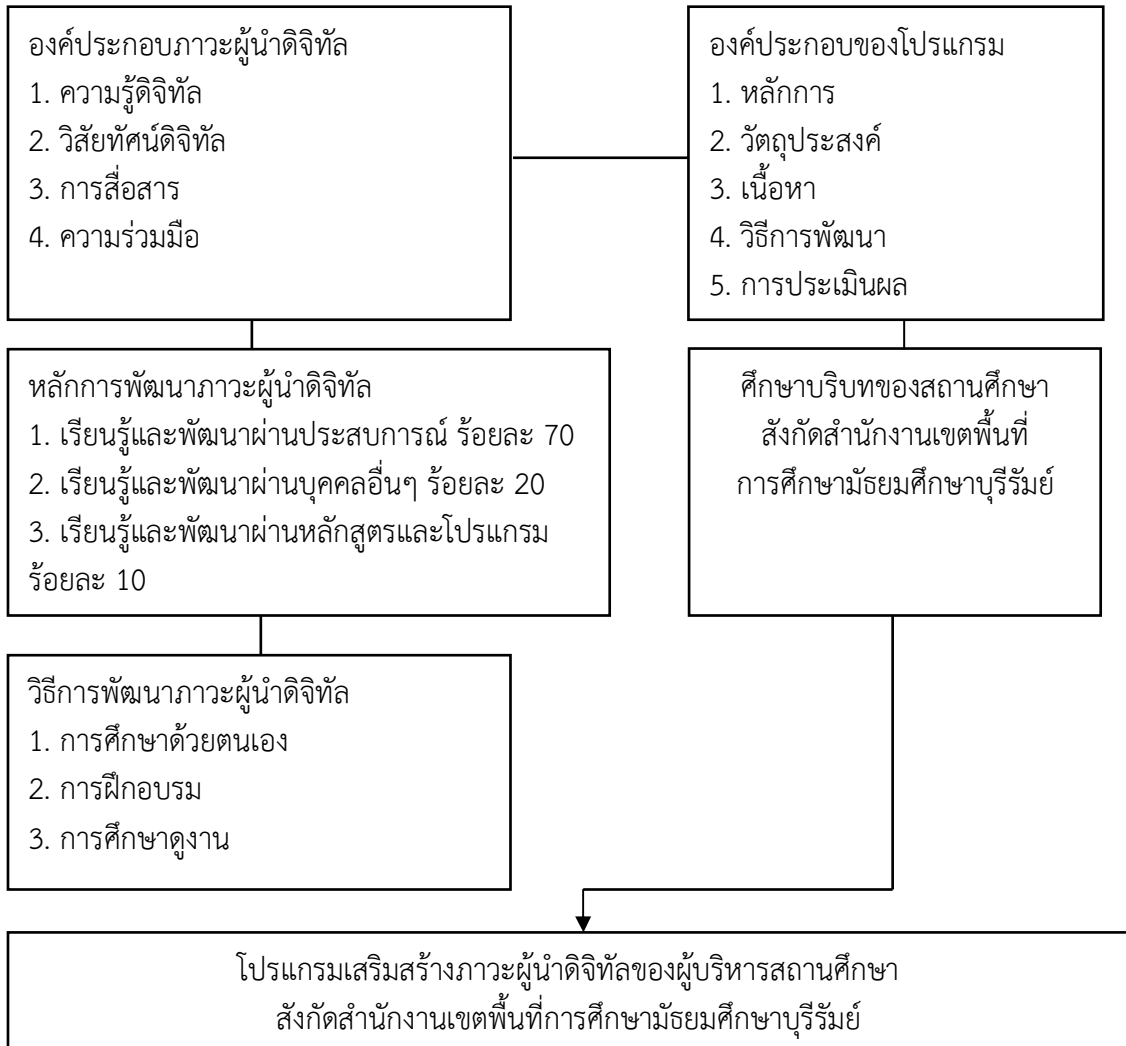
6.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และ 4) ด้านความรู้ดิจิทัล ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการความร่วมมือ ที่เป็นหนึ่งส่วนที่สำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล เพราะความร่วมมือถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ของการบริหารจัดการในองค์กร ดังที่ ดังที่ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2560) ได้กล่าวว่า การศึกษายุคดิจิทัลจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล ดังนั้นภาวะผู้นำดิจิทัล ด้านความร่วมมือจึงมีความสำคัญอย่างมากที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนา

6.3 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล เนื้อหาภายในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1. ความรู้ดิจิทัล 2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล 3. การสื่อสาร และ 4. ความร่วมมือ ใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล มา 3 วิธี ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม ได้รับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกด้านการศึกษา จำนวน 5 คน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ 4.74 ตามลำดับ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ได้จริง

โดยสรุป องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำดิจิทัลวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและการพัฒนาโปรแกรม สรุปเป็นองค์ความรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริงอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมการพัฒนานี้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การอบรมพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในแต่ละเนื้อหาในโปรแกรมมาบรรยาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจน

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะและต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรให้มีการวิจัยตรวจสอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.3 ควรพัฒนาโปรแกรมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของศึกษานิเทศก์ ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ

9. บรรณานุกรม

กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. วิทยาลัยครูสุริยเทพ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต.

ณัฐพล ทีปสุวรรณ. (2562). เปิดแนวคิดนโยบายการศึกษา “ณัฐพล” เพิ่มทักษะศตวรรษ 21 เปลี่ยนครูเป็นโค้ช รู้ทันโซเชียล. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564. จาก <https://workpointtoday.com/policynatthapon/>

ธนากร จันทะนาม. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2560). **DIGITALTRANSFORMATION**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2564**. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **แผนยุทธศาสตร์
กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล = School Management in
Digital Era**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ เทพประสิทธิ์. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบวิถีทาง-เป้าหมายของ
ผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Sheninger, E.(2014). **Digital Leadership : Changing paradigms for changing times**.
California : United States of America.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
THE DEVELOPMENT OF THE PROGRAMS TO ENHANCE A CREATIVE LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE ROI ET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พรวิเนส ไวยकरण¹, ธัชชัย จิตรนันท์²
Pornveenus Waiyakun¹, Thatchai Chittranun²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : daisy_waiyakun@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนแบบสัมพัทธ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน และตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์มี 4 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 4 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวมี 4 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มี 4 ตัวชี้วัดและ 5) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม มี 5 ตัวชี้วัด รวม 21 ตัวชี้วัด ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ 3. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว Module 3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Module 4 การมีความคิดสร้างสรรค์ และ Module 5 การมีวิสัยทัศน์ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research article aims 1) to study the components and indicators of creative leadership of school administrators, 2) to study the current situation. Desirable conditions and necessary needs of creative leadership of school administrators; and 3) to develop a leadership enhancement program. Creative design of school administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The sample group was school administrators and teachers. The subjects were 333 students under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2. The research tools were a scaled questionnaire, an interview form, and a form to assess the suitability and feasibility of the building program. Creative Leadership of School Administrators. The data were analyzed by using frequency, percentage, standard deviation and modified priority index.

The research findings were as follows: 1. Creative leadership consists of 5 components and the indicators are: 1) vision component, 4 indicators, 2) individuality component, 4 indicators, 3) There were 4 indicators for the flexibility and adaptability component, 4) the creativity component, 4 indicators, and 5) the teamwork component, 5 indicators, for a total of 21 indicators. The overall appropriateness was at a high level. 2. The current state of creative leadership of school administrators. Overall is at a low level the side with the highest means is Visionary. The desirable condition of creative leadership of school administrators. Overall, it was at a high level. The aspect with the highest average was the aspect of individual consideration. As for the need for creative leadership development of school administrators, Sort the needs from the most to the least, including teamwork. Being flexible and adaptable consideration of the individual being creative having a vision 3. Creative leadership enhancement program for school administrators under the jurisdiction of Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, consisting of 1) Principles 2) Objectives 3) Contents 4) Development methods 5) Measurement and evaluation The content consists of 5 modules: Module 1: Teamwork, Module 2: Flexibility and Adaptability,

Module 3: Individuality, Module 4: Creativity, and Module 5: Vision. The results of the overall program evaluation were appropriate at the highest level. and has the highest level of possibility.

Keywords : Program Development; Enhance a creative leadership; school administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ทุกคนต้องเผชิญ ดังนั้น ทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูงมีคุณลักษณะที่เหมาะสม และมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีและสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ เมื่อทุกองค์กรมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สังคมโดยรวมสามารถก้าวทันและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี นำมาซึ่งความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้น การสร้างผู้นำที่มีความสามารถและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคใหม่นี้ กล่าวได้ว่า ผู้นำ คือ ที่สามารถนำผู้อื่นให้ก้าวไปข้างหน้าสู่จุดมุ่งหมายตามที่ตั้งใจไว้ โดยใช้ศักยภาพของความเป็นผู้นำที่มีอยู่ทั้งในด้านสถานภาพ ความสามารถ อิทธิพล ชีวิต และพฤติกรรม เพื่อส่งผลให้สามารถกำหนดทิศทางให้บุคคลที่ติดตามมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น ผู้นำจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการนำองค์กรหรือบุคคลไปสู่ความสำเร็จ มีความสามารถในการใช้อิทธิพลของตนเองหรือของตำแหน่งที่จะทำให้บุคคลอื่นยอมปฏิบัติตาม เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันและได้มาซึ่งสิ่งที่ปรารถนาร่วมกัน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2546)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่จะนำทีมงานหรือผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนด โดยผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ สามารถวิเคราะห์ความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อจูงใจให้ปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ มีความยืดหยุ่นในการคิดและการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับ “กรงขังความคิด” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) เน้นการสร้างทรัพยากรบุคคลให้เป็นทีมงานที่สร้างสรรค์มีความสามารถพอที่จะต่อกรกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลในปัจจุบันที่สำคัญคนที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับผู้อื่นให้มีความสร้างสรรค์ (Puccio, 2007) ด้วยภาวะผู้นำสร้างสรรค์สามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้หากมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีบรรยากาศในองค์กรที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการใช้ความคิดสร้างสรรค์

จากผลงานวิจัยด้านการศึกษที่ผ่านมาพบว่า ในแต่ละยุคแต่ละสมัยแนวคิดภาวะผู้นำจะไม่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง จะมีส่วนที่เหมือนกันและส่งเสริมซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ สภาพแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การแก้ปัญหาแบบเดิมๆ มักจะใช้ไม่ได้ผล การศึกษาภาวะผู้นำมีพัฒนาการมาโดยตลอด ส่วนใหญ่แล้วจะมีมุมมองแบบเดิมๆ คือ คุณลักษณะ พฤติกรรม สถานการณ์และการบูรณาการซึ่งแม้จะมีความสำคัญและจำเป็นแต่ไม่เพียงพอที่จะอธิบายเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคใหม่และการศึกษาของไทย จึงได้มีความพยายามที่จะพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2553)

ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงแนวคิด รูปแบบ และกระบวนการเพื่อขยายขอบเขตของการมองปัญหาไปจากแนวทางแบบเดิมๆ จึงจะสามารถแก้ปัญหา สร้างสิ่งที่ดีและยั่งยืนในอนาคต

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายกัน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนภายใต้ข้อจำกัด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ ซึ่งจะต้องใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมและมีสมรรถนะในการบริหารงาน

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนผลักดันให้การพัฒนาประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาด้วย เหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกอย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.3 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เป็นประโยชน์ต่อ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และหน่วยงานที่มีบทบาทพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการนำไปพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสม

3.3 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้การบริหารจัดการในหน่วยงานตามบริบทที่เหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 นำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 2,534 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 333 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้มาโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเพื่อตรวจสอบการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา วิธีการของครอนบาคการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางออนไลน์ในรูปแบบ QR-CODE การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยวิจัยแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปใจความสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิจัยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. การมีวิสัยทัศน์			
1.1 การสร้างวิสัยทัศน์	3.80	0.45	มาก
1.2 การเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	4.40	0.89	มาก
1.4 การเป็นแบบอย่างที่ดี	4.60	0.55	มากที่สุด
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล			
2.1 การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 การมอบหมายงานที่เหมาะสม	4.20	0.45	มาก
2.3 การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร	4.20	0.45	มาก
2.4 การให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน	4.40	0.55	มาก
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว			
3.1 มีความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระ	4.00	0.00	มาก
3.2 มีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ต่างๆ	4.40	0.55	มาก
3.3 เปิดกว้างรับความคิดใหม่ๆ อย่างอิสระ	4.40	0.55	มาก
3.4 การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน	4.60	0.55	มากที่สุด
4. การมีความคิดสร้างสรรค์			
4.1 ความคิดริเริ่ม	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 ความคล่องในการคิด	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3 ความยืดหยุ่นในการคิด	4.40	0.55	มาก
4.4 ความละเอียดลออในการคิด	4.20	1.10	มาก
5. การทำงานเป็นทีม			
5.1 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.2 การสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน	4.40	0.55	มาก
5.3 มีการติดต่อสื่อสารที่ดี	4.40	0.55	มาก
5.4 การสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในทีมงาน	4.60	0.55	มากที่สุด
5.5 มีการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง	4.60	0.55	มากที่สุด
โดยรวม	4.45	0.51	มาก

จากตาราง 1 พบว่า แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบและตัวชี้ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.45) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 9 ข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ

5.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ องค์ประกอบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
1. การมีวิสัยทัศน์	2.61	0.57	ปานกลาง	4.08	0.51	มาก
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	2.58	0.57	ปานกลาง	4.42	0.56	มาก
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	2.40	0.51	น้อย	4.24	0.40	มาก
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	2.57	0.51	ปานกลาง	4.19	0.47	มาก
5. การทำงานเป็นทีม	2.31	0.45	น้อย	4.31	0.38	มาก
โดยรวม	2.49	0.52	น้อย	4.25	0.46	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.49) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความคิด สร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.25) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.3 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว Module 3 การ คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Module 4 การมีความคิดสร้างสรรค์ และ Module 5 การมีวิสัยทัศน์ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักการ						
1.1 ความชัดเจนของหลักการ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
1.2 ความสำคัญของหลักการ	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
1.3 การนำไปใช้	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์						
2.1 เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 ความครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระ						
3.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.2 การจัดเรียงเนื้อหาสอดคล้องกับองค์ประกอบ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 เนื้อหากับระยะเวลา	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 Module 1 การทำงานเป็นทีม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 Module 2 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.6 Module 3 การคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.7 Module 4 การมีความคิดสร้างสรรค์	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.8 Module 5 การมีวิสัยทัศน์	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 การฝึกอบรม (Training)	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 การศึกษาดูงาน (Site Visit)	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล						
5.1 การประเมินผลก่อน ระหว่าง และ หลังการพัฒนา	4.60	0.55	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5.2 การประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วมการพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.74	0.37	มากที่สุด	4.77	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ซึ่งผลการประเมิน โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ 4.77 ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน และตัวชี้วัดได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์มี 4 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 4 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวมี 4 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มี 4 ตัวชี้วัด และ 5) องค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีม มี 5 ตัวชี้วัดรวม 21 ตัวชี้วัด ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Robinson (2007) ได้สรุปว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) มีการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มีความคิดสร้างสรรค์ 3) มีอิสระในการคิด 4) เน้นการทำงานร่วมกัน และ 5) คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

6.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์การเป็นผู้บริหารจะความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่นๆ อย่างมีวิสัยทัศน์กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจมีความคิดสร้างสรรค์ หาแนวทางใหม่ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่างๆ ในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่างๆ ในองค์กรให้มีความง่ายคล่องตัวและยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.3 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1

การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว Module 3 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Module 4 การมีความคิดสร้างสรรค์และ Module 5 การมีวิสัยทัศน์ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ 4.77 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา มีสุข (2552) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู หมายถึง ระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีทางแนวทางเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) ที่ได้วิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโปรแกรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีค่าความสอดคล้องอยู่ ระหว่าง 0.67–1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เกิดองค์ความรู้ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การทำงานเป็นทีม

ภาพที่ 1 โปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อเชื่อมโยงการทำงานในหน่วยงานให้สำเร็จ ล่วงตามนโยบายของผู้บริหารระดับสูงหรือนโยบายของหน่วยงาน ดังนั้น จึงควรได้รับการสนับสนุน การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากผู้บริหารต้นสังกัดและผู้บริหารระดับสูงของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนา ไว้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนในแผนงาน โครงการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระยะและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

8.2.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการ พิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหรือวิทยฐานะที่สูงขึ้น และใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการ ประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อใช้เลื่อนเงินเดือน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร วิทยาลัยในสังกัดอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่าง กันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อีกอย่างเป็นระยะๆ เพื่อใช้ เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่อง เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์และปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหาและไม่หลงทาง

8.3.3 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลและแนวทาง เพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิง ปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

9. บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). **สุดยอดภาวะผู้นำ : Super Leadership**. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.
- บุณรดา ทรงบุญศาสตร์. (2559). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา มีสุข. (2552). **ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2553). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). **ภาวะผู้นำและความขัดแย้ง**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Puccio, G. J., Murdock, M. C., & Mance, M (2007). **Creative leadership: Skills that drive change**. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Robinson, K. (2007). **The Principles of Creative Leadership**. New York : McGraw-Hill.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบน
เพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย*

CAUSAL FACTORS INFLUENCING LOYALTY TO BUY NATURAL SKINCARE
PRODUCTS ON LALIL FACEBOOK PAGE OF CONSUMERS IN THAILAND

ปภาวรินทร์ ศิริรักษ์¹, สุมามัลย์ ปานคำ²
Papawarin Sirirak¹, Sumaman Pankham²
วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต^{1,2}
College of Digital Innovation Technology, Rangsit University^{1,2}
Email : sumaman.p@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil และพักอาศัยในประเทศไทย จำนวน 428 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1. โมเดลความสัมพันธ์ที่เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า 2) ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า 3) ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า 4) ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ 5) ด้านการรับรู้คุณค่า 6) ด้านความภักดี สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 486.28, ค่าองศาอิสระ (df) = 354, ค่า CMIN/df = 1.37, ค่า GFI = 0.92, ค่า AGFI = 0.90, ค่า SRMR = 0.04, ค่า RMSEA = 0.03 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = 0.92 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้ร้อยละ 92 ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณค่าด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้าด้านการรับรู้คุณภาพบริการด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความภักดี; ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติ; เฟซบุ๊ก; ปัจจัยเชิงสาเหตุ

ABSTRACT

The objectives of this article were to validate the consistency of a causal relationship model of loyalty and to study causal factors influencing loyalty to buying natural skincare products on the Lalil Facebook Page of consumers in Thailand. The tools used in the research were online questionnaires. The sample group consisted of 428 people who have a loyalty to buying natural skincare products on the Lalil Facebook Page of consumers in Thailand. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, and the structural equation model.

The results of the research showed that the causal relationship model of variables consists of 6 components. 6) brand loyalty, as well as an empirical data-driven model. The statistics showed the Chi-square statistics goodness fit test $(\chi^2) = 486.28$, degrees of freedom (df) = 354, CMIN/df = 1.37, GFI = 0.92, AGFI = 0.90, SRMR = 0.04, RMSEA = 0.03. The final predictive coefficient was 0.92, indicating that the variables in the model can explain loyalty to buying natural skincare products on Lalil Facebook Page by 92 percent, brand experience, perceived value, brand image, perceived quality, and brand awareness influence loyalty to buying natural skincare products on Lalil Facebook Page, respectively.

Keywords : Brand loyalty; Skincare products Natural; Facebook; Causal factors

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของผู้คนในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตที่ได้เข้ามาสร้างบทบาทต่าง ๆ ทำให้มูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติได้รับความสนใจในกลุ่มของคนสร้างตราสินค้าผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติอย่างมาก ทำให้ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากชาตินั้นเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งในโลกยุคปัจจุบันอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อสร้างประสบการณ์การเลือกซื้อสินค้าให้ตอบโจทย์กับลูกค้าได้ด้วยช่องทางใหม่ๆ (Brand Buffet, 2563)

สถานการณ์ที่มีไวรัสโควิด19 (COVID-19) ทำให้การใช้บริการทางสังคมออนไลน์นั้นได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งการใช้งานบนโลกออนไลน์ 3 อันดับแรก ก็คือการใช้โซเชียลมีเดีย (Social Media) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook), ไลน์ (Line), อินสตาแกรม (Instagram) คิดเป็นร้อยละ 91.2 รองลงมาคือ ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ คิดเป็น ร้อยละ 71.2 และค้นหาข้อมูลออนไลน์ (Online) คิดเป็นร้อยละ 70.7 ซึ่งจากตรงนี้ทำให้ได้ว่าคนไทยส่วนใหญ่ใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet) ไปด้วยความบันเทิงมาเป็นอันดับต้น ๆ (สำนักงานพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์, 2563)

ยุคดิจิทัลโซเชียลมีเดีย (Social Media) จึงมีความสำคัญอย่างมากในการเป็นสื่อกลางของการทำการตลาดระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค เราจึงมักเห็นโฆษณาผ่านทุกสื่อออนไลน์ (Online) ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลที่ผู้บริโภคสนใจ นอกจากนี้ยังช่วยดึงดูดและทำให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรม

ซื้อ ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนเพื่อความสวยงาม ดังนั้นตราสินค้า ลลิล (Lalil) จึงได้คิดค้นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติเพื่อให้ตอบโจทย์ผู้บริโภค โดยมองถึงหลักความปลอดภัยด้วยการใช้ส่วนผสมหลักจากธรรมชาติ และการให้ข้อมูลที่ผู้บริโภคจะได้รับอย่างถูกต้องและชัดเจน โดยสื่อสารในรูปแบบการโฆษณาบนเพจเฟซบุ๊ก

ลลิล (Lalil) เป็นตราสินค้าไทยที่เป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติ ลลิล (Lalil) ก่อเกิดจากความปรารถนาที่จะสร้าง "ของขวัญที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน" ของขวัญที่จะช่วยให้ทุกคนหันมาปรนนิบัติผิวให้ผ่อนคลาย ซึ่งผู้คนในยุคปัจจุบันจะมีความเข้าใจเลือกเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้เหมาะกับไลฟ์สไตล์และใส่ใจกับสุขภาพของตน โดยผู้บริโภคจะตระหนักถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสารเคมีอันตรายบางชนิดที่ผสมอยู่ในผลิตภัณฑ์ดูแลผิวทั่วไป และผู้บริโภคจะต้องการหาผลิตภัณฑ์บำรุงผิวที่ดีที่สุดให้สำหรับตัวเอง ดังนั้น ลลิล (Lalil) จึงได้คำนึงถึงและคัดสรรส่วนผสมหลักจากธรรมชาติที่ดีที่สุด และเชื่อถือได้ จึงได้ก่อกำเนิดแบรนด์ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติที่อ่อนโยนซึ่งมีประสิทธิภาพ รวมถึงยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปราศจากสารเคมีอันตรายทุกชนิด และตราสินค้าลลิล (Lalil) หวังว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติของ ลลิล (Lalil) จะเป็นของขวัญที่ทำให้ทุกคนใช้ชีวิตแบบที่คุณรัก ตั้งคำขวัญของตราสินค้าที่กล่าวว่า Live a life I love. (Lalil, 2021)

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil มีหลายปัจจัย ได้แก่ ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า (Brand Experience) ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า (Brand Awareness) ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า (Brand Image) ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ (Perceived Quality) ด้านการรับรู้คุณค่า (Perceived Value) และด้านความภักดี (Brand Loyalty) ซึ่งถ้าผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติสามารถสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก จะทำให้อุปสงค์ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์เพื่อสร้างการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

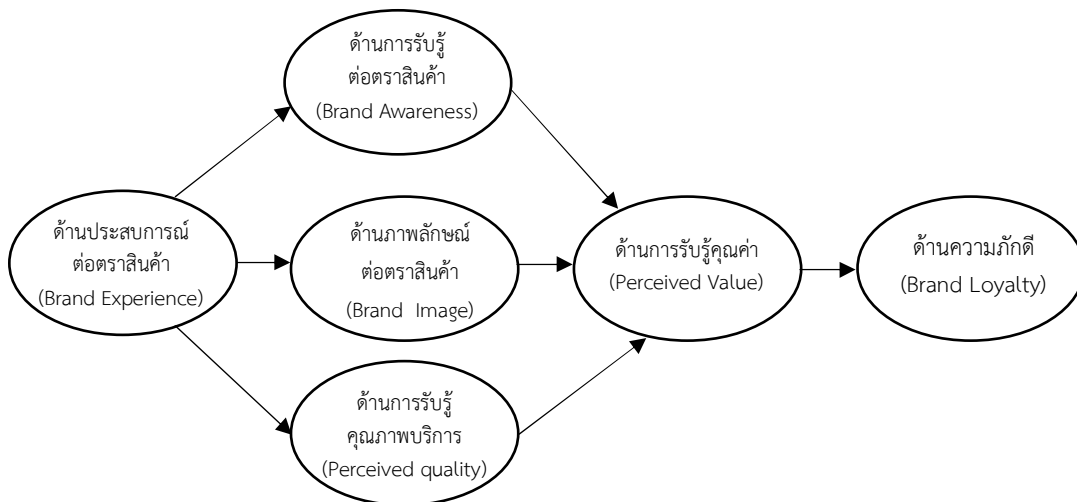
3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

3.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Hyeon Mo Jeon and Se Ran Yoo (2021) มาปรับปรุงและพัฒนาโดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้แก่ ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า (Brand Experience) ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า (Brand Awareness) ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า (Brand Image) ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ (Perceived quality) และด้านการรับรู้ราคา (Perceived Value) ว่ามีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย ดังรูปที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

(ที่มา: Hyeon Mo Jeon and Se Ran Yoo., 2021)

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil และพักอาศัยในประเทศไทย จำนวน 27,047 คน (ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2564) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil และพักอาศัยในประเทศไทยจำนวน 428 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Causal Structural-Models with Latent Variable) Kline, (2011); นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมควรอยู่ใน 10-20 เท่าต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้หรือตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้จากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, 1983) จึงจะถือว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 30 ตัวแปร ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 300 คนขึ้นไป

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำถามคัดกรองเบื้องต้น ได้แก่ ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalilหรือไม่สถานที่พักอาศัยจำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalilของผู้บริโภคในประเทศไทย โดยข้อความคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า 2) ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า 3) ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า 4) ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ 5) ด้านการรับรู้คุณค่า และ 6) ด้านความภักดี จำนวน 30 ข้อ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) ได้ IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มลูกค้าที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการคำนวณของครอนบัก (Cronbach's Alpha) พบว่า ความเชื่อมั่นด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า = 0.71, ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า = 0.72, ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า = 0.77, ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ = 0.80, ด้านการรับรู้คุณค่า = 0.75, ด้านความภักดี = 0.80 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010)

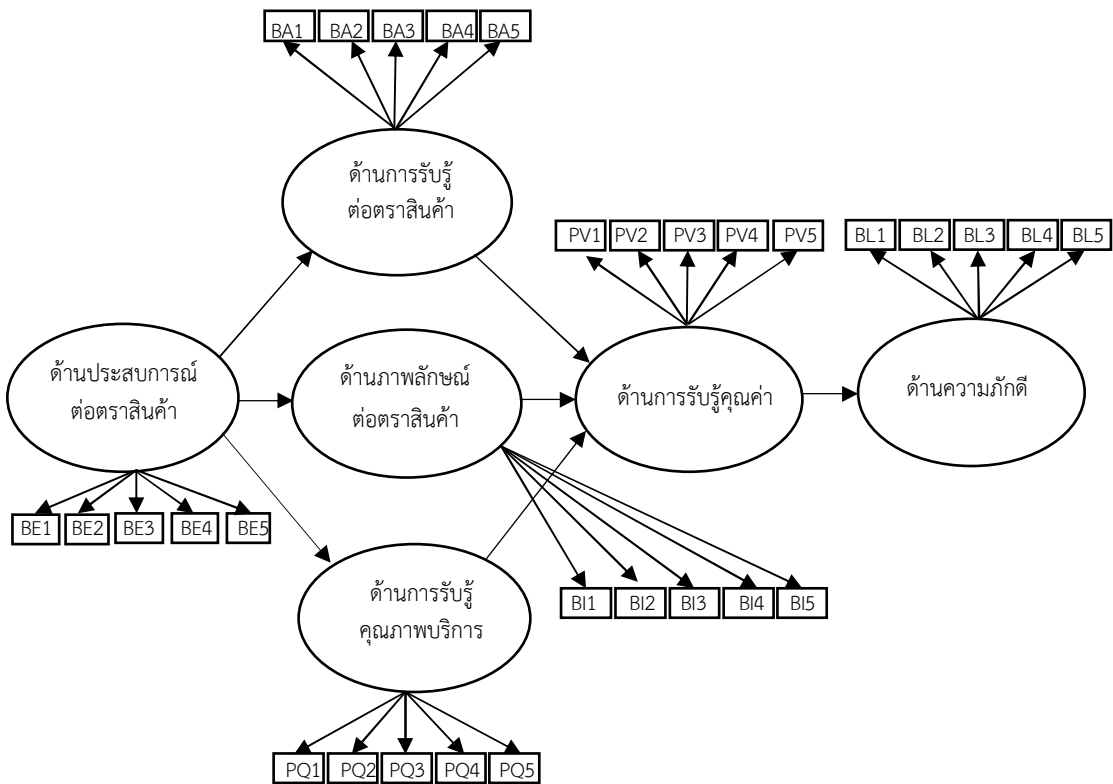
การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil และพักอาศัยในประเทศไทยโดยมีข้อความคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ (1) ท่านเคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil หรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ (2) สถานที่พักอาศัย ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าต่างประเทศ ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากการแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์บนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ในช่วงเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ 2565 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 437 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 428 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และทิศทางว่าเป็นอย่างไร จากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้ อ้างอิงมีการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

5.1.1 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของ Hyeon Mo Jeon and Se Ran Yoo, (2021) มาพัฒนาและปรับปรุง พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า 2. ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า 3. ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า 4. ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ 5. ด้านการรับรู้คุณค่า และ 6. ด้านความภักดี โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทยดังภาพที่ 2

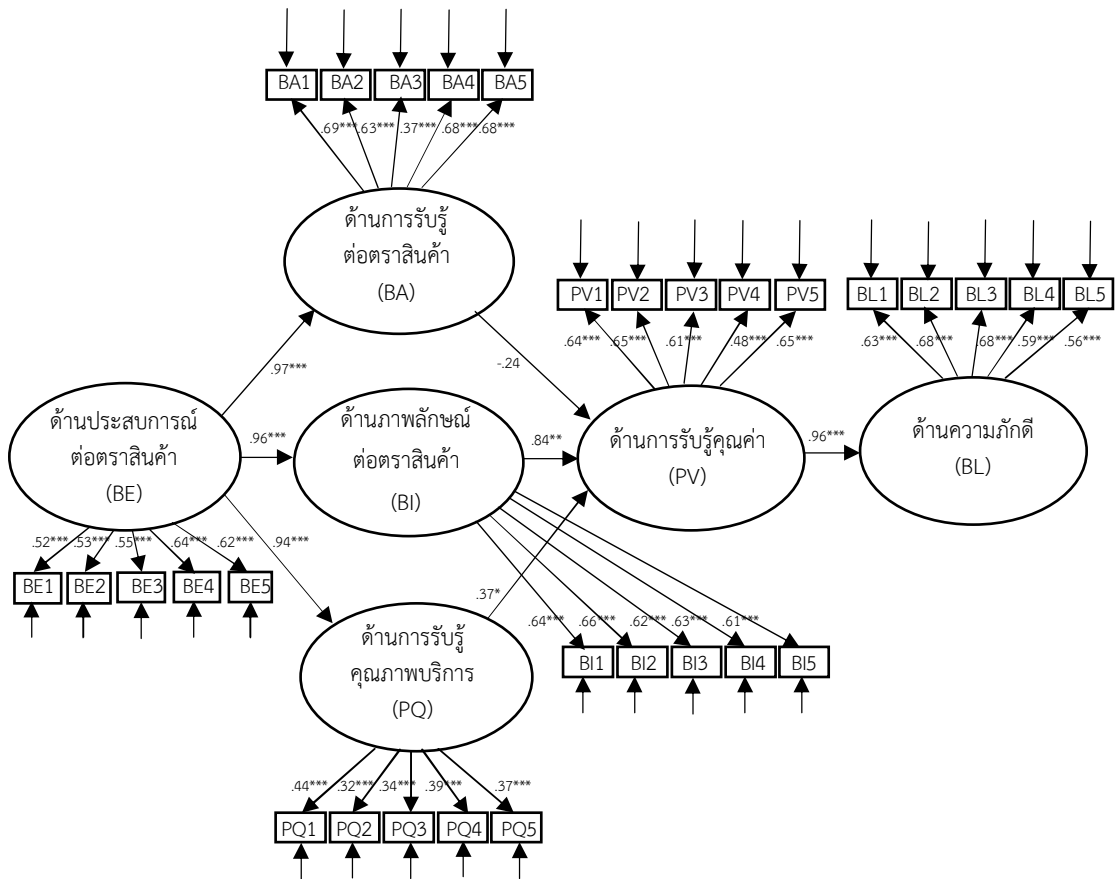
ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

5.1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df) = 1.37 ค่าดัชนี GFI = 0.93, AGFI = 0.90, CFI = 0.97 และ TLI = 0.97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 ค่า RMSEA = 0.03 ค่า SRMR = 0.04 เป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า RMSEA และ ค่า SRMR ต้องมีค่า

น้อยกว่า 0.08 และค่า Hoelter = 351 เป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า Hoelter ต้องมีค่ามากกว่า 200 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย

5.2.1 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่าความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่า ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.96 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังภาพที่ 3

$$\chi^2 = 486.29, \text{CMIN/df} = 1.37, \text{GFI} = 0.93, \text{AGFI} = 0.90, \\ \text{CFI} = 0.97, \text{SRMR} = 0.04, \text{RMSEA} = 0.03$$

ภาพที่ 3 ค่าสถิติของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย (โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

5.2.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคใน ประเทศไทย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีผลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil

ตัวแปร	ตัวแปรแฝงภายใน														
	BA			BI			PQ			PV			BL		
แฝง	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ภายนอก															
BE	.97**	-	.97**	.96**	-	.96**	.94**	-	.94**	-	.35	.35	-	1.33	1.33
	*		*	*		*	*		*						
BA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-.24	-	-.24	-	.23	.23
BI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.84**	-	.84**	-	.36	.81
PQ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.37*	-	.37*	-	.36	.36
PV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.96***	-	.92***
R ²	0.93			0.93			0.89			0.91			0.92		

หมายเหตุ***p < .001 หรือ *p < 0.05 DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพล รวม, BE = ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า, BA = ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า, BI = ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า, PQ = ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ, PV = ด้านการรับรู้คุณค่า, BL = ด้านความภักดี และ R² =ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านการรับรู้คุณค่าเท่ากับ 0.96 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้าเท่ากับ 1.33 นอกจากนี้ด้านการรับรู้คุณค่า ได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านภาพลักษณ์ของตราสินค้า มีขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.84 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้าเท่ากับ 0.35 อีกทั้งด้านการรับรู้คุณภาพบริการได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า มีขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.94 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ด้านภาพลักษณ์ของตราสินค้าได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า มีขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.96 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการรับรู้ต่อตราสินค้าได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า มีขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.97 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

6.1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคใน ประเทศไทย ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า 2) ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า 3) ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า 4) ด้านการรับรู้คุณภาพ

บริการ 5) ด้านการรับรู้คุณค่า และ 6) ด้านความภักดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hyeon Mo Jeon and Se Ran Yoo., (2021) และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 486.28, ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.37, ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 354, ค่า GFI เท่ากับ 0.92, ค่า AGFI เท่ากับ 0.90, ค่า SRMR เท่ากับ 0.04, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.03 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์สอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แร่งสูงเนิน, 2554) ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08

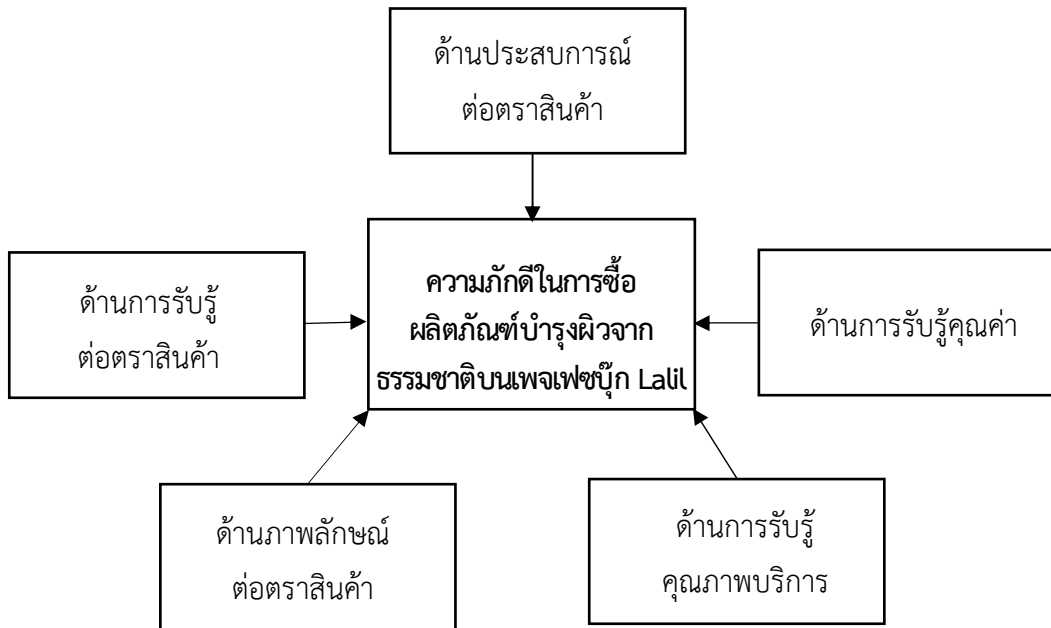
6.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ของผู้บริโภคในประเทศไทย ดังนี้

6.2.1 ปัจจัยด้านความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่ามากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคทราบว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ที่มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพและมีราคาที่ถูกลงกว่าผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติของตราสินค้าอื่น นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ราคาคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป รวมถึงความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ เช่น การได้โปรโมชันส่วนลดและยังมีราคาที่เหมาะสมตามสถานะเศรษฐกิจอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬี เมย์ มิ่งเจริญ (2563) ได้ศึกษาอิทธิพลการรับรู้คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความภักดีในการใช้บริการซื้อบัตรโดยสารผ่านเว็บไซต์สายการบินไทยของผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่าด้านการรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อความภักดีในการใช้บริการซื้อบัตรโดยสารผ่านเว็บไซต์สายการบินไทยของผู้บริโภคในประเทศไทย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพมณี ภารุงโรจน์รัตน์ และทิพย์รัตน์ เลหาวิเชียร (2560) ได้ศึกษาคุณภาพการบริการและกรอบการศึกษาเชิงประจักษ์ พบว่า การรับรู้คุณค่าของลูกค้า จะส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าซึ่งกรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ขึ้นมานี้ นับเป็นขั้นตอนแรกของการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ด้านคุณภาพการบริการต่อไป

6.2.2 ปัจจัยด้านความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากปัจจัยด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า เนื่องจากผู้บริโภคมียุทธศาสตร์ที่ดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี จันทระประภาพรและสวัสดี วรรณรัตน์ (2563) ได้ศึกษาสมการโครงสร้างอิทธิพลของประสบการณ์ตราสินค้าและความไว้วางใจในตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้า: บริษัทตัวแทนอสังหาริมทรัพย์ในตลาดอสังหาริมทรัพย์มือสองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ตราสินค้า ความไว้วางใจในตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าอยู่ในระดับสูงในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดารณี เกตุขมภู และชนิษฐา ทองเชื้อ (2564) ได้ศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ตราสินค้าและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่าโมเดลอิทธิพลของประสบการณ์ตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสำหรับมหาวิทยาลัยที่ได้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ 6 ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ประกอบด้วย 1) ด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า 2) ด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า 3) ด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า 4) ด้านการรับรู้คุณภาพบริการ 5) ด้านการรับรู้คุณค่า 6) ด้านความภักดี ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalilของผู้บริโภคในประเทศไทย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 บริษัทควรมีการวางแผนงานการตลาด พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน และวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญและทำให้เกิดความมั่นใจและเชื่อใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค อันได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ต่อตราสินค้า และปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพบริการ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 บริษัทที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติควรให้ความสำคัญและพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil อันได้แก่ปัจจัยด้านประสบการณ์ต่อตราสินค้า ปัจจัยด้านการรับรู้ต่อตราสินค้า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของตราสินค้า ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพบริการ และปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่า เป็นต้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ ว่ามีปัจจัยใดอีกบ้างที่ส่งผลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวจากธรรมชาติบนเพจเฟซบุ๊ก Lalil ได้แก่ ด้านคุณภาพสินค้า ด้านความไว้วางใจ และด้านทัศนคติ เป็นต้น

9. บรรณานุกรม

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- จูลี่ เมย์ มิ่งเจริญ. (2563). อิทธิพลการรับรู้คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความภักดีในการใช้บริการซื้อบัตรโดยสารผ่านเว็บไซต์สายการบินไทยของผู้บริโภคในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*. 24(3). 179-192.
- ดารณี เกตุชมภู และชนิษฐา ทองเชื้อ. (2564). อิทธิพลของประสบการณ์ตราสินค้าและความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 10(1). 1-11.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพมณี ภารุ่งโรจน์รัตน์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร (2560). คุณภาพการบริการและกรอบการศึกษาเชิงประจักษ์. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*. 14(1). 26-37.
- นลินี จันทระประภาพร และสวัสดี วรรณรัตน์ (2563). สมการโครงสร้างอิทธิพลของประสบการณ์ตราสินค้าและความไว้วางใจในตราสินค้าต่อความภักดีในตราสินค้า: บริษัทตัวแทนอสังหาริมทรัพย์ในตลาดอสังหาริมทรัพย์มือสองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 40(4). 1-15.
- บริษัท สกินไบโอเทค (ประเทศไทย) จำกัด. (2563). *แนวโน้มการตลาดเครื่องสำอางธรรมชาติ*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2564. จาก <http://www.skinbiotechthai.com/>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). *Insights ผู้บริโภคไตรมาสแรก 2020*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.marketingoops.com/digital-life/digital-2020-april-global-statshot-report/>
- Brand Buffet. (2563). *ถึงเวลาแบรนด์ความงามต้องปรับตัวครั้งใหญ่ เมื่อโควิด-19 ทำพฤติกรรม 'ความสวย' เปลี่ยนไป*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2020/07/beauty-product-trends-after-covid19/>
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis*. 7th ed. New York : Pearson.
- Hoelster, J. W. (1983). The Analysis of Covariance Structures: Goodness-of-Fit Indices. *Sociological Methods and Research*. 11(3). 325-344.

Jeon, H.M., & Yoo, S.R. (2021). The relationship between brand experience and consumer-based brand equity in groceries. **Service Business**. 15(4). 369-389.

Kline, R.B. (2011). **Principles and Practice of Structural Equation Modeling**. 3rd ed. New York, NY : The Guildford Press.

Lalil. (2021). **About Lalil**. Retrieved 25 November 2022. From https://www.lalil.com/index_line.php/about-lalil

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*
DEVELOPMENT OF THE GUIDELINES OF STUDENT COUNCIL OPERATIONS
IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

สุพัตรา ปิดจะยัง¹, ธัชชัย จิตรนันท์²
Suphattra Pidjayang¹, Thatchai Chittranun²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : suphattra.pidjayang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียน จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับค่าความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐ และเอกชน การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน และการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2. แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐ และเอกชน และ 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; การดำเนินงาน; สถานักเรียน

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1. to study the current condition and desirable condition of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham 2. to develop guideline Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The samples of research were consisted of school directors, teachers advisor of student council and student council presidents 126 people. The research instruments consisted of questionnaire, Interview form and guideline assessment form. The data were analyzed by mean, percentage and standard deviation.

The findings revealed that: 1. Studying the current condition, desirable condition, and the needs of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham found that the current condition Overall average is moderate, the desirable condition was generally at high, and the sorted by priority needs index ($PNI_{modified}$) from most to least: Building a network of student council cooperation with communities/organizations public and private sectors, The participation of the Student Council in promoting and supporting school activities, Student Council Performance, and Supporting Student Council and Democracy in Schools. 2. The guideline Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham including 4 compositions: 1) Supporting Student Council and Democracy in Schools, 2) The participation of the Student Council in promoting and supporting school activities, 3) Building a network of student council cooperation with communities/organizations public and private sectors, and 4) Student Council Performance. The result of Development of the Guidelines of Student Council Operations in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham was appropriate at the highest level and the possibility was at the highest level.

Keywords : Guideline; Operations; Student Council

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญต่อผู้เรียน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลและพลังสำคัญของชาติในการสืบทอดความเป็นชาติศาสนา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่จะต้องมีการร่วมมือกันในการขับเคลื่อน เช่น ความร่วมมือให้เกิดสังคมแห่งความเอื้ออาทรบนสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีกลไกในการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน เสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้เข้มแข็งเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการ

พัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ พร้อมก้าวสู่สากล การดำเนินงานสถานักเรียนเปรียบเสมือนเวทีสำหรับฝึกให้นักเรียนเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริงคือรู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และช่วยแบ่งเบาภาระของครูได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มุ่งเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรปัจจุบันที่มุ่งเน้นความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติตั้งนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียนสู่สถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

สถานักเรียน (Student Council) เป็นกิจกรรมที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้รู้จักการมีส่วนร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และเรียนรู้การเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นแนวคิดเดิมของ จอห์น ดิวอี้ นักปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กจะต่างกันไปตามประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม บรรยากาศประชาธิปไตย และสังคมที่เปิดโอกาสให้เด็กทำในสิ่งที่ชอบ จะทำให้เด็กพัฒนาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว สถานักเรียนจึงเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยและนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องกระบวนการประชาธิปไตย วิถีประชาธิปไตย การเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาโรงเรียน จึงใช้กระบวนการประชาธิปไตยอันเป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน เป็นกลไกในการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ซึมซับ และคุ้นเคยกับความเป็นประชาธิปไตย มีคารวธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม ในการสร้างความสงบสุขในสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชนไปจนถึงสังคมและประเทศ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสถานักเรียนและใช้เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความองอาจด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

งานสถานักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาที่ผู้บริหาร และครูต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเป็นภารกิจหลักเพราะว่าเป็นนโยบายโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการที่มอบให้โรงเรียนดำเนินการจัดเป็นแผนปฏิบัติงานโรงเรียนเพื่อที่จะมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถและวิชาการช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทำให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัดตามความสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีรู้จักการทำงานร่วมกันสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย (ภิญโญ เฟ็งดา, 2550) ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะสถานศึกษาจึงควรพัฒนานักเรียนให้ได้เรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาสังคมไทย โดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นกลไกในการสร้างประสิทธิภาพความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นธรรม สันติวิธี ความเป็นผู้มีจิตอาสา และความพอเพียงในสังคมตั้งแต่สังคมระดับโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนจนถึงสังคมใหญ่ระดับประเทศ สภา

นักเรียนที่จัดตั้งขึ้นจะเป็นองค์กรหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ให้ความเป็นผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีโรงเรียนหลายแห่งประสบผลสำเร็จ ทางด้านการดำเนินงานสถานักเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ หรือการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติก็ตาม แต่พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนไม่ชัดเจนและเป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับกิจกรรมสถานักเรียนไม่มากเท่าที่ควร สืบเนื่องจากการเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมามีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 35 โรงเรียน แต่มีเพียง 7 โรงเรียนเท่านั้น ที่เข้าร่วมการแข่งขันรายการกิจกรรมสถานักเรียน (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2562) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียนไม่มากเท่าที่ควร หรือบางแห่งยังขาดการบริหารจัดการเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อจะได้ส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียนให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง เกิดความยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน และโรงเรียน

จากความสำคัญและที่มาของปัญหา ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่โรงเรียนที่มีความสนใจจะจัดกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียน ใช้ยึดเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนางานสถานักเรียนให้เกิดความเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3.2 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียน และประธานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 126 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1)แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 2)แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งสร้างขึ้นมาจากการศึกษาเกณฑ์การประเมินโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 องค์กรประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ รวมทั้งผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยข้อคำถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน 3) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามผ่านระบบ Google form และจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อม QR CODE สำหรับการเข้าไปตอบแบบสอบถาม ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อลงในระบบ AMSS แจ้งไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2) การศึกษาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยลงพื้นที่สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ในด้านการดำเนินงานสถานักเรียนดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง 3) ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน โดยนำร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)การวิเคราะห์ข้อมูล 1)วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย เป็น 5 ระดับ2)การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานสถานักเรียนในระยะที่ 1 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง PNI_{modified} (Modified Priority Needs Index) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) 3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ไปออกแบบยกร่างแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 4) ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้

ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ
ดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) สภาพที่พึงประสงค์
โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานสภ
านักเรียนของโรงเรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กรภาครัฐ และเอกชน องค์ประกอบที่ 2
การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนองค์ ประกอบที่ 4
ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน และองค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ
ประชาธิปไตยในโรงเรียน

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และ 60 แนวทาง
มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ที่มาของสถานักเรียน
สอดคล้องกับกระบวนการประชาธิปไตย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานักเรียน
และการบูรณาการสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมสถานักเรียน โดยมีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน
21 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของ
โรงเรียนประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถานักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนการ
ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตามวิถี
ประชาธิปไตย สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8
ประการ สถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมสิทธิเด็ก 4 ประการสถานักเรียนดำเนินการ
จัดกิจกรรมส่งเสริมประเทศไทย 4.0/ความเป็นประชาคมอาเซียน/ความเป็นพลโลก สถานักเรียนมี
การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/สนับสนุนการเลือกตั้ง สถานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม
โดยการนำหลักธรรมาภิบาลสู่การปฏิบัติสถานักเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริม/มีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในโรงเรียนและชุมชน และสถานักเรียน
ดำเนินการประเมิน สรุปและรายงานผล การจัดโครงการ/กิจกรรมโดยมีแนวทางการดำเนินงานสภ
านักเรียน 18 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/ องค์กร
ภาครัฐ และเอกชน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการ

ดำเนินงานในการสร้างเครือข่าย การทำงานระหว่างสถานักเรียนกับเครือข่ายต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ/ด้านทรัพยากร (จากชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน) เพื่อดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน สถานักเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย และสถานักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประเทศโดยมีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 14 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถานักเรียนมีผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียนที่เป็นเลิศ (Best Practice) วิธีการทำงานที่ดีที่สุดในเรื่องนั้นๆ มีนวัตกรรม ระบบบริหาร วิธีการ ให้บรรลุเป้าหมายระดับสูงสุด ปฏิบัติต่อเนื่อง มีหลักฐานสนับสนุนแสดงถึงผลงานหรือความสำเร็จ และมีผลงานดีเด่นรางวัลของสถานักเรียนโดยมีแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน 2 แนวทาง

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมสถานักเรียน การไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองอย่างจริงจัง สถานักเรียนไม่มีระเบียบ/ข้อบังคับ/ธรรมเนียมด้วยสถานักเรียนของโรงเรียนที่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมด้านงบประมาณในการดำเนินงานของสถานักเรียนอย่างเพียงพอ คุณครูที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน ไม่มีคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนเพื่อให้ครูที่ปรึกษาสถานักเรียนได้ศึกษาเป็นแนวทาง ส่งผลให้คุณครูที่ปรึกษาขาดความมั่นใจในการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แก่สถานักเรียน อีกทั้งขาดการประสานงานกับชุมชนและเครือข่ายภายนอก ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีแนวปฏิบัติในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานักเรียนที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาธิป สำเร็จ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 4 ประชากรสำหรับตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 4 จำนวน 180 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหาร ครู ที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียนจำนวน รวมประชากรทั้งสิ้น 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูล คือ แบบสอบถามของแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัย สภาพการบริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ แป้นพุดเย็น (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแซ้มวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแซ้มวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร มีการพัฒนาการดำเนินงานที่ครอบคลุมในการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน คือการพัฒนาการดำเนินการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ บูรณาการความรู้ และพฤติกรรมหรือวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมด้านจิตอาสาและประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ปัญหาการดำเนินงาน คือคณะกรรมการสถานักเรียนขาดความเป็นผู้นำ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานสถานักเรียน และยังไม่มี การจัดตั้งศูนย์เครือข่ายความร่วมมือประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน อย่างเป็นรูปธรรม

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมสถานักเรียน เป็นการฝึกฝนนักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการฝึกตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักเคารพกฎหมาย คำสั่ง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การทำงานร่วมกับหมู่คณะ รู้จักการวางโครงการดำเนินงานและประสานงานกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม เป็นการเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองดีในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะคิด และความประพฤติของนักเรียน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (2564) ที่มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง สอดคล้องกับสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2562) กล่าวว่า สภาพนักเรียนเป็นรูปแบบของกิจกรรมนักเรียนที่ปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีประชาธิปไตย เป็นกลไกสำคัญในการฝึกให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีกิจกรรมการเลือกตั้งและการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานักเรียนที่ถูกต้อง ให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วย คาวจรรยา สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมไปถึงหลักธรรมาภิบาล การมีจิตสาธารณะ การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และสอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาธิป สำเร็จ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการ

บริหารงานสถานักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรสำหรับตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและครู ของโรงเรียนแต่ละโรงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 180 โรง จำแนกเป็นผู้บริหาร ครูที่ปรึกษากิจกรรมสถานักเรียนจำนวน รวมประชากรทั้งสิ้น 360 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ตั้งนี้ องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน และองค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนการทำงานของสถานักเรียน เนื่องจากจะช่วยเติมเต็มให้กิจกรรมสถานักเรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สมเดช เกิดอ่วม ที่พบว่า การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนต้องเป็นไปแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการจัดทำโครงการลงนามบันทึกข้อตกลงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ วันฤดี ปุยะติ อ่างถึงใน (ธนวรรณ สุวรรณपाल, 2563) กล่าวว่า การให้ความร่วมมือและการประสานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน ชุมชน ภาครัฐและเอกชน มีส่วนทำให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว หากมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จะทำให้โรงเรียนมีทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอในการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ ชุมศรี (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการพัฒนาโรงเรียน ควรสร้างเครือข่ายสถานักเรียนในโรงเรียน เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของสถานักเรียน และเปิดโอกาสให้สถานักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาโรงเรียน ด้านการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนปัญหา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยสถานักเรียน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายสถานักเรียนระหว่างโรงเรียน และสนับสนุนสถานักเรียนในการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

6.2 แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และ 60 แนวทาง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชน และองค์ประกอบที่ 4 ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ ใจปวน

(2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซางการศึกษาจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มมาตรการพัฒนาผลงานสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ และผลการตรวจสอบกลยุทธ์พบว่าทุกกลยุทธ์ผ่านฉันทามติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวรรณ สุวรรณपाल (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานสภานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานสภานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสภานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน องค์กร ภาครัฐและเอกชน และ 4) ผลการปฏิบัติงานของสภานักเรียนที่เป็นเลิศ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามผู้วิจัยได้เกิดองค์ความรู้พอสรุปได้ดังนี้ สภานักเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำ ที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยและนำหลักธรรมาภิบาลมาดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนจะต้องขับเคลื่อนให้มีการดำเนินกิจกรรมสภานักเรียน จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบแนวทางการดำเนินงานสภานักเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการทำงานสถานักเรียน ทั้งในด้านการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน / องค์กรภาครัฐและเอกชนกิจกรรมสถานักเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอยู่เสมอ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะของผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานจะต้องช่วยเหลือสนับสนุนในการขับเคลื่อนและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและกำกับ ติดตาม รวมถึงประเมินผลให้สถานักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้ปฏิบัติงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนสามารถนำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนได้ โดยในการออกแบบกิจกรรมต่างๆ จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของสถานักเรียนควบคู่ไปกับนโยบายหรือเป้าประสงค์ของสถานศึกษาเนื่องจากแต่ละสถานศึกษามีนโยบาย เป้าประสงค์ หรือบริบทที่แตกต่างกัน

8.2.2 ผู้บริหารการศึกษาตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป สามารถนำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามไปเผยแพร่ให้แก่โรงเรียนต่างๆ ในสังกัดได้นำไปประยุกต์ใช้ โดยจะต้องมีการกำกับและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเนื่องจากสถานศึกษาหลายแห่งยังส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนไม่ชัดเจนและเป็นระบบ ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดการส่งเสริม สนับสนุน สังเกตจากจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน รายการกิจกรรมสถานักเรียน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีจำนวนสถานศึกษาที่เข้าร่วมแข่งขันน้อยเมื่อเทียบกับการแข่งขันในรายการอื่นๆ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ทั้งในด้านของประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการนำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาแห่งอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนให้มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนต่อไป

8.3.2 ควรมีการขยายขอบเขตของการวิจัย ที่ครอบคลุมแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- ชนาธิป สำเร็จ. (2560). แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานสถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. การพัฒนาหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 สถาบันพัฒนา ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนวรรณ สุวรรณपाल. (2563). รูปแบบการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิเชษฐ์ ใจปวน. (2560). กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภิญโญ เฟื่องดา. (2550). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วันฤดี ปุยะติ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมเดช เกิดอ่วม. (2546). การพัฒนากลยุทธ์ด้านกิจการนักเรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านหนองหลวง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- สมพงษ์ แป้นพุดเย็น. (2555). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนวังแวมวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2564. มหาสารคาม : หยกศึกษาศาสตร์และการพิมพ์.
- _____. (2551). สถานักเรียน หลักการและแนวทางในการดำเนินงาน(ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสระ ชุมศรี. (2562). การพัฒนาการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี
สำนักเรียนดีเด่นหนกกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย*
GUIDELINE IN DEVELOPMENT OF FACTORS AFFECTING THE ACADEMIC
ACHIEVEMENTS OF THE PALI LEARNING STUDENTS IN EXCELLENT PALI
LEARNING CENTER UNDER CENTRAL REGION SANGHA ADMINISTRATION
OFFICE, WAT PHADHAMMAKAYA PARIYATIDHAMMA SCHOOL

สิรินุช บุสโร¹, อินธา ศิริวรรณ², ระวิง เรืองสังข์³
Sirinuch Busaro¹, Intha Siriwan², Ravi Rueangsang³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3}
Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2,3}
Email : usirinuch@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลีสำนักเรียนดีเด่นหนกกลาง 3. เสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย และประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ นักเรียนนักเรียนบาลีชั้นประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ธ.9 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 622 รูป/คน โดยใช้สถิติคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านโรงเรียน ด้านผู้สนับสนุนมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน ปลูกฝังทัศนคติ สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนบาลีให้กำลังนักเรียนด้วยรางวัล คำชื่นชมให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นทีม ควบคุมดูแลการใช้สื่อของนักเรียนปรับหลักสูตรบาลีให้มีการเรียนพระไตรปิฎกบูรณาการการสอนนักเรียนเตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียนฝึกจับแ่งคิดที่ถูกต้องแนะนำการอยู่ร่วมกันกับหมู่คณะ 2) ด้านโรงเรียนอบรมครู คัดเลือกครูที่มีคุณภาพมีสวัสดิการที่เหมาะสมให้ครูครูต้องพร้อมพัฒนาตนเองให้เวลาครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองศึกษาดูงานสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เหมาะสม ทูมเทงบประมาณเพื่อการศึกษาผู้บริหารสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและแรงบันดาลใจกับบุคลากรทางการศึกษา แบ่งหน้าที่ชัดเจน หมั่นประชุมเนื่องนิยต์ช่วยเหลืองานสำนักเรียนอื่นๆ แสวงหาความร่วมมือและงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษาห้องเรียนสะอาด และมีอุปกรณ์การเรียนพร้อมใช้งานอยู่เสมอ 3) ด้านผู้สนับสนุนอ่านหนังสือร่วมกันเพิ่มช่องทางการสอบถาม จัดเรียนพิเศษเพิ่มเติมและให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติมนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน 3. เสนอแนวทางการ

พัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน ควรช่วยกันสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนบาลี ควรจัดสรรให้นักเรียนใช้สื่อได้ในเวลาที่เหมาะสมควรปรับหลักสูตรบาลีให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน มีการสนับสนุนให้นักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติม และอบรมการอยู่ร่วมกับหมู่คณะ 2) ด้านโรงเรียน 1. ด้านครู ควรอบรมครูพัฒนาครู จัดสวัสดิการให้เหมาะสม ให้มีการจัดประเมินครู 2. ด้านผู้บริหาร ควรสร้างแรงบันดาลใจให้ทุกฝ่ายทำร่วมกันเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จ จัดให้มีการศึกษาดูงาน กำหนดหน้าที่แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน และหมั่นประชุม 3. ด้านสภาพแวดล้อม ควรสร้างบรรยากาศที่ดีและจัดให้มีอุปกรณ์การเรียนพร้อมใช้งานอยู่เสมอ 3) ด้านผู้สนับสนุน ควรมีผู้ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดเมื่ออ่านหนังสือร่วมกันที่กุฏิหรือจัดเรียนพิเศษเพิ่มเติมให้นักเรียน หากนักเรียนไม่เข้าใจไม่กล้าถามปัญหาควรเพิ่มช่องทางในการส่งคำถามและควรให้กำลังใจไม่ซ้ำเติมผู้สอบไม่ผ่าน

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; นักเรียนบาลี; ครู; ผู้บริหาร; สำนักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study factors affecting the academic achievement of Pali learning students in excellent Pali learning center, 2) to study guidelines for developing factors affecting the academic achievement of Pali learning students in excellent Pali learning center, and 3) to propose the guidelines for developing factors affecting the academic achievement of Pali learning students in excellent Pali learning center under Central Region Sangha Administration Office, Wat Phradhammakaya Pariyattidhamma School. The populations used in the study were 622 Pali learning students from Pali class 1-2 to Pali class 9 of Wat Phradhammakaya Pariyattidhamma School in 2021. The data were collected from 242 samples and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation.

The study results showed that: 1. The state of factors concerning students, school and supporters was at a high level overall. 2. There are 3 areas of development; 1) Students, attitude and motivation in learning Pali should be cultivated by rewarding, praising, and moral support. The Pali curriculum should be revised and the contents in the Tipitaka should be integrated in the Pali learning course. Students should be trained to stay and study together, and keep ready in their learning; 2) School, qualified teachers should be recruited and further developed by workshops, trainings and field trip study. The management, budget and job description should be arranged systematically; and 3) Supporters, learning channels, special tutoring and moral encouraging should be done regularly. 3. The guidelines for development in 3 areas are: 1) Students; they should be encouraged and motivated in learning Pali, suitable media should be used in teaching and learning, the Pali curriculum should be revised and adjusted to suite the present circumstance, and students should be

supported and trained to self-access learning and staying together. 2) School; (1) Teachers should be trained, further developed and provided with appropriate welfare and assessment, (2) Administrators should build motivation and cooperation of subordinates for the sake of school success, (3) Environment should be arranged and managed in good conditions for work. 3) Supporter; students should have supervisors to take care at their residence, have tutoring, have optional channels in communication with teachers or supervisors, and they should have moral support.

Keywords : The Academic Achievements; The Pali Learning Students; Teachers; Administrators; Pali School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญและเป็นปัจจัยในการพัฒนาคน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 4 กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรมการสร้างสรรค้จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยที่เกื้อหนุนและเอื้อให้บุคคลเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับที่มุ่งพัฒนาความพร้อมทางร่างกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และพัฒนาทักษะสู่ความเป็นเลิศทางด้านปัญญาและวิชาการ ตลอดจนพัฒนาความคิดด้านต่างๆโดยเน้นให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เพื่อนำไปสู่สังคมเอื้ออาทร และสมานฉันท์ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542) การศึกษาของพระภิกษุสามเณร มุ่งเน้นในด้านการศึกษาภาษาบาลีหรือภาษาบาลี เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จัดได้ว่ามีความสำคัญที่สุด เนื่องจากพระปริยัติธรรมคือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอื่นๆ ล้วนบรรจุอยู่ในคัมภีร์ที่จารึกเป็นภาษาบาลีทั้งสิ้นดังนั้นภาษาบาลีจึงได้ชื่อว่าเป็นภาษาที่รักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างสมบูรณ์ถ้าหากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอื่นๆ ซึ่งเป็นภาษาบาลีถูกทอดทิ้ง ไม่มีใครศึกษาเล่าเรียนการศึกษาพระธรรมวินัยก็มีโอกาสที่จะคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ และเมื่อการศึกษาเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน ก็จะเป็นเหตุให้พระศาสนาเสื่อมสูญไปอย่างแน่นอนและผลการสอบภาษาบาลีทุกๆ ปี แม้จะมีผู้เข้าสอบจำนวนมาก ผู้สอบได้ก็ยังมีจำนวนน้อย สะท้อนให้เห็นว่า การเรียนการสอนภาษาบาลีต้องหาแนวทางปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์จากการเรียนการสอน (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2545)

จากเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกายเพื่อต้องการทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาบาลีของนักเรียน และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร โดยประมวลความคิดจากนักเรียนบาลีที่กำลังเรียนภาษาบาลี ทั้งที่เป็นพระภิกษุสามเณร และฆราวาส ในสำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยนำสู่การนำเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย เพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาภาษาบาลีและช่วยสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี โดยมีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยหลัก และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยสนับสนุน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกายมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร

วิธีดำเนินการวิจัย : ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

แหล่งข้อมูล : หนังสือ, ตำรา, บทความ, วารสาร, งานวิจัย, เว็บไซต์

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : กรอบแนวคิดการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

2. แบบสอบถาม

วิธีดำเนินการวิจัย : ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

แหล่งข้อมูล : นักเรียนบาลีชั้นประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ธ.9 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 622 รูป/คน

เครื่องมือ : แบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิเคราะห์ข้อมูล : ค่าความถี่ (frequency), ร้อยละ (percentage) (%), ค่าเฉลี่ย (average) (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)
 ผลลัพธ์ : ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย มีขั้นตอนดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย : ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกายจากการสัมภาษณ์

แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย จำนวน 3 รูป ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมอื่นๆ จำนวน 3 รูป ครูสอนบาลี จำนวน 2 รูป รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 8 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

วิธีดำเนินการวิจัย: ปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

แหล่งข้อมูล : อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม, ผู้วิจัย

เครื่องมือ : ศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ : เสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

5. ผลการวิจัย

5.1 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

สภาพปัจจัยด้านผู้เรียนมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนเจตคติต่อการเรียนภาษาบาลี พฤติกรรมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมการเรียนตามลำดับ

สภาพปัจจัยปัจจุบันด้านโรงเรียนมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครูผู้สอนด้านผู้บริหาร และด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนตามลำดับ ได้แก่

สภาพปัจจัยด้านครูผู้สอนมีภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เจตคติต่อการสอนของครู ความรอบรู้ของครู บุคลิกภาพของครู และพฤติกรรมการสอนของครูตามลำดับ

สภาพปัจจัยด้านผู้บริหาร มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร กระบวนการบริหารจัดการ และการติดต่อสื่อสารของผู้บริหาร ตามลำดับ

สภาพปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่พอเพียงเหมาะสม เช่น กระดาน ทีวี โปรเจคเตอร์ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม เช่น อากาศถ่ายเท มีแสงสว่าง หน้าต่างเพียงพอ มีประตูเข้าออกสะดวก ห้องเรียนกว้างขวาง มีโต๊ะ เก้าอี้เพียงพอแก่นักเรียน ห้องเรียนสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนที่นั่งทุกจุดในห้องสามารถอ่านกระดานได้ชัดเจน ห้องเรียนมีบรรยากาศที่ดี ทำให้นักเรียนรู้สึกพอใจ สบายใจ รู้สึกเป็นเจ้าของอยากมาเรียน และห้องเรียนไม่มีสิ่งรบกวน เช่น เสียง กลิ่น คิว้น ฝุ่น ฯลฯ ตามลำดับ

สภาพปัจจัยด้านผู้สนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้สนับสนุนดูแลอาหาร สถานที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคครอบครัวสนับสนุนให้บวชเรียน ผู้สนับสนุนให้คำชมเชยและรางวัลเมื่อนักเรียนสอบผ่านหรือประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้สนับสนุนให้กำลังใจนักเรียนเมื่อสอบไม่ผ่าน ผู้สนับสนุนให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อมีปัญหาด้านการเรียน และผู้สนับสนุนดูแลเอาใจใส่การทำกรบ้านและการอ่านหนังสือหลังเลิกเรียนเป็นประจำตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกายโดยวิธีการสัมภาษณ์ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านผู้เรียน มีแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลีเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียนภาษาบาลีแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนพฤติกรรมการเรียนพฤติกรรมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ปลุกฝังทัศนคติ สร้างความมุ่งมั่นให้แก่ นักเรียน สร้างกำลังใจ แรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนบาลีด้วยการปลุกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนปลุกฝังให้นักเรียนมีอิทธิบาท 4 ให้กำลังใจนักเรียนด้วยรางวัล คำชื่นชมให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นทีม เพื่อช่วยเหลือกันโรงเรียนควรคัดเลือกครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิทยาในการสอนควบคุมดูแลการใช้สื่อของนักเรียนปรับหลักสูตรบาลีให้มีการเรียนพระไตรปิฎกบูรณาการการสอนให้นักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมกำหนดเป็นนโยบายการศึกษาให้นักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมให้นักเรียนเตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียนสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนด้วยการตรวจและคืนการบ้านตรงเวลา ฝึกจับแ่งคิดที่ถูกต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันด้วยการให้นักเรียนอธิบายให้เพื่อนฟังอบรมแนะนำการอยู่ร่วมกันกับหมู่คณะ

ด้านโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี ด้านครู เกี่ยวกับบุคลิกภาพของครูเจตคติต่อการสอนของครู ความรอบรู้ของครู พฤติกรรมการ

สอนของครูด้านผู้บริหาร เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารกระบวนการบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสารของผู้บริหารและด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ นักเรียนควรทำการบ้านและเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนทุกครั้งจัดอบรมครูคัดเลือกครูที่เก่งและมีจิตวิทยาในการสอนมีสวัสดิการที่เหมาะสมให้ครูครูต้องพร้อมพัฒนาตนเองจัดอบรมเพิ่มเติม เช่น จิตวิทยาครูผลิตสื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจอบรมการใช้สื่อแก่ครูให้เวลาครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองสนับสนุนอุปกรณ์ให้ครูทำระบบโรงเรียนให้รัดกุม เช็ควิธีเข้าออกได้ชัดเจนมีระบบประเมินครูจัดอบรมสัมมนาครูศึกษาดูงานสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนาสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เหมาะสม เช่น ติดแอร์ ทุ่มเทงบประมาณเพื่อการศึกษาผู้บริหารสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรทางการศึกษา ใจกว้าง มีเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แบ่งหน้าที่ชัดเจน และไม่ก้าวร้าว จับผิดซึ่งกันและกันสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทางการศึกษามุ่งมั่น รักการทำงานให้บุคลากรทางการศึกษาเข้ามาทำงานที่โรงเรียนเต็มเวลาหมั่นประชุมเนื่องนิยต์ช่วยเหลืองานสำนักเรียนอื่นๆ แสวงหาความร่วมมือและงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษาดูงานสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จและเชิญวิทยากรจากสำนักเรียนนั้นมาบรรยายให้ห้องเรียนอยู่ชั้นเดียวกันเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนห้องเรียนควรสะอาด ไม่รกรุงรัง ไม่มีเสียงรบกวนอุปกรณ์การเรียนในห้องมีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ด้านผู้สนับสนุน มีแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี เกี่ยวกับดูแลเอาใจใส่การทำกรบ้านและการอ่านหนังสือหลังเลิกเรียนเป็นประจำ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อมีปัญหาด้านการเรียน ให้กำลังใจนักเรียนเมื่อสอบไม่ผ่าน ได้แก่ อ่านหนังสือร่วมกันโดยมีรุ่นพี่หรือพระพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิดเพิ่มช่องทางการสอบถาม เช่น มีกล่องใส่คำถาม, ส่งคำถามผ่านช่องทางออนไลน์จัดเรียนพิเศษเพิ่มเติมให้นักเรียนที่สนใจและให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติมนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน

5.3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกายสามารถสรุปและนำเสนอเป็นรายข้อได้ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน มีแนวทางดังนี้

- 1) ควรปลูกฝังทัศนคติ สร้างความมุ่งมั่น กำลังใจ แรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนบาลี
- 2) ควรปลูกฝังให้นักเรียนมีอิทธิบาท 4
- 3) ควรทดลองให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นทีมเพื่อช่วยเหลือกัน
- 4) ควรควบคุมดูแลการใช้สื่อของนักเรียน
- 5) ควรปรับปรุงหลักสูตรบาลีให้มีการเรียนพระไตรปิฎกควบคู่กับการเรียนหลักภาษา
- 6) ควรมีการบูรณาการการสอนให้นักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติม
- 7) นักเรียนควรเตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน
- 8) ควรมีการอบรมแนะนำการอยู่ร่วมกัน การวางตัวกับผู้อื่น ทั้งเพื่อน ครู พระพี่เลี้ยง

และคนรอบข้าง

2. ด้านโรงเรียน มีแนวทางดังนี้

2.1 ด้านครู

1) ควรจัดให้มีการอบรมครูในด้านต่างๆ เพิ่มเติม เช่น จิตวิทยาการเลี้ยงเด็ก การผลิตสื่อ การใช้สื่อ เป็นต้น

2) ควรคัดเลือกครูที่เก่งและมีจิตวิทยาในการสอน

3) ควรมีสวัสดิการที่เหมาะสมให้ครู

4) ครูควรพร้อมพัฒนาตนเองเสมอ

5) ควรให้เวลาครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง

6) ควรสนับสนุนอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยให้ครู

7) ควรมีระบบประเมินครู

8) ควรให้ครูได้ศึกษาดูงานสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนา

2.2 ด้านผู้บริหาร

1) ควรทุ่มเทงบประมาณส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาการศึกษา

2) ควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรทางการศึกษาทุก ๆ ฝ่าย

3) ควรแบ่งหน้าที่บุคลากรแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน ไม่ก้าวร้าวจับผิดซึ่งกันและกัน

4) ควรสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทางการศึกษามุ่งมั่น รักการทำงาน และรักการ

พัฒนาตนเอง

5) ควรหมั่นประชุมเนืองนิตย์ เพื่อให้ทุกฝ่ายทราบความคืบหน้าและการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน

6) ควรช่วยเหลืองานสำนักเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.3 ด้านสภาพแวดล้อม

1) ควรจัดห้องเรียนอยู่ชั้นเดียวกันเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน

2) ห้องเรียนควรสะอาด ไม่รกรุงรัง ไม่มีเสียงรบกวน

3) ควรมีอุปกรณ์การเรียนในห้องเรียนครบถ้วนและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

3. ด้านผู้สนับสนุน มีแนวทางดังนี้

1) ควรมีผู้ดูแลนักเรียนช่วงอ่านหนังสือที่หมุกุฏอย่างใกล้ชิด

2) ควรเพิ่มช่องทางการสอบถามหลังเลิกเรียนเพื่อให้นักเรียนกล้าถามปัญหา เช่น มีกล่องใส่คำถาม, ส่งคำถามผ่านช่องทางออนไลน์

3) ควรจัดให้มีการติว หรือเรียนพิเศษเพิ่มเติมให้นักเรียนที่สนใจและเรียนไม่เข้าใจ

4) ควรให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติม ไม่ทอดทิ้งนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยมาเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจัยด้านผู้เรียน ในภาพรวมพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ พฤติกรรมการเรียน นักเรียนไม่อ่านหนังสือทบทวนบทเรียนและทุ่มเทเวลาให้การเรียนอย่างจริงจัง จึงควรสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความพยายาม มุ่งมั่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Park, Lee, and Bae (2010) ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจทำให้นักเรียนมีความปรารถนาและพยายามที่จะศึกษาให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็น

ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ พรพรรณ แก้วฝาย (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจเป็นความปรารถนาที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนสามารถแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่มีความทะเยอทะยานอยากได้และใฝ่ดีซึ่งมีการวางแผนไปสู่ความสำเร็จ มีการปฏิบัติตามแผนด้วยความเพียร อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำกิจกรรมต่างๆ จนบรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดี และพอใจกับผลที่ได้เมื่อได้ใช้ความพยายามเต็มที่แล้ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับ บุศรินทร์ มังกรแก้ว (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยาคม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกผลการวิจัยพบว่าปัจจัยภายในตัวผู้เรียน ได้แก่ ความพยายามในการเรียน ความสนใจในการเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะนักเรียนมีความเชื่อว่านักเรียนที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้นต้องมาจากแรงผลักดันภายในตัวผู้เรียน เริ่มต้นจากการเรียนรู้ ก็คือ ความสามารถที่เพิ่มขึ้น พยายามฝึกฝนได้ด้วยตนเอง มีความสนใจและใส่ใจที่จะเรียนรู้ ความพยายามแสวงหาในสิ่งที่ตนเองถนัด มีความชอบในเนื้อหาที่เรียนและมีความสุข สนุกสนานที่จะเรียนรู้ จนกระทั่งประสบความสำเร็จสอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ นามเกิด(2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทำให้นักเรียนมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ พยายามต่อสู้อุปสรรคต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ทำให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีระเบียบวินัย รู้จักวางแผนในการทำงาน เห็นคุณค่าของความพยายามในการทำงาน และสอดคล้องกับ น้ำผึ้ง จันทะสิงห์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากการจะกระทำการต่อสิ่งใดนั้นจะสำเร็จตามความต้องการหรือมุ่งหวังได้ จำต้องพยายามสร้างแรงจูงใจขึ้นมาด้วยตนเองก่อน ไม่ท้อแท้ปล่อยให้ชีวิตสิ้นหวังก่อนที่จะได้รับแรงกระตุ้นหรือแรงใจจากบุคคลอื่นหรือสภาพแวดล้อมอื่นใดสำคัญต้องอยู่ที่จิตใจของตนเองต้องแน่วแน่และพยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้บรรลุจุดหมายของการเรียน คือความสำเร็จของการศึกษา

6.2 สภาพปัจจัยด้านโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านผู้บริหาร 3) ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

ด้านครูผู้สอน ในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ พฤติกรรมการสอนของครู ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เพราะครูใกล้ชิดและให้ความรู้แก่นักเรียน ครูจึงควรเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนทั้งเก่งและไม่เก่งทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี กระตือรือร้นในการเรียน ช่วยให้นักเรียนสนใจการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับ สิทธิพันธ์ ชูชื่น (2556) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนฝ่ายศึกษานานาชาติชั้นพื้นฐาน โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สุดในการดำเนินการเรียนการสอน ถ้าครูทำการสอนได้อย่างมีคุณภาพ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ พรจันท์ โปธินาค (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนจะต้องมีกลยุทธ์ในการสอน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งผู้สอนต้องมีการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ของตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้การสอนมีความสอดคล้องและสัมพันธ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ ชลดา ชลสวัสดิ์ (2555) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงและต่ำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทที่สุดในการดำเนินการเรียนการสอน ครูจะต้องมีความชำนาญการในสาขาวิชานั้น ๆ และครูทำการสอนได้อย่างมีคุณภาพจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปรับปรุงขึ้น

ด้านผู้บริหาร ในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารของผู้บริหาร ควรมีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรวีทย์ พลมณี (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหารวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร กระบวนการบริหารจัดการ การติดต่อสื่อสารของผู้บริหารอีกครั้งสอดคล้องกับ อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2555) ที่กล่าวว่า ทักษะด้านการสื่อสารเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญยิ่งของศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จจำเป็นต้องเตรียมพร้อมให้บุคลากรมีความชำนาญในทักษะด้านการสื่อสาร สอดคล้องกับ จรัสโณม ศิริรัตน์ (2559) กล่าวว่า ความผิดพลาดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสาร เป็นสาเหตุที่ทำให้การดำเนินการภายในองค์กรไม่เป็นไปตามแนวทางที่ต้องการ เกิดการเข้าใจผิด จนนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างบุคลากรด้วยกันเอง ระหว่างบุคลากรกับองค์กร จนกระทั่งระหว่างองค์กรกับสังคม ความขัดแย้งในการติดต่อสื่อสารนี้ย่อมส่งผลให้การบริหารองค์กรเกิดความล้มเหลวสอดคล้องกับ สาธิต วิมลคุณารักษ์ และประยงค์ เนาวบุตร (2540) ที่กล่าวว่ากิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาล้วนเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญในการมอบหมายงาน ซึ่งเป็นการสั่งการของผู้บริหารสู่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง อีกทั้งสอดคล้องกับ อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2562) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษายังจำเป็นต้องเข้าใจในระดับของการสื่อสารทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ 1) การสื่อสารระดับแก่น (core communication) 2) การสื่อสารระดับบริหารจัดการ (managerial communication) และ 3) การสื่อสารระดับองค์กร (corporate communication) จะช่วยเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพด้านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาจนสามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา นโยบายของสถานศึกษาให้ทันสมัยเพิ่มขยายเครือข่ายการติดต่อประสานงาน ทำให้สถานศึกษาสามารถยืนหยัดอย่างมั่นคงต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องได้

ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ห้องเรียนไม่มีสิ่งรบกวน เช่น เสียง กลิ่น ควัน ฝุ่น ฯลฯ ห้องเรียนควรมีบรรยากาศที่ดี ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ อยากมาเรียนซึ่งสอดคล้องกับ ภูวดล แก้วมณี (2551)

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะสามารถทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ในการเรียนวิชานั้นๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียน และสามารถพยากรณ์พฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนได้ และสอดคล้องกับ พ.โพธิ์ทพพะ (2533) กล่าวว่า โรงเรียนที่มีการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกร่าเริง ภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ อยากมาโรงเรียนและสามารถส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการเรียน การสอนได้ มีส่วนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น ดังนั้นการจัดและการสร้าง บรรยากาศในชั้นเรียนจึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกทั้งสอดคล้องกับ ฌริดา เวชญาลักษณ์ (2561) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้หมายถึง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้น และสร้างความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน เป็นบรรยากาศที่ช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน

6.3 สภาพปัจจัยด้านผู้สนับสนุน ในภาพรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ข้อ ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ดูแลเอาใจใส่การทำบ้านและการอ่านหนังสือหลังเลิกเรียนเป็นประจำ นักเรียนบาลีส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ สามเณรพักในวัด และมีจำนวนมาก การดูแลอาจไม่ทั่วถึง พระพี่เลี้ยงจึงควรทำหน้าที่และมีบทบาทแทนพ่อ แม่ ช่วยดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนหลังเลิกเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Iritani, Cho, Rusakaniko, Mapfumo, Hartman, and Hallfors (2016) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพ่อแม่คอยส่งเสริมการเรียนรู้ และดูแลในเรื่องสุขภาพของลูก อยู่เสมอสอดคล้องกับ พรพรรณ แก้วฝ้าย (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น การส่งเสริม การเรียน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นต้น นคร เหมนาค (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรีผลการวิจัยพบว่า ครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ที่ช่วยเหลือดูแลนักเรียนมีอิทธิพลต่อนักเรียนในการค้นคว้าหา ความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมให้นักเรียนต้องการเรียนรู้ มีพฤติกรรมสนับสนุนการเรียน เป็นกำลังใจสำคัญ เกื้อหนุนในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความรู้บุคลิกภาพ คุณธรรม เป็นผู้แสดงการยอมรับและชมเชย เอาใจใส่ตามบทบาทและหน้าที่ต่อการเรียนรู้และ พฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนอีกทั้งยังสอดคล้องกับ น้ำผึ้ง จันทะสิงห์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อบุตรหลานของตน จึงได้มีการ ส่งเสริมการเรียนของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการจัดหาอุปกรณ์การเรียนให้กับนักเรียน การสอนอ่านทำ การบ้านที่บ้าน และคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองจึงมี ความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

7. องค์กรความรู้ใหม่

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย เพื่อพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ 1)ด้านผู้เรียน 2)ด้านโรงเรียน 3)ด้านผู้สนับสนุนดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์กรความรู้จากการวิจัย

ด้านผู้เรียน ควรปลูกฝังทัศนคติ สร้างความมุ่งมั่น กำลังใจ แรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียน บาลีควรปลูกฝังให้นักเรียนมีอิทธิบาท 4ควรทดลองให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นทีมเพื่อช่วยเหลือกัน ควรควบคุมดูแลการใช้สื่อของนักเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรบาลีให้มีการเรียนพระไตรปิฎกควบคู่กับการเรียนหลักภาษา ควรมีการบูรณาการการสอนให้นักเรียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติม นักเรียนควรเตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียนควรมีการอบรมแนะนำการอยู่ร่วมกัน การวางตัวกับผู้อื่น ทั้งเพื่อน ครู พระพี่เลี้ยงและคนรอบข้าง

ด้านโรงเรียน ด้านครู ควรจัดให้มีการอบรมครูในด้านต่างๆ เพิ่มเติม เช่น จิตวิทยาการเลี้ยงเด็ก การผลิตสื่อ การใช้สื่อ เป็นต้น ควรคัดเลือกครูที่เก่งและมีจิตวิทยาในการสอน ควรมีสวัสดิการที่เหมาะสมให้ครู ครูควรพร้อมพัฒนาตนเองเสมอ ควรให้เวลาครูได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ควรสนับสนุนอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยให้ครู ควรมีระบบประเมินครู ควรให้ครูได้ศึกษาดูงานสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาพัฒนา

ด้านผู้บริหาร ควรทุ่มเทงบประมาณส่วนใหญ่อเพื่อพัฒนาการศึกษา ควรสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคลากรทางการศึกษาทุก ๆ ฝ่าย ควรแบ่งหน้าที่บุคลากรแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน ไม่ก้าวร้าวจับผิดซึ่งกันและกัน ควรสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรทางการศึกษามุ่งมั่น รักการทำงาน และรักการพัฒนาตนเอง ควรหมั่นประชุมเนื่องนิยัตย์ เพื่อให้ทุกฝ่ายทราบความคืบหน้าและการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน ควรช่วยเหลืองานสำนักเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ด้านสภาพแวดล้อม ควรจัดห้องเรียนอยู่ชั้นเดียวกันเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน ห้องเรียนควรสะอาด ไม่รกรุงรัง ไม่มีเสียงรบกวน ควรมีอุปกรณ์การเรียนในห้องเรียนครบถ้วนและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ด้านผู้สนับสนุน ควรมีผู้ดูแลนักเรียนช่วงอ่านหนังสือที่หมุกุฏอย่างใกล้ชิด ควรเพิ่มช่องทางการสอบถามหลังเลิกเรียนเพื่อให้นักเรียนกล้าถามปัญหา เช่น มีกล่องใส่คำถาม, ส่งคำถามผ่านช่องทางออนไลน์ ควรจัดให้มีการติว หรือเรียนพิเศษเพิ่มเติมให้นักเรียนที่สนใจและเรียนไม่เข้าใจ ควรให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติม ไม่ทอดทิ้งนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน พบว่าแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี ควรนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางในเชิงนโยบายว่า ควรพัฒนาปัจจัยทั้งด้านผู้เรียน ด้านโรงเรียน ด้านผู้สนับสนุนให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาบาลีตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้เรียนมีสภาพปัญหาพฤติกรรมเรียนมาก ด้านโรงเรียนแบ่งออกเป็น 1)ด้านครู มีสภาพปัญหาพฤติกรรมการสอนของครูมาก 2)ด้านผู้บริหาร มีสภาพปัญหาการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารมาก 3)ด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีสภาพปัญหาห้องเรียนไม่มีสิ่งรบกวน เช่น เสียง กลิ่น คิว้น ฝุ่น ฯลฯ มาก และด้านผู้สนับสนุน มีสภาพปัญหาดูแลเอาใจใส่การทำกรบ้านและการอ่านหนังสือหลังเลิกเรียนเป็นประจำมาก ดังนั้นมีข้อเสนอแนะดังนี้ (1) สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาภาษาบาลี (2) พัฒนาศูนย์กลางทางการศึกษาด้วยการจัดอบรม และส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ (3) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่ เหมาะกับการเรียนการสอน (4) มีระบบดูแลเอาใจใส่การอ่านหนังสือของนักเรียนหลังเลิกเรียนเป็นประจำ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลี สำนักเรียนดีเด่นหนกลาง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย จะเห็นว่าการศึกษาวิจัยได้เห็นแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลีที่

สำคัญจากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยได้นำมาเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) คว้าศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบาลีให้ครอบคลุมในโรงเรียนอื่น
- 2) คว้าวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับการเรียนวิชาอื่น

9. บรรณานุกรม

- กนกภรณ์ เทสินทโชติ.(2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรัสโฉม ศิริรัตน์.(2559). ปัญหาการติดต่อสื่อสารของบุคลากรในองค์กร: กรณีศึกษาสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 9(1).20-22.
- ชลดา ชลสวัสดิ์. (2555). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงและต่ำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นคร เหมนาถ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- น้ำผึ้ง จันทะสิงห์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุศรินทร์ มังกรแก้ว. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พ.โพธิ์ทพพะ. (2533). มาตรฐานบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนกันเอะ. *มิตรครู*. 32(1). 33-35.
- พรจันทร์ โพธินาถ. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรพรรณ แก้วฝ้าย. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยชันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2564. จาก <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>.
- ภูวดล แก้วมณี. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาธิต วัฒนคุณารักษ์ และประยงค์ เนาวบุตร. (2546). ประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการบริหารศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิทธิพันธ์ ชูชื่น.(2556).การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนฝ่ายการศึกษานานาชาติขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธิพงษ์ นามเกิด. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุรวีทย์ พลมณี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2555). พฤติกรรมและการสื่อสารภายในองค์กร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิทธิศักดิ์ ศิริจันทร์ และพิมพ์พรรณ เพชรสมบัติ. (2562). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. 13(1). 142-156.
- Iritani B. J., Cho H., Rusakaniko S., Mapfumo J., Hartman S., &Hallfors D. (2016). Educational outcomes for orphan girls in Rural Zimbabwe: Effects of a school support intervention. *Health Care Women Int.* 37(3). 301-322.
- Park JH, Lee E, Bae SH. (2010). Factors Influencing Learning Achievement of Nursing Students in E-Learning. *Journal of Korean Academy of Nursing.* 40(2). 182-190.

แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*
THE GUIDELINES OF SCHOOL BASED MANAGEMENT FOR EDUCATIONAL
INSTITUTES OF MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

กิตติพงษ์ ลาญาติ¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²
Gittipong Layat¹, Karn Ruangmontri²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : Xylem19032536@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาต้นแบบ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การตรวจสอบและถ่วงดุล สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบริหารตนเอง 2. แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ 2) การบริหารตนเอง 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 4) การตรวจและถ่วงดุล

คำสำคัญ : แนวทาง; การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน; สถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to 1) study the current and desirable circumstances of school-based management for educational institutes of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2. 2) study the guidelines of school-based management for educational institutes of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 with efficiency. The research and development methodology have been divided into 2 phases: Phase 1: Study the current state and the desirable condition of school-based management for educational institutes of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2. Research samples 420 persons. Regarding the research format that we have created the questionnaire form and the interview form and also interviewed three executives who work in the model educational institutions. Phase 2: We have analyzed the result from Phase 1 for creating the guidelines and we asked 5 experts to assess the result whether we can implement or not. The statistics for data analysis are mean, standard deviation and the Priority Needs Index.

The study results showed that: 1. the current management guidelines as school based for educational institutions under the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2, the overall result is a moderate level. The highest mean is check and balance. The overall of desirable circumstance is in the high level. The highest mean is self-management. 2. The guidelines of school-based management for educational institutes of Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 have contain with 4 aspects 1) decentralization, 2) self-management, 3) participation management and 4) checks and balances.

Keywords : Guidelines; School-based management; School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาโรงเรียนให้มีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการมุ่งการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การบริหารตนเองและการตรวจสอบและถ่วงดุลประสิทธิภาพของงานวิชาการ ซึ่งเป็นความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามแนวคิดระบบโรงเรียนเป็นฐาน การบริหารจัดการซึ่งเป็นแนวคิดสากลเป็นที่ยอมรับกันอย่าง

แพร่หลายในการนำมาเป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้วยการสร้างฐานอำนาจให้แก่ผู้มีผลประโยชน์ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด (กรกมล เพิ่มผล, 2554)

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาให้แก่หน่วยงานทุกระดับ ในส่วนของโรงเรียนให้บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) มีกระจายอำนาจทั้ง 4 งาน เน้นการให้ผู้นมีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ แต่การกระจายทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ทั่วถึงย่อมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการโรงเรียนที่ขาดความพร้อมด้านปัจจัยหลายประการ เช่น ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นทำให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องบริหารจัดการศึกษาบนความขาดแคลน ในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านมาก ส่วนมากโรงเรียนกระจายอยู่ในชนบท มีความผูกพันกับชุมชน ชุมชนช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนจึงเป็นที่รองรับนักเรียนที่ผู้ปกครองไม่ประสงค์จะส่งลูก หลานไปโรงเรียนไกลบ้านเนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2562)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวแล้วข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า นโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดและนวัตกรรมที่โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์การหรือแบบการทำงานของโรงเรียนจากที่เคยรอคำสั่งจากหน่วยงานระดับสูงมาเป็นการบริหารโดยการเริ่มที่ตนเองและสนองความจำเป็นของชุมชน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักการบริหารโดยโรงเรียนเป็นฐานมากยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารสถานศึกษาในลักษณะนี้มีความละเอียดอ่อนและต้องการความเข้าใจร่วมกัน มีการสร้างกัลยาณมิตรร่วมกันในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม สร้างระบบกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2 ได้แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีขั้นตอนและวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 420 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่รับการพิจารณาคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือระดับประเทศ ให้เป็นโรงเรียนคุณภาพและโรงเรียนต้นแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Best Practice) จำนวน 3 คน

ระยะที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารหรือบุคลากรด้านการศึกษามาโดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแบบสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 ได้แก่ แบบประเมินแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูลสถิติการบริหารจัดการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 วิจัยจากข้อมูลปฐมภูมิด้วยแบบสอบถาม และศึกษาถึงแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับนำมาสรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจัดลำดับความสำคัญ นำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ระยะที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานสำหรับสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การกระจายอำนาจ	3.07	0.73	ปานกลาง	4.31	0.55	มาก
2. การบริหารตนเอง	3.06	0.72	ปานกลาง	4.36	0.53	มาก
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม	2.99	0.72	ปานกลาง	4.34	0.55	มาก
4. การตรวจสอบและถ่วงดุล	3.09	0.71	ปานกลาง	4.28	0.52	มาก
รวม	3.05	0.72	ปานกลาง	4.32	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย
มากไปน้อย คือ การตรวจสอบและถ่วงดุล การกระจายอำนาจ การบริหารตนเองและการบริหารแบบ
มีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับ
สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดย
เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยคือ การบริหารตนเอง การบริหารแบบมีส่วนร่วม การกระจาย
อำนาจ และการตรวจสอบและถ่วงดุลตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) แนวทางการบริหารโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 2 และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

การจัดการเรียนรู้วิถีใหม่	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. การกระจายอำนาจ	3.07	4.31	0.40	3
2. การบริหารตนเอง	3.06	4.36	0.42	2
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม	2.99	4.34	0.45	1
4. การตรวจสอบและถ่วงดุล	3.09	4.28	0.39	4

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารตนเองการกระจายอำนาจ และการตรวจสอบและถ่วงดุล

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาจากการนำผลการศึกษาค้นคว้ากับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลปฏิบัติงานที่เป็นเลิศทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Best Practice) จัดทำเป็นแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนำแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก นำผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางมาปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับสูงสุดคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น สอดคล้องกับ กิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน (2564) ได้ทำการวิจัย การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วม ลำดับที่ 2 ด้านการกระจายอำนาจ ลำดับที่ 3 ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ลำดับที่ 4 ด้านการจัดการศึกษาในระบบ ลำดับที่ 5 ด้านการบริหารจัดการตนเอง ลำดับที่ 6 ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล และลำดับที่ 7 ด้านการจัดการศึกษานอกระบบ

6.2 แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ 2) การบริหารตนเอง 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 4) การตรวจสอบและถ่วงดุล ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2553) แล้วนำมาสังเคราะห์ตามมาตรฐานการบริหารจัดการโรงเรียนของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) แล้วนำมาผ่านกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินความสอดคล้องของการดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นว่ามีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมและได้ข้อเสนอแนะแนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาจนได้แนวทางในการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.2.1 การกระจายอำนาจ มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจการกระจายอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านการปฏิบัติหน้าที่ การประเมินตนเอง และมีโอกาสทำหน้าที่พิจารณาความดีความชอบของสถานศึกษาตามความเหมาะสม คณะกรรมการสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบและดูแลการทำงาน การใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สมัคร ฐัรภักดิ์ และคณะ (2554) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดงจากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารที่เหมาะสม คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ให้ความเห็น ชอบ ประเมินผล ตรวจสอบ ติดตามผลการบริหารกลุ่มงาน ประชาสัมพันธ์ จัดหา สนับสนุน สร้างภาคีเครือข่าย สนับสนุนปัจจัยทางการศึกษา องค์กรคณะกรรมการบริหารกลุ่มงาน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ

สถานศึกษาเป็นประธาน ผู้แทนชุมชน ผู้แทนครู ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนนักเรียน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนผู้ปกครอง แนวทางในการดำเนินงานกลุ่มงานวิชาการ ประกอบด้วย จัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพัฒนาคู่มือแหล่งเรียนรู้ ใช้รูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามความเหมาะสมพัฒนาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง กลุ่มงานทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย การสรรหาบุคลากรตามกรอบอัตรากำลัง ขอกการสนับสนุนบุคลากรจากชุมชน ประเมินผลการปฏิบัติงาน พิจารณาความดี ความชอบด้วยความยุติธรรม สนับสนุนปัจจัยในการปฏิบัติงาน กลุ่มงานงบประมาณ ประกอบด้วย จัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ระดมทรัพยากรจากชุมชน ตั้งคณะกรรมการควบคุมการใช้งบประมาณ รายงานผลการใช้งบประมาณกลุ่มงานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย กำหนดนโยบายตามบริบทของสถานศึกษา จัดทำแผนยุทธศาสตร์ สร้างภาคีเครือข่ายพัฒนาการศึกษา

6.2.2 การบริหารตนเอง พบแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้บุคลากรเป็นผู้นำตามเหมาะสมกับสภาพงานในฝ่าย มีการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นำทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ทัดตะวัน นามจุมจัง (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์เนื้อหาประเด็นที่มีการพูดถึงถึงมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษา ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการบริหารจัดการโรงเรียนที่ดี ได้แก่ ควรกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของชุมชน

6.2.3 การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาในด้านนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา พัฒนาความเป็นผู้นำในการประสานความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา สอดคล้องกับ สุจิตรา ประจงกุล (2558) ที่กล่าวว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจวัตถุประสงค์ ร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติงานต่างๆ ของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนและกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการรับทราบแนะนำ เสนอแนวทางการบริหารงานต่างๆ ของสถานศึกษา ทั้งบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลการบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป สร้างขวัญกำลังใจครูและบุคลากรวางแผนระดมทรัพยากรในรูปแบบต่างๆ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม และช่วยเหลือในการประสานงานต่างๆ ให้กับสถานศึกษา

6.2.4 การตรวจและถ่วงดุล พบว่ามีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดการประชุมผู้ปกครอง เพื่อรายงานความสำเร็จในการ

ดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา จัดทำรายงานการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ ผลการประเมินต่อหน่วยงานต้นสังกัด เผยแพร่ต่อสาธารณชน และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี อิงกมั่ง (2559) ที่กล่าวว่า แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา สนับสนุนให้มี “ที่ประชุมเครือข่ายภาคประชาชนในระดับภูมิภาค” เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจในการกำหนดแผนกลยุทธ์เป็นแนวดำเนินการของโรงเรียน ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีการพัฒนาตนเองในการเป็นนักแสวงหา รอบรู้และประสานประโยชน์ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จากการวิจัยครั้งนี้ ไปศึกษารายละเอียดและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมาย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สภาพปัจจุบันของของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารในด้านต่างๆ และส่งเสริมการจัดทำรายงานข้อมูลและรายงานต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบ

7.3.2 ควรมีการวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้บริหารและสถานศึกษา

7.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยศึกษาจากโรงเรียนต้นแบบ

8. บรรณานุกรม

- กรกมล เพิ่มผล. (2554). การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงศิลป์ อินกคึ้ง. (2558). แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทัตตะวัน นามจุมจัง. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สมัคร์ รุ่งรักดี และคณะ. (2554). รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต. วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา. 6(1). 143 – 156.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: ประสบการณ์ที่คัดสรรโรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุจิตรา ประจงกุล. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2553). การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน
1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*
CAUSAL FACTORS INFLUENCING LOYALTY IN ORDERING SERVICE FOOD
ON 1112 DELIVERY APPLICATION OF CONSUMERS
IN BANGKOK AND ITS VICINITY

ศักดิ์ธานี มานิตกุล¹, สมชาย เล็กเจริญ²
Sakthanee Manitkul¹, Somchai Lekcharoen²
วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต^{1,2}
College of Digital Innovation Technology, Rangsit University^{1,2}
Email : Somchai.l@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 330 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และโมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ 3) ด้านความพึงพอใจและ 4) ด้านความภักดี สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) = 161.62, ค่า CMIN/df = 1.43, ค่าองศาอิสระ (df) = 113, ค่า GFI = 0.952, ค่า AGFI = 0.919, ค่า SRMR = 0.03, ค่า RMSEA = 0.04 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = 0.64 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ได้ร้อยละ 64 พบว่า ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ด้านความพึงพอใจ และด้านความภักดีมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีตามลำดับ ซึ่งบริษัท เดอะ ไมเนอร์ ฟู้ด กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) สามารถนำผลวิจัยไปวางแผนสร้างกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับลูกค้าเพื่อให้เกิดความภักดีของลูกค้าต่อไป

คำสำคัญ : ความภักดี; บริการสั่งอาหาร; แอปพลิเคชัน; ปัจจัยเชิงสาเหตุ

ABSTRACT

This article research aimed were (1) to develop and a causal of relationship model of loyalty in ordering service food on 1112 delivery application of consumers in Bangkok and its vicinity (2) To study causal factors influencing loyalty in ordering service food via 1112 delivery application of consumers in Bangkok and its vicinity. This study was quantitative research. The sample was people who have ordering service food via 1112 delivery application and live in Bangkok and its vicinity of 330 people. The tools used in the research was online questionnaires. The statistics used in data analysis were frequency, percentage and structural equation model.

The results of this research were the development of the causal relationship models, which consisted of 4 components: 1) service quality perception, 2) relationship quality, 3) satisfaction, and 4) loyalty, and the model is consistent with the empirical data to a great extent. The statistic shows the Chi-square statistics goodness fit test (2) = 161.62, CMIN/df = 1.43, degrees of freedom (df) = 113, GFI = 0.952, AGFI = 0.919, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.04. The final predictive coefficient is 0.64, indicating that the model variables can explain 64% of the variance in the Influencing Loyalty via 1112 delivery application. It was found that the service quality perception, relationship quality, satisfaction, and loyalty were respectively influenced by influencing loyalty. The results of this research are useful for The Minor Food Group Public Company Limited to utilize in marketing plans and create marketing strategies that are suitable for consumer behavior. As a result, in the future, loyalty could be influenced through the 1112 Delivery Application.

Keywords : Loyalty; Ordering service food; Application; Casual Relation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตมีบทบาทและมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนเป็นอย่างมาก เพราะทำให้วิถีชีวิตทันสมัยและทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เนื่องจากอินเทอร์เน็ตจะมีการเสนอข้อมูลข่าวปัจจุบัน และสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้ใช้ทราบเปลี่ยนแปลงไปทุกวัน สารสนเทศที่เสนอในอินเทอร์เน็ตจะมีมากมายหลายรูปแบบเพื่อสนองความสนใจและความต้องการของผู้ใช้ทุกกลุ่ม อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่งสารสนเทศสำคัญสำหรับทุกคนเพราะสามารถค้นหาสิ่งที่ตนสนใจได้ในทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปค้นคว้าในห้องสมุดหรือแม้แต่การรับรู้ข่าวสารทั่วโลกก็สามารถอ่านได้ในอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ต่างๆ (วันปีลีฟ, 2564)

การบริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากบริการจัดส่งอาหารสามารถตอบสนองความต้องการของคนไทยที่หันมาใช้ชีวิตอยู่ในบ้านกันมากขึ้น อาจเป็นผลมาจากการเดินทางออกนอกบ้านในแต่ละ

ครั้งมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ทั้งจากราคาน้ำมันและค่าครองชีพอื่นๆ อีกทั้งการจราจรที่ติดขัด นอกจากนี้วิถีชีวิตของคนไทยในสังคมเมืองส่วนใหญ่ มักจะไม่ค่อยทำอาหารรับประทานเองที่บ้าน หรืออาจจะเหนื่อยล้าจากการทำงานจนไม่อยากทำอาหารรับประทานเอง อีกทั้งจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวนน้อยลงทำให้การทำอาหารแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการซื้ออาหารสำเร็จรูปจากนอกบ้านมารับประทาน รวมไปถึงสภาพภูมิอากาศ ภัยธรรมชาติที่มีแนวโน้มเกิดบ่อยขึ้นล้วน ส่งผลโดยตรงต่อตลาดบริการจัดส่งอาหารให้ได้รับความนิยมนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ชเนศ ลักษณะพันธุ์ดี, 2560)

การเติบโตของการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่จึงมีผู้ให้บริการด้านการซื้อและจัดส่งอาหารถึงที่หลายรายที่อาศัยระบบออนไลน์ เช่น Grab, 1112 Delivery ที่เป็นแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือที่เป็นตัวกลางในการซื้อและจัดส่งอาหารถึงมือผู้บริโภคที่คิดค่าอาหารตามจริง และคิดค่าจัดส่งตามระยะทาง ซึ่งผู้บริโภคสามารถเลือกสั่งอาหารจากร้านที่มีอยู่ในรายการอาหารของร้าน นอกจากนี้แล้วปัจจุบันร้านอาหารต่างๆ ก็เริ่มมีการใช้ระบบการสั่งอาหารผ่านช่องทางออนไลน์ ทั้งทางเว็บไซต์หรืออาศัยระบบจากผู้ให้บริการที่กล่าวไว้ข้างต้น (ชเนศ ลักษณะพันธุ์ดี, 2560)

ไมเนอร์ ฟู้ดได้เริ่มทำระบบคอลเซ็นเตอร์ในการสั่งอาหารตั้งแต่ปี 2001 หลังจากนั้นในปี 2010 ก็เริ่มทำเว็บไซต์ เพื่อเพิ่มช่องทางในการสั่ง และในปี 2019 ก็ได้เปิดตัวแอปพลิเคชัน 1112 Delivery อย่างเป็นทางการ เพื่อรวมแบรนด์ในเครือทั้งหมด ให้สั่งได้ในแอปเดียว เป็นช่วงของการเติบโตของตลาดฟู้ดเดลิเวอรี่ด้วยแต่ในตอนนั้น 1112 Delivery ชูจุดเด่นด้วยการสั่งร้านอาหารภายในเครือหลายแบรนด์ได้ภายในการสั่ง 1 ครั้ง ซึ่งพบว่าการสั่งรูปแบบนี้ไม่ค่อยตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคเท่าไร มีเพียง 3% เท่านั้นที่สั่งหลายแบรนด์ ส่วนใหญ่จะสั่งแค่แบรนด์เดียวในปีนี้ไมเนอร์ ฟู้ดจึงได้ปรับโฉมแอปพลิเคชันใหม่ให้ทันสมัยขึ้น ตอบโจทย์การใช้งานมากขึ้น ด้วยการเพิ่มฟีเจอร์การติดต่อกับพนักงานส่งผ่านการแชท หรือโทร ฟีเจอร์การติดตามสถานะการส่งของออเดอร์แบบเรียลไทม์ บริการติดต่อแผนกลูกค้าสัมพันธ์ และสามารถเลือกชำระเงินด้วยเงินสด หรือบัตรเครดิต บัตรเดบิต

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery มีหลายปัจจัย ได้แก่ ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ (Service Quality Perception) ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ (Relationship Quality) และด้านความพึงพอใจ (Satisfaction) และด้านความภักดี (Loyalty) ซึ่งถ้าผู้ประกอบการเกี่ยวกับการบริการสั่งอาหารสามารถสร้างให้ผู้บริโภคเกิดความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหาร จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Method) ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 330 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Causal Structural- Models with Latent Variable) Kline (2011) นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้เสนอว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมควรอยู่ใน 1 ตัวแปรสังเกตได้ 10-20 เท่า หรือตัวอย่างน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ดูจากค่าสถิติ Holster ที่ต้องมีค่ามากกว่า 200 (Hoelter, 1983) จึงจะถือว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการศึกษานี้มีตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปรซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 200 คน เป็นอย่างน้อยและเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 330 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำถามคัดกรองเบื้องต้น ได้แก่ ท่านเคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery หรือไม่,สถานที่พักอาศัย จำนวนทั้งสิ้น 2 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, รายได้, อาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 7 ระดับ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ 3) ด้านความพึงพอใจ และ 4) ด้านความภักดี จำนวน 20 ข้อ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Congruence หรือ IOC) ได้ IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มลูกค้าที่เคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยวิธีการ

คำนวณของครอนบัค (Cronbach's Alpha) พบว่า ความเชื่อมั่นด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ เท่ากับ 0.84, ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.89, ด้านความพึงพอใจ เท่ากับ 0.74, ด้านความภักดี เท่ากับ 0.93 โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไป (Hair, 2010) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถาม ในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

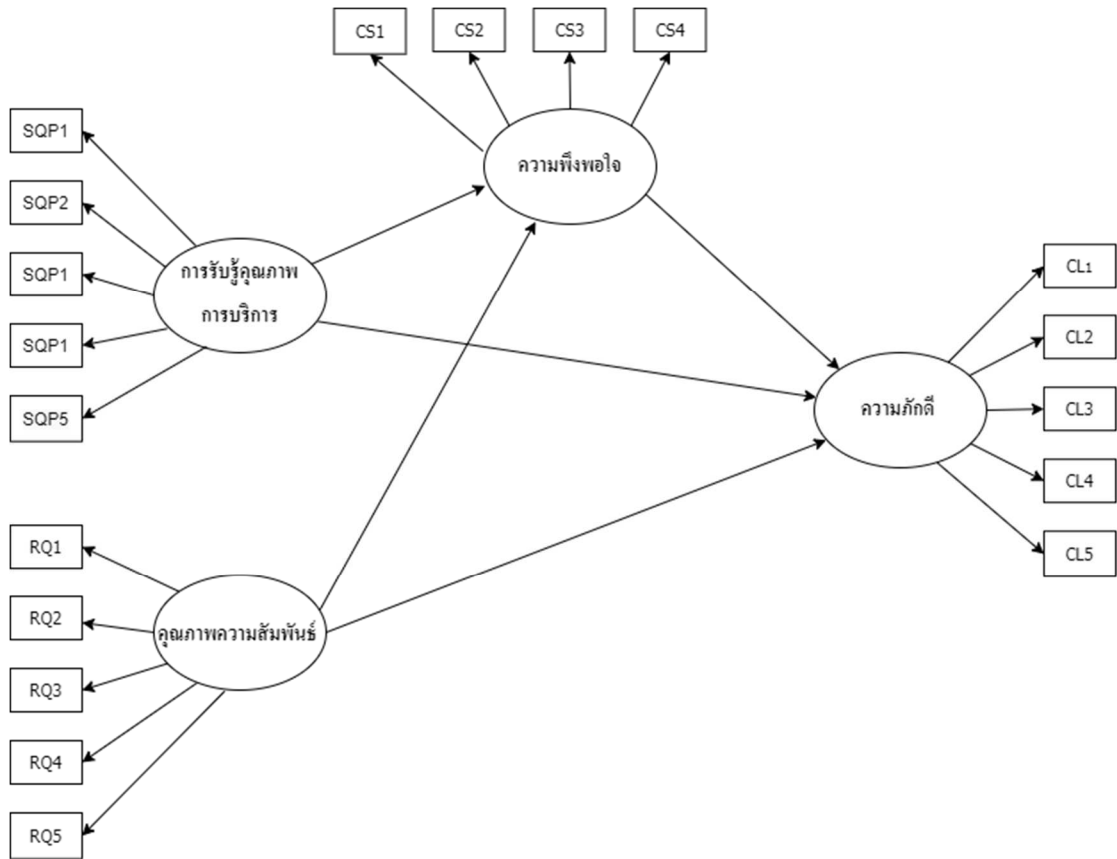
การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์จากผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery และพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีข้อคำถามคัดกรองจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ (1) ท่านเคยใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery หรือไม่ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคย ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และ (2) สถานที่พักอาศัย ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าต่างจังหวัด ผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากการแบ่งปันลิงก์ URL ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่านช่องทาง เฟซบุ๊กกลุ่มพูดคุยทั่วไป 1112 Driver ในช่วงเดือน มกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2565 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 330 คน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สถิติเชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปร หาขนาดอิทธิพล และ ทิศทางว่าเป็นอย่างไร จากแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้ อ้างอิงมีการทดสอบความสอดคล้อง กลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ CMIN/DF น้อยกว่า 3.00 ค่า GFI, AGFI, CFI ตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และค่า RMSEA, SRMR น้อยกว่า 0.08 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติวิเคราะห์ โมเดลสมการโครงสร้าง (กริช แรงสูงเนิน, 2554)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.1.1 ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของ WasesoSegoro&Nandan Limakrisna (2020) มาพัฒนาและปรับปรุง พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2. ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ 3. ด้านความพึงพอใจ และ 4. ด้านความภักดี โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังภาพที่ 2

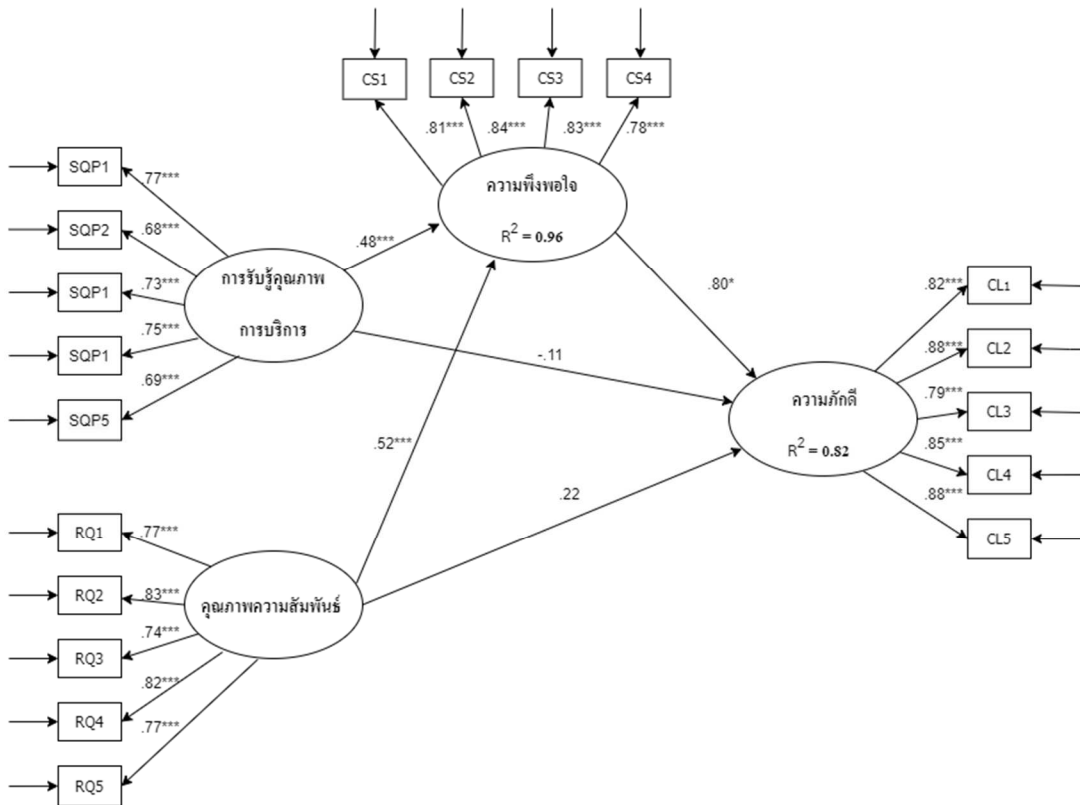
ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Deliveryของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN/df) = 1.43 ค่าดัชนี GFI = 0.95, AGFI = 0.92, CFI = 0.99 และ TLI = 0.99 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 ค่า RMSEA = 0.04, ค่า SRMR = 0.03 เป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า RMSEA และ ค่า SRMR ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08 และค่า Hoelter = 298 เป็นไปตามเกณฑ์โดยค่า Hoelter ต้องมีค่ามากกว่า 200 ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

5.2.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลพบว่าความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านความพึงพอใจ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความพึงพอใจได้รับอิทธิพลทางตรง

จากปัจจัยด้านคุณภาพความสัมพันธ์ ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านการรับรู้คุณภาพการบริการขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ดังภาพที่ 2

$$\chi^2 = 161.62, df = 113, CMIN/df = 1.43, GFI = 0.95, AGFI = 0.92, CFI = 0.99, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.04$$

ภาพที่ 2 ค่าสถิติของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (โมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์)

5.2.2 ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมที่มีผลต่อความภักดีในการใช้ บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery

ตัวแปรแฝง ภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน					
	ด้านความพึงพอใจ (CSA)			ด้านความภักดี (CLO)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ด้านการรับรู้ คุณภาพการบริการ (SQP)	.48***	-	.48***	-.11	.27	.38
ด้านคุณภาพ ความสัมพันธ์(REQ)	.52***	-	.52***	.22	.42	.64
ด้านความพึงพอใจ (CSA)	-	-	-	.80*	-	.80 *
ค่าสัมประสิทธิ์การ พยากรณ์ (R ²)	0.96			0.82		

หมายเหตุ *** $p \leq .001$ หรือ * $p \leq 0.05$ DE = อิทธิพลทางตรง, IE= อิทธิพลทางอ้อม, TE= อิทธิพลรวม

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านความพึงพอใจ เท่ากับ 0.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากด้านคุณภาพความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.42

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ 3) ด้านความพึงพอใจ และ 4) ด้านความภักดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ WasesoSegoro&Nandan Limakrisna (2020) และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 161.62, ค่า CMIN/df เท่ากับ 1.43, ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 113, ค่า GFI เท่ากับ 0.95, ค่า AGFI เท่ากับ 0.92, ค่า SRMR เท่ากับ 0.03, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ กริช แรงสูงเนิน (2554)

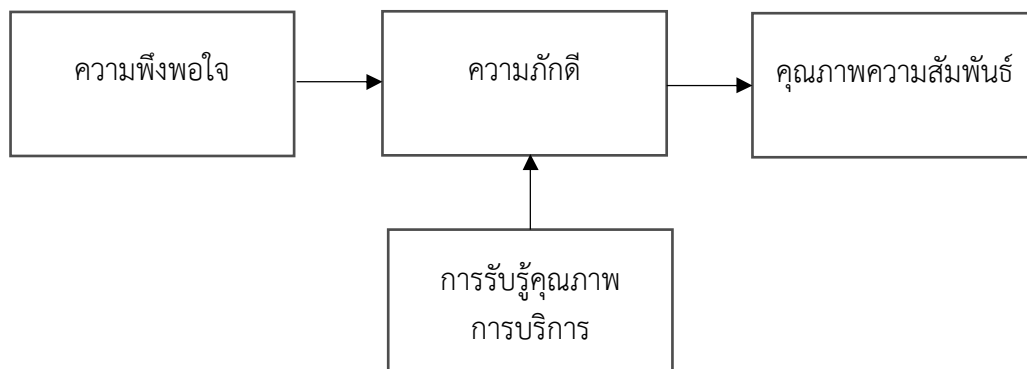
6.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลดังนี้

6.2.1 ปัจจัยด้านความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากปัจจัยความพึงพอใจ เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจในคุณภาพอาหารบน แอปพลิเคชัน 1112 Delivery นอกจากนี้ยังรู้สึกพอใจในบริการและขั้นตอนการสั่งอาหาร

บนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery อีกทั้งยังรู้สึกพอใจกับวิธีการชำระเงิน เมื่อซื้ออาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery เช่น ผ่านแอปพลิเคชันทรูมันนี่วอลเล็ต รวมถึงยังรู้สึกพอใจในโปรโมชั่นต่างๆ เมื่อซื้ออาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery เช่น บริการจัดส่งฟรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพงศ์ จันทริ และบุญทวรรณ วิงวอน (2561) ได้ศึกษาการจัดการลูกค้าสัมพันธ์และความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธนาคารออมสิน ภาค 9 พบว่า ความพึงพอใจมีอิทธิพลต่อความภักดี โดยหันกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตติยา คุ่มงกลชัย (2561) ได้ศึกษาปัจจัยเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของลูกค้า: กรณีเว็บไซต์บิวตี้คูลพบว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีในการซื้อ

6.2.2 ปัจจัยด้านความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ได้รับอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดจากปัจจัยด้านคุณภาพความสัมพันธ์ของลูกค้ามากที่สุด เนื่องจากผู้บริโภครู้สึก มีความสุขทุกครั้งที่ได้ใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery รวมถึงประทับใจและเชื่อมั่นในการใช้บริการสั่งอาหาร นอกจากนี้ผู้บริโภคยังรู้สึกเต็มใจและยินดีที่จะใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery อีกทั้งยังรู้สึกว่าโปรโมชั่นส่วนลดทำให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery มากกว่าที่จะเลือกใช้แอปพลิเคชันอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรระวี ทองเถา (2563) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าในการใช้ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย พบว่า คุณภาพความสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญทางด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Motamedifar al. (2013) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้าของ Refah stores of Rasht พบว่า ความผูกพันมีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของลูกค้า โดยลูกค้ารู้สึกได้รับบริการเสมือนว่าเป็นลูกค้าคนสำคัญมาโดยตลอด ประกอบกับได้รับสินค้าและบริการตามที่ร้องขออยู่เสมอและสามารถแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อร้องเรียนได้ทุกครั้งแม้ว่าปัญหาที่แจ้งไปจะไม่สามารถแก้ไขได้ในทันที แต่จะมีคำตอบให้ทุกครั้งตลอดจนพนักงานยังให้บริการได้ตรงตามที่แจ้งไว้ตลอด

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากภาพที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลพบว่า 1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ 2) ด้านคุณภาพความสัมพันธ์ 3) ด้านความพึงพอใจ 4) ด้านความภักดี และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี 2. ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเรียงตามขนาดอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านความภักดีและปัจจัยด้านความพึงพอใจ ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน 1112 Delivery ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพความสัมพันธ์และปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ ตามลำดับ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 บริษัทหรือร้านค้าควรมีการวางแผนงานการตลาด พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน และวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญและทำให้เกิดความภักดีของลูกค้า อันได้แก่ปัจจัยด้านความพึงพอใจของลูกค้า ปัจจัยด้านคุณภาพความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 บริษัทหรือร้านค้าที่ประกอบธุรกิจบริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันควรให้ความสำคัญและพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความภักดีในการใช้บริการสั่งอาหารอันได้แก่ ปัจจัยด้านความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้นด้านความพึงพอใจของผู้ประกอบธุรกิจบริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพอาหารและการบริการ ให้เป็นไปตามที่ลูกค้าคาดหวัง ทั้งนี้ หากผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามแนวทางข้างต้นย่อมทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจกลับมาใช้บริการซ้ำอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ปัจจัยด้านคุณภาพความสัมพันธ์ สามารถสร้างได้ด้วยการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ความประทับใจและความเชื่อมั่นในการใช้บริการ หากเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีแล้วจะทำให้ผู้บริโภคยังรู้สึกเต็มใจและยินดีที่จะใช้บริการสั่งอาหาร ส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันนี้มากกว่าที่จะเลือกใช้แอปพลิเคชันอื่น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตงานวิจัยให้กว้างและครอบคลุมผู้บริโภคนในจังหวัดอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนธุรกิจให้เหมาะสมในอนาคต

8.3.2 การวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าด้านความไว้วางใจ และด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นต้น

9. บรรณานุกรม

- กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- จิตรระวี ทองเถา. (2563). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าในการใช้ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชเนศ ลักษณะพันธุ์ดี. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตติยา คุ่มงกลชัย. (2561). ปัจจัยเหตุของความพึงพอใจที่มีต่อความภักดีของลูกค้า: กรณีเว็บไซต์ **บิวตี้คูล**. เพชรบุรี : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัทมา ภูวัฒนศิลป์. (2563). การตลาดเชิงประสบการณ์และคุณภาพความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าเบเกอรี่ร้าน เอสแอนด์พีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพฯ : คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- วัชรพงศ์ จันทรดี และบุญทวรรณ วิงวอน. (2561). การจัดการลูกค้าสัมพันธ์และความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินภาค 9. ลำปาง : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- วันปีลีฟ. (2564). **ประโยชน์ของระบบอินเทอร์เน็ต**. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2564. จาก <https://www.1belief.com/article/>
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). **Multivariate data analysis**. 7th ed. New York : Pearson.
- Motamedifar, A., Nadimi, G., Mojdehi, E. M., Kandsari, A. G., & Razavipour, M. (2013). Relationship between relationship quality (RQ) and customer loyalty (Case Study: Refah stores of Rasht). **International Research Journal of Applied and Basic Sciences**. 4(7). 1868-1871.
- Hoelter, J. W. (1983). The Analysis of Covariance Structures: Goodness-of-fit Indices. **Sociological Methods and Research**. 11(3). 325-344.
- Kline, R.B. (2011). **Principles and Practice of Structural Equation Modeling**. 3rd ed. New York, NY : The Guildford Press.

ความสำคัญของการละเล่นมอญซ่อนผ้าในมิติเพลงไทยสำเนียงมอญ*
THE IMPORTANCE OF MON SON PAH PLAYING IN DIMENSION
OF THAI SONG ON MON

จักกฤษณ์ วัฒนากูล¹

Jakkrit Watthanakool¹

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม¹

Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture¹

Email : jakkrit.w6936@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการละเล่นมอญซ่อนผ้าในจังหวัดสุพรรณบุรีและสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำประกอบการบรรเลง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเลือกพื้นที่ในการทำวิจัย คือ 3 ชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มียังคงอนุรักษ์การละเล่นมอญซ่อนผ้า โดยการศึกษาเอกสารและภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รู้จำนวน 3 คน ผู้ปฏิบัติจำนวน 10 คน บุคคลทั่วไป จำนวน 10 คน และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ทำนองเพลงที่ผู้เล่นใช้ประกอบคำร้อง มีเพียงตัวโน้ต 3 ตัว คือ เสียง ฟา (ฟ) เสียงซอล (ซ) และเสียง ลา (ล) โดยทำนองที่ผู้เล่นร้องนั้น เป็นทำนองร้องผสมผสานระหว่างการพูดแบบธรรมดากับการท่องบทอาขยาน จากการศึกษาการละเล่นดังกล่าว จึงได้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์และระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 ทำนองเพลงมีลักษณะกระชับในอัตราจังหวะชั้นเดียวจากนั้นถอนแนวเพลงเข้าสู่อัตราจังหวะ 2 ชั้น จำนวน 3 ท่อนโดยใช้หน้าทับพิเศษ ส่วนระบำในช่วงที่ 1 อารมณ์ของเพลงและการแสดงจะเน้นถึงความสนุกสนานตามวิถีชาวบ้านช่วงที่ 2 ใช้สำนวนเพลงมอญบางนางเกรงในช่วงหมดทำนอง สองชั้น ก่อนเข้าสู่อัตราจังหวะชั้นเดียวโดยทำรำเลียนแบบการละเล่นและสื่ออารมณ์ถึงความสุข รื่นเริงและความสนุกสนานของผู้แสดงที่กำลังจะเกิดขึ้นช่วงที่ 3 เป็นการบรรเลงในอัตราจังหวะชั้นเดียวจำนวน 5 ท่อนโดยทำนองของเพลงในแต่ละท่อนจะค่อยๆ เร่งอัตราจังหวะทำให้เกิดความกระชับสลับกันไปจนถึงทำนองท่อนสุดท้ายด้วยการลงแบบไม่ถอนทำนองหรือที่เรียกในภาษานักดนตรีไทยว่าการบรรเลงแบบ “ลงขาด”จากนั้นเป็นลูกจบเพลงด้วยลักษณะนิยมของเพลงมอญทั่วไป ลักษณะทำรำสื่อถึงอารมณ์การผ่อนคลายโดยใช้การแปรแถวในรูปแบบต่างๆ รวมถึงใช้การอวยวะทางร่างกายในส่วนต่างๆ เป็นตัวสื่ออารมณ์และกลวิธีการเรียงท่า การเชื่อมท่าเพื่อให้ได้สัดส่วนในระดับมาตรฐานของการทำรำไปพร้อมๆ กับทำนองเพลงที่สร้างสรรค์

คำสำคัญ : การละเล่นมอญซ่อนผ้า; เพลงไทยสำเนียงมอญ; ระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลง

ABSTRACT

The objectives of this research paper were to study the play of hiding a cloth behind one's back (Mon hide cloth) in Suphan Buri province and to create Thai songs with the Mon accent and dance for the performance. This is qualitative research by selecting research areas which are 3 communities in Suphan Buri province that still preserve the traditional Mon's games (hiding a cloth behind one's back) by studying the documents and the field. The research tools were observation form and interview form. The samples used in this research were interviews with 3 knowledgeable people, 10 practitioners, and 10 general people. Research results were presented by the descriptive analysis method.

The results of this study found that the melody used by the player to accompany the lyrics are only 3 notes which are fa (F), sol (G) and la (A). So, the melody that the player sings is combined with simple speaking and narration. Therefore, from the study of such a play, was inspired to create a Mon dance hiding the cloth for the performance. Which is divided into 3 intervals as follows: interval 1) the melody is concise in a single beat rate, then withdraws the music into a 2-layer tempo of 3 parts by using a special overlap as for the dance in interval 1, the mood of the song and performance is focused on having fun in the way of the villagers. Interval 2) uses the expressions of Mon Bang Nang Krang songs during the end of the melody and 2-layers tempo before entering the single beat rate, by dance mimics play and conveys the mood of happiness, joy, and fun of the upcoming performers. Interval 3) is a single beat rate rhythm that plays in 5 parts where the melody of the song in each section gradually accelerates and makes it compact alternating until the last part of the melody with a non-returning tune or known in the language of Thai musicians as playing "Long Khat". After that, the song ends with the popular characteristics of general Mon songs. The dance style conveys a relaxed mood by using various forms of row formation, including using the body gestures in different parts to express emotions and strategizing arrangements also connecting postures to achieve standard proportions of the dance along with the creative melody.

Keywords : Mon Son Pah Playing; Thai song on Mon accent; Mon Son Pah dance ensemble in playing

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติไทย มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบวิถีชีวิตของชุมชนที่ได้พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นจนกลายเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรม รวมถึง การละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยในรูปแบบต่างๆ ซึ่งถือเป็นประเพณีนิยมที่สะท้อนถึงความเป็นอยู่ของ ผู้คนในชุมชนหรือการละเล่นบางอย่างมีการเลียนแบบจากชีวิตจริงเพื่อให้เกิดความบันเทิงใจ ทั้งยังเป็น การฝึกไหวพริบในการใช้เชาวน์ปัญญา การมีวินัยและเคารพต่อกฎกติกาการร่ายท รวมถึงฝึกความ อดทนความสามัคคีในหมู่คณะ ที่เป็นคุณค่าทางวรรณศิลป์การละเล่นของเด็กไม่ได้มีเพียงแค่ประเทศ ไทยเท่านั้นการเล่นพื้นบ้านของเด็กมีอยู่มากมายเกือบทั่วโลก

ในประเทศจีนการเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากซึ่งถือกำเนิดมาตั้งแต่สมัย ราชวงศ์ซิงคือ การละเล่นการเตะลูกหินเป็นการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศจีน มักเล่นกันในช่วงฤดูหนาวเพื่อให้ร่างกายได้รับความอบอุ่น รวมถึงการละเล่นที่ให้ความเพลิดเพลินอีก อย่างและมีความประวัติตามความเป็นมาอย่างยาวนานของประเทศจีนคือ การเล่นว่าว ว่าวเป็นที่นิยมเล่น กันในประเทศจีนมีทั้งหมด 3 ประเภทคือว่าวปักกิ่ง ว่าวเทียนจินและว่าวไผ่ฟางซึ่งว่าวทั้งสามประเภท นี้เป็นว่าวที่มีชื่อเสียงที่สุดในประเทศจีนรวมถึงมีคุณสมบัติลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผู้ เล่นจะนิยมเล่นในรูปแบบลักษณะอย่างไร (ผู้จัดการออนไลน์, 2565) ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า การละเล่นพื้นบ้านของเด็กนั้นมีอยู่เกือบจะทุกที่ไม่เว้นแม้แต่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย

การเล่นของเด็กถือเป็นกิจกรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีความหลากหลายตามลักษณะ ภูมิศาสตร์ของแต่ละภาค เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละภาคซึ่ง อาจขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยมของแต่ละภูมิภาคส่วนใหญ่จะเล่นกัน เป็นกลุ่มดังเช่น บะข่างโหว่เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของเด็กทางภาคเหนือซึ่งสำเนียงท้องถิ่นออกเสียง ว่าบะข่างโหว่ (ลูกข่าง) การละเล่นชนิดนี้เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่เล่นให้เด็ก ๆ ได้ดูโดยใช้วัสดุ จากธรรมชาติคือไม้ไผ่นำมาเจาะเป็นรูเฉียงเมื่อกระบอกไม้ไผ่หมุนแรงดันลมจะทำให้เกิดเสียง โหว่ โหว่ และตามคติดความเชื่ออีกประการหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือการ เล่น ขว้างโหวด เดิมเป็น การเล่นที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมการหย่าฝนซึ่งตามความเชื่อนั้นชาวบ้านให้เครื่องดนตรีประจำถิ่น ชนิดนี้เป็นตัวส่งสัญญาณให้พญาแถนเทพเจ้าผู้ประทานน้ำฝนให้กับโลกมนุษย์หยุดส่งนาลงมา เพื่อ ชาวนาจะได้เก็บเกี่ยวผลผลิตต่อมากลายเป็นวิวัฒนาการ การเล่นแบบมีการแข่งขันเพื่อตัดสินผลแพ้ ชนะ รวมถึงการละเล่นชนวัวดินซึ่งเป็นกีฬาชนวัวที่มีมานานถือเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยการละเล่นชนวัวดินนั้นเป็นการละเล่นที่เด็กจำลองเหตุการณ์มาจากกีฬาชนวัว นำดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปวัวแล้วนำมาเล่นชนกัน(กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561) ส่วนการเล่นของ ภาคกลางที่มีอยู่มากมายหลายอย่างนั้น มีความสนุกไม่ได้ด้อยไปกว่าภาคอื่นๆ อีกทั้งยังมีคุณค่าของ การบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งเป็นเสน่ห์ทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่ง เช่นการเล่นมอญซ่อนผ้า มอญซ่อนผ้าเป็นการละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยที่มีมาช้านาน โดยมีผู้เล่นเป็นเด็กชายหรือเด็กหญิงก็ ได้อย่างน้อยสัก 5 คนขึ้นไป และให้ผู้เล่นทุกคนมานั่งล้อมวงแล้วร้องเพลงประกอบการละเล่นดังนี้ “มอญซ่อนผ้าตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง ใครเปลือไม่คอยระวัง ตุ๊กตาอยู่ข้างหลังระวังจะถูกตี” หรือ “มอญ

ซ่อนผ้าตุ๊กตาอยู่ข้างหลังไว้ฉันจะตีกันเธอ” และ “มอญซ่อนผ้าตุ๊กตาอยู่ข้างหลังไว้ฉันจะตีกันเธอ” (ชวลิตร ทับทิมทอง, 2564)

การเล่นมอญซ่อนผ้าในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นไม่ใช่การเล่นของคนมอญเพราะคนมอญนั้นไม่นิยมเล่นตุ๊กตาคาดว่าเป็นการเล่นที่คนไทยคิดขึ้นมาจึงมีความสอดคล้องกับข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้ง 3 ชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีการเล่นมอญซ่อนผ้าในจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านานนอกจากนี้การเล่นมอญซ่อนผ้าผ่านการเล่นพื้นบ้านที่ช่วยสร้างความสนุกสนานแล้วยังมีส่วนช่วยในเรื่องของกระบวนการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมเพื่อให้ผู้เล่นที่เป็นเยาวชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามกฎกติกาทางสังคม อีกทั้งยังฝึกให้เด็กได้รู้จักกับการร้องเพลงเพื่อให้เข้าจังหวะดนตรีเพื่อเพิ่มศักยภาพทางสุนทรีย อีกทั้งยังได้เคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มีการทำงานอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมกันส่วนในมุมด้านวิชาการการเล่นพื้นบ้านถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความเจริญเติบโตของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความพัฒนาหลายๆ ด้านและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้พัฒนาต่อไป

จากความสำคัญทำให้ผู้สร้างสรรค์เห็นถึงคุณค่าที่เกิดจากการอนุรักษ์ของการเล่นพื้นบ้านทำให้เกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำประกอบการบรรเลง เพื่อเป็นการต่อยอดให้เกิดผลงานทางดนตรีไทย ที่นำมาสู่การศึกษา วิเคราะห์ การเล่นที่อยู่คู่กับวิถีของคนไทย ที่มีความสำคัญกับผู้คนโดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนทั้ง 3 ชุมชนของจังหวัดสุพรรณบุรีโดยถ่ายทอดผ่านการสร้างสรรค์การประพันธ์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลงให้เกิดเป็นรูปธรรม และนำเสนอในเชิงวิชาการโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานให้เยาวชนผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการเล่นมอญซ่อนผ้าในจังหวัดสุพรรณบุรี
- 2.2 เพื่อสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำประกอบการบรรเลง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงการเล่นมอญซ่อนผ้า ในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ส่งถ่ายมรดกภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยที่ชนรุ่นก่อนได้ปลูกฝังให้ชนรุ่นต่อไปได้เรียนรู้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของบรรพบุรุษให้ดำรงคงอยู่

3.2 ทำให้ทราบถึงการประพันธ์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลงที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรมการดนตรีของไทย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ต่อไป ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2) ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานการแสดง ระยะที่ 2 ออกแบบการแสดงตามกระบวนการสร้างสรรค์

การละเล่นมอญซ่อนผ้าในมิติเพลงไทยสำเนียงมอญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ที่เคยผ่านประสบการณ์ด้านการละเล่นมอญซ่อนผ้า จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) นางสาวสุรีย์ ดาวอุดม ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะชำนาญการ (2) นายชวลิต ทับทิมทอง ข้าราชการบำนาญและกรรมการจัดงาน วัดบางแม่หม้าย (3) นางละม้าย วงสุวรรณ ตำแหน่ง แม่บ้านพนักงานทำความสะอาดโรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร 2) กลุ่มเด็กนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จำนวน 10 คน บุคคลทั่วไป จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลักประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเพื่อนำมาสร้างสรรค์การแสดงโดยการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้สร้างสรรค์จะติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้ทำการตอบรับแล้ว ผู้สร้างสรรค์จึงเดินทางไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่ได้นัดหมายถ้าผู้ให้ข้อมูลเป็นส่วนราชการ ผู้วิจัยจะทำหนังสือบันทึกข้อความที่ออกโดยต้นสังกัด คือวิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี เพื่อให้การเก็บข้อมูลทุกครั้งจะได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เมื่อได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดการทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาการละเล่นมอญซ่อนผ้าในจังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาการละเล่นมอญซ่อนผ้า ผู้สร้างสรรค์พบลักษณะทำนองและคำร้องที่ใช้ประกอบการละเล่นมอญซ่อนผ้าโดยแสดงถึงเอกลักษณ์ของการละเล่นมอญซ่อนผ้ารวมทั้งสิ้น 3 ลักษณะและพบคำร้องในบางลักษณะที่มีความแตกต่างกันเล็กน้อย แต่มีได้ทำให้สาระสำคัญที่บ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ถึงการละเล่นนั้นหายไป โดยผู้สร้างสรรค์ได้ทำการวิเคราะห์โน้ตตามตารางดังที่แสดงดังนี้

5.1.1 การละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 1 การละเล่นมอญซ่อนผ้าของกลุ่มเด็กนักเรียนโรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร

ภาพที่ 1 โน้ตเพลงมอญซ่อนผ้า

โดยมีทำนอง การละเล่นของเด็กไทยมีทั้งหมด 2 แบบ คือ การละเล่นแบบไม่มีคำร้องและการละเล่นแบบมีคำร้อง โดยผู้เล่นนั้นจะต้องร้องบทร้องประกอบทำนองเพลงการละเล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตามบทร้องที่ใช้ประกอบจากการวิเคราะห์ตามหลักในทางดนตรี พบว่า ทำนองเพลง

ที่ผู้เล่นใช้ประกอบคำร้อง มีเพียงตัวโน้ต 3 ตัว คือเสียง ฟา (ฟ) เสียงซอล (ซ) และเสียง ลา (ล) โดยทำนองที่ผู้เล่นร้องนั้น เป็นทำนองร้องผสมกับการท่องอาขยาน ซึ่งผู้เล่นแต่ละยุคสมัยสืบทอดต่อกันมาทางมุขปาฐะ จังหวะในการละเล่นมอญซ่อนผ้านี้เป็นจังหวะที่ไม่มีควมล้ำลึกมากจนเกินไป อารมณ์ของการละเล่นมอญซ่อนผ้าแบบที่ 1 แสดงถึงความรู้สึกและอารมณ์ของการกระตือรือร้นในสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ตามหลักจิตวิทยา ทำให้โสตประสาทตื่นตัวและเกิดแรงกระตุ้น จึงทำให้ผู้เล่นนั้นเกิดอารมณ์สนุกสนานไปพร้อมๆ กันจึงทำให้ผู้เล่นเกิดอารมณ์ได้หลากหลาย เช่น อารมณ์สนุกสนาน อารมณ์เร้าใจในการละเล่นเป็นต้นคือลักษณะของการละเล่นมอญซ่อนผ้า โดยมีเนื้อเรื่องของเพลงเป็นเช่นไร ลีลาการแสดงและอารมณ์รวมถึงท่าทางก็จะออกมาในลักษณะที่สอดคล้องกัน แต่ละพื้นที่ศึกษาจะมีคิตลักษณะที่คล้ายๆ กันแต่มีความต่างกันบ้างเล็กน้อยแต่มีได้ทำให้การละเล่นมอญซ่อนผ้านี้เสียความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

5.1.2 การละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 2 การละเล่นมอญซ่อนผ้าของกลุ่มเด็กนักเรียนโรงเรียนวัดบางแม่หม้ายจากการศึกษาการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 2 ผู้วิจัยสามารถแบ่งหัวข้อการวิเคราะห์โครงสร้างของเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 2 ตามองค์ประกอบที่ตั้งไว้ ดังนี้

ภาพที่ 2 โน้ตเพลงการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 2

ทำนอง ในการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 2 ลักษณะของทำนองร้อง พบว่า ทำนองเพลงที่ผู้เล่นใช้ประกอบคำร้อง พบเพียงตัวโน้ต 3 ตัวโน้ต คือ เสียง ฟา (ฟ) เสียงซอล (ซ) และเสียง ลา (ล) มีทำนองคำร้องในลักษณะแบบเดียวกันกับทำนองร้องมอญซ่อนผ้าในแบบที่ 1 ในช่วงแรกของการละเล่นและพบว่ามี การเพิ่มทำนองร้องในช่วงท้ายของการละเล่น เพื่อเพิ่มระยะเวลาในการที่ผู้เล่นจะดำเนินทำนองเพลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น หรืออาจเป็นการเพิ่มระยะเวลาให้ผู้ถือผ้าเดินวนรอบวงกลมมีเวลาที่ติดสินใจในการเลือกวางผ้าไว้ที่หลังผู้เล่นคนใดคนหนึ่งในช่วงในการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 2 พบว่า มีการเร่งความเร็วในช่วงท้ายๆ ของทำนองเพลง เมื่อจบประโยคเพลงแล้วผู้ถือผ้ายังไม่สามารถเลือกผู้ที่ถูกวางผ้าได้ ผู้เล่นทุกคนก็จะเริ่มร้องเพลงใหม่อีกรอบ โดยมีการลดจังหวะจากแนวที่เร็วในตอนท้าย มาเป็นแนวจังหวะที่ช้าตามเดิม และเพิ่มแนวจังหวะเร็วขึ้นวนแบบนี้ไปจนจบการละเล่น หรือจนกว่าจะมีผู้ที่ถูกเลือกในการวางผ้าไว้ข้างหลังอารมณ์ของการละเล่นมอญซ่อนผ้าจะทำให้ผู้เล่นเกิดอารมณ์คล้ายตามและสนุกสนานไปกับการละเล่น คิตลักษณะ มีรูปแบบที่เด่นชัดในเรื่องของการเพิ่มประโยคคำร้องและจังหวะของเพลงที่เร็วขึ้นในช่วงท้าย ซึ่งแสดงออกมาอย่างโดดเด่นในเรื่องการแสดงลีลาท่าทางของผู้เล่นที่ถูกกระตุ้นทางการได้ยิน ซึ่งสอดคล้องกันระหว่างรูปแบบโครงสร้างทางกายที่รับรู้ถึงความรู้สึกและโครงสร้างของบทเพลงที่มีจังหวะและทำนอง ทำให้เกิดความ เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของการเล่นมอญซ่อนผ้าในแบบที่ 2

5.1.3 การละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 3 ชุมชนบ้านโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 3 ผู้วิจัยสามารถแบ่งหัวข้อการวิเคราะห์โครงสร้างของเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นมอญซ่อนผ้า แบบที่ 3 ตามองค์ประกอบที่ตั้งไว้ ดังนี้

ภาพที่ 3 โน้ตเพลงการละเล่นมอญซ่อนผ้าแบบที่ 3

ทำนองในการละเล่นมอญซ่อนผ้าแบบที่ 3 เนื้อร้องบทนี้เป็นเนื้อร้องประกอบทำนองเพลงการละเล่นมอญซ่อนผ้ามีจุดประสงค์ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานตามแบบการเล่นพื้นบ้านของเด็กชุมชนบ้านโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีการละเล่นสืบต่อกันมา โดยทำนองพื้นฐานจะเริ่มจากทำนองซ้ำ เหมือนการละเล่นมอญซ่อนผ้าในแบบที่ 1 และที่ 2 และพบทำนองช่วงประโยคคำว่า “ใครเผลอไม่คอยระวัง ตักตออยู่ข้างหลัง ระวังจะถูกตี” เป็นทำนองร้องผสมผสานระหว่างการพูดธรรมดากับการท่องบทอาขยาน แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแต่โบราณในด้านการใช้ภาษาและถ่ายทอดมายังเด็กในชุมชนบ้านโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สืบทอดมาจนปัจจุบัน จึงหะการละเล่นมอญซ่อนผ้าของของเด็กชุมชนบ้านโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวะที่เรียบง่าย ร้องดำเนินทำนองแบบซ้ำโดยให้ความสอดคล้องกับการละเล่น จังหวะของเพลงนี้เป็นจังหวะที่ไม่มีควมล้ำลึกมากจนเกินไป แต่ต้องมีความพร้อมเพียงกันในกลุ่มผู้เล่น จึงจะทำให้การละเล่นมอญซ่อนผ้ามีความสนุกสนานอารมณ์ของการละเล่นมอญซ่อนผ้ามีความสนุกสนาน เป็นการสื่ออารมณ์ที่ฟังแล้วทำให้เกิดความเด่นชัดในเรื่องของอารมณ์ที่ระหว่างการร้องและการปรบมือเข้าจังหวะซึ่งมนุษย์นั้นเมื่อได้รับรู้สิ่งที่ปลุกเร้าก็มักจะแสดงความพึงพอใจแสดงให้ถึงอารมณ์ทางความรู้สึกด้านทางจิตใจและส่งผลกระทบออกมาถึงลักษณะทางกายภาพภายนอกที่สื่อออกมาทางพฤติกรรมในการเล่นมอญซ่อนผ้า ทำให้ผู้เล่นเกิดอารมณ์ที่หลากหลาย เช่น การเกิดอารมณ์สนุกสนาน อารมณ์เริงใจในการเล่น คีตลักษณ์ มีรูปแบบที่โดดเด่นในเรื่องการผสมผสานในการใช้ภาษาที่มีคำร้องผสมบทอาขยาน และมีรูปแบบการร้องที่สืบทอดกันมาอย่างชัดเจน ในเรื่องของ จังหวะ ทำนอง และการใช้ภาษาที่แสดงให้ถึงภูมิปัญญาของชุมชนบ้านโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และลักษณะเฉพาะของวิธีการร้องทำให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของการละเล่นมอญซ่อนผ้าในแบบที่

การละเล่นมอญซ่อนผ้ามีประวัติเรื่องราวโดยการถ่ายทอด สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่นมายาวนานในแต่ละชุมชนนั้นมีบริบททางสังคมที่แตกต่างกันบ้าง แต่มีได้ทำให้อัตลักษณ์ของการละเล่นมอญซ่อนผ้าที่เป็นการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยเปลี่ยนแปลงไปจากขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมที่สืบทอดกันมา การละเล่นมอญซ่อนผ้าเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทหนึ่งที่ได้รับการยอมรับร่วมกันในสังคม

ในปัจจุบันมีการเล่นมอญซ่อนผ้าสามารถหาชมได้เฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีโอกาสรู้จักการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทย และเป็นการรักษาคุณค่าและประโยชน์ของการเล่น ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะความคล่องแคล่ว การสังเกตและเป็นการฝึกไหวพริบที่ดี สร้างความสนุกสนาน และความสามัคคีกลมเกลียวดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำการเล่นมอญซ่อนผ้ามาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนารูปแบบเพลงไทยสำเนียงมอญรวมถึงการแสดงระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลงเพลงมอญซ่อนผ้า เพื่อแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นตามที่ได้ศึกษา ซึ่งเป็นผลผลิตอันเกิดจากความคิดและจินตนาการของผู้วิจัย รวมทั้งได้อนุรักษ์ พื้นฟู สืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษอันทรงคุณค่าเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ร่วมกันสืบสานต่อไป

5.2 ผลการสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลง

การสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญชุดเพลงมอญซ่อนผ้า ผู้สร้างสรรค์ได้เก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถทั้งในหลักวิชาการและการปฏิบัติ โดยนำการเล่นพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าซึ่งเป็นการเล่นแบบมีคำร้อง ผู้เล่นนั้นจะต้องร้องบทร้องประกอบทำนองเพลงในระหว่างการเล่น เพื่อให้เกิดความสนุกสนานตามบทร้อง จึงได้นำการเล่นมอญซ่อนผ้ามาเป็นแนวคิดเพื่อสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญ ตามกระบวนการสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญรวมถึงได้เพิ่มการสร้างสรรค์ระบำมอญซ่อนผ้าเพื่อใช้ประกอบการบรรเลงโดยให้งานสร้างสรรค์ครั้งนี้เกิดความสมบูรณ์และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ โดยผู้สร้างสรรค์แบ่งการวิเคราะห์เพลงออกเป็น 3 ช่วงเพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางการสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญชุดมอญซ่อนผ้าไว้ดังนี้

5.2.1 การสร้างสรรค์เพลงมอญซ่อนผ้าในช่วงที่ 1 ผู้สร้างสรรค์ได้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้เพื่อสะท้อนให้ผู้ฟังได้เห็นถึงความสนุกสนานของการเล่นของเด็กไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมายาวนาน รวมถึงปรารถนาเพื่อให้เพลงที่สร้างสรรค์นี้เป็นประโยชน์ต่อการฝึกทักษะทางด้านดนตรีไทยของนักเรียน นักศึกษาและผู้ที่มีความสนใจ รวมถึงเป็นการรอดทำนองของเพลง และกลเม็ดที่ซ่อนอยู่ซึ่งได้ประดิษฐ์ตามความคิดและจินตนาการ

5.2.2 การสร้างสรรค์เพลงมอญซ่อนผ้าในช่วงที่ 2 ผู้สร้างสรรค์ได้นำแนวคิดของสำนวนเพลงมอญ ชื่อบางนางเกรง ก่อนที่หมดทำนองสองชั้นแล้วโยงทำนองเข้าสู่ชั้นเดียวซึ่งเป็นทำนองในลักษณะทำนองกระซิบ โดยผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์ไว้จำนวน 3 วรรคเพลงแล้วกลับมาสู่ทำนองวรรคแรกอีก 2 รอบเพื่อส่งต่อเข้าสู่ทำนองและอัตราจังหวะชั้นเดียว และจินตนาการถึงการเล่นมอญซ่อนผ้าของเด็กไทยในช่วงที่ 2 โดยแนวคิดการประดิษฐ์ทำนองเพลงมอญซ่อนผ้าโดยเรียบเรียงทำนองเพลงให้เกิดความเหมาะสมและความสอดคล้องกับการเล่นมอญซ่อนผ้าในช่วงที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ทำนอง เพื่อให้ผู้ฟังได้เห็นความแตกต่างของทำนองและจังหวะของเพลงหลังจากหมดทำนองในช่วงนี้จึงจะถอนจังหวะของเพลงเพื่อเข้าสู่ชั้นเดียว

5.2.3 การสร้างสรรค์เพลงมอญซ่อนผ้าในช่วงที่ 3 ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดทิศทางของเพลงในช่วงนี้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ท่อน ในแต่ละท่อนนั้นมีความยาวเท่ากับ 4 จังหวะเท่ากันหมดในทุกๆ ท่อน ในอัตราจังหวะชั้นเดียว ผู้สร้างสรรค์ใช้จินตนาการโดยยึดหลักการเล่นมอญซ่อนผ้า การบรรเลงในช่วงนี้จะไม่ใช้อัตราจังหวะที่มีความรวดเร็วจนเกินไปทั้ง 5 ท่อน เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างโดยรวมของเพลงช่วงนี้จะปรากฏทำนองที่เป็นลักษณะต่างๆ ได้หลากหลายรูปแบบทำให้เพลงมีความกระชับมากขึ้นและจบ

ลงอย่างลักษณะทำนองของเพลงมอญต่างๆ ไปโดยทำนองเพลงใน 4 ท่อนแรกจะจบลงที่เสียง (ลา) จากนั้น ท่อนสุดท้ายจะจบลงที่เสียง (มี) และทอดลงด้วยการลงทำยแบบเพลงมอญตามลักษณะนิยม

มอญซอลัน (ช่วงที่ 1)

มอญซอลัน (ช่วงที่ 2)

มอญซอลัน (ช่วงที่ 3)

ภาพที่ 4 โน้ตเพลงสร้างสรรค์ การละเล่นมอญซอลันผ้าทั้ง 3 ช่วง

การเรียบเรียงและการสร้างสรรค์เพลงมอญซ่อนผ้า ผู้สร้างสรรค์มีจุดประสงค์เพื่ออนุรักษ์ การละเล่นมอญซ่อนผ้าที่สืบสานกันมาอย่างยาวนานในสังคมไทยและกำลังจะได้รับความนิยมลด น้อยลง รวมถึงได้สร้างสรรค์เพลงมอญที่เกิดจากจินตนาการของการละเล่นมอญซ่อนผ้าซึ่งขยายผลมา เป็นทำนองเพลงมอญ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและกระบวนการ สร้างสรรค์เพลงมอญรวมทั้งเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนปีพหุศาสตร์มอญที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ตามสถาบันการศึกษาไม่มากนักน้อย อันจะได้นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ระบำมอญซ่อนผ้า ประกอบการบรรเลงเพลงมอญซ่อนผ้า

5.3 ระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลง

ระบำมอญซ่อนผ้าเป็นงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไทยที่ใช้กระบวนการสร้างสรรค์คล้ายคลึง กับเพลงชุดโบราณคดีของครูมนตรี ตราโมท โดยผู้สร้างสรรค์ได้ขอความอนุเคราะห์และคำแนะนำใน การสร้างสรรค์ระบำมอญซ่อนผ้าจากครูนนทา น้อยนิธิต ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัย นาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม และครูอมรรัตน์ กัลป์ยานวัฒน์ วิทยาลัย นาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์สามารถ วิเคราะห์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการบรรเลงทั้ง 3 ช่วงได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 ขึ้นต้นเพลงแบบสนุกสนานและมีความกระชับในทำนองและจังหวะทั้งสองท่อน โดยบรรเลงทั้งหมดสองเที่ยว หลังจากนั้นเมื่อบรรเลงครบทั้งสองเที่ยวแล้วจึงถอนแนวเพลงเข้าสู่ ทำนองสองชั้นทั้ง 3 ท่อน กระบวนทำนองในช่วงที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ช่วงหลัก ๆ ช่วงเกริ่นนำหรือช่วงผู้ แสดงเดินออกจากเวทีด้วยทำนองเพลงเร็วด้วยความสนุกสนาน แล้วมาจบด้วยตั้งแถวสลับฟันปลา ตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ว่าเด็ก ๆ เดินออกจากบ้านของตนมายังลานกว้างแห่งหนึ่งของ หมู่บ้านด้วยอาการสนุกสนาน จากนั้นจึงชวนกันเล่นมอญซ่อนผ้า เชื่อมโยงไปยังทำนองเพลงสองชั้น ทั้ง 3 ท่อนซึ่งผู้แสดงนั่งในลักษณะเป็นวงกลมและปรบมือเตรียมที่จะร้องเพลงมอญซ่อนผ้าประกอบ เพื่อประกอบการละเล่น

ช่วงที่ 2 ผู้สร้างสรรค์มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความกระชับของ ทำนองเพลง โดยประดิษฐ์ สำนวนกลอนที่มีลักษณะเฉพาะและสร้างให้มีลีลาในการใช้มีพยางค์เพลง โคลง ฉันท์ เพื่อให้เกิดสำนวน กลอนที่มีคุณลักษณะอันโดดเด่นทั้งหมด 3 วรรค ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกระบวนทำรำ ซึ่ง เป็นการสร้างสรรค์กระบวนทำรำตามจินตนาการที่ผู้สร้างสรรค์ได้วางกรอบแนวคิดไว้ การแสดง ในช่วงที่ 2 สามารถสื่ออารมณ์ถึงความสุข รื่นเริง บันเทิงใจ และความสนุกสนานของผู้แสดง ตาม ความเป็นจริงของการละเล่นแล้ว ซึ่งตรงกับในช่วงที่มอญจะรีบเดินเวียนต่อไปเพื่อให้ครบรอบ เมื่อ มอญเวียนมาครบรอบก็หยิบผ้าขึ้นมาสวมใส่คนที่ถูกหิ้วผ้าคนที่ถูกหิ้วผ้าต้องวิ่งหนีไปรอบ ๆ จนกว่าจะ เวียนกลับมาคนที่เดิมของตนได้ ผู้ที่เป็นมอญก็จะยังเล่นเป็นมอญต่อไป เมื่อหมดการแสดงในช่วงนี้แล้ว อารมณ์เพลงจึงจะถอนจังหวะเข้าสู่อัตราจังหวะชั้นเดียวซึ่งเป็นการบรรเลงที่ไม่ใช้ความเร็วมากนัก ทำ ให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายด้วยลักษณะสำนวนกลอน

ช่วงที่ 3 ผู้สร้างสรรค์ได้นำจินตนาการมาผสมผสานหลายๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวน ทำรำ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายของผู้แสดงเพื่อให้เกิดอารมณ์ในการแสดง อย่างพร้อมเพรียงและมี สมานในการแสดง ซึ่งเมื่อการละเล่นดำเนินมาถึงลำดับสุดท้ายอารมณ์ของเพลงที่รู้สึกผ่อนคลายจะส่ง ต่อไปยังผู้แสดง โดยมีการแปรแถวจากวงกลมไปยังกระบวนทำต่าง ๆ จากการแสดงจะสะท้อนไปยัง

การละเล่นในชีวิตจริงว่าเมื่อเด็กทุกคนที่เล่นมอญซ่อนผ้าเสร็จสิ้นลงต่างคนจึงแยกย้ายกันกลับบ้านของตน ด้วยอารมณ์ที่เบิกบาน สนุกสนาน และผ่อนคลาย

การสร้างสรรค์ระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลงชุดนี้เป็นอนุรักษ์การละเล่นชนิดนี้ที่กำลังจะได้รับความนิยมน้อยลงเพื่อให้คงอยู่กับวัฒนธรรมของการละเล่นเด็กไทยสืบไป

ภาพที่ 5 ระบำมอญซ่อนผ้า ช่วงที่ 1

ภาพที่ 6 ระบำมอญซ่อนผ้า ช่วงที่ 2

ภาพที่ 7 ระบำมอญซ่อนผ้า ช่วงที่ 3

6. อภิปรายผลการวิจัย

งานสร้างสรรค์เรื่อง ความสำคัญของการละเล่นมอญซ่อนผ้าในมิติเพลงไทยสำเนียงมอญ ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการละเล่นพื้นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2561) ได้กำหนดให้การละเล่นพื้นบ้านเป็นสาขาหนึ่งของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย และมีการละเล่นบางอย่างได้ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้ เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญของชาติและส่งเสริมให้เยาวชนในชาติเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน การละเล่นพื้นบ้านโดยเฉพาะ มอญซ่อนผ้าเป็นการละเล่นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ จึงเกิดการสร้างสรรค์เพลงมอญซ่อนผ้าและระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลง โดยใช้จินตนาการผ่านการละเล่นมอญซ่อนผ้า โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองทางความคิดแรงบันดาลใจในสร้างสรรค์เพลงมอญทำให้มีพื้นฐานในการประดิษฐ์ท่วงทำนองเพลงมอญและเลือกใช้สำเนียงภาษาสำนวนกลอนของเพลงที่ทำให้เกิดความเหมาะสมกับการละเล่นและระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรค์เพลงไทยของ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรค์ศิลป์ของ บัณฑิต สุขภักดิ์ (2562) กล่าวว่า การสร้างสรรค์งานศิลป์ เป็นงานศิลปะที่เกิดขึ้นมาจากความคิดจินตนาการ ปัญญาของมนุษย์ ซึ่งก่อนเกิดกระบวนการเหล่านี้มนุษย์ได้รับรู้ เรียนรู้จากวิถีชนที่รายล้อมด้วยวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตามความเชื่อ ความศรัทธาในทางดนตรีไทยและศิลปะต่างๆ จนกลายเป็นกระบวนการคิด องค์ความรู้สู่ชิ้นงานศิลปะที่จับต้องไม่ได้หลักแห่งทฤษฎีการสร้างสรรค์งานศิลป์ มีหลักคิด 2 ประการคือหลักมิติการสร้างสรรค์และหลักวิพธิลักษณะการสร้างสรรค์หลักแห่งทฤษฎีทั้ง 2 นี้จะนำไปสู่งานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่เป็นกระบวนการของกรรมวิธีที่ลำดับความคิดของผู้สร้างสรรค์ และเมื่อได้สัมผัสกับงานศิลปะที่รังสรรค์ขึ้นมาแล้ว ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงรสแห่งเสียงที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้ง หลากหลายอารมณ์หรือเกิดความสะเทือนใจในลีลาของสำนวนเพลงมอญที่สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของท่วงทำนอง สำนวนกลอนแบบต่างๆ ที่ใช้ และกลเม็ดต่างๆ ที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาร้อยเรียงผสมผสาน ผ่านผู้บรรเลงทำให้เพลงนั้นมีอรรถรสน่าฟังยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ของ จี ศรีนิวาสนัน (2534) ที่ว่า สุนทรียะของมนุษย์ที่ได้รับจากธรรมชาติ จึงคิดสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นเสียงแห่งบทเพลงที่สร้างขึ้นจากฝีมือมนุษย์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจึงนำมาปรับเปลี่ยนหรือสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน โดยผนวกกับจินตนาการความคิดสร้างสรรค์แล้วเกิดเป็นผลงานทางศิลปะวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา ฉะนั้นในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ จำเป็นต้องนำทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ในการวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความงาม ในการสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำมอญซ่อนผ้าประกอบการบรรเลง เพื่อให้เกิดขึ้นในวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาการละเล่นพื้นบ้านที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้นมา

7. องค์ความรู้ใหม่

งานสร้างสรรค์ เรื่อง ความสำคัญของการละเล่นมอญซ่อนผ้าในมิติเพลงไทยสำเนียงมอญ เป็นการสร้างสรรค์การละเล่นพื้นบ้าน มอญซ่อนผ้า โดยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงมอญและระบำประกอบการบรรเลง เพื่อเป็นการต่อยอดให้เกิดผลงานทางดนตรีไทยกระบวนการสร้างสรรค์ก่อให้เกิดหลักการและวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์ทางด้านดนตรีไทยและ

ศิลปะการแสดงได้อย่างมีระบบคือ 1) การหยิบยกเอาการละเล่นมอญชอนผ้า มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านดนตรีและการแสดงประกอบ 2) วิธีในการสร้างสรรค์ทำนองดนตรีซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เพลงไทยสำเนียงมอญมีสุนทรียรสครบถ้วน 3) การสร้างสรรค์ระบำมอญชอนผ้าเพื่อประกอบการบรรเลง บทเพลงไทยสำเนียงมอญที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดองค์ประกอบที่ครบองค์ 4) การจัดวางบทเพลงและการแสดงให้เกิดความกลมกลืน ซึ่งหลักการที่เป็นความรู้ใหม่สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 8 แผนผังสรุปองค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรให้หน่วยงานของรัฐมีการสนับสนุน นโยบายการยกระดับการละเล่นท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท้องถิ่น เพื่อให้การละเล่นมอญชอนผ้าเป็นการละเล่นที่สร้างความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการสนับสนุนให้มีการสร้างบทเพลงไทยหลากหลายสำเนียงเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์บทเพลงไทยเดิมและประพันธ์ให้มีความทันสมัยผสมผสานความเป็นสากลเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้ความคิดในศาสตร์ทางดนตรี

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาทัศนคติความเชื่อที่นำมาสู่การละเล่นไทย และนำไปสู่การสร้างสรรค์เป็นผลงานในศาสตร์ทางด้านศิลปะหลากหลายแขนง

8. บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). *การละเล่นเด็กไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระราชูปถัมภ์.

จี ศรีนิวาसन. (2534). **สุนทรียศาสตร์ ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

ชวลิตร ทับทิมทอง ผู้ให้สัมภาษณ์. 16 มิถุนายน 2564. ณ โรงเรียนวัดบางแม่หม้าย จังหวัดสุพรรณบุรี
บัณฑิต สุขภักดิ์. (2562). **นาฏศิลป์สร้างสรรค์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
เอ็มพันธ์จำกัด.

ผู้จัดการออนไลน์. (2565). **การละเล่นมอญซ่อนผ้า**. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2565. จาก <https://mgronline.com/japan/detail/9630000078713>.

ละมัย วงสุวรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์. 18 กันยายน 2564. ณ โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร
จังหวัดสุพรรณบุรี

สุรีย์ ดาวอุดม ผู้ให้สัมภาษณ์. 3 พฤศจิกายน 2564. ณ โรงเรียนอนุบาลวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัด
สุพรรณบุรี

การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการ
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(สถานศึกษาพอเพียง)
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์*

THE EVALUATION OF INSTRUCTION IN LEARNING ACTIVITIES AND
ADMINISTRATION OF SUFFICIENCY ECONOMY SCHOOL
ASSESSMENT (SUFFICIENCY SCHOOL) OF SURIN
PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

ทองคำ อำไพ¹

Thongkum Umpai¹

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์¹

Surin Provincial Education Office¹

Email : Umpai.thongkum@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รายงานผลการประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ 2) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งหมด 92 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามการประเมินโครงการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ; สถานศึกษาพอเพียง; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The research aims to 1) Report the results of the Evaluation of Instruction in Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy School Assessment (Sufficiency School) of Surin Provincial Education Office. 2) Assessment satisfaction for the project. Assessment were School directors, Teachers, students, and basic education committees 92 persons by Stratified Random Sampling. Used tools: Project assessment questionnaire the reliability levels were 0.93, satisfaction questionnaire the reliability levels were 0.94. The statistics used in the quantitative data analysis including percentage, mean, standard deviation.

The results were as follows: 1) The results of The Evaluation of Instruction in Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy School Assessment (Sufficiency School) of Surin Provincial Education Office as a whole was at highest level. 2) The results of the assessment. The satisfaction forwards The Evaluation of Instruction in Learning Activities and Administration of Sufficiency Economy School Assessment (Sufficiency School) of Surin Provincial Education Office as a whole was at highest level.

Keywords : Project Evaluation; Sufficiency School; Sufficiency Economy

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะทางเทคโนโลยีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความพร้อม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติเพื่อให้เกิดความพอเพียง และยั่งยืนสู่วิถีประชาชนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแนวพระราชดำรัสและนโยบายรวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างมีศักยภาพ โดยการจัดการศึกษาบนพื้นฐานของหลักปรัชญาการจัดการศึกษาโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้พัฒนาผู้เรียนตามที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง 2545 เพื่อให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะการปฏิรูปการศึกษาจะนำไปสู่การแก้ปัญหาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง (วิจิตร ศรีสอาน, 2550: 3) เนื่องจากปัญหาทางสังคม เกิดความย่อหย่อนทางศีลธรรม ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมต่างๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวนายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรีได้กล่าวไว้ว่า การอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในระดับสถาบันโรงเรียนครอบครัว และปัจเจกบุคคลและเป้าหมายสำคัญก็คือ ผู้เรียนได้รู้จักความพอเพียง ดังนั้นครูจึงมีบทบาท ในการอธิบายและทำตัวอย่างให้เด็กเกิดความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

ในสภาพปัจจุบันการศึกษาไทยยังคงมีปัญหา เช่นการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจของโลก ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข่าวสารต่างๆ ทั่วโลกทำให้เกิดโลกไร้พรมแดน

สามารถเข้าถึงข้อมูลใหม่ๆ ที่มีอยู่บนฐานข้อมูลทั่วโลก ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเวลาและสถานที่ที่จะเล่นอย่างสร้างสรรค์ และทำให้ผู้เรียนเกิดความรักในการอ่านและเรียนรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต การจัดทำมีการสอนที่ดี การชี้แนะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม สนุกกับการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในตัวเองที่อยากจะเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้น นักวิชาการยืนยันว่าสมองของคนเรา โดยเฉพาะสมองของเด็กและเยาวชนมีศักยภาพในการที่จะเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมต่างๆ อยู่แล้ว ถ้าเราส่งเสริมให้คนมีแรงจูงใจอยากอ่าน อยากเรียนรู้และมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่เขาอยากรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับวิธีทำงานสมอง สมองของพวกเขาจะทำงานเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดนโยบายการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เร่งรัดการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ และสร้างขวัญกำลังใจต่อหน่วยงานสถานศึกษา (ปรียานุช พิบูลสรารุช, 2550) โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพในการแข่งขันระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

จากการดำเนินการสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนสุรินทร์ทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” โดยมีพันธกิจเกี่ยวกับสถานศึกษาพอเพียงส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และมีเป้าประสงค์ จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท และการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จึงต้องได้รับการพัฒนาโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์, 2563)

ดังนั้น ผู้ประเมินในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ จึงขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวและมีการประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบซิปป (CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อรายงานผลการประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบชิป (CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อเสนอแนะจากการประเมินรูปแบบชิป (CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์เพื่อให้นำไปใช้บริหารและพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2563 จาก 30 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งหมด 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2563 จาก 30 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งหมด 92 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสอบถามการประเมินตามรูปแบบชิปปี (CIPP model) แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.55-0.88

4.2.2 แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.55-0.88

4.3 การรวบรวมข้อมูล

4.3.1 ผู้ประเมินทำโครงการและจัดโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ในปีการศึกษา 2564

4.3.2 ผู้ประเมินนำแบบประเมินโครงการและแบบประเมินความพึงพอใจไปให้ กลุ่มตัวอย่าง ประเมินหลังจากโครงการเสร็จสิ้นในปีการศึกษา 2563 จำนวน 92 ฉบับ

4.3.3 ผู้ประเมินรับแบบประเมินคืนด้วยตนเอง และได้รับกลับคืนมาจำนวน 92 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.3.4 ผู้ประเมินตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามประเมิน

4.3.5 ผู้ประเมินนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.4.2 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายข้อ รายด้าน และโดยรวมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แปลความหมายตามเกณฑ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (Midpoint) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 50)

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4.3 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 3 ข้อเสนอแนะโดยใช้การแจกแจงความถี่เป็นตารางแล้วนำเสนอความเรียงท้ายตาราง

5. ผลการวิจัย

5.1 การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมรายด้าน

ประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านสภาพแวดล้อม	4.52	0.56	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น	4.54	0.52	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ	4.58	0.50	มากที่สุด
4. ด้านผลผลิต	4.61	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.56	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.59) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.50) ด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.50) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.52) และด้านสภาพแวดล้อม($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.56)ตามลำดับ

5.2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมรายด้าน

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบริบท	4.53	0.54	มากที่สุด
2. ด้านความร่วมมือ	4.58	0.50	มากที่สุด
3. ด้านคุณภาพการศึกษา	4.55	0.52	มากที่สุด
โดยรวม	4.55	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.52) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านความร่วมมือ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.50) ด้านคุณภาพการศึกษา($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.52) และด้านบริบท($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.54)

6. อภิปรายผลการ

ผลการประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ

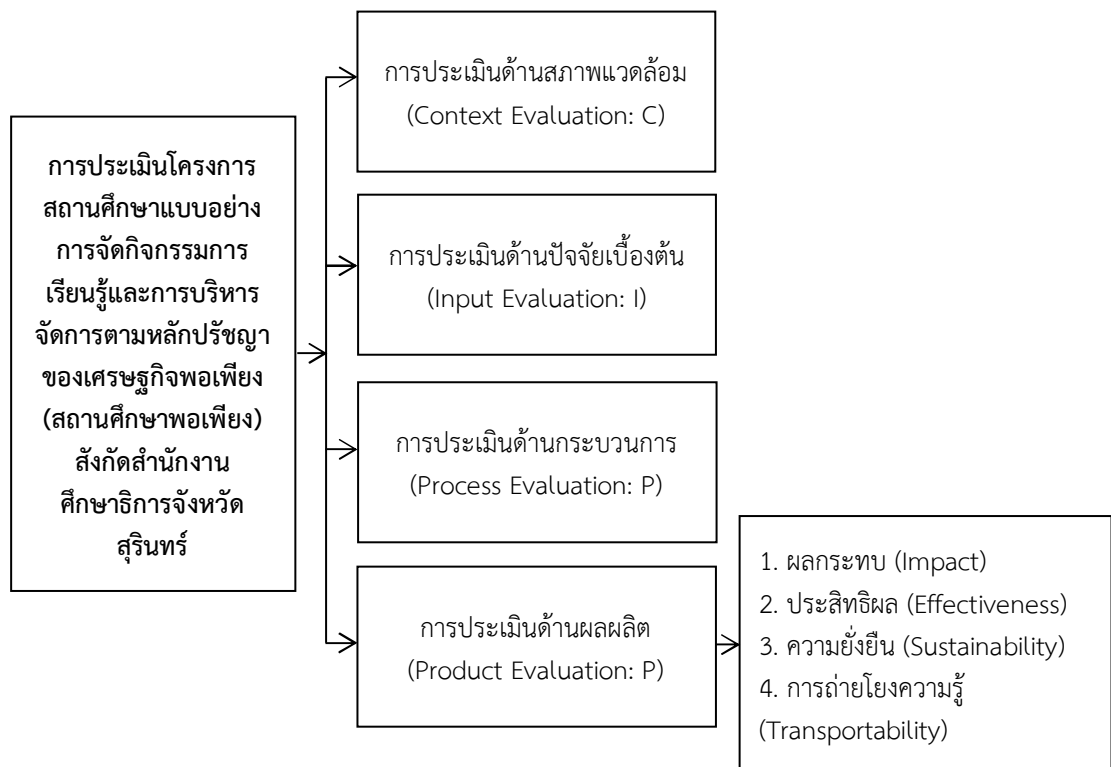
จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดและจากการสอบถามผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และมีเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม อีกทั้งผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดการประเมินโครงการโดยรูปแบบจำลองชิป (CIPP Model) ที่ประกอบด้วย 1) การประเมินสภาพแวดล้อม 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต (สมคิด พรหมจรรย์, 2542; ทิศนา แคมมณี, 2546; Stufflebeam and Daniel, 2003) ทำให้ได้ข้อสังเกตในการดำเนินโครงการอย่างรอบด้านทุกมิติ เป็นข้อมูลสำคัญจากการดำเนินงานสำหรับการประเมินและตัดสินใจในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงได้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาของประเทศไทย ดังที่ วิจิตร ศรีสอาน (2550) ได้เสนอว่านโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะทางเทคโนโลยีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความพร้อม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติเพื่อให้มีความพอเพียงและยั่งยืนสู่วิถีประชาชนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแนวพระราชดำริสและนโยบายรวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศไทยพัฒนาอย่างมีศักยภาพ โดยการจัดการศึกษาบนพื้นฐานของหลักปรัชญาการจัดการศึกษาโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้พัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสุขและธินดา พิลาล้ำ (2564) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบชิป ผลการประเมินพบว่า การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาภาญจศรีเนตร (2565) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการประเมิน พบว่า การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการหลักการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และมีการศึกษาบริบทของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ดังที่ ปริญญา พิบูลสรารุช (2550) ได้นำเสนอว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดนโยบายการ

ดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เร่งรัดการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ และสร้างขวัญกำลังใจต่อหน่วยงานสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร คำวิโส (2564) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการประเมินพบว่า การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาภาญจ ศรีเนตร (2565) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการประเมิน พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้การประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์มีกระบวนการประเมิน 4 ด้าน 1) การประเมินด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation: C) 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) มีการขยายส่วนการประเมินออกเป็น ผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายโยงความรู้ (Transportability) ที่ได้จากการกระบวนการประเมินในครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสำหรับการบริหารจัดการและนำไปบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า การประเมินโครงการในด้านสภาพแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้โครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่จะดำเนินโครงการว่าสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่มีความพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนโครงการที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิผลมากที่สุดดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนและขับเคลื่อนนโยบายสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามสภาพบริบท

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการใช้ประเมินผลประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ตามบริบทอย่างเหมาะสม และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) มาปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วมสม่ำเสมอ

8.2.3 ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บริหารมอบหมาย โดยพิจารณาจากผลการประเมินโครงการที่ผ่านนำมาปรับปรุงบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

8.2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะ และให้การสนับสนุนในการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา

8.2.5 ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมในขับเคลื่อนสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลจากการประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์ ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปลงเชิงลึกเพื่อประเมินโครงการสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในลักษณะการพัฒนารูปแบบ หรือการพัฒนากลยุทธ์ที่จะส่งผลให้การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

9. บรรณานุกรม

- เกษร คำวิโส. (2564). การประเมินโครงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านดงเมือง (ดงเมืองวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*. 18(2). 87-96.
- ทิตินา แหมมณี. (2546). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรียานุช พิบูลสรารุ. (2550). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2550). *บันทึกสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สายฟ้า หาสีสุข และธินิดา พิลาล้ำ. (2564). การประเมินโครงการพัฒนางานประกันคุณภาพภายใน
ของสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. บุรีรัมย์ : โรงเรียนบ้านเมืองแก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือบริหารจัดการเวลา เรียน“ลดเวลาเรียน
เพิ่มเวลารู้” ปีการศึกษา 2559. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). จากปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2559-
2560. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุรินทร์.
- Stufflebeam and Daniel, (2003). The CIPP model for Evaluation. International.
Handbook of Educational Evaluation. 9. 31-62.

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งผลต่อมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

PROBLEM-BASED LEARNING MANAGEMENT THAT AFFECTS CONCEPT OF SCIENTIFIC PROCESS SKILLS AND LEARNING ACHIEVEMENTS ON ROCKS AND WORLD CHANGES OF PRATOMSUKSA SIX STUDENTS

สุรีพรรณ สิ้นพูน¹, มนตรี วงษ์สะพาน²

Surephan Sinpoon¹, Montree Wongsaphan²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Mahasarakham University^{1,2}

Email : Sureephansin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง หินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 75 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านนาสะโนอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวนนักเรียน 20 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ประเภท ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน เป็นเวลา 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบวัดมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.83/84.08 2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.6678 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นคิด

เป็นร้อยละ 66.78 3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เฉลี่ยเท่ากับ 25.15 คิดเป็นร้อยละ 83.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 25.30 คิดเป็นร้อยละ 84.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; มโนทัศน์; ปัญหาเป็นฐาน; ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The research aimed to study 1) to efficiency of the learning by using the problem-based learning on the topic of “rocks and world changes” on the 80/80 standardized criteria efficiency 2) to assess the effectiveness of the learning by using the problem-based learning on the topic of “rocks and world changes 3) to compare concept of Scientific Process Skills of the pratomsuksa Six students using the problem-based learning on the 75percentage criteria and 4) to compare the achievement of the pratomsuksa Six students using the problem-based learning on the 75percentage criteria. The experimental group were twenty 6th grade students at Bannasano school, Dontan District, Mukdahan Province. They were selected by simple random sampling method. The research instruments were lesson plans, problem-based learning activities, an achievement test and a test of scientific process skill. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation and t-test (one-sample)for testing hypotheses.

The research results showed that 1. The efficiency of the learning on the topic of “rocks and world changes” by using the problem-based learning efficiency was 82.83/84.08. 2. The effectiveness of the learning on the topic of “rocks and world changes” effectiveness was 0.6678 students progress was 66.78 percentage. 3. The students who learned using the problem-based learning concept of scientific process skills mean was 25.15 (83.83%) standard deviation was 0.75 is higher than 75 percentage criteria at a significant level of .05. 4. The students who learned using the problem-based learning using a problem-based learning achievement mean was 25.30 (84.33%) standard deviation was 0.86 is higher than 75 percentage criteria at a significant level of .05.

Keywords : Problem-based learning; Learning Achievements; Concept of Scientific Process Skills; Problem-based learning; Scientific Process Skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองของประชาคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาประชาชนในแต่ละประเทศให้มีความก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญพื้นฐานที่ต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้สรรพวิชาในการนำไปพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะวิทยาศาสตร์เป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้เป็นกระบวนการในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาวีธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นรูปแบบของกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติพัฒนาแนวคิด ทักษะในการสร้างองค์ความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนตามวิทยาศาสตร์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) กำหนดให้วิชาวิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 และสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหาที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ว่าถ้าสอนวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ วิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่เน้นการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนได้ (Tamir, 1983)

แม้การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาสะโนจะยึดแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและธรรมชาติของรายวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับพอใช้ จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์และจากบันทึกหลังสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนยังขาดยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นทักษะที่จำเป็นมากในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนยังขาดความเข้าใจในมโนทัศน์ของทักษะแต่ละด้านซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในการที่จะนำไปใช้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จะต้องหาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยเน้นให้มีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้คิดด้วยตนเอง จึงกล่าวได้ว่ามโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 13 ทักษะ ที่เป็นความคิดรวบยอดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งระดับที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม นำมาประมวลเป็นความคิดรวบยอดที่สามารถอธิบายได้ตามหลักเหตุผล และมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สมบูรณ์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์เดิมกับมโนทัศน์ใหม่สู่การพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนักเรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเองสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถจูงใจผู้เรียนให้มีความสนใจเรียนเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าการจดบันทึก รับฟังเนื้อหาจากครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียวสิ่งสำคัญก็คือมีสถานการณ์ปัญหาหลักหรือเป็นกรณีศึกษา ที่เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมมาใช้แก้ปัญหาช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาการใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนโดยการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวบรวมความรู้และนำมาสรุปเป็นความรู้ใหม่เป็นลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

จากการจัดการศึกษาของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สภาพการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งผลต่อทัศนคติด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมสามารถเปรียบเทียบกระบวนการเกิดหินอัคนี หินตะกอน และหินแปร และอธิบายวัฏจักรหินจากแบบจำลองค้นหาข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและประเมินความน่าเชื่อถือ ตัดสินใจเลือกข้อมูล ใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงานร่วมกัน มีการตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนรู้ตามที่กำหนดให้หรือตาม ความสนใจ คาดคะเนคำตอบหลายแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสื่อสารความรู้จากผลการสำรวจตรวจสอบได้อย่างมีเหตุผลและหลักฐานอ้างอิง

ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ด้วยการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้เพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น ของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาสะโน ซึ่งเป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง หินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง หินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.3 เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

2.4 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้

3.2 ทำให้ทราบแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้มีมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นอื่นที่ต้องใช้มโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ใกล้เคียงกัน

3.3 จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ สูงขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมสูงขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านนาสะโน อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวนนักเรียน 20 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ประเภท ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 การเกิดหิน, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการเกิดหิน, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 3 สมบัติของหิน, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 4 หินลอยน้ำ, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 5 การเปลี่ยนแปลงของหิน, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 6 แหล่งหินในประเทศไทย, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 7 ประโยชน์ของหิน, แผนจัดการเรียนรู้ที่ 8 สิ่งประดิษฐ์จากหิน ทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 3. แบบวัดมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 ดำเนินการทดลองโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 8 แผน เวลา 16 ชั่วโมง เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาทำวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินคุณภาพ ความสอดคล้องและความครอบคลุมของ

แต่ละองค์ประกอบ ซึ่งรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน นำคะแนนการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ ตามแบบประเมินชนิด 5 ระดับ (มาตรฐานประมาณค่า) คือ เหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) โดยใช้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 5.00 ถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (สมนึก ภัททิยธนี, 2553) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงความถูกต้องของเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง แล้วพิมพ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลองจำนวน 8 แผน เวลา 16 ชั่วโมง พบว่าทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 สารที่ 3 วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างตารางความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อแบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับคำแนะนำให้ตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษา จัดทำแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2544) นำผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สูตร IOC โดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 ไว้ เพื่อนำไปทดลองใช้และหาคุณภาพของข้อสอบ พิมพ์เป็นแบบทดสอบแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ปรับปรุงและจัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเป็นแบบทดสอบฉบับจริงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มทดลอง พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.67 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์แบบทดสอบโมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยยึดตามองค์ประกอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 13 ทักษะ สร้างแบบวัดโมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ นำแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและองค์ความรู้ของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2544) นำผลการประเมินความสอดคล้อง IOC มาหาค่าเฉลี่ยโดยผู้วิจัยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 นำข้อสอบที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญโดยปรับปรุงแก้ไขตัวเลือกข้อสอบไม่ให้ผู้เรียนสามารถ

เตาได้ง่ายจนเกินไป พิมพ์เป็นแบบทดสอบแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง แล้วจัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเป็นแบบทดสอบฉบับจริงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มทดลอง พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.64 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งผลต่อมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 80/80 พบว่า การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 3 วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพกระบวนการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1) มีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 82.83 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_2) มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 84.08สรุปได้ว่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.83/84.08

5.2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนแบบทดสอบ	ผลรวมคะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนสอบ	ร้อยละ
ก่อนเรียน	20	30	600	317	52.83
หลังเรียน	20	30	600	506	84.33
ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) = 0.6678					66.78

จากตารางที่ 1 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.6678 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 66.78

5.3 ผลการเปรียบเทียบมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการทดสอบวัดมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนนมโนทัศน์ทักษะฯ	ร้อยละ	n	ผ่านเกณฑ์	S.D.	\bar{X}	t
คะแนนหลังเรียน	83.83	20	20	0.75	25.15	16.45*

*มีนัยสำคัญระดับสถิติเท่ากับ .05 $df(n-1) = 1.7291$

จากตารางที่ 2 พบว่า มโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.15 คิดเป็นร้อยละ 83.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญระดับสถิติเท่ากับ .05

5.4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กับเกณฑ์ร้อยละ 75

คะแนนผลสัมฤทธิ์	ร้อยละ	n	ผ่านเกณฑ์	S.D.	\bar{X}	t
คะแนนหลังเรียน	84.33	20	20	0.86	25.30	6.16*

*มีนัยสำคัญระดับสถิติเท่ากับ .05 $df(n-1) = 1.7291$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.30 คิดเป็น ร้อยละ 84.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญระดับสถิติเท่ากับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งผลต่อมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.83/84.08 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากพฤติกรรมการเรียน ผลงาน ทั้ง 8 แผน คิดเป็น ร้อยละ 82.83 คะแนนจากการทดสอบวัดมโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 84.08 แสดงว่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ มีค่าตามเกณฑ์ 80/80 อาเนื่องมาจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเครื่องมือในการจัดกิจกรรมผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและมีการทดลองใช้ก่อนนำไปทดลองสอนจริงซึ่งผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) คือ ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหาเพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นที่จะค้นหาคำตอบ ขั้นที่ 2 ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา คือ การแผนการศึกษาค้นคว้า ระดมสมอง แลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายเพื่อหาวิธีการหาคำตอบ ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า คือ กำหนดสิ่งที่ต้องการศึกษา ขั้นที่ 4 ขั้นสังเคราะห์ความรู้ คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการค้นพบจากการค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนสังเคราะห์และอภิปรายผล ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ คือ การสรุปผล ประเมินผลและตรวจสอบแนวคิด ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน โดยนำข้อมูลมาจัดระบบองค์ความรู้พร้อมนำเสนอและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิชา ไกรฉวี (2560) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 72.65/78.17 ตามลำดับ

6.2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเท่ากับมีค่าเท่ากับ 0.6678 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 66.78 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายมีการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเสรีด้วยตนเอง (Delisel, 1997) โดยคำนึงถึงความสนใจความถนัดความต้องการทางด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียนเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมและประสบการณ์ผู้เรียนต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางเท่านั้นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย เน้นการให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาวิธีการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ จากแหล่งวิทยาการที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยที่มิได้มีการศึกษาหรือเตรียมตัวล่วงหน้าเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวมาก่อน และให้นักเรียนสร้างความรู้จากกระบวนการทำงาน ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญกับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสร้างความรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้น (ชวลิต ชุกาแพง, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ทิพนนตร (2560) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน วิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.5107 และ 0.6208 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้า ร้อยละ 51.07 และ 62.08 ตามลำดับ

6.3 มโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.15 คิดเป็นร้อยละ 83.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก การเรียนการสอนตาม

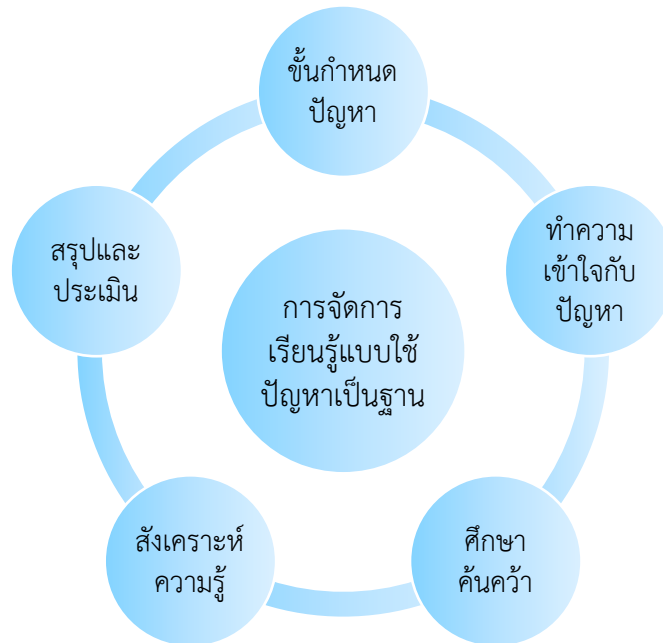
รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น 8 แผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 ชั่วโมง ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับทักษะที่ต้องการพัฒนาทั้ง 13 ทักษะ สอดคล้องกับแนวคิดของ Fairbrother. B (1989) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จะได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมเฉพาะ (Specific activity) ซึ่งผู้เรียนสามารถถูกฝึกฝนให้ทำได้เช่น การฟัง การค้นหา การวัด การใช้ตัวเลข ส่วน "กระบวนการ" เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เหตุผล (Rational Activity) และเกี่ยวข้องกับการนำเอาทักษะต่าง ๆ ไปใช้เช่น การทำนายการลงความคิดเห็น การสร้างโมเดลและการลงข้อสรุป Millar and Driver (1987) กระบวนการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการสืบเสาะหาความรู้เกี่ยวกับโลก หรือกระบวนการทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ในห้องเรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและพัฒนาเฉพาะด้านผ่านเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวา ประภาชื่นชม (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวทางของ Borich และคณะ พบว่านักเรียนมีโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องหินและการเปลี่ยนแปลงของโลก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.30 คิดเป็น ร้อยละ 84.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และเครื่องมือในการจัดกิจกรรมผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามขั้นตอนของสำนักเลขาธิการ(สภาการศึกษา, 2550) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้มีพัฒนาการตามลำดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับ แนวคิดของมิโลและเอฟเวนเซน(2000) กล่าวว่าการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม(Constructivism) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของเพียเจต์และไวททอสกีที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองที่เน้นการเตรียมประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้านโดยคำนึงถึงความสนใจความถนัดความต้องการทางด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียนเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมและประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิชา ไกรฉวี (2560) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 72.65/78.17 ตามลำดับ

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Constructivism) ที่นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) ใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ทักษะด้านคิดวิเคราะห์ ทักษะการให้เหตุผล และพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชา

วิทยาศาสตร์ โดยเริ่มจากกำหนดปัญหา ทำความเข้าใจกับปัญหา ดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเคราะห์ ความรู้ สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และนำเสนอพร้อมประเมินผลงาน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ปัญหาที่ต้องการค้นคว้าหาคำตอบ ควรมาจากข้อสงสัยที่เกิดจากผู้เรียน

8.1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด แก้ปัญหา หาวิธีค้นหา คำตอบให้มีบทบาทเท่ากัน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 เพื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน ผู้สอน ควรควรมุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องมีโนทัศน์ด้านทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ด้วยความคิดรวบยอดเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกปัญหาที่นักเรียน สนใจในยุคปัจจุบัน และตรงตามวัยของเด็ก เพราะเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะสนใจปัญหาที่อยู่ใกล้ ตัว และเป็นข่าวสาร เน้นกระบวนการกลุ่มให้นักเรียนลงมือหาคำตอบเอง ครูจะช่วยแนะนำแนวทางการได้มาของคำตอบนั้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ครูผู้สอนควรทำการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับ เทคนิคการสอนอื่นๆ เพื่อศึกษาตัวแปรอื่น เช่น ความคงทนในการเรียน ความพึงพอใจในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.3.2 ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ไป พัฒนาทักษะด้านอื่นๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงนวัตกรรม

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2554**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2562)**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- จุฑาทิพย์ ทิพนตร. (2560). **ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน วิชาวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิวา ประภาชื่นชม. (2563). **การพัฒนาโมเดลต้นทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวทางของ Borich และคณะ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัญญาพร ชัยบุรี. (2556). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตวิทยาาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสารในชีวิตประจำวัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). **การวัดผลการศึกษา**. กาลสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- _____. (2553). **การวัดผลการศึกษา**. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุวิชา ไกรฉวี. (2560). **พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรนุช ดมหอม. (2556). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเสาะหาความรู้ 7 ชั้น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Delisle. (1997). **How to Use Problem-Based Learning in the Classroom**. Alexandria VA : Association for Supervision and Curriculum Development.
- Fairbrother, J. (1989). **Fundamentals of vehicle bodywork**. London : Hutchinson.

- Hmelo, C.E. & Evensen, D.H. (2000). **Introduction Problem –Based Learning: Gaining Insights on Learning Interactions Through Multiple Methods of Inquiry.** Problem–Based Learning A Research Perspective on Learning Interactions. Lawrence Erlbaum Associates.
- Millar & Driver. (1987). The Effects of Small Group Cooperation Methods and Question Strategies on Problem Solving Skills, Achievement and Attitude During Problem-Based Learning. **Dissertation Abstracts International.** 14. 33–62.
- Tamir. (1983). Inclusion and Problem-Based Learning Roles of Students in a Mixed-ability Group. Research in Middle Level Education. **Dissertation Abstracts International.** 67(5). 657-672.

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ*
QUALITY ASSURANCE STATE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE
DIGITAL ERA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE UBON RATCHATHANI AMNAT CHAROEN

จารุกิตต์ สูดสุข¹, อธิป เกตุสิริ², ชวนคิด มะเสนา³
Jarukitt Sudsuk¹, Atip Ketusiri², Chuankid Masena³
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี^{1,2,3}
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University^{1,2,3}
Email : jarukitt.sg63@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 470 คน สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา; การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน; ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The objectives of this research study were: 1) to study the condition of internal quality assurance operations of educational institutions in the digital age under the Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen. 2) to compare the operating conditions of internal quality assurance of educational institutions in the digital age under the Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen by position work experience and size of the school. The sample group in this research was 470 administrators and teachers under the Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results showed that;1. Conditions for quality assurance stein educational institutions in the digital era under Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen overall and all aspects were at a high level. 2. Comparison of quality assurance operations in educational institutions in the digital age under the Secondary Education Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen classified by position, it was found that overall and each aspect were not different. Classified by work experience and by school size Overall, they differed significantly at the .01 level.

Keywords : Quality assurance; Internal quality assurance operations; Digital age

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไปซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการให้ก้าวสู่การเป็นหน่วยงานดิจิทัลโดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการ ที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว มีการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายได้นั้นจะต้องอาศัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้เป็นภารกิจสำคัญในหมวด 6 “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” ดังนี้ มาตรา 47 ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) ซึ่งแนวทางการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีการประเมินในสามรูปแบบประกอบด้วย 1) การตรวจเอกสารในระบบออนไลน์ (Non visit) 2) การตรวจเอกสารในระบบและลงพื้นที่เพื่อให้เห็นสภาพจริง (Partial visit) และ 3) การประเมินโดยการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยมสภาพจริงตามบริบทของสถานศึกษา (Full visit) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.), 2564) ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องเตรียมการให้พร้อมในการประกันคุณภาพภายใน (IQA) แบบออนไลน์ เพื่อให้การประเมินสัมพันธ์กับนโยบายและสถานการณ์

แม้ว่าปัจจุบัน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทุกแห่งจะมีการใช้งานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามาเป็นกลไกในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งมั่นปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน คือ คุณภาพของผู้เรียน แต่ผลที่ปรากฏจากการจัดการศึกษากลับสะท้อนปัญหาของการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน โดยจะเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ทั้งนี้รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกกลุ่มสาระ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2564)

จากสภาพการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่าจุดที่ควรพัฒนาในด้านการประเมินคือ สถานศึกษาควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เพื่อการนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจนในแต่ละมาตรฐานของการประเมิน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2563 : 24) และจากการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบรูปแบบการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการกำหนดนโยบายและผู้บริหารสถานศึกษาได้ประยุกต์ใช้ตามบริบทของสถานศึกษาในด้านการประกันคุณภาพภายใน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงระบบ ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ให้มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประกอบเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่เพิ่มขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวนโรงเรียน 81 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 3,745 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 169 คน ครูผู้สอน 3,546 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2564 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด จำนวน 470 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ตำแหน่ง 2) ประสบการณ์ในการทำงาน 3) ขนาดสถานศึกษา ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 6) รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ และตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และนำไปทดลองใช้ (Try Out)

เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีถึงผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. ส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์หรือทำในแบบสอบถามก็ได้

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับหลังจากได้รับแบบสอบถามครบถ้วนแล้วและใช้แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ผลโดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแปลงค่าแล้วทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล (Coding table)

2. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาหาค่าร้อยละ โดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3.2 ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และ 6) รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยนำค่าคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยจำแนกเป็นรายข้อและผลรวม วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยหาความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มด้วยการค่า t-test และสำหรับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ทดสอบค่า F-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญโดยภาพรวม

ที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.16	.55	มาก
2	ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.12	.58	มาก
3	ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.15	.65	มาก
4	ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.27	.51	มาก
5	ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	4.15	.57	มาก
6	ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี	4.22	.54	มาก
รวม		4.18	.53	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม พบว่า มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลในระดับมาก ($\bar{X}= 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.27$) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ($\bar{X}= 4.22$) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.16$) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}= 4.15$) ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.15$) และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}= 4.12$) ตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 2) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและด้านการดำเนินการตาม

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่แตกต่างกัน 3) สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวม และรายด้านในทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

6.1 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน มีข้ออภิปรายดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นครูยุคใหม่มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเข้าถึงยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, 2563 : 29-31) รวมไปถึงนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีการพัฒนาการจัดการให้ก้าวสู่การเป็นหน่วยงานดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการ ที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แสงมณี วงศ์คุณ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

6.2.1 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารได้รับการติดตามจากหน่วยงาน

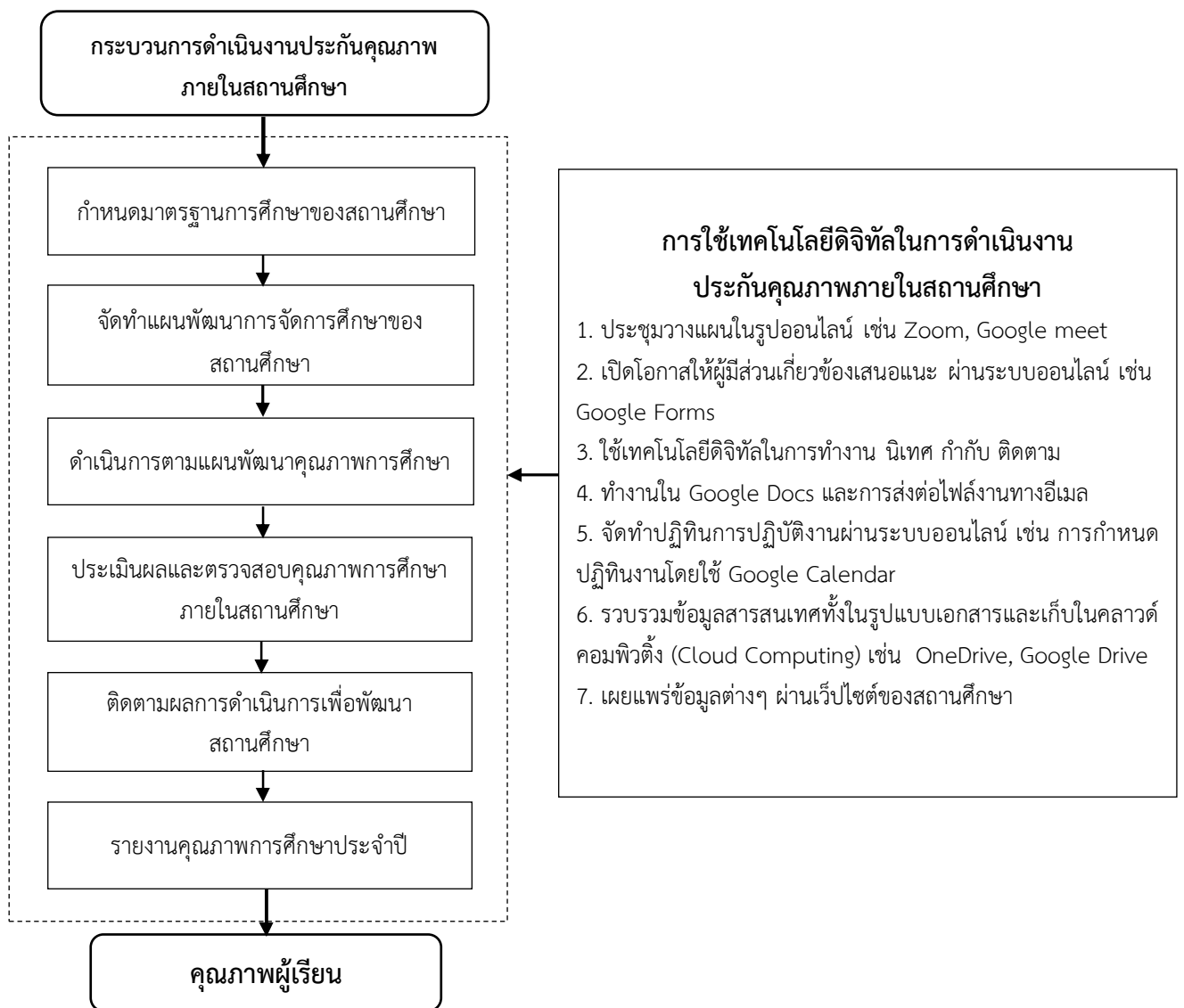
ต้นสังกัด แล้วบริหารงานให้ครูผู้สอนปฏิบัติตามแนวคิด สนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอนที่ดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้ส่งเสริมให้มีการประชุม อบรม นิเทศและตรวจเยี่ยม จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สันวัตร ฉัตรสุวรรณ (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

6.2.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10 – 20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยไม่ต้องผ่านวิธีการทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน เนื่องจากมีประสบการณ์มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายและความทันสมัยในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการอำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก นครวงศ์ (2561) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2.3 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่สังกัดในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม และรายด้าน ในทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องจากสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มักจะมีบริบทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะจำนวนบุคลากรที่แตกต่างกัน ทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษที่มีบุคลากรจำนวนมาก มีบริบทที่ใกล้เคียงกัน มีความจำเป็นที่ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งต่างจาก โรงเรียนขนาดกลางที่มีบุคลากรน้อยกว่า ส่งผลให้มีความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพภายในน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กลมชนก แก้วสุภรัตน์ (2559) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของข้าราชการครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ทั้ง 8 ด้าน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของ ข้าราชการครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1. ควรส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดกลางมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ให้สนับสนุนให้มีความพร้อมด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เอื้อต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล

9. บรรณานุกรม

- กลมชนก แก้วสุภรัตน์. (2559). การมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา **ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สินวัตร ฉัตรสุวรรณ. (2557). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมนึก นครวงศ์. (2563). สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา **สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. (2563). **ข้อมูลสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.** อุบลราชธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.** อุบลราชธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **แผนพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2562-2565.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2551). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน คุณภาพภายนอกการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- Ayeni Adeolu Joshua. (2014). **Principals and Parents Partnership for Sustainable Quality Assurance in Nigerian Secondary School**. Nigeria : Adekule Ajasin University.
- Cele, Victoria Zamandosi. (2009). The Management of the Implementation of Quality Assurance Policies: The Case of Integrated Quality Management System in Secondary Schools in Kwa Zulu Natal. **Masters Abstracts International**. 47(03). unpagued.
- Chong, M. C. (2009). Is Reflective Practice a Useful Task for Student Nurses?. **Asian Nursing Research**. 3(3). 111-120.

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสำหรับสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม*
DEVELOPING THE GUIDELINES OF ACADEMIC ADMINISTRATION BY USING
QUALITY CONTROL CIRCLE FOR SCHOOLS UNDER SUB-DISTRICT
MUNICIPALITIES IN MAHA SARAKHAM PROVINCE

คณน สิริโชคเจริญ¹, ลักขณา สิริวัฒน์²
Kanon Sirichokcharoen¹, Lakkhana Sariwat²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : kanon.si@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลตำบล จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง จำนวนรวม 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การบริหารทรัพยากรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การบริหารหลักสูตร การนิเทศการจัดการเรียนรู้และการทำงาน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และการบริหารการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 7 ด้าน

40 ตัวชี้วัด 81 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; วงจรคุณภาพ; แนวทาง

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the current state, the desirable state, and priority needs index of academic administration of schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province, 2) to develop the academic administration by using quality control circle guidelines for schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province. The research divided to 2 phases, Phase 1 to study the current state, the desirable state, and priority needs index of academic administration of schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province. The research sample group consisted of 86 administrators and teachers belonging to sub-district municipal schools. The research instrument was a current state and desirable state questionnaire. Phase 2 to develop the academic administration by using quality control circle guidelines for schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province key informants were administrators and teachers of 2 best practice schools total of 6 persons, and 5 luminaries to assess the suitability and feasibility of guidelines. The research instruments were interview, and suitability and feasibility assessment form. Descriptive statistics used to analysis data were mean, percentage, standard deviation, and priority needs index.

The result of this research were found: 1. The current state of academic administration of schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province overall was at moderate level, And the desirable state overall was at high level. The priority needs index of academic administration of schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province Arranged the necessary needs from low to high as follows: Administrative resource to promote learning management, learning measurement and evaluation, Internal quality assurance, Curriculum administration, learning management and work supervision, Developing and promoting learning resources, respectively, and Learning management, respectively. 2. The academic administration guidelines by using quality control circle for schools under sub-district municipalities in Maha Sarakham province consisted of 7 aspects 40 indicators 81 guidelines. The guidelines' suitability and feasibility both were at high levels.

Keywords : Academic Administration; Quality Control Circle; Guidelines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาของชาติ โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายสู่ความเป็นเลิศ ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น งานวิชาการจึงถือเป็นงานหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา โดยการจัดการศึกษาต้องมีความคล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิชาการจึงเป็นงานหลักที่มีความสำคัญคิดเป็น ร้อยละ 40 ของงานทั้งหมด (สังคมสมฤทธิ์, 2552)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมในระดับฐานรากของประเทศ โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดบริการสาธารณะซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างใกล้ชิดกับประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน (สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562) นโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่น ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา มีนโยบายจัดระบบบริหาร และการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพื่อให้เกิดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549) การบริหารวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม มีการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เช่นเดียวกับสถานศึกษาอื่นๆ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการวิเคราะห์แผนการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อทราบกำหนดการ ระยะเวลาในการทำงานตามนโยบายของต้นสังกัดมีแผนการปฏิบัติงานทุกงาน แต่ไม่มีรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติ ขาดการเชื่อมโยงกับงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดกระบวนการตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารวิชาการมุ่งตรวจสอบเฉพาะผลงานที่เสร็จทันเวลา โดยไม่มีการตรวจสอบมิติด้านอื่นๆ ขาดแผนการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ ทั้งด้านหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารทรัพยากร การวัดและประเมินผล และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แผนการปฏิบัติงานวิชาการไม่สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานด้านวิชาการอย่างไม่เป็นระบบ ยังไม่สามารถบริหารจัดการให้เป็นระบบที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาคน งานวิชาการ องค์กร นักเรียน และชุมชนให้มีประสิทธิภาพได้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561; โรงเรียนเทศบาลนาเชือก, 2562)

จากสภาพปัญหาของการบริหารวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการของสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะ

พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ โดยมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แนวทางการบริหารวิชาการที่พัฒนาขึ้น จะเป็นแนวทางที่มีคุณภาพและเป็นทางเลือกในการนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ ในการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้การบริหารวิชาการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School Based Management for Local Development: SBMLD) ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการหรือการศึกษาวิจัยต่อไป

3.2 ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม สำหรับผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานวิชาการหรือการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จากสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้บริหาร 6 คน และครู 110 คน รวมจำนวน 116 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จากสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้บริหาร 4 คน และครู 82 คน รวมจำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวนรวม 2 ฉบับโดยแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ระหว่าง 0.414-0.772 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (∞) เท่ากับ 0.682 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) ระหว่าง 0.467-0.799 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (∞) เท่ากับ 0.795 เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมดและได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 86 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วย

โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูสถานศึกษาด้านแบบจำนวน 2 แห่ง จำนวนผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครู รวม 6 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนต้นแบบ โดยการตรวจสอบความเรียบร้อยของผลการบันทึกการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์โดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแนวทางต่อไป การจัดทำกระทู้กับข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยจัดเรียงแบบประเมิน ตรวจสอบให้คะแนนแบบประเมิน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงาน วิชาการของ สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	PNI modified	ลำดับ
	1. การบริหารหลักสูตร	3.28	1.05	ปานกลาง	4.23	1.19		
2. การบริหาร การจัดการเรียนรู้	3.30	0.81	ปานกลาง	4.08	1.04	มาก	0.24	7
3. การบริหาร ทรัพยากรส่งเสริม การจัดการเรียนรู้	3.21	1.05	ปานกลาง	4.26	1.26	มาก	0.33	1
4. การนิเทศการ จัดการเรียนรู้และ การทำงาน	3.24	1.00	ปานกลาง	4.16	1.01	มาก	0.28	5

การบริหารงาน วิชาการของ สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	PNI modified	ลำดับ
	5. การประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษา	3.31	1.19	ปานกลาง	4.31	1.09	มาก	0.30
6. การวัดและ ประเมินผลการ เรียนรู้	3.12	0.83	ปานกลาง	4.11	0.77	มาก	0.32	2
7. การพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้	3.35	0.97	ปานกลาง	4.22	0.82	มาก	0.26	6
โดยรวม	3.26	0.97	ปานกลาง	4.17	1.06	มาก	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ($PNI_{\text{modified}} = 0.36$)

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม แนวทางการบริหารวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ ประกอบด้วย 7 ด้าน 40 ตัวชี้วัด 81 แนวทาง สรุปได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด 15 แนวทาง

5.2.2 การบริหารการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง

5.2.3 การบริหารทรัพยากรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง

5.2.4 การนิเทศการจัดการเรียนรู้และการทำงาน ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง

5.2.5 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง

5.2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง

5.2.7 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 11 แนวทาง

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

5 คน รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้ วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัด เทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การบริหารหลักสูตร	4.48	0.58	มาก	4.32	0.64	มาก
2. การบริหารการจัดการเรียนรู้	4.62	0.49	มากที่สุด	4.45	0.72	มาก
3. การบริหารทรัพยากรส่งเสริม การจัดการเรียนรู้	4.49	0.50	มาก	4.35	0.70	มาก
4. การนิเทศการจัดการเรียนรู้และ การทำงาน	4.47	0.57	มาก	4.60	0.60	มากที่สุด
5. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.40	0.68	มาก	4.49	0.63	มาก
6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.36	0.49	มาก	4.31	0.66	มาก
7. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.44	0.50	มาก	4.38	0.65	มาก
โดยรวม	4.47	0.55	มาก	4.41	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคามในปัจจุบันมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน มีแผนการปฏิบัติงานทุกงานแต่ยังขาดรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติ ทำให้มองไม่เห็นวิธีการในการปฏิบัติงานว่าเป็นอย่างไร ควรปรับปรุงในขั้นตอนส่วนใด เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ นิคม สุวรรณรักษ์ (2563) ซึ่งได้กล่าวถึงขั้นตอนของวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ว่า ในขั้น Do หรือขั้นการปฏิบัติ นอกจากมีแผนงาน ควรมีการกำหนดขั้นตอนปฏิบัติ และปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่วางไว้ จึงเป็นเหตุให้การบริหารงานวิชาการไม่ครอบคลุมการปฏิบัติงานทั้งหมด ขาดความเข้มแข็ง จึงมีระดับความคิดเห็นสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ระวีพรรณ รมภีรัง และสมชาย บุญศิริเกษ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน โดยผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูน ที่มี

คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง มี 3 ด้าน คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การบริหารทรัพยากรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และการบริหารหลักสูตร ตามลำดับ เนื่องจากสภาพที่พึงประสงค์แสดงถึงความต้องการของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อคำถามของการวิจัย สาเหตุที่ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามมีความประสงค์ให้เกิดการพัฒนาการบริหารวิชาการ โดยเมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาสภาพปัจจุบันซึ่งมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง นั้น จะเห็นว่า มีระดับความคิดเห็นที่แสดงถึงสภาพปัจจุบันยังมีการปฏิบัติที่ไม่ดีเท่าที่ควร และมีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมอีก ดังคะแนนของสภาพที่พึงประสงค์ที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าระดับความคิดเห็นของสภาพปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ กัตัญญตา เจริญถนอม (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการศึกษพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 7 ด้าน 40 ตัวชี้วัด 81 แนวทาง โดยผู้วิจัยได้นำวงจรคุณภาพ PDCA เข้ามาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากวงจรคุณภาพมีลักษณะการทำงานที่ยืดหยุ่นสูง สามารถปรับใช้ได้กับวิธีการทำงานทุกงาน ทุกระดับ และวงจรคุณภาพมีจุดเด่นคือ ทำให้เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอในลักษณะของการทำงานเป็นวงรอบผู้วิจัยจึงได้นำวงจรคุณภาพมาใช้ในการออกแบบและสร้างเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับ ชนิสรุา ชุมวงศ์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยใช้หลักการบริหารงานแบบ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น โดยแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม ที่พัฒนาขึ้น มีจำนวน 81 แนวทาง และมีการนำวงจรคุณภาพมาใช้ในการบริหารงาน ดังนี้

7.2.1 การวางแผน (P) ดำเนินการกำหนดขอบข่ายโครงสร้างงาน ขั้นตอนการปฏิบัติ และผู้รับผิดชอบเบื้องต้น สํารวจและจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมสารสนเทศของสถานศึกษา และชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน วิเคราะห์กฎหมาย นโยบาย หลักสูตรแกนกลาง

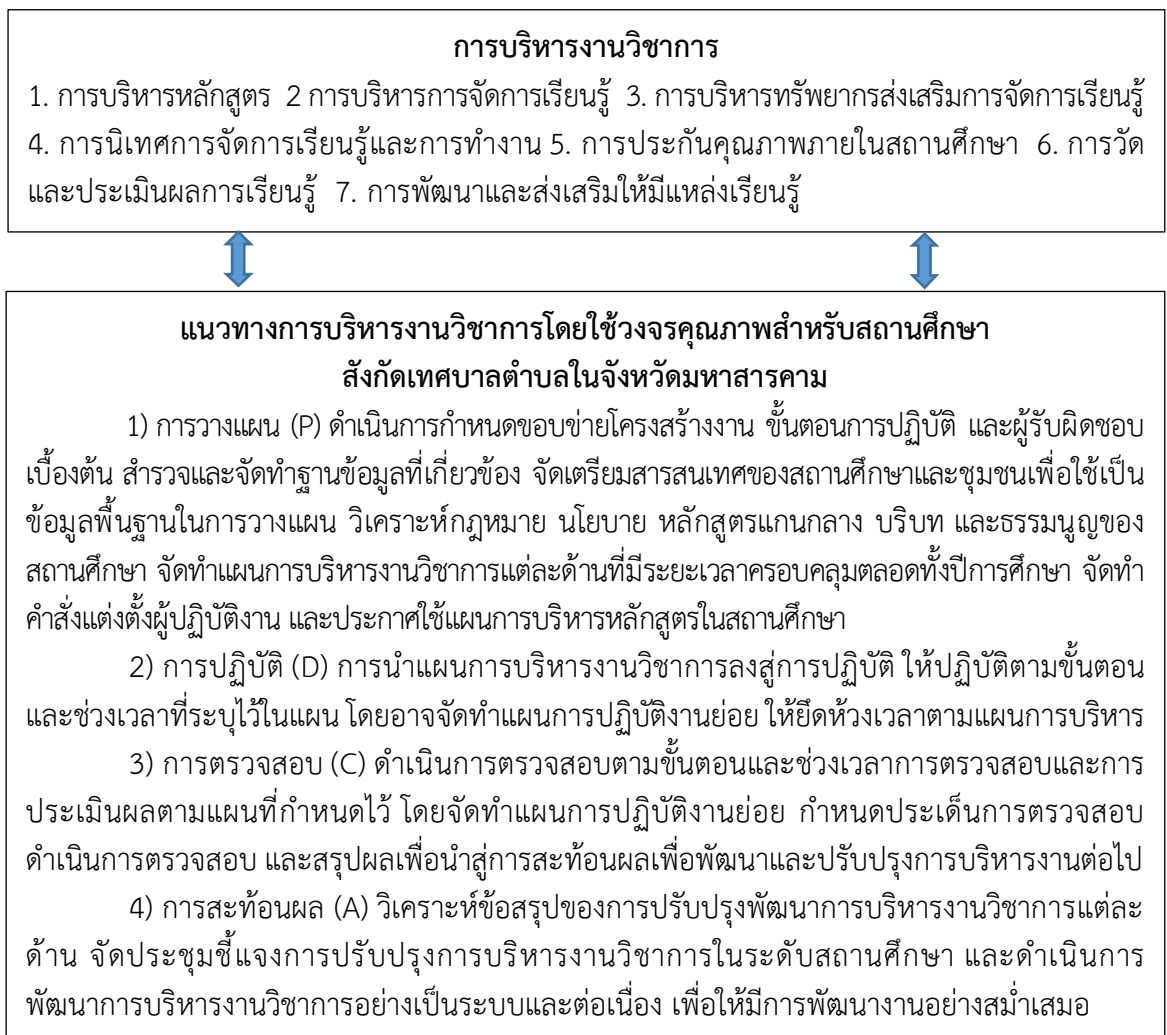
บริบท และธรรมเนียมของสถานศึกษา จัดทำแผนการบริหารงานวิชาการแต่ละด้านที่มีระยะเวลาครอบคลุมตลอดทั้งปีการศึกษา จัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน และประกาศใช้แผนการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

7.2.2 การปฏิบัติ (D) การนำแผนการบริหารงานวิชาการลงสู่การปฏิบัติ ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนและช่วงเวลาที่ระบุไว้ในแผน โดยอาจจัดทำแผนการปฏิบัติงานย่อย ให้ยึดหยุ่นเวลาตามแผนการบริหารเป็นหลัก

7.2.3 การตรวจสอบ (C) ดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอนและช่วงเวลาการตรวจสอบและการประเมินผลตามแผนที่กำหนดไว้ โดยจัดทำแผนการปฏิบัติงานย่อย กำหนดประเด็นการตรวจสอบ ดำเนินการตรวจสอบ และสรุปผลเพื่อนำสู่การสะท้อนผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานต่อไป

7.2.4 การสะท้อนผล (A) วิเคราะห์ข้อสรุปของการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการแต่ละด้าน จัดประชุมชี้แจงการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการในระดับสถานศึกษา และดำเนินการพัฒนาการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้มีการพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพ

จากภาพที่ 1 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพสำหรับสถานศึกษา สังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ คือ การบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ตามแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพนี้ ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักในองค์กร เกี่ยวกับการนำวงจรคุณภาพมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ

8.1.2 ควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทุกคน มีส่วนร่วมในการทุกขั้นตอนของการบริหารงานวิชาการ โดยใช้วงจรคุณภาพทั้ง การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการสะท้อนผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารวิชาการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จ คือ การจัดทำเอกสารทางวิชาการที่มีความชัดเจน ถูกต้อง และมีการดำเนินการพัฒนาวิชาการโดยนำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการให้มีความเข้มแข็ง ผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองในด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการอยู่เสมอ สถานศึกษาควรมีความชัดเจนในการมอบหมายนโยบายและการติดตาม การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญในการวางแผนเน้นให้มีส่วนร่วมของทุกคนในหน่วยงาน และให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของการบริหารวิชาการเป็นสำคัญ

8.2.2 ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารวิชาการ พบว่า ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในการบริหารวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ มักจะพบกับปัญหาและอุปสรรคที่มีเข้ามาเรื่อยๆ ควรร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา และอาศัยความร่วมมือร่วมใจของผู้บริหารและคณะครู นักเรียน และบุคลากรทุกคน เน้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้ถูกต้อง และตรงตามสาเหตุของปัญหานั้น และมีการติดตามผลของการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ

8.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. บรรณานุกรม

กตัญญูตา เจริญถนอม. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาแผนพัฒนาสามปีและแผนดำเนินงาน)**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น.
- _____. (2561). **คู่มือประเมิน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School-based Management for Local Development - SBMLD)**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนิสรา ชุมวงศ์. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิคม สุวรรณรักษ์. (2563). **การศึกษาวิเคราะห์เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลา กระบวนการ จัดทำแผนจัดซื้อจัดจ้าง หมวดครุภัณฑ์ที่ดินสิ่งก่อสร้าง ศูนย์ภูมิภาค คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ด้วยแนวคิด Lean และเครื่องมือ ECRS (Eliminate Combine Rearrange & Simplify)**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.
- ระวีพรรณ รมภีรัง และสมชาย บุญศิริเกสซ์. (2558). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล เมืองลำพูน**. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ (Proceedings) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15. 1129-1138.
- โรงเรียนเทศบาลนาเชือก. (2562). **รายงานผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2562**. มหาสารคาม : โรงเรียนเทศบาลนาเชือก.
- สังคม สมฤทธิ์. (2552). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนภูซางวิทยาคม อำเภอภูซาง จังหวัด พะเยา**. การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2562). **รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final report) โครงการจัดทำดัชนีวัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบและสำรวจ ข้อมูลแรงงานนอกระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ : สำนักงานศูนย์วิจัยและ ให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*

THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP OF
THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE MAHASARAKHAM PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

ภิรมณ ชีมกระโทก¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Piramon Suemkratok¹, Suwat Julsuwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581042@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านจริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล 2) วิสัยทัศน์ผู้นำทางดิจิทัล 3) สมรรถนะทางเทคโนโลยี และ 4) จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล

Module 2 วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล Module 3 สมรรถนะทางเทคโนโลยี และ Module 4 จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; เสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance digital leadership of school administrators 2) to develop the program to enhance digital leadership of school administrators. The research method was divided into 2 phases: Phase 1 was to study the current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance digital leadership of school administrators. The samples were 297 school administrators and teachers under the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1. The research instrument was scaling questionnaire. Phase 2 was to develop a program to enhance digital leadership of school administrators under the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1. and evaluating the program by 5 experts. The research instruments were interview form and evaluation form on appropriateness and possibility of the Programs to Enhance a Digital Leadership of School Administrators. The data were analyzed by using mean, standard deviation and need index.

The results showed that; 1. The current stage of the digital leadership of school administrators was overall in the moderate level. The highest average aspect was ethics and digital law. The desirable conditions of the digital leadership of school administrators were overall in the highest level. The highest average aspect was the digital age learning. The needs assessment to the development of the digital leadership of school administrators which ordered of the needs assessment from more to less were digital age learning culture, digital leadership of vision, technological performance and ethics and digital law. 2. The Programs to Enhance a digital Leadership of School Administrators in the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 1 consists of 1) Principle 2) Objectives 3) Content 4) Development method 5) Measurement and evaluation. The content consists of 4 modules: Module 1 digital age learning, Module 2 digital leadership of vision, Module 3 technological performance, and Module 4 ethics and digital law. The results of overall program evaluation were highest level appropriate and the possibilities are at the highest level.

Keywords : Development of the Program; Enhance a digital Leadership; School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน ดังนั้นเทคโนโลยีจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579) การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเพิ่มและขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอน จัดหาและบริหารจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ทันสมัยให้แก่ทุกสถานศึกษา (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2563) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นนโยบายจุดเน้นที่สำคัญเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษา มีความอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษา และปรับบทบาทภารกิจของหน่วยงานทั้งระดับสำนักงานส่วนกลาง และระดับภูมิภาค โดยปรับโครงสร้างของหน่วยงานทุกระดับตั้งแต่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานส่วนกลาง ให้มีความทันสมัย สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีดิจิทัล Digital Technology เช่น Cloud Technology Big Data Technology และ Communication Technology เป็นต้น มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานทั้งระบบมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้

การบริหารเทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถสนับสนุนภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมั่นคงยั่งยืน และมีธรรมมาภิบาลนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย ปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งก็คือ ภาวะผู้นำ ในที่นี้จะหมายถึง พฤติกรรมหรือกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นหรือกลุ่มในการทำงาน เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2559) Holdaway (2013) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นทั้งศาสตร์ (science) และศิลป์ (art) เป็นเพราะภาวะผู้นำต้องการหลักการ และเทคนิควิธีการเฉพาะคือมีมิติต่างๆ ใน กระบวนการจัดการ (management process) เพื่อการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ตามหลักคิดพัฒนาการกระบวนการทัศน์ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบบูรณาการ ที่นำแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ องค์ความรู้ใหม่ที่ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นผู้นำท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล สามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่และแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการหนึ่งที่จะกำหนดความเป็นผู้นำแบบดิจิทัล คือ ต้องดูแนวคิดของความเป็นผู้นำยุคโลกาภิวัตน์ เน้นถึงความสำคัญของอิทธิพลทางสังคม ความเป็นผู้นำแบบดิจิทัลสามารถกำหนดทิศทางภารกิจอิทธิพลต่อผู้อื่นและการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ผ่านการเข้าถึงข้อมูล และการสร้างความสัมพันธ์เพื่อคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในอนาคต (กนกอร สมปราชญ์, 2562)

ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา คือ สร้างคุณภาพการศึกษาสู่สากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยได้กำหนดพันธกิจข้อ

ที่ 7 คือ พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ และได้กำหนดเป้าหมายไว้ในข้อที่ 7 ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีสมดุลในการบริหารจัดการเชิงบูรณาการและการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2564) จากรายงานผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยกลุ่มงานติดตามประเมินผล กลุ่มนโยบายและแผน ระบุปัญหาและอุปสรรคของการนำระบบสำนักงานอัตโนมัติ (Smart Office) มาใช้ในการบริหารจัดการด้านงานสารบรรณสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาพบว่า บุคลากรทางการศึกษาภายในสังกัดไม่เข้าใจระบบ ทำให้งานล่าช้าและบางครั้งเกิดปัญหาในการใช้งาน จึงสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครู อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษายังขาดความรู้ ไม่มีประสบการณ์ทางด้านเทคโนโลยี ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ อุปกรณ์เครื่องมือล้ำสมัย ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน ระบบสารสนเทศไม่มีความหลากหลาย ไม่เป็นมาตรฐาน ทำให้มีปัญหาในการเก็บข้อมูล การประมวลผล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2563) ดังนั้น ผู้นำของสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพต่อไป

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ ด้านการมีภาวะผู้นำดิจิทัล สามารถนำประสบการณ์ และเทคนิคกระบวนการที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และพัฒนาส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาอันจะส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
- 2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1
- 3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Research and Development) ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม จำนวน 297 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และครูแกนนำ 1 คน รวมเป็นผู้ให้ข้อมูล 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและภาวะผู้นำดิจิทัลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาในระยะเวลาที่ 1 มายกร่างโปรแกรมเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล และด้านวิสัยทัศน์ผู้นำทางดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะทางเทคโนโลยี จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล และด้านวิสัยทัศน์ผู้นำทางดิจิทัล และลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับจาก

ดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล รองลงมา คือ วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล สมรรถนะทางเทคโนโลยี และด้านจริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัลตามลำดับแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. วิสัยทัศน์ผู้นำทางดิจิทัล	2.68	0.64	ปานกลาง	4.58	0.58	มากที่สุด	0.7090	2
2. วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล	2.69	0.58	ปานกลาง	4.71	0.47	มากที่สุด	0.7509	1
3. สมรรถนะทางเทคโนโลยี	2.88	0.64	ปานกลาง	4.71	0.48	มากที่สุด	0.6354	3
4. จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล	3.20	0.66	ปานกลาง	4.68	0.51	มากที่สุด	0.4625	4
รวม	3.56	0.63	ปานกลาง	4.67	0.51	มากที่สุด	0.6394	

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระภายในโปรแกรมประกอบด้วย 4 โมดูล (Module) ได้แก่ Module 1 การวิธีเรียนรู้เชิงดิจิทัล Module 2 วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล Module 3 สมรรถนะทางเทคโนโลยี และ Module 4 จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

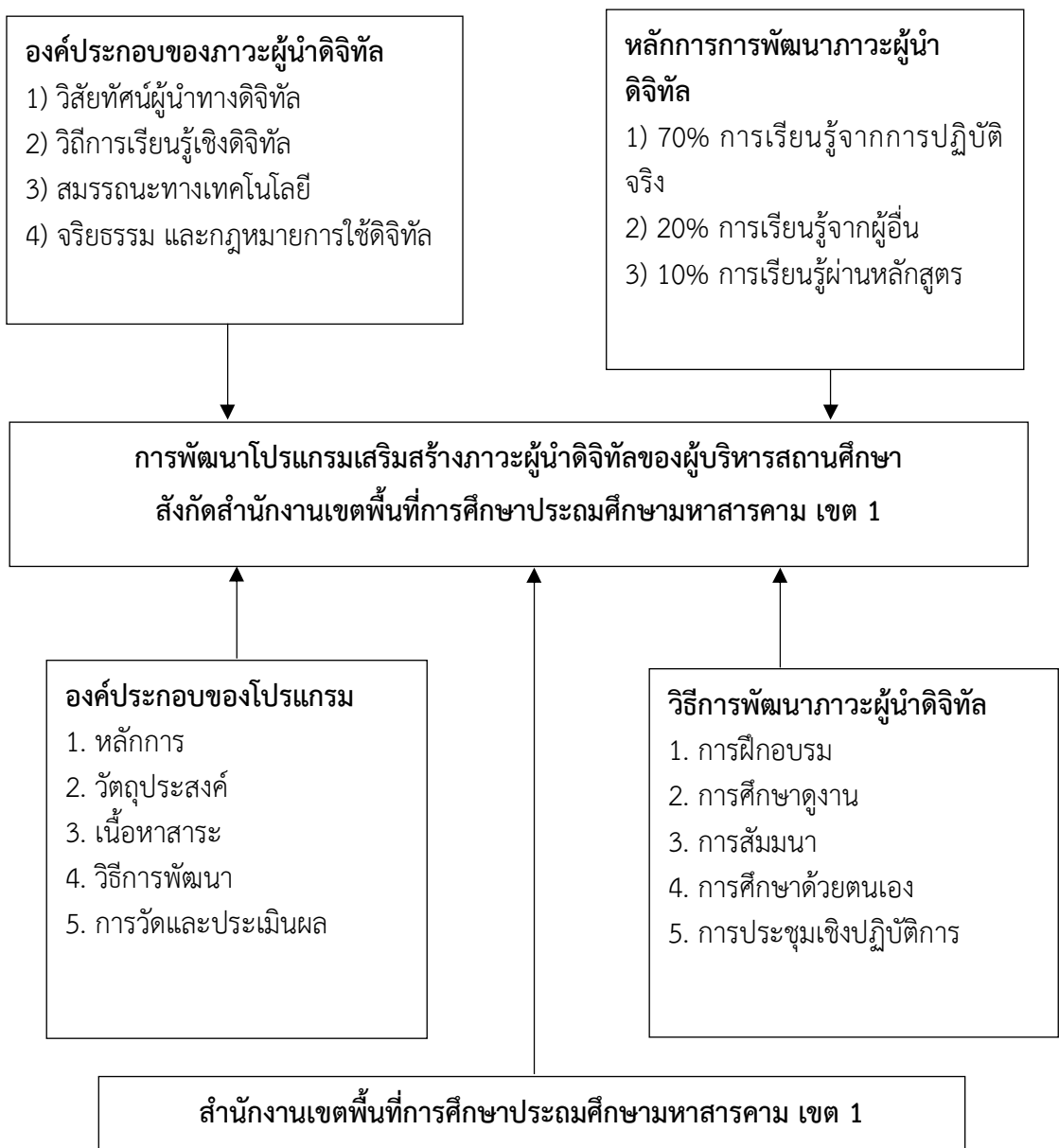
6.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล สมรรถนะทางเทคโนโลยี จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล แสดงให้เห็นว่าความต้องการจำเป็นใน

เรื่อง จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล อยู่ลำดับท้ายสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (กระทรวงมหาดไทย, 2550) ที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ กำหนดมาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำความผิด ข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอาจถูกประมวลผลเปิดเผยหรือเผยแพร่ถึงบุคคลจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว จนอาจก่อให้เกิดการนำข้อมูลนั้นไปใช้ในทางมิชอบอันเป็นการละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลจึงทำให้ผู้บริหารและครุมีความระมัดระวังต่อการใช้ข้อมูล คำนึงถึงความเป็นส่วนตัว ตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะทำการเผยแพร่ข้อมูลนั้นๆ สอดคล้องกับ ภัทรา ธรรมวิทยา (2558) ที่ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครุ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ นิศาชล บำรุงภักดี (2563) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในด้านการบริหารงาน ด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสมรรถนะทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัญญาภัก ไยดี (2561) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นพลเมืองดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันผู้บริหารได้เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการและต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีอันจะเป็นการส่งเสริมและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสู่ไทยแลนด์ 4.0

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล Module 2 วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล Module 3 สมรรถนะทางเทคโนโลยี และModule 4 จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ 4.77 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีหลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของปริญญามีสุข (2552) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนา

ทางวิชาชีพของครู หมายถึง ระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีทางแนวทาง เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) ที่ได้วิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโปรแกรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีค่าความสอดคล้องอยู่ ระหว่าง 0.67 – 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร

จากภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า จากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารอันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานและคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำดิจิทัล วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและการพัฒนาโปรแกรมสรุปเป็นองค์ความรู้ดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่าด้านที่มีความจำเป็นในการพัฒนาเร่งด่วนที่สุด คือ ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล ดังนั้นควรให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาความรู้ของผู้เรียน ให้การสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และใช้เทคโนโลยีในการยกระดับการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง และเพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การอบรมพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในแต่ละเนื้อหาบรรยาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจน

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระยะ และต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดมีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลหรือภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำดิจิทัลอีกอย่างเป็นระยะๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่องเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำดิจิทัล และปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหา

9. บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราษฎ์. (2562). **ภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา**. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กระทรวงมหาดไทย. (2550). **พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550**. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2565. จาก http://www.moi.go.th/image/rule_mcomputer/lawcomter1.pdf
- ชญัญญากัด ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**. 8(1). 150-164.
- นิตาชล บำรุงภักดี. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปริญญา มีสุข. (2552). **ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัทรา ธรรมวิทยา (2558). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารเอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 10(3). 1-13.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2559). **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2564). **สพป.มค.1 วิธีใหม่ วิธีคุณภาพแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564**. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : MC Graw-Hill Publishers.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

การพัฒนา รูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
THE DEVELOPMENT OF MODEL OF LEARNING PERSON OF TEACHERS
NON-FORMAL EDUCATION UNDER THE OFFICE OF THE NON-FORMAL
AND INFORMAL EDUCATION OF THE NORTH EAST

ดิศกุล เกษมสวัสดิ์¹

Disakul Kasemsawas¹

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย¹

Office of the Non-Formal and Informal Education¹

Email : disakul@nfe.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน. จำนวน 240 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น 2) สร้างรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน. จำนวน 6 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกรูปแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น PNI Modified

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรม ตามลำดับ 2. ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ; บุคคลแห่งการเรียนรู้; การศึกษานอกระบบ

ABSTRACT

The objectives of this research were to Develop of Model of Learning Person of teachers non formal education under the Office of the Non-formal and Informal Education of the North East. The research was divided into 2 phases: 1) Study the current condition, the Desirable condition and the needs, The sample group There were 240 School Directors and Teachers by Stratified sampling. 2) Set The Model, informant group School Directors and Teachers comprising 6 people and 9 experts, purposive sampling. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form, Focus group form and a model assessment form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, analyze the priorities of the necessary needs with the $PNI_{Modified}$.

The results were as follows: 1. The current condition were at medium level, Desirable condition at the highest level, The needs are arranged in the following order: Learning and self-development, Attitude aspect, Skills and Behavior respectively. 2. Result of Set the Model, consists of 5 parts: Part 1, Principles and Objectives, Part 2, Contents, Part 3 development process, Part 4 evaluation and Part 5 conditions of success, The results of the suitability and the feasibility assessment were at the high level.

Keywords : The Development of Model; Learning Person; The Non-formal Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) กำลังตื่นตัวในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อให้ก้าวไกลทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ ที่ไม่จำกัดในห้องเรียน ห้องสมุด โรงเรียน สถานศึกษา หรือการเรียนรู้จากครูผู้สอนอย่างที่เคยเป็น จึงมีการกล่าวถึงโลกสังคมแห่งการเรียนรู้ในวงการการศึกษา โดยเป็นจุดเน้นและจุดขายเรื่องหนึ่งด้านการศึกษา ทั้งนี้เพราะ “การเรียนรู้เปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ที่มีบทบาทและความจำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อให้ประชากรในประเทศมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาแขนงต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมก้าวสู่หนทางปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขในที่สุด (สมเจตน์ ภูศรี, 2550)

การเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้บุคคลนั้นได้ชื่อว่าเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ มีความตั้งใจและต้องการที่จะเรียนรู้สามารถวางแผนการเรียนและกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ตนต้องการเรียนรู้และแสวงหาแหล่งเรียนรู้ในเรื่องที่ตนต้องการเรียนรู้ เลือกรูปแบบการเรียนรู้รวมทั้งประเมินสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป (หนึ่งฤทัย โสภกา, 2552) โดยคำว่า “บุคคลแห่งการเรียนรู้” หมายถึง บุคคลผู้ซึ่ง

สามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นกระบวนการจนบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม โดยใช้พฤติกรรมการณ์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทักษะที่หลากหลายในการดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (Cropley, 1978; Tuijnman, Kirsch & Wagner, 1997)

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในประเทศไทย และต่างประเทศมีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครูและนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น สุดสาคร จันทะล่ำม (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมการณ์เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม มีพฤติกรรมด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นสนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และมีพฤติกรรมลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และงานวิจัยของปรกรณ์ ประจัญบาน (2554) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีจากนักวิชาการและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนิสิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร มี 4 องค์ประกอบ 24 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาตน ทุกองค์ประกอบมีความตรงเชิงโครงสร้างและมีน้ำหนักความสำคัญเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาตน และด้านการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

เนื่องจาก ครู กศน. ที่ผ่านการสอบคัดเลือกมีความแตกต่างกันด้านเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ฯลฯ ซึ่งอาจส่งผลให้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา การดำเนินงานของครู กศน. ตำบล ยังมีจุดด้อยหลายประการ เช่น ครูยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการดำเนินการสอน ขาดการวางแผนการพบกลุ่ม ขาดการสำรวจปัญหาหรือความต้องการการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในชุมชนของตนเอง การไม่ติดต่อประสานงานเพื่อให้สถานประกอบการในท้องถิ่นมาเป็นแหล่งเรียนรู้ ขาดประสบการณ์การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ ยังจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเดิมคือ ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ไม่มีการนำนวัตกรรมการสอนที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงานของครู กศน. ตำบล หากจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการมาสนับสนุนเกื้อกูลกัน การพัฒนาบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะถ้าบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ กิจกรรมต่างๆ ที่ กศน. ตำบล ได้วางไว้ก็จะประสบความล้มเหลว เพราะบุคลากรไม่มีประสิทธิภาพ (นาถยา ผิวมันกิจ, 2554)

จากปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาครู กศน. ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพการพัฒนาบุคลากร หรือครู กศน. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีนวัตกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนให้มีรูปแบบที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยเหลือครูยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสำหรับนำไปใช้ในศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศและยกวางรูปแบบ

3.2 ได้รูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กศน. จำนวน 644 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 322 คน ครู กศน. จำนวน 322 คน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กศน. จำนวน 240 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน ครู จำนวน 120 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของเคจซีเมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู กศน. ที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ หรือได้รับรางวัลระดับชาติ จำนวน

จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำไปสู่การศึกษากำหนดรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มตรวจสอบยืนยันและประเมินรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านพฤติกรรม ($\bar{X} = 3.88$) ด้านทักษะ ($\bar{X} = 3.67$) ด้านเจตคติ ($\bar{X} = 3.58$) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 3.56$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.68$) ด้านเจตคติ ($\bar{X} = 4.62$) ด้านทักษะ ($\bar{X} = 4.59$) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X} = 4.52$) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.315$) ลำดับที่ 2 ด้านเจตคติ ($PNI_{\text{modified}} = 0.291$) ลำดับที่ 3 ด้านทักษะ ($PNI_{\text{modified}} = 0.251$) และลำดับที่ 4 ด้านพฤติกรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.165$)

5.2 ผลการสร้างรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม

รูปแบบความเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	4.44	0.55	มาก	4.43	0.57	มาก
ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ	4.34	0.63	มาก	4.44	0.53	มาก
ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา	4.48	0.52	มาก	4.33	0.65	มาก
ส่วนที่ 4 การประเมินผล	4.44	0.53	มาก	4.42	0.58	มาก
ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.39	0.72	มาก	4.45	0.52	มาก
โดยรวม	4.42	0.59	มาก	4.41	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 รูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง หน่วยการพัฒนาที่ 2 ด้านเจตคติ หน่วยการพัฒนาที่ 3 ด้านทักษะ หน่วยการพัฒนาที่ 4 ด้านพฤติกรรม ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อภิปรายผล ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแต่ละแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครู กศน. และครู กศน. ก็มีการพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เป็นการปรับตัวของครู กศน. ให้เข้ากับสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังที่ สมเจตน์ ภูศรี (2550) ได้เสนอว่า ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) กำลังตื่นตัวในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อให้ก้าวไกลทัดเทียมนานาชาติที่ไม่จำกัดในห้องเรียน ห้องสมุด โรงเรียน สถานศึกษา หรือการเรียนรู้จากครูผู้สอนอย่างที่เคยเป็น จึงมีการกล่าวถึงโลกสังคมแห่งการเรียนรู้ในวงการศึกษา โดยเป็นจุดเน้นและจุดขายเรื่องหนึ่งด้านการศึกษา ทั้งนี้เพราะ “การเรียนรู้เปรียบเสมือนปัจจัยที่ 5 ที่มีบทบาทและความจำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อให้ประชากรในประเทศมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาแขนงต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมก้าวสู่หนทางปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิดา กระเบา และสมลักษณ์ พรหมมีเนตร (2558) ได้วิจัยเรื่อง ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ สีลา และวิเชียร รุ้ยนิยง (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า แต่ละสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความต้องการในการพัฒนาครู กศน. ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลเพื่อบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม ดังที่ Cropley (1978) และ Tuijnman, Kirsch & Wagner (1997) ได้นำเสนอว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นบุคคลผู้ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นกระบวนการจนบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและช่วยเหลือสังคม โดยใช้พฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ทักษะที่หลากหลายในการดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และเรียนรู้ด้วยความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ แสงใส (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษกร สุวรรณศรี (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามโดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2.3 ลำดับความต้องการจำเป็นของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ลำดับที่ 2 ด้านเจตคติ ลำดับที่ 3 ด้านทักษะ และลำดับที่ 4 ด้านพฤติกรรม ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ดังที่ หนึ่งฤทัยโสภณ (2552) ได้นำเสนอว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองจะทำให้บุคคลนั้นได้ชื่อว่าเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ มีความตั้งใจและต้องการที่จะเรียนรู้สามารถวางแผนการเรียน และกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ตนต้องการเรียนรู้และแสวงหาแหล่งเรียนรู้ในเรื่องที่ตนต้องการเรียนรู้ เลือกรูปแบบการเรียนรู้รวมทั้งประเมินสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของแต่ละคนจะแตกต่างกันไป สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษกร สุวรรณศรี (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ค่าความต้องการจำเป็น มีความสำคัญจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ตามลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สันติ สีลาและวิเชียร รุ้ยน้อย (2564) แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับความสำคัญได้ ดังนี้ 1) ด้านทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ 2) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 3) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ด้านการจัดการความรู้ 5) ด้านค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม และ 6) ด้านการสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม

6.2 ผลการสร้างรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.2.1 ผลการสร้างรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง หน่วยการพัฒนาที่ 2 ด้านเจตคติ หน่วยการพัฒนาที่ 3 ด้านทักษะ หน่วยการพัฒนาที่ 4 ด้านพฤติกรรม ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องสร้างรูปแบบการพัฒนาตามหลักทฤษฎีของการสร้างรูปแบบ ดังที่ ธีระรุญเจริญ (2546) ทิศนา แชมมณี (2546) และ Keeves (1988) ได้นำเสนอไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน มีองค์ประกอบที่สำคัญในรูปแบบ ประกอบด้วย 2.1 หลักการการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย 2.2 พื้นที่การเรียนรู้ตามอัธยาศัย 2.3 ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ 2.4 ปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ตามอัธยาศัย 2.5 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย 2.6 ทรัพยากรส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และ 2.7 วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสรพรเพชญ์ ศิริเกตุ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการเตรียมการนิเทศ 3.2) ด้านวิธีและแนวปฏิบัติในการนิเทศ 3.3) ด้านเครื่องมือประกอบการนิเทศ 3.4) ด้านการดำเนินการนิเทศ 5) ด้านการสรุปและประเมินผลการนิเทศ 4) การประเมิน 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

6.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทั้งจากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กศน. ที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือได้รับรางวัลระดับชาติ ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาয়กร่างรูปแบบสำหรับนำไปพัฒนาบุคลากรใน

การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังที่ ประกายทิพย์ โภคสวัสดิ์ (2541) ได้นำเสนอว่า ประชาคมการศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิด “สังคมแห่งการเรียนรู้” (Learning society) ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม ต้องมีการใฝ่รู้เข้าไปสู่ “สังคมแห่งการคิด” (Thinking society) เพราะในอนาคตการวัดความเจริญในสังคมจากอัตราการรู้คิด (Metal literacy rate) และอัตราการรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนในสังคมมากกว่าการที่จะวัดจากอัตราการรู้หนังสือ (Literacy rate) เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสังคมที่มีเจริญแล้ว ระบบการศึกษาจะต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการคัดแยกคน เพื่อเข้าสู่การศึกษาที่ผูกพันกับอาชีพในอนาคต (Career-oriented curricular) อันจะเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์กับระบบการศึกษาที่สัมพันธ์กันอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสรรพชญ ศิริเกตุ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของปีทมาภรณ์ ศรีเนตร (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบระดับตำบลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบระดับตำบลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบระดับตำบลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการและวัตถุประสงค์ เนื้อหาของรูปแบบ โดยเริ่มจาก ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ด้านเจตคติ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรม ตามลำดับ กระบวนการพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นโครงสร้างของการพัฒนานำไปพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจตามกระบวนการพัฒนานำไปสู่ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.56$) และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.315$) แสดงให้เห็นว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้บรรลุผลสำเร็จนำไปสู่ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ ดังนั้นผู้บริหารในระดับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีการกำหนด

นโยบายและขับเคลื่อนรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเป็นรูปธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริม สนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตาม

8.2.2 ครู กศน. ปฏิบัติตามรูปแบบความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย บูรณาการกับการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านด้านการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกเพื่อพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น โปรแกรมการพัฒนา การพัฒนาระบบการบริหาร หรือการพัฒนากลยุทธ์ ในขั้นตอนดังกล่าว

9. บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2564). รายงานสรุปจำนวนสมาชิกเครือข่าย ทสม. เปรียบเทียบกับจำนวนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและจำนวนรวมของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2564. จาก <https://datacenter.deqp.go.th/service-portal/tsm-network-system/report/member-location-all/>
- ชนิดา กระเบา และสมลักษณ์ พรหมมีเนตร. (2558). ความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบลสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. ฉบับพิเศษ. 55-62.
- ทิตนา แชนมณี. (2546). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- นาถยา ผิวมันัง. (2554). รายงานการศึกษาปัญหาและความต้องการของหัวหน้า กศน.ตำบลในเขตภาคเหนือ. ลำปาง : สถาบัน กศน.ภาคเหนือจังหวัดลำปาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุษกร สุวรรณศรี. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด

- มหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปกรณ ประจันบาน. (2554). การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 1(13). 111 - 130.
- ประกายทิพย์ โภคสวัสดิ์. (2541). แนวคิดและปรัชญาการศึกษาของ “สังคมแห่งการเรียนรู้”. อินฟอร์เมชั่น. 5(1). 41-45.
- ปัทมาภรณ์ ศรีเนตร. (2564). รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบระดับตำบลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบระดับตำบลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2558). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเจตน์ ภูศรี. (2550). ครูผู้สอนควรรู้อะไรในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 1(1). 7-12.
- สรพรเพชญ ศิริเกตุ. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สันติ สีลาและวิเชียร รุ้ยนิยม. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 11(2). 29-43.
- สุดสาคร จันทะล้าม. (2550). พฤติกรรมการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวนีย์ แสงใส. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบลจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หนึ่งฤทัย โสภา. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้กับการมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอุตสาหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- Cropley, A.J. (1978). **Lifelong education and the training of teachers: Developing a curriculum for teacher education on the basis of the principles of lifelong education.** Oxford : Pergamon.
- Keevep, P.J. (1988). **Educational research, methodology and measurement international handbook.** Oxford : Pergamon Press.
- Tuijnman, A., Kirsch, S. & Wagner, A. (1997). **Adult Basic Skills: Innovations in Measurement and Policy Analysis.** USA : Hampton Press.

กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
STRATEGY FOR USING THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF
THE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE NON-FORMAL AND
INFORMAL EDUCATION OF THE NORTH EAST

ดิศกุล เกษมสวัสดิ์¹

Disakul Kasemsawas¹

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย¹

Office of the Non-Formal and Informal Education¹

Email : disakul@nfe.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน. จำนวน 240 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น 2) สร้างกลยุทธ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กศน. จำนวน 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น PNI Modified

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ 2. ผลการสร้างกลยุทธ์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) กลยุทธ์การสร้างทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) กลยุทธ์การมีภาวะผู้นำร่วมกัน 4) กลยุทธ์ชุมชนกัลยาณมิตร 5) กลยุทธ์การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ 6) กลยุทธ์ปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : กลยุทธ์; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; การศึกษานอกระบบ

ABSTRACT

The objectives of this research were to Develop of Strategy for Using the Professional Learning Community of the school under the Office of the Non-formal and Informal Education of the North East. The research was divided into 2 phases: 1) Study the current condition, the Desirable condition and the needs, The sample group There were 240 School Directors and Teachers by Stratified sampling. 2) Set a Strategy, informant group School Directors and Teachers comprising 6 people and 9 experts, purposive sampling. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form, Focus group form and a Strategy assessment form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, analyze the priorities of the necessary needs with the PNI_{Modified}.

The results were as follows :1. The current condition were at high level, Desirable condition at the highest level, The needs are arranged in the following order: Shared Values and Vision, Collaborative Teamwork, Shared Leadership, Caring Community, Professional Learning and Development and Supportive Structure respectively. 2. Set a Strategy, consisted of 6 main strategies, 1) Shared Values and Vision Strategies, 2) Collaborative Teamwork Strategies, 3) Shared Leadership Strategies, 4) Caring Community Strategies, 5) Professional Learning and Development Strategies and 6) Supportive Structure Strategies. The results of the suitability assessment were at the high level, and the feasibility assessment were at the highest level.

Keywords : Strategy; Professional Learning Community; Non-formal Education

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตที่มีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยโอกาสทางการศึกษา และเสนอทางเลือกอื่นให้กับผู้ขาดโอกาส ผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาให้สามารถกระจายโอกาสให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง (พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำให้ ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อทำให้เป็นคนที่รู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักการแก้ไขปัญหาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข (สำนักงาน กศน จังหวัดขอนแก่น, 2561)

แนวทางที่เหมาะสมสำหรับให้บุคลากรรวมตัวกันเป็นชุมชน (Community) ทำหน้าที่เป็น Change Agent ในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดจากการปฏิรูปภายในโดยร่วมกันดำเนินการเพื่อให้การปฏิรูปองค์กรดำเนินคู่ขนานกับการเสริมแรงทั้งจากภายนอกและจากภายในซึ่งในอดีตที่ผ่านมาบุคลากรในองค์กรส่วนใหญ่มักจะเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานเพราะต่างคนต่างทำหน้าที่ตามที่ตนเองได้รับมอบหมายขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเปลี่ยนบรรยากาศของโรงเรียนและช่วยให้สมาชิกในชุมชนอันได้แก่ครูผู้สอน ผู้บริหารนักการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักซึ่งกระบวนการทุกอย่างต้องอาศัยการร่วมมือร่วมพลังกันชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับให้ครুরวมตัวกันเป็นชุมชน (community) และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับ “ปฏิรูป” การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนรวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครู (เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2556)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ จึงเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ครู และโรงเรียน เกิดจากแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนจากเดิมที่ส่วนใหญ่ครูมักเป็นผู้รับ (Passive Teacher) มาเป็นครูผู้เรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Teacher) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพตนเอง เพื่อนครู ผู้เรียน และโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงอย่างยั่งยืนไม่สิ้นสุด เป็นต้น ทุนวัฒนธรรมโรงเรียนที่ดีสำหรับบุคลากรในรุ่นต่อไป และชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเป็นการประยุกต์แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ พัฒนามาสู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยไม่ได้ใช้คำว่า “โรงเรียน” เป็น “องค์กร” แห่งการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลที่ว่าการบริหารงานในลักษณะที่องค์กรจะมีความยืดหยุ่นกันด้วยโครงสร้าง สายการบังคับบัญชา กฎ ระเบียบ และการควบคุมด้วยอำนาจการบังคับบัญชา แตกต่างไปจากคำว่า “ชุมชน” ซึ่งมีความยืดหยุ่นกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพันของทุกคนที่เป็นสมาชิก และมีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติการปฏิบัติงานในโรงเรียน ด้วยการสะท้อนคิดร่วมที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการเรียนรู้ของครูเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) และยังมีปัญหาของครูในการใช้กระบวนการ PLC คือทำให้ผลการพัฒนาดำเนินการล่าช้า พบว่ามี 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีภาระงานที่มาก 2) ความคลุมเครือของระบบ PLC 3) สถานที่ทำงานที่ควรมีผู้นำที่สร้างวัฒนธรรม PLC ให้เกิดขึ้นในองค์กร (Hairon and Dimmock, 2012)

จากปัญหาและความสำคัญของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อช่วยเหลือครูยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อสร้างกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสำหรับนำไปใช้ในศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศและยกย่องกลยุทธ์

3.2 ได้กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กศน. จำนวน 644 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 322 คน ครู กศน. จำนวน 322 คน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กศน. จำนวน 240 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน ครู จำนวน 120 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของเคจซีเมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และคำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภาวะคุกคาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู กศน. จำนวน 6 คน จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มตรวจสอบยืนยันและประเมินกลยุทธ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบ

สัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{X} = 3.49$) และด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.46$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านปัจจัยสนับสนุน ($\bar{X} = 3.68$) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.65$) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 3.59$) และด้านภาวะผู้นำร่วม ($\bar{X} = 3.57$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.61$) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{X} = 4.60$) ด้านภาวะผู้นำร่วม ($\bar{X} = 4.56$) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.53$) และด้านปัจจัยสนับสนุน ($\bar{X} = 4.51$) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($PNI_{\text{modified}} = 0.332$) ลำดับที่ 2 ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ($PNI_{\text{modified}} = 0.318$) ลำดับที่ 3 ด้านภาวะผู้นำร่วม ($PNI_{\text{modified}} = 0.277$) ลำดับที่ 4 ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.267$) ลำดับที่ 5 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ($PNI_{\text{modified}} = 0.241$) ลำดับที่ 6 ด้านปัจจัยสนับสนุน ($PNI_{\text{modified}} = 0.226$)

5.2 ผลการสร้างกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม

กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. กลยุทธ์การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.44	0.55	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด
2. กลยุทธ์สร้างทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.33	0.5	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
3. กลยุทธ์การมีภาวะผู้นำร่วมกัน	4.48	0.52	มาก	4.44	0.55	มาก

กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4. กลยุทธ์ชุมชนกัลยาณมิตร	4.44	0.53	มาก	4.42	0.58	มาก
5. กลยุทธ์การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.55	มาก
6. กลยุทธ์ปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.45	0.53	มาก	4.52	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 กลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน กลยุทธ์การสร้างทีมร่วมแรงร่วมใจ กลยุทธ์การมีภาวะผู้นำร่วมกัน กลยุทธ์ชุมชนกัลยาณมิตร กลยุทธ์การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และกลยุทธ์ปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนากลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อภิปรายผล ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังที่ สำนักงาน กศน. จังหวัดขอนแก่น (2561) ได้นำเสนอว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของบุคคลแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อทำให้เป็นคนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักการแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรรา สุวรรณวงศ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารเพื่อเสริมสร้าง

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทียา สายแสงจันทร์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

6.2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นโดยใช้กระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังที่ เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2556) ได้เสนอว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเปลี่ยนบรรยากาศของโรงเรียนและช่วยให้สมาชิกในชุมชนอันได้แก่ครูผู้สอนผู้บริหารนักการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักซึ่งกระบวนการทุกอย่างต้องอาศัยการร่วมมือร่วมพลังกันชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน (community) และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับ “ปฏิรูป” การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนรวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพร แสงสว่าง (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ สีลา และวิเชียร รุ้ยนิยง (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2.3 ลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยเริ่มจากการวิสัยทัศน์ร่วมกันที่เสมือนเป็นการสร้างความเข้าใจและกำหนดทิศทางให้เห็นภาพความสำเร็จร่วมกัน ดังที่ ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2560) ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ครู และโรงเรียน เกิดจากแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนจากเดิมที่ส่วนใหญ่ครูมักเป็นผู้รับ (Passive Teacher) มาเป็นครูผู้เรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Teacher) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพตนเอง เพื่อนครู ผู้เรียน และโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงอย่างยั่งยืนไม่สิ้นสุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของนนทียา สายแสงจันทร์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง คือการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพรองลงมาคือ การสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วมและค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ สีลาและวิเชียร รุ้ยยืนยง (2564) แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับความสำคัญได้ ดังนี้ 1) ด้านทีมและเครือข่ายการเรียนรู้ 2) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 3) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ด้านการจัดการความรู้ 5) ด้านค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม และ 6) ด้านการสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม

6.2 ผลการสร้างกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

6.2.1 ผลการสร้างกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน กลยุทธ์การสร้างทีมร่วมแรงร่วมใจ กลยุทธ์การมีภาวะผู้นำร่วมกัน กลยุทธ์ชุมชนกัลยาณมิตร กลยุทธ์การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และกลยุทธ์ปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องนำไปกำหนดกลยุทธ์ได้อย่างถูกต้องและมีวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2557) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2560) ได้นำเสนอว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ช่วยในการสร้างศักยภาพการแข่งขัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ส่งผลให้องค์การมีการพัฒนาที่ยั่งยืนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ ทั้งนี้ยังสามารถเป็นแบบอย่างในวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศอีกด้วยช่วยในการสร้างศักยภาพการแข่งขัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ส่งผลให้องค์การมีการพัฒนาที่ยั่งยืนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ ทั้งนี้ยังสามารถเป็นแบบอย่างในวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรรา สุวรรณวงศ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (2) กลยุทธ์ปฏิรูปการบริหารบุคลากรสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3) กลยุทธ์สร้างวัฒนธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (4) กลยุทธ์จัดการความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (5) กลยุทธ์กระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรพรเพชญ์ โทวิษา (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มี 7 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล 2) กลยุทธ์การพัฒนาการวิจัยของสถานศึกษาสู่องค์กรสมรรถนะสูง 3) กล

ยุทธ์การบริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ 4) กลยุทธ์การวางแผนทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 5) กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน 6) กลยุทธ์การพัฒนากิจการนักเรียน และ 7) กลยุทธ์การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนและชุมชน

6.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาการกำหนดกลยุทธ์ที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก นำมากำหนดกลยุทธ์และวิธีปฏิบัติ ดังที่ พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์ (2552); Koontz and Wehrich (1990); Fidler, B (2002); Wheelen and Hunger (2012) ได้เสนอว่า การกระบวนการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา เริ่มตั้งแต่กระบวนการ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และ การกำหนดกลยุทธ์และวิธีปฏิบัติ การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดทิศทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานขององค์การ เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาง นุช สุระเสน (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นด้วยกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภีร์ สีพาย (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ได้มีขอบข่ายเพียงแต่เรื่องของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเท่านั้น การที่กำหนดกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีแนวคิดการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การกำหนดกลยุทธ์ และบริบทสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงจะสามารถกำหนดกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.46$) และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.332$) แสดงให้เห็นว่า การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นรูปธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริม สนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตาม

8.2.2 ครู และบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปฏิบัติตามกลยุทธ์การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บูรณาการกับการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.332$) ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกเพื่อพัฒนาการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น รูปแบบการพัฒนา หรือการพัฒนากระบวนการในด้านดังกล่าว

9. บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2564). รายงานสรุปจำนวนสมาชิกเครือข่าย ทสม. เปรียบเทียบ กับจำนวนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและจำนวนรวมของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2564. จาก <https://datacenter.deqp.go.th/service-portal/tsm-network-system/report/member-location-all/>

- นนุช สุระเสน. (2561). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- นนทียา สายแสงจันทร์. (2561). การส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการศึกษา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิด
และยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม :
เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. (2563, 5
เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125 ตอนที่ 41 ก. หน้า 3.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). การบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อโลกใบเล็ก. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2556). แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู (PLC).
วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 10(1). 34-46.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). รายงานการวิจัยรูปแบบชุมชนการเรียนรู้
ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบท โรงเรียนในประเทศไทย. ปัตตานี :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วัชรพร แสงสว่าง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ
ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-
สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2560). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ. กรุงเทพฯ :
อินโนกราฟฟิกส์.
- สรพรเพชญ์ โทวิชา. (2562). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สันติ สีลา และวิเชียร รุ้ยน้อย. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 11 (2).
29-43.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2557). **PMQA เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ : วิชั่นพรีนซ์แอนด์มีเดีย.
- สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา. (2561). **แนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2563. จาก <https://www.spvc.ac.th /vt21/Manual-PLC.pdf>
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น. (2561). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ/เขต**. ขอนแก่น : กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน กศน. จังหวัดขอนแก่น.
- สุธรรมธรรม ทศนานนท์. (2558). **หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกรีร์ สีพาย. (2564). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนุสรรา สุวรรณวงศ์. (2558). **กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Fidler Brian. (2002). **Strategic Management for School Development**. London : Chapman Publishing.
- Hairon, S. & Dimmock, C. (2012). Singapore schools and professional learning communities: teacher professional development and school leadership in an Asian hierarchical system. **Educational Review**. 64. 405-424.
- Hord, S.M. (1997). **Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement**. Retrieved 24 December 2019. From <http://www.sedl.org/siss/plccredit.html>
- Kenoyer, F.E. (2012). **Case study of professional learning community characteristics in an Egyptian private school**. Ed.D. Thesis. Columbia International University.
- Koontz, H., & Wehrich, H. (1990). **Essentials of Management**. New York : McGraw-Hill.
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2012). **Strategic Management and Business Policy**. Toward Global Sustainability : Pearson Prentice Hall.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร*

THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE ACADEMIC LEADERSHIP OF
TEACHERS IN MUKDAHAN SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

จุฑาภรณ์ ไปนาน¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Juthaporn Painan¹, Suwat Julsuwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581009@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ครูผู้สอน จำนวน 262 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ Module 2 ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร Module 3

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ Module 4 ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ABSTRACT

This research aims to study the current situation. Desirable Conditions and Necessary Needs and develop a program to enhance academic leadership of teachers under Mukdahan Secondary Education Service Area Office this research The research was divided into 2 phases: Phase 1, the study of current conditions. Desirable conditions and need for academic leadership of teachers under Mukdahan Secondary Education Service Area Office The sample group used for data collection were 262 teachers. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. and the necessary needs index. Phase 2 was to develop a program to enhance academic leadership of teachers under Mukdahan Secondary Education Service Area Office. The group of informants consisted of 5 experts. The instrument used to collect data was an assessment form. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The results of the research appear as follows: 1. The current state of academic leadership Overall, it's at a moderate level. And when considering each aspect, it was found that most were at a low level. As for the desirable condition of academic leadership. Overall, it's at the highest level. And when considering each aspect, it was found that it was at the highest level. and the order of needs needed to develop teachers' academic leadership. Sorted from the necessary needs index from the most to the least was expertise in teaching and learning. development of student achievement Course expertise and effective leadership. 2. The results of the development of a program to enhance academic leadership of teachers under Mukdahan Secondary Education Service Area Office The developed program consists of 1) program principle 2) program objectives 3) program content 4) method of operation and 5) Measurement and evaluation of programs. The content consists of 4 Modules: Module 1 effective leadership, Module 2 curriculum expertise, Module 3Development of learners' achievements and Module 4 Expertise in teaching and learning. The results of the suitability assessment the feasibility of the approach by experts found that overall, it was appropriate and feasible. at the highest level.

Keywords : Program development; Leadership; Academic leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพมีความพร้อมทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีตระหนักรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.2555) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งจากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครองและชุมชนที่ต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูควรมีศักยภาพและขีดความสามารถในการกระจายวิสัยทัศน์ไปสู่บุคลากรอื่น ๆ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร มุ่งเน้นวิสัยทัศน์สู่การปรับปรุงการเรียนการสอน โดยส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ (Lambert, 2002) ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้าน ดังนี้ 1. การสถาปนาเป้าหมายทางวิชาการที่ชัดเจน 2. การจัดการทีมงาน 3. การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4. การสื่อสารพันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 5. การตั้งความคาดหวังที่สูงเกี่ยวกับทีมงาน 6. การพัฒนาครูให้เป็นผู้นำ 7. การสร้างและรักษาเจตคติที่ดีของนักเรียน ทีมงานและผู้ปกครอง (McEwan, 1998)

ปัจจุบันสภาพการดำเนินการและปัญหาการพัฒนาครูมีหลายประการ เช่น ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ระยะเวลาการอบรมส่วนใหญ่จัด 2-3 วันแล้วเสร็จสิ้น จำนวนผู้เข้ารับการฝึก อบรมค่อนข้างมาก ระบบการพัฒนาครูประจำการมีคุณภาพต่ำ เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น วิทยากรขาดประสบการณ์ตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ เน้นเฉพาะเทคนิควิธีการอย่างฉาบฉวย ขาดการเน้นการพัฒนาทักษะการคิดและการประยุกต์ใช้กับครูเพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษาของตนเองอย่างเหมาะสมจึงทำให้การพัฒนาครูไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ (วิสุทธิ เวียงสมุทร, 2553; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยและพัฒนาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาวิชาเอกในกลุ่มสาระที่สอน มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีการวัดผลประเมินผลไม่เหมาะสม ขาดการนิเทศติดตามการพัฒนาครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงานผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ขาดอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะกลุ่ม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูมิภาคอาหาร ปีการศึกษา 2562 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 30 โรงเรียน มีข้าราชการครู 877 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 20 โรงเรียน ขนาดกลาง 9 โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน มีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและตรงตามหลักสูตรทางการศึกษา ส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรม จิตสำนึกความเป็นไทย สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ความสำนึกในความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูมีคุณธรรมจริยธรรมความรู้ความสามารถ และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2562 พบว่า มีคะแนนวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคม และวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.42, 21.57, 27.75, 34.09 และ 25.31 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากผลคะแนนการสอบทั้ง 5 วิชา พบว่ามีค่าต่ำกว่ามาตรฐานของระดับสังกัดและระดับประเทศ (รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 นครพนม-มุกดาหาร)

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครูส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างมาก จึงควรดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูซึ่งคาดว่าเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูมิภาคอาหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการประกอบผลการพัฒนาของครูอันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาไทยให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูมิภาคอาหาร

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูมิภาคอาหาร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูมิภาคอาหาร

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูมิภาคอาหาร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Research and Development) ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 262 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน และครูแกนนำ 2 คน รวมเป็นผู้ให้ข้อมูล 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะที่ 1 มายกร่างโปรแกรมเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ	3.53	0.66	มาก	4.52	0.66	มากที่สุด	0.29	4
2. ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร	3.34	0.78	ปานกลาง	4.42	0.79	มาก	0.32	3
3. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	2.15	0.36	น้อย	4.51	0.66	มากที่สุด	1.11	2
4. ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน	2.06	0.30	น้อย	4.92	0.40	มากที่สุด	1.38	1
รวม	2.77	0.53	ปานกลาง	4.59	0.63	มากที่สุด	0.775	

5.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภูเก็ต ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ Module 2 ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร Module 3 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ Module 4 ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครูที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการได้ดีนั้น ต้องมีความรู้ ประสบการณ์ในด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การวิเคราะห์นักเรียนรายบุคคล มีความสามารถบริหารงานวิชาการ มีวิสัยทัศน์ และสามารถนำพาทีมงานปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564) ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาแต่ละด้านผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 ด้านความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ด้านความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่เป็นระเบียบและมีความปลอดภัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความสามารถในการฟังกล้าตัดสินใจภายใต้ภาวะการกดดัน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่เป็นระเบียบและมีความปลอดภัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความสามารถในการฟังกล้าตัดสินใจภายใต้ภาวะการกดดัน

6.1.2 ด้านความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเป็นผู้นำการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีประสบการณ์ในการทำงานด้านหลักสูตร ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูเป็นผู้นำการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีประสบการณ์ในการทำงานด้านหลักสูตร

6.1.3 ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสามารถนิเทศการปฏิบัติการสอนและประเมินผลการสอนของเพื่อนครู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูที่ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนและความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูที่มุ่งเน้นด้านวิชาการ มีความใส่ใจกับหลักสูตรและการสอน และความก้าวหน้าด้านวิชาการ

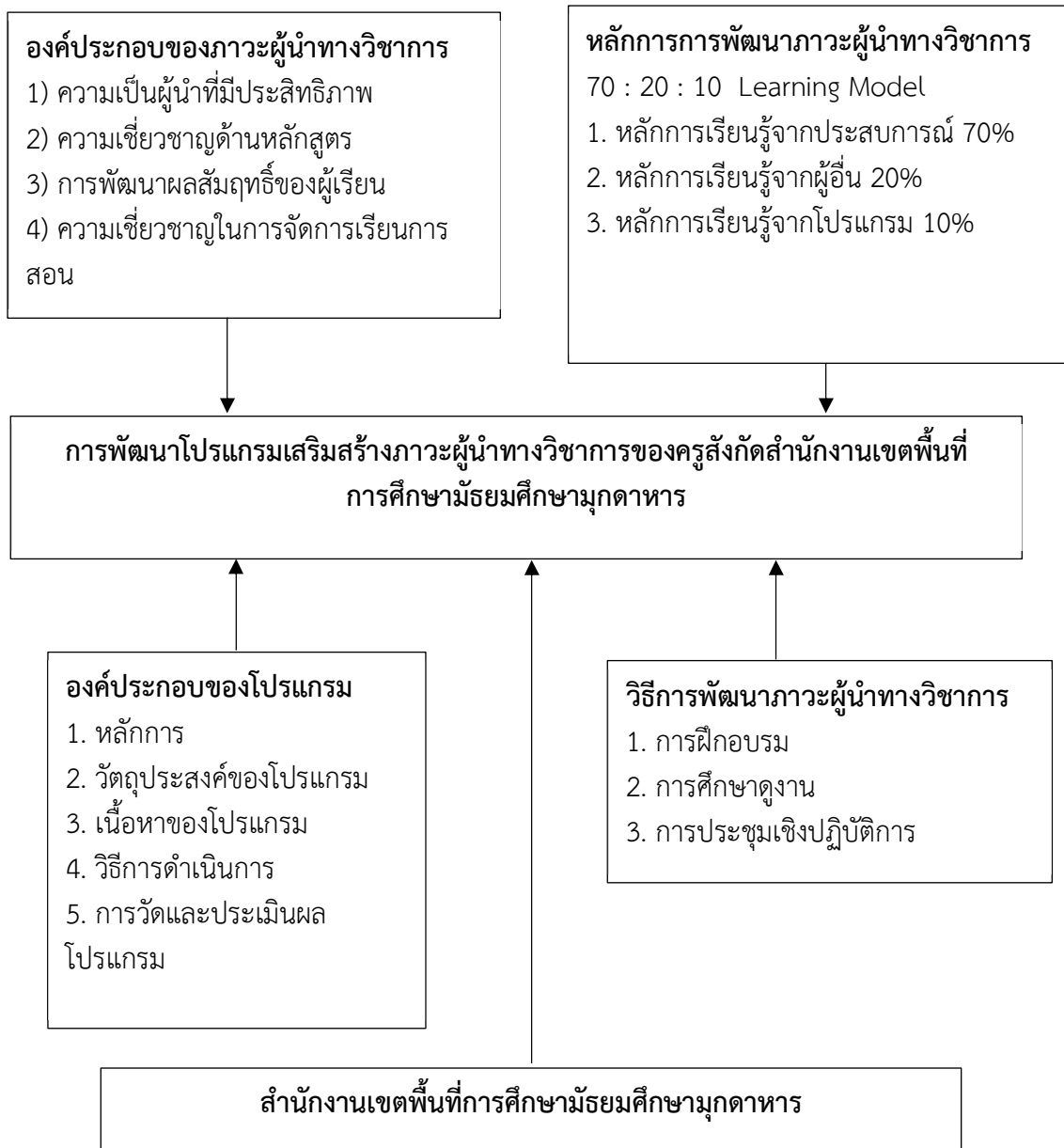
6.1.4 ด้านความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของครูด้านความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูสามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนแบบต่างๆ

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) เนื้อหาของโปรแกรม 3) วิธีการดำเนินการ 4) การวัดและประเมินผลโปรแกรม เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ Module 2 ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร Module 3 การพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ Module 4 ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และ 4.79 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผลโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของ สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ขาวเหลือง (2554) ได้ให้ความหมายว่า โปรแกรม หมายถึงแผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิสาลักษณ์ จันทร์อร่าม (2561) ที่ได้วิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโปรแกรม การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา Mukdahan ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา Mukdahan สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูอันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการและคุณภาพการศึกษาต่อไป การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและการพัฒนาโปรแกรมสรุปเป็นองค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ครูควรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการจากผู้บริหารต้นสังกัด และผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูเป็นระยะและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ครูระดับ มัธยมศึกษามีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากข้อค้นพบที่ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

8.2.2 จากข้อค้นพบ ให้ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร นำไปใช้ได้ทั้งการพัฒนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายองค์ประกอบตามความจำเป็น ซึ่งจะทำให้ครูสามารถพัฒนางานด้านวิชาการได้ดีขึ้น

8.2.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูได้มากขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมการพัฒนานี้ เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงทางวิชาการของครู โรงเรียนในสังกัดอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างครูหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่อง เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำทางวิชาการและปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหาและไม่หลงทาง

8.3.3 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลและแนวทาง เพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

9. บรรณานุกรม

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). เอกสารรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 นครพนม-มุกดาหาร. นครพนม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม.
- เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564).โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นิตาสลักษณ์ จันทร์อร่าม. (2561).การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิสุทธิ เวียงสมุทร. (2553). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ขาวเหลือง (2554). การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เอกสารคำสอนรายวิชา 402401 Training for Professional Development. ชลบุรี: ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2553). รายงานการวิจัยและพัฒนา นโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สกศ.
- Lambert, L. (2002). *Toward a deepened theory of constructivist leadership*. New York : Teachers College Press.
- McEwan. (1998). *Classroom Discipline in American Schools [Electronic Resource] : Problems and Possibilities for Democratic Education*. Albany : State University of New York Press.

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIRNCY
ECONOMY, ROI-ET SECONDARYEDUCATION SERVICE AREA OFFICE

ฐาปณิตา สว่างศรี¹, จำเนียร พลหาญ²
Thapanita Sawangsri¹, Chumnian Poolaharn²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 638210200302@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 331 คน และกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น(PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด2)แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดมีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านนโยบาย 2. ด้านวิชาการ 3. ด้านงบประมาณ 4. ด้านบริหารทั่วไปผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหาร

สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ร้อยเอ็ดโดยรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; การบริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current condition, desirable conditions, and requirements of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for Roi Et Secondary Education Service Area Office and 2) study the guidelines for the development of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for the Roi Et Secondary Education Service Area Office. The study is separated into two stages. Stage 1 is the study of the current condition, desirable conditions, and requirements of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for Roi Et Secondary Education Service Area Office and stage 2 is the study of the guidelines for the development of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for the Roi Et Secondary Education Service Area Office. Samples are school 331 administrators and teachers and 9 experts. They provide information for the guidelines for the development of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for the Roi Et Secondary Education Service Area Office. Then, suitability and feasibility are evaluated to apply the guidelines for the development of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy. Tools are questionnaires, interview forms, and evaluation forms. Statistics for data analysis are Index of Item Objective Congruence, percentage, mean, standard deviation, coefficient, Cronbach's alpha coefficient, PNI Modified, and content analysis.

The results show that; 1) The current condition and requirement of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for Roi Et Secondary Education Service Area Office are high and the desired condition is very high. 2) The guidelines for the development of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy for the Roi Et Secondary Education Service Area Office consist of four sections which are 1. Policy, 2. Academic, 3. Budget, and 4. General administration. For the evaluation of the development of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy of the Roi Et Secondary Education Service Area Office, the overall is suitable and very high while the feasibility is very high.

Keywords : Guidelines; The philosophy of sufficiency economy; School administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด เพื่อให้คนไทยสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เป็นหลักในการดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญก้าวหน้าพร้อมกับความสมดุลและมั่นคง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550) เมื่อนำไปใช้บริหารจัดการในชีวิตประจำวันและภาระงานที่บุคคลนั้นกำลังทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ต้องนำความรู้ไปใช้ควบคู่ไปกับคุณธรรมไปประกอบการตัดสินใจ โดยคำนึงถึง 3 หลักการ ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี(จिरาย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2556) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้กับคนทุกระดับ โดยเน้นบนความพอดีเหมาะสมและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12, 2559) นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยความรู้และคุณธรรม ความรู้ด้านวิชาการต่างๆ ความรอบคอบในการวางแผนส่วนคุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริตความอดทนความเพียรใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12, 2559) จากกรอบหลักการของแผนพัฒนาการศึกษาฯ ฉบับที่ 12 จะเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นฐานในการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกคนต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญ เพื่อเสริมสร้างและช่วยให้สังคมไทยสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง รวมถึงการบูรณาการการบริหารสถานศึกษาพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยยึดหลักการสำคัญคือรู้จักพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนพื้นฐานความถูกต้อง(แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12, 2559) อีกทั้งยังจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกส่วนในราชการสามารถใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและกำหนดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดอบรมพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่ขยายผลสู่สถานศึกษา (คณะอนุกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา, 2550) ดังนั้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงควรเน้นปลูกฝังเยาวชนได้นำมาใช้เป็นหลักการคิดและปฏิบัติในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่พอเพียง เพื่อให้ดำเนินชีวิตและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาได้ มีสติและใช้ปัญญาความรู้ในทางที่ถูกเกิดประโยชน์กับตนเอง(สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2555) การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือปลูกฝังให้รู้จักใช้ชีวิตที่พอประมาณ เห็นคุณค่าของทรัพยากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน รู้จักการแบ่งปัน รักสิ่งแวดล้อมเห็นคุณค่าของความเป็นไทย

การบูรณาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาดูโดยยึดหลักการสำคัญคือรู้จักพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนพื้นฐานความถูกต้อง อีกทั้งยังจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกส่วนในราชการสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม(แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12, 2559) การดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องดำเนินการขับเคลื่อนโดยเฉพาะระดับโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุดที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อมุ่งสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่พึงประสงค์อาศัยหลักสำคัญประกอบด้วย การบริหาร การเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12, 2559) หลักการ 3 ประการมีความสำคัญจากที่ผ่านมามีการประชุมชี้แจงแนวปฏิบัติ ให้ความรู้ นิเทศการดำเนินงานของโรงเรียน แต่การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษายังคงประสบปัญหาการบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ ดังนั้น การบูรณาการการเรียนการสอนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นภารกิจหนึ่งของผู้บริหารคณะครูและนักเรียนที่ควรทำความเข้าใจและปฏิบัติอย่างเข้าใจเพื่อพัฒนาส่งเสริมให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพเป็นการพัฒนาที่ทำให้ยั่งยืนและพร้อมรองรับต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเป็นหลักที่สร้างสังคมด้วยความเอื้ออาทรให้เกื้อกูลกันและกัน พึ่งพาตนเองและสามารถทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุกด้านเพื่อให้ประเทศผ่านพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงได้อย่างมั่นคงมีคุณภาพยั่งยืนดังนั้นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้สนใจ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมาย นโยบายและวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามบริบทของสถานศึกษาได้

3.2 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

3.4 ได้ข้อมูลสารสนเทศแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับผู้ที่สนใจหรือผู้เกี่ยวข้องต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะดังนี้ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,354 คน รวมทั้งสิ้น 2,481 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และครูผู้สอน จำนวน 314 คน รวมทั้งหมด 331 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie&Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie&Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2560) แล้วทำการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 331 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้ 1. ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม (สถานศึกษา 4 ขนาด ได้แก่ เล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ) จากนั้นกำหนดสัดส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของประชากร ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 88 คน ขนาดกลาง จำนวน 76 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 66 คน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 101 คน รวมทั้งสิ้น 331 คน 2. การสุ่มสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตอนที่ 1 การศึกษา Best Practice กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจาก 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน ตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นใน ระยะที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำเป็นคู่มือแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ซึ่งองค์ประกอบคู่มือ ได้แก่ ชื่อคู่มือ คำนำ คำชี้แจงในการใช้คู่มือ

บทนำ ความมุ่งหมาย แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลไกบริหารจัดการเงื่อนไขความสำเร็จ บรรณานุกรม ตอนที่ 3 ยืนยันแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยดำเนินการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนว การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีคุณสมบัติ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มผู้บริหาร สถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารงาน สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน

รายด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. ด้านนโยบาย	3.56	0.69	มาก	4.54	0.57	มากที่สุด
2. ด้านวิชาการ	3.49	0.63	ปานกลาง	4.58	0.56	มากที่สุด
3. ด้านงบประมาณ	3.46	0.67	ปานกลาง	4.60	0.54	มากที่สุด
4. ด้านบริหารทั่วไป	3.56	0.63	มาก	4.56	0.54	มากที่สุด
โดยรวม	3.52	0.66	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหา น้อยได้ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านบริหารทั่วไป 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านงบประมาณ ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหา น้อยได้ดังนี้ 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านบริหารทั่วไป 4) ด้านนโยบาย ตามลำดับ

ผลการศึกษาลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น จากค่าดัชนีลำดับความต้องการ จำเป็น (PNI_{Modified}) จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้าน บริหารทั่วไป 4) ด้านวิชาการตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ด้านนโยบายสถานศึกษาต้องนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องและจัดทำไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาสถานศึกษา ต้องมีกระบวนการในวงงาน(PDCA) มีการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ต้องสร้างรู้ความเข้าใจบุคลากรทุกคน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนผลให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบทั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้เรียน ชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

5.2.2 ด้านวิชาการสถานศึกษาต้องมีแผน/กิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ต้องจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีกระบวนการ PDCA ในการทำงาน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ มีการวิจัยเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

5.2.3 ด้านงบประมาณสถานศึกษาต้องมีแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการใช้งบประมาณนอกระบบขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาต้องมีการประชุมวางแผนการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า สมเหตุสมผล บริหารจัดการบนความพอเพียง พอดี แต่ไม่ขาดแคลน การบริหารจัดการงบประมาณต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

5.2.4 ด้านบริหารทั่วไป สถานศึกษาต้องมีการนำผลการติดตามผลดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษามีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และจัดสภาพบรรยากาศสถานศึกษามีการจัดทำข้อมูล สารสนเทศผลการดำเนินงาน มีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณะทุกปีการศึกษา

5.2.5 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดสามารถอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดผลการวิจัย พบว่าทั้ง 4 ด้านสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ระดับมาก รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ระดับมากคือ นโยบายและบริหารทั่วไป ส่วนรองลงมาคือวิชาการอยู่ระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ

งบประมาณ การที่ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ประสานงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มีการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ทำให้ตระหนักและเห็นความสำคัญ นำมาสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยกำหนดเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาสู่แผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาโรงเรียน เพื่อทุกคนจะได้มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน รวมทั้งชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ โฉมเฉลา (2557) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้ด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจแปลความหมายได้ว่า การนำสู่การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนยังต้องได้รับการพัฒนา อาจเนื่องมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความเข้าใจในการนำไปใช้กับผู้เรียนและยังขาดการวางแผนร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานไม่เป็นกระบวนการ ขาดการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ขาดการวิจัยหรืออาจมีการวิจัย แต่ไม่นำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนาและแก้ปัญหาร่วมกัน ส่งผลให้ด้านวิชาการอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวเรศ ใจทัด (2559) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านบริหารทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีการจัดอาคารสถานที่ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ แต่อาจเป็นการเรียนรู้ที่ไม่คงทนและยั่งยืน แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก ควรมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาส่วนร่วม ผู้ปกครองเข้าใจและสนับสนุนส่งเสริมคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของดารุวรรณ วงศ์นิคม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิทยาลัยการอาชีพฝาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาและการใช้หลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการศึกษา และด้านวัดและประเมินผล การศึกษาตามลำดับ สำหรับแนวทางในการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงวิทยาลัยการอาชีพฝาง ควรมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาชุมชนผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดแสดง เผยแพร่ ประกวด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง

ส่วนผลการวิจัยโดยรวมด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเนื่องมาจากขาด การส่งเสริมงบประมาณสนับสนุนในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาอาจมีแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ แต่การดำเนินการไม่ตรงตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้

ไม่โปร่งใส ไม่มีการตรวจสอบที่เป็นระบบหรือตรวจสอบไม่ได้ บางโครงการ/กิจกรรมกำหนดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ที่มั่นคงและยั่งยืน ไม่มีความคุ้มค่า ขาดการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการใช้งบประมาณต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิญญาภัทร์ วรวิญญาวัฒน์ชัย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันผลการศึกษานโยบายการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำความรู้และใช้คุณธรรมในการวางแผน กำหนดนโยบายการบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่างๆ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนและสถานศึกษา อย่างยั่งยืน ให้สถานศึกษาเป็นที่พัฒนาชุมชนและพัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ งบประมาณ รองลงมาคือ วิชาการ บริหารทั่วไปและนโยบายตามลำดับ เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดให้ความสำคัญในเรื่องการขับเคลื่อนในสถานศึกษาและมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้มีการประเมินเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ จึงทำให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว รวมไปถึงคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ผุยผง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า การประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านนโยบาย ลำดับที่ 2 ด้านงบประมาณ ลำดับที่ 3 ด้านบริหารทั่วไปและลำดับที่ 4 ด้านวิชาการ ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ด้านนโยบาย มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่านโยบายเป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุน ส่งเสริมการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดมีประสิทธิผล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกลไกหลักในการนำนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการนำนโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการทำงานที่เป็นกระบวนการ (PDCA) คือการวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (DO) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) มีการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ต้องสร้างรู้ความเข้าใจบุคลากรทุกคนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ สะท้อนผลให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้เรียน ชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไปผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมฤทัย พงษ์พันธ์ (2556) วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาใช้แบบบูรณาการไปใน กระบวนการบริหารสถานศึกษา 3 ขั้นตอนคือ กำหนด นโยบายการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงโดยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและขับเคลื่อน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านโครงสร้าง การบริหาร 4 งานคืองานบริหารวิชาการงานบริหาร ทั่วไปงานงบประมาณและงานบริหาร บุคลากร การจัดกระบวนการเรียน

6.2 ผลของแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 ด้าน ซึ่งทุกด้านมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางได้พัฒนาโดยผ่านกระบวนการพัฒนาตามหลักการและ ทฤษฎีที่ถูกต้อง การได้มาของวิธีดำเนินการของแนวทาง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ร่วมกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของ สถานศึกษา แล้วนำไปสู่การยกร่างแนวทางเพื่อผ่านกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้ร่วมประมวลความคิดและ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทาง ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้ด้านนโยบาย มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษาต้องน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาโดยกำหนด เป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำไว้ในแผนปฏิบัติ การประจำปีและแผนพัฒนาสถานศึกษา ต้องมีกระบวนการในงาน(PDCA) คือการวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (DO) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) มีการบริหารจัดการ ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ต้องสร้างรู้ความเข้าใจบุคลากรทุกคน ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษาสะท้อนผลให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง รับทราบทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้เรียน ชุมชน เพื่อนำมาพัฒนา สถานศึกษาต่อไปด้านวิชาการมีแนวทางการพัฒนาคือสถานศึกษาต้องมีแผน/กิจกรรมส่งเสริม การศึกษาบูรณาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ต้องจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาบูรณาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การจัดการเรียนการสอนมีกระบวนการ PDCA ในการทำงาน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการ อย่างสม่ำเสมอ มีการวิจัยเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริงด้านงบประมาณมีแนวทางการพัฒนาคือ สถานศึกษาต้องมีแผนปฏิบัติการประจำปีเกี่ยวกับการใช้งบประมาณบูรณาการขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาต้องมีการประชุมวางแผนการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า สมเหตุสมผล

บริหารจัดการบนความพอเพียง พอดี แต่ไม่ขาดแคลน การบริหารจัดการงบประมาณต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ด้านบริหารทั่วไป มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาต้องมีการนำผลการติดตามผลการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษามีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพบรรยากาศในสถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและรายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณะทุกปีการศึกษา

7. องค์กรความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีคุณภาพสำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสรุปได้ 4 ด้านดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมานโยบายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจน

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ควรมีการจัดอบรมพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เข้าใจเรื่องการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษาและชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้และพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำงานอย่างมีกระบวนการ เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับผู้เรียนและสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่การศึกษานานาชาติ เพื่อจะให้ทราบถึงสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร

8.3.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้ได้ระบบการบริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 4)**.

กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). **สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร?** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง.

จิราพร ผุยผง. (2560). **การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2556). **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับการเพิ่มสมดุลในการพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดาวฤกษ์คอมมูนิเคชั่น จำกัด.

เขาวเรศ ใจทัต. (2559). **การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- दारुวรรณ วงศ์นิคม. (2556). การบริหารการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิทยาลัยการอาชีพฝาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงราย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ทรงศักดิ์ โฉมเฉลา. (2557). การศึกษาสภาพการจัดการการเรียนรู้และบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เปรมฤทัย พงษ์พันธ์. (2556). การบริหารสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วรัญญาภัทร์ วรัญญ์วัฒนชัย. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดลพบุรี (สหวิทยาเขตวงพระจันทร์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2555). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

การพัฒนาาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม*
DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEMS ONLINE TEACHER OF
SRISONGKHRAM INDUSTRIAL TECHNOLOGY COLLEGE
NAKHON PHANOM UNIVERSITY

ชาคริต จองไว¹
Chacrit Jongwai¹
มหาวิทยาลัยนครพนม¹
Nakhon Phanom University¹
Email : chacrit.npu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม รวมถึงศึกษาความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์ใช้ Google Application เป็นเครื่องมือในการพัฒนา การบันทึกข้อมูลโดยใช้ google form เมื่อบันทึกข้อมูลเสร็จ ข้อมูลจะถูกเก็บด้วย google sheet และแสดงผลข้อมูลด้วย google data studio ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม ในการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหาร จำนวน 42 คน ประมวลผลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Science) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ระบบสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม ที่พัฒนาขึ้น ได้รับการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานในระดับดีมากที่สุด และเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการกำกับติดตามผลการสอนออนไลน์ของอาจารย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ระบบข้อมูล; สารสนเทศ; การสอนออนไลน์

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop an information system for online teaching of Srisongkhram Industrial Technology College Nakhon Phanom University including studying satisfaction with the system by applying Google Application as a development tool Saving data using google form when the data is complete. Data is collected by google sheet and displayed by google data studio using a questionnaire tool to study the satisfaction with the developed information system the target groups are 42 teachers and administrators processed with statistical analysis program SPSS (Statistical Package for the Social Science) used to analyze.

The results showed that the developed online teaching information system was assessed at a very good level and it is useful for administrators to effectively monitor and follow up on teaching results of teachers online.

Keywords : Information system; Information; Online teaching

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ได้รับการประกาศจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ให้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern - PHEIC) โรคโควิด-19 แพร่ระบาดไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยดำเนินการและออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ลดผลกระทบของการระบาดที่มีต่อสังคม ซึ่งขยายวงกว้างตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศสถานศึกษา เป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ปลอดภัยมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคโควิด-19 และแนวปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพอนามัย เพื่อคุ้มครองนักเรียนและนักศึกษา ตลอดจนเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนและครอบครัวได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อที่จะป้องกันการติดเชื้อในชุมชนได้ โดยบุคลากรทางการศึกษา และผู้ดูแลนักเรียนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองของนักเรียนได้(กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) และเพื่อเป็นการควบคุมการระบาดของโรคในประเทศไทยคณะรัฐมนตรีมีมติสั่งปิดสถาบันการศึกษาและให้ปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) นับว่าครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารความเข้าใจเรื่องดังกล่าว ไปยังนักเรียนและผู้ปกครองโดยตรงนอกจากความรุนแรงของโรคโควิด-19 (COVID-19) จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้คนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทุกแห่ง จนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้ความปลอดภัย และคำนึงถึงศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อรับมือกับสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นความท้าทายรูปแบบใหม่ในการออกแบบหลักสูตรการศึกษาว่าควรจะออกแบบวิธีการเรียนการสอน และ

การประเมินผู้เรียนอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ได้ (สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563) นอกจากนี้ การนำทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเรียกอีกอย่างว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือบริหารจัดการองค์ความรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูไปสู่ผู้เรียนเนื่องจากสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการเรียนผ่านเครือข่ายมีความท้าทายที่แตกต่างกันอย่างมาก การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อหรือเป็นช่องทางหลักในการถ่ายทอดความรู้ และกระบวนการคิด แทนที่การถ่ายทอดและรับรู้รับฟังข้อมูลแบบต่อนั้นนั้น จึงควรจัดเตรียมความพร้อม และทักษะการใช้เทคโนโลยี และโปรแกรมแอปพลิเคชันต่างๆ เป็นอย่างดี สามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกระบวนการจัดการสอน เพื่อความสะดวกและราบรื่นในการถ่ายทอดองค์ความรู้ (เจริญ ภูวิจิตร, 2560) ดังนั้น การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน และการนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาเป็นส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19)

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นหนึ่งในสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิดที่ผ่านมา ทางวิทยาลัยฯ ได้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ โดยให้อาจารย์ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ที่บ้าน (Work from home) ซึ่งทำให้อาจารย์ไม่ต้องเข้ามาทำงานที่วิทยาลัยฯ ซึ่งจากการสอนออนไลน์ที่บ้านนั้นเป็นการรับรู้ข้อมูลระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา แต่การนำเสนอสารสนเทศดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ การกำกับติดตามการสอนของอาจารย์ ตลอดจนบรรยากาศของการเรียนการสอนปัญหาอุปสรรคที่พบนั้น เป็นเรื่องที่ผู้บริหารเข้าถึงข้อมูลได้ยาก ทำให้การยื่นมือเข้าช่วยเหลือเป็นไปด้วยความล่าช้า จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศข้อมูลการสอนของอาจารย์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการสอนและแสดงผลข้อมูลการเรียนการสอนขออาจารย์แบบ real time ด้วยการประยุกต์ใช้ Google Application ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย Google เพื่อให้บริการทางด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยการรวมแอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อองค์กร เช่น Google Drive Google Doc Google Calendar เป็นต้น (เพิ่มผล โอนธรรม, 2560) รวมถึง Google Data Studio ที่สามารถแสดงรายงานในรูปแบบกราฟ ช่วยให้เห็นภาพข้อมูลอย่างชัดเจน สามารถแบ่งปันข้อมูลเชิงลึกได้อย่างง่ายดายและสวยงาม ผู้ใช้งานสามารถทำการแก้ไขการรายงานผลได้แบบ Real time ได้อีกด้วย (คลังบ้าน ดิจิตอลมาร์เก็ตติ้ง, 2562) ระบบข้อมูลสารสนเทศดังกล่าว จะช่วยให้ผู้บริหารมีสารสนเทศอันเป็นข้อมูลที่ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ของอาจารย์ ตลอดจนแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัย การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการสอนของอาจารย์ ผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้เกิดข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำกับติดตามผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม

3.2 ได้ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาระบบข้อมูล ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการออกแบบและพัฒนาระบบ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 ประชุมวางแผนผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรพัฒนาระบบ (System development life cycle; SDLC) 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การวิเคราะห์ 3) การออกแบบ 4) การสร้างทดสอบและเผยแพร่ 5) การติดตั้งระบบ และ 6) การดูแลและพัฒนา

1.2 พัฒนาระบบสารสนเทศ โดยการออกแบบ Data Flow Diagram ของระบบ และพัฒนาระบบ โดยประยุกต์ใช้ Google Application เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ในการพัฒนาระบบบันทึกใช้ google form เมื่อบันทึกข้อมูลเสร็จ ข้อมูลจะถูกเก็บด้วย google sheet และแสดงผลข้อมูล โดยใช้ google data studio

1.3 การทดสอบระบบที่พัฒนา ผู้วิจัยได้นำระบบไปทดลองใช้งานกับอาจารย์ผู้สอน จำนวน 10 คน เพื่อทดสอบและหาข้อผิดพลาดเพื่อนำมาปรับปรุงเพื่อให้ได้ระบบที่พร้อมใช้งาน

2. ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scales) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหาร จำนวน 42 คน

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Science) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาระบบ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรพัฒนาระบบ (System development life cycle; SDLC) และประยุกต์ใช้ Google Application ในการพัฒนาระบบ หลังจากนั้นได้ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ ได้ผลการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศการสอนออนไลน์

ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยประยุกต์ใช้ Google Application เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยออกแบบและพัฒนาระบบบันทึกข้อมูลด้วย google form การเก็บข้อมูลของระบบด้วย google sheet และแสดงผลข้อมูลด้วย google data studio ได้ผลการพัฒนาแสดงดังภาพที่ 1

รายชื่ออาจารย์ผู้สอน							ปัญหา/อุปสรรคในการสอน	
วันที่	ครูผู้สอน	เวลาสอน	ชื่อวิชา	ระดับ...	สาขาวิชา	จำนวนน...	จำนวนนี้...	ปัญหาหรืออุปสรรคในการสอน
	นางปิ่นอัมภรณ์...	08.00 - 12.00	302000001 การบัญชีเบื้องต้น...	ปวส.1	การบัญชี	15	0	1. -
	นางปิ่นอัมภรณ์...	08.00 - 12.00	10216404 การบัญชีรวมค่า...	ปวช.1	การบัญชี	25	2	2. นักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ
	นางปิ่นอัมภรณ์...	13.00 - 15.00	302012007 การบัญชีภาคอ...	ปวส.1	การบัญชี	15	0	3. นักศึกษาขาดความรู้พื้นฐาน
	นายศักดิ์ศักดิ์...	08.00 - 12.00	302000001 การบัญชีขั้นสูง	ปวส.2	การบัญชี	15	0	4. นักศึกษาเข้าเรียนไม่ครบ
	นายชาติคิด จอองใจ	13.00 - 15.00	10112410 เครื่องขยายคอมพิว...	ปวช.2	คอมพิวเตอร์	14	6	5. นักศึกษาไม่มีอุปกรณ์การเรียนออนไลน์

ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างข้อมูลการสอนออนไลน์ในหน้าหลัก

5.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ ได้ผลการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์

ข้อที่	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	การเข้าถึงระบบทำได้ง่ายและรวดเร็ว	4.45	0.59	มาก
2	ระบบมีประสิทธิภาพและพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้เสมอ	4.43	0.70	มาก

ข้อที่	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ พึงพอใจ
3	ระบบสารสนเทศมีความสะดวกและง่ายต่อการเรียกใช้งาน	4.48	0.77	มาก
4	การจัดรูปแบบรายงานต่างๆ มีความถูกต้องสมบูรณ์	4.43	0.67	มาก
5	ข้อมูลสารสนเทศมีความถูกต้องน่าเชื่อถือได้	4.52	0.70	มากที่สุด
6	ความเหมาะสมของปริมาณข้อมูลที่น่าเสนอแต่ละหน้าจอ	4.43	0.70	มาก
7	ข้อมูลระบบสารสนเทศมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน	4.74	0.54	มากที่สุด
8	สามารถนำไปใช้ในการกำกับติดตามการสอนและทราบปัญหาการเรียนสอนออนไลน์	4.64	0.69	มากที่สุด
9	ความพึงพอใจของระบบในภาพรวม	4.50	0.71	มากที่สุด
	รวม	4.51	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปผลจากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ของอาจารย์และผู้บริหารต่อระบบสารสนเทศการสอนออนไลน์ มีผลของความพึงพอใจในแต่ละด้านดังนี้ 1) การเข้าถึงระบบทำได้ง่ายและรวดเร็วมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.45, S.D.=0.59$) 2) ระบบมีประสิทธิภาพและพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้เสมอมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.43, S.D.=0.70$) 3) ระบบสารสนเทศมีความสะดวกและง่ายต่อการเรียกใช้งานมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.48, S.D.=0.77$) 4) การจัดรูปแบบรายงานต่างๆ มีความถูกต้องสมบูรณ์มีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.43, S.D.=0.67$) 5) ข้อมูลสารสนเทศมีความถูกต้องน่าเชื่อถือได้มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52, S.D.=0.70$) 6) ความเหมาะสมของปริมาณข้อมูลที่น่าเสนอแต่ละหน้าจอมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.43, S.D.=0.70$) 7) ข้อมูลระบบสารสนเทศมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งานมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74, S.D.=0.54$) 8) สามารถนำไปใช้ในการกำกับติดตามการสอนและทราบปัญหาการเรียนสอนออนไลน์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64, S.D.=0.69$) และ 9) ความพึงพอใจของระบบในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.50, S.D.=0.71$)

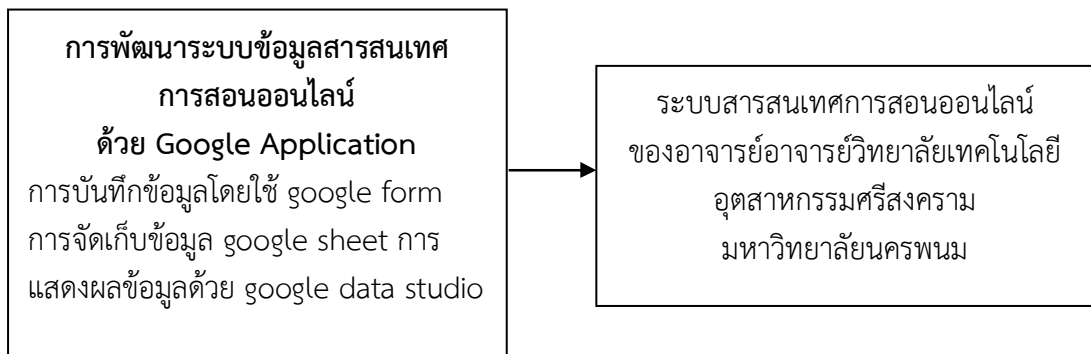
6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนมโดยประยุกต์ใช้ Google Application เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ในการพัฒนาระบบบันทึกข้อมูลจะใช้ google form เก็บบันทึกข้อมูลด้วย google sheet และแสดงผลข้อมูลด้วย google data studio ในระยะแรกของการพัฒนาระบบพบปัญหาการ

บันทึกข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอน ซึ่งบางครั้งอาจารย์ผู้สอนไม่ได้บันทึกข้อมูลการสอนลงในระบบ ทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบันหรือทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง

6.2 ผลการประเมินผลความพึงพอใจต่อระบบของอาจารย์และผู้บริหาร พบว่า ความพึงพอใจของระบบในภาพรวม มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51, S.D.=0.67$) โดยความพึงพอใจ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1 ข้อมูลระบบสารสนเทศมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งานมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74, S.D.=0.54$) ลำดับที่ 2 สามารถนำไปใช้ในการกำกับติดตามการสอนและทราบปัญหาการเรียนการสอนออนไลน์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64, S.D.=0.69$) ลำดับที่ 3 ข้อมูลสารสนเทศมีความถูกต้องน่าเชื่อถือได้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52, S.D.=0.70$) และผลการศึกษาระบบข้อมูลสารสนเทศการสอนออนไลน์ของอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม พบข้อดีของการนำสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ คือ ความเป็นประโยชน์ของข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในการกำกับติดตามการสอนและทราบถึงปัญหาในการสอนของอาจารย์ และเป็นข้อมูลสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการกำกับติดตามดูแลนักศึกษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ บุญพิสิษฐ ธรรมกุล (2564) ที่กล่าวถึงผลการพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กรณีการระบาดโรคไข้เลือดออก ในเขตอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ ปี พ.ศ. 2563 พบว่า การออกแบบฐานข้อมูลการสำรวจด้วย google sheet การออกแบบเว็บไซต์ด้วย google site และแปลผลข้อมูลเป็นสถิติและกราฟโดยใช้ google data studio ซึ่งทั้งหมดเป็นการประยุกต์ใช้ Google Application เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการใช้ระบบได้อย่างเป็นนัยอย่างดี ตลอดจนระบบที่ใช้ไม่มีความซ้ำซ้อน สะดวก รวดเร็ว ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากวิจัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีการเชื่อมโยงครอบคลุมงานด้านการเรียนการสอน หรือมีการเชื่อมโยงกับระบบอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว ให้สามารถทำงานไปด้วยกัน หรือใช้ฐานข้อมูลเดียวกันได้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการพัฒนาาระบบสารสนเทศ ในลักษณะการ Alert ข้อมูลแบบอัตโนมัติไปยังอาจารย์ผู้สอน เมื่อใกล้ถึงวันที่ทำการสอน โดยอาจพัฒนาาระบบสารสนเทศร่วมกับ Google Calendar หรือ แอปพลิเคชัน Line

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการพัฒนาาระบบสารสนเทศด้วยการปรับประยุกต์การใช้ Google Application ในกิจกรรมอื่นๆ ของวิทยาลัย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก และได้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **คู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคโควิด-19.** กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้สถาบันการศึกษาในสังกัดและในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ ปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ.** สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. จาก <https://www.moe.go.th>
- คลังบ้าน ดิจิตอล มาร์เกตติ้ง. (2562). **Google Data Studio คืออะไร.** สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. จาก <https://agency.klungbaan.com/google-data-studio-คืออะไร/>
- เจริญ ภูวิจิตร. **การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล.** สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. จาก <http://www.nidtep.go.th/>
- บุญพิสิฐ ธรรมกุล. (2564). **การพัฒนาาระบบสารสนเทศสนับสนุนการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กรณีการระบาดโรคไข้เลือดออกในเขตอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ ปี พ.ศ. 2563.** *วารสารวิชาการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา.* 27(2). 25-34.
- เพิ่มผล โอนธรรม. (2560). **ประโยชน์ Google Apps และการใช้งาน.** สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2565. จาก <https://fishingtoyou.wordpress.com>
- สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). **การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*

THE PROGRAM DEVELOPMENT TO ENHANCE TEAMWORK OF THE HEADS
OF LEARNING SUBSTANCES UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

วชากร บุญสิทธิ์¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Vachakorn Boonsit¹, Suwat Julsuwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581046@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสัมพันธภาพที่ดีภายนอก การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในทีม การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่เหมาะสม และการกำหนดเป้าหมาย ตามลำดับ 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) ความมุ่งหมายของโปรแกรม 2) หลักการของโปรแกรม 3) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา

4) วิธีดำเนินการหรือวิธีพัฒนา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) เป้าหมายหมายของทีม 4.2) บทบาทผู้นำและผู้ตาม 4.3) ความเข้าใจกันและความสัมพันธ์ในทีม 4.4) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 4.5) การสร้างความเข้มแข็งของทีม 5) การวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; การทำงานเป็นทีม; หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

ABSTRACT

This research aimed to investigate the current state, desirable state, and the needs and to develop the program enhancing teamwork of the heads of learning substances under the Secondary Education Service Area Office Mahasarakham. The research methodology was divided into two phases. Phase 1 is to study the current states, desirable states and the model of teamwork development of the heads of learning substances. The research sample was 324 school administrators and teachers. The research instrument used to collect the data was the questionnaire. The data was analyzed by statistical analysis which provided information in the form of frequencies, percentage, mean, standard deviation, and priority needs index. Additionally, phase 2 is to develop a program enhancing teamwork of the heads of learning substances. The informants of the study were 5 qualified professionals. The research instrument used to collect the data was the evaluation form. The statistics used to analyze the data were mean and standard deviation.

The research findings were as follows: 1. The overall result of the current state towards the teamwork among the heads of learning substances was at a medium level. Having considered each aspect, most of them were at a medium level. The overall result of the desirable state towards the teamwork among the heads of learning substances was at the highest level. Having considered each aspect, the aspect with the highest mean score was the aspect of goal determination. Arranging the priority needs by descending order revealed the priority needs, namely the creative communication and the good relationship from the outside organization, the positive working environment, the cooperation and the participation, the trustworthiness, the duty and responsibility determination, the appropriate leadership and followership, and the goal determination, respectively. 2. The result towards the program development enhancing the teamwork among the heads of learning substances under the Secondary Education Service Area Office Mahasarakham concerned 5 components, namely 1) the goals of the program, 2) the principles of the program, 3) the structure and the

delimitation of the program, 4) program development processes which were divided into 5 processes: 4.1) the team goals, 4.2) the role of the leaders and followers, 4.3) the understanding and relationship in the team, 4.4) the responsibility determining, and 4.5) the team strengths building, 5) the measurement and the evaluation which revealed through the appropriateness and possibility assessment of the program assessed by the qualified professionals that the overall level of the appropriateness and the possibility was at the highest level.

Keywords : Program development; Teamwork; Heads of learning substances

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการภายใต้โครงการไทยเข้มแข็งในเรื่องการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาครูรายบุคคล มีการประเมินสมรรถนะครูรายบุคคล มีการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) การประเมินสมรรถนะครูรายบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ (Upgrading Teacher Qualification Through The Whole System : UTQ) โดยความเชื่อของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่าระบบการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลเพื่อการบริหารอย่างเพียงพอ ตอบสนองต่อการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีฐานข้อมูลหลักของครูเป็นรายบุคคลอย่างสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในเชิงบริหารทรัพยากรบุคคลทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลหลักที่เป็นเครื่องมือในการบริหารงานบุคคลในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อสร้างครูที่มีคุณภาพตามนโยบายของรัฐบาล ในการที่จะพัฒนาครู เป็นคนดี มีคุณธรรมและวิทยฐานะสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญมีความสำคัญกับการทำงานในองค์การเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่ทีมงานจะช่วยให้วัตถุประสงค์ของงาน บรรลุเป้าหมายเท่านั้น แต่ทีมงานยังจะเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบรรยากาศการทำงานของหน่วยงานนั้นอีกด้วย หน่วยงานมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างทีมงานด้วยเหตุผลต่อไปนี้ คือ 1) งานบางอย่างเป็นงานที่ไม่สามารถทำสำเร็จคนเดียวได้ 2) หน่วยงานมีความเร่งด่วนที่ต้องการระดมบุคลากร เพื่อที่จะปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด 3) งานบางอย่างต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญจากหลายฝ่าย 4) งานบางอย่างที่มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ จึงต้องการความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 5) เป็นงานที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อแสวงหาแนวทางวิธีการและเป้าหมายใหม่ๆ และ 6) หน่วยงานต้องการที่จะสร้างบรรยากาศของความสามัคคีให้เกิดขึ้น (บุตรี จารุโรจน์, 2550)

หลักการและวิธีการพัฒนาบุคลากร 70:20:10 Framework เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่างจากเดิมที่จะมองว่าการจัดการเรียนคือการจัดการชั้นเรียน วิชาเรียน และหลักสูตร โดยแนวคิดนี้แบ่งวิธีเรียนรู้เป็น 3 ส่วนคือ 1) เรียนจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 2) เรียนจาก

การแลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ และ 3) เรียนจากหลักสูตรที่เป็นระบบ แล้วนำทั้ง 3 ส่วนมาผสมผสานกัน โดยให้นำหนักเป็น 70:20:10 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ 70:20:10 Framework ที่นำเสนอนี้เป็นแค่แนวทางการปรับสัดส่วนต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็น 70:20:10 เสมอไปขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น 1) เนื้อหาในการเรียนรู้ แต่ละเนื้อหาต้องการสัดส่วนที่ไม่เหมือนกัน เช่น การเรียนวิชาคณิตศาสตร์อาจจะต้องให้นำหนักกับการเรียนหลักสูตรเป็นระบบมากขึ้น แต่การเรียนซึ่งจักรยานก็ต้องให้นำหนักการลงมือปฏิบัติมากขึ้น 2) ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน พวกมือใหม่ ๆ จะต้องการเรียนจากหลักสูตร ขณะที่ผู้ชำนาญแล้วอาจจะต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่า (วิทยา วิจิตร, 2554)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่ทำหน้าที่ด้านการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการจัดระบบการบริหารงานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (วีระวัฒน์ ดวงใจ, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของสังเวียน อ่อนแก้ว (2557) ได้ศึกษาอิทธิพลและคุณลักษณะของงานของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ บรรยากาศโรงเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีหน้าที่ในฐานะผู้สอนเพียงอย่างเดียวยังไม่มีบทบาทการเป็นผู้นำในการทำงานร่วมกับเพื่อนครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มักจะเป็นหัวหน้างานต่าง ๆ ทางด้านธุรการซึ่งมุ่งเน้นความมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการ นอกจากแนวคิดของ ธร สุนทรายุทธ (2556) พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารการศึกษาของไทยเกิดจากปัญหาการกระจายอำนาจสายการบังคับบัญชาที่มีความล่าช้า การไม่มีส่วนร่วมและไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตัวเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร โสภาคะยัง (2556) ที่ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่าหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ไม่มีศักยภาพเพียงพอในการจัดการ กำกับดูแลครูเพื่อจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทร แสงเพ็ง (2555) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่มีความรู้เรื่องการเป็นผู้นำทางวิชาการขาดประสบการณ์ในการบริหารงาน การกระจายอำนาจสายการบังคับบัญชา มีความล่าช้าการไม่มีส่วนร่วม และการไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามมีทั้งหมด 35 โรงเรียน มีผู้บริหารและครูจำนวน 2,067 คน จากการสำรวจข้อมูลปัญหาในด้านการจัดการศึกษาพบปัญหาในการทำงานเป็นทีม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2564) ซึ่งการทำงานเป็นทีมขององค์การทางการศึกษาต้องการที่จะสร้างการทำงานเป็นทีมที่ดีทั้งในกระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหา เพิ่มการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการเรียนรู้ระหว่างการทำงาน จะเห็นว่าการทำงานเป็นทีมขององค์การทางการศึกษาทุกแห่งจะต้องสร้างทีมงาน เพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้ระหว่างทำงาน หลังเสร็จสิ้นการทำงานหรือแม้แต่กระทั่งก่อนที่จะเริ่มทำงานด้วย เป็นการสร้างความเป็นกันเอง เน้นความเป็นระบบอะไรก่อนหลัง นำไปสู่การพัฒนาความสามารถสูงขึ้นตลอดเวลาและส่งผลต่อการพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถทำงานปฏิบัติงานทดแทนกันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งมีกระบวนการบริหารงาน

จัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งทีมงานแต่ละคนจะได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ มีโอกาสรับทราบทุกขั้นตอน ร่วมกันหัดเทียบกันด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามว่ามีตัวแปรใดบ้างที่สามารถจำแนกหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงต่ำได้ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการประเมินและพัฒนาหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นทีมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Research and Development) ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 324 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่
 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)
 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคามหาสารคาม ใน 7 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท(Likert) มี 5 ระดับ 3) แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) โดยมีค่าความเที่ยงเชิงเนื้อหา ตั้งแต่ 0.60–1.00 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้รับคำตอบของแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคามหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน และข้าราชการครู 1 คน รวมเป็นผู้ให้ข้อมูล 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาในระยะเวลาที่ 1 มายกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคามหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสาคามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสัมพันธ์ภาพที่ดีภายนอก การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในทีม การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่เหมาะสม และการกำหนดเป้าหมาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การทำงานเป็นทีม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การกำหนดเป้าหมาย	4.46	0.50	มาก	4.61	0.50	มากที่สุด
2. การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม	3.28	0.54	ปานกลาง	4.45	0.49	มาก
3. การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่เหมาะสม	3.39	0.65	ปานกลาง	4.54	0.56	มากที่สุด
4. การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสัมพันธ์ภาพที่ดีภายนอก	2.44	0.50	น้อย	4.30	0.61	มาก
5. การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในทีม	3.19	0.73	ปานกลาง	4.58	0.50	มากที่สุด
6. กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ	3.54	0.61	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด
7. ความไว้วางใจ	3.31	0.58	ปานกลาง	4.56	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	3.45	0.59	ปานกลาง	4.51	0.52	มากที่สุด

5.2 โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) ความมุ่งหมายของโปรแกรม 2) หลักการของโปรแกรม 3) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา 4) วิธีดำเนินการหรือวิธีพัฒนา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) เป้าหมายหมายของทีม 4.2) บทบาทผู้นำและผู้ตาม 4.3) ความเข้าใจกันและความสัมพันธ์ในทีม 4.4) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 4.5) การสร้างความเข้มแข็งของทีม 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 เป้าหมายของทีม Module 2 บทบาทผู้นำและผู้ตาม Module 3 ความเข้าใจกันและความสัมพันธ์ในทีม Module 4 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และ Module 5 การสร้างความเข้มแข็งของทีม โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสัมพันธ์ภาพที่ดีภายนอก การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในทีม การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่เหมาะสม และการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

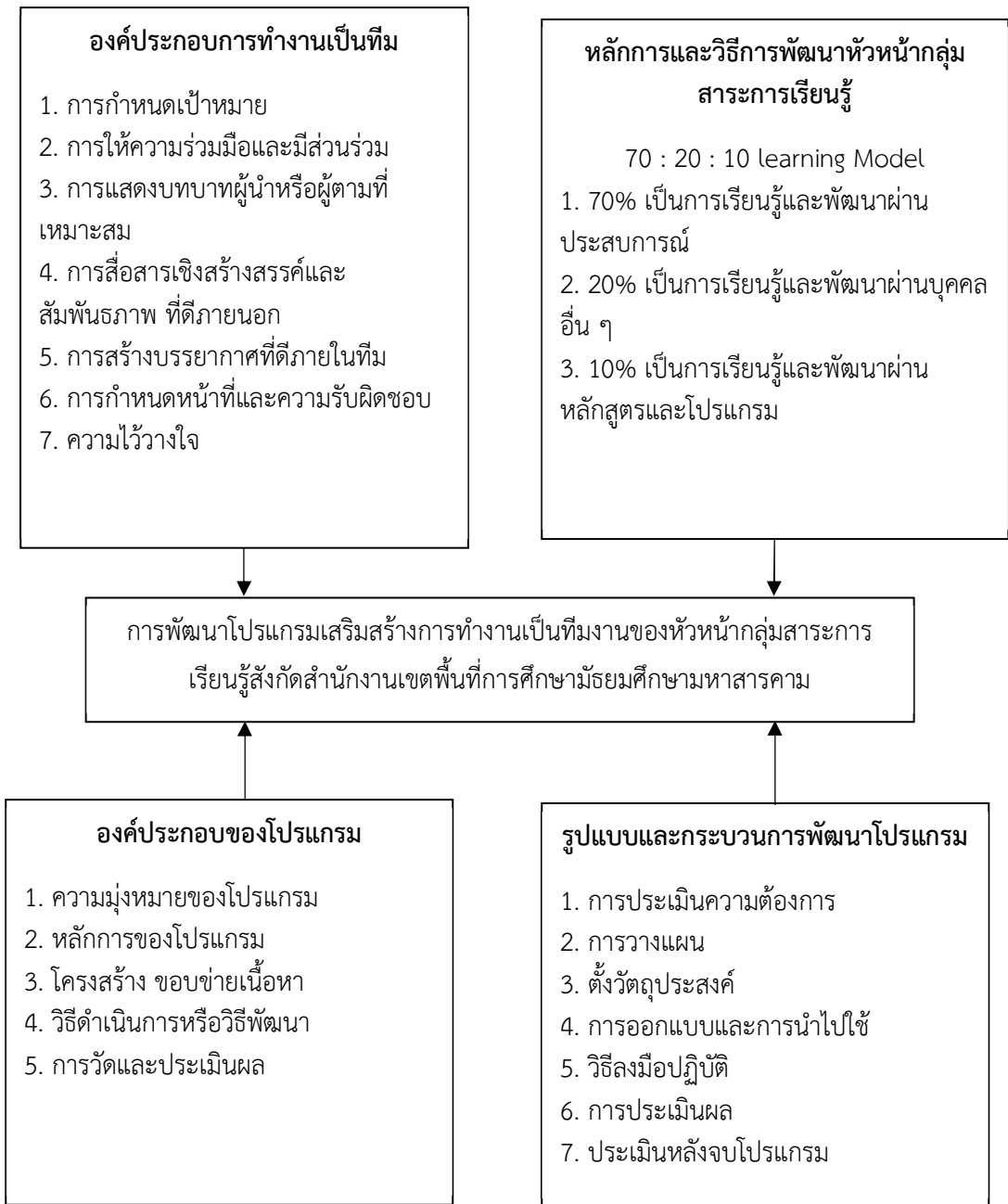
วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549) การทำงานเป็นทีมจะเกิดผลดี โดยสมาชิกทุกคนในทีม จะต้องมีความหมายร่วมกัน สมาชิกในทีมจะต้องยอมรับนับถือ การรวมกลุ่มกันทำงานเป็นทีม ภายใต้ความเชื่อที่ว่าทุกคนในทีมมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน มีความร่วมมือ พร้อมใจในการทำงาน มีการแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถ การจัดแบ่งการทำงานถือเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบโดยสมาชิกภายในทีมจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อกลุ่มสมาชิกโดยรวม และยังคงรับผิดชอบต่อตนเอง จึงจะช่วยให้การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จและสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความผูกพันต่อกันจะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกในทีมมีความผูกพัน เข้าใจกัน เรียนรู้ความแตกต่างกันและกันจะช่วยให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมายของโปรแกรม 2) หลักการของโปรแกรม 3) โครงสร้าง และขอบข่ายเนื้อหา 4) วิธีการดำเนินการหรือวิธีพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาของโปรแกรมประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 เป้าหมายของทีม Module 2 บทบาทผู้นำและผู้ตาม Module 3 ความเข้าใจกันและความสัมพันธ์ในทีม Module 4 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และ Module 5 การสร้างความเข้มแข็งของทีม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และ 4.52 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมายของโปรแกรม 2) หลักการของโปรแกรม 3) โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา 4) วิธีดำเนินการหรือวิธีพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของ สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ชาวเหลือง (2554) ได้ให้ความหมายว่า โปรแกรม หมายถึงแผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้นโดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐิตารีย์ สุขบุตร (2562) ที่ได้วิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ พบว่าการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความสอดคล้องเหมาะสมและความมีประโยชน์ของโปรแกรมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด และพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ประกอบการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระ

การเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้ากลุ่มงาน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้อันจะเป็นการพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมและประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันต่อไป การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีการทำงานเป็นทีม วิธีการเสริมสร้างการทำงานเป็นทีม และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและการพัฒนาโปรแกรมสรุปเป็นองค์ความรู้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ควรได้รับการพัฒนาการทำงานเป็นทีมจากผู้บริหารต้นสังกัดและผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผล การพัฒนาการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นระยะและต่อเนื่อง จัดให้มีกิจกรรม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากข้อค้นพบที่ว่า การทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามที่เหมาะสม การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และสัมพันธภาพที่ดีภายนอก การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในทีม กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ และความไว้วางใจ ซึ่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองด้านการทำงานเป็นทีม

8.2.2 จากข้อค้นพบ ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามนำไปใช้ได้ทั้งการพัฒนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายองค์ประกอบตามความจำเป็น ซึ่งจะช่วยให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถพัฒนาการทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้น

8.2.3 แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะก่อให้เกิด การพัฒนาการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมการพัฒนานี้ เพื่อการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมให้เป็นการพัฒนาด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรระหว่างหน่วยงาน หรือระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา

8.3.2 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการทำงานเป็นทีม โดยจำแนกประเด็นเฉพาะ เช่น ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในทีม หรือศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคนิคการพัฒนาบุคลากรมาใช้ในการพัฒนาทีม เป็นต้น

8.3.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- ฐิตารีย์ สุขบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จร สุนทรายุทธ. (2556). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- บุตรี จารุโรจน์. (2550). ภาวะผู้นำและการพัฒนาทีมงาน=Leadership and Teamwork Development. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิทยา วิจิตร. (2554). 70:20:10 Framework 2557. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2562. จาก <http://indochinahub.blogspot.com/2011/08/702010-framework.html>.
- วีระวัฒน์ ดวงใจ. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). ทิศทางการพัฒนาคุณภาพ “พัฒนาสู่การเป็น 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม 1 อาชีพ”. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.
- Baker, D.P. and others. (2006). Teamwork as an Essential Component of High-Reliability Organizations. *Health Services Research*. 41(4). 1576-1598.
- Hall, D. (1999). The use of Dual Planning Periods by a Middle School Team. *Dissertation Abstracts International*. 59(9). 3003-A.
- Robbins, S.P. (2001). *Organizational Behavior*. 9th ed. Upper Saddle River, NJ. : Prentice-Hall.
- Volz-Peacock, M. (2006). Values and Cohesiveness : A Case Study of a Federal Team. *Dissertation Abstracts International*. 67(5). 25-68.

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*
GUIDELINES FOR DEVELOPING THE PARTICIPATION OF THE EDUCATIONAL
BOARD IN THE ADMINISTRATION MANAGE EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE OFFICE OF MAHA SARAKHAM PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA 1

ชมาภรณ์ โสวพันธ์¹, จำเนียร พลหาญ²
Chamaporn Sovapun¹, Chumnian Pollaharn²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2}
Email : Chamaporn.090635@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากกลุ่ม
ตัวอย่างสถานศึกษา 40 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน ครูผู้สอน จำนวน 66
คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 87 คน รวม 193 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง
ชั้นภูมิ²) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหาร
จัดการสถานศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความ
สอดคล้อง 0.80 - 1.00 สภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง
0.38 - 0.75 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง
0.36 - 0.74 แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการ
วิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญ
ของความต้อการจำเป็น และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีการตีความแล้ว
นำเสนอแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ
บริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและ
รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้อการจำเป็น อยู่
ระหว่าง 0.34 - 0.38 2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ
บริหารจัดการสถานศึกษา พบ 34 แนวทาง แบ่งเป็น ด้านงานวิชาการ 12 แนวทาง ด้านงาน
งบประมาณ 6 แนวทาง ด้านการบริหารงานบุคคล 8 แนวทาง และด้านการบริหารงานทั่วไป 8

แนวทาง โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; แนวทางการพัฒนา; การบริหารจัดการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current condition. Desirable conditions and essential needs for the participation of the educational board in the management of the educational institution, The sample group of 40 schools. It is divided into 40 school administrations, 66 teachers, and 87 educational board members Total 193 people. 2) study the guide lines for developing the participation of the Education Board in the Administration Manage educational institutions, informant group 9 experts, purposive sampling using a stratified random sampling method. The tool used is a questionnaire. The index of concordance was 0.80 - 1.00, the current condition has a confidence value of 0.94, The discrimination value is between 0.38 - 0.75 and the desirable condition had the confidence value of 0.95, The discrimination value is between 0.36 - 0.74, interview form and feasibility and feasibility assessment form. statistic deviation, and the Index values sorting the importance of the essential needs, the information obtained from the interview by interpreting and presenting it descriptively.

The results were as follows: 1. The current condition of participation of the Educational Board in the Administration Manage educational institutions as an overall and each as pesewas shown at a moderate level. Overall and individually desirable conditions were shown at the highest level and the Index values sorting the importance of the essential needs were between 0.34-0.38. 2. The guidelines for developing the participation of the Education Board in the Administration Manage educational institutions found 34 approaches, divided into 12 academic approaches, 6 budget approaches, 8 personnel management approaches and 8 general administration approaches with appropriate and the overall and individual possibilities were at the highest level.

Keywords : Participation; Guidelines for developing; Educational administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 38 วรรคสองและวรรคสาม ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติหลักเกณฑ์วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรง ตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุ และ หรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทำหน้าที่เป็นกรรมการ และเลขานุการ

การมีส่วนร่วม จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่ การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน จึงเป็นกระบวนการที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการ เรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย (ธวัช บุญยมติ, 2550) ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องทำหน้าที่แทนชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนทุกคน จึงต้องคำนึงถึงการ จัดการศึกษาที่เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษายังขาดการปรึกษาหารือกับคณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดทำแผนงานมีงบประมาณ ดำเนินงานน้อย วัสดุครุภัณฑ์ให้บริการแก่ชุมชนไม่เพียงพอ และฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อ ต่อการสนับสนุนโรงเรียน เป็นต้น การบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้รับความ ปฏิบัติน้อยกว่าการบริหารงานด้านอื่น และมีปัญหาอื่น ๆ ที่หลากหลาย เช่น ผู้ปกครองไม่สนใจ การศึกษาของผู้เรียน ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ครูอาจารย์มีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลา ให้บริการชุมชน แหล่งทรัพยากรท้องถิ่นมีน้อย ผู้ปกครองในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา และขาดวัสดุครุภัณฑ์ในการเผยแพร่เกียรติประวัติของสถานศึกษา เป็นต้น (หวน พิณรุฬพันธ์, 2553)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 นั้น ได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สถานศึกษาในการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปอย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน เช่น คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และลักษณะงานเฉพาะด้านน้อย คณะกรรมการสถานศึกษาบางคนได้มาจากการร้องขอของสถานศึกษา ไม่ได้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ เต็มใจหรือมีความรู้ในงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เพราะ บุคคลที่จะเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ในด้านต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการเข้าร่วมประชุม สถานศึกษาแต่ละครั้งไม่ครบองค์ประชุม เนื่องจากภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคลและเวลาที่ไม่ตรงกัน และสถานศึกษากำหนดเนื้อหาการประชุมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบ มากกว่าให้ร่วมพิจารณา เสนอแนะและมีข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานไม่มากเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 จะต้องมีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อ มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการ อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2564)

จากปัญหาและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน การบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น จึง ต้องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ บริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์คณะกรรมการสถานศึกษาในการ บริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1

3.2 เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้าน บริหารงานทั่วไป เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา

3.3 เป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหาร จัดการสถานศึกษาและนำไปปรับใช้ในการพัฒนาองค์กร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ บริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 169 คน

ครูผู้สอน จำนวน 1,364 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1,788 คน รวมทั้งหมด 3,321 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 40 คน ครูผู้สอนจำนวน 66 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 87 คน รวมทั้งสิ้น 193 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของเคจซีมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และคำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 9 คนโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีการตีความแล้วนำเสนอแบบพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมรายด้าน

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการ สถานศึกษาในการ บริหารจัดการ สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การ ดำเนิน งาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ การ ดำเนิน งาน		
1. ด้านงานวิชาการ	3.42	0.80	ปานกลาง	4.72	0.21	มากที่สุด	0.38	1
2. ด้านงานงบประมาณ	3.45	0.76	ปานกลาง	4.67	0.24	มากที่สุด	0.35	3
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.44	0.85	ปานกลาง	4.63	0.25	มากที่สุด	0.34	4
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.46	0.77	ปานกลาง	4.70	0.22	มากที่สุด	0.36	2
โดยรวม	3.44	0.80	ปาน กลาง	4.68	0.23	มาก ที่สุด	0.35	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D.= 0.80) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.77) รองลงมา คือ ด้านงานงบประมาณ ($\bar{X} = 3.45$, S.D.= 0.76) ด้านงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.42$, S.D.= 0.80) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.42$, S.D.= 0.85) ตามลำดับสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D.= 0.23) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.21) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.68$, S.D.= 0.22) ด้านงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.67$, S.D.= 0.24) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.63$, S.D.= 0.25) ตามลำดับลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ค่าความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.35 ($PNI_{Modified} = 0.35$) โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าคะแนนความต้องการจำเป็นสูงไปหาต่ำ คือ ด้านงานวิชาการ ($PNI_{Modified} = 0.38$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($PNI_{Modified} = 0.36$) ด้านงานงบประมาณ ($PNI_{Modified} = 0.35$) และด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.34$) ตามลำดับ

5.2 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่ามี 34 แนวทาง แบ่งเป็น ด้านงานวิชาการ 12 แนวทาง ด้านงานงบประมาณ 6 แนวทาง ด้านการบริหารงานบุคคล 8 แนวทาง และด้านการบริหารงานทั่วไป 8 แนวทาง โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม

แนวทางการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาใน การบริหารจัดการ สถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านงานวิชาการ	4.70	0.26	มากที่สุด	4.72	0.23	มากที่สุด
2. ด้านงานงบประมาณ	4.66	0.29	มากที่สุด	4.73	0.21	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.62	0.33	มากที่สุด	4.65	0.29	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.73	0.22	มากที่สุด	4.76	0.18	มากที่สุด
โดยรวม	4.67	0.27	มากที่สุด	4.71	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน พบว่า ความเหมาะสมของ

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D.= 0.27) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.22) รองลงมา คือ ด้านงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.70$, S.D.= 0.26) ด้านงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.29) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.33) ตามลำดับและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.22) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.76$, S.D.= 0.18) รองลงมา คือ ด้านงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.73$, S.D.= 0.21) ด้านงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.23) ส่วนด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.65$, S.D.= 0.29) ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 อภิปรายผล ดังนี้

6.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจาก กรอบงานด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่สามารถให้บุคคลภายนอกเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาได้มากที่สุด โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จึงได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น การระดมทรัพยากรทางการศึกษา การปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การร่วมกันจัดตั้งกองทุนการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน การสอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นบุคคลในพื้นที่ เมื่อพบเจอพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากนักเรียน หรือได้รับการประสานจากผู้ปกครอง ชุมชน ก็จะรับเรื่องส่งต่อมาที่โรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยมีการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และมีการวางแผนร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนและแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มาติกา ประชาภิรักษ์สกุล(2560) ซึ่งได้ทำศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ เสกสรร กระยอม (2559) ซึ่งได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพนัสสนิม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน

การจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพนสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง

6.1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทยและความเป็นสากล โดยมุ่งหวังให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ กระบวนการ เรียนรู้ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงรับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านงานวิชาการ ไว้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับศรัทธาเชื่อถือของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้ร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่างๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งทางชุมชนโดยใช้กระบวนการของการศึกษา

6.1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ค่าความต้อ้งการจำเป็น อยู่ระหว่าง 0.34 – 0.38 ด้านที่มีค่าความจำเป็นสูงสุด คือ ด้านงานวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางวิชาการ แนวการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทยและความเป็นสากล การสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวกระทำได้โดยผ่านทาง การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมเป็นสำคัญในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2547) กล่าวถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านงานวิชาการ ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในด้านงานวิชาการคือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยประสานความร่วมมือกับผู้นำผู้ปกครอง การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับวิทยาการสากล การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนในยุคปฏิรูปการศึกษา และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ

สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษาว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการประกันคุณภาพการศึกษาอีกหน้าที่หนึ่งไว้เป็นการเฉพาะ คือ การประกันคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพสถานศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจให้ชุมชนว่าสถานศึกษาได้รับการพัฒนา มีความพร้อมในการเรียนการสอนถึงเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานนั้นจะต้องมีการประกันคุณภาพสถานศึกษาเสียก่อน ซึ่งนอกจากจะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและทางราชการโดยตรงที่จะทำเรื่องนี้แล้ว ทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ในการเรียนการสอนที่ดีและทันสมัย จะทำให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มากที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ควรศึกษาบทบาทหน้าที่ของตนในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการบริหารงานทั่วไปที่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ ติดต่อบริการงาน และช่วยเหลือเร่งด่วน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการมีส่วนร่วมให้ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย ภารกิจหลักของสถานศึกษา ควรดำเนินการให้ความเห็นชอบ เสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาติกา ประชารักษ์สกุล (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการบริหารทั่วไปคือ ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการบริหารทั่วไป โดยวางแผน ตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานและการพัฒนางานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ครอบคลุมงานธุรการ งานทะเบียน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานการเงินและพัสดุ และงานด้านอื่นๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณยุภา คะโยธา (2558) ได้ศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา/คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน/โรงเรียนวัดศรีเมือง/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าแนวทางการพัฒนาของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาคือ โรงเรียนควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการนำไปศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน จัดทำคู่มือบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน และการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้

7. องค์กรความรู้ใหม่

องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้จากแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีแนวทางสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 คณะกรรมการสถานศึกษาควรนำไปใช้เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับสถานศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาควรศึกษาแนวทางและวิธีดำเนินงานร่วมกับสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- ธวัช บุญยมน. (2550). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- มาติกา ประชารักษ์สกุล. (2560). *การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองและราชการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : บุ๊คพอยท์.

- วรุณยุภา คะโยธา. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดศรีเมืองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ
การจัดการศึกษาให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ.2550.
กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : แม็ทซ์พอยท์.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2547). ชุดฝึกผู้นำอบรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
เสกสรร กระจยอม. (2559). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัด
การศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หวน พิณอุพันธ์. (2553). การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพ
การศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์*
THE DEVELOPMENT OF A SUPERVISION MODEL USING PROCESS COACHING
AND MENTORING SYSTEM TO ENHANCE EDUCATIONAL QUALITY OF
SCHOOLS, LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
UNDER THE MUNICIPALITY OF SURIN

วัชรพงษ์ วันดี¹

Watcharapong Wandee¹

กองการศึกษา เทศบาลเมืองสุรินทร์¹

Education Division, Surin Municipality¹

Email : sv.tasaban.surin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และศึกษาจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 58 คน 2) สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง 3) ทดลองใช้รูปแบบฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 15 คน โดยความสมัครใจ และ 4) ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 11 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น PNI Modified และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น การเตรียมการชี้แนะมีความต้องการสูงสุด 2. ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ คะแนนประเมินความรู้ และระดับพฤติกรรมหลังการเข้าร่วมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมพัฒนา 4. ผลการประเมินประสิทธิภาพมีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาารูปแบบการนิเทศ; กระบวนการชี้แนะ; ระบบพี่เลี้ยง

ABSTRACT

The objectives of this research were to Develop of a Supervision Model Using Process Coaching and Mentoring System to Enhance Educational Quality of Schools, Local Administrative Organizations under the municipality of Surin. The research was divided into 4 phases: 1) Study the current condition desirable condition, The informant group consisted of 7 experts and Study of the entire population There were 21 teachers and educational personnel. Set and verify the suitability of The Model, informant group 9 experts, purposive sampling. 3) Implement the Model, Target group School Director and Teachers comprising 15 people, by willing. and 4) Evaluate the efficiency the Model. The group of informants School Director and Teachers comprising 15 people, Purposive Sampling. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form, Focus group form and Quiz. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, analyze the priorities of the necessary needs with the PNI_{Modified} and t-test.

The results were as follows: 1. The current condition were at medium level, Desirable condition at the highest level, Order of needs Guidance preparations are in the highest demand. 2. Result of Set the Model, consists of 5 parts: Part 1, Principles and Objectives, Part 2, Contents, Part 3 development process, Part 4 evaluation and Part 5 conditions of success, The results of the suitability assessment were at the highest level. 3. Result of implement the Model, the knowledge assessment score and the behavioral level after the participation was higher than before the developmental participation. 4. Efficiency evaluation found that it was appropriate and useful at the highest level. and satisfaction assessment results Overall, it was at the highest level.

Keywords : The Development of Model a Supervision; Coaching; Mentoring

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กระบวนการชี้แนะ เป็นการที่หัวหน้างานได้ทำหน้าที่นี้เทศในการถ่ายทอดความรู้หรือแนะนำวิธีการทำงานที่ถูกต้องให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการทำงาน จนสามารถทำงานได้เองอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการควบคุม ดูแลเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2550) ประกอบด้วย 1) การเตรียมการชี้แนะ 2) การกำหนดเป้าหมายการชี้แนะ 3) การดำเนินการชี้แนะ และ 4) การประเมินและติดตามผลการชี้แนะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550; อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2550; กมลวรรณ รามเดชะ, 2550; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; Mink, Owen และ Mink, 1993; Blanchard และ Thacker, 2004) และระบบพี่เลี้ยง เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ สอนงาน และอบรมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานโดยรุ่นพี่หรือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า (สุจิตรา ธนานันท์, 2551)

ประกอบด้วย 1) วางแผนการปฏิบัติงาน 2) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจ 3) สร้างปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานโดยรุ่นพี่หรือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า 4) ให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงาน 5) เสริมสร้างพลังอำนาจส่งเสริมสนับสนุน และ 6) ประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์; 2549, สุจิตรา ธนानันท์, 2551; วิชรา เล่าเรียนดี, 2553; Rolfe, 2008; Sweeny ,2008; Ambrosetti และ Dekkers, 2010)

สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า จุดอ่อนคือ โรงเรียนมีจำนวนอาคารเรียน อาคารประกอบที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักเรียนและชุมชน บุคลากรบางส่วนขาดความรู้ ความชำนาญ ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีภาวะคุกคาม คือ เด็ก เยาวชน และประชาชนบางกลุ่มในท้องถิ่นไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และเด็ก เยาวชน ประชาชน ขาดความใส่ใจในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น กองการศึกษา เทศบาลเมืองสุรินทร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญสำหรับการให้บริการประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาเด็ก ซึ่งเป็นบุตรหลานของคนในท้องถิ่น ให้พัฒนาทางด้านคุณภาพและพฤติกรรมให้ดีขึ้น ถือเป็นงานอันยิ่งใหญ่ในการสร้างอนาคตของท้องถิ่นและประเทศชาติ แม้จะมีจุดอ่อนอยู่บ้าง แต่ก็สามารถพัฒนาและแก้ไขได้ด้วยความตั้งใจจริง มุ่งมั่น พัฒนาและแก้ไขอย่างเป็นระบบ สำหรับโอกาสถือเป็นปัจจัยที่สามารถสนับสนุนให้การบริหารจัดการมีคุณภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งอุปสรรคก็ถือเป็นปัจจัยที่สามารถสร้างความท้าทายต่อการพัฒนางานด้านการจัดการศึกษาของเทศบาลให้มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น (กองการศึกษาเทศบาลเมืองสุรินทร์, 2564)

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ เล็งเห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพผู้เรียน สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นทั้งด้านผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา จึงต้องการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ให้มีระบบ มีรูปแบบที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยเหลือครูยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางและเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.2 เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.4 เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เป็นข้อเสนอแนะให้กับกองการศึกษาเทศบาลเมืองสุรินทร์ ในการวางแผนส่งเสริมการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ได้อย่างเหมาะสม

3.2 เป็นแนวทางในพัฒนาการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ นำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย ขับเคลื่อนการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ เป็น การวิจัยและพัฒนา แบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มประชากรทั้งหมดในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จำนวน 58 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จากโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในภาพรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 3 ปีต่อเนื่อง ปีการศึกษา 2561-2563 หรือโรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทาน จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความเหมาะสม และแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) และจากแบบสัมภาษณ์มาสรุปประเด็นนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบยืนยัน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึก

การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน โดยความสมัครใจ โดยการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา และประเมินระดับพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถามระดับพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบที (t-test)

ระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (ที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบฯ) ประเมินประสิทธิภาพในประเด็นความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ ประเมินผลสำเร็จ และประเมินความพึงพอใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมรายด้าน

การนิเทศโดยใช้ กระบวนการชี้แนะและ ระบบพี่เลี้ยง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ การ ดำเนินงาน	μ	σ	ระดับ การ ดำเนินงาน		
1. การเตรียมการชี้แนะ	2.55	0.54	ปาน กลาง	4.68	0.52	มาก ที่สุด	0.835	1
2. การกำหนดเป้าหมาย การชี้แนะ	2.57	0.52	ปาน กลาง	4.65	0.53	มาก ที่สุด	0.809	2
3. การดำเนินการชี้แนะ	2.89	0.51	ปาน กลาง	4.59	0.55	มาก ที่สุด	0.588	3

การนิเทศโดยใช้ กระบวนการชี้แนะและ ระบบพี่เลี้ยง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	μ	σ	ระดับ การ ดำเนิน งาน	μ	σ	ระดับ การ ดำเนิน งาน		
4. การประเมินและติดตาม ผลการชี้แนะ	2.96	0.50	ปาน กลาง	4.55	0.57	มาก ที่สุด	0.537	4
โดยรวม	2.74	0.52	ปาน กลาง	4.62	0.54	มาก ที่สุด	0.684	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.74$, $\sigma = 0.52$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การประเมินและติดตามผลการชี้แนะ ($\mu = 2.96$, $\sigma = 0.50$) การดำเนินการชี้แนะ ($\mu = 2.89$, $\sigma = 0.51$) การกำหนดเป้าหมายการชี้แนะ ($\mu = 2.57$, $\sigma = 0.52$) และการเตรียมการชี้แนะ ($\mu = 2.55$, $\sigma = 0.54$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62$, $\sigma = 0.54$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การเตรียมการชี้แนะ ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.52$) การกำหนดเป้าหมายการชี้แนะ ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.53$) การดำเนินการชี้แนะ ($\mu = 4.59$, $\sigma = 0.55$) และการประเมินและติดตามผลการชี้แนะ ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.57$) ตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การเตรียมการชี้แนะ ($PNI_{\text{modified}} = 0.835$) ลำดับที่ 2 การกำหนดเป้าหมายการชี้แนะ ($PNI_{\text{modified}} = 0.809$) ลำดับที่ 3 การดำเนินการชี้แนะ ($PNI_{\text{modified}} = 0.588$) และลำดับที่ 4 การประเมินและติดตามผลการชี้แนะ ($PNI_{\text{modified}} = 0.537$) ตามลำดับ

5.2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมของรูปแบบ โดยรวม

รูปแบบ	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.60	0.50	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ	4.67	0.51	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา	4.56	0.53	มากที่สุด

รูปแบบ	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ส่วนที่ 4 การประเมินผล	4.58	0.52	มากที่สุด
ส่วนที่ 5 เจื่อนไขความสำเร็จ	4.55	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.59	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 การเตรียมการนิเทศชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หน่วยการพัฒนาที่ 2 การกำหนดเป้าหมายการนิเทศชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หน่วยการพัฒนาที่ 3 การดำเนินการนิเทศชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หน่วยการพัฒนาที่ 4 การประเมินและติดตามผลการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เจื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.52)

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

5.3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจการใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

5.3.2 ผลการประเมินระดับพฤติกรรมตามรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา

5.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

5.4.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า ประสิทธิภาพด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศ โดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ อภิปรายผล ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ในแต่ละแห่งมีการดำเนินการนิเทศติดตามตามสภาพบริบทของสถานศึกษา แต่ยังไม่มีแนวปฏิบัติในการดำเนินการอย่างชัดเจน ทำให้เกิดผลกระทบดังที่ กองการศึกษาเทศบาลเมืองสุรินทร์ (2564) ได้เสนอว่า โรงเรียนที่สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า จุดอ่อน คือ โรงเรียนมีจำนวนอาคารเรียน อาคารประกอบที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักเรียนและชุมชน บุคลากรบางส่วนขาดความรู้ ความชำนาญ ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย และ Glickman และ others (2013) ได้เสนอความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมสนับสนุน และปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการเรียน การสอนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อ ยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กองการศึกษา เทศบาลเมืองสุรินทร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญสำหรับการให้บริการประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาเด็ก ซึ่งเป็นบุตร หลานของคนในท้องถิ่น ให้พัฒนาทางด้านคุณภาพและพฤติกรรมให้ดีขึ้น ถือเป็นงานอันยิ่งใหญ่ในการ สร้างอนาคตของท้องถิ่นและประเทศชาติ แม้จะมีจุดอ่อนอยู่บ้าง แต่ก็สามารถพัฒนาและแก้ไขได้ด้วย ความตั้งใจจริง มุ่งมั่น พัฒนาและแก้ไขอย่างเป็นระบบ สำหรับโอกาสถือเป็นปัจจัยที่สามารถสนับสนุน ให้การบริหารจัดการมีคุณภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งอุปสรรคก็ถือเป็นปัจจัยที่สามารถสร้างความท้าทายต่อ การพัฒนางานด้านการจัดการศึกษาของเทศบาลให้มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น มากยิ่งขึ้น (กองการศึกษาเทศบาลเมืองสุรินทร์, 2564) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2557) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่คอยให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนและ พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่จะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์ น่วมมะโน (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ด้านการเตรียมการนิเทศ มีความต้องการสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการนิเทศการศึกษาโดยใช้

กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงต้องเริ่มต้นจากการเตรียมการนิเทศ กำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในการดำเนินการให้ชัดเจน ดำเนินการนิเทศตามกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญจากผู้มีประสบการณ์ และติดตามประเมินผล ตามกระบวนการจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่มีการพัฒนาที่ดีขึ้น ดังที่ วัชรา เล่าเรียนดี (2556) ได้เสนอความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ไว้ว่า เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวมในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของชาคริยา ชายเกลี้ยง วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล และปรีชา สามัคคี (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครูระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าความต้องการนิเทศเพื่อส่งเสริมการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 การเตรียมการนิเทศชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หน่วยการพัฒนาที่ 2 การกำหนดเป้าหมายการนิเทศชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หน่วยการพัฒนาที่ 3 การดำเนินการนิเทศชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หน่วยการพัฒนาที่ 4 การประเมินและติดตามผลการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ได้องค์ประกอบแล้วนำไปศึกษาด้วยกระบวนการต่างๆ ให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนำมากำหนดรูปแบบและผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ ดังที่ อุทุมพร จามรมาน (2554) ได้เสนอความสำคัญของรูปแบบไว้ว่า การพัฒนารูปแบบมีความสำคัญในการแสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่างๆ ซึ่งรูปแบบมีมากกว่าหนึ่งมิติหรือหลายตัวแปร โดยจะเชื่อมโยงแสดงความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันของตัวแปรต่างๆ ในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุผล และผู้วิจัยได้ศึกษาดำเนินการตามกระบวนการวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) Deming (1995) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) P คือ Plan หมายถึง การวางแผน 2) D คือ Do หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ 3) C คือ Check หมายถึง การตรวจสอบหรือการเปรียบเทียบ 4) A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองคำ อำไพ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบ/วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

6.3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ มีคะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมพัฒนาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิมาวางแผนใช้โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเชิงประจักษ์มาบรรยายจัดกิจกรรมให้ความรู้จึงทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจขึ้น ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ถึงแม้ว่าการนิเทศการศึกษาจะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่คุณภาพผู้เรียน แต่การดำเนินงานกระทำผ่านตัวกลาง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยมีความคาดหวังว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูได้รับนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชนี แตนเสนา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูผู้รับการนิเทศในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้สูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศ

6.3.2 ผลการประเมินระดับพฤติกรรมตามรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงทำให้มีระดับพฤติกรรมที่พัฒนายิ่งขึ้น ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่คอยให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่จะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสลิลาตี ชนะมาร (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

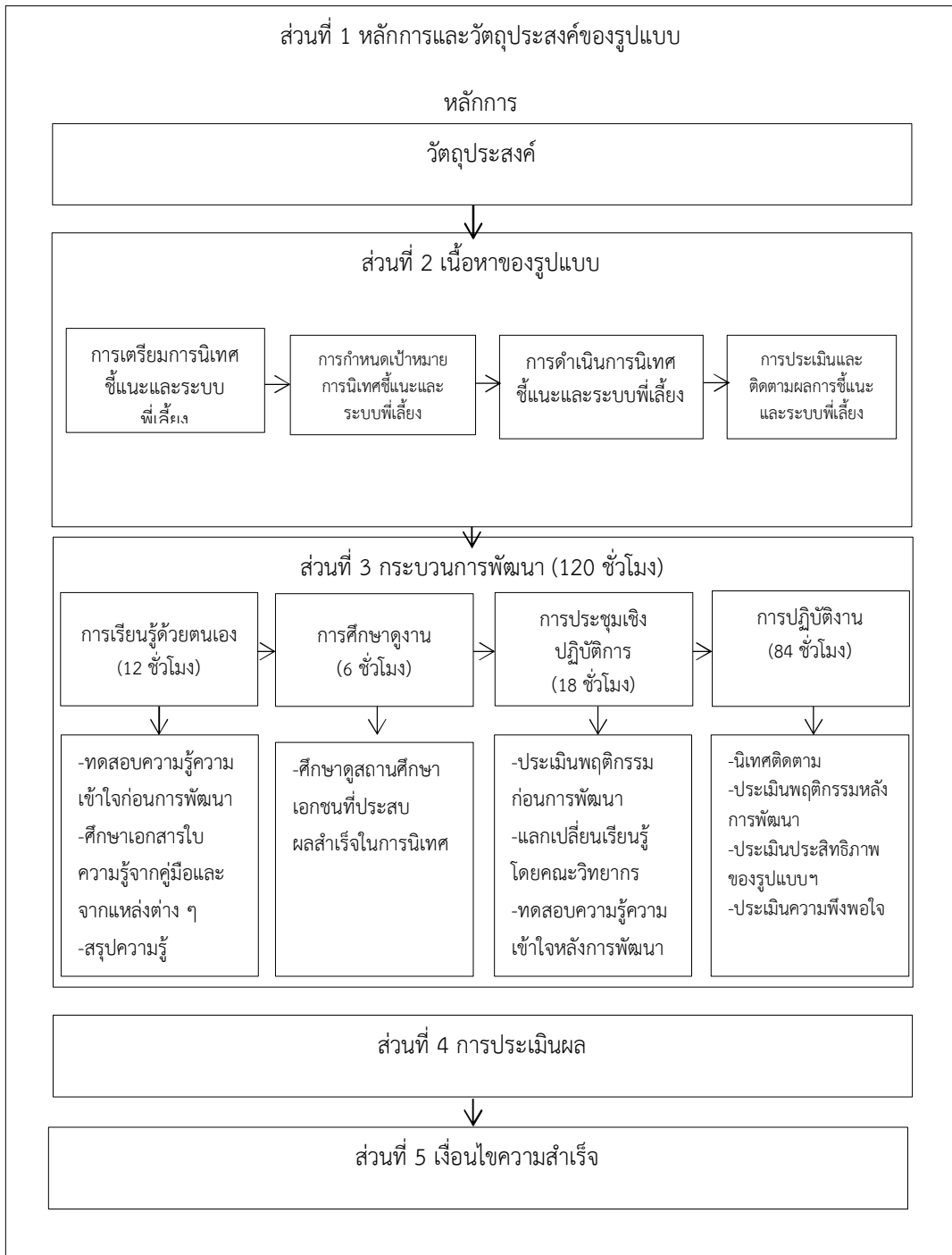
6.4.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้กร่างรูปแบบและนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบยืนยันด้วยการสนทนากลุ่ม ประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำรูปแบบที่ได้มาใช้ในสถานการณ์จริงจนเกิดผลลัพธ์

เชิงประจักษ์ที่ชัดที่สุดคือได้รับรางวัลชมเชยสถานศึกษาพระราชทาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2562-2563 สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศแสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้รูปแบบดังกล่าว ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2560) เสนอว่า การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรกแล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของผู้อื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิระภา ธรรมนำสีล (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมภาษาของเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

6.4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างรูปแบบและรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพทำให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ เมื่อนำมาใช้ในสถานการณ์จริงทำให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากร ดังที่ ช่วงโชติ พันธุเวช (2552) ได้เสนอว่า คุณภาพผู้เรียน เป็นผลผลิตของสถาบันการศึกษาที่เป็นไปตามกำหนดมาตรฐานหรือลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการสร้างคุณค่า และความพึงพอใจให้แก่ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา น่วมมะโน (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ดังภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ มีโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบที่ได้ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ เป็นโครงสร้างของการพัฒนาไปพัฒนาบุคลากรที่จะทำหน้าที่นิเทศการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจตามกระบวนการและนำเนื้อหาที่ได้รับการพัฒนาไปพัฒนาต่อในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า การเตรียมการชี้แนะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนการเตรียมการชี้แนะ เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้ ตลอดจนส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารในระดับกองส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น ควรมีการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา

8.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ปฏิบัติตามรูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บูรณาการกับการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับ

8.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ พบว่า ด้านการเตรียมการชี้แนะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกเพื่อการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น การพัฒนาระบบการบริหาร หรือการพัฒนากลยุทธ์การนิเทศการศึกษาในขั้นตอนดังกล่าว

9. บรรณานุกรม

- กมลวรรณ งามเดชะ. (2550). การสอนงานปรึกษาและดูแล. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).
- กองการศึกษาเทศบาลเมืองสุรินทร์. (2564). แผนการจัดการศึกษา. สุรินทร์ : เทศบาลเมืองสุรินทร์.
- จรรย์ น่วมมะโน. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้อังกฤษสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการวัดประสพการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ช่วงโชติ พันธุ์เวช. (2552). การจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชาคริยา ชายเกลี้ยง วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล และปรีชา สามัคคี. (2562). รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการวิจัยของครูระดับมัธยมศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. 6 (10). 5344-5361.
- ทองคำ อำไพ. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัชนี แดนเสนา. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อังกฤษของครูโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2553). การนิเทศการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายฟ้า หาสีสุข. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วารสารวิชาการแสงอีสาน. 18(2). 97-108.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชุมชนุสทรรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2557). การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สุจิตรา ธานันท์. (2551). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็น เพรส.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2559). **การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรบนพื้นฐาน 70:20:10 Learning Model**. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- อุทุมพร จามรمان. (2554). **โมเดลคืออะไร**. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Ambrosetti, A., and J. Dekkers. (2010). The Interconnectedness of the Roles of Mentors and Mentees in Pre-Service Teacher Education Mentoring Relationships. **Australian Journal of Teacher Education**. 35(6). 41-55.
- Blanchard, P.N. and Thacker, W.J. (2004). **Effective Training System : System, Strategies and Practices**. 2nd ed. New Jersey : Pearson Prentice Hall.
- Deming, W.E. (1995). **Out of the Crisis**. Cambridge. Mass : Massachusetts Institute of Technology.
- Glickman, C.D. and others. (2013). **Supervision and Instructional Leadership: A Development Approach**. 8th ed. Boston : Ally and Bacon.
- Mink, O.G., Owen, K.Q. and Mink, B.P. (1993). **Developing High-Performance People : The Art of Coaching**. The United States of America : Addison-Wesley Publishing.
- Rolfe, A. (2008). **Mentoring Works**. Australia : Umina.

แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*
GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION TO ENHANCE LEARNERS'
QUALITY OF SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 5

มณิวรรณ แก้วสีไว¹, นียดา เปี่ยมพีชนะ²
Maniwan Kaewseewai¹, Niyada Pampeuchana²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : maniwanammy17@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายวิชาการ รวมทั้งสิ้น 167 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีเยี่ยม จำนวน 1 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควร

จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่มุ่งผลลัพธ์ผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมครูมีการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดเป็นแบบอย่างได้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนคือ สถานศึกษาควรวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงานวิชาการ; ยกระดับคุณภาพผู้เรียน; สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the current situation, the desirable condition and the needs for academic administration to enhance the quality of learners of small schools and 2) guidelines for academic administration to enhance the quality of learners of small schools under the Office of KhonKaen Primary Education Service Area 5. The sample group consisted of school administrators and academic teachers, with total number of 167 people by using stratified random method. The tools used in the research were a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used in the research comprised mean, standard deviation and PNI modified index. with excellent practice. The target group consisted of the school directors and academic teachers, with total number of 7 people by purposive sampling method. The research tools were semi-structured interview and a form of accuracy, appropriateness and feasibility of guidelines for academic administration to enhance the quality of learners in small schools. The statistics used to analyze data comprised median, interquartile range.

The research results were found that: 1. The current situation of academic administration to enhance the quality of learners of small schools, in overall, was found that it was rated at a moderate level, the desirable condition of academic administration to enhance the quality of learners of small schools, in overall, it was found that it was rated at the highest level and the needs of academic administration to enhance the quality of learners of small schools, when considering each aspect, were found that the aspect with the highest need was school's curriculum development, learning process development, assessment, evaluation and credit transfer and learning resource development, followed by research to improve the quality of education and media, innovation and educational technology development, education supervision and internal quality assurance system development. 2. Guidelines for academic administration to enhance the quality of learners of small schools were found that: 1) In aspect of

school's curriculum development, schools should produce a curriculum structure and various subject matter aimed at learner outcomes in order to enhance learners' quality. 2) In aspect of learning process development, the administrators should encourage teachers to design learning so that learners had better and higher characteristics and values than the goals set by schools. 3) In aspect of measurement, evaluation and credit transfer, schools should prepare assessment and evaluation in accordance with national education standards both in terms of academic achievement and desirable characteristics.

Keywords : Guidelines for Academic Administration; Enhancing Quality of Learners; The Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 5

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 เรื่อง ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายตามนัยข้อ 3 กำหนดว่า “ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ให้มีมาตรฐานและคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และตามหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 บัญญัติว่า “ให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดการผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว” กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แทนฉบับเดิมปี พ.ศ. 2547 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินกิจการต่างๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว และยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบการประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

การยกระดับคุณภาพผู้เรียน ได้ระบุว่าการยกระดับคุณภาพผู้เรียน หมายถึง นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น และคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี สูงขึ้น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไปที่จัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของมาตรฐานมี 5 ระดับ

คือ ระดับกำลังพัฒนา ระดับปานกลางระดับดีระดับดีเลิศ และระดับยอดเยี่ยม รายละเอียดของมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ ประเด็นพิจารณา และระดับคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

จากสภาพปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่มีขนาดใหญ่บริการครอบคลุม 7 อำเภอ สภาพพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนในสังกัดส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนระหว่าง 1-120 คน จำนวน 162 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.93 มีจำนวนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาภาคบังคับ ที่พอเพียงโรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหาแทบทุกด้านโดยจากปัญหา พบว่า ด้านบุคลากรครูไม่ครบชั้นขาดแคลนงบประมาณและการจัดการเรียนการสอนให้ครบชั้น จึงทำให้ขาดโอกาสได้รับการพัฒนาผู้เรียนยังพบว่าโรงเรียนในบางแห่งนั้นยังมีนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ่านไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ และคิดคำนวณไม่เป็น เนื่องจากครูผู้สอนมีภารกิจรับผิดชอบงานหลายด้าน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีสมรรถนะสูงมีไม่เพียงพอ ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางถึงยากจน หน้าที่ของครูนอกจากปฏิบัติการสอนแล้ว ส่วนใหญ่ยังต้องเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นอยู่เสมอจึงมีผลกระทบต่อการสอนของครูและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อนำผลวิจัยครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก แก้ปัญหาผู้เรียนขาดการพัฒนาทักษะวิชาการ และปัญหาบริหารวิชาการที่จะพัฒนาทักษะวิชาการของผู้เรียนที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความสำคัญวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไปและนำสาระสนเทศไปพัฒนาเทคโนโลยี นักเรียน ห้องเรียนและครู เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ ก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถนำแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่ค้นพบจากงานวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียนและครูให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายต่อไป

3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำแนวทางไปปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

3.3 ครูมีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาทักษะด้านวิชาการ และทักษะชีวิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากนักวิชาการ ดังนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ขวัญข้าว ชุ่มเกษตรกุลกิจ (2560) พรรณิอร อินทราเวช (2560) แววดา ชุ่มอิม (2562) ศุภวรรณ สุธัมมา (2563) สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561) Faber & Sherron (1970) และ Kimbrough & Nunnery (1998) ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และครูฝ่ายวิชาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประจำปีการศึกษา 2564 มีโรงเรียนทั้งหมด 162 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 124 คน ครูวิชาการ จำนวน 162 คน รวมเป็น 286 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายวิชาการที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโรยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 72 คน ครูวิชาการ จำนวน 95 คน รวมเป็น 167 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีลักษณะ

เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ends Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ระดับเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และด้านการใช้ภาษา (Wording) จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปจึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2556) ผลการวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1 ความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.94

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ขั้นตอนที่ 2 นำผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยนำผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรกในแต่ละด้านจากการศึกษาในระยะที่ 1 ในขั้นตอนที่ 2 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการนำผลจากแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลจากการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาทำการสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่านสถิติที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ขั้นตอนที่ 5 สรุปแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

การบริหารงานวิชาการเพื่อ ยกระดับคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็ก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	PNI	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	3.16	0.32	ปาน กลาง	4.52	0.21	มากที่สุด	0.43	1
2. การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้	3.17	0.33	ปาน กลาง	4.52	0.22	มากที่สุด	0.43	1
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	3.17	0.35	ปาน กลาง	4.53	0.24	มากที่สุด	0.43	1
4. การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา	3.19	0.34	ปาน กลาง	4.52	0.25	มากที่สุด	0.42	5
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.18	0.36	ปาน กลาง	4.50	0.24	มาก	0.42	5
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.18	0.35	ปาน กลาง	4.55	0.23	มากที่สุด	0.43	1
7. การนิเทศการศึกษา	3.19	0.35	ปาน กลาง	4.51	0.24	มากที่สุด	0.41	7
8. การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	3.21	0.34	ปาน กลาง	4.52	0.23	มากที่สุด	0.41	7
รวม	3.18	0.30	ปานกลาง	4.52	0.15	มากที่สุด	0.42	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่าปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนี $PNI_{I_{modifieds}}$ ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.42 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ $PNI_{I_{modifieds}} = 0.43$ รองลงมา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา $PNI_{I_{modifieds}} = 0.42$ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ค่าดัชนี $PNI_{I_{modifieds}} = 0.41$ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
1. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
1. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
7. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

5.2 ผลของแนวทางทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปดังนี้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 แนวทาง 1) สถานศึกษาควรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆที่มุ่งผลลัพธ์ผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน 2) สถานศึกษาควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย 3) สถานศึกษาควรจัดทำสาระในรายละเอียดเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมครูให้มีการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดเป็นแบบอย่างได้ 2) ครูควรส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจ สังคมสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย 3) ครูควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนมี 3 แนวทาง 1) สถานศึกษาควรวัดผล ประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติทั้งด้าน

ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) ควรมีการวัดผลและประเมินผล การศึกษาที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงข้อมูลที่ได้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับเพื่อ เน้นที่คุณภาพผู้เรียน 3) ครูควรกำหนดรูปแบบการจัดทำเอกสารในชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีความสามารถ ในการอ่านการเขียนการสื่อสารและการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดด้านการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ มี 3 แนวทาง 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจสังคมที่ดีที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน 2) สถานศึกษาควรส่งเสริม และเชิญชวนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและ ภายนอกของสถานศึกษา 3) ควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การทำงาน อย่าง สร้างสรรค์และมีคุณธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามี 2 แนวทาง 1) ครูควรจัดทำผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนา เพื่อ ใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและเผยแพร่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) สถานศึกษาควรนำผลงานวิจัยในชั้นเรียนมาพัฒนาให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษาผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษา มี 2 แนวทาง 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียน มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านการ เรียนรู้การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์และมีคุณธรรม 2) ครูควรรายงานผลการใช้สื่อและ เทคโนโลยีเพื่อประเมินผลการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมต่อไปด้านการนิเทศการศึกษามี 2 แนวทาง 1) ผู้บริหารควรจัดประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศนำสู่การการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน 2) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ ให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบ การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นด้านการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามี 3 แนวทาง 1) ผู้บริหารควรจัดประชุมและวางแผนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) ควรรายงานผลการทำงานต่อต้นสังกัดและนำเสนอต่อชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาและยกระดับคุณภาพ ผู้เรียนต่อไป 3) ควรดำเนินงานตามแผนพัฒนาประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และการทำงานหรืองาน อาชีพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งมีการบริหารงานวิชาการเพื่อย กระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม (2560) การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

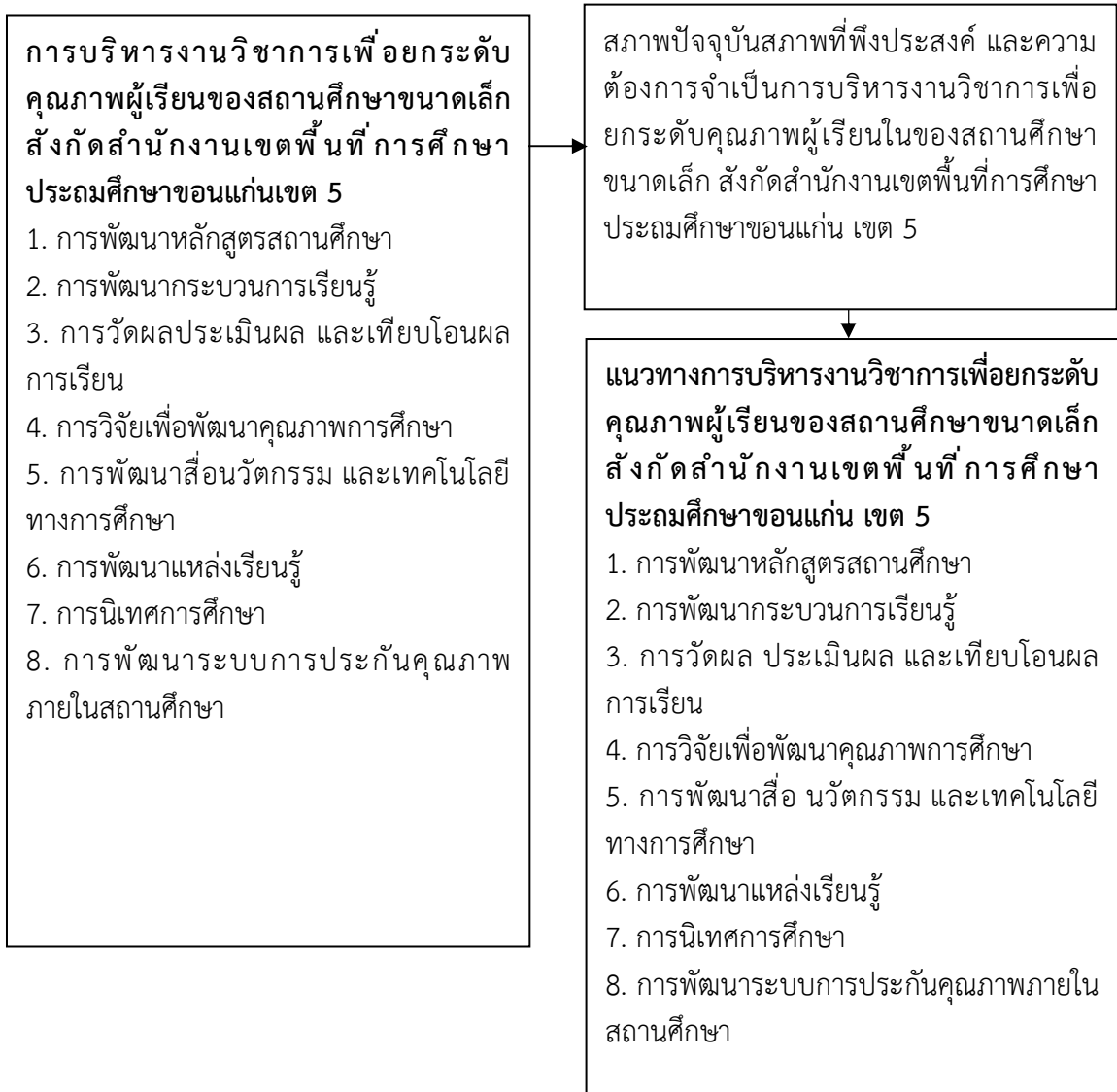
การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงประสงค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กครูมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐณิโกวิท ทองโคตร และวานิช ประเสริฐพร (2564) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนและด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า มีค่าความต้องการจำเป็นเฉลี่ย เท่ากับ 0.42 ซึ่งด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.43 และผลจากการตรวจสอบร่างแนวทางทั้ง 8 ด้าน พบว่ามีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยมีแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆที่มุ่งผลลัพธ์ผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมครูให้มีการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดเป็นแบบอย่างได้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนคือ สถานศึกษาควรวัดผล ประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 4) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ สังคมที่ดีที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ซึ่งอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร และอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า 1) ด้านการจัดการหลักสูตร สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และสอบถามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนและท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนตามคู่มือและนโยบายที่กำหนดและนำผลการวิเคราะห์มาจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม 3) ด้านการวัดผลประเมินผล สถานศึกษา ควรจัดทำระเบียบ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา ประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนมีความเข้าใจในเรื่องของการวัดผลประเมินผล และส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย 4) ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำโครงการสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อนวัตกรรม และครูผู้สอนควรจัดการผลิต และใช้สื่อนวัตกรรมให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ใช้เป็นแนวการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังภาพที่ 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5 โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุดด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น ควรมีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในวางแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ด้านที่มีค่าปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โดยมีการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

8.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ด้านที่มีค่าปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การทำงานอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ

8.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูมีการวางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและครูควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนรักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

8.2.4 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดดังนั้นแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก อาทิ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน คือ สถานศึกษาควรวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

8.3.3 ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์จิรา สุดใจ. (2560). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ณัฐณิกันต์ ทองโคตร และวานิช ประเสริฐพร. (2564). **แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). **หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภาวดี โพธิ์งาม. (2559). **แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- แววตา ชุ่มอิม. (2562). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สัมมา รณิธย์. (2560). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2563). **รายงานผลการดำเนินการประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2563**. ขอนแก่น : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ :
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาคลังข้อมูลด้านการศึกษา
พ.ศ.2557-2561**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ :
เซ็นจูรี่ จำกัด.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). **การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี(ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ :
ปัญญาชน.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*
STATES AND NEEDS FOR THE ADMINISTRATION DEVELOPMENT AS THE
GOOD GOVERNANCE OF EDUCATIONAL IN SITUATIONS ADMINISTRATORS
UNDER ROI-ET VOCATIONAL EDUCATION

ณชนก แสงวงษ์¹, วิเชียร รุ้ยยง²

Nachanok Saengwong¹, Wichien Rooyueng²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : arunyasa45@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร 13 คน และครูผู้สอนจำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาร้อยเอ็ดสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักประสิทธิภาพส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; การบริหาร; หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

This study aimed to investigate the current states, desirable states conditions and need in the administrative development as the good governance principles of the educational institution administrators under Roi-et Vocational Education. The samples included 13 administrators and 217 teachers. The instrument for collecting the data was the five-rating scaled questionnaires, and the statistics for the data analysis were the mean, standard deviation and the index of needs.

The findings of the study found that:1. The current states in the administration as the good governance principles of the educational institution administrators under Roi-et Vocational Education appeared in overall at the much level, and the desirable conditions as a whole implied in the much level 2. The need in the administration as the good governance principles of the educational institution administrators under Roi-et Vocational Education revealed in the much level. The aspect with the highest mean was efficiency principle, but the aspect with the lowest mean was moral and ethics principles.

Keywords : Need; Administration; Good Governance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ให้ความสำคัญกับการจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษาให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกลการบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและ การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาครัฐอย่าง เป็นรูปธรรมทั้งด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร มีการบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจ รับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ในปี พ.ศ. 2552 ได้ศึกษาและจัดทำเกณฑ์สำหรับสำรวจและประเมินระดับธรรมาภิบาลของส่วนราชการและจังหวัด ซึ่งมีองค์ประกอบรวม 10 ประเด็น ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ การตอบสนอง ภาระรับผิดชอบ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ นิติธรรม ความเสมอภาค และมุ่งเน้นฉันทามติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้ทบทวนและวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีใหม่ เพื่อให้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีความง่ายต่อความเข้าใจสะดวกต่อการจดจำและการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของประเทศไทย ซึ่งนำเอาประเด็นที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องรวมไว้ด้วยกันเป็นหมวดหมู่ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมตัวบุคคลทั้งในระดับผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน โดยเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมประเด็นในเรื่องการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและ

จริยธรรม อันเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 ซึ่งได้กำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท อันประกอบด้วยค่านิยมหลัก 9 ประการ ได้แก่ 1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม 2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ 3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน 4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย 5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ 6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ 8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 9) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพองค์การ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 ได้มีมติเห็นชอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เสนอโดยประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555)

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขึ้นจึงทำให้เกิดคำถามว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยสถานศึกษาจำนวน 8 แห่งซึ่งรับผิดชอบจัดการศึกษาด้านอาชีพครอบคลุมทั้ง 20 อำเภอ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดบริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาพ.ศ. 2551 และระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 แต่เนื่องจากบริบทของแต่ละสถานศึกษา จำนวนครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ส่งผล งบประมาณที่ได้รับตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และในการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดมีการแข่งขันสูงทั้งจากศึกษาเอกชน ตลอดจนสถานศึกษาของรัฐด้วยกันเอง ในการรับสมัครนักศึกษาเพื่อให้ได้ยอดนักศึกษาระดับสูงขึ้นไป นั่นคือ การได้รับงบประมาณที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งงบประมาณจำนวนมากนี้ล้วนมาจากเงินภาษีของประชาชน การบริหารงานที่สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ อันนำไปสู่การชุมนุมประท้วงขับไล่ ร้องเรียนผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางที่ทำให้ บุคลากรขององค์กรมีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ทำให้การบริหารงานของสถานศึกษาซึ่งให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน การบริหารองค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการปฏิบัติราชการให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีความสอดคล้องหรือไม่ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดขึ้นไว้หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (สุพิศ กระจุกกลาง, 2561) พบว่าปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าหลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือหลักประสิทธิผล ส่วนปัญหาหลักประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำมาศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดมุ่งเน้นให้สถานศึกษาดำเนินงานตาม หน้าที่ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปราชการ และปฏิรูปการศึกษา สามารถนำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลและ แนวทางในการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร อันจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนและนักศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ใช้เป็นสารสนเทศและแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงาน การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ราชการ และผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.2 เพื่อใช้สารสนเทศ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้นต่อการทำงาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 แห่ง ผู้บริหาร จำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 509 คน รวมทั้งสิ้น 540 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และ ครู ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 สถานศึกษา โดยกำหนดกลุ่ม ตัวอย่าง จากการวิเคราะห์สูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 13 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึงประสงค์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน

สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด 10 หลัก คือ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิผล 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ 5) หลักความเปิดเผย โปร่งใส 6) หลักนิติธรรม 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ 9) หลักการกระจายอำนาจ 10) หลักคุณธรรม จริยธรรม โดยมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน 2) นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งไปยังสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 8 แห่ง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ ส่งด้วยตนเอง ฝากไปกับผู้บริหารหรือเพื่อนครู พร้อมทั้งส่งผ่าน google form 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวม และติดตามแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ ตอนที่ 2 1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดจังหวัดร้อยเอ็ด สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับ 2) การประเมินสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดจังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร PNI Modified Needs Index (PNI_{Modified})

5 ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.82	0.63	มาก	7	4.27	0.54	มาก	3
ด้านหลักประสิทธิผล	3.87	0.66	มาก	5	4.18	0.59	มาก	8
ด้านหลักการตอบสนอง	3.77	0.67	มาก	9	4.20	0.56	มาก	7
ด้านหลักการรับผิดชอบ/ สามารถตรวจสอบได้	3.86	0.73	มาก	6	4.16	0.71	มาก	9

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส	3.92	0.81	มาก	2	4.31	0.54	มาก	1
ด้านหลักนิติธรรม	3.88	0.70	มาก	4	4.13	0.64	มาก	5
ด้านหลักความเสมอภาค	3.87	0.76	มาก	5	4.24	0.56	มาก	4
ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การ พยายามแสวงหาฉันทามติ	3.80	0.70	มาก	8	4.11	0.69	มาก	10
ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.91	0.53	มาก	3	4.21	0.55	มาก	6
ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม	4.06	0.54	มาก	1	4.28	0.49	มาก	2
รวม	3.88	0.49	มาก		4.22	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม รองลงมาคือด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการตอบสนอง

สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความเปิดเผย/โปร่งใสรองลงมาคือหลักคุณธรรม/จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมรายด้าน

ความต้องการจำเป็นในการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.83	0.63	มาก	4.28	0.55	มาก	0.118	1
ด้านหลักประสิทธิผล	3.88	0.66	มาก	4.19	0.60	มาก	0.081	7
ด้านหลักการตอบสนอง	3.78	0.68	มาก	4.20	0.56	มาก	0.113	2
ด้านหลักการะรับผิดชอบ/ สามารถตรวจสอบได้	3.86	0.73	มาก	4.17	0.72	มาก	0.079	8
ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส	3.93	0.82	มาก	4.31	0.54	มาก	0.098	3
ด้านหลักนิติธรรม	3.89	0.70	มาก	4.23	0.65	มาก	0.088	5
ด้านหลักความเสมอภาค	3.88	0.76	มาก	4.24	0.56	มาก	0.094	4

ความต้องการจำเป็นในการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การ พยายามแสวงหาฉันทามติ	3.80	0.71	มาก	4.11	0.69	มาก	0.082	6
ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.92	0.54	มาก	4.21	0.55	มาก	0.074	9
ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม	4.06	0.54	มาก	4.28	0.50	มาก	0.053	10
รวม	3.88	0.49	มาก	4.22	0.55	มาก	0.888	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) ด้านหลักประสิทธิภาพ 2) ด้านหลักการตอบสนอง 3) ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส 4) ด้านหลักความเสมอภาค 5) ด้านหลักนิติธรรม 6) ด้านหลักการมีส่วนร่วมพยายามแสวงหาฉันทามติ 7) ด้านหลักประสิทธิผล 8) ด้านหลักภาวะรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ 9) ด้านหลักการกระจายอำนาจ 10) ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดมีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม รองลงมาคือด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการตอบสนอง การที่หลักคุณธรรม/จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม และการเอาใจใส่ อบรม แนะนำ ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่บุคลากร นักเรียนนักศึกษาสอดคล้องกับ นวัตกรรมอับดุลเลาะ (2558) การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นครูโดยภาพรวมรายด้านพบว่ามี การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักคุณธรรมรองลงมาคือหลักความรับผิดชอบต่อและ หลักการมีส่วนร่วมหลักความคุ้มค่าที่มีเฉลี่ยต่ำสุด

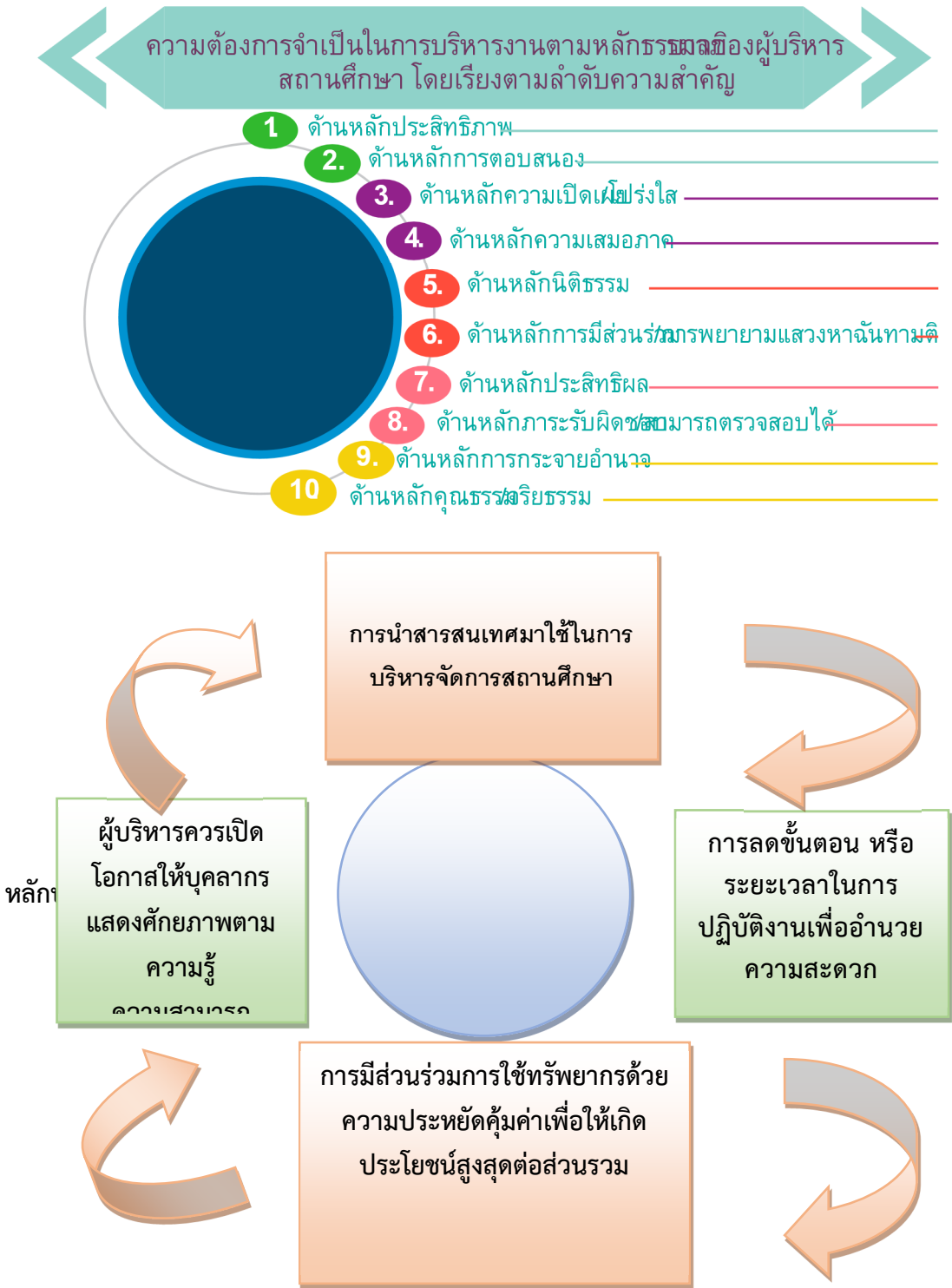
สภาพที่พึงประสงค์ที่ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักความเปิดเผย/โปร่งใส รองลงมาคือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ทั้งนี้อาจเกิดจากสถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลของสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ สอดคล้องกับ อริศราชาวพล (2562) ได้ทำวิจัย การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยภาพรวม และรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด 3 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและสอดคล้องกับ ญรัพล ชัยน้อย วาณิช ประเสริฐพร (2563) ได้ทำการวิจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษานครราชสีมา สภาพปัจจุบันในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักประสิทธิผล รองลงมาคือด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ รองลงมาคือ ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคมสามารถตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักการตอบสนอง สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและมีคุณธรรม/จริยธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน

6.2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือด้านหลักประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการใช้ทรัพยากรด้วยความประหยัดคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและลดขั้นตอน หรือระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก หรือลดภาระค่าใช้จ่าย มีการใช้เทคนิคการบริหารจัดการ หรือระบบสารสนเทศที่มีความเหมาะสมมาใช้ใสถานศึกษาสอดคล้องกับ สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ (2564) ได้ทำการวิจัย การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า และสอดคล้องกับ สุกานดา สุไลมาน (2560) ได้ทำการวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้แก่หลักความคุ้มค่าและค่าเฉลี่ยสุดท้ายได้แก่หลักคุณธรรม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือด้านหลักประสิทธิภาพ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้สถานศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมการเอาใจใส่ อบรม แนะนำ ปกป้องลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่บุคลากร นักเรียนนักศึกษา

8.1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษามีกระบวนการทำงานที่เปิดเผย สามารถตรวจสอบ หรือชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้บุคลากร ผู้ปกครอง ประชาชน ได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยด้านหลักประสิทธิภาพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้ปฏิบัติควรมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

8.2.2 ผู้ปฏิบัติควรร่วมหาวิธีการลดขั้นตอน หรือระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก ต่อผู้รับบริการ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา ด้านหลักการมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน เพื่อใช้ผลที่ได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากร และหน่วยงาน

8.3.2 ควรศึกษา ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากร และหน่วยงาน

8.3.3 ควรมีการวิจัยศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

9. บรรณานุกรม

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). **ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา 2552**. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.iven3.ac.th/>

จิตตุงศ์ สุราโพธิ์. (2563). **สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ณัฐพล ชัยน้อย (2562). **ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2556). **การบริหารจัดการที่ดีในการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่12 พ.ศ. 2560–2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2555). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สุกานดา สุไลมาน. (2560). **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุพิศ กระจ่มกลาง. (2561). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ. (2564). **การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อริศรา ชาวพล. (2562). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด*
STATES AND NEEDS FOR THE ADMINISTRATION DEVELOPMENT AS THE
GOOD GOVERNANCE OF EDUCATIONAL IN SITUATIONS ADMINISTRATORS
UNDER ROI-ET VOCATIONAL EDUCATION

ณชนก แสงวงษ์¹, วิเชียร รุ้ยยง²

Nachanok Saengwong¹, Wichien Rooyueng²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : arunyasa45@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร 13 คน และครูผู้สอนจำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาร้อยเอ็ดสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักประสิทธิภาพส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; การบริหาร; หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

This study aimed to investigate the current states, desirable states conditions and need in the administrative development as the good governance principles of the educational institution administrators under Roi-et Vocational Education. The samples included 13 administrators and 217 teachers. The instrument for collecting the data was the five-rating scaled questionnaires, and the statistics for the data analysis were the mean, standard deviation and the index of needs.

The findings of the study found that:1. The current states in the administration as the good governance principles of the educational institution administrators under Roi-et Vocational Education appeared in overall at the much level, and the desirable conditions as a whole implied in the much level 2. The need in the administration as the good governance principles of the educational institution administrators under Roi-et Vocational Education revealed in the much level. The aspect with the highest mean was efficiency principle, but the aspect with the lowest mean was moral and ethics principles.

Keywords : Need; Administration; Good Governance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ให้ความสำคัญกับการจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษาให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกลการบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและ การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาครัฐอย่าง เป็นรูปธรรมทั้งด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร มีการบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจ รับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ในปี พ.ศ. 2552 ได้ศึกษาและจัดทำเกณฑ์สำหรับสำรวจและประเมินระดับธรรมาภิบาลของส่วนราชการและจังหวัด ซึ่งมีองค์ประกอบรวม 10 ประเด็น ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประสิทธิภาพ การตอบสนอง ภาระรับผิดชอบ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ นิติธรรม ความเสมอภาค และมุ่งเน้นฉันทามติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้ทบทวนและวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีใหม่ เพื่อให้หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีความง่ายต่อความเข้าใจสะดวกต่อการจดจำและการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของประเทศไทย ซึ่งนำเอาประเด็นที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องรวมไว้ด้วยกันเป็นหมวดหมู่ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมตัวบุคคลทั้งในระดับผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน โดยเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมประเด็นในเรื่องการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและ

จริยธรรม อันเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 ซึ่งได้กำหนดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท อันประกอบด้วยค่านิยมหลัก 9 ประการ ได้แก่ 1) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม 2) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ 3) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน 4) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย 5) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ 6) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง 7) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ 8) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 9) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพองค์การ คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 ได้มีมติเห็นชอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เสนอโดยประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555)

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขึ้นจึงทำให้เกิดคำถามว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยสถานศึกษาจำนวน 8 แห่งซึ่งรับผิดชอบจัดการศึกษาด้านอาชีพครอบคลุมทั้ง 20 อำเภอ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดบริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาพ.ศ. 2551 และระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 แต่เนื่องจากบริบทของแต่ละสถานศึกษา จำนวนครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ส่งผล งบประมาณที่ได้รับตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และในการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดมีการแข่งขันสูงทั้งจากศึกษาเอกชน ตลอดจนสถานศึกษาของรัฐด้วยกันเอง ในการรับสมัครนักศึกษาเพื่อให้ได้ยอดนักศึกษาระดับสูงขึ้นไป นั่นคือ การได้รับงบประมาณที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งงบประมาณจำนวนมากนี้ล้วนมาจากเงินภาษีของประชาชน การบริหารงานที่สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ อันนำไปสู่การชุมนุมประท้วงขับไล่ ร้องเรียนผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางที่ทำให้ บุคลากรขององค์กรมีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ทำให้การบริหารงานของสถานศึกษาซึ่งให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน การบริหารองค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการปฏิบัติราชการให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีความสอดคล้องหรือไม่ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดขึ้นไว้หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (สุพิศ กระจุกกลาง, 2561) พบว่าปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าหลักการกระจายอำนาจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือหลักประสิทธิผล ส่วนปัญหาหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำมาศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดมุ่งเน้นให้สถานศึกษาดำเนินงานตาม หน้าที่ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปราชการ และปฏิรูปการศึกษา สามารถนำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลและ แนวทางในการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร อันจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนและนักศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ใช้เป็นสารสนเทศและแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงาน การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ราชการ และผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.2 เพื่อใช้สารสนเทศ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้นต่อการทำงาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 แห่ง ผู้บริหาร จำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 509 คน รวมทั้งสิ้น 540 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และ ครู ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8 สถานศึกษา โดยกำหนดกลุ่ม ตัวอย่าง จากการวิเคราะห์สูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน และใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 13 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ แบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ ตำแหน่งหน้าที่ มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ พึงประสงค์ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน

สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด 10 หลัก คือ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิผล 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ 5) หลักความเปิดเผย โปร่งใส 6) หลักนิติธรรม 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ 9) หลักการกระจายอำนาจ 10) หลักคุณธรรม จริยธรรม โดยมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน 2) นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งไปยังสถานศึกษาสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 8 แห่ง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ ส่งด้วยตนเอง ฝากไปกับผู้บริหารหรือเพื่อนครู พร้อมทั้งส่งผ่าน google form 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวม และติดตามแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล และนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่และร้อยละ ตอนที่ 2 1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดจังหวัดร้อยเอ็ด สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับ 2) การประเมินสภาพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดจังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร PNI Modified Needs Index (PNI_{Modified})

5 ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.82	0.63	มาก	7	4.27	0.54	มาก	3
ด้านหลักประสิทธิผล	3.87	0.66	มาก	5	4.18	0.59	มาก	8
ด้านหลักการตอบสนอง	3.77	0.67	มาก	9	4.20	0.56	มาก	7
ด้านหลักการรับผิดชอบ/ สามารถตรวจสอบได้	3.86	0.73	มาก	6	4.16	0.71	มาก	9

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส	3.92	0.81	มาก	2	4.31	0.54	มาก	1
ด้านหลักนิติธรรม	3.88	0.70	มาก	4	4.13	0.64	มาก	5
ด้านหลักความเสมอภาค	3.87	0.76	มาก	5	4.24	0.56	มาก	4
ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การ พยายามแสวงหาฉันทามติ	3.80	0.70	มาก	8	4.11	0.69	มาก	10
ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.91	0.53	มาก	3	4.21	0.55	มาก	6
ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม	4.06	0.54	มาก	1	4.28	0.49	มาก	2
รวม	3.88	0.49	มาก		4.22	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม รองลงมาคือด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการตอบสนอง

สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความเปิดเผย/โปร่งใสรองลงมาคือหลักคุณธรรม/จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมรายด้าน

ความต้องการจำเป็นในการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.83	0.63	มาก	4.28	0.55	มาก	0.118	1
ด้านหลักประสิทธิผล	3.88	0.66	มาก	4.19	0.60	มาก	0.081	7
ด้านหลักการตอบสนอง	3.78	0.68	มาก	4.20	0.56	มาก	0.113	2
ด้านหลักการะรับผิดชอบ/ สามารถตรวจสอบได้	3.86	0.73	มาก	4.17	0.72	มาก	0.079	8
ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส	3.93	0.82	มาก	4.31	0.54	มาก	0.098	3
ด้านหลักนิติธรรม	3.89	0.70	มาก	4.23	0.65	มาก	0.088	5
ด้านหลักความเสมอภาค	3.88	0.76	มาก	4.24	0.56	มาก	0.094	4

ความต้องการจำเป็นในการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modifieds	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การ พยายามแสวงหาฉันทามติ	3.80	0.71	มาก	4.11	0.69	มาก	0.082	6
ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.92	0.54	มาก	4.21	0.55	มาก	0.074	9
ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม	4.06	0.54	มาก	4.28	0.50	มาก	0.053	10
รวม	3.88	0.49	มาก	4.22	0.55	มาก	0.888	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเป็น ดังนี้ 1) ด้านหลักประสิทธิภาพ 2) ด้านหลักการตอบสนอง 3) ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส 4) ด้านหลักความเสมอภาค 5) ด้านหลักนิติธรรม 6) ด้านหลักการมีส่วนร่วมพยายามแสวงหาฉันทามติ 7) ด้านหลักประสิทธิผล 8) ด้านหลักภาวะรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ 9) ด้านหลักการกระจายอำนาจ 10) ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดมีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม รองลงมาคือด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการตอบสนอง การที่หลักคุณธรรม/จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม และการเอาใจใส่ อบรม แนะนำ ปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่บุคลากร นักเรียนนักศึกษาสอดคล้องกับ นวัตกรรมอับดุลเลาะ (2558) การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นครูโดยภาพรวมรายด้านพบว่ามี การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักคุณธรรมรองลงมาคือหลักความรับผิดชอบต่อและ หลักการมีส่วนร่วมหลักความคุ้มค่าที่มีเฉลี่ยต่ำสุด

สภาพที่พึงประสงค์ที่ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักความเปิดเผย/โปร่งใส รองลงมาคือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ทั้งนี้อาจเกิดจากสถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลของสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ สอดคล้องกับ อริศราชาวพล (2562) ได้ทำวิจัย การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

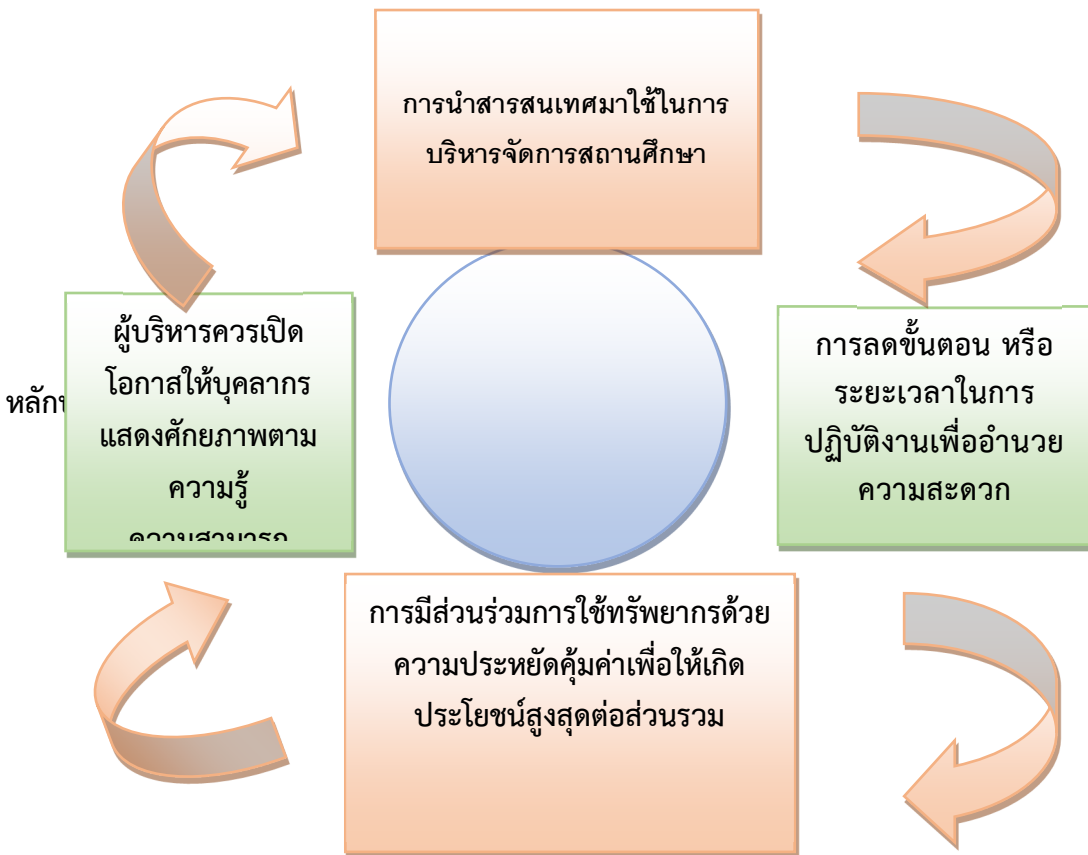
เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยภาพรวม และรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด 3 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและสอดคล้องกับ ธรรมนูญ ชัยน้อย วาณิช ประเสริฐพร (2563) ได้ทำการวิจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษานครราชสีมา สภาพปัจจุบันในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักประสิทธิผล รองลงมาคือด้านหลักคุณธรรม จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความเปิดเผย โปร่งใส และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม การพยายามแสวงหาฉันทามติ รองลงมาคือ ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคมตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักการตอบสนอง สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและมีคุณธรรม/จริยธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน

6.2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือด้านหลักประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการใช้ทรัพยากรด้วยความประหยัดคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและลดขั้นตอน หรือระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก หรือลดภาระค่าใช้จ่าย มีการใช้เทคนิคการบริหารจัดการ หรือระบบสารสนเทศที่มีความเหมาะสมมาใช้ใสถานศึกษาสอดคล้องกับ สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ (2564) ได้ทำการวิจัย การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า และสอดคล้องกับ สุกานดา สุไลมาน (2560) ได้ทำการวิจัยการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้แก่หลักความคุ้มค่าและค่าเฉลี่ยสุดท้ายได้แก่หลักคุณธรรม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ด้านที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งคือด้านหลักประสิทธิภาพ

ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษา โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้สถานศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมการเอาใจใส่ อบรม แนะนำ ปกป้องลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่บุคลากร นักเรียนนักศึกษา

8.1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษามีกระบวนการทำงานที่เปิดเผย สามารถตรวจสอบ หรือชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้บุคลากร ผู้ปกครอง ประชาชน ได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยด้านหลักประสิทธิภาพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้ปฏิบัติควรมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

8.2.2 ผู้ปฏิบัติควรร่วมหาวิธีการลดขั้นตอน หรือระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก ต่อผู้รับบริการ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา ด้านหลักการมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน เพื่อใช้ผลที่ได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากร และหน่วยงาน

8.3.2 ควรศึกษา ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากร และหน่วยงาน

8.3.3 ควรมีการวิจัยศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในสถานศึกษาอาชีวศึกษารัฐบาลกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

9. บรรณานุกรม

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). **ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา 2552**. สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.iven3.ac.th/>

จิตตุงศ์ สุราโพธิ์. (2563). **สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ณัฐพล ชัยน้อย (2562). **ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2556). **การบริหารจัดการที่ดีในการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่12 พ.ศ. 2560–2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2555). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สุกานดา สุไลมาน. (2560). **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- สุพิศ กระทุ่มกลาง. (2561). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ. (2564). **การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อริศรา ชาวพล. (2562). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*
THE SCHOOL ADMINISTRATORS' ACADEMIC LEADERSHIP UNDER
KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

อัญชริญา แก้วน้อย¹, อดุลย์ พิมพ์ทอง²
Unchariya Kaewnoi¹, Adul Phimthong²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : natpaphat.k2535@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน 276 คน รวมทั้งหมด 313 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe test

ผลการศึกษาพบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ABSTRACT

This study aimed to: 1) study the academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, 2) compare the academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, divided following to the school sizes and working experiences. The samples used included 37 school administrators and 276 teachers, totally 313 cases. The research instrument was the 5 rating-scaled questionnaires, and the statistics for analyzing the data contained the mean, standard deviation, and the One-way ANOVA. When finding the statistically significant differences, they were compared in pairs with the Scheffe test.

The findings of the study revealed that:1. The academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, in overall and each aspect implied at the much level.2. When comparing the academic leadership of the school administrators under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3, following to the school sizes in overall and each aspect, it found the difference with non-statistical significance, except from the aspect of school mission regulation, it found the difference with the statistical significance level of .05. Finally, when comparing due to the working experiences as a whole and each aspect, it revealed the difference with non-statistical significance, except the aspect of school mission regulation, it indicated the difference with the statistical significance at the level of .05

Keywords : Academic leadership; School administrators; KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ได้จัดทำขึ้นในช่วงสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการสาธารณสุข ด้านความขัดแย้งและความรุนแรง และด้านเทคโนโลยีดิจิทัลกับการดำรงชีวิต ซึ่งประเทศไทยเองก็ได้ปรับโครงสร้างประเทศไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติได้กล่าวถึงการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัย การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการ เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งจะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

20 ปี ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยตั้งเป้าให้ประเทศไทยมีเด็กที่เรียนดี มีโอกาสทางการศึกษา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมกับมีคนในวัยทำงานที่มีทักษะสูงสอดคล้องกับการเข้าสู่เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารในการมีอิทธิพล และกระตุ้นส่งเสริมให้ครูและบุคลากรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานและพัฒนางานวิชาการ ตลอดจนผู้บริหารต้องสามารถพัฒนาครูและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบทบาทครู ซึ่งบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการที่จะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผลได้แก่ บทบาทนักวิชาการ บทบาทผู้นำ บทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย บทบาทนักแก้ปัญหาบทบาทนักพัฒนาระบบ บทบาทสร้างทีมงาน บทบาทพัฒนาทรัพยากรบุคคลและบทบาทนักสื่อสาร ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้ริเริ่มสร้างแรงบันดาลใจ เป็นที่ปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำความช่วยเหลือแก่ครูและบุคลากร เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ (จิตติมา วรณศรี, 2553)

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่แสดงถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อาจเกิดจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยอาจเกิดปัญหาด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา และด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนของครู ซึ่งการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กระทรวงกำหนดไว้ จากการประเมินคุณภาพการศึกษาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ระบุในรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีการศึกษา 2563 โดยวัดจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary national education test: O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบในรายวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 29.37 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบในรายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 28.52 และวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 22.74 และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 29.24 ซึ่งมีผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2563) จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาควรได้รับการติดตามและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนในการพัฒนาประเทศชาติ เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการมีคุณภาพยิ่งขึ้นได้ จึงต้องกลับไปย้อนมองถึงการจัดการคุณภาพการศึกษา ที่อาจต้องมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการ

ต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่ายในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีตามมา

จากความเป็นมาและผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพ มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของการจัดสถานศึกษา ทำให้การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานทางการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาต่อไป

3.2 ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการวางแผนและกำหนดนโยบายในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3.3 ผลการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้นำไปประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้อย่างสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 180 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 172 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,272 คน รวมจำนวน

ประชากรทั้งหมด 1,444 คนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน 276 คน รวมทั้งหมด 313 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List) และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่มีผู้บริหาร และครูผู้สอน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 2) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยระบบ Google form

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจงความถี่ และร้อยละ และนำผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษารายด้านโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย และการแปลผล 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยใช้ค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One -Way ANOVA)หากพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม

ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	4.31	0.43	มาก	1
2. ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน	3.84	0.38	มาก	6
3. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.27	0.41	มาก	4
4. ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน	4.28	0.38	มาก	2
5. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	4.21	0.43	มาก	5
6. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.27	0.38	มาก	3
รวม	4.18	0.24	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.43) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน (\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.38) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.38) ตามลำดับ และด้านที่ปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน (\bar{X} = 3.84, S.D. = 0.38)

5.2 เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แยกตามขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ ดังต่อไปนี้

5.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เปรียบเทียบตามประสบการณ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยจากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

6.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูได้จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร ทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กรผ่านหลากหลายช่องทาง สอดคล้องกับแนวคิด ธีระ รุญเจริญ (2550) ผู้บริหารต้องเป็นมืออาชีพ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงทางการบริหารการศึกษา รวมทั้งความจำเป็นในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยประการหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่จะทำให้การเรียนการสอนของเด็กไทยได้มาตรฐานระดับโลกทั่วหน้ากัน คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ผู้บริหารยุคใหม่ต้องมีบทบาทและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สอดคล้องกับ พัชรภรณ์ จันทพล (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองอกศรีภักดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาทางด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ คือ การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน การบริหารหลักสูตรและการสอน และการนิเทศการสอน สอดคล้องกับ ดุจฤทัย โพนนอก (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปานฤทัย ปลงใจ และกัลยมน อินทุสุต (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 3

6.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

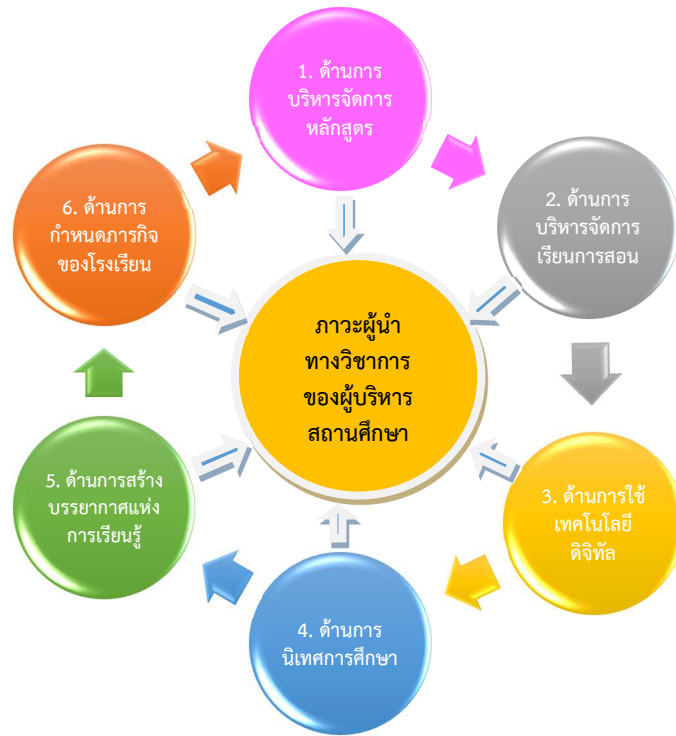
6.2.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ระบบการบริหารงานจึงมีความหลากหลายตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษานั้น ๆ ขนาดของโรงเรียนจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อความสามารถในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เพราะขนาดของโรงเรียนเป็นตัวกำหนดจำนวนนักเรียน และจำนวนบุคลากร ซึ่งโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะทำให้โครงสร้างและปริมาณงานของโรงเรียนแตกต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีโครงสร้างซับซ้อนกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งโครงสร้างและปริมาณงานที่ต่างกัน จะส่งผลต่อการดำเนินงานต่างกันด้วย สอดคล้องกับ ดุจฤทัย โพนนอก (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนปอทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมรายด้าน และด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงว่าขนาดโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทั้งโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กอาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความชัดเจน ความต่อเนื่องในการ กำหนดนิยามพันธกิจ รวมถึงการบริหารงานในด้านอื่นๆ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

6.2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา มากกว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหาร สถานศึกษาต่ำกว่า 5 ปี ผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน ชำนาญด้านการ ตัดสินใจ มีการพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ รู้และเข้าใจด้านการบริหารงานและการบริหารคนใน สถานศึกษาที่มีงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ในสายตาของ ผู้ได้บังคับบัญชา ส่งผลให้การทำงานของครูได้ประสิทธิภาพทั้งการจัดการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนและ สถานศึกษามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปานฤทัย ปลงใจ และกัลยมน อินทุสุต (2563) ที่ได้ศึกษา เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการ บริหารจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการนิเทศการศึกษา 5) ด้านการ สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 6) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ระดับมาก แต่ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดดังนั้นผู้บริหารควรมอบหมายงานและหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของครูอย่างชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นตัวแทนของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน หากผู้บริหารเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้คณะกรรมการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและเป็นการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชน จนนำไปสู่การร่วมมือการพัฒนาโรงเรียนให้มีความก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา

8.2.2 ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการให้คำแนะนำถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการสอนของครูโดยมีการนิเทศวิชาการในโรงเรียน และมีการประชุมหลังการนิเทศการสอน อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู

และเป็นการกระตุ้นให้ครูผู้สอนเกิดความตื่นตัวในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้นบรรลุเป้าหมายของจัดการศึกษาของโรงเรียน

8.2.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีเวลาพบปะพูดคุยกับครูและนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงในด้านความต้องการ เนื่องจากการประชุมที่เป็นทางการ อาจทำให้ผู้บริหารได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนา การที่ผู้บริหารเข้าไปพูดคุยกับนักเรียน หรือครูด้วยท่าทีที่ไม่เป็นทางการจะเป็นลดความกดดันของครูและนักเรียน ทำให้ครูและนักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อผู้บริหารในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้บริหารที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง และทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ นั่นคือ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาย่างแท้จริง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน

8.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

8.3.3 การศึกษาสภาพปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ

9. บรรณานุกรม

- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิตติมา วรณศรี. (2553). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร**. 12(1). 35-47.
- ดุจฤทัย โปยนอก. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปประเทศ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร**. 12(1). 35 - 47.
- ปานฤทัย ปลงใจ และกัลยมน อินทุสุต (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2563). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 14 พฤษภาคม 2565. จาก <http://www.kkn3.go.th:81/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS' TRANSFORMATIONAL
LEADERSHIP AND THE STUDENT ASSISTED SYSTEM IN SMALL-SIZE
SCHOOLS UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1

นัยน์ชนก อวุธทอง¹, นียดา เปี่ยมพีชนะ²
Naichanok Avutthong¹, Niyada Piampuechana²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : kitavawabum_x-zax@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก 2) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 246 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ การกระตุ้นทางปัญญา รองลงมาคือ การสร้างวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจ 2. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ABSTRACT

This research purposed to study: 1) the relationship between school administrators' transformational leadership in small-sized schools, 2) the student assisted system in small-size schools, and 3) the relationship between school administrators' transformation leadership and student assisted in small-size schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1. The samples included 246 school administrators and teachers, derived by the stratified random sampling. The research instrument was questionnaires. The statistics for the data analysis contained the percentage, mean, standard deviation and the Pearson Product Moment correlation.

The research findings revealed that: 1. The school administrators' transformational leadership in small-size schools in overall appeared in the much level. When looking into each aspect, it found that the aspect with the highest practice was intellectual stimulation, the latter comprised vision creation, while the aspect with the lowest practice was inspiration creation. 2. The school administrators' student assisted system in small-size school in overall implied in the much level. When looking into each aspect, it found that the aspect with the highest practice was student promotion and development, the latter was student recruitment, while the aspect with the lowest practice was individual student acquaintance. 3. The relationship between the school administrators' transformational leadership and student assisted system in small-size schools exposed the high-levelled correlation with the positive direction at the .01 statistically significant level.

Keywords : Transformational leadership; Student assisted system; Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามลำดับที่ (สัมมาธนิธย์, 2556) ซึ่งกิจกรรมของผู้นำในการใช้ภาวะผู้นำตามแนวคิดของเบิร์นส์ มีการจัดเป็นหมวดหมู่โดยกรอนน์ ได้ 4 ด้าน และเรียกเป็นชื่อย่อได้ “สี่ไอ” (Four I'S) ดังนี้ 1) การสร้างแรงดลใจ 2) การใช้ความเป็นเอกัตบุคลานิยม 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การมีอิทธิพลที่เป็นอุดมคติ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2563) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการช่วยเสริมความสำเร็จให้แก่องค์กร เป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวมเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่างๆ เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเสียสละ เต็มใจ รวมถึงสร้างความผูกพันต่อองค์กรและพัฒนาเจตคติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรสู่สิ่งใหม่ๆ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น (รุ่งนภา จันทรลี, 2562) นอกจากนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญหลายประการ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นส่วนหนึ่งที่ตั้งใจดูความรู้ความสามารถต่าง ๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ในการบริหารงานในองค์กร เพื่อกระตุ้นหรือชักจูงให้ผู้อื่นให้คล้อยตาม และปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ช่วยประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงานหรือองค์กร โดยการชักจูง ประนีประนอม หรือประสานประโยชน์ เพื่อให้บุคคลต่างๆ ในหน่วยงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้หน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้า (กฤษฎา เจตน์จำนงค์, 2563) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีภาวะผู้นำเพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดความอยู่รอดและความเจริญเติบโตของสถานศึกษา โดยทั่วไปภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อสถานศึกษาคือ 1) เป็นส่วนที่ตั้งใจดูความรู้ความสามารถต่างๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ 2) ช่วยประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในสถานศึกษา 3) ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่สถานศึกษา และ 4) เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเพื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน (ภารดี อนันต์นาวิ, 2557)

ปัจจุบันผู้นำองค์กรยุคใหม่ต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาปัญหาที่เกิดขึ้นบางอย่างผู้นำอาจจะไม่เคยเผชิญมาก่อน เช่น การลดจำนวนบุคลากรโดยการให้ออกจากงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กรการนำระบบการทำงานเป็นทีมเข้ามาช่วยในการตัดสินใจในการทำงานตลอดจนการริเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพขององค์กรทั้งระบบ ซึ่งในการตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ผู้นำจะต้องมุ่งเน้นการปรับภาวะผู้นำให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจากผู้ใต้บังคับบัญชาและเปิดโอกาสให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น (ภารดี อนันต์นาวิ, 2557)

การปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือและภาวะผู้นำในการดำเนินงาน อย่างจริงจัง การปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยที่ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำมีวิสัยทัศน์ ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่ดีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่ง Bass&Avolio (1994) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อทำให้ผู้ร่วมงานมองเห็นในแง่บวกหรือกระบวนทัศน์ (Paradigm) ใหม่ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ (Awareness) ในเรื่องวิสัยทัศน์ (Vision) และภารกิจ (Mission) นำมาซึ่งการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งจากสภาพปัญหาต่างๆ สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา ยังอยู่บนพื้นฐานที่ไม่สมดุล จำเป็นต้องได้รับการดูแล ป้องกันช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาให้สามารถปรับตัว และดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน มีชีวิตที่ปลอดภัย และมีความสุข ในการสร้างเสริมรากฐานสังคมให้เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนนั้น ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทย ให้เป็นคนดีมีคุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นวิธีหนึ่งที่สถานศึกษาจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงให้กับเยาวชน และสามารถสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจให้กับบุคคลในทุกช่วงวัยของชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตสังคมที่ดีขึ้นได้

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุก

ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานอยู่ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 5) การส่งต่อ ด้วยเหตุนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากการติดตามและตรวจสอบรายงานผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2564 สภาพปัญหาในปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยังขาดประสบการณ์หรือประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ยังน้อยจึงทำให้การบริหารยังขาดประสิทธิภาพและเกิดปัญหาในการทำงานกับบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษาไม่เปิดวิสัยทัศน์แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ขาดการกระตุ้นเสริมแรงในการทำงานและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคนำไปสู่การปฏิบัติทำให้คุณภาพทางการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1, 2564) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ควรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านภาวะผู้นำและควรตระหนักถึงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะชีวิตให้ดียิ่งขึ้นทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าใจระบบในการบริหารปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรรวมทั้งยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ามาร่วมด้วย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน กระบวนการรวมถึงสามารถแก้ไข้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 เพื่อศึกษางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 นำไปใช้ประกอบการประเมินตนเองและพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

3.2 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาเสริมสร้างสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาอย่างสูงสุดต่อไป

3.3 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางการจัดระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาเสริมสร้างสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาอย่างสูงสุดต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 108 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ครู จำนวน 531 คน รวมทั้งสิ้น 639 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 42 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน ครู จำนวน 204 คน รวมทั้งสิ้น 246 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เป็นนแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 หาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และทดลองใช้กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.77	0.52	มาก	3
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	3.79	0.41	มาก	5
3. การกระตุ้นทางปัญญา	4.09	0.50	มาก	1
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.64	0.56	มาก	4
5. การสร้างวิสัยทัศน์	4.02	0.50	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.86	0.50	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติสูงสุด คือ การกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}=4.09$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ การสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.02$, S.D. = 0.50) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ การสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=3.79$, S.D. = 0.41)

5.2 การวิเคราะห์งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.70	0.47	มาก	5
2. การคัดกรองนักเรียน	3.81	0.54	มาก	2
3. การป้องกันและแก้ไข	3.61	0.63	มาก	3
4. การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	4.41	0.30	มาก	1
5. การส่งต่อ	3.79	0.41	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.86	0.47	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.30) รองลงมา คือ การคัดกรองนักเรียน (\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.54) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.47)

5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเพียร์สัน

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y	ระดับ
X1	0.76**	0.67**	0.74**	0.46**	0.68**	0.78**	สูง
X2	0.92**	0.67**	0.67**	0.46**	1.00**	0.86**	สูง
X3	0.65**	0.59**	0.49**	0.32**	0.56**	0.61**	ปานกลาง
X4	0.73**	0.78**	0.83**	0.55**	0.63**	0.83**	สูง
X5	0.51**	0.68**	0.47**	0.39**	0.43**	0.58**	ปานกลาง
X	0.87**	0.84**	0.79**	0.54**	0.80**	0.90**	สูง

*แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05**แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .90$) และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจกับการส่งต่อ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 1.00$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในแต่ละด้านกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจ กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .86$) รองลงมาคือ การคำนึงถึง

ความเป็นปัจเจกบุคคลกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .83$) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ การสร้างวิสัยทัศน์กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .58$) ซึ่งทุกค่ามีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสร้างวิสัยทัศน์ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจการกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอย่างชัดเจน อีกทั้งมีความแน่วแน่ในอุดมการณ์เพื่อสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานโดยการกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจรงค์เงินพุ่ม (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจ ซึ่งเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง มีการกระตุ้นให้ครูแสดงความคิดเห็น โดยการให้เหตุผลและไม่วิจารณ์ความคิดเห็นของครู มีการส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงปัญหาของสถานศึกษาร่วมกัน กระตุ้นให้ครูเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง และมีการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญวิทย์ บางศรี และวานิช ประเสริฐพร (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

6.2 งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และการส่งต่อของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ปลอดภัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และความสามารถในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่สอดคล้องกับยุควิถีชีวิตใหม่เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ

นครินทร์ นิ่มมา และ จิรวัดน์ วรณโรจน์ (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการประชุมของผู้ปกครองร่วมกับสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน โดยมีการส่งเสริมการดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนา นักเรียนอย่างหลากหลาย ให้มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิทย์ บางศรี และ วานิช ประเสริฐพร (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

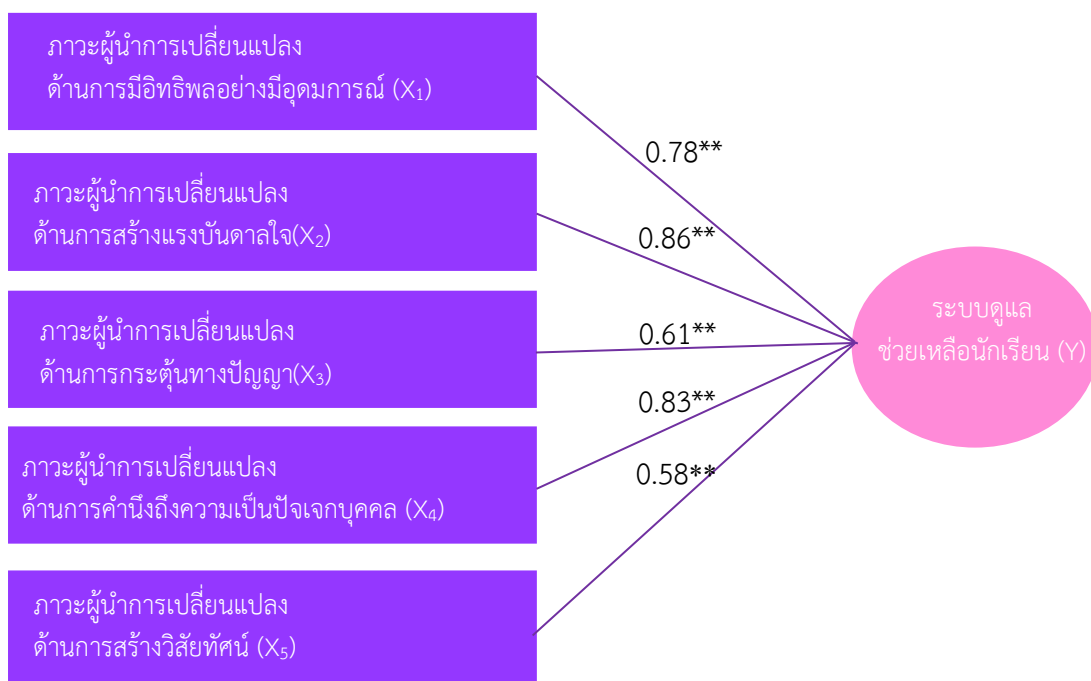
6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .90$) และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับยุควิถีชีวิตใหม่อย่างชัดเจน ส่งผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กได้อย่างประสิทธิภาพ และยังสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพจนสามารถเป็นผู้นำเพื่อนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของจรงค์ เงินพุ่ม (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาคู่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจกับการส่งต่อ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงเป็นอันดับหนึ่ง ($r = 1.00$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการในการจูงใจเพื่อให้นักเรียน ยินดีเข้ารับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อพิจารณาตัวแปรความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 ในแต่ละด้านกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่าการสร้างแรงบันดาลใจกับการส่งต่อช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .86$) และมีความสัมพันธ์กันสูงเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูอย่างชัดเจน ส่งผลให้ครูมีความรู้ความสามารถในงานระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นอย่างดี โดยการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้กับผู้เรียน จนทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดสุขภาวะของตนให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ที่มีคุณลักษณะเป็นคนดี มีความรู้ และมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของนครินทร์ นิมมา และ จิรวัดน์ วรณโรจน์ (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) ในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีนโยบายการให้ความสำคัญและตระหนักถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการสร้างแรงบันดาลใจให้กับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น การประชุมเพื่อร่วมกันเสนอแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายได้เสนอข้อคิดเห็นร่วมกัน การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูได้ได้เรียนรู้วิธีการต่างๆ ในการจูงใจผู้เรียนให้ยอมรับการช่วยเหลือ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกให้แก่ครู

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครู และส่งเสริมเกี่ยวกับความชัดเจนของข้อมูลในระเบียบสละสมนักเรียนเป็นรายบุคคล

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจที่ส่งผลต่องานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

8.3.3 ควรศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจที่ส่งผลต่องานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

9. บรรณานุกรม

- กฤษณา เจตน์จางค์. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงาน เป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- จรงค์ เงินพุ่ม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญวิทย์ บางศรี และวานิช ประเสริฐพร. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- นครินทร์ นิ้มมา และจิรวัดน์ วรณโรจน์. (2564). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). **หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.** ชลบุรี : สำนักพิมพ์มนตรี.
- รุ่งนภา จันทรลี. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สัมพันธ์ ธรณิษฐ์. (2556). **ภาวะผู้นำของผู้บริหาร.** กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. (2564). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2564.** สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.chaiyaphum1.go.th/service/operation-report>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2563). **ภาวะผู้นำในองค์กรสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- Bass & Avolio, B. J. (1994). **The implications of transactional and transformational leadership for individual, team, and organization development.** Thousand Oaks, CA : Sage.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*
NEED AND GUIDELINES FOR THE SCHOOL ADMINISTRATORS' ACADEMIC
AFFAIR ADMINISTRATION UNDER OF ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

วิชุดา เหล่าน้ำใส¹, นียดา เปี่ยมพีชนะ²
Wichuda Laonamsai¹, Niyada Piampuechana²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : sppattieworld@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติดีเยี่ยม จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยคือ ด้านการพัฒนาปรับปรุงประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรของ

สถานศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก โดยมีแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ (1) ด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา คือ ควรมีการประชุมจัดระบบการวางแผน ดำเนินงาน กำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการตรวจสอบประเมินผลการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนดไว้ (2) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา คือ ควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการวิจัย มีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนาการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (3) ด้านการนิเทศศึกษา คือ ควรนิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนิเทศร่วมกัน มีการสะท้อนผลหลังการนิเทศ และสรุปรายงานผลการนิเทศ โดยนำผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวทาง; การบริหารงานวิชาการ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the current conditions, desirable conditions and needs on the school administrators' academic administration, and 2) the guidelines for the school administrators' academic administration under Roi-et Primary Educational Service Area Office 1. The research conduct covered 2 phases, consisting of: Phase 1: the study on conditions, desirable conditions and needs of the school administrators' academic administration under Roi-et Primary Educational Service Area Office with the samples, including 214 administrators and head of academic teachers under Roi-et Primary Educational Service Area Office 1, using the five-rating scaled questionnaires and the data analyzing by the statistics of mean, standard deviation and the needs index; and Phase 2: the development of the school administrators' academic administration from 3 schools with the best practices, within the data from 6 key informants of school administrators and head of academic teachers, collected by using the instrument of semi-structured interview and evaluation of correctness, appropriateness and possibility of the guidelines for the school administrators' academic administration, and the data analysis by the median, ranges among quartile.

The research findings revealed that: 1) The current conditions of the school administrators' academic administration in overall and each aspect appeared in the moderate level. The desirable conditions of the school administrators' academic administration in overall and each aspect implied in the much level. For the needs ranking of the school administrators' academic administration, it contained the aspects of: the development of internal quality assurance and educational standard, research

for educational quality development in schools, educational supervision, measurement, evaluation and conducting learning result transfer, learning process development, and school curriculum development respectively.2) The guidelines for the school administrators' academic administration included the correctness evaluation results, appropriateness and feasibility exposing in the much level with the school administrators' academic guidelines comprising the aspects of: (1) the development of improving the internal quality assurance and educational standard; covering, there should have been the meeting for planning system management, work performance, follow-ups and evaluation of work operation with the educational quality development following the educational quality assurance system with the inspective evaluation to achieve the successive goals of the school regulation, (2) for the aspect of the research for educational quality development in schools, it pointed out that there should have been appointing the committee of research result evaluation, (3) the aspect of educational supervision included that there should have been various models of learning management supervision with collaboratively exchanged supervision, after-supervision reflection and report of supervision conclusion and using the results to improve learning and teaching continually.

Keywords : Guidelines; Academic administration; Roi-et Primary Educational Service Area Office 1

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ ความสำเร็จของผู้บริหาร หากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำ ทางการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และกลวิธี การสอนที่หลากหลาย เพื่อส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปใน สถานศึกษาให้ได้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มี ส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัย เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้กระจาย อำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุดเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ

คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 17 ด้านอาทิ การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 230 แห่ง พื้นที่เขตบริการรับผิดชอบทั้งหมด 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอเชียงขวัญ อำเภอจตุรพักตรพิมาน อำเภอจังหาร อำเภอทุ่งเขาหลวง อำเภอธวัชบุรี และอำเภอศรีสมเด็จ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) คือ เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐานของชาติเพื่อไปสู่มาตรฐานสากลตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งลดช่องว่างของโอกาสและคุณภาพการศึกษาจากการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลจากรายงานการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่สุด เพราะถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสภาพปัญหาที่พบเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมทั้ง 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมต่ำกว่าระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ เมื่อเทียบคะแนนปีการศึกษา 2563 ผลสอบโอเน็ตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าผลสอบปีการศึกษา 2562 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2564)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เนื่องจากเล็งเห็นปัญหาของการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษา และส่งผลกระทบต่อช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารงานวิชาการ และเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นรูปธรรมในการนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ผู้บริหารและครูได้ทราบความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
- 3.2 บุคลากรทางการศึกษาได้แนวทางในการนำข้อมูลไปวางแผนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพ
- 3.3 เป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้มีแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา
- 3.4 เป็นข้อมูลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ในการบริหารงานต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

1. ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์องค์ประกอบและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างเครื่องมือการวิจัย

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวนโรงเรียน 230 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 230 คน ครู จำนวน 230 คน รวมทั้งสิ้น 460 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 214 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 107 คน และครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน 107 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำหรับการวิจัยแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.0 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92

4. เก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยจะเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณ $PNI_{modified}$ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

1. เลือกสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าวิชาการ จำนวน 6 คน สถานศึกษาจำนวน 3 แห่งที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ (Best Practice)

2. นำผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายจากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

3. จัดทำร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

4. ตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน

5. ขั้นตอนที่ 5 สรุปแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สรุปผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวม

การบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	2.99	0.46	ปาน กลาง	4.17	0.25	มาก	0.39	6
2. ด้านการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้	2.97	0.39	ปาน กลาง	4.25	0.35	มาก	0.43	5

การบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล		
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล การเรียนรู้	2.93	0.49	ปาน กลาง	4.21	0.33	มาก	0.43	4
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	2.87	0.46	ปาน กลาง	4.22	0.34	มาก	0.47	2
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	2.96	0.45	ปาน กลาง	4.32	0.41	มาก	0.46	3
6. ด้านการพัฒนาปรับปรุง ประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	2.90	0.40	ปาน กลาง	4.27	0.29	มาก	0.48	1
ค่าเฉลี่ย	2.94	0.32	ปาน กลาง	4.24	0.23	มาก	0.44	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.46) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.39) และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 0.46)

สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาปรับปรุงประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.29) ด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.25)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.44 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาปรับปรุงประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.48$) รองลงมาคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.47$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.46$) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.43$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.43$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.39$) ตามลำดับ

5.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีแนวทางการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการ พัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาคือควรมีการประชุมจัดระบบการ วางแผน ดำเนินงาน กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการตรวจสอบประเมินผลการปรับปรุงพัฒนา อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนดไว้ 2) ด้านการวิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาคือ ควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการวิจัย มีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนาการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) ด้านการนิเทศศึกษาคือ ควรนิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้การนิเทศร่วมกัน มีการสะท้อนผลหลังการนิเทศ และสรุปรายงานผลการนิเทศ โดยนำผลมาใช้ ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล การเรียนคือ ควรมีการกำหนดระเบียบแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา เพื่อให้คณะครูได้รับทราบและปฏิบัติไป ในทิศทางเดียวกัน 5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือ ควรให้ครูวิเคราะห์และสรุปปัญหา เพื่อ ประชุมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและ เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร และ 6) ด้านการพัฒนาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาคือ ควรมี การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวางแผนในการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างจริงจัง จึงทำให้แผนและการพัฒนาในการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ให้กับผู้เรียนยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรและยังขาดความต่อเนื่อง สถานศึกษาบางแห่งมีการ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนที่ทันสมัยและมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยัง ไม่เป็นรูปธรรมมากนักมีการส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศการศึกษาในรูปแบบ ต่างๆ ไม่ต่อเนื่องและมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองเพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนรูปแบบ ใหม่ๆ เน้นทางด้านเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัดถรณ์ กองนาคู และ ประสงค์ สายหงษ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคอีสาน เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของ

สถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และความต้องการของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัฒน์ ฉิมมะपालะ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ต้นสังกัดควรจัดอบรมหลักสูตรที่มีแนวทางและการเข้าใจร่วมกัน สอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพึงประสงค์ให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการกำหนดเป้าหมายในด้านการบริหารงานวิชาการ โดยเริ่มจากการออกแบบหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จึงเห็นความสำคัญในการออกแบบการประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรออกแบบไว้ เพื่อนำผลการประเมินการจัดการเรียนรู้และการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็น การสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดีถรณ์ กองนาคู และ ประสงค์ สายหงษ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยภาพรวม พบว่า มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ย เท่ากับ 0.44 โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 6) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.47 ทั้งนี้อาจเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความต้องการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล โดยสถานศึกษาจะต้องมีกระบวนการดำเนินงานให้เกิดความเชื่อมั่น มีการวางแผนมีการปฏิบัติงาน มีการกำหนดมาตรฐานกระบวนการดำเนินการตามแผนและมาตรฐานที่กำหนดไว้มีการตรวจสอบเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันได้ว่าผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ทั้งในเชิงความเป็นเลิศทางการศึกษาและประสิทธิภาพของการบริหารระบบการศึกษาที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันพัฒนาอย่างเต็มที่ด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จึงทำให้สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพอย่าง

ต่อเนื่อง เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารการศึกษาให้มีมาตรฐานมีการประเมินผลการปฏิบัติงานและสรุปรายงานผลประจำปี (SAR) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีตกรณ์ กองนาคู และประสงค์ สายหงษ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพสิริรัฐ เขต 3 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

6.4 แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมี ค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.47 โดยมีแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา คือ 1) ควรมีการประชุม จัดระบบการวางแผน ดำเนินงาน กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานที่ดำเนินการพัฒนา คุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการตรวจสอบประเมินผลการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนดไว้ 2) ควรจัดทำ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา โดยการจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน เน้นการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน 3) ควรมีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีการจัดทำรายงาน ผลการประเมินซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ และนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษา มา ปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตนก สวยศำข้าว (2562) ได้ ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และควรกำกับติดตามการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายที่ กำหนดไว้

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ประกอบด้วย 1) ด้านการ พัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 2) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 3) ด้านการนิเทศศึกษา 4) ด้านการวัดผล ประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 6) ด้านการพัฒนาการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารควรมีการประชุมจัดระบบการวางแผน ดำเนินงาน กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีการตรวจสอบประเมินผลการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีการจัดทำรายงานผลการประเมินซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการวิจัย มีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนาการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดเป็นประเด็นท้าทายในการประเมิน (PA) เพื่อเป็นผลงานทางวิชาการและเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะ

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วิเคราะห์ผลการประเมินการใช้หลักสูตรและร่วมกันปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรกำกับติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

8.3.3 ควรศึกษาการพัฒนาตัวเองซึ่งการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาด้านการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกตตนก สวศ์ข้า้ว. (2561). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรัตถกรณ์ กองนาคว และประสงค์ สายหงษ์. (2564). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3**. **วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 10(2). 46-56.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2564). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุวัฒน์ ธรรมะपालะ. (2561). **แนวทางการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. **วารสารสิทธิธรรมปริทรรศน์**. 19(1). 67-81.
- อภิเชษฐ์ บุญพยอม. (2560). **แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์กร*

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF SANDBLASTING STEEL INDUSTRY FOR EXCELLENCE OF ORGANIZATIONAL

ณัฐวัฒน์ จันทร์จงดี¹, วิพร เกตุแก้ว², อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ³, ชาญ ธาระวาส⁴
Nattawat Janjongdee¹, Viporn Gatekeaw², Udomvit Chaisakunkiat³, Chan Tharavas⁴

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3,4}

Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2,3,4}

Email : Kuankuan56@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์กร 2) เพื่อวิเคราะห์การจัดการคุณภาพ (วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราย เพื่อความเป็นเลิศในองค์กร 3) เพื่อวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทรายตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อความเป็นเลิศในองค์กร 4) เพื่อวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราย เพื่อความเป็นเลิศในองค์กร และ 5) เพื่อศึกษาความเป็นเลิศขององค์กรอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราย โดยกรอบแนวคิดของงานวิจัยใช้หลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (วงจรเดมมิ่ง) การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล และการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทรายงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องด้านอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทรายในจังหวัดสมุทรปราการ และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง สัมภาษณ์เชิงลึก จัดการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติการและประชาชนรอบโรงงาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรักษากฎระเบียบเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐหรืออุตสาหกรรมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความเป็นมิตรต่อชุมชนเป็นแนวทางการบริหารสิ่งแวดล้อมเพื่อความเป็นเลิศขององค์กร 2) องค์กรควรให้ความสำคัญกับการวางแผนมาเป็นอันดับแรก ตามด้วยการให้ความสำคัญในการดำเนินการลงมือปฏิบัติ 3) การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาล มีหลักการคือ การมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามกฎหมายและความรับผิดชอบต่อสังคม 4) หากต้องการให้องค์กรมีความยั่งยืน ควรดำเนินการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนและองค์กรอย่างเต็มที่

คำสำคัญ : การจัดการสิ่งแวดล้อม; อุตสาหกรรมเหล็กการพันทราย; ความเป็นเลิศขององค์กร

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to assess the environmental management of the steel industry. Sandblasting for organizational excellence 2) To analyze quality management(Deming cycle) the environment of the steel industry, sandblasting for excellence in the organization 3) to analyze the environmental management according to the principles of good governance of the steel industry and sandblasting according to good governance for excellence in the organization 4) to analyze the strategic environmental management of the steel industry, sandblasting for excellence in the organization and 5) to study the excellence of the steel industry organization, sandblasting. The conceptual framework of the research uses environmental quality management principles (Deming Cycle) The environmental management according to the principles of good governance and strategic management to aim for excellence in the steel industry and sandblasting. This research was a qualitative research and interviews with executives and people involved in the steel industry, sandblasting in Samut Prakan Province and collect data from specific key informants in-depth interview organize a seminar for operators and people around the factory.

The results showed that 1) Maintaining good environmental regulations, cooperating with government or industry agencies in environmental management, build friendliness to the community. It is a guideline for environmental management for organizational excellence. 2) Organizations should prioritize planning, followed by the compulsory execution action. 3) Environmental management according to the principles of good governance, the principle of participation, compliance with laws and social responsibility. 4) If you want the organization to be sustainable environmental management should be carried out community and organization fully.

Keywords : Environmental management; Sandblasting steel industry; Organizational excellence

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวทางการพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมาในอดีต ได้มุ่งเน้นเรื่องความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเป็นหลัก แนวทางดังกล่าวได้ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจมาเป็นลำดับ ปัจจุบันอุตสาหกรรมเหล็กของไทยมีความสามารถผลิตสินค้าได้หลากหลายมากกว่าในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามการมุ่งเน้นพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมโดยขาดการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ ส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษต่างๆ ในระดับน่าเป็นห่วง ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้ออกกฎหมายและมาตรการมารองรับรวมทั้งได้มีการจัดตั้งองค์การด้านสิ่งแวดล้อมมาดูแล ตั้งแต่ปี

พ.ศ. 2518 และต่อจากนั้นได้มีการปรับปรุงกฎหมาย มาตรการ และองค์การด้านสิ่งแวดล้อมหลายครั้ง แต่สภาพปัญหาหลายประเภทยังคงอยู่ในภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหามลพิษและสารพิษ (กานดา จินตามงคล, 2558)

ปัจจุบันประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าภาคอุตสาหกรรมหลักในหลายๆ ด้าน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จึงมีการคิดค้น และพัฒนาเหล็กให้ได้คุณภาพตรงตามประเภทการใช้งาน ในแต่ละของอุตสาหกรรม การพันทรายจึงมีบทบาทร่วมพัฒนาควบคู่กับภาคอุตสาหกรรมเหล็กต่างๆ อุตสาหกรรมเหล็กจะต้องมีการพันทรายเพื่อยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานและคงทน เช่น เหล็กเพื่อประกอบรถยนต์ เครื่องจักรอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมอุตุต่อเรือ แท่นขุดเจาะน้ำมัน โรงกลั่นน้ำมัน และอุตสาหกรรมเหล็กต่างๆ (ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์, 2563) เหล็ก คือ โลหะผสมของธาตุเหล็ก ธาตุคาร์บอน ธาตุแมงกานีส และสารเจืออื่นๆ ในปริมาณเล็กน้อย ที่มนุษย์นำเหล็กมาใช้ประโยชน์ต่างๆ โดยเฉพาะในวงการก่อสร้าง เหล็กนั้นมีหลายประเภทและมีคุณสมบัติแตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ “เหล็กหล่อ” และ “เหล็กกล้า” เหล็กหล่อ คือ เหล็กที่เกิดจากการนำแร่ธาตุเหล็กมาผสมกับองค์ประกอบอื่นๆ แล้วหล่อออกมาให้เป็นรูปทรงต่างๆ มีคุณสมบัติทั้งแข็งและยังเปราะได้ในเวลาเดียวกัน แต่ไม่สามารถเปลี่ยนรูปทรงได้ด้วยวิธีการอื่น แบ่งเป็นหลายประเภท เช่น เหล็กหล่อขาว, เหล็กหล่อเทา, เหล็กหล่ออบเหนียว ฯลฯ เหล็กกล้า คือ เหล็กที่มีความเหนียวและยืดหยุ่นตัวสูง สามารถนำมาแปรรูปร่างได้ตามต้องการ จึงทำให้มีผู้นิยมนำมาใช้ประโยชน์มากกว่าเหล็กหล่อ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมต่างๆ หรือการก่อสร้าง แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ “เหล็กกล้าคาร์บอน” และ “เหล็กกล้าผสม” สำหรับเหล็กกล้าที่นิยมมาแปรรูปเพื่อใช้ในวงการอุตสาหกรรมมีด้วยกัน 3 ประเภทหลักๆ คือ “เหล็กเส้นคอนกรีต”, “เหล็กรูปพรรณ” และ “ลวดเหล็ก”(อริยพงษ์ พลั้วพันธ์, 2558)

การพัฒนาประเทศและการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องซึ่งในกระบวนการผลิตต่างๆ ย่อมนำมาซึ่งผลผลิต ผลพลอยได้และมลพิษที่ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม ปัจจุบันกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพลังงานจะถูกยกเป็นประเด็นด้านมาตรการกีดกันทางการค้า รวมทั้งความตื่นตัวภาวะปัญหาโลกร้อนส่งผลให้อุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ที่มีมาตรการเป็นที่ยอมรับการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมเหล็ก ทั้งนี้อุตสาหกรรมเหล็กถูกจัดเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญของการขยายตัวเศรษฐกิจ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกรมโรงงานอุตสาหกรรม มีนโยบายหลักเพื่อส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมประยุกต์ใช้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลในการปฏิบัติ ลดมลพิษแหล่งกำเนิด และสามารถเพิ่มศักยภาพการผลิต พร้อมการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดการสิ่งแวดล้อมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากกระบวนการวางแผน วิเคราะห์กิจกรรม และสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการควบคุม ป้องกัน และนำแผนไปปฏิบัติ รวมทั้งมีการตรวจสอบแก้ไข และการทบทวนโดยผู้บริหารของโรงงาน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2554)

อุตสาหกรรมพันทรายเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมเหล็ก นับเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สามารถกระตุ้นให้เกิดการจ้างงาน มีการเติบโต และเกิดความก้าวหน้าในการสร้างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในแขนงต่างๆ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อมีขบวนการผลิตที่เกิดขึ้นภายในสถานประกอบการ สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือของเสีย หรือสารมลพิษที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ น้ำเสีย สารมลพิษทางอากาศ เช่น ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ก๊าซออกไซด์ และไนโตรเจน สารประกอบไฮโดรคาร์บอน ฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน สารตะกั่ว ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และขยะมูลฝอย (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558) อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการจัดการ เมื่อมีการปล่อยสารพิษสู่สิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนในบริเวณใกล้เคียง ต่อชุมชนและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ทั้งพืชและสัตว์ ปัญหาด้านผลกระทบของมลพิษจากสถานประกอบการ หรือโรงงานเป็นปัญหาทำลายความสามารถของผู้ประกอบการ ผู้บริหารท้องถิ่น หน่วยงานราชการ องค์การภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ประชาชนและชุมชนปัจจุบันเครื่องพันทรายมีการพัฒนาและออกแบบหลากหลาย เพื่อให้เหมาะกับประเภทของงานที่ต้องการตัดจากกระบวนการพันทรายดังกล่าว ทำให้เกิดสภาพปัญหาด้านมลภาวะต่างๆ โดยตรงต่อประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง ทั้งมลภาวะทางเสียง มลภาวะทางอากาศ และมลภาวะทางน้ำ ผลกระทบผู้ที่พักอาศัยใกล้เคียง ทั้งระบบทางเดินหายใจ ผดผื่นคัน นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อ ทำให้น้ำเน่าเสีย เกิดกลิ่นเหม็น ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบนิเวศต่อสัตว์น้ำและประชาชนตั้งนั้นเพื่อให้อุตสาหกรรมพันทราย มีมาตรฐานและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมาย การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องปรับตนเองให้ทันต่อกฎระเบียบด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งภายใน และภายนอกองค์การ ตลอดจนห่วงโซ่อุปทานสามารถตอบโจทย์และลดความเสี่ยงที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน รวมถึงการนำไปสู่การเป็นบริษัทที่มีธรรมาภิบาลและร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม ในการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อครอบคลุมกรอบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการเจริญเติบโตโดยมีอุตสาหกรรม พันทรายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมเหล็ก เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลัก มีความสมดุล กับการพัฒนาทางสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราย ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมต่อประชาชนในชุมชนและสังคม ในเรื่องของมลพิษ อากาศ และเสียง ดังนั้นองค์การจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความยั่งยืนและให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการและเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราย เพื่อความเป็นเลิศขององค์การ” เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์การ

2.2 เพื่อวิเคราะห์การจัดการคุณภาพ (วงจรเต็มมิ่ง) สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทรายเพื่อความเป็นเลิศในองค์การ

2.3 เพื่อวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทรายตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อความเป็นเลิศในองค์การ

2.4 เพื่อวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ ของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทราย เพื่อความเป็นเลิศในองค์การ

2.5 เพื่อศึกษาความเป็นเลิศขององค์การอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทราย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์การ

3.2 ทำให้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพ (วงจรเต็มมิ่ง) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทรายเพื่อความเป็นเลิศในองค์การได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปลงข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบของปัญหาการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทราย เพื่อความเป็นเลิศขององค์การ สถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมเหล็กในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักและการสนทนากลุ่ม จากผู้ที่เกี่ยวข้องหลังจากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาต่างๆ โดยการสร้างข้อสรุปจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวชีวิตของงานวิจัยผู้ให้ข้อมูลหลักการศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การปนทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์การ” ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจอุตสาหกรรมเหล็กงานปนทรายในจังหวัดสมุทรปราการ ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ 3 กลุ่ม รวมจำนวน 30 ท่าน ดังนี้ 1) กลุ่มที่ 1: ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กปนทราย จำนวน 7 รายที่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการประกอบด้วย (1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กปนทราย ของบริษัทสยามโตซู ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขัดผิวโลหะขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับการขัดโลหะและการปนทราย มากกว่า 20 ปี รวมถึงทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท (2) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กปนทราย ของบริษัท เอยูเอ็น แอนด์ ดี จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทประกอบกิจการผลิตชิ้นส่วนที่เป็นโลหะ อะไหล่เครื่องจักรกล เครื่องยนต์ และเครื่องใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมโลหะมากกว่า 14 ปี (3) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กปนทรายของบริษัท เอ็ม.อี.ซี. เอเชีย แปซิฟิก จำกัด ซึ่งบริษัทดังกล่าวเป็นบริษัทที่รับออกแบบ สร้าง และติดตั้ง ระบบกำจัดฝุ่น กำจัดกลิ่น ระบบระบายอากาศ โรงงานอาหารสัตว์ ระบบลำเลียง สะพานขังน้ำหนักรถบรรทุก โครงสร้างเหล็กทั่วไป งานไฟฟ้าแรงสูงแรงต่ำ ระบบไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ ควบคุมน้ำหนักร และรับเหมาก่อสร้างโรงงาน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เป็นผู้จัดการทั่วไปของบริษัทดังกล่าวที่ทำหน้าที่ในการบริหารองค์การมายาวนานกว่า 25 ปี

(4) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กพันทรายบริษัท ที เอส เอ็ม โลหะภัณฑ์ จำกัด เป็นบริษัทที่ดำเนินการทางด้านเหล็กโดยตรง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้เหล็กและการดำเนินการขุดสีและพันทรายเกี่ยวข้องกับเหล็กโดยตรง โดยมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี

(5) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กพันทราย ของบริษัททรงไทย ทรานפורเมอร์ จำกัดเป็นบริษัทที่ดำเนินการในเรื่องหม้อแปลง โครงสร้างเหล็กทุกชนิดรับสร้างอาคารรับออกแบบโครงสร้างทุกชนิด อุปกรณ์ตกแต่งบ้าน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นประกอบการขององค์การมีความเชี่ยวชาญด้านเหล็กและการบริหารจัดการองค์การ ด้วยประสบการณ์มากกว่า 12 ปี

(6) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กพันทรายเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ไพสุวรรณ แมชินทูล ซึ่งบริษัทดังกล่าวได้ดำเนินกิจการในการกลึง เชื่อมโลหะ ทำแม่พิมพ์โลหะอุปกรณ์ อุปกรณ์เครื่องจักร ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นเจ้าของกิจการและมีความเชี่ยวชาญในการบริหารและจัดการองค์การ โดยมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี

(7) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหล็กพันทรายบริษัท บริษัท จีพีวี เอเชีย (ประเทศไทย) จำกัด เป็นบริษัทที่ดำเนินการ ตัด พับ บีม เจาะ ตัดเลเซอร์ ฉลุ เชื่อมงานโลหะ ไม่ว่าจะเป็น เหล็ก สแตนเลส อลูมิเนียม สังกะสี ตามแบบที่ต้องการและพ่นสีชิ้นงาน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นประธานกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและก่อตั้งบริษัท รวมถึงทำหน้าที่ในการบริหารจัดการบริษัทและดูแลทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยประสบการณ์มากกว่า 16 ปี

2) กลุ่มที่ 2 : หน่วยงานราชการเจ้าหน้าที่กำกับดูแลอุตสาหกรรมที่มีความรู้ และความสัมพันธ์ทำหน้าที่ในการตรวจสอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็กพันทราย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) เจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้อำนวยการสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ซึ่งมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานในหน่วยงานราชการนี้และเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมมากกว่า 4 ปี (2) เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรปราการโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้อำนวยการและผู้ชำนาญการด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดสมุทรปราการ (3) เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ เป็นผู้ชำนาญการพิเศษและเป็นหัวหน้ากลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษของอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 3) กลุ่มที่ 3 : เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการโรงงานพันทรายและประชาชนโดยรอบของอุตสาหกรรม โดยมีรัศมี 5 กิโลเมตรจากโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กพันทราย จำนวน 20 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการของโรงงานพันทรายจำนวน 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญและมีความชำนาญการในการขุดเหล็กและการพันทรายในอุตสาหกรรมมากกว่า 5 ปีขึ้นไป และประชาชนที่อยู่โดยรอบของอุตสาหกรรม ที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมากกว่า 3 ปีขึ้นไป จำนวน 10 ท่าน โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ (1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็กพันทรายจังหวัดสมุทรปราการ (2) เป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็กพันทรายจังหวัดสมุทรปราการ (3) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราย จังหวัดสมุทรปราการ (4) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็กพันทราย จังหวัดสมุทรปราการ (5) กลุ่มตัวอย่างอยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรมเหล็กพันทราย จังหวัดสมุทรปราการไม่น้อยกว่า 2 ปี 4) กลุ่มที่ 4 :

สัมมนากลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการของโรงงานพ่นทราย และประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบโรงงานต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ ในลักษณะแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามของแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด ด้วยคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพ่นทรายเพื่อความเป็นเลิศขององค์กร โดยมีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก ตอนที่ 2 การจัดการคุณภาพ (วงจรเดมมิง) สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพ่นทรายเพื่อความเป็นเลิศในองค์กรในด้าน การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบ และการดำเนินการ ตอนที่ 3 คำถามสัมภาษณ์ ปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของการพ่นทรายตามหลักธรรมาภิบาล คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย และด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ตอนที่ 4 คำถามสัมภาษณ์ ปลายเปิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ ของอุตสาหกรรมเหล็ก การพ่นทรายเพื่อความเป็นเลิศในองค์กร คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านโครงสร้างระบบ ด้านทักษะ และด้านค่านิยมร่วม ตอนที่ 5 คำถามสัมภาษณ์ ปลายเปิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศในองค์กร คือ ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้านชุมชนยั่งยืน และด้านองค์กรยั่งยืน การสร้างเครื่องมือผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1. ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าข้อมูลและเอกสาร ผลงานการวิจัย บทความวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาและการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2. ข้อมูลปฐมภูมิ หลังจากทำการกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำเนื้อหาเหล่านั้นมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในเรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพ่นทราย เพื่อความเป็นเลิศขององค์กรซึ่งการสร้างเครื่องมือนี้ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ หลังจากนั้นจึงนำเครื่องมือเหล่านั้นไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเนื้อหาและคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ก่อนนำไปใช้ศึกษาจริง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1. ผู้วิจัยทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ผลงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม หลักธรรมาภิบาล การจัดการและความเป็นเลิศขององค์กร อุตสาหกรรมเหล็กและการพ่นทราย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อทำการกำหนดเนื้อหาและขอบเขตของแบบสัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยทำการกำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาของคำถามในแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ในเรื่องที่ศึกษาเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด 3. นำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบและเสนอแนะเพื่อตรวจสอบความแม่นยำและความแม่นยำตรงของเนื้อหา 4. หลังจากทำการตรวจสอบความแม่นยำตรงของเนื้อหาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์มาทดลองกับกลุ่มคนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าข้อความและการสัมภาษณ์ว่ามีความเข้าใจง่าย ชัดเจน ตรงประเด็น และมีการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือในส่วนของข้อมูลว่าสามารถตอบปัญหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้อย่างครบถ้วน

หรือไม่ ซึ่งตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า สามารถทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำมา นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลเดิม เช่น การพิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม สถานที่เก็บข้อมูล และช่วงเวลาเก็บข้อมูลที่ต่างกัน การตั้งคำถามในประเด็นเดียวกับคนหลายคน เพื่อเป็นการยืนยันในความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อและประสานงานผู้ให้ข้อมูล โดยการติดต่อทำหนังสือ ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากประธานคณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนวัตกรรมการ จัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ประกอบการ ธุรกิจอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราญ ในจังหวัดสมุทรปราการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาน ประกอบการที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2. ผู้วิจัยติดต่อสถานประกอบการที่เลือกกลุ่มตัวอย่าง นัดหมายวันเวลาที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลในเดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งหากผู้ให้ข้อมูลท่านใดไม่ประสงค์ให้ข้อมูล สามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลกับทางผู้วิจัยได้ 3. ผู้วิจัย จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ให้มากกว่าจำนวนที่ต้องการโดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อความสะดวก ในการเก็บข้อมูลแล้วนำมาคัดเลือกแบบสัมภาษณ์ที่กลุ่มตัวอย่างตอบสมบูรณ์แล้วสุ่มมาตามจำนวนที่ ต้องการสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ ต่อไป 4. ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วย ตนเอง และนำข้อมูลที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับถัดไป 5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์การวิจัยระหว่างเดือน เมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. 2565 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย ดังนี้ 1. ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์แบบจำแนกประเภทข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์เชิง เนื้อหาตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2. ผลสรุปการวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราญเพื่อความ เป็นเลิศขององค์การ”ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบ พรรณนาตามวัตถุประสงค์ และอธิบายสรุปผลเชิงวิเคราะห์วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อประเมินการ จัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราญเพื่อความ เป็นเลิศขององค์การเครื่องมือที่ใช้ คือแบบประเมิน ประกอบด้วยประเด็นดังนี้ ด้านการจัดการคุณภาพ ด้านหลักธรรมาภิบาล ด้านการ จัดการเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้านชุมชน ยั่งยืน และด้านองค์การยั่งยืน 2. ประเด็นคำถามในเรื่องความเป็นเลิศขององค์การ ความเป็นเลิศของ องค์การ ในอุตสาหกรรมเหล็กการพันทราญ ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนความเป็นเลิศขององค์การใน อุตสาหกรรมเหล็กการพันทราญ ส่งผลต่อชุมชนยั่งยืนได้ความเป็นเลิศขององค์การในอุตสาหกรรม เหล็กการพันทราญ ส่งผลต่อองค์การยั่งยืนได้ใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย ดังนี้วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล แบบหน่วยบริบท โดยการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และคำถามของงานวิจัยนำผลสรุป การวิเคราะห์ในการประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราญเพื่อความ เป็นเลิศในองค์การ ในรูปแบบบรรยาย ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด รวมถึงทำการอธิบายสรุปเชิง วิเคราะห์ ต่อไปวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์การจัดการคุณภาพ(วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อมของ อุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราญเพื่อความ เป็นเลิศในองค์การเครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็น ดังนี้ 1. การจัดการด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพัน ทราญเพื่อความ เป็นเลิศขององค์การ 2. การวางแผนงานการจัดการด้านคุณภาพ (วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทราญเพื่อความ เป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร และ

กระบวนการลงมือปฏิบัติในการจัดการด้านคุณภาพ (วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร 3. การตรวจสอบด้านการจัดการคุณภาพ(วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร 4. การดำเนินการในการจัดการคุณภาพ (วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร ใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย ดังนี้ 1. วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลแบบหน่วยบริบท โดยการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และคำถามของงานวิจัย 2. นำผลสรุปการวิเคราะห์การจัดการคุณภาพ(วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศขององค์การ ในรูปแบบบรรยาย ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด รวมถึงทำการอธิบายสรุปเชิงวิเคราะห์ ต่อไปวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อความเป็นเลิศในองค์การเครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็น ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมมีแนวทางในการบริหารการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร 2. การปฏิบัติตามกฎหมาย สามารถนำมาบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร 3. การรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลต่อการบริหารการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลักการพันทราญ เพื่อความเป็นเลิศในองค์การเป็นอย่างไร การใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย ดังนี้ 1. วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลแบบหน่วยบริบท โดยการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และคำถามของงานวิจัย 2. นำผลสรุปการวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อความเป็นเลิศขององค์การ ในรูปแบบบรรยาย ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด รวมถึงทำการวิเคราะห์และอธิบายผลการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การเครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็น ดังนี้ 1. กลยุทธ์ ในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การอย่างไร 2. โครงสร้างระบบของชุมชน ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การอย่างไร 3. ทักษะการจัดการส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การอย่างไร 4. ค่านิยมร่วมส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศในองค์การอย่างไรใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย ดังนี้ 1. วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลแบบหน่วยบริบท โดยการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และคำถามของงานวิจัย 2. นำผลสรุปการวิเคราะห์การจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ ของอุตสาหกรรมหลัก การพันทราญเพื่อความเป็นเลิศขององค์การ ในรูปแบบบรรยาย ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด รวมถึงทำการวิเคราะห์และอธิบายผลการวิจัยการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้ 1. ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ ด้วยการแจ้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ผู้วิจัยชี้แจงสิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถเข้าร่วมการวิจัยหรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ได้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อตัวผู้ให้ข้อมูล 3. เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้ง

ชี้แจงกับผู้ให้ข้อมูลได้ทราบถึงสิทธิในการยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยเมื่อไหร่ก็ได้ รวมถึงสิทธิในการข้อมูลจากการบันทึกเสียงคืนได้โดยไม่จำเป็นต้องระบุเหตุผล 4. สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่มีการเปิดเผยที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งผู้วิจัยจะทำการเก็บรักษาข้อมูลไว้ในสถานที่ที่มีความปลอดภัย ซึ่งบุคคลภายนอกไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้เป็นระยะเวลา 1 ปี หลังจากนั้นจึงทำลายข้อมูล 5. ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นการนำไปใช้ในเชิงวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและวิจัยเท่านั้น

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทรายเพื่อความเป็นเลิศในองค์การให้ได้ตามหลักมาตรฐานสากล สอดคล้องกับแนวคิดวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle PDCA) ว่าด้วยการวางแผน การนำไปปฏิบัติ การติดตามและการดำเนินการ ให้ได้ตามระบบการจัดการ (วงจรเดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนจัดการปัญหาเรื่องฝุ่น การวางแผนการบริหารจัดการในระบบปิด การป้องกันปัญหาสารเคมีตกค้าง ระบบน้ำ การสร้างเตาเผาขยะแทนการกลบฝัง การกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม การลงทุน การวางแผนนโยบาย การรีไซเคิล ส่วนการลงมือปฏิบัติทำได้โดย การสร้างความมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการระบบของเสีย(Waste Management) ใช้ระบบฟิลเลอร์ เพื่อดำเนินการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี การดำเนินการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้วยความถี่และความเข้มงวดตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการดำเนินการความดำเนินการในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ด้วยผลการศึกษาดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายท่าน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ การวางแผนในการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยความร่วมมือและการทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กพันทราย

5.2 การบวกรดำเนินการดำเนินการและการจัดการภายใน ไม่ว่าจะเป็นการใส่ใจทางด้านสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย อีกทั้งควรดำเนินการเพื่อความเป็นมิตรต่อส่วนรวมและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง การเน้นไปที่ความปลอดภัยของพนักงานและชุมชน ย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อมโดยรวม

5.3 การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายตามหลักธรรมาภิบาล ในการให้หน่วยงานราชการดำเนินการตรวจสอบด้วยหลักนิติธรรม ยึดหลักคุณธรรม การชี้แจงและความร่วมมือจากประชาชน การปฏิบัติตามกฎหมาย โดยยึดถือความถูกต้องเป็นหลักสำคัญที่ทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จ

5.4 ความเป็นเลิศในองค์การของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายส่งผลต่อ ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้านชุมชนยั่งยืน และด้านองค์การยั่งยืน ได้โดยที่ความเป็นเลิศในการแก้ปัญหาและจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านของ เสียง กลิ่น ฝุ่นละอองและขยะ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็ก การพันทรายเพื่อความเป็นเลิศในองค์การให้ได้ตามหลักมาตรฐานสากล สอดคล้องกับแนวคิดวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle PDCA) ว่าด้วยการวางแผน การนำไปปฏิบัติ การติดตามและการดำเนินการ ให้ได้ตามระบบการจัดการ (วงจร

เดมมิ่ง) สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนจัดการปัญหาเรื่องฝุ่น การวางแผนการบริหารจัดการในระบบปิด การป้องกันปัญหาสารเคมีตกค้าง ระบบน้ำ การสร้างเตาเผาขยะแทนการกลบฝัง การกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม การลงทุน การวางแผนนโยบาย การรีไซเคิล ส่วนการลงมือปฏิบัติทำได้โดย การสร้างความมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการระบบของเสีย(Waste Management) ใช้ระบบฟิลเลอร์ เพื่อดำเนินการปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี การดำเนินการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้วยความถี่และความเข้มงวดตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการดำเนินการความดำเนินการในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ด้วยผลการศึกษาดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายท่าน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ การวางแผนในการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยความร่วมมือและการทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กพันทราย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติวรโพธิ์ (2554) ว่าด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อมเรื่องน้ำและขยะ ทำได้โดยการสร้างเตาเผาและกำจัดขยะในแหล่งที่ไกลจากชุมชน รวมถึงการวางแผนงานของผู้ประกอบการในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการทางด้านเงินทุน งานวิจัยชิ้นนี้ได้กล่าวถึง การลงทุนในเครื่องจักรเพื่อการจัดการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริทิพย์ ประภากรวิมล (2552) ที่กล่าวว่า การเงินและการลงทุนสามารถช่วยแก้ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

6.2 การบวกรดำเนินการดำเนินการและการจัดการภายใน ไม่ว่าจะเป็นการใส่ใจทางด้านสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย อีกทั้งควรดำเนินการเพื่อความเป็นมิตรต่อส่วนรวมและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง การเน้นไปที่ความปลอดภัยของพนักงานและชุมชน ย่อมส่งผลดีต่อการดำเนินอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อมโดยรวม อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์ (2563) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กสู่อุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน ต้องเกิดจากการบริหารงานภายในองค์กรที่ดี มีนโยบายที่ชัดเจนและพนักงานมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือ มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์โลกและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ยังควรรวมถึง ผู้บริหารได้มีส่วนสำคัญในการจัดการอุตสาหกรรมให้เป็นสีเขียวและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6.3 การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายตามหลักธรรมาภิบาล ในการให้หน่วยงานราชการดำเนินการตรวจสอบด้วยหลักนิติธรรม ยึดหลักคุณธรรม การชี้แจงและความร่วมมือจากประชาชน การปฏิบัติตามกฎหมาย โดยยึดถือความถูกต้องเป็นหลักสำคัญที่ทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิณ บันทองและไชยนันท์ ปัญญาศิริ (2561) ที่กล่าวว่า หลักธรรมาภิบาลที่จะมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการนำเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด ไปสู่การปฏิบัติใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมโรงงานอุตสาหกรรม ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

6.4 ความเป็นเลิศในองค์กรของอุตสาหกรรมเหล็กการพันทรายส่งผลต่อ ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้านชุมชนยั่งยืน และด้านองค์กรยั่งยืน ได้โดยที่ความเป็นเลิศในการแก้ปัญหาและจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านของ เสียง กลิ่น ฝุ่นละอองและขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์ (2564) ที่กล่าวถึงองค์กรสีเขียวอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมเหล็กไทย ว่าด้วยการลงทุนด้านเครื่องจักรและการจัดการภายในองค์กรให้เป็นสีเขียว

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.2 การจัดตั้งผังเมืองออกกฎหมายให้อุตสาหกรรมหนัก เช่นอุตสาหกรรมเหล็กพันทรายอยู่ห่างไกลจากชุมชนในรัศมีที่กำหนดและจัดตั้งเป็นบริเวณหวงห้ามไม่ให้ชุมชนเข้ามาตั้งในบริเวณพื้นที่อุตสาหกรรมดังกล่าว หรือการดำเนินการจัดการรวมกลุ่มของโรงงานอุตสาหกรรมหากรัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ สามารถร่างกฎหมายให้เกิดการรวมกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรม โดยการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมให้อยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อลดปัญหาการเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

7.1.2 ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง หน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องจะต้องเอาใจใส่กับเรื่องนี้ให้มาก และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับโรงงานใดที่ทำผิด เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ควรจะเอาใจใส่กับปัญหานี้ เพราะเนื่องจากที่ผ่านมาพบว่าไม่ได้มีการแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง และส่งผลให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นระยะเวลานาน

7.1.3 การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยการจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมหรือคณะทำงานที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง

7.1.4 ปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน จากศึกษาพบว่าปัญหาสุขภาพเกิดขึ้นจากการปนเปื้อนมลพิษของอุตสาหกรรม โดยอาจจะเป็นผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาควรจะให้ทุกคนตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว ใช้การป้องกันตนเอง รวมถึงการให้ความร่วมมือในการสอดส่องหรือร้องเรียนกับโรงงานอุตสาหกรรม และการให้โรงงานอุตสาหกรรมใส่ใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิตที่ยืนยาวในเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการต้องทำการวางแผนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน รวมถึงมีการจัดตั้งแผนการพัฒนาและวิจัยเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็นสีเขียว ปลอดภัยต่อองค์กร ชุมชนและสังคม

7.2.2 มีการจัดการอบรมและให้ความรู้กับพนักงาน ชุมชนอยู่เสมอ เพื่อให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งสู่การเป็นเป้าหมายเดียวกันขององค์กร

7.2.3 มีการตรวจเช็คและบำรุงเครื่องจักรเสมอ และตรวจคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นประจำ เพื่อป้องกันมลพิษที่จะเกิดขึ้น

7.2.4 รัฐบาลควรสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนโดยผ่านธนาคารของภาครัฐหรือหน่วยงานขององค์กรหรือบริษัท ผู้ประกอบการรายย่อย (SME) หรือผู้ประกอบการให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย เพื่อผู้ประกอบการจะได้นำเงินทุนเหล่านั้นมาจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์มาใช้ป้องกันมลพิษต่างๆที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักการจัดการโลจิสติกส์เข้ามาช่วย และโซ่อุปทานเข้ามาช่วยในการแลกเปลี่ยนให้สิ่งแวดล้อมในองค์กรและชุมชนข้างเคียงเป็นสีเขียว ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือและมีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทุกกระบวนการผลิตและการบริการ

7.3.2 นำหลักกฎหมายและพระราชบัญญัติทางด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการย้ำหลักธรรมาภิบาลได้ดียิ่งขึ้น

7.3.3 สร้างประเด็นในเรื่อง เศรษฐกิจสีเขียวพร้อมกับความเป็นเลิศในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร เพื่อเป็นการขับเคลื่อนและผลักดันเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมหลักให้สอดคล้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้นมากขึ้น

8. บรรณานุกรม

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2554). **ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม**. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564. จาก <http://sql.diw.go.th/results1.asp>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2558). **คุณภาพน้ำทิ้ง**. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564. จาก http://local.environnet.in.th/formal_data2.php?id=623
- กานดา จินตามงคล. (2558). **การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์. (2563). **รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- สันติ วรโพธิ์. (2554). **การวางแผนการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์**. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สายพิณ ปั่นทอง และไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2561). **ตัวแบบประสิทธิภาพการจัดการของอุตสาหกรรมฟอกย้อมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.
- สิรินทิพย์ ประภากรวิมล. (2552). **การปรับตัวของอุตสาหกรรมไทยสู่กรีนโลจิสติกส์**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริยพงษ์ พลัวพันธ์. (2558). **วัสดุอุตสาหกรรมและกระบวนการ**. อดุรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

การจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง*

THE INVESTORS' RETURN ON INVESTMENT RISK MANAGEMENT IN THE
STOCK EXCHANGE OF THAILAND: THE PROPERTY AND
CONSTRUCTION INDUSTRY GROUP

พิทักษ์ชน โชติกมลพงศ์¹, ณัฐภัทสร ธนาบวรพานิชย์², ปัญญาวัดน์ จุฑามาศ³
Pitagchon Chotkamolpongsa¹, Nattapatsorn Tanabowornpanich², Panyawat Jutamas³
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ^{1,2,3}
North Bangkok University^{1,2,3}
Email : pitagchon.chot@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ทั้ง 3 หมวดอุตสาหกรรม ได้แก่ หมวดวัสดุก่อสร้าง หมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง และหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในการอธิบายปัจจัยทางฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ใน 4 ด้าน ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมที่มีต่อผลตอบแทน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินที่ได้จากงบการเงินของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 3 หมวดอุตสาหกรรม ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 รวม 60 เดือน จำนวน 66 บริษัท โดยข้อมูลที่น่ามาศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาทำการทดสอบสมมติฐานด้วยเครื่องมือทางสถิติ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ในหมวดวัสดุก่อสร้าง อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ มีจำนวน 13 หลักทรัพย์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีผลมากที่สุดคือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน มีจำนวน 8 หลักทรัพย์ รองลงมาคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีจำนวน 7 หลักทรัพย์ ส่วนด้านที่มีผลต่ำสุดคือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีจำนวน 1 หลักทรัพย์ ในหมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ มีจำนวน 17 หลักทรัพย์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีผลมากที่สุดคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีจำนวน 11 หลักทรัพย์ รองลงมาคือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีจำนวน 9 หลักทรัพย์ ส่วนด้านที่มีผลต่ำสุดคือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 5 หลักทรัพย์ และในหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ มีจำนวน 36 หลักทรัพย์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้าน

ที่มีผลมากที่สุดคือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีจำนวน 23 หลักทรัพย์ รองลงมาคือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน มีจำนวน 19 หลักทรัพย์ ส่วนด้านที่มีผลต่ำสุดคือ อัตรากำไรสุทธิ มีจำนวน 9 หลักทรัพย์ ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย คือ ในการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างควรเลือกใช้ปัจจัยในการวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับหลักทรัพย์และสอดคล้องกับหมวดอุตสาหกรรม

คำสำคัญ : การจัดการความเสี่ยง; ผลตอบแทน; ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย; กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

ABSTRACT

This research study aims to study the risk management of return on investment of general investors of companies listed on the Stock Exchange of Thailand: The Property and Construction Industry Group in all 3 sectors, namely Construction Materials, Construction Services and Property Development by using financial ratios that affect the dividend yield of securities for explaining the factors of financial position and performance of securities in 4 areas: Current ratio, Debt to Equity ratio, Net Profit Margin ratio and Total Assets Turnover ratio. The data used in the study consisted of financial ratio information obtained from the financial statements of companies in all 3 industry sectors from January 1, 2017 to December 31, 2021 a total of 60 months, 66 companies. The data used in the study were secondary data, time series data and test the hypothesis using statistical tools with multiple regression analysis at the statistical significance level of 0.05.

The results showed that The Construction Materials sector, there are 13 securities that affect the dividend yield. The most effective is Current ratio with 8 securities, followed by the Debt to equity ratio with 7 securities. The lowest effect is Total asset turnover ratio with 1 securities. The Construction Services sector. there are 17 securities that affect the dividend yield. The most effective is Debt to equity ratio with 11 securities, followed by Total asset turnover at 9 securities. The lowest effect is Current ratio with 5 securities. And the Property Development sector, there are 36 securities that affect the dividend yield. The most effective is Total asset turnover ratio with 23 securities, followed by Current ratio with 19 securities. The lowest effect is Net profit margin with 9 securities. Recommendation from the research is to manage the risk of return on investment of securities in The Property and Construction Industry Group should select the factors for analysis that are appropriate for the securities and consistent with the industry sector.

Keyword : Risk Management; Securities Return; The Stock Exchange of Thailand; The Property and Construction Industry Group

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand: SET) ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของนักลงทุนทั่วไป เนื่องจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สามารถให้ผลตอบแทนของการลงทุนมากกว่าการลงทุนในสินทรัพย์อื่นๆ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564) นักลงทุนเองสามารถมีส่วนร่วม ในการเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจที่มีศักยภาพและมีการเติบโตที่ดี นอกจากนี้สภาพคล่องของการซื้อขายหลักทรัพย์และการหมุนเวียนของเงินลงทุนนี้จะส่งผลดีต่อตลาดการเงินและไปสู่การหมุนเวียนของเงินในตลาดสินค้าซึ่งจะมีส่วนในการส่งเสริมกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2554) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดกลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Group) ระบบใหม่ ครอบคลุมหมวดย่อยๆ เพื่อให้โครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรมมีความกระชับและชัดเจนมากขึ้น อำนาจความสะดวกให้แก่การลงทุนในการสรรหาหลักทรัพย์เพื่อลงทุนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจากกลุ่มอุตสาหกรรมใหญ่ไปถึงกลุ่มอุตสาหกรรมย่อย และสามารถพิจารณาเปรียบเทียบการเคลื่อนไหวของหลักทรัพย์ในระดับกลุ่มอุตสาหกรรมของไทยกับตลาดอื่นๆ ได้ เพราะโครงสร้างที่จัดใหม่นี้สอดคล้องกับที่มีอยู่ในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม 28 หมวด

กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมในระดับประเทศและระดับภูมิภาคเป็นอย่างมาก มีศักยภาพ มีการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมและมีความเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมอื่นที่หลากหลาย รวมถึงการจ้างงาน ประกอบกับมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ จึงยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากโครงการก่อสร้างของทั้งจากภาครัฐและเอกชน ทำให้เป็นอุตสาหกรรมที่มีน้ำหนักในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของประเทศมากพอสมควร ภายใต้แรงขับเคลื่อนเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเติบโตในระยะยาวของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างนี้ นักลงทุนทั่วไปต้องตระหนักด้วยว่ายังมีปัจจัยที่มีความเสี่ยงในการลงทุน ทั้งความเสี่ยงที่เป็นระบบ(Systematic Risk) และความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ(Unsystematic Risk) ที่มี อิทธิพลต่อผลตอบแทนในการลงทุน ความเสี่ยงจึงเป็นองค์ประกอบหลักในการตัดสินใจในการลงทุน หากนักลงทุนต้องการเข้าไปลงทุนในหลักทรัพย์นั้นเมื่อคาดการณ์ว่าราคาหลักทรัพย์จะปรับตัวสูงขึ้น จึงควรศึกษาหลักทรัพย์ที่เลือกลงทุนว่ามีระดับความเสี่ยงเป็นเช่นไร และจะมีการจัดการความเสี่ยงในการลงทุนในหลักทรัพย์นั้นเพื่อกำหนดผลตอบแทนที่คาดหวังไว้อย่างไร ในการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ย่อมต้องการได้รับผลตอบแทนที่สูงด้วยเช่นกัน ฉะนั้น ก่อนตัดสินใจลงทุนนักลงทุนควรศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องพิจารณาปัจจัยต่างๆ ให้ถี่ถ้วนรอบคอบ คำนึงถึงการใช้ข้อมูลและทำการวิเคราะห์การลงทุนอย่างครบถ้วนทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และผลการดำเนินงานของตัวบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ด้วย ถ้าหากลงทุนโดยไม่มีความรู้หรือไม่เข้าใจเรื่องความเสี่ยงจากการลงทุนที่ดีพอ ก็จะส่งผลให้เป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง (รัชดาภรณ์ เมฆเสนา, 2557) นักลงทุนควรจะต้องมีการจัดการความเสี่ยงก่อนที่จะตัดสินใจทำการซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อให้การลงทุนประสบความสำเร็จ ลดความเสี่ยงลง สร้างผลตอบแทนได้ตามที่คาดหวัง การที่นักลงทุนทั่วไปมีแนวทางในการลงทุนที่ดีและถูกต้องยังสามารถช่วยสนับสนุนส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับประเทศให้เกิดความมั่นคงและเติบโต ส่งเสริมการออมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของธุรกิจและอุตสาหกรรมในประเทศ มีการเพิ่มผลผลิตและสภาวะการจ้างงานอันจะส่งผลต่อระดับรายได้และ

ความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น ผลจากการเพิ่มขึ้นของการลงทุนจะทำให้ตลาดทุนไทยเกิดการขยายตัวอย่างยั่งยืนมีเสถียรภาพในอนาคตต่อไป

การวิเคราะห์งบการเงินของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์จะช่วยแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานกิจการของหลักทรัพย์ได้ อัตราส่วนทางการเงินเป็นข้อมูลทางบัญชีที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของหลักทรัพย์ได้ เพราะข้อมูลนั้นจะสะท้อนถึงความสามารถของบริษัทจดทะเบียนในการสร้างจำนวนเงินสดสุทธิในอนาคต และระยะเวลาที่จะได้รับตามที่กล่าวไว้ในวัตถุประสงค์ของการรายงานทางการเงิน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560) อัตราส่วนทางการเงินสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังและความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์ การนำอัตราส่วนทางการเงินมาใช้ได้จากข้อมูลทางบัญชีซึ่งมีคุณภาพมากขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีในปัจจุบัน จะทำให้นักลงทุนทำการวิเคราะห์ได้แม่นยำ มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ลดความเสี่ยงในการลงทุน ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินที่แสดงผลของการดำเนินงานแต่ละด้านจะแยกออกเป็นอัตราส่วนอีกหลายตัวแล้วแต่ว่านักลงทุนจะเลือกอัตราส่วนใดมาพิจารณาหลักทรัพย์ที่สนใจ และอัตราส่วนใดเหมาะที่จะนำไปใช้กับอุตสาหกรรมใด นักลงทุนต้องเป็นผู้ตัดสินใจ (ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านตลาดทุน, 2561)

ดังนั้น การศึกษานี้จึงต้องการศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไป ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่อธิบายฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสนับสนุนให้นักลงทุนทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ที่มีต่อผลตอบแทนในการประกอบการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ตลอดจนผู้ใช้บริการเงินในการนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการความเสี่ยงในด้านอื่นต่อไปได้อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไป ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตรากำไรสุทธิ และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นักลงทุนทั่วไปใช้ผลการวิเคราะห์ในการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุน ด้วยการคาดการณ์แนวโน้มของปัจจัยจากผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ ทำให้ได้ผลตอบแทนตามที่คาดหวังได้

3.2 นักวิเคราะห์หลักทรัพย์และที่ปรึกษาทางการเงิน สามารถใช้เป็นข้อมูลในการให้คำแนะนำแก่ผู้ลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ เพื่อนำเสนอแนวทางการลงทุนที่มีความครบถ้วนรอบด้านมากขึ้น

3.3 ผู้บริหารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตลอดจนหน่วยงานด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนของประเทศ สามารถพิจารณาใช้เป็นข้อสังเกตในการตรวจสอบความเรียบร้อยเหมาะสมของการดำเนินกิจการของบริษัทหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 3 หมวดอุตสาหกรรม ได้แก่ หมวดวัสดุก่อสร้าง หมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง และหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการเลือกโดยเฉพาะเจาะจงหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างทั้ง 3 หมวดอุตสาหกรรม ได้แก่ หมวดวัสดุก่อสร้าง หมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง และหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ที่สามารถเก็บข้อมูลย้อนหลังได้ครบถ้วน โดยทำการเก็บข้อมูลจากสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในระบบเผยแพร่ข้อมูล (SETSMART) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ 1 มกราคม 2560 ถึง 31 ธันวาคม 2564 รวมระยะเวลา 60 เดือน ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิและเป็นข้อมูลรายเดือน จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้จำนวนหลักทรัพย์ ดังนี้

หมวดวัสดุก่อสร้าง จำนวน 13 หลักทรัพย์

ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์	ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์
1.บริษัท ผลิตภัณฑ์คอนกรีต ชลบุรี จำกัด (มหาชน)	CCP	8.บริษัท ทีบีโก้แอสฟัลท์ จำกัด (มหาชน)	TASCO
2.บริษัท ไดนาสตีเซรามิค จำกัด (มหาชน)	DCC	9.บริษัท ทีซีเอ็ม คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	TCMC
3.บริษัท ผลิตภัณฑ์ตราเพชร จำกัด (มหาชน)	DRT	10.บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)	TPIPL
4.บริษัท อีสเทิร์นโพลีเมอร์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	EPG	11.บริษัท สหโมเสค อุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)	UMI
5.บริษัท ควอลิตี้คอนสตรัคชั่น โปรดักส์ จำกัด (มหาชน)	Q-CON	12.บริษัท วนชัย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	VNC
6.บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	SCC	13.บริษัท วิค จำกัด (มหาชน)	WIIC

หมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง จำนวน 17 หลักทรัพย์

ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์	ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์
1. บริษัท เอเชีย พรวิชั่น จำกัด (มหาชน)	APCS	10.บริษัท สหกลอติวิปเมนต์ จำกัด (มหาชน)	SQ
2. บริษัท บางกอก เดค-คอน จำกัด (มหาชน)	BKD	11.บริษัท ศรีราชาคอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	SRICHA
3. บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)	CK	12.บริษัท เอสทีพี แอนด์ ไอ จำกัด (มหาชน)	STPI
4. บริษัท คริสเตียนีและนิลเส็น (ไทย) จำกัด (มหาชน)	CNT	13.บริษัท ซินเท็ค คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	SYNTEC
5. บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน)	ITD	14.บริษัท ไทยโพลีคอนส์ จำกัด (มหาชน)	TPOLY
6. บริษัท เพาเวอร์ไลน์ เอ็นจิเนียริง จำกัด (มหาชน)	PLE	15.บริษัท ทีอาร์ซี คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	TRC
7. บริษัท พรินซ์ จำกัด (มหาชน)	PREB	16.บริษัท ทีทีซีแอล จำกัด (มหาชน)	TTCL
8.บริษัท ไพลอน จำกัด (มหาชน)	PYLON	17.บริษัท ยูนิค เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)	UNIQ
9.บริษัท ซีพีโก้ จำกัด (มหาชน)	SEAFCO		

หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ จำนวน 36 หลักทรัพย์

1ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์	ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์
1. บริษัท อารีญา พรอพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)	A	5. บริษัท เอพี (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	AP
2. บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	AMATA	6. บริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด (มหาชน)	BLAND
3. บริษัท อมตะ วิเอ็น จำกัด (มหาชน)	AMATAV	7. บริษัท บ้านริอคาร์เด็น จำกัด (มหาชน)	BROCK
4. บริษัท อนันดา ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	ANAN	8. บริษัท ชาญอิสสระ ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน)	CI

หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ จำนวน 36 หลักทรัพย์

ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์	ชื่อบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์	ชื่อย่อหลักทรัพย์
9. บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)	CPN	23.บริษัท เดอะ แพลทินัม กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	PLAT
10.บริษัท อีสเทอร์น สตาร์ เรียด เอสเตท จำกัด (มหาชน)	ESTAR	24.บริษัท ปรีณัฐริ จำกัด (มหาชน)	PRIN
11.บริษัท แกรนด์ คาแนล แลนด์ จำกัด (มหาชน)	GLAND	25.บริษัท พฤกษา โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)	PSH
12.บริษัท เจเอเอส แอสเซ็ท จำกัด (มหาชน)	J	26.บริษัท ควอลิตี้เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)	QH
13.บริษัท แลนด์แอนด์เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน)	LH	27.บริษัท ริชี เพลซ 2002 จำกัด (มหาชน)	RICHY
14.บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	LPN	28.บริษัท ไรมอน แลนด์ จำกัด (มหาชน)	RML
15.บริษัท เอ็ม บี เค จำกัด (มหาชน)	MBK	29.บริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน)	ROJNA
16.บริษัท มั่นคงเคหะการ จำกัด (มหาชน)	MK	30.บริษัท สิงห์ เอสเตท จำกัด (มหาชน)	S
17.บริษัท เอ็น. ซี. เฮ้าส์ซิง จำกัด (มหาชน)	NCH	31.บริษัท สัมมากร จำกัด (มหาชน)	SAMCO
18.บริษัท นวนคร จำกัด (มหาชน)	NNCL	32.บริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)	SC
19.บริษัท โนเบิล ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	NOBLE	33.บริษัท เสนาดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)	SENA
20.บริษัท เนอวานา ไดอิ จำกัด (มหาชน)	NVD	34.บริษัท แสนสิริ จำกัด (มหาชน)	SIRI
21.บริษัท ออริจิ้น พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)	ORI	35.บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน)	SPALI
22.บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)	PF	36.บริษัท ยูนิเวนเจอร์ จำกัด (มหาชน)	UV

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ อัตราส่วนทางการเงินที่วัดผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ อัตรากำไรสุทธิ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนเงินหมุนเวียน และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทำการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ อัตรากำไรสุทธิ

(NPM) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือ(DE) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน(CR) และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม(TAT) ที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทน(DIV)ของหลักทรัพย์

5. ผลการวิจัย

ผลศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุการวัดผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทน หมวดวัสดุก่อสร้าง

	CCP	DCC	DRT	EPG	Q-CON	SCC	SCCC	TASCO	TCMC	TPIPL	UMI	VNG	WIJK
NPM	0.259					-0.045		-0.083					
DE	-4.558			-20.841	44.399	2.456	0.702	-3.42					-2.505
CR	-6.108			-1.003	1.717	0.638			1.534	-0.917	1.305	-9.097	
TAT		-7.198	3.941		-15.624	1.468		-11.387					

มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

(+) หมายถึง มีผลต่ออัตราผลตอบแทนในทิศทางเดียวกัน

(-) หมายถึง มีผลต่ออัตราผลตอบแทนในทิศทางตรงข้ามกัน

อัตราส่วนวัดผลการดำเนินงานหลักทรัพย์จากอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในหมวดวัสดุก่อสร้าง มีจำนวน 13 หลักทรัพย์ พิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ มากที่สุดได้แก่ ดัชนีราคาขายกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 10 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกันจำนวน 6 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกันจำนวน 4 หลักทรัพย์ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 8 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางเดียวกันจำนวน 4 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกัน จำนวน 4 หลักทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นจำนวน 7 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกันจำนวน 3 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกันจำนวน 4 หลักทรัพย์ ส่วนอัตรากำไรสุทธิส่งผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในหมวดวัสดุก่อสร้างน้อยที่สุด จำนวน 3 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกันจำนวน 1 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางตรงข้ามกัน 2 หลักทรัพย์

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุการวัดผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทน หมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง

	APCS	BKD	CK	CNT	ITD	PLE	PREB	PYLON	SEAFCO	SQ	SRICHA	STPI	SYNTEC	TPOLY	TRC	TTCL	UNIQ
NPM	-0.034		-0.025	-0.216		-0.089	-0.266	0.12									
DE		-28.362		-1.112	0.666		-10.515	7.828		-1.195		-21.573	-16.417	-3.233	-0.012		-5.029
CR						6.152		2.145					-2.815			5.718	11.981
TAT		12.699			3.414	16.902			3.407	-22.796	3.159	-11.549			-5.1		-9.57

มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

(+) หมายถึง มีผลต่ออัตราผลตอบแทนในทิศทางเดียวกัน

(-) หมายถึง มีผลต่ออัตราผลตอบแทนในทิศทางตรงข้ามกัน

อัตราส่วนวัดผลการดำเนินงานหลักทรัพย์จากอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในหมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง มีจำนวน 17 หลักทรัพย์ พิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ มากที่สุดได้แก่ ดัชนีราคาขายกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 13 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน จำนวน 2 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกันจำนวน 11 หลักทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นจำนวน 11 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน จำนวน 2 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกันจำนวน 9 หลักทรัพย์ และอัตรากำไรขั้นต้นของสินทรัพย์รวม จำนวน 9 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน จำนวน 5 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกันจำนวน 4 หลักทรัพย์ ส่วนอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์น้อยที่สุด ในหมวดบริการรับเหมาก่อสร้าง จำนวน 5 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน จำนวน 4 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกันจำนวน 1 หลักทรัพย์

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุการวัดผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทน หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

	A	AMATA	AMATAV	ANAN	AP	BLAND	BROCK	CI	CPN	ESTAR	GLAND	J	LH	LPN	MBK	MK	NCH	NNCL	
NPM	0.006	-0.028	-0.005					-0.009				0.006		-0.647				-0.15	
DE	-1.081			7.813		-141.392	32.61	-2.664			12.41		-4.152			6.144		-6.003	
CR		0.27	0.576			-0.902	0.148							3.643	1.183			0.925	0.461
TAT	-3.379	15.567	-10.321		-8.306	18.428	5.38	-16.04 9	4.299	-10.513				-57.328	76.549	9.602		8.394	
	NOBLE	NVD	ORI	PF	PLAT	PRIN	PSH	QH	RICHY	RML	ROJNA	S	SAMCO	SC	SENA	SIRI	SPALI	UV	
NPM						0.157		0.171											
DE	21.568	9.739	2.007	6.465			17.45	4.716	6.994						9.766	3.107			
CR		-1.639	3.181	1.871	0.367				3.782	0.337	-6.723	0.273				4.227		-3.567	
TAT				12.929	37.769	22.29			16.796		66.678	19.271	9.099	-20.611	14.423				66.054

มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

(+) หมายถึง มีผลต่ออัตราผลตอบแทนในทิศทางเดียวกัน

(-) หมายถึง มีผลต่ออัตราผลตอบแทนในทิศทางตรงข้ามกัน

อัตราส่วนวัดผลการดำเนินงานหลักทรัพย์จากอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ มีจำนวน 36 หลักทรัพย์ พิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์มากที่สุดได้แก่ ดัชนีราคาขายกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 28 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางเดียวกัน 8 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกัน 20 หลักทรัพย์ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม จำนวน 23 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางเดียวกัน 15 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกัน 8 หลักทรัพย์ และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 19 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางเดียวกัน 14 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกัน 5 หลักทรัพย์ ส่วนอัตรากำไรสุทธิส่งผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์น้อยที่สุด จำนวน 9 หลักทรัพย์ โดยมีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางเดียวกัน 4 หลักทรัพย์ มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในทิศทางตรงข้ามกัน 5 หลักทรัพย์

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักลงทุนทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างโดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราเงินปันผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ในการอธิบาย

ปัจจัยทางฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของหลักทรัพย์ใน 4 ด้าน มีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

6.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นอัตราส่วนวัดสภาพคล่องของกิจการในการปฏิบัติตามสัญญาชำระหนี้สินที่ถึงกำหนดในระยะสั้น ยิ่งบริษัทมีสภาพคล่องมากจะมีความสามารถในการจ่ายเงินให้กับพนักงานบริษัทผู้จำหน่ายสินค้าหรือวัตถุดิบ และผู้ถือหุ้นได้มาก ใช้เป็นเครื่องชี้ฐานะทางการเงินระยะสั้นของหลักทรัพย์นั้น และยังช่วยชี้ถึงระดับความปลอดภัยของเจ้าหนี้ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่ต่ำ แสดงว่ากิจการอาจไม่ชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด แต่ถ้าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูงย่อมแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี อุทธิรัมย์ (2556) ที่พบว่า อัตราส่วนวัดสภาพคล่องในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างคือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐริณี ศิวะพรประสงค์ (2561) ที่พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง สอดคล้องกับนันทภา กุลสัมพันธ์โกศล (2557) ที่พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับอ็อกเกอร์ (Özgür, 2019) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนหลักทรัพย์กับอัตราส่วนทางการเงินภายในดัชนี BIST 100 ที่พบว่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลต่อผลตอบแทน

6.2 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ใช้เป็นอัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าสูง แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการขาย/บริการสูง และมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากอัตราส่วนนี้มีค่าน้อยแสดงว่ากิจการอาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป หรือกิจการอาจใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ต่างๆ ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ควรพิจารณาตัดทอนสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ลง หรือหาแนวทางใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐริณี ศิวะพรประสงค์ (2561) ที่พบว่า อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์กลุ่ม SET 100 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และสอดคล้องกับแก้วมณี อุทธิรัมย์ (2556) ที่พบว่า อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานคือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ นันทภา กุลสัมพันธ์โกศล (2557) ที่พบว่า อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.3 อัตราส่วนหนี้สินรวมกับส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นอัตราส่วนวัดความสามารถในการบริหารหนี้สิน เพื่อวัดความสัมพันธ์ของเงินทุนของกิจการที่จัดหามาในรูปของหนี้ พิจารณาว่าเจ้าหนี้มีเกราะคุ้มกันความเสี่ยงสำหรับผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้เป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับ ณัฐริณี ศิวะพรประสงค์ (2561) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET100 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

SET 100 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และสอดคล้องกับ นันทภา กุลสัมพันธ์ โภทศ (2557) ที่พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.4 อัตรากำไรสุทธิ เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรของกิจการ อันหมายถึงความสำเร็จของกิจการในการดำเนินธุรกิจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยกิจการมีกำไรหรือขาดทุนนั้น ก็จะสามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้สินรวมทั้งการจัดสรรผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้นได้ ถ้าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีค่าสูง แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรจากการดำเนินงานสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทภา กุลสัมพันธ์ โภทศ (2557) ที่พบว่า อัตรากำไรสุทธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของอ็อกเกอร์ (Özgür, 2019) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนหลักทรัพย์กับอัตราส่วนทางการเงิน ภายในดัชนี BIST 100 ที่พบว่าอัตรากำไรสุทธิจะส่งผลกระทบต่อผลตอบแทน และงานวิจัยของอันวา (Anwaar, 2016) ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในดัชนี FTSE-100 และการศึกษาของราชดา (Razdar, 2013) ภายใน Tehran Stock Exchange และการศึกษาของเบย์ร์คดาโรกลู (Bayrakdaroglu, 2017) ศึกษาหลักทรัพย์ในกลุ่มดัชนี BIST 100 ที่พบว่าอัตรากำไรสุทธิส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 นักลงทุนสามารถนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินมาใช้ในการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

7.1.2 นักลงทุนสามารถนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินมาวางแผนและกำหนดทิศทางการลงทุนในหลักทรัพย์ที่คัดเลือกไว้ เพื่อลดปัญหาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

7.1.3 ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษา แนะนำการลงทุนหรือกำหนดนโยบายและการตรวจสอบผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 นักลงทุนควรตระหนักถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกกิจการที่จะกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

7.2.2 นักลงทุนควรติดตามข่าวสารและข้อมูลของหลักทรัพย์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดในอนาคตได้ทันที หากมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนเปลี่ยนแปลง

7.2.3 ผู้ใช้ข้อมูลสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการ ความเสี่ยงในการลงทุนการวางแผนในการลงทุนเพื่อการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทหรือหมวดอุตสาหกรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงที่สุด และเหมาะสมกับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

7.2.4 ในการจัดการความเสี่ยงด้านผลตอบแทนจากการลงทุนด้วยการวัดผลการดำเนินงานของบริษัทโดยใช้อัตราส่วนทางการเงินเพียงวิธีเดียวอาจจะไม่เพียงพอ ที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจได้เท่าที่ควร แต่เป็นเพียงการวิเคราะห์ในเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้นนักลงทุนควรจะใช้วิธีวิเคราะห์ในด้านอื่นเพิ่มเติมหรือปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งควรมีความระมัดระวังในการใช้ข้อมูลมากยิ่งขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 การทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเพิ่มกลุ่มประชากรและปัจจัยตัวแปรที่ศึกษาให้มากขึ้น รวมถึงการนำไปปรับใช้กับการศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านการลงทุนของกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทอื่น

8. บรรณานุกรม

- กรีช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติ : สำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แก้วมณี อุทธิรัมย์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์. (2552). ผลกระทบจากการใช้มาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้และการต่ออายุของสินทรัพย์ที่มีต่ออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐริณี ศิวะพรประสงค์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 กลุ่มอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะบัญชี : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2564). เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียน: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564. จาก <http://www.set.or.th>
- นันทภา กุลสัมพันธ์โกศล. (2556). การใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินในการเลือกสินทรัพย์ลงทุน: กรณีศึกษาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET). การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชดาภรณ์ เมฆเสนา. (2557). การลงทุน. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564. จาก <https://sites.google.com/a/kkumail.com/savingmoney4u/ministries>

- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2552). **มิติใหม่ของงบการเงินและการวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ธรรมนิติเพรส.
- ศิลป์ชัย ปวีณพงษ์พัฒน์. (2544). **ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อผลการ
ดำเนินงานของอุตสาหกรรม และการส่งผ่านข้อมูล**. คุษภินิพนธ์บัญชี. บัณฑิตวิทยาลัย :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2550). **มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 25 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง งบกระแสเงินสด**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ แอล. ที.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2554). **มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง งบกระแสเงินสด**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ แอล. ที.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2554). **แม่บทการบัญชี(ปรับปรุง 2552)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ แอล. ที.
- สุรกิจ คำวงศ์ปิ่น. (2559). **การวิเคราะห์รายงานทางการเงิน: แนวทางและกรณีศึกษา**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ali Bayrakdaroglu. (2017). Relationship Between Profitability Ratios and Stock prices: An
Empirical Analysis on Bist-100. **Istanbul Finance Congress (IFC)**. 6(November
2-3). 1-10.
- Anwaar, M. (2013). Impact of Firms Performance on Stock Returns (Evidence from Listed
Companies of FTSE-100 Index London, UK). **Global Journal of Management
and Business Research: Accounting and Auditing**. 16(1). 30-39.
- Norraset Meesuwan. (2015). **Stock return predictability with financial ratios: A panel
Data analysis in the Stock Exchange of Thailand (SET)**. Faculty of Economics :
Chulalongkorn University.
- Özgür, C. (2019). A Panel ARDL Application on the Research of the Relationships
between Stock Returns and Financial Ratios. **Istanbul Management Journal**.
86. 97-112.
- Razdar Mohammad. (2013). **A Study of Stock Price and Profitability Ratios in Tehran
Stock Exchange (Tse)**. Iran : Research Scholar in Accounting Islamic Azad
University, Gonabad Branch.

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*
THE DEVELOPMENT OF SCIENCE PROCESS SKILLS AND LEARNING
MANAGEMENT USING THE 5ES OF INQUIRY-BASED LEARNING WITH
SCIENCE GAMES AT GRADE 4

ศศิกานต์ อุตธา¹, ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว²
Sasikan Uttha¹, Chaivat Chumnasiao²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Faculty of Education, Northeastern University^{1,2}
Email : Sasikan.autta@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยให้มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และ 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยให้มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ จำนวน 7 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้ง 3 ทักษะ มีสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 โดยมีทักษะมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.67 คิดเป็นร้อยละ 88.35 และ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถ ระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 18.44 คิดเป็นร้อยละ 75)

คำสำคัญ : 1. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) 4. เกมวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to develop scientific process skills and academic achievement by applying quest learning management (5Es) in combination with science games of 4th graders with scores of 70 percent and 70 percent or more of eligible students. The objectives of this research are 1) to develop scientific process skills and academic achievement by applying quest learning management (5Es) in combination with science games of 4th graders with scores of 70 percent and 70 percent or more of eligible students. The objectives of this research are 1) to develop scientific process skills and academic achievement by applying quest learning management (5Es) in combination with science games of 4th graders with scores of 70 percent and 70 percent or more of eligible students. and 2) To improve the achievement of science by using science games of 4th grade students with a score of 70% and a total of 70% or more of the qualified students, the target group is 4th graders, Ban Non Bo School, Phra Yong District, Khon Kaen Province, Khon Kaen Elementary School District Office, District 1, 2021 school year. It was derived from purposive sampling, a research tool. Learning management plan to improve science process skills and science achievement using science games, 7 plans of 2 hours each for a total of 14 hours, with Tools used to evaluate learning management performance include the Achievement Measurement Test and the Scientific Process Skills Measurement Test, which had confidence value of 0.95.

The results showed that 1) Scientific process skills in using quest learning management (5Es) in combination with science games of 4th graders, all 3 skills exceeded the required threshold of 70 percent, with an average score of 17.67, representing 88.35 percent. And 2) students achieve higher academic achievement than before school using quest learning management (5Es) in combination with science games of 4th graders classified as very capable (average score of 18.44, which is 75 percent).

Keywords : 1. Science Process Skill 2. Learning Achievement 3. 5Es Of Inquiry-Based Learning 4. Science Games

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบัน และอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับ ทุกคน ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ ใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้น การเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการให้

ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นการเรียนวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับใช้สะสมเป็นทักษะชีวิต จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีกรอบคิดใหม่ เพราะกรอบความคิดเดิมที่ใช้กันในปัจจุบันมีความล้าสมัยไม่เหมาะสมสำหรับเด็กในยุคสมัย การเรียนวิทยาศาสตร์ต้องการให้เป็นพื้นฐานความเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น วิธีการเรียนรู้ (การสอน) ที่ถูกต้องจะเป็นตัวจุดประกายความพิศวง (fascination) ความใคร่รู้ (inquiry mind) และความหลงใหล (passion) หรือแรงบันดาลใจ (inspiration) ต่อการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิชย์, 2555)

สมาคมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ (American Association for the Advancement of Science-AAAS) ได้พัฒนาโครงการปรับปรุงการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับอนุบาลจนถึงประถมศึกษา ที่เน้นการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โครงการนี้ได้กำหนดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไว้ 13 ทักษะ ประกอบด้วย ทักษะพื้นฐาน (basic science process skills) 8 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด ทักษะการคำนวณหรือการใช้ตัวเลข ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปสและสเปกกับเวลา ทักษะการจัดกระทำ และสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูล ทักษะการพยากรณ์และทักษะขั้นผสมผสาน (integrated science process skills) 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการตั้งสมมติฐาน ทักษะการควบคุมตัวแปร ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ทักษะการทดลองและทักษะการตีความหมายและลงข้อสรุปโดยการสอนวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องฝึกฝนนักเรียนให้รู้จักนำทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ในการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักพัฒนาการคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองมีความชำนาญ สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตประจำวันได้ การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการศึกษาค้นคว้าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาในแต่ละครั้ง จะมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ นอกเหนือจากการที่ผู้ศึกษาหาความรู้ดังกล่าวจะใช้วิธีการที่น่าเชื่อถือแล้วตัวผู้ศึกษาหาความรู้เองจะต้องมีทักษะหรือความสามารถในการที่จะให้การดำเนินการศึกษาหาความรู้ในครั้งนั้นมีความราบรื่นข้อมูลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนมีความน่าเชื่อถือและเนื่องจากเราถือว่ามนุษย์มีความแตกต่างกัน ในความถนัด และความสามารถที่ติดตัวแต่กำเนิด แต่ไม่ได้หมายความว่าความแตกต่างดังกล่าวจะไม่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาได้จากผลการศึกษาในปัจจุบัน พบว่าความสามารถหรือ ทักษะต่างๆ สามารถ ในการฝึกฝน และพัฒนาเพื่อให้เกิดความชำนาญได้ดังนั้นการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ สามารถเลือกใช้ทักษะต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมในการแก้ปัญหาแต่ละด้านก็สามารถทำได้เช่นกัน (พันธ์ ทองชุมนุม, 2547)

วิทยาศาสตร์เป็นการสืบเสาะหาความรู้ (Science as Inquiry) เนื่องจากมนุษย์พัฒนาองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้การสืบเสาะหาความรู้โดยการตั้งคำถามที่สงสัยเกี่ยวกับโลกธรรมชาติ แล้วรวบรวมประจักษ์พยานด้วยการสังเกต การคิด การสำรวจตรวจสอบ การทดลองการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล แล้วสร้างเป็นแนวคิดหลัก กฎหรือทฤษฎี เพื่ออธิบายเกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้น (สสวท., 2555) จากการศึกษาพบว่าความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มีการนำแบบจำลองมาใช้ ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือแนวคิดต่างๆ ที่ยากต่อการทำความเข้าใจและไม่

สามารถนึกภาพได้ชัดเจน ซึ่งนักวิทยาศาสตร์จะเป็นผู้สร้างแบบจำลอง (Models) ขึ้นเพื่ออธิบายข้อมูลทำนายเหตุการณ์และช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์เหล่านั้น โดยการอธิบายสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบจะเป็นเรื่องนามธรรมมากหากไม่มีการสร้างแบบจำลองขึ้นมา ดังนั้นการจัดเรียงการสอนวิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์นั้นผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจถึงวิธีการสร้างและการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้วยซึ่งส่วนใหญ่มาจากการสร้างแบบจำลอง (สสวท., 2546) เพราะถือเป็นเป้าหมายหลักเป้าหมายหนึ่งของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา (สสวท., 2555) เพื่อใช้ในการทำนายหรืออธิบายเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอันเป็นแนวทางหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (ชาติรี ฝ่ายคำตา และภรติพย์ สุภัทรชัยวงศ์ จากงานวิจัยของ ภวีกา เลหาไพฑูรณ (2561) กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งโดยที่ผู้สอนสามารถเป็นผู้สร้างเกมขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จุดเน้นของการใช้เกมในการสอนเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ฝึกฝนเทคนิคหรือทักษะต่างๆ ที่ต้องการโดยใช้ยุทธวิธีการเล่นที่สนุกเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะต่างๆ โดยการให้ผู้เรียนเล่นตามกติกาและนำเนื้อหาข้อมูลของเกมวิธีการเล่นและผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้เพื่อเป็นการสรุปการเรียนรู้การจัดการประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมกระบวนการเล่นการฝึกทักษะการสังเกตมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้รูปความรู้ที่ได้รับอย่างสนุกสนานแล้วการเล่นของผู้เรียนเป็นการพัฒนาการเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเองถ้าผู้เรียนได้รับการกระตุ้นฝึกให้ใช้ความคิดในระหว่างการเล่นได้มีการสังเกตเปรียบเทียบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสติปัญญาได้อย่างรวดเร็วดังนั้นจึงจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์สัมผัสต่างๆจะนำมาทำไปสู่รูปประธรรมซึ่งผู้เรียนสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนรู้จากการสังเกตคิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกมวิทยาศาสตร์เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียนมากขึ้น เพราะเกมวิทยาศาสตร์จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนและทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข พันธุ์ ทองชุนนุ (2547) ได้กล่าวถึงการใช้เกมเพื่อประกอบการสอนวิทยาศาสตร์ไว้ว่านักเรียนในระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่กำลังสนุกสนานกับการเล่นชอบการแข่งขันทั้งในส่วนบุคคล และหมู่คณะ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่แสดงออกถึงเล่น กิ่งเรียนจะก่อให้เกิดประโยชน์กับการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสนุกสนานไม่เคร่งเครียด เกมจึงจัดเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กุณขริ เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ (2552) กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้เกมว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้เกมเป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนาน น่าเรียน น่าสนใจและเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรู้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีโอกาสดอกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น โดยมีการกำหนดเนื้อหาของเกม พฤติกรรมการเล่น

จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ และสภาพการจัดการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ที่ยังเป็นปัญหาอยู่มาก และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการศึกษาผลการ ทดสอบรายวิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2563 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนน บ่อ พบว่าผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจโดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.34 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 และทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ พบว่าทักษะที่นักเรียนยังมีปัญหาอยู่มากคือ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท และทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล (โรงเรียนบ้านโนนบ่อ, 2563) ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับปัญหาของผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่พบว่านักเรียนไม่ ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากนักเรียนเห็นว่าเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นเนื้อหาที่ยากต่อการ ทำความเข้าใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกม วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนขั้นสูงต่อไป และมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียน วิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น รวมถึงเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับครูผู้สอนในการปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมการ เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สิ่งมีชีวิต และเนื้อหาอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 4 โดยให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

2.2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยให้มีคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะการคิดของนักวิทยาศาสตร์ที่ นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้

3.2 ครูได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนการสอนโดยใช้เกมวิทยาศาสตร์เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.3 สถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์โดยจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ สามารถนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (One-Group Pretest-posttest Design) ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ ตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ ตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จำนวน 3 ทักษะ คือ การสังเกต การจำแนกประเภท การลงความเห็นจากข้อมูล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 3) แบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research Design) แบบกลุ่มเดียววัดผลหลังเรียน (One-Shot Case Study)

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2.1 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ ที่สร้างขึ้น จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.2 ประเมินผลการเรียน เมื่อทำการจัดการเรียนรู้ครบ 4 แผนการจัดการเรียนรู้แล้วโดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

5. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปมีดังนี้

5.1 หลังเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้ง 3 ทักษะมีสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ทักษะการจำแนกประเภทมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 91.71 รองลงมา คือ ทักษะการสังเกต มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 90.04 และทักษะการลงความเห็น มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 82.00 ทุกทักษะจัดอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติทดสอบ แบบกลุ่มเดียวของคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 จาก จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	คะแนนเต็ม	\bar{X}	ร้อยละ	S.D.	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ (คน)	ร้อยละ
ทักษะการสังเกต	7	6.33	90.04	0.49	11	91.97
ทักษะการจำแนกประเภท	7	6.42	91.71	0.79	12	100
ทักษะการลงความเห็น	6	4.92	82.00	0.90	10	83.33
รวม 3 ทักษะ	20	17.67	88.35	0.72	33	91.76

5.2 หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถ ระดับดีมาก(คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 18.44 คิดเป็นร้อยละ 75 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนหลังจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการของนักเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คะแนนเต็ม (20 คะแนน)	จำนวนนักเรียน (12 คน)	S.D.	\bar{X}	ร้อยละ
16-20	9	1.42	18.44	75
11-15	3	2.08	12.33	25
6-10	-	-	-	-
0-5	-	-	-	-
ผลรวม	12	3.5	30.77	100

6. อภิปรายผลการวิจัย

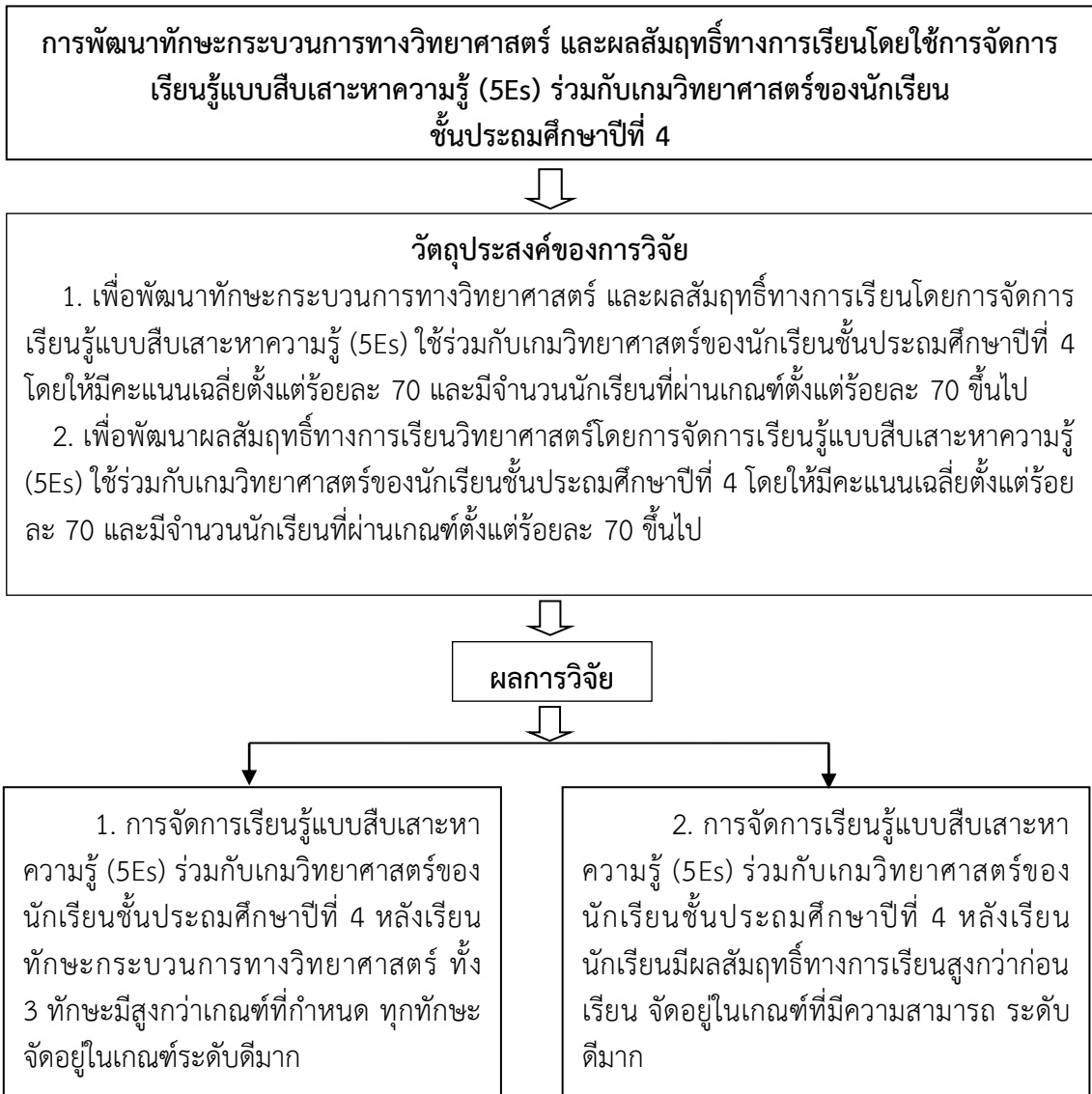
6.1 การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แสดงว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะการจำแนกประเภท มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทักษะการสังเกต และทักษะการลงความเห็น มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด โดยทุกทักษะจัดอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สิทธิพานนท์ และคณะ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบใหม่ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการคิดและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือเพื่อแก้ปัญหาหรือหาคำตอบด้วยตนเองโดยครูมีหน้าที่ส่งเสริมช่วยเหลือใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาคำตอบค้นพบความรู้หรือความจริงด้วยตนเองใช้กระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาคำตอบหรือเหตุผล กฎเกณฑ์ต่างๆด้วยตนเองโดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ครูเป็นผู้จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชวุฒิ บุญรัตน์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับชุดกิจกรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 78.87 /77.36 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา เชื้อสะอาด (2560) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทางเกมวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เกมวิทยาศาสตร์เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01 2) เจตคติของนักเรียนหลังการใช้เกมวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต รายวิชาวิทยาศาสตร์ รหัสวิชา ว33101 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองหอย จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน นักเรียนมีเจตคติในระดับ 4.85 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยเจตคติในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาจากเจตคติที่ นักเรียนมีมากที่สุด คือ นักเรียนมีความสุขกับการเรียนวิทยาศาสตร์ส่วนด้านที่มีเจตคติน้อย และน้อยที่สุด

6.2 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จัดอยู่ในเกณฑ์ที่มีความสามารถระดับดีมาก ดังนั้น การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546) ได้ให้แนวคิดในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ว่าเป็นกระบวนการที่นักเรียนได้สืบค้นเสาะหาสำรวจตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีต่างๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ นั้นอย่างมีความหมายจึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน โดยแบ่งประเภทของเกมไว้ 8 ประเภท คือ การเล่นเป็นนิยายและการเล่นเลียนแบบ (Story Play) ได้แก่ การเล่นที่มีนิยายประกอบเด็กแสดงท่าทางตามนิยาย การเล่นเบ็ดเตล็ด (Low Organization) เป็นการเล่นที่มีกติกาเล็กๆ น้อยๆ ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางการเคลื่อนไหว เกมการเล่นที่ส่งเสริมสมรรถภาพตนเอง (Self-Testing) เป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กมีความแข็งแกร่งของอวัยวะส่วนต่างๆ เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ (Lead-up Games) เป็นเกมที่ทำให้เกิดทักษะในการเล่นกีฬา เกมการเคลื่อนไหวและการประกอบเพลง (Motion Song and Singing Games) ได้แก่ การร้องเพลงที่มีท่าทางประกอบหรือร้องเพลงแล้วเล่นเกมไปด้วย เกมนันทนาการ (Recreation Games) เป็นการเล่นเพื่อความเพลิดเพลินใช้เวลาผ่อนคลายความตึงเครียด เกมที่เล่นเป็นกลุ่ม (Group Games) เป็นเกมที่เล่นกันเป็นกลุ่มง่ายๆ เพื่อส่งเสริมทางด้านสังคมของเด็ก และเกมการศึกษา (Didactic Games or Education Games) เป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้ เกิดการเรียนรู้พื้นฐานทางการศึกษามุ่งให้เด็กใช้สติปัญญา สังเกตคิดหาเหตุผลและแก้ปัญหา บ่งบอกให้ทราบว่าเกมการศึกษาเป็นการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่างๆที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้วจากความหมายที่กล่าวมาแล้วเราอาจจะประมวลความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ว่าคือความรู้ความเข้าใจทักษะและทัศนคติอันเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งอาจวัดได้จากการทดสอบระหว่างหรือหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ด้วยการทดสอบหรือวิธีอื่นๆนอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะบอกคุณภาพของผู้เรียนแล้วยังแสดงให้เห็นคุณค่าของหลักสูตรคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหารอีกด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แก่นจันทร์ (2560) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2 ห้องเรียน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม แล้วจับสลากให้ห้องหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน จำนวน 12 แผน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด มี

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพอธิบายได้ดังนี้ การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทั้ง 3 ทักษะมีสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรมีนโยบายที่จะการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นรูปธรรม

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรแนะนำการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ มาใช้ในองค์กรและขับเคลื่อนนโยบายผ่านผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

8.1.3 ครูผู้สอน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ควรมีการพัฒนาทักษะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่ง มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน

8.1.4 ครูผู้สอน กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต1 ควรมีการพัฒนา การพัฒนาทักษะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ สามารถนำรูปแบบพัฒนาทักษะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์มาใช้ในการทำงานและจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีความสุขมากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ ทักษะการลงความเห็น เป็นลำดับสุดท้าย ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรให้ความสนใจ และนำเอาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.2.2 จากผลการวิจัย การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ แผนการจัดการกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ครูควรชี้แจงวิธีการทำ ความมีวินัยในตนเองรวมทั้งความซื่อสัตย์ โดยให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเอง และมีครูดูแลอย่างใกล้ชิด

8.2.3 จากผลการวิจัย การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ใช้ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโนนบ่อ ควรมีการเผยแพร่การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เกมในจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างกิจกรรมในระดับประถมศึกษา เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ และนำไปใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

8.3.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการใช้เกมทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มที่ 10 (พระยืน) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

8.3.3 ควรมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนบ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กับวิธีจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กฤษณี เพ็ชรทวีพรเดช. (2550). **การพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้การสอน PPSDE model และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ**. การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ในโรงเรียนครั้งที่ 19 (วทร.19). 26-28 มกราคม 2552. ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ชาติรี ฝ่ายคำตา และภรติพย์ สุภัทรชัยวงศ์. (2557). **การเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน**. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 29(3). 86-99.
- ณัฐวดี บุญรัตน์ (2562). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม**. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- พันธ์ ทองชุมนุม. (2547). **การสอนวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ภวิกา เลหาไพฑูรย์ และกมล โพธิเย็น. (2561). **การสอนโดยใช้เกมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนและเลข 3 หลักของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา**. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. 14(2). 155-170.
- โรงเรียนบ้านโนนบ่อ. (2563). **รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563**. ขอนแก่น : โรงเรียนบ้านโนนบ่อ.
- วิจารณ์ พานิช (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศรายุทธ อิศระสุข. (2560). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องอาหารและสารอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ**. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2560. จาก http://www.edu.ru.ac.th/images/edu_pdf/sarayut_26012559.pdf

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดการเรียนรู้กลุ่ม วิทยาศาสตร์
หลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการ
เรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำค้ำสุสภา.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2561). **การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์.

สุพัตรา เชื้อสะอาด. (2560). **การพัฒนาเกมวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการฝึกทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองหอย จังหวัดชัยภูมิ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

อรทัย แก่นจันทร์. (2560). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผัง
ความคิด เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 3
“เทศบาลอนุสรณ์” จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

AN APPLICATION OF THE FOUR BASES OF SOCIAL SOLIDARITY FOR THE
ACTIVITY ADMINISTRATION OF SANGHA IN MAUNG NONGKHAI DISTRICT,
NONGKHAI PROVINCE

พิมพ์ลภัส นัสบุสย์¹

Phimlaphas Natsabut¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Email : 6402205016@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาหลักสังคหัตถ์ 4 ประการ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทและ 3) เพื่อประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระภิกษุระดับพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 37 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีกรอบการบริหารงาน 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง 2) การศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ 2. หลักสังคหัตถ์ 4 เป็นหลักธรรมที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ การให้ การเสียสละ การพูดจาให้สุภาพ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ เพื่อให้การช่วยเหลือด้านปัจจัยต่างๆ การช่วยด้วยถ้อยคำ กำลังคน การร่วมเผชิญแก้ปัญหา มุ่งสงเคราะห์ และประสานคนให้เกิดความสามัคคีเพื่อให้การบริหารจัดการงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 3. การประยุกต์หลักสังคหัตถ์ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 1) ทาน การให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นโทษต่อสังคม การเสียสละตนในด้านกำลัง ความสุขส่วนตัว และปัญญาที่พร้อมจะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น ทั้งที่เป็นอามิสทานและธรรมทาน 2) ปิยวาจา การพูดจาประสานงานด้วยถ้อยคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ พูดให้เกิดความสามัคคีและมีประโยชน์ 3) อัตถจริยา การประพฤติปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ การชวนช่วยเหลือการเอาใจใส่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่น และ 4) สมานัตตตา การทำตนเสมอต้นเสมอปลายถูกต้องตามกาลเทศะ เพื่อเป็นผู้มีความสม่ำเสมอทำงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายลดปัญหาด้านการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องให้น้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

3) อุตถจริยาและ 4) สมนัตตา เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการบริหารงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ลดระยะเวลาในการดำเนินงาน วางคนให้เหมาะสมกับงาน และการทำงานเกิดความคุ้มค่า ทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ : การประยุกต์; หลักสังคหวัตถุ; การบริหารกิจการคณะสงฆ์

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to study the situation of the activity administration of Sangha in Maung District, Nongkhai Province 2) to study the principle of the Four Bases of Social Solidarity in Theravada Buddhism and 3) to apply the principle of the Four Bases of Social Solidarity for the activity administration of Sangha in Maung District, Nongkhai Province by using the qualitative research. The main informants were monks at the Sangha Administrative level in the Sangha Administration of Mueang Nong Khai District. Nong Khai Province, totaling 37 photos. The research tool was an interview form. Data were analyzed by descriptive analysis.

The results of the research are found that: 1) The situation of the activity administration of Sangha in Maung District, Nongkhai Province consists of the 6 aspects of administration, that is, 1) government 2) education 3) assistant education 4) dissemination 5) public assistance and 6) general public assistance. 2) The Four Bases of Social Solidarity is the Dhamma for trust on the others' spirits, charitability, assistance as the assist principle for each other, that is, giving, donation, polite word, beneficial behavior for others and regular behavior in order to assist with various offerings, sweet words, manpower, participating in solving the problems, attention to assist and encourage people to create the harmony for various managements efficiently. 3) The application of the principle of the Four Bases of Social Solidarity for the activity administration of Sangha in Maung District, Nongkhai Province is found that 1) Dana: to give the beneficial materials and not to be peril to society. To sacrifice the self in the aspect of energy, self-happiness and wisdom that is to learn and know the others both material and non-material donation 2) Piyavaca: Pleasant speech means to speak with coordinated speech with polite, sweet and heartfelt words and to speak in order to create the unity and the benefits 3) Atthaciriya: useful conduct in various aspects for the benefits of others and to focus on assisting the others and Samanatta: to behave oneself equal in the right way in accordance with time and space to make more equality and to work in the middle way and decrease the work problems in specially in Item 3 Atthacariya and Item 4 Samanatta in order to create the efficiency in work administration of Sangha

in the six aspects that is, to decrease the time in working and put the man in the right job and to make the work worthwhile and to bring the work to reach the objectives.

Keywords : Application; Sangkhawathu; Sangha affairs administration

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วัดเป็นหน่วยงานบริหารกิจการคณะสงฆ์ทุกด้านเพื่อการอยู่ร่วมกันของพระสงฆ์ภายในวัด อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข รวมถึงกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย หลักเกณฑ์ และวิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัดนั้น ทรงตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุด หนึ่ง วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ตามความในมาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ด้วย เพราะฉะนั้น วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิ และหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่น บุคคลธรรมดาเว้นแต่สิทธิและหน้าที่บางอย่างที่ทำเองมิได้ จำเป็นต้องมีผู้แทน เพื่อใช้สิทธิและหน้าที่ ดังเช่นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 31 วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัด ในกิจการทั่วไป ดังนั้น เจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตาม มาตรา 36 และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งเป็นฐานะเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา ดังความแห่งมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และไวยาวัจกรเป็น เจ้าพนักงานตาม ความในประมวลกฎหมายอาญา เพราะเหตุนี้ ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญยิ่ง (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2552) การปกครองและคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้ระบบการปกครองแบบพอปกครองลูกประกอบด้วยสันติวิธีธรรมหรือสามัคคีธรรม ให้สิทธิเสรีภาพเสมอกันไม่เลือกชนชั้นวรรณะ โดยอาศัยการนับอายุพรรษาในการนับระดับชั้นอาวุโส มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นประมุขสงฆ์ ทรงเป็นประธานในการตัดสินวินิจฉัยวางกรอบแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ให้อยู่ใน รูปแบบที่พระพุทธองค์ ทรงกำหนดไว้ด้วยหลักพระธรรมวินัย ถึงแม้ว่ากาลจะล่วงเลยไปหลังจากพระพุทธองค์ปรินิพพานไปแล้ว คณะสงฆ์ในยุคต่างๆ ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นข้อบัญญัติเกณฑ์กำหนดตัดสิน ให้ดำเนินไปด้วยหลักประชาธิปไตยโดยยึดหลักเสียงข้างมากเป็นมติเอกฉันท์ กล่าวโดยรวมในสมัยพุทธกาลนั้นได้ กำหนดรูปแบบและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ คือ การบวช พระธรรมวินัย การศึกษาและการเผยแผ่ (กรมการศาสนา, 2541)

ปัจจุบัน การปกครองคณะสงฆ์ จึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครองดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับภาระงานมอบอำนาจและการกระจายงานให้ผู้ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ เพราะการปกครองสงฆ์ในปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบคณะสงฆ์ การปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ

มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่างๆ ตลอดจนการแต่งตั้ง ถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้สะท้อนถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการในด้านการจัดการก้าวหน้าไปมาก คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจกรรมคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจกรรมคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจกรรมบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2539)

การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบันนี้ ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์ที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการปกครองคณะสงฆ์เชื่อว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ฉะนั้นการเป็นนักบริหารที่ดีต้องเป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์ต่างๆ อย่าเป็นผู้ตกข่าว บริหารต้องรวดเร็วและแม่นยำ การจะแก้ปัญหาใดๆ นั้น ต้องแก้ในขณะนั้น อุปมาเปรียบเหมือนตีเหล็กต้องตีตอนร้อน การปกครองเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องดูทันที นั้นหมายถึงการที่จะแก้ไขทันเหตุการณ์ได้ดีต้องทำขณะนั้น อย่าชะลอจนเรื่องเงียบหายไปโดยไม่สนใจ นิ่งเฉย จะทำให้เสียระบบการทำงาน เสียระบบการปกครอง การบริหารงานต้องมีการจัดระบบให้ดีลำดับเหตุการณ์ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ อย่างนี้ดูตายต้องชวนช่วยหางานอยู่เสมอ การข่าวข้อมูลสื่อสารต้องรวดเร็วทันใจทันเหตุการณ์ เมื่อได้รับข่าวสารข้อมูลแล้วต้องรายงานผู้บังคับบัญชาของตนเองโดยเป็นลายลักษณ์อักษร รายงานความคืบหน้าสถานการณ์และการทำเชิงรุก รู้ทัน รู้คน รู้งาน รู้กาล เป็นแมวมองเลือกหาคนที่ฝีมือมาร่วมทีม เพื่อสนองงานและให้พิจารณาความดีความชอบให้กำลังใจด้วยผลงานที่เขาได้ทำนั้นคือ การส่งเสริมคนดีมีฝีมือได้ทำงาน การทำอย่างนั้นอย่าให้กระทบกระทั่งระบบการปกครองในระดับเบื้องต้นหรือระดับสูงขึ้นไป

ในอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย มีวัดมากที่สุดเมื่อเทียบกับทุกจังหวัดในประเทศไทย เฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายนั้นมีวัดมากขึ้น 172 วัด ซึ่งในงานด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีการบริหารจัดการตามลำดับหน้าที่ปรากฏในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 และบทบัญญัติในกฎหมายมหาเถรสมาคม มีวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง มีเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย ทำหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ ประกอบด้วยพระสังฆาธิการระดับ เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระเลขานุการ เพื่อช่วยในการบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นบรรลุลจุดหมายหรือเป้าประสงค์ ใน 6 ด้านคือ 1. ด้านการปกครอง 2. ด้านการศาสนศึกษา 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5. ด้านการสาธารณูปการ และ 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จากสภาพปัญหาการทำงานไม่ต่อเนื่อง ขาดการประสานงานจากบุคคล และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นผลให้การ

บริหารกิจการคณะสงฆ์ขาดประสิทธิภาพเพราะขาดเครื่องมือหรือกลไกที่จะสนองงานให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องมีการ บูรณาการให้เท่าทันกับสภาพการณ์ปัจจุบันนั้น จึงทำให้เกิดความใคร่รู้ว่าการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยหลักสังคหวัตถุของ คณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นอย่างไร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำเอา ผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ที่อยู่แล้ว ก็จะได้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ส่วนที่กำลังพัฒนานั้น ก็จะได้ประมวลข้อเสนอแนะให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนยิ่งขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคลหรือองค์กรเองก็ตาม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.3 เพื่อประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
- 3.2 ทำให้เข้าใจหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 3.3 ได้ผลการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย การวิจัยการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักสังคหวัตถุของคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง สันทนา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2. ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาทฤษฎีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จากตำรา เอกสารวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ พระภิกษุระดับพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 37 รูป การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษาหลักสังคหวัตถุ ศึกษาแนวคิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ แล้วนำข้อมูลทั้งสองด้านมาวิเคราะห์สังเคราะห์จนได้

องค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย แล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างแบบสอบถามการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2) นำแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านในการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษา และวิจัย 4) นำแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 ท่าน 5) ปรับปรุงแบบคำถามในการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 6) พิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้ 1) นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย แล้วพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญเพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระภิกษุระดับพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 37 รูป 2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญพบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่ดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญได้เตรียมตัว และเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึกการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนในการทำวิจัย 1) ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลชั้นปฐมภูมิ มีตำราหลักและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักและข้อมูลชั้นทุติยภูมิ มีตำรา เอกสารวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2) ขั้นตอนที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูลในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำเป็นแบบสัมภาษณ์โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 37 คน 3) ขั้นตอนที่ 3 การนำข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงการสรุปผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต แล้วนำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้การแปลความด้วยวิธีการตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลที่ได้นำสรุปอภิปรายผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่ออธิบายการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีกรอบการบริหารงาน 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง 2) การศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีการบริหารจัดการกิจการงานด้านต่างๆ เป็นอย่างดี แต่ในการทำงานนั้นยังคงขาดประสิทธิภาพในงานดำเนินงานซึ่งมี 4 ประเด็นปัญหาที่เห็นได้ชัด ดังนี้ 1) ปัญหาการทำงานไม่ต่อเนื่อง ขาดการติดตามผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม 2) ขาดการประสานงานจากบุคคล และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อมีแนวทางการบริหารในทิศทางเดียวกัน และ 4) ขาดการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากปัญหาที่พบเหล่านี้จึงได้มีการนำเอาหลักสังคหวัตถุมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐิตินันท์ สุวรรณศิริ (2550) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงานทางธุรกิจ และความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุดโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) วิธีการ (Method) ในการผลิต การบริหารวัด เป็นการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งใน และนอกวัด มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่วัด ซึ่งหมายถึง การจัดวางโครงสร้างในการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของวัด ให้มีลำดับขั้นตอนที่มีระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม เพื่อสะดวกในการติดต่อประสานงาน เพราะวัดเป็นสถานที่สาธารณะและเป็นแหล่งรวมใจของชาวพุทธ

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ การให้ การเสียสละ การพูดจาให้สุภาพ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ เพื่อให้การช่วยเหลือด้านปัจจัยต่างๆ การช่วยด้วยถ้อยคำ กำลังคน การร่วมเผชิญแก้ปัญหา มุ่งสงเคราะห์ และประสานคนให้เกิดความสามัคคี เพื่อให้การบริหารจัดการงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน, 2538) ที่ได้กล่าวถึงหลักสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่าเมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่ นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมดบ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไป เหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็นคุณสมบัติที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่ นับถือ ช่วยเหลือกันอย่างวิเศษแท้

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า 1) ทาน การให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นโทษต่อสังคม การเสียสละตนในด้านกำลัง สุขุขส่วนตัว และปัญญาที่พร้อมจะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น ทั้งที่เป็นอามิสทานและธรรมทาน 2) ปิยวาจา การพูดจาประสานงานด้วยถ้อยคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ พูดให้เกิดความสามัคคีและมีประโยชน์ 3) อตถจริยา การประพฤติปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ การชวนช่วยช่วยเหลือการเอาใจใส่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่น และ 4) สมานัตตตา การทำตนเสมอต้นเสมอปลายถูกต้องตามกาลเทศะ เพื่อเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ทำงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายลดปัญหาด้านการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องให้น้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 3) อตถจริยา และ 4) สมานัตตตา เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการบริหารงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ลดระยะเวลา

ในการดำเนินงาน วางคนให้เหมาะสมกับงาน และการทำงานเกิดความคุ้มค่า ทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุบุญโญ), 2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ ภาค 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์เกิดขึ้นภายหลังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาเกิดพระปัญจวัคคีย์และทรงบัญญัติพระวินัยขึ้น ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เกิด “มหาเถรสมาคม” ขึ้นและได้พัฒนามาโดยลำดับ มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานกรรมการและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเลขาธิการ เพื่อบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ผ่านช่องทางของหน่วยงานปกครองตามลำดับขั้น นอกจากนี้แล้วกำหนดให้มีการทำงาน 6 ด้าน กล่าวคือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หลักธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบโครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า โดยหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ พรหมวิหาร อธิปไตย สังคหวัตถุ สारณียธรรม สัปปุริสธรรม และอปรีหานิยธรรม ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ภาคกิจทั้ง 6 ด้านบรรลุเป้าหมาย สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ภาค 3 ที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่าภาพรวมในทุกประเด็นคำถามอยู่ในระดับที่ดีมาก (มากกว่า 4.0 ทุกข้อ) อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังคงพบว่าสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ภาค 3 นั้นยังมีประเด็นปัญหา อุปสรรค ที่ทำให้ต้องวิเคราะห์ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) และบูรณาการหลักการต่างๆ จนเกิดรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธที่เรียกว่า “6D+3M” โดย “6D” หมายถึง ภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ ซึ่งเน้นหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธและหลักพุทธธรรมที่แตกต่างกันไปตามภาระหน้าที่ในภารกิจด้านนั้นๆ และ “3M” หมายถึง การจัดบุคคลากร (Man) การจัดงบประมาณ (Money) และการปฏิบัติการ (Management)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 แต่ละวัดในอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ควรสร้างศูนย์เรียนรู้ภายในวัดเพื่อที่จะสร้างการเข้าถึงข้อมูลของวัดแต่ละวัดโดยง่าย และเป็นการศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของวัด ความสำคัญของวัด บทบาทหน้าที่ของวัดเพื่อจะเป็นการบริการข้อมูลข่าวสารของวัดภายในพื้นที่

7.1.2 ควรจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ และออนไลน์ของแต่ละวัดภายในอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และในจังหวัดหนองคาย ให้เกิดการเข้าถึงได้ง่าย ต่อการศึกษาเรียนรู้ประสานงาน สอบถามข้อมูล และสาระสำคัญ เอกลักษณ์ด้านต่างๆ ของวัด เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับประชาชน

7.1.3 การบริการกิจ คณะสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ควรที่จะจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ กลุ่มผู้บริหารวัดตามกระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน เพื่อที่จะได้เป็นแนวปฏิบัติดีให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของวัดนั้นมีความรู้ ความเข้าใจ แนวปฏิบัติดีที่จะเป็นการพัฒนาวัดให้เกิดความเท่าเทียมในแต่ละด้านของการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สังคหวัตถุ 4 วิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่นที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ หรือที่รักใคร่นับถืออยู่แล้วให้สนิทแนบยิ่งขึ้น พุดง่าย ๆ สังคหวัตถุ ก็คือ เทคนิควิธีทำให้คนรัก หรือมนต์ผูกใจคน นั่นเอง มีทั้งหมด 4 ประการ ดังนี้

1) ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกัน ด้วยสิ่งของ การให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เช่น การบริจาคทานแก่นสมณชีพราหมณ์ ผู้ทรงศีล เพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การเฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่ตนมีอยู่ มิใช่ให้มากมายจนไม่เหลือ หรือให้จนผู้รับร่ำรวย จุดประสงค์เน้นที่การแสดงอัธยาศัยไมตรีมากกว่าความมากหรือน้อยของวัตถุที่ให้ เพราะฉะนั้น คนยากจนหรือคนที่มีวัตถุสิ่งของเล็กน้อยก็สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอัตภาพของตน เช่น การแบ่งปันอาหารให้เพื่อน แบ่งปันเครื่องเขียนให้เพื่อน เป็นต้น คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สิ่งของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

2) ปิยวาจา คือ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ (1) คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระทั่ง คำแดกดัน คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปิยวาจา" (2) คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสมัคสมานไมตรี เป็นต้น

3) อุตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่างนั่งดูตาย บั้นบัวบั้นควายให้ลูกท่านเล่น" หรือ "อยู่ก็ให้เขาไว้ใจไปก็ให้เขาคิดถึง" คนที่ไม่นั่งดูตายมีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจใส่ชวนช่วยช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหมู่คณะให้ดังงาม" อยู่ที่ไหนก็สร้างความเจริญที่นั่น วิธีทำตนให้เป็นประโยชน์และทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ ความสามารถ เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา

4) สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย 2 ประการ คือ (1) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย (2) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

7.2.2 ประโยชน์ของสังคหวัตถุ 4 ที่อำนวยความสะดวกที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้
 1) ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข 2) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกัน
 3) เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้มีความเคารพนับถือกันตามสมควรแก่ฐานะ
 4) เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี 5) ช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติเสื่อมเสียในสังคม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่องเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้นำคณะสงฆ์ตามหลักสังคหวัตถุของคณะสงฆ์จังหวัดหนองคาย

7.3.2 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบทั้งเรื่องคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำ ทักษะ การบริหารจัดการและปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสแต่ละวัดตามหลักสังคหวัตถุ 4 หรือหลักธรรมอื่นๆ

7.3.3 ควรมีการวิเคราะห์พัฒนาการบริหารจัดการวัด ด้วยหลักสังคหวัตถุของเจ้าอาวาสในจังหวัดหนองคาย

7.3.4 ควรมีการวิจัยคุณสมบัติของการเป็นเจ้าอาวาสที่มีความชัดเจน และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในจังหวัดหนองคาย

7.3.5 ควรมีการศึกษาเพื่อรวบรวมความรู้ ความเข้าใจของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองคาย เพื่อที่จะใช้สร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นแบบแผนในการปฏิบัติให้เป็นรูปแบบเดียวกันที่สามารถวัดและประเมินผลเป็นวิทยาศาสตร์ได้

8. บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). **คู่มือครูจริยศึกษา**. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฐิตินันท์ สุวรรณศิริ. (2550). **การจัดการความรู้ของผู้ตรวจประเมินระบบคุณภาพ สำนักงานรับรองระบบคุณภาพ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สร.-ว.ส.ท..** สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2565. จาก <http://learners.in.th/file/lemonpoo>
- พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปัญญา). (2561). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ ภาค 3. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2552). **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพฯ : สหนิกรธรรมจำกัด.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน). (2538). **สังคหวัตถุ 4**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กลวิธีในการขับร้องหมอลำ* STRATEGIES FOR SINGING MO LAM

ชัยนาท มาเพ็ชร¹

Chainat Mapecht¹

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์¹

Roi-Et College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute¹

Email : chainat1971@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องกลวิธีในการขับร้องหมอลำมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา ประเภท และคุณค่า รวมถึงกลวิธีในการขับร้องหมอลำ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูล ภาคสนาม ด้วยการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้รู้จำนวน 7 คน ผู้ปฏิบัติจำนวน 5 คน จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) หมอลำนับเป็นเป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ศิลปะการขับร้องชั้นสูง ด้วยเหตุที่หมอลำมีจุดเด่นในหลายด้าน เช่น ความไพเราะของท่วงทำนองลำ ปฏิภาณและไหวพริบในการโต้ตอบหรือแสดงเป็นเรื่องราว เนื้อหากลอนลำมักจะแทรกคำกลอน ที่เป็นสุภาษิต คำคม ตลอดจนการให้ความรู้ทั้งด้านคติโลกและคติธรรม จึงทำให้หมอลำเป็นการขับร้องชั้นสูง มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ได้รับความนิยมนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หมอลำมีบทบาทในการมอบคุณค่าให้แก่สังคม หมอลำในลักษณะของบทเพลง เน้นการโต้ตอบทางคติโลกและทางคติธรรม บทบาทของหมอลำต่อชุมชนในด้านการให้ความบันเทิง บทบาทด้านเผยแพร่ศาสนาและรักษาบรรทัดฐานของสังคม บทบาทสะท้อนให้เห็นประเพณีวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่นเป็นสื่อพื้นบ้านรวมถึงการสร้างเอกภาพทางการเมืองและความคิด 2) กลวิธีในการขับร้องหมอลำของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน และหมอลำ ป.ฉลาดน้อย เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านน้ำเสียง คำร้อง การเอื้อน จังหวะ การหายใจ และอารมณ์ ที่มีความสามารถสูง มีกระแสเสียงในการลำที่ ไพเราะ ก้องกังวาน คุณภาพของเสียงชัดเจน มีการแทรกเอื้อนในระหว่างบทขึ้นอยู่กับบทกลอนลำแบ่งจังหวะตามลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ กลอนลำ ใช้เทคนิคในการเสริมคำ ซ้ำคำ ทำให้บางวรรคมีจังหวะมากกว่าที่กำหนด การหายใจ ขณะร้องเสียงต่ำจะไม่หายใจแรง หลีกเลียงการหายใจทางปากมีเทคนิควิธีการลักการหายใจในระหว่างการเอื้อนเสียงเล่นลูกคอ และ มีความสามารถสื่อความหมายของกลอนลำจดจำกลอนลำได้แม่นยำ จึงทำให้การแสดงอารมณ์และท่าทางมีความสมจริงตามท่วงทำนอง เนื้อหา

คำสำคัญ : กลวิธี; การขับร้อง; หมอลำ

ABSTRACT

The research of Strategies for singing Mo Lam, aims to study the background, types, values and strategies for singing Mo Lam was study by method based on documents and field data and collected by survey, observation, and interview with 7 experts and 5 practitioners. The tools used for data collection were survey form, observation form and structured and unstructured interview form. Then we present the research results by descriptive and analytical methods.

The results of the research revealed that 1) Mor Lam is a profession that requires high art of singing because Mor Lam has many strengths, for example, beautiful melody of the dance or improvisation and wit in interactions or storytelling content often insert poems which are proverbs and quotes, as well as providing knowledge on both worldly and dharma cases, therefore, making Mo Lam a high-class singing. It is historically important and has been popular from the past to the present, Mor Lam plays a role in providing value to society. Mor Lam in the form of a song emphasizing the interaction between secular and dharma cases, also providing entertainment to the community; Role in propagating religion and maintaining social norms. Mor Lam reflects the traditions and culture of the local community as a local media, including the creation of political and ideological unity. 2) Mor Lam's singing strategies of "Mor Lam Chaweewan Damnoen and Mor Lam Por Chaladnoi" are highly skilled in voice, vocals, movements, rhythm, breathing and emotion. There is a stream of sound in the beam that is beautiful and reverberating, and quality of the sound is clear. There is an interpolation between the verses depending on the rhythm according to the structure of the composition. The poem uses a technique to reinforce word and repeat words, causing some paragraphs to have more rhythm than prescribed. Avoid breathing through the mouth, have a technique for stealing breathing during playing the tremolo, and have the ability to accurately convey the meaning of the poem thus making the expressions of emotions and gestures realistic according to the melody and content.

Keywords : Strategies; Singing; Mo Lam

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภูมิปัญญา คือ แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคลและสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรความรู้ที่ได้ทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ขาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิตพระภิกษุที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชุมชน ศิลปินพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้านที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ธวัช ภูณโณทก, 2532) เช่น มรรคทายกผู้รู้จักพิธีทางศาสนา พราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในพิธีบายศรี เฒ่าจ้ำผู้เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างชาวบ้านกับเทวดาอารักษ์หรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ หมอยาหมอนวดแผนโบราณ ช่างปั้น ช่างแกะ ช่างทอผ้า ช่างไม้ พ่อค้าแม่ค้า ผู้ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจ พ่อเพลงแม่เพลง และหมอลำ เป็นต้น

หมอลำเป็นมหรสพที่มีความสำคัญในภาคอีสาน หมอลำเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวอีสาน ไม่ว่าจะเป็นประเพณีต่างๆ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตหรือให้ความบันเทิง หมอลำจึงกลายเป็นวัฒนธรรมที่แสดงอัตลักษณ์ของชาวอีสานที่ชัดเจนที่สุด หมอลำมีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน และมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามสภาพบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จนกลายเป็นหมอลำที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน หมอลำจึงเป็นเสมือนดนตรีที่ยังมีชีวิตและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ “หมอลำ” หมายถึงผู้ที่มีบทบาทในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ เป็นทำนองผ่าน “การลำ” คือการเปล่งเสียงในทำนองต่าง ๆ ตามลักษณะของ “กลอนลำ” คือ บทร้องที่ประพันธ์ขึ้นโดยไม่มีจังหวะตายตัว มีที่มาจากวรรณกรรมพื้นบ้าน นิทาน ชาดก คติสอนใจ คุณธรรม จริยธรรม จาริต ประเพณี ค่านิยม รวมไปถึงความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่น กลอนลำอาจจะเป็นบทร้องที่สืบทอดกันต่อเนื่องมาตั้งแต่โบราณ หรือจะเป็นกลอนลำที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ก็ได้ (บุษกร บิณทสันต์ และคำคม พรประสิทธิ์, 2553) หมอลำกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด เพราะไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการสวดอ้อนวอน ความเชื่อเรื่องผีฟ้า ผีแถน และผีบรรพบุรุษตามความเชื่อดั้งเดิม หรือเกิดจากธรรมเนียมการอ่านหนังสือผูก (วรรณกรรมพื้นบ้านที่มี การจารลงในใบลาน) และการเทศน์ลำหนังสือผูกของ พระสงฆ์ หรือเกิดจากการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว เนื่องในโอกาสต่าง ๆ

หมอลำแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หมอลำที่แสดง เพื่อความบันเทิง เช่น หมอลำพื้น หมอลำกลอน หมอลำเรื่อง หมอลำเพลิน ซึ่งแต่ละอย่างก็จะมีลักษณะแตกต่างกัน และ หมอลำที่แสดงในพิธีกรรมได้แก่ หมอลำผีฟ้า เป็นการลำ ที่มีจุดประสงค์ 2 อย่าง คือ รักษาคนป่วย และพยากรณ์ ดินฟ้าอากาศ.

การขับร้องหมอลำนั้น จะมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น ในจังหวัดอุบลราชธานี หมอลำจะมีทำนองและลักษณะการเอื้อนซ้ำ เอื้อนละเอียด มีการเกริ่นขึ้นต้นด้วยฟ้า ฝน อากาศ เป็นต้น ถือเป็นลักษณะเฉพาะตัวของหมอลำอุบลราชธานี ซึ่งการร้องหมอลำของชาวอุบลราชธานีนั้น ได้รับยกย่องว่าเป็นสุดยอดของ การร้องหมอลำ มีการเอื้อนที่ละเอียด ชัดเจน สามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างลึกซึ้ง ในปัจจุบันมีหมอลำที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง (หมอลำ)

จากคุณค่าของหมอลำที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สะท้อนให้เห็นการยึดโยงของกลวิธีการขับร้องของคนอีสานกับวิถีชีวิตของผู้คนแม้กระทั่งในปัจจุบันที่กระแสสังคมวัฒนธรรมสมัยนิยมจะเข้ามา

บทบาทแต่หมอลำ ก็ยังคงเป็นวัฒนธรรมบันเทิงของทุกเพศทุกวัย จึงเป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาให้คงอยู่และยังเป็นกุศโลบายในการนำคตินิยมมาเป็นเครื่องบันเทิงกลุ่มเมลาจิตใจผู้คนให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหมอลำที่เป็นมรดกของชนอีสาน มาผ่านมุมมองทางวิชาการ เพื่อให้เห็นกลวิธีในการขับร้องที่มีอัตลักษณ์ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นประเด็นสำคัญทางวิชาการที่มีความสำคัญกับสังคมวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นศึกษากลวิธีในการขับร้องหมอลำ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีหลักทางด้านมานุษยวิทยาและดุริยางคศาสตร์มาร่วมอธิบาย ผลการศึกษาจะทำให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านการขับร้องหมอลำที่เป็นคีตศิลป์ของชาวอีสาน ทั้งนี้ยังเป็นการยกระดับงานวิจัยทางด้านดุริยางคศิลป์ ให้เกิดมิติที่สัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการและยังเป็นการอนุรักษ์สืบสานและพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นของภาคอีสานให้มีมาตรฐานในระดับสากล ทั้งยังสามารถสร้างหลักการ กลวิธี บนพื้นฐานของภูมิปัญญาดั้งเดิมได้อย่างมีแบบแผนและมีมาตรฐานทางวิชาการต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา ประเภทและคุณค่าของหมอลำ
- 2.2 เพื่อศึกษากลวิธีในการขับร้องหมอลำ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา ประเภทและคุณค่าของหมอลำ
- 3.2 ทำให้ทราบถึงกลวิธีในการขับร้องหมอลำ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยกำหนดกรอบและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) ได้แก่ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู (3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกร อัดไพบูลย์ (4) ดร.สุภาพ ทิณรัตน์ (5) นางบุญช่วง ดาเหลา 2) ผู้ปฏิบัติ จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ (1) ดร.ฉวีวรรณ พันธุ (ดำเนิน) (2) นายฉลาด ส่งเสริม (ป.ฉลาดน้อย) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) คือผู้ที่ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหมอลำ ผู้วิจัยได้เจาะจงในประชาชนกลุ่มผู้ชมหมอลำโดยใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร งานวิจัย บทความ เอกสารวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูล

ออนไลน์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สอบถามผู้รู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการหรือบุคคลที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกรับ ทั้งในและต่างประเทศ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลทางภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกต แบบเจาะจง เพื่อทราบถึงข้อมูลของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง นักดนตรี วงดนตรี เครื่องดนตรี ตามกลุ่มวัฒนธรรมการเล่นของแต่ละประเทศ โดยการใช้อุปกรณ์สื่อทัศนูปกรณ์ในการบันทึก เช่น เครื่องบันทึกภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียงระบบดิจิทัล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ความเป็นมา ประเภท และคุณค่าของหมอลำ

หมอลำเป็นศิลปะที่สร้างสรรค์ทั้งในด้านความบันเทิง ด้านความรู้ในการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีฮีตคองต่างๆ เป็นแหล่งที่สร้างไหวพริบปฏิภาณให้แก่ชาวบ้าน สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เนื้อหาสาระของคำ กลอนลำ และรูปแบบของกลอนลำ เกร็ดความรู้ ความคลี่คลายของทำนอง เนื้อหาของกลอนลำแต่ละยุค แต่ละสมัยมีการพัฒนา หมอลำเป็นการขับร้องชั้นสูง มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หมอลำแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นลักษณะละคร และไม่เป็นละคร เกิดเป็นหมอลำประเภทต่างๆ และลักษณะเฉพาะ คือ หมอลำประเภทที่เป็นลักษณะละครได้แก่ ลำพื้น ลำสินไซ ลำไทยเลย ลำเพลิน ลำเรื่องต่อกลอน หมอลำที่ไม่เป็นลักษณะละคร ได้แก่ หมอลำกลอน หมอลำกลอนซึ่ง ทำนองของกลอนลำ แบ่งได้ 4 ประเภท คือ ลำทางสั้น ลำทางยาว ลำเต้ย ลำเพลิน ลักษณะคำประพันธ์ของกลอนลำเป็นกลอนและร้อยอีสาน

คุณค่าทางสังคมของหมอลำและมีบทบาทในสังคมอีสาน บทบาทในพิธีกรรม หมอลำ บทบาทในมหรสพ บทบาทในลักษณะบทเพลง กล่าวคือ หมอลำพิธีกรรมจะประกอบไปด้วย มิได้มีบทบาทเพื่อความบันเทิง แต่จะเกี่ยวกับการรักษา การเจ็บป่วย หมอลำในบทบาทมหรสพ มีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา มีบทบาทต่อชุมชน ศิลปินมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หมอลำหลายคนพยายามแข่งขันกัน โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประกอบการแสดง หมอลำในลักษณะของบทเพลง เน้นการโต้ตอบทางคติโลกและทางคติธรรม การเกี่ยวพาราตี บทบาทของหมอลำ ต่อชุมชนในด้านการให้ความบันเทิง บทบาทด้านเผยแพร่ศาสนาและรักษาบรรทัดฐานของสังคม บทบาทสะท้อนให้เห็นประเพณีวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่น บทบาทเป็นสื่อพื้นบ้าน บทบาทในการสร้างเอกภาพทาง การเมืองและความคิด

5.2 กลวิธีในการขับร้องหมอลำ

ศิลปะในการลำเป็นลักษณะที่แสดงออกถึงความงามของเสียง คำร้อง การเอื้อน การเล่น จังหวะ การหายใจ ตลอดจนการถ่ายทอดอารมณ์ ซึ่งการถ่ายทอดอารมณ์ของกวีผ่านศิลปะนี้ จำเป็นต้องอาศัยคีตลักษณ์ของศิลปินที่เปี่ยมด้วยประสบการณ์ทางศิลปะ จึงจะสามารถสร้างความประทับใจและความซาบซึ้งให้เกิดในจิตใจของผู้ชมผู้ฟังได้ ในส่วนของหมอลำเองก็ต้องผ่านการฝึกฝน การฟ้อนการรำ ทั้งจากหมอลำชั้นครูและการฝึกฝนด้วยตนเองจนเกิดทักษะ ซึ่งการขับร้องหมอลำ ไม่ได้อาศัยเฉพาะพรสวรรค์อย่างเดียว หากแต่ต้องจัดเจนในกระบวนการลำ เพื่อให้เกิดเป็นหลักการ และทฤษฎีในการฝึกหัด โดยเลือกศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงหมอลำทั้งฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง ซึ่งได้แก่ หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน และ หมอลำป. ฉลาดน้อย เป็นต้นแบบตามรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีในการขับร้องหมอลำของหมอลำฝ่ายหญิง

จากการศึกษากลวิธีในการขับร้องหมอลำของหมอลำฝ่ายหญิง พบว่า หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน เป็นศิลปินที่มีความสามารถด้านน้ำเสียง คำร้อง การเอื้อน จังหวะ การหายใจ และอารมณ์ที่มีความสามารถสูง ดังนี้

1.1 เสียง หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน เป็นหมอลำที่มีกระแสน้ำเสียงในการลำที่ไพเราะ มีพลังเสียงก้องกังวาน หรือที่เรียกว่าเสียงนางเอก มีพลัง มีลูกคอที่ละเอียดและเป็นเอกลักษณ์สามารถขึ้นเสียงสูงในตอนจบกลอนได้หลายแบบ หลายคีย์โดยไม่เพี้ยนเสียงและมีความไพเราะ พลังเสียงไพเราะก้องกังวานและคารมคมคายที่จับใจผู้ฟังทำให้ชื่อเสียงของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน เป็นที่รู้จักชื่นชอบของประชาชนจนได้ขนานนามว่า “ราชินีหมอลำ” นอกจากนี้ยังสามารถลำได้ทั้งคืนโดยเสียงไม่ตก เพราะผ่านการฝึกฝนมาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการขับลำจากครูบาอาจารย์ ผู้รู้ จึงทำให้คุณภาพของเสียงชัดเจน ลำชัดถ้อยชัดคำลำเต็มเสียงแต่ไม่ไซตะโกน ระดับเสียงกำลังเสียงเป็นไปอย่างสม่ำเสมอเสียงและถ้อยคำในการลำชัดเจนฟังง่าย

เนื่องจากครูคนสอนของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน คือหมอลำเป็นบิดาได้ให้ฝึก เปล่งเสียงโดยการเลียนเสียงสัตว์ ซึ่งในขณะที่ฝึกเลียนเสียงสัตว์นั้นหมอลำฉวีวรรณ ฝึกฝนด้วยความสนุกสนานเป็นอย่างยิ่งต่อมาภายหลังจึงรู้ว่าเป็นกุศโลบายของบิดาที่อยากให้หมอลำฉวีวรรณ ได้ฝึกการเปล่งเสียงสูง-ต่ำ หลายๆ รูปแบบ ด้วยเหตุนี้เองทำให้หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน มีความสามารถเปล่งเสียงเลียนแบบเสียงสัตว์ได้เกือบทุกประเภท เช่น นก ไก่ แมว หมา หมู เป็ด ฯลฯ และบางครั้งก็ฝึกเปล่งเสียงใสโอ่งเพราะจะทำให้รู้สึกว่ามีเสียงที่กังวานไพเราะ ทำให้มีกำลังใจในการฝึกฝนต่อไป

1.2 คำร้อง หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน สามารถออกเสียงคำต่าง ๆ ในทำนองเพลงได้ชัดเจน และถูกต้องตามอักขระวิธีและสำเนียงของกลอนลำทุกกลอนนั้น หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน ได้ฝึกฝนด้วยการอ่านออกเสียงตามวงจังหวะและวรรคตอนของกลอนลำโดยอ่านซ้ำบ้าง เร็วบ้างสลับกันไป จะฝึกฝนเสียงด้วยการพูดหรือร้องออกมาเป็นกลุ่มคำตั้งแต่ 1 คำ จนถึง 9 คำ นอกจากนี้สิ่งที่ได้เพิ่มเติมจากการฝกออกเสียงคือทำให้สามารถจดจำกลอนลำได้เป็นอย่างดี

1.3 การเอื้อน หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน ได้อธิบายเกี่ยวกับการเอื้อนเสียงในการลำว่า จะมีการเอื้อนเสียงในตอนเกริ่นลำหรือโอลำ ของทำนองลำทางสั้นและในการเกริ่นลำโอลำในการลำทางยาว และตอนลงท้ายกลอนเรียกว่าตอนปลาย หรือจะแทรกเสียงเอื้อนในระหว่างบทในตอนกลางก็ได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ในบทกลอนนั้น ๆ องค์ประกอบทางดนตรีมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้อารมณ์ในการ

ข้อร้องนั้น หมอลำสามารถเปล่งเสียงเอื้อนได้อย่างชัดเจนไพเราะเข้ากับทำนองลำแต่ละประเภท ดังตัวอย่าง เช่น การเอื้อนเสียงบทกลอนลำทางสั้นของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน และตอนลงท้ายกลอนเรียกว่าตอนปลายหรือจะแทรกเสียงเอื้อนในระหว่างบทในตอนกลางก็ได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ในบทกลอนนั้น ๆ องค์ประกอบทางดนตรีมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้อารมณ์ในการข้อร้องนั้นหมอลำสามารถเปล่งเสียงเอื้อนได้อย่างชัดเจนไพเราะเข้ากับทำนองลำแต่ละประเภท ดังตัวอย่าง เช่น การเอื้อนเสียงบทกลอนลำทางสั้นของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน

ตัวอย่างการเกริ่นของทำนองลำทางสั้นที่เกี่ยวกับพิธีกรรม กลอนไหว้ครูของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน

โอ

---	---	---	---	---	--- โอ้ย	---	---
					ล ช		
---	---	- โอ - โอ	--- ละ	--- หนอ	ออ อ้อ	ออ ออ ออ ออ ออ ออ	-- ออ
		ด	ม	ร	ด ล	ร ด ร ล	ช

กลอนร่าย

---	--- แล้ว	- กุ - กุ	- สัน - โท	- โค - นา	- คมะ โน	--- กัส	- สะ - โป
	ด	ร ร	ม ร	ร ร	ช ม ช	ม	ร ร
- โคตะโม	--- อา	ริ ยะ เมต-	- ตัย - โย	--- ล้วน	แต่หนอ-	พุทธโธ--	--- จง
ม ร ช	ร	ด ร ร	ม ช	ด	ด ด	ร ม	ด
มาปก--	- มา - บัง	- มา - กั้ง	- มา - เหลียม	อือ อือ อือ อือ อือ อือ	-- ไนวัน	อือ อือ อือ	--- นี้
ร ร	ด ล	ร ด	ด ล	ดดดดด	ร ช	ด	ล ช

โอละนอ...นวลเอย

---	--- โอ้	---	-- ละหนอ	- ออ อ้อ ออ	---	ออ อ้อ ออ อ้อ ออ	--- ออ
	ช		ล ช	ช ล ช		ร ม ช	ม
---	--- นวล	นวล---	--- เออ	เออ เออ เอือ อี	เออ อืออือ อืออือ อือ	อืออืออืออือ	--- เออ
	ช	ม	ด	ร ม ร	ด	ร ด	ช

1.4 จังหวะ การแบ่งวรรคตอนจังหวะและลีลากลอนลำทางสั้นของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน แบ่งวรรคตอนจังหวะและลีลาตามแบบลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ กลอนลำทางสั้น โดยทั่วไป แต่หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน ได้ใช้เทคนิคลีลาในการเสริมคำ ซ้ำคำ และเล่นคำเข้าไป ทำให้บางวรรค บางบทมีจังหวะมากกว่ารูปแบบที่กำหนด ทำให้การแบ่งวรรคตอน จังหวะมีความพิเศษ และแตกต่างไปจากรูปแบบทั่วไปไว้อย่างไพเราะ เหมาะสมลงตัว แสดงให้เห็นโดยใช้ห้องเพลงของ โน้ตไทยดังนี้

ตอนต้น เป็นบทเกริ่นเริ่มต้นด้วยการ โอ...

-- โอ	---	-- โอ	---	-- โอ	-- โอ	-- ละนอ	---
-- นอ	---	-- นอ	---	---	---	---	---

การโอของหมอลำแต่ละคนจะไม่เหมือนกันบางคนโอสั้นๆ ไม่มีการเอื้อน ไม่มีการ เล่นลูกคอกก็ยอมได้ แต่การโอของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน จะมีความพิเศษคือจะมีลีลาในการเล่น ลูกคอกที่มีความพิสดารไพเราะน่าฟังเป็นอย่างยิ่ง ยากจะหาใครเลียนแบบได้ เนื่องจากมีพรสวรรค์และความสามารถเช่นนี้หมอลำฉวีวรรณ จึงโอ..ได้ยาวกว่าหมอลำคนอื่นๆ อีกทั้งเพื่อเป็นการแสดงน้ำเสียง และลูกคอก โดยความยาวและจังหวะในการโอ..ไม่ตายตัวจะยืดหรือหดก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

1.5 การหายใจ วิธีใช้ลมหายใจในการร้องหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน ในการร้องเสียงสูง และเสียงต่ำ จะต่างกัน ขณะร้องเสียงต่ำจะไม่หายใจแรงนักไม่เช่นนั้นลำคอจะตีบเสียงจะไม่ออกมา ข้างนอกลำคอ หรือถ้าลมหายใจแผ่วเกินไปอาจทำให้เสียงถูกห่อหุ้มอยู่ข้างในและเบาจนเกินไป ฉะนั้น ต้องปรับการ หายใจให้เหมาะสม หากใช้วิธีแบบถอนหายใจเสียงจะไม่มีพลังเมื่อร้องจะรู้สึกหายใจ ลำบาก เปลืองลม หายใจและเปลืองแรง ลมหายใจที่ใช้ร้องกับการพูดธรรมดาจะใกล้เคียงกัน การฝึก ร้องเสียงระดับ ปานกลางจะควบคุมได้ง่ายกว่าการร้องเสียงในระดับที่สูงและการร้องเสียงสูงก็จะ คล้ายกับการพูดเสียง ดัง คือต้องเพิ่มลมขึ้นอีก และต้องพยายามหายใจเข้าลึก โดยหายใจเข้าทางจมูก อย่างไม่ให้เกิดเสียง และให้เป็นธรรมชาติที่สุด หลีกเลี่ยงการหายใจทางปากเพราะจะทำให้เกิดสิ่ง แทรกในระหว่างการร้อง การผ่อนลมต้องค่อยๆ ผ่อนลมหายใจออกจากปาก ไม่ปล่อยออกมาพรวด เดียวขณะที่ร้องประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะตัวจะช่วยให้ผู้ร้องสามารถผ่อนลมออกจากปอด ได้นาน ในแต่ละช่วงการหายใจ จึงร้องได้วรรคยาว ซึ่งผ่อนลมและการควบคุมลมหายใจหมอลำ ฉวีวรรณ ดำเนิน นำมาใช้ได้ผล เป็นอย่างดีจนทำให้ผู้ฟังไม่รู้ว่าจะหมดลม

นอกจากหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน สามารถบังคับหรือกำหนดลมหายใจได้แล้วยังมีวิธีการ ลักหายใจ ซึ่งหมายถึงการหายใจสั้นๆ แทรกระหว่างการเอื้อนเสียงเล่นลูกคอกที่มีความยาว โดยผู้ฟังไม่ อาจสังเกตได้ เพื่อให้ได้ลมหายใจเพิ่มขึ้นทำให้การร้องไม่สะดุดและไม่ขาดทางเสียงท่วงทำนองจะมี ความไพเราะได้ความรู้สึกและอารมณ์มากยิ่งขึ้น

1.6 อารมณ์ หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการ ประพันธ์กลอนลำ เป็นอย่างดี ก่อนที่หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน จะสามารถสื่อความหมายของกลอนลำ และเรื่องราวได้อย่างไพเราะนั้นเกิดจากการฝึกทักษะการทำให้เกิดความแม่นยำ จึงทำให้การแสดง อารมณ์ และท่าทางมีความสมจริงตามท่วงทำนองและเนื้อหา นอกจากนี้สามารถทำให้ผู้ฟัง ชาบซึ่ง เกิดอารมณ์ คล้อยตามในเรื่องราวกลอนลำสามารถใช้พรรณนาแสดง อารมณ์ต่างๆ

หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน นอกจากจะมีกระแสเสียงที่ไพเราะ มีบทกลอนที่มีความหมายแล้ว ยังสามารถทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม และหลงใหลถึงแม้บางคนจะมีเสียงที่ดีถ้าไม่สามารถแสดงอารมณ์ สอดคล้องกับบทเพลงได้ ก็ไม่อาจสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชมผู้ฟังได้

2. กลวิธีในการขับร้องหมอลำของหมอลำฝ่ายชาย

จากการศึกษากลวิธีในการขับร้องหมอลำของหมอลำฝ่ายชาย พบว่า ป.ฉลาดน้อย เป็นศิลปินที่มีความสามารถด้านน้ำเสียง คำร้อง การเอื้อน จังหวะ การหายใจ และอารมณ์ที่มีความสามารถสูง ดังนี้

2.1 เสียง โดยทั่วไปชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีสำเนียงการพูดที่ห้วนทู่ลึก ฐานเสียงจะออกจากส่วนลึกของลำคอ เช่น การออกเสียงคำว่า “เสื่อ” “เมื่อ” “เสื่อ” ลักษณะ ของการออกเสียงเช่นนี้พบในแถบอีสานใต้ แถบจังหวัดสุรินทร์ด้วย อย่างไรก็ตามหมอลำ ป.ฉลาดน้อย เป็นชาวจังหวัดอุบลราชธานี การออกเสียงจากส่วนลำคอก็ ๑ เป็นคุณสมบัติ เบื้องต้นอยู่แล้วดังนั้น ฐานเสียงที่ออกจากส่วนลึกของลำคอจึงมีส่วนต่อการขับร้องหรือการลำ ของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย เสียงของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย ที่เปล่งออกมา จะเกิดจากลมซึ่งผ่าน เส้นเสียงในตำแหน่งปิดเกือบสนิท และลมที่ต้องดันตัวออกมาให้เส้นเสียงสั่นเกิดเป็นเสียงดั่งขึ้น เรียกว่า เสียงก้อง เสียงที่เป็นเสียงสระจะต้องถูกเปล่งออกมาทางปาก โดยที่จะไม่มีอวัยวะส่วนใด ในปากมาปิดกั้นทางลมไว้ แต่อวัยวะในปากอาจจะอยู่ในท่าและตำแหน่งต่าง ๆ ที่ทำให้โพรงปาก มีลักษณะต่างกันได้หลายแบบ กล่าวถึงหลักการขับร้อง

ระดับเสียงของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย ในเรื่องนางนกระยางขาว ในบรรทัดแรกห้องที่ 2 และห้องที่ 3 แสดงให้เห็นถึงการเอื้อนเสียง ซึ่งโดดเด่นคือแล้วกลับมาคือ โดยไม่เพี้ยนเสียง เรียกว่า การกระโดดในระยะช่วงเสียง (Octave) จากกลอนคำว่า โอ้ย เอ้ย ฟ้าฮ้องร่วม...เอื้อนเสียง... โอ้ย อย่าลืมน้ำความที่พลาดสั่ง หมอลำ ป.ฉลาดน้อย สามารถร้อง คำนำหน้าและตามหลังด้วยระดับเสียงที่อยู่ในระหว่างช่วงเสียงนั้น โดยร้องได้เต็มทีด้วยกำลังมาก - แสดงการบังคับลมหายใจที่ยาว มีหลักและวิธีการเปล่งเสียงใช้กำลังเต็มที่ มีการควบคุมเสียง เสียงเบา ขึ้นเสียงให้กลมกล่อมในวรรคแรก บังคับเสียงออกมาถูกต้อง แต่ในการร้องของ หมอลำ ป.ฉลาดน้อย บังคับเสียงของปากลำคอ ทำให้ความหมายมีการผิดเพี้ยนไป ดังคำร้อง บรรทัดที่ 3 คำว่า แล้ว เป็น แล้ว แต่ทำนองการลำยังคงเดิม ทั้งนี้ เพราะเป็นการปรุงแต่งเสียงให้ คำร้องที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนขึ้น

โน้ตระดับเสียงของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย

โอ้ย ฟ้า เอ้ย ฟ้า ฮ้อง ร่วม โอ้ย อย่า ลืม ความ
ที่ หลาด สั่ง โอ้ เต๋ นาง โอ้ เต๋ ละ นาง แล้วบัดนี้ บัดว่าฟ้า ฮ้องต่ง เสียงตั้งพุ้น ตั้งพี พืหมอลำ
ฉลาดน้อย อยากเห็นหน้าท่าน ผู้ ฟัง ท่าน ผู้ ฟัง แล้วบัดนี้ ต่อแต่ นี้ลี ขอ เสนอเลื่อง ลี เตื่องก่อน

การออกเสียงในการลำของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย มีการเปล่งเสียงสระในการเอื้อนเสียง ติดต่อกันออกมา ดัดแปลงเสียงเอื้อนให้อยู่ในระดับเสียงสูงต่ำ หรือเปลี่ยนแปลง เสียงขึ้นลงต่าง ๆ กัน แล้วระดับเสียงสูงต่ำของเสียงที่มีความสัมพันธ์กันกับการคำพูด ในการพูด ของตนเรานั้นก็จัดเป็น หน่วยเสียง เรามิได้เปล่งเสียงออกมาเป็นห้วง ๆ ทีละเสียง หากแต่เราจะเปล่งเสียง ติดต่อกันมาเป็น กลุ่ม ๆ เรียงกันเป็นคำพูด คำพูดแต่ละกลุ่มที่หมอลำ ป.ฉลาดน้อยเปล่งออกมานั้น มีจำนวนพยางค์ เท่ากับจำนวนเสียงที่ดังเด่น ซึ่งปรากฏในกลุ่มเสียงที่เรียงกันเรียกคำลำหรือคำร้อง

1.2 คำร้อง เป็นการทำให้เสียงให้คำมีความหมายชัดเจน โดยไม่ผิดเพี้ยน ไปจากคำ ประพันธ์ ซึ่งในกลอนลำก็มีการแบ่งวรรคตอน ในรูปแบบการประพันธ์มีการกำหนดจำนวนคำ กำหนด เอก-โท ในกลอนลำอาจเพิ่มความเข้าไปอีกเป็นคำท้ายวรรค เรียกว่า “คำสร้อย” จะพบกลอนลำ เรื่อง นางนกรกระยางขาว ท้าวกำกาดำ พระเวสสันดร นอกจากนั้นการลำมีการแบ่ง จังหวะในการลำ โดยขึ้นอยู่กับจำนวนพยางค์ในแต่ละวรรค

จากการศึกษาพบว่า มีการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ มีการใช้อำนาจของเสียงให้เข้ากับ เนื้อความ ผู้ฟังจะต้องสัมผัสได้ด้วย อารมณ์ และจิตใจ ถึงจะเข้าถึงรสมีความนุ่มนวลของถ้อยคำ สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกร่วมด้านอารมณ์ร่วมได้ง่าย ยกตัวอย่างเช่น การใช้คำเลียนเสียง ธรรมชาติ

โอยฟ้าเอยฟ้าฮ้องข่วมโอ้ยอย่าลืมความพี่หลาดสั่งโอได้ ละนาง ๆ ๆ
แล้วบัดนี้ บาดฟ้าฮ้อง ส่งเสียงตั้งพุ้นตั้งพี
พี่หมอลำ ฉลาดน้อยอยากเห็นหน้าท่านผู้ฟัง ท่านผู้ฟัง ... เอย ... น้า ...

(จากเรื่องนางนกรกระยางขาว)

หมอลำ ป.ฉลาดน้อย ใช้คำลำให้เกิดเสียงเช่น “เสียงตั้งพุ้นตั้งพี” และใช้วิธีการ เปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพในจิตเพื่อให้กลมกลืนกับเสียงลำ การนำไปใช้ อย่าเหยียบย่ำคนที่ต่ำต้อย กว่าตนเอง เปรียบว่าแม่แต่หงส์และกา ซึ่งบินได้ยังถลาลงพื้นได้ อย่าหัวเราะเยาะคนมีท้องว่าท้องใหญ่ เห็นคนที่ทุกข์ยากก็ให้พุดคุยด้วย อย่าแบ่งชั้นวรรณะ เพราะสิทธิของคน เท่าเทียมกันเป็นหัวหน้า ปกครองบ้านเมืองก็ให้ดูประชาชนบ้านเมืองถึงจะเจริญรุ่งเรืองได้

1.3 การเอื้อน การเอื้อน คือการที่หมอลำ ป.ฉลาดน้อย เปล่งเสียงออกมาโดยเป็น ทำนอง ไม่มีเนื้อร้อง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย สามารถเอื้อนเสียงได้อย่าง เพราะ ปฏิบัติการเอื้อนเสียงแบบต่างๆ ลักษณะของเสียงสระ เป็นเสียงที่เปล่งโดยให้ลมออกทาง ช่องปากอย่างที่ว่าอวัยวะในช่องปากไม่ปิดกั้นลม หรือทำให้เป็นช่องแคบจนลมต้องออกอย่างมีเสียง สอดแทรก หรืออย่างที่ทำให้อวัยวะในช่องปากส่วนใดส่วนหนึ่ง สั่นสะบัด

จากการศึกษาเรื่องคุณภาพของเสียงของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย ผู้วิจัยพบว่ามีการ เอื้อนเสียงที่เหมือนกับหลักการเอื้อนของการขับร้องเพลงไทย คือ การทำให้เสียงคือ วิธีการทำให้เสียงคือ เหยอริมฝีปากเล็กน้อยเปล่งเสียง ฮือ ผ่าน ออกมาช้าๆ พร้อมกับผันเสียงขึ้นสูง ให้ออกเสียง การเปล่ง เสียงจะออกคำไม่ชัดเจน เมื่อจวนจะสุดเสียง ต้องค่อยๆ ลดกำลังเสียงลงทีละน้อยจนสุดทางเสียง ใช้ ปนในบางส่วนของ การเอื้อนประกอบคำทุกกลอน

1.4 จังหวะ หมอลำ ป.ฉลาดน้อย นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถอ่อนเสียง อย่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนแล้ว ยังสามารถที่จะดำเนินทำนองการอ่อนเสียง ควบคู่ไปกับจังหวะ ของกลอนลำและเสียงของดนตรีอย่างสม่ำเสมอ

ตัวอย่าง

จ๊กกล่าวเรื่อง เทวราช องค์อินทร์ นี่แหละ	ประทับบน เมืองทอง วิมาน เมืองแก้ว
ยามเมื่อ บาดนี้แล้ว อินทร์ตา ทอดพระเนตร	เพื่อยากรู้ ว่าน้อง นางหล้า อยู่ถิ่นใด
ยามเมื่อ ทิพนตรไต้ พันแผ่น ปฐพี	มองไป เมืองพาราณสี ปอนนาง เคยยัง
เลยได้เห็น นางหล้า สุชาดา เมียเก่า	หรือว่าศรี แจ่มเจ้า ตายแล้ว จากถิ่นเดิม

(จากเรื่องนางนกระยางขาว)

การลำของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย พบว่า มีการลำประกอบเครื่องดนตรี คือ แคน เป็น เครื่องดนตรีประเภท เป่าประเภทหนึ่ง จะใช้แคน 8 มีลูก แคน 8 คู่ หรือ 16 ลูก เป็นแคนขนาดกลาง และมีเสียงครบตามหลักดนตรีสากล แคนแปดใช้เป่า เพลงได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป่าเพลงไทย เดิม เพลงไทยสากล เป็นต้น และยังใช้เป่าประสานทำนองกับหมอลำใช้เป่าเดี่ยวเพลงพื้นบ้านที่ เรียกว่า “ลายแคน”

จากการศึกษาจังหวะในการลำของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย ที่ผสมผสานระหว่างทำนอง ลำเป็นหลัก พบว่า การลำทำนองลำทางยาวนั้น หมอลำสามารถประสานทำนอง กับเสียงแคน แบบโบราณ เรียกว่า เสียงลำกับเสียงแคน “กลมกั้น” เสียงลำกับเสียงแคนกลมกั้นจะเป็นเสียงที่ ไพเราะ รวมทั้งระดับเสียงของหมอลำ จังหวะในการลำนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ในการลำแต่ละครั้งหมอลำ และหมอแคนจะต้องเกื้อกูลกันทั้ง 2 ฝ่าย จึงจะเกิดความไพเราะได้ อย่างสมบูรณ์ จังหวะในขณะลำ ของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย ยึดถือเรื่องจังหวะควบคู่กับ ทำนองลำ ทำให้สุนทรียภาพเกิดขึ้น เมื่อมีเสียง ประสานบรรเลงโดยตลอดจนจบกลอนลำ อันเป็นที่ชื่นชมแก่ผู้ฟัง

1.5 การหายใจ การผ่อนลมหายใจ เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้การลำของหมอลำ สามารถลากเสียงยาวและมีกำลังของเสียงมากพอ การหายใจถูกที่จะไม่ทำให้การลำเหนื่อยง่าย การ ปฏิบัติ การหายใจระหว่างการทำลำเป็นสิ่งที่มีหมอลำพึงรู้จักระวัง และบังคับการแบ่งวรรคการหายใจเสีย แต่แรก เมื่อเริ่มการลำ เป็นสิ่งสำคัญของหมอลำในการรักษาพลังเสียง ในขณะที่ลำเป็นจุดสนใจอย่าง หนึ่งต่อผู้ฟัง การหายใจในการลำของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย มีการกำหนดตำแหน่งไว้อย่าง แน่ชัด นอกจากการรักษาระดับเสียงลำประกอบกับเสียงแคนได้อย่างสม่ำเสมอแล้ว ยังสามารถทำให้ผู้ฟัง ทราบความหมายของคำที่ลำออกมาได้ถูกต้องโดยไม่มี การร้องฉีกพยางค์

การแบ่งวรรคการหายใจในการลำของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย เมื่อขึ้นต้นท่วงทำนองมี การโอ้ แล้วอ่อนเสียงจนจบ แล้วหายใจจากตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ในการหายใจลึก เสียงมีความยาว ซึ่งแต่ละวรรคที่มี 4 จังหวะ จะหายใจครั้งหนึ่ง อาการอย่างนี้จึงเรียกว่า เสียงกักหรือ เสียงหยุด เช่น เสียงพยัญชนะ ตัวสะกดในคำว่า นับ นัด นึก ในภาษาไทย เป็นต้น

1.6 อารมณ์ หมอลำ ป.ฉลาดน้อย เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษาและฉันท ลักษณะในการแต่งกลอนลำ คำประพันธ์เป็นอย่างดี จึงรู้จักเลือกถ้อยคำ รูปแบบที่เหมาะสมใน การ ประพันธ์ เพื่อสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพในกลอนลำ อันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการเสนอ อารมณ์ ความรู้สึกที่มีอยู่ในกลอนลำ เพราะในกลอนลำบทหนึ่ง ๆ นั้น ประกอบด้วย คุณค่าด้านสังคม

แล้ว ยังให้คุณค่าในทางวรรณศิลป์ด้วย หมอลำ ป.ฉลาดน้อย จึงนำเสนอ ในการลำด้วยการถ่ายทอด อารมณ์ในกลอนลำ และการแสดงเป็นอย่างดีขึ้น การใส่อารมณ์ ลงในบทกลอนลำ สามารถทำให้ ผู้ชมซาบซึ้ง เกิดอารมณ์คล้อยตามในเรื่องราวตามอารมณ์ กลอน ลำทางยาว เป็นท่วงทำนองที่มีเสียง เอื้อนสะอึกสะอื้น แสดงอารมณ์ต่างๆ ในจังหวะลีลาช้า กลอนลำทางยาวเนื้อหาจะใช้พรรณนาแสดง อารมณ์ รัก โศก เศร้า อาลัยอาวรณ์ เป็นทำนองช้า ดังนั้น ลีลาการใช้ถ้อยคำ ภาษา ในการแต่งกลอน ลำทางยาวต้องใช้คำ บรรยายความรู้สึก เน้นเสียง เน้นคำลากเสียงให้ยาว เวลาออกเสียงสามารถออก เสียงได้เต็มเสียง คำ ที่ใช้ส่วนมากจึงเป็นคำเน้นสระเสียงยาวที่สามารถสื่อความรู้สึกทางอารมณ์ ใน การฟังลำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใส่อารมณ์ในกลอนลำของหมอลำ ป.ฉลาดน้อย สรุปได้ว่า หมอลำ ป.ฉลาดน้อย เป็น ผู้ที่สามารถลำได้ทั้งในกลอนลำทางยาวในอารมณ์ต่าง ๆ ได้ดี ตามหลักและวิธีการ ขับร้องผนวกกับ ความชำนาญของตนเอง โดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเองด้วยความชำนาญรอบรู้

องค์ประกอบการลำของหมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน และหมอลำ ป.ฉลาดน้อย ประกอบด้วย กลอนลำซึ่งเป็นขนบทำเนียบนิยมมีรูปแบบและลักษณะของกลอนลำทางสั้น ลำทางยาว ลำเต้ย ทำนองลำจะมีรูปแบบลักษณะของคำประพันธ์ตามท่วงทำนอง จังหวะลีลา น้ำหนักเสียงเป็นสำคัญ หมอลำฉวีวรรณ ดำเนิน และ หมอลำ ป.ฉลาดน้อย มีความสามารถด้านน้ำเสียง คำร้อง การเอื้อน จังหวะ การหายใจ และอารมณ์ ที่มีความสามารถสูง กระแสเสียงในการลำไพเราะ มีพลังก้องกังวาน คุณภาพของเสียงชัดเจน จะฝึกฝนคำร้องตามกลุ่มคำ 1 คำ ไปจนถึง 9 คำ เอื้อนเสียงในตอนเกริ่นลำ ของทำนองลำทางสั้น และการเกริ่นลำ โอ้ลำในการลำทางยาว แทรกเอื้อนในระหว่างบทขึ้นอยู่กับบท กลอนลำแบ่งจังหวะตามลักษณะโครงสร้าง คำประพันธ์ กลอนลำ ใช้เทคนิคในการเสริมคำ ซ้ำคำ ทำให้บางวรรคมีจังหวะมากกว่าที่กำหนด การหายใจ ขณะร้องเสียงต่ำจะไม่หายใจแรง หลีกเลี่ยงการ หายใจทางปากมีเทคนิควิธีการลักการหายใจในระหว่างการเอื้อนเสียงเล่นลูกคอ และ มีความสามารถ สื่อความหมายของกลอนลำ จดจำกลอนลำได้แม่นยำ จึงทำให้การแสดงอารมณ์และท่าทางมีความ สมจริงตามท่วงทำนองและเนื้อหา

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ความเป็นมาของหมอลำ ที่เป็นการประสมคำระหว่างคำว่า หมอ และคำว่าลำ ดังที่ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (2515) ให้ความหมายไว้ว่า “ผู้รักษาโรค, ผู้รู้, ผู้ชำนาญ ผู้รักษาโรคด้วยการ ลำ ที่เป็นการขับร้องอย่างหนึ่ง มีดนตรีแคนเป็นเครื่องประกอบ หมอลำเป็นศิลปะทางดนตรีและการ แสดงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเอกลักษณ์เฉพาะลักษณะการประพันธ์เป็นร้อยแก้วเรียกว่า กลอนลำ เมื่อนำมาเอื้อนออกเสียงโดยใช้แคนเป่าประกอบจึงเป็นที่อยู่ในนามว่า ลำ ส่วนหมอลำเป็น ศิลปินที่มีความชำนาญในการขับร้องประเภทนี้ หมอลำเป็นอาชีพที่ต้องใช้ศิลปะการขับร้องขั้นสูง สอดคล้องกับ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2527) ได้กล่าวว่า หมอลำเป็นการขับลำนำด้วยภาษาถิ่นอีสาน ประกอบเสียงดนตรีที่เรียกว่า “แคน” และ เจริญชัย ชนโนโรจน์ (2528) กล่าวว่า หมอลำเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการลำ ที่ใช้แคนเป่าคลอประสานเสียง ถือเป็นสิ่งที่ทำให้หมอลำสามารถดึงดูดผู้ฟัง ให้นั่งฟังได้ตลอดคืนจนสว่าง ด้วยเนื้อหาหมอลำมักจะสอดแทรกคำกลอนที่เป็นสุภาษิตคำคม ตลอดจนให้ความรู้ทั้งด้านคติโลกและคติธรรม ที่ทันสมัย ทำให้หมอลำมีวิวัฒนาการที่ยาวนาน

มีการแลกเปลี่ยนและการหยาบยืม หมอลำแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง เป็นลักษณะละคร และไม่เป็นลักษณะละคร ประเภทที่เป็นลักษณะละคร คือ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ปัจจุบันหมอลำมีพัฒนาการไปตามยุคสมัย เป็นการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของรุ่นใหม่

กลวิธีในการขับร้อง พบว่า การขับร้องหมอลำของ ดร.ฉวีวรรณ ดำเนิน และ หมอลำ ป.ฉลาดน้อย ศิลปินแห่งชาติ มีกลวิธีในการขับร้องที่มีแบบแผนสอดคล้องกับการขับร้องเพลงไทย ซึ่งหากผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้เกิดเสียงที่ไพเราะและมีสุนทรียรสต่อผู้ฟัง สอดคล้องกับ ไพบูลย์ แสงเงิน (2534) ได้อธิบายว่า คนภายนอกซึ่งไม่เข้าใจศิลปะการแสดงประเภทนี้คงจะไม่เข้าใจมากนักถึงประโยชน์ และความรู้สึกรับรู้จากการฟังลำ แต่สำหรับผู้ฟังที่ฟังลำรู้เรื่องแล้วก็จะมองเห็นประโยชน์ของการฟังลำ ซึ่งการถ่ายทอดอารมณ์ของกวีผ่านศิลปิน จำเป็นต้องอาศัยคีตลักษณ์ของศิลปินที่เปี่ยมด้วยประสบการณ์ทางศิลปะ จึงสามารถสร้างความประทับใจ และความซาบซึ้งใจ เกิดในจิตใจของผู้ชมผู้ฟังได้ ในส่วนของหมอลำเองก็ต้องผ่านการฝึกฝน และรับการถ่ายทอดจากหมอลำชั้นครูและสร้างสุนทรียรสต่อผู้ฟัง

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษามรดกทางภูมิปัญญาของชาวอีสาน พบว่ามหรสพประเภทหมอลำเป็นแหล่งรวมศิลปะหลายแขนงทั้งการฟ้อนการลำที่ให้ความบันเทิง ผ่อนคลายอารมณ์ แล้วยังเป็นเครื่องมือที่ยึดโยงคนในสังคมด้วยการแฝงวิถีคิด วิถีดำเนินชีวิตผ่านกลอนลำ ซึ่งเป็นความงามทางภาษาทั้งในด้าน คำ ความหมาย และทำนอง กลวิธีในการขับร้องหมอลำจึงไม่เป็นเพียงแค่พรสวรรค์ของหมอลำเท่านั้น แต่หากเป็นการฝึกฝน สั่งสม ภูมิรู้ตั้งแต่การเปล่งเสียง การเอื้อน การกำหนดลมหายใจอย่างมีแบบแผนจึงจะเกิดความไพเราะและการกลมกลืนสอดประสานกับเสียงแคนเสียงดนตรี การขับร้องหมอลำจึงถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาที่มีคุณค่าและมีแบบแผนของคีตกรรมอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานที่มีการศึกษาทางด้านศิลปะการแสดง ควรมีการบรรจุหมอลำเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนคนรุ่นหลัง ได้รู้จักการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นมรดกภูมิปัญญาของชาติ

8.2 ข้อเสนอแนะผู้ปฏิบัติ

8.2.1 หมอลำในปัจจุบันอยู่ในบริบทสังคมที่หลากหลายวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาและวรรณกรรม สามารถนำมาสร้างให้เกิดเป็นรูปธรรม เมื่อรับชมแล้วทำให้เกิดสุนทรียรส อันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข ศิลปะการแสดงหมอลำอีสานนั้น จะต้องใช้กลวิธี เทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อการแปรความหมาย การตีความ การใช้ทฤษฎีหลักทางดนตรีมาควบคุมการทำงานทุกรายละเอียดขององค์ประกอบ ก็จะทำให้ทราบกลวิธีในการขับร้องแบบหมอลำในแต่ละสำเนียงมีแบบแผนและมีสุนทรียะในการรับฟัง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 วาดล่ำหรือทำนองอันเป็นที่นิยมในการแสดงหมอลำ นอกจากวาดอุบล วาดขอนแก่น แล้วยังมีวาดล่ำอีกหลายทำนองที่ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาและเป็นการสร้างคุณค่าให้กับหมอลำ ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย

9. บรรณานุกรม

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2526). **ผญาบทกวีของชาวบ้าน**. กทม. : จินตทัศน์การพิมพ์.
- เจริญชัย ชนไพโรจน์. (2528). **เอกสารประกอบการสอนลีลาสุริยา 362 คนตรีพื้นบ้านอีสาน**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ธวัช ปุณโณทก. (2532). **ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน : ทักษะของอาจารย์ปรีชา พิณทองในทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- บุษกร บิณฑสันต์ และคำคม พรประสิทธิ์, (2553). **หมอลำ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ แพงเงิน. (2534). **กลอนลำ-ภูมิปัญญาของอีสาน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า. (2515). **พจนานุกรม ภาคอีสาน-ภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

พ็อนเกี้ยว : นาฏยลักษณ์และกลวิธีในการแสดงหมอลำกลอน*
COURTSHIP DANCE: DANCE AND STRATEGIES IN PERFORMING MOR LAM KLON

ฐปนีย์ ภูมิพันธ์¹

Tapanee pumipuntu¹

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์¹

Roi-Et College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute¹

Email : tapanee_nan@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องพ็อนเกี้ยว : นาฏยลักษณ์และกลวิธีในการแสดงหมอลำกลอน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและองค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอน 2) เพื่อศึกษานาฏยลักษณ์การพ็อนเกี้ยวในการแสดงหมอลำกลอน 3) เพื่อศึกษาวิธีการพ็อนเกี้ยวในการแสดงหมอลำกลอน วิธีการศึกษาจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้รู้ จำนวน 11 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 6 คน และกลุ่มบุคคลทั่วไป 30 คน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า หมอลำกลอนมีต้นกำเนิดมาจากหมอลำพื้นซึ่งเป็นหมอลำที่เก่าแก่ การเทศน์โองการของพระสงฆ์ และการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวอีสานโดยมีองค์ประกอบในการแสดงอยู่ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้แสดง ทำนองลำ กลอนลำ เครื่องดนตรี การแต่งกาย เวที โอกาสในการแสดง ขั้นตอนการแสดง นาฏยลักษณ์ การพ็อนเกี้ยวของหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานีมีลักษณะที่ซ้ำเรียบบ่อยและนุ่มนวล เน้นสุนทรียภาพ เรียกได้ว่าเป็นทางหวาน มีท่าพ็อน 8 ท่า การพ็อนเกี้ยวของหมอลำกลอนวาดขอนแก่นมีจังหวะลวดลายออกถึงออกค่าง มีความสนุกเร้าใจเรียกได้ว่าเป็นทางดุมีท่าพ็อน 15 ท่า การพ็อนเกี้ยวของหมอลำกลอนวาดพุทไธสงมีลีลาท่าทางการพ็อนมีความรวดเร็วโลดโผน และเน้นพลังเรียกได้ว่าเป็นทางห้าวมีท่าพ็อน 16 ท่า เป็นการพ็อนที่สร้างความรื่นเริงบันเทิงใจ ความสุขความพอใจให้แก่ผู้ชม กลวิธีการพ็อนเกี้ยวในการแสดงหมอลำกลอนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงทักษะ ความรู้ ความสามารถ และไหวพริบปฏิภาณของผู้พ็อน 2 คน ความงดงามของการพ็อนเกี้ยวไม่ได้อยู่ที่ความพร้อมเพียงแต่อยู่ที่ความสัมพันธ์ของท่วงทีลีลา จังหวะ ทิศทางการเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวร่างกาย รวมถึงการถ่ายทอดอารมณ์ของคู่พ็อนที่แสดงออกมาได้อย่างสมจริง สามารถดึงดูดให้ผู้ชมเข้าถึงอารมณ์ในการแสดงได้ กลวิธีการพ็อนเกี้ยวมีทั้งหมด 5 ลักษณะ ได้แก่ กลวิธีการพ็อนเกี้ยวเพื่อดูชั้นเชิงของคู่พ็อน กลวิธีการพ็อนเกี้ยวเพื่อเข้าประจบคู่ กลวิธีการพ็อนเกี้ยวเพื่อแสดงท่ารุก-รับ กลวิธีการพ็อนเกี้ยวเพื่ออวดฝีมือ และกลวิธีการพ็อนเกี้ยวเพื่อประชันขันแข่ง ที่เกิดจากภูมิปัญญาอันเป็นแบบอย่างการพ็อนเกี้ยวของนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน

คำสำคัญ : พ็อนเกี้ยว; นาฏยลักษณ์; กลวิธี; การแสดงหมอลำกลอน

ABSTRACT

This is a qualitative research study that explores Fon-kaew, also known as the Courtship dance, and its role in the performance of Mor Lam Klon. The study has three objectives to investigate the origins and components of Mor Lam Klon performances, to examine the characteristics of the Courtship dance, and to study the techniques used in the dance. To gather data, the research team conducted document analysis, fieldwork observations, and interviews. They used observation and interview forms as data collection tools and recruited 11 knowledgeable participants, 6 performers, and 30 members of the general public as their sample. The data was analyzed using phenomenological analysis.

The study found that Mor Lam Klon originated from traditional Mor Lam, which involved religious questioning by monks and Courtship dance performances by young men and women from the Isan region. The Mor Lam Klon performances consist of eight components, including performers, melody, lyrics, musical instruments, costumes, stage, performance opportunities, and procedures. The Courtship dance technique used in Mor Lam Klon varies depending on the region. In Ubon Ratchathani, the dance is characterized by a slow and graceful style that emphasizes gentleness and sweetness, with eight movements. In Khon Kaen, the dance has a lively and cheerful rhythm with playful gestures and 15 movements. In Phuthaisong, the dance has a fast and powerful rhythm with vigorous and wild movements, featuring 16 movements. The techniques used in the Courtship dance serve to create an enjoyable and entertaining atmosphere for the audience while showcasing the performers' skills, knowledge, and improvisational abilities. The beauty of the dance is not solely reliant on technical proficiency but also on the relationship between the performers, the rhythm, the direction of movement, body gestures, and the genuine expression of emotions conveyed by the duo. The study identifies five main styles of Courtship dance: dance strategies to showcase performers' skills, dance strategies to court one another, dance strategies to demonstrate aggressive and defensive postures, dance strategies to show off one's talents, and dance strategies for competitive purposes. These styles are rooted in the wisdom and exemplary art of the Courtship dance in Northeastern Thailand.

Keywords : Courtship dance; The essence of classical dance; Strategies; Mor Lam Klon performance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

หมอลำเป็นมหรสพพื้นบ้านที่มีความสำคัญของชาวอีสาน คำว่า “ลำ” หมายความว่า “ขับร้อง” มาจากคำเดิมว่า “ขับลำนำ” ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมกลุ่มหมอลำหมอแคนที่นิยมแพร่หลายในอีสาน หมอลำหากลำดับวิวัฒนาการตามเงื่อนไขของเวลา มีดังนี้ ลำพื้น ลำโจทยแก่ ลำกลอน ลำชิง ชู้ ลำเรื่องต่อกลอน ลำเพลิน ลำชิง ซึ่งหากจะจัดหมวดหมู่หรือประเภทของหมอลำในภาคอีสาน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เก็บรวบรวมข้อมูลและอธิบายไว้ตามที่ศนคติมูมองที่แตกต่างกันออกไป (สิทธิศักดิ์ จำปาแดง, 2554) การจัดหมวดหมู่ของหมอลำในภาคอีสานมีทั้งหมด 5 ประเภทหลักๆ ดังนี้ 1. หมอลำพื้น 2. หมอลำกลอน หรือหมอลำคู่ 3. หมอลำหมู่หรือหมอลำเรื่องต่อกลอน 4. หมอลำพิธีกรรม หรือชาวอีสานจะเรียกว่า หมอลำทรง หรือหมอลำผีฟ้า 5. หมอลำท้องถิ่น (ฉวีวรรณ ดำเนิน, 2565) ในประเภทของหมอลำทั้ง 5 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้นนี้ นับว่าหมอลำกลอนคือหมอลำอีกประเภทหนึ่งที่มีอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น โดยผู้ที่เป็นศิลปินนอกจากจะเป็นผู้ที่มีน้ำเสียงไพเราะแล้ว ยังจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ทั้งทางคติโลก คติธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทำนองการลำได้แก่ ลำทางสั้น ลำทางยาว และลำเตี้ย (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2558) การแสดงแต่ละครั้งแบ่งออกเป็น 4 ยก ดังนี้ ยกที่ 1 ลำไหว้ครู ยกที่ 2 ลำประกาศศรัทธา ยกที่ 3 ลำเกี่ยว ยกที่ 4 ลำคติโลกคติธรรม เพื่อประชันปัญญา ปฏิภาณไหวพริบ ยกที่ 5 ลำลา (พรสวรรค์ พรดอนก่อ, 2560) เราอาจถือได้ว่า “ลำกลอน” เป็นการลำที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และมีพัฒนาการจนถึงขั้นกลายเป็น “วาดลำ” หรือ กระบวนแบบ (Style) สำคัญที่สามารถจำแนกได้ตามสำเนียง สลีลาในการลำลูกคอ และจังหวะในการลำที่เป็นแบบเฉพาะท้องถิ่น คือ วาดอุบล วาดขอนแก่น วาดกาฬสินธุ์ วาดสรวงคาม วาดภูเขียว (อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ) วาดพุทไธสง (อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์) (สุกัญญา สุขฉายา, 2545)

วาดพ็อน ถือเป็นลักษณะสำคัญในทางนาฏศิลป์ของชาวไทยในกลุ่มวัฒนธรรมแบบล้านนา และล้านช้าง ซึ่งวาดพ็อนนั้นเป็นคุณลักษณะพิเศษเฉพาะที่แสดงออกถึงท่วงท่าที่มีรูปแบบในทางนาฏศิลป์พื้นเมืองอันมีแบบแผนดั้งเดิมอันเดียวกันหรือมีความคล้ายคลึงกันของกลุ่มวัฒนธรรมล้านนา และล้านช้าง โดยถือเป็นรากเหง้าที่สำคัญของนาฏศิลป์ไทย ลักษณะการวาดพ็อนของกลุ่มชนต่าง ๆ นั้นมีรูปแบบและมีกระบวนทรรสนะที่มาในการสร้างสรรค์ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน วาดพ็อนและนาฏศิลป์ทุกประเภทจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชนต่างๆ นั้นได้เป็นอย่างดี (Hall Sturat, 1990)

วาดอุบลราชธานีถือได้ว่าเป็นวาดครุมีลักษณะที่ช้าเรียวร้อย สวยงาม และนุ่มนวล เน้นสุนทรียภาพ ไม่มีการกระโดดโลดเต้นหรือมีกิริยาอาการที่ผาดโผน ถ้าเรียกทางก็จะได้แก่ทางหวาน มีแต่ความงามไม่มีลวดลายต่างๆ แต่ท่าพ็อนมีกระบวนท่าที่มีแบบแผน ชัดเจน มีความสลับซับซ้อนของท่าทาง ส่วนใหญ่เป็นท่าพ็อนที่มาจากวิถีชีวิตและธรรมชาติของคนอีสาน เช่น ท่าพ็อนที่เลียนแบบกิริยาอาการของสัตว์ ท่าที่มาจากวรรณกรรม ทั้งนี้ ต้องฟังทำนองแคนของอุบลเป็นหลัก (ฉวีวรรณ ดำเนิน, 2565) ท่าพ็อนในการลำวาดขอนแก่นมีจังหวะลวดลายออกกิ่งออกค่างไปต่างๆ มีความสนุกเร้าใจ ตื่นเต้นอาจเรียกได้ว่า เป็นทางดุ ปัจจุบันท่าพ็อนวาดขอนแก่นได้รับความนิยมแพร่หลายมาก หมอลำได้ดัดแปลงแต่งเติมเอาท่าพ็อนใหม่ๆ มาผสมผสาน ได้แก่ ท่าลำสินไซ มีพ็อนเกี่ยว มีพ็อนผู้ไท มีรำตั้งหวาย แม้แต่พม่ารำชวาน ซึ่งเป็นการพ็อนรำแบบไทยกลางก็นำมาสอดแทรกไว้อย่างสนิท

(ราตรีศรีวิไล บงสิทธิพร, 2565) ส่วนจังหวะการลำและการพ้องของหมอลำกลอนในกลุ่มवाद พุทโธสง มีจังหวะการลำที่กระชับ ลีลาการลำกลอนจะสม่ำเสมอไปเรื่อย ๆ แต่ไม่เร็วมาก มีवादการลำที่เรียกว่า “ไวบ่ฟ้าว ซำบ่เย็น” ลีลาท่าทางการพ้องมีการวาดมือไปอย่างอิสระและมีการยืดยุบเข้าทั้งน้ำหนักตัว ลงตามจังหวะของเสียงแคนที่มีความถี่และกระชับตามท่วงทำนองของการลำ กล่าวคือ การลำมีจังหวะเร็วกระชับเหมือนกับภาษาพูดของคนในท้องถิ่น ส่วนการพ้องมีการสอดแทรกท่าทางการพ้อง จากหมอลำประเภทอื่นๆ เข้ามาผสมผสาน เช่น ท่าพ้องลำเพลิน ท่าซึ้ง ท่ารำพม่ารำขวัญ มาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดความหลากหลาย (จรัส ลาดนอก, 2565) การพ้องของหมอลำกลอนที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ การพ้องร่วมกันระหว่างหมอลำฝ่ายชายและหมอลำฝ่ายหญิง มีลักษณะเป็นการเกี่ยวพาราสิ แสดงออกซึ่งเจตนาารมณ์ของหมอลำฝ่ายชายที่ต้องการจะเข้าถึงตัวหมอลำฝ่ายหญิงให้ได้มากที่สุดและฉวยโอกาสนั้นจับต้องลวนลามตามแต่จะทำได้ ซึ่งหมอลำฝ่ายหญิงต้องหลีกเลี่ยงและป้องกันตัวให้ตนรอดพ้นจากการล่วงล้ำดังกล่าว (สิทธิรัตน์ ภูแก้ว, 2550)

แต่ในปัจจุบันภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทำให้หมอลำกลอนแบบดั้งเดิมมีการปรับปรุงแบบหรือขนบการแสดงไปเป็นหมอลำซิ่ง ดังจะเห็นได้จากมีการนำเพลงสตริง เพลงสากลที่มีจังหวะเร้าใจมาผสมผสานกับการแสดงมากขึ้น เพื่อให้เห็นที่นิยมของผู้ชมผู้ฟังในยุคสมัยใหม่นี้ จนเป็นที่มาของคำว่า “หมอลำกลอนและหมอลำซิ่งสมัยใหม่” (เสียงชัย สาสีเสาร์, 2564) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการพ้องเกี่ยวได้เข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา มีการแสดงทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานในรูปแบบการเกี่ยวพาราสิเกิดขึ้นมาหลายชุด มีการกำหนดรูปแบบด้วยหลักนาฏศิลป์ราชสำนัก ทำให้ลักษณะของการพ้องเกี่ยวแตกต่างจากเดิม เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจนไม่สามารถแสดงตัวตนและสะท้อนสุนทรียะความงามแบบอีสานได้ ซึ่งแท้จริงแล้วการพ้องคู่อือได้ว่ามีความยากกว่าการพ้องเดี่ยว เนื่องจากการพ้องคู่อือเป็นการอวดฝีมือของผู้พ้อง 2 คน ที่ต้องมีลักษณะการพ้องที่สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างชายและหญิง โดยกระบวนท่าพ้องคู่อือเป็นการแสดงออกถึงชั้นเชิงของผู้พ้องที่ต้องอาศัยช่วงจังหวะและทิศทางที่มีเทคนิคของท่วงที ลีลา จังหวะ การเชื่อมโยงเรียงร้อยกระบวนท่าในการเคลื่อนไหวร่างกายที่มีระดับและองศา ที่ทำให้การพ้องเข้าคู่อือเกิดความงดงามและมีความสมบูรณ์ตามรูปแบบการพ้องเกี่ยวของอีสาน ซึ่งทั่วไปอาจจะมองว่าการพ้องเข้าคู่อือของอีสานมีความเป็นอิสระแต่ความเป็นจริงแล้วการพ้องเกี่ยวนั้นมีระบบและมีหลักการในการปฏิบัติ ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวยังไม่ได้ถูกนำมาอธิบายเป็นหลักการทางนาฏศิลป์ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนท่าพ้องเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนवाद อุบลราชธานี वादขอนแก่น และवादพุทโธสง ด้วยการนำมาอธิบายโดยผ่านแนวคิดและทฤษฎีทางนาฏศิลป์ ทำให้เกิดหลักการและกลวิธีในการพ้องเกี่ยวที่มาจากภูมิปัญญาของชาวอีสานที่แท้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างหรือแนวทางที่สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาการพ้องพื้นเมืองอีสานที่เป็นการพ้องเกี่ยวระหว่างชายและหญิงให้มีรูปแบบที่ชัดเจนมากขึ้น และเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมการพ้องดั้งเดิมไม่ให้สูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไปกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการการศึกษาและวงการหมอลำกลอน สืบทอดไว้ให้ดำรงอยู่เป็นมรดกอันทรงคุณค่าของชุมชนอีสาน และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาและองค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอน
- 2.2 เพื่อศึกษานาฏยลักษณะการพ้องเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี วาดขอนแก่น และวาดพุทไธสง
- 2.3 เพื่อศึกษากลวิธีการพ้องเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี วาดขอนแก่น และวาดพุทไธสง

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและองค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอน
- 3.2 ทำให้ทราบถึงนาฏยลักษณะการพ้องเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี วาดขอนแก่น และวาดพุทไธสง
- 3.3 ทำให้ทราบถึงกลวิธีการพ้องเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี วาดขอนแก่น และวาดพุทไธสง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยกำหนดกรอบและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) ได้แก่ (1) ดร.ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปี 2536 (2) นายฉลาด ส่งเสริม ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปี พ.ศ.2548 (3) นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านอีสาน) ประจำปี พ.ศ.2562 (4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เจริญชัย ชนไพโรจน์ ศิลปินมรดกอีสาน สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านอีสาน) ประจำปี พ.ศ.2556 (5) รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญทาง ด้านนาฏศิลป์ไทย อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (6) รองศาสตราจารย์ ดร. อูรารมย์ จันทะมาลา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิรัตน์ ภูแก้ว อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พร ยงดี อาจารย์สาขาคีตศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด (9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนูศักดิ์ เรืองเดช ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (10) อาจารย์ชุมเดช เดชภิมล อาจารย์วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (11) ดร.พรสวรรค์ พรดอนก้อ อาจารย์สาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้านวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) ได้แก่ (1) หมอลำวิไล ถามะพันธุ์ (2) หมอลำอำนาจ แผงงาม (3) หมอลำจันทรงค์ ฤชา (4) หมอลำกฤษณา บุญแสน (5) หมอลำ บุญจันทร์ ข้าวเม่าอ่อน (6) หมอลำสุวรรณ ปากคม 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) ประกอบด้วย กลุ่มศิลปิน หมอลำกลอน และนักเรียน นักศึกษา ประชาชน ที่ปฏิบัติทางการแสดงหมอลำกลอนและกลุ่ม

ผู้ชมหมอลำกลอน โดยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purpose Informants) ประกอบด้วยศิลปินหมอลำกลอน ประชาชน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสำรวจ เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่ทำการวิจัย 2) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 3) แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามการวิจัยครั้งนี้ ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลักประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเพื่อนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้ทำการตอบรับแล้ว ผู้วิจัยจึงเดินทางไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่นัดหมายถ้าผู้ให้ข้อมูลเป็นส่วนราชการ ผู้วิจัยจะทำหนังสือบันทึกข้อความที่ออกโดยต้นสังกัด คือ วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด เพื่อให้การเก็บข้อมูลทุกครั้งจะได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พ็อนเกี่ยว : นาฏยลักษณ์และกลวิธีในการแสดงหมอลำกลอน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 ความเป็นมาและองค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอน

5.1.1 ความเป็นมาของหมอลำกลอนทั้ง 3 วาด พัฒนามาจากหมอลำพื้น เกิดจากการพัฒนาจากการลำคนเดียว เป็นการลำสองคน และเริ่มมีการลำโต้ตอบกัน เมื่อมีการโต้ตอบกันผู้ชมมีความสนุกสนานมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่หมอลำชายกับหญิง ซึ่งมีการลำโต้ตอบกันลักษณะเกี่ยวพาราสิ ทำให้ผู้ชมเกิดความชื่นชอบและกลายมาเป็นหมอลำกลอนที่ได้รับความนิยมมาจนบัดนี้ พัฒนามาจากการเทศน์ เกิดเป็นแนวคิดทำให้เกิด หมอลำกลอนขึ้นมาโดยการนำเอาลักษณะการตั้งโจทย์กระทู้ของพระที่ถามปัญหาธรรมะกันมาเป็นแบบอย่างในการลำตอบปัญหา ซึ่งไหวชิงพริบกัน พัฒนามาจากการเกี่ยวพาราสิ ในอดีตชายและหญิงมีการเกี่ยวพาราสิกัน ฝ่ายชายจะมีการใช้สำนวนต่างๆ เกี่ยวพาราสิฝ่ายหญิง มีการใช้คำสองแง่สองง่าม หรือคำพูดที่แสดงถึงความรัก การเกี่ยวพาราสินี้เองอาจเป็นต้นกำเนิดของหมอลำกลอน

5.1.2 องค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอน ผู้ที่จะเป็นหมอลำกลอนโดยสมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วย กลอนลำดี เนื้อหาดี มีสุนทรียภาพ เสียงลำดี วาดลำดี เสียงแคนดี วาดแคนดี ก่อให้เกิดสุนทรียภาพ สร้างความประทับใจแก่ผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดความรื่นเริงบันเทิงใจตลอดคืนโดยไม่มีเบื่อหน่ายองค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอนมีทั้งหมด 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ผู้แสดงหมอลำกลอนประกอบด้วยหมอลำฝ่ายชาย หมอลำฝ่ายหญิง และหมอแคน 2 คน 2) ทำนองลำ หมอลำ

กลอนवादอุบลราชธานีประกอบด้วยลำทางสั้น ลำทางยาว และลำเตี้ยหมอลำกลอนวาทขอนแก่นและหมอลำกลอนวาทพุทไธสง ประกอบด้วย ลำทางสั้น ลำหยาบหรือเดินกลอน ลำยาว และลำเตี้ย

3) กลอนลำ แบ่งตามลักษณะของเนื้อหาคำประพันธ์ได้ 9 ประเภท คือ กลอนไหว้ครู กลอนประกาศศรัทธา กลอนเกี้ยว กลอนสาด กลอนนิทาน กลอนเดินดง กลอนประวัติศาสตร์ กลอนพ่อน กลอนโจทย์-แก้ แผล ถาม 4) เครื่องดนตรี ประกอบด้วย แคน เพียงชิ้นเดียว 5) การแต่งกาย หมอลำกลอนมีการแต่งกายอยู่ 3 แบบ คือ ชุดพื้นเมืองอีสานอนุรักษ์ ชุดพื้นเมืองอีสานประยุกต์ และชุดสากลตามสมัยนิยม 6) เวที ปัจจุบันหมอลำกลอนสามารถแสดงได้ทุกเวที โดยไม่ได้ยึดติดที่รูปแบบของเวที 7) โอกาสในการแสดง หมอลำกลอนสามารถแสดงได้ทั้งงานมงคล และงานอวมงคล 8) ขั้นตอนการแสดงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือการยกอ้อยอครูและช่วงลำดับของการแสดงเรียกว่า “ยก” หรือ “ตาด”

5.2 นาฏยลักษณะการพ่อนเกี้ยวในการแสดงหมอลำกลอน

5.2.1 นาฏยลักษณะการพ่อนเกี้ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาทอุบลราชธานี

1) กระบวนท่าพ่อนเกี้ยวของหมอลำกลอนวาทอุบลราชธานี ปรากฏในการลำยกที่ 3 มีการเคลื่อนไหวร่างกายแบบนุ่มนวล ไม่มีการใช้พลังที่หนักหน่วงถึงแม้จะแสดงกิริยาท่าทางในลักษณะปิดป้องหรือการวิ่งรุกไล่ก็ยังคงความอ่อนหวานและนุ่มนวลเสมอ เนื่องจากหมอลำกลอนวาทอุบลราชธานีมีการควบคุมการถ่ายน้ำหนักตัวให้เคลื่อนไหวไปอย่างช้าๆ และย่อเข้าตลอดเวลาขณะที่มีการเคลื่อนที่ การวาดมือและแขนมีองศาที่กว้างออกจากลำตัว ทำให้ท่าพ่อนมีความสง่างามและประณีตรวมทั้งการเชื่อมกระบวนท่าพ่อนมีความต่อเนื่องและเลื่อนไหลของกระบวนท่าพ่อนที่มีความเป็นอิสระมีกระบวนท่าพ่อนทั้งหมด 8 กระบวนท่า ดังนี้ หมอลำฝ่ายชาย (หมอลำวิไล ถามะพันธุ์) มีทั้งหมด 8 กระบวนท่า ได้แก่ ท่าม้ายกัน ท่าโบกคว่ำโบกหงาย ท่าเข้าคู่ ท่าเกี้ยวบน ท่าเกี้ยวข้าง ท่าต้อนสาวเข้ามูม - ท่าพรมนิ้วหลอก ท่าจก - ท่าปิดป้อง และท่าม้วนมือ

2) การเคลื่อนไหวร่างกายของหมอลำกลอนวาทอุบลราชธานีผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้การใช้ศีรษะและสายตา เป็นการเอียงศีรษะแบบธรรมชาติโดยที่ไม่เกร็งต้นคอมีการเอียงไปทางด้านซ้ายและขวาไม่มีการเหวี่ยงศีรษะสัมพันธ์กับการใช้ใบหน้าท่าทางของศีรษะ การใช้ลำตัว มีการทรงตัวให้มีความสมดุลขณะปฏิบัติท่าพ่อน การใช้ลำตัวมีการแอ่นตัวและก้มตัว ด้วยการค่อยๆ ถ่ายน้ำหนักตัวไปอย่างช้า ๆ ทำให้การถ่ายน้ำหนักตัวมีความเบาโยย การใช้แขนให้มีองศาที่กว้างออกจากลำตัว ด้วยวิธีการกางแขนที่วาดออกไปข้างลำตัวให้ตึงจนสุดแขน โดยจะใช้พลังงานกล้ามเนื้อส่วนแขนในการเคลื่อนไหวที่ต้องให้แขนตึงอยู่เสมอขณะที่ปฏิบัติท่าพ่อน ความงามของท่าพ่อนจึงอยู่ที่การจัดวางระดับของแขนให้กว้างและห่างออกจากลำตัวมากที่สุด การใช้เท้าและขา มีจังหวะการย่างที่มีความนุ่มนวล พลิวไหว ด้วยการย่อเข้าลงพอประมาณ

3) ทิศทางการเคลื่อนที่ในการพ่อนเกี้ยวของหมอลำกลอนวาทอุบลราชธานีที่ปรากฏในการพ่อนเกี้ยวมีทั้งหมด 4 ทิศทาง ได้แก่ (1) การพ่อนเป็นวงกลม (2) การพ่อนเดินหน้า - ถอยหลัง (3) การพ่อนหันหน้าเข้าหา (4) การพ่อนเข้าข้าง

5.2.2 นาฏยลักษณะการพ่อนเกี้ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาทขอนแก่น

1) กระบวนท่าพ่อนเกี้ยวของวาทขอนแก่น จะปรากฏในการลำยกที่ 2 หลังจากการลำกลอนประกาศศรัทธา หมอลำจะลำกลอนที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรัก ความเสน่ห์หา หรือเรียกว่า “ลำเกี้ยว มีท่วงท่าลีลาการพ่อนที่หลากหลายขึ้นอยู่กับทำนองแคนหรือลายแคนจะเป็นผู้เป่า

ให้หมอลำพ็อน การพ็อนเกี่ยวของหมอลำกลอนวาดซอนแก่นมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนมีกระบวนการทำพ็อนทั้งหมด 15 กระบวนการ ได้แก่ ทำพ็อนธรรมดา - ทำปลากระเดียดลอดซอน ทำเซ็ด - ทำนาคเกี่ยวเกล้า ทำเข้าคู่เดินหน้า - ถอยหลัง ทำเกี่ยวแขน ทำเข้าโอบ - ทำแหวกมือ ทำจก - ทำปกป้อง ทำนั่งโอบ - ทำปิดตัว ทำสาวน้อยลงทุ่ง ทำพม่าราชวาน ทำคล้องแขน ทำพ็อนสินไซท่าที่ 1 ทำพ็อนสินไซท่าที่ 2 ทำพ็อนสินไซท่าที่ 3 ทำจก - ทำมะเหงก ทำตั้งรับ - ทำแทงเข้า

2) ทิศทางการเคลื่อนที่ในการพ็อนเกี่ยวของหมอลำกลอนวาดซอนแก่นที่ปรากฏในการพ็อนเกี่ยวมีทั้งหมด 5 ทิศทาง ได้แก่ (1) การพ็อนเป็นวงกลม (2) การพ็อนเป็นวงกลมแบบรูกไล่ (3) การพ็อนเดินหน้าถอยหลัง 4 ทิศ (4) การพ็อนหันหน้าเข้าหากัน (5) การพ็อนเข้าข้าง

5.2.3 นาฏยลักษณะการพ็อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดพุทโรสง

1) กระบวนการพ็อนเกี่ยวของวาดพุทโรสงปรากฏในการลำยกที่ 3 เป็นกระบวนการพ็อนเกี่ยวที่มีความหลากหลายส่วนใหญ่เป็นท่าพ็อนที่เลียนแบบมาจากวิถีชีวิตและท่าพ็อนของหมอลำประเภทอื่นๆ เข้ามาผสมผสาน เช่น ท่าพ็อนหมอลำหมู่ ท่าพ็อนหมอลำสินไซ เป็นต้น มีกระบวนการพ็อนทั้งหมด 18 กระบวนการ ดังนี้ หมอลำฝ่ายชาย (หมอลำบุญจันทร์ ข้าวเม่าอ่อน) มีทั้งหมด 16 กระบวนการ ได้แก่ ได้แก่ ท่าพ็อนมายเกี่ยวกัน ท่าเข้าคู่ ท่าหลีกแม่เต่า ท่าเข้าโอบ - ท่าแหวกมือ ทำจก - ทำมะเหงก ทำสวมกอด - ทำหยิกไหล่ลายมวย ท่าเตี้ยนั่ง ทำนั่งสอง - ทำปิดป้อง ทำออกระบำ ท่าม้วนมือเดียว ท่าม้วนสองมือ ท่าพ็อนสินไซท่าที่ 1 ท่าพ็อนสินไซท่าที่ 2 ท่าพ็อนสินไซท่าที่ 3 ท่าไล่ครูป - ท่าหลบหลีก ทำจก - ทำปิดมือ

2) การเคลื่อนไหวร่างกายของหมอลำกลอนวาดพุทโรสง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้ การใช้ศีรษะและสายตา การใช้สายตาที่มีความเป็นอิสระขึ้นอยู่กับลีลาท่าทางการพ็อนของผู้พ็อน แต่ในช่วงที่มีการพ็อนเกี่ยวหมอลำทั้งสองฝ่ายจะจับจ้องกันตลอดเวลา การใช้ลำตัว มีการโน้มตัวสลับกับการก้มตัวในการปฏิบัติท่าพ็อนในช่วงที่เน้นความประณีตงดงาม เป็นการถ่ายน้ำหนักไปที่เท้าหน้าและเปิดส้นเท้าหลัง โดยเหยียดลำตัวไปข้างหน้า ประมาณ 20-30 องศา การวาดแขนและของฝ่ายชายมีท่าทางการใช้แขนตั้งและงอแขน ตลอดจนการวาดแขนให้กว้างออกจากลำตัวและวาดแขนเข้าหาลำตัว ฝ่ายหญิง เป็นการส่งแขนข้างใดข้างหนึ่งขึ้นเหนือศีรษะ ส่วนแขนอีกข้างหนึ่งตั้งลงด้านล่างของลำตัว การเคลื่อนไหวของแขนทั้งสองข้างมีการถ่ายน้ำหนักสลับกันให้มีการเคลื่อนไหวขึ้น-ลงอย่างสัมพันธ์กัน การใช้เท้าและขา มีจังหวะการย่อเท้าในอัตราที่รวดเร็วตามจังหวะของแคนและทำนองลำ เพื่อให้การเคลื่อนไหวดูกระฉับกระเฉง

3) ทิศทางการเคลื่อนที่ในการพ็อนเกี่ยวของหมอลำกลอนวาดพุทโรสงที่ปรากฏในการพ็อนเกี่ยวมีทั้งหมด 4 ทิศทาง ได้แก่ (1) การพ็อนเป็นวงกลม (2) การพ็อนหันหน้าเข้าหาคู่พ็อน (3) การพ็อนเดินหน้า-ถอยหลัง 2 ทิศ (4) การพ็อนเข้าคู่วนเป็นวงกลม

5.3 กลวิธีการพ็อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอน

5.3.1 กลวิธีการพ็อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี วาดซอนแก่น และวาดพุทโรสง

1) กลวิธีการพ็อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี

1.1) การพ็อนเกี่ยวเพื่อดูชั้นเชิงของคู่พ็อน เน้นการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกผ่านการใช้สายตาเป็นการนำความรู้สึกของอารมณ์ภายใต้จิตใจออกมาถ่ายทอดผ่านทาง

ใช้สายตาโดยเฉพาะฝ่ายชายมีการยกคิ้วหัวตาแสดงความเจ้าชู้และความเสนหาต่อฝ่ายหญิง ท่าพอนมักใช้ท่าอิสระแต่จะเน้นที่การเคลื่อนที่วนกันเป็นวงกลม

1.2) การพอนเกี่ยวเพื่อเข้าประกบคู่ ฝ่ายหญิงจะเฉียงตัว 45 องศาเพื่อให้ฝ่ายชายสามารถเข้าห้อมซ้อนได้ง่าย ฝ่ายชายจะยืนเยื้องอยู่ด้านหลังของฝ่ายหญิงเสมอเพื่อให้เห็นท่ารำที่ชัดเจนและไม่ซ้อนตัวบังกัน เคลื่อนที่เดินหน้าถอยหลังโดยฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายนำ การย่อเข้าทั้งสองข้างไว้เสมอเพื่อให้การเคลื่อนไหวมีความนุ่มนวล ส่วนการใช้มือและแขนของทั้งสองฝ่ายจะมีระดับที่ต่างกัน ระดับแขนของฝ่ายชายจะสูงและกว้างกว่าฝ่ายหญิง

1.3) การพอนเกี่ยวเพื่อแสดงท่ารุก-รับ ก่อนการปฏิบัติท่ารุก-รับ ฝ่ายชายจะเคลื่อนที่เข้าหาฝ่ายหญิงยืนอยู่กับที่ในลักษณะท่าใดท่าหนึ่งแล้วค่อย ๆ ย่อตัวลง ฝ่ายหญิงจะถอนเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปด้านหลังเปลี่ยนทิศทางหันตัวเพื่อหลบฝ่ายชายและเพิ่มระยะให้ห่างกัน ก่อนการปฏิบัติท่ารุก-รับ หมอลำฝ่ายชายจะเคลื่อนที่เข้าหาฝ่ายหญิงด้วยความนุ่มนวล วิธีการปฏิบัติท่าจกของฝ่ายชายจะต้องย่อ ตัวลงให้ต่ำแล้วโน้มตัวเข้าหาฝ่ายหญิงก่อนการปฏิบัติท่าจก เป็นการจัดระเบียบร่างกายในการทรงตัว การสอดมือจะต้องปฏิบัติด้วยความรวดเร็วและใช้มืออีกข้างป้องที่ศีรษะเพื่อป้องกันการโต้ตอบของฝ่ายหญิง วิธีการปฏิบัติท่าปิดป้องของฝ่ายหญิงจะยืนห่างจากฝ่ายชายและเฉียงตัวท่ามุม 45 องศา ย่อเข่าลงให้ต่ำกว่าฝ่ายชายเพื่อปิดกั้นช่องทางการสอดมือ ใช้มือป้องด้านบนและด้านล่างของลำตัว มือที่ป้องด้านบนจะพรมนิ้วและมือด้านล่างจะส่ายไปมาตลอดเวลาเพื่อให้สามารถปิดมือฝ่ายชายออกได้ทันท่วงที

1.4) การพอนเกี่ยวเพื่ออวดฝีมือ การอวดความงดงามของท่าพอน จะปฏิบัติโดยไม่มีการเคลื่อนที่ หมอลำทั้งสองจะยืนในท่าที่ตนถนัดเพื่อให้เห็นการวาดมือและการวาดแขนที่ชัดเจน และมักจะพอนด้วยท่าที่เป็นกระบวนหรือแม่ท่าหลัก

1.5) การพอนเกี่ยวเพื่อประชันขันแข่ง หมอลำทั้งสองฝ่ายจะสังเกตกิริยาอาการของฝ่ายตรงข้ามเพื่อแสดงท่าทางที่สอดคล้องประสานกัน อีกฝ่ายจะปฏิบัติท่าทางไปตามกิริยาท่าทางนั้นๆ เพื่ออวดทักษะของตนที่สามารถปฏิบัติท่าพอนตามอีกฝ่ายได้โดยฉับพลัน

2) กลวิธีการพอนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนवादขอนแก่น

2.1) การพอนเกี่ยวเพื่อดูชั้นเชิงของคู่พอน ปฏิบัติท่าพอนอยู่กับที่ไม่นิยมการเคลื่อนที่ โดยใช้วิธีกระทบส้นเท้าเพื่อกำกับจังหวะให้การใช้มือและเท้ามีความสัมพันธ์กัน กระบวนท่าพอนของทั้งสองฝ่ายจะมีความแตกต่างกัน เพื่อดูท่าที่และชั้นเชิงของคู่พอน

2.2) การพอนเกี่ยวเพื่อเข้าประกบคู่ ฝ่ายหญิงจะเฉียงตัว 45 องศา ให้ฝ่ายชายสามารถห้อมซ้อนได้ง่ายและลำตัวไม่บดบังซ้อนกัน ทำให้การมองเห็นลีลาท่าพอนที่ชัดเจน แขนและมือของฝ่ายชายจะอยู่ระดับที่สูงกว่าฝ่ายหญิงเสมอ ความสูงต่ำของระดับวงของมือและแขนที่ลดหลั่นกันจะเพิ่มให้กระบวนท่าพอนสวยงามมากขึ้นประกอบกับการเคลื่อนที่โดยการเดินหน้าและถอยหลังเพื่อให้ท่าที่แสดงออกมามีความสัมพันธ์กลมกลืนกันระหว่างคู่เกี่ยวมากขึ้น การเคลื่อนที่มี ความรวดเร็วแต่มีความนุ่มนวลโดยใช้วิธีการย่อเข้าทั้งสองข้าง

2.3) การพอนเกี่ยวเพื่อแสดงท่ารุก-รับ ปรากฏมี 2 แบบ คือ แบบการจก-ปิด : วิธีการท่าท่าจกของฝ่ายชายจะยืนทรงตัวด้านข้างฝ่ายหญิงแล้วโน้มตัวเอียงไปด้านหน้า พร้อมกับย่อเข่าลงให้ระดับตัวต่ำกว่าฝ่ายหญิงเพื่อสามารถเข้าประชิดตัวของฝ่ายหญิงและทำการสัมผัสจับต้องได้

ง่ายขึ้น ฝ่ายหญิงใช้ฝ่ามือคว่ำลงปิดร่างกายทั้งด้านบนและด้านล่างซึ่งเป็นท่าเฉพาะตัวในการตั้งรับ การรุกรานของฝ่ายชาย เมื่อฝ่ายชายสอดมือเข้ามาฝ่ายหญิงจะปิดมือฝ่ายชายออกโดยใช้สันมือตีไปที่มือของฝ่ายชาย แบบการนั่งโอบและการปิดตัว : ทั้งสองฝ่ายย่อตัวลงนั่งกับพื้นฝ่ายชายจะเหยียดขาออกไปด้านข้างเป็นการปิดกั้นฝ่ายหญิงไม่ให้หลบหนี ฝ่ายหญิงจะยกตัวขึ้นสูงกว่าฝ่ายชายเมื่อฝ่ายชายโน้มตัวเข้ามาใกล้ ฝ่ายหญิงจะรีบเฉียงตัวหลบแบบกะทันหันเพื่อเหวี่ยงไหล่โต้ตอบฝ่ายชาย แบบการโอบหรือเล้าโลม : ทำโอบหรือทำเล้าโลม เป็นการปฏิบัติท่าที่เน้นความสัมพันธ์ของการใช้มือและขาที่ต้องสอดรับกัน มีวิธีการโน้มตัวเข้าหากัน โดยฝ่ายชายจะโน้มมากกว่าฝ่ายหญิงเพื่อให้เกิดจุดต่างและองศาที่พองามส่งผลให้ท่ากระบวนท่ามีความงดงาม

2.4) การพ้อนเกี่ยวเพื่ออวดฝีมือ เน้นการปฏิบัติท่าทางร่วมกันระหว่างคู่พ้อน โดยใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายให้เคลื่อนไหวสัมพันธ์กัน เช่น การใช้ไขว้มือกัน การปฏิบัติท่าทางเดียวกัน การเคลื่อนที่เข้าและออกให้มีจังหวะสัมพันธ์กัน เป็นต้น ซึ่งท่าทางดังกล่าวจะปฏิบัติด้วยความพิถีพิถันและประณีตเพื่ออวดฝีมือ

2.5) การพ้อนเกี่ยวเพื่อประชันขันแข่ง ในการเอนตัวไปด้านหลัง หมอลำทั้งสองฝ่ายจะใช้วิธีตั้งสันเท้าไว้ข้างหนึ่งแล้วพับสันเท้าอีกข้างลงราบไปกับพื้น เป็นวิธีที่ทำให้สามารถปฏิบัติท่าเอนตัวไปได้อย่างงดงามการปรับสันเท้าทั้งสองข้างไม่ให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน เป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้อนสามารถเอนตัวได้มากกว่าปกติและสามารถยืดตัวขึ้นได้โดยไม่ทำให้สูญเสีย การทรงตัวเป็นการสร้างความสมดุลให้กับร่างกาย

3) กลวิธีการพ้อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนवादพุทธโธสง

3.1) การพ้อนเกี่ยวเพื่อดูชั้นเชิงของคู่พ้อน ดูชั้นเชิงด้วยการเดินวนเป็นวงกลม สายตาทั้งสองฝ่ายจับจ้องกันตลอดเวลา ฝ่ายหญิงจะใช้ท่าพ้อนที่เป็นท่าปิดกั้นร่างกายของตนเองเพื่อปิดกั้นฝ่ายชายไม่ให้เข้าถึงตัวได้ ส่วนฝ่ายชายมีลักษณะการก้าวเท้าเป็นวงกว้าง เป็นวิธีการกระชับพื้นที่ของฝ่ายหญิงให้เข้าไปอยู่ในมุมใดมุมหนึ่งของเวทีเพื่อสามารถเข้าถึงตัวได้ง่าย

3.2) การพ้อนเกี่ยวเพื่อเข้าประกบคู่ การเข้าคู่ผู้พ้อนทั้งสองฝ่ายจะยืนเหลื่อมซ้อนกันโดยเฉียงลำตัวท่ามุมกับเวทีประมาณ 45 องศา วงมือของฝ่ายชายจะมีลักษณะกว้างและอยู่ในระดับที่สูงกว่าฝ่ายหญิง โดยให้มือและแขนด้านหน้าชนกันเพื่อให้ร่างกายของทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์กัน ส่วนการเคลื่อนที่ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายนำไปในทิศทางต่าง ๆ การเคลื่อนที่มีความรวดเร็วและหนักหน่วงทำให้การเคลื่อนไหวมีความกระฉับกระเฉง

3.3) การพ้อนเกี่ยวเพื่อแสดงท่ารุก-รับ ปรากฏมี 2 รูปแบบ คือ แบบยืนรุก-รับ ด้วยการจก-ปิด และการโอบหรือเล้าโลม และแบบนั่งรุก-รับด้วยการนั่งสอง แบบยืนจก-ปิด : ซึ่งการจกของฝ่ายชายจะมุ่งเน้นจกที่ส่วนล่างของฝ่ายหญิง ฝ่ายชายจึงย่อตัวลงมากกว่าฝ่ายหญิงเพื่อให้สามารถปฏิบัติท่าจกได้ง่าย การจกของฝ่ายชายจะใช้การตะแคงฝ่ามือแล้วสอดเข้าหาฝ่ายหญิงด้วยความเร็ว ฝ่ายหญิงจะป้องกันตัวเองโดยการถอนเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปด้านหลังเพื่อเป็นการหลบหลีกฝ่ายชาย และใช้มือปิดป้องมือของฝ่ายชายและตอบโต้ด้วยหมัด แบบการโอบหรือเล้าโลม : ฝ่ายชายจะใช้หลังแขนเข้าโอบกอดฝ่ายหญิงด้วยการพลิกแขน เพื่อให้เห็นท่วงท่าของการพ้อนในการเกี่ยวพาราสี ฝ่ายหญิงจะใช้แขนทั้งสองข้างกั้นมือของฝ่ายชายออก โดยวิธีการกำมือและเกร็งกล้ามเนื้อแขนเพื่อให้มือมีกำลังในการรองรับแรงของฝ่ายชาย แบบการนั่งสอง : เป็นการเกี่ยวในลักษณะพิเศษ ทั้ง

สองฝ่ายจะย่อเข่าลงในลักษณะการนั่งคุกเข่าโดยฝ่ายชายจะตั้งเข่าไว้ข้างหนึ่งเพื่อให้สามารถโย้ตัวเข้าใกล้ฝ่ายหญิงเพื่อทำการมองหรือส่องดูร่างกายฝ่ายหญิงได้สะดวก

3.4) การพ้อนเกี่ยวเพื่ออวดฝีมือ เม็ดปลายของการพ้อนเพื่ออวดฝีมือขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติท่าพ้อนตามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ปฏิบัติก่อนได้ทันท่วงที โดยไม่ได้มีการนัดหมายกันล่วงหน้ามาก่อน

3.5) การพ้อนเกี่ยวเพื่อประชันขันแข่ง เน้นที่การประชันลีลาของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงโดยใช้กลเม็ดเฉพาะตัวแสดงออกมาให้ฝ่ายตรงข้ามได้เห็นถึงความสามารถของตนเอง เช่น การเอนตัวไปด้าน หลังเพื่ออวดความสามารถของคู่พ้อน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ความเป็นมาของหมอลำกลอนพัฒนามาจากการลำพื้นเป็นการลำคนเดียวต่อมาเป็นการลำสองคน และเริ่มมีการลำโต้ตอบกัน เมื่อมีการโต้ตอบกันผู้ชมมีความสนุกสนานมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่หมอลำชายกับหญิง การเทศน์โจทย์การเทศน์ดังกล่าวเกิดเป็นแนวคิดทำให้เกิดหมอลำกลอนขึ้นมาโดยการนำเอาลักษณะการตั้งโจทย์กระซู่ของพระที่ถามปัญหาธรรมะกันมาเป็นแบบอย่างในการลำตอบปัญหา ซึ่งไหวซึ่งพริบกัน และการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวชาวอีสานหนุ่มๆ จะเป่าแคนหรือตีตีพิณเพื่อคุยกับสาวจากบ้านต่างๆ หากพอใจสาวคนใดเป็นพิเศษก็จะสนทนาโต้ตอบกันเป็นโวหารที่ไพเราะมีความหมายลึกซึ้ง ซึ่งเรียกว่า ผญา ต่อมามีการนำผญาเกี่ยวนี้ไปลำนำโต้ตอบกันจึงเป็นลำกลอน ซึ่งสอดคล้องกับ โอสถ บุตรमारศรี (2538) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของหมอลำกลอนไว้ว่า หมอลำกลอนเป็นการผสมผสานของศิลปะ 3 แขนง ได้แก่ กำเนิดจากหมอลำพื้น กำเนิดจากการเทศน์โจทย์ และกำเนิดจากการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาว

6.2 องค์ประกอบในการแสดงหมอลำกลอนประกอบไปด้วย ผู้แสดงได้แก่ หมอลำชาย หมอลำหญิง และหมอแคน 2 คน ทำนองลำ ลำทางสั้น ลำยาว ลำทางยาว และลำเตี้ย กลอนลำแบ่งตามเนื้อหาได้ 9 ประเภท ท่าพ้อนประกอบไปด้วยท่าพ้อนเกี่ยวและท่าพ้อนอิสระ เครื่องดนตรีประกอบด้วยแคนเพียงชิ้นเดียว การแต่งกายมีการแต่งกาย 3 แบบ คือ ชุดพื้นเมืองอีสานอนุรักษ์ ชุดพื้นเมืองอีสานประยุกต์ และชุดสากลตามสมัยนิยม เวทีแสดงได้ทุกรูปแบบ โอกาสในการแสดงมีทั้งงานมงคลและงานอวมงคล และขั้นตอนการแสดงประกอบด้วยการยกอ้อยอครุและช่วงลำดับการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิรัตน์ ภูแก้ว (2550) ได้อธิบายว่า หมอลำกลอนทุกวาดมีรูปแบบการแสดงที่คล้ายคลึงกันแต่ต่างกันในเรื่องรายละเอียดเพียงบางส่วน ซึ่งเกิดขึ้นจากสภาพท้องถิ่นและค่านิยมของคนในท้องถิ่น เช่น คนขอนแก่นพูดเร็ว หมอลำกลอนวาดขอนแก่นก็ลำในทำนองที่ค่อนข้างเร็วกระชับ ส่วนคนอุบลราชธานีพูดช้ามีคำสร้อยคำเสริมหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานีจึงลำในทำนองที่ค่อนข้างช้าลากหางเสียง เป็นต้น ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ ทั่วไปก็คล้ายคลึงกัน

6.3 นาฏยลักษณะการพ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอนทั้ง 3 วาด มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้แก่ หมอลำกลอนวาดอุบลราชธานีมีลักษณะที่ช้าเรียบร้อย สวยงาม และนุ่มนวล เน้นสุนทรียภาพ ไม่มีการกระโดดโลดเต้นหรือมีกิริยาอาการที่ผาดโผนอาจเรียกได้ว่าเป็นทางหวาน หมอลำกลอนวาดขอนแก่น มีจังหวะรวดเร็วออกเสียงออกคำไปต่างๆ มีความสนุกเร้าใจ ตื่นเต้นอาจเรียกได้ว่าเป็นทางดุ หมอลำกลอนวาดพุทไธสง มีวาดการลำที่เรียกว่า “ไวบ่ฟ้าว ชำบ่เย็น” ลีลาท่าทางการพ้อนมีความ

รวดเร็ว โดดโผน กระชับและเน้นพลังตามอัตราจังหวะของท่วงทำนองการลำ เรียกว่า เป็นทางห้าว (สนุกครื้นเครง) ซึ่งสอดคล้องกับ (Hall Sturat, 1990) ได้กล่าวไว้ว่า วาดพ็อน ถือเป็นลักษณะสำคัญ ในทางนาฏศิลป์ของชาวไทยในกลุ่มวัฒนธรรมแบบล้านนาและล้านช้าง ซึ่งวาดพ็อนนั้นเป็น คุณลักษณะพิเศษเฉพาะที่แสดงออกถึงท่วงท่าที่มีรูปแบบในทางนาฏศิลป์พื้นเมืองอันมีแบบแผน ตั้งเดิมอันเดียวกันหรือมีความคล้ายคลึงกันของกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาและล้านช้าง โดยถือเป็น รากเหง้าที่สำคัญของนาฏศิลป์ไทย ลักษณะการวาดพ็อนของกลุ่มชนต่างๆ นั้นมีรูปแบบและมี กระบวนทรรคนะที่มากในการสร้างสรรค์ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน วาดพ็อนและนาฏศิลป์ทุกประเภท จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ความเชื่อ และวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชนต่างๆ นั้นได้เป็นอย่างดี

6.4 กลวิธีการพ็อนเกี่ยวของหมอลำกลอนทั้ง 3 วาด เป็นการแสดงลีลาท่าทางเพื่อสะท้อน ให้เห็นถึงทักษะ ความรู้ ความสามารถ และไหวพริบปฏิภาณในการปฏิบัติท่าพ็อนระหว่างผู้พ็อน 2 คน ความงดงามของการพ็อนเกี่ยวของอีสานไม่ได้อยู่ที่ความพร้อมเพรียง แต่ขึ้นอยู่กับความสอดคล้อง และความสัมพันธ์ระหว่างคู่พ็อนฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การพ็อน เกี่ยวเกิดสุนทรียะความงามและทำให้การแสดงดูมีความสมจริงมากขึ้น อีกทั้งการรู้ช่วงจังหวะรับส่ง หรือจังหวะรุกรับกัน ที่ต้องอาศัยความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้พ็อนในการลำดับกระบวนท่าพ็อน ให้มีความน่าสนใจและน่าติดตามและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่เกี่ยวเป็นการสังเกตกิริยาอาการของคู่ พ็อนเพื่อแสดงท่าทางให้มีความสอดคล้องประสานกันโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบและการแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้า เช่น เมื่อฝ่ายชายเข้าประชิดตัวฝ่ายหญิงเพื่อท่าทำจก ฝ่ายหญิงจะต้องมีปฏิริยาที่ว่องไว เพื่อปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากการรุกร้าของฝ่ายชาย หรือเมื่อจบบทกลอนลำเกี่ยวฝ่ายชายและฝ่าย หญิงจะเดินวนเป็นวงกลมไปพร้อมกัน เมื่อปฏิบัติท่าเข้าคู่ฝ่ายหญิงจะเฉียงตัวเพื่อให้ฝ่ายชายเข้าซ้อน ตัวและฝ่ายชายจะกางแขนให้กว้างกว่าฝ่ายหญิงเพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่สามารถที่จะเข้าโอบลำตัวของฝ่ายหญิงได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ เครือจิตร ศรีบุญนาถ (2554) ได้อธิบายถึงท่าพ็อนของหมอลำกลอนเอาไว้ว่า ท่าพ็อนหมอลำกลอนเป็นท่าพ็อนอิสระไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว จึงทำให้การพ็อนมี หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับผู้พ็อนจะใส่ลีลาท่าทางประกอบจังหวะดนตรีให้ลงตัว ซึ่งแสดงให้เห็น ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญในการพ็อนของหมอลำมีมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้การแสดงอารมณ์ความรู้สึกยังเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพ็อนเกี่ยวเกิดความ สมบูรณ์ สามารถดึงดูดให้ผู้ชมเข้าถึงอารมณ์สในการแสดง การพ็อนเกี่ยวของหมอลำกลอนทั้ง 3 วาด ท่าพ็อนส่วนใหญ่เกิดจากการแสดงออกถึงการเล่นหยอกล้อ เกี่ยวพาราสิ ซึ่งดีชิงเด่น กระประชันขัน แข่งกัน และที่สำคัญที่สุดคือ การสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจ ความสุขความพอใจให้ผู้ชมปรารถนา ดังนั้น การสื่ออารมณ์จำเป็นจะต้องแสดงออกไปพร้อมกับการปฏิบัติท่าพ็อนและแสดงออกในทุกทาง ให้เกิดความชัดเจน เช่น เมื่อฝ่ายชายฉวยโอกาสจับต้องร่างกาย ฝ่ายหญิงต้องแสดงสีหน้าท่าทางไม่ พอใจและต้องโต้ตอบกลับไปทันที หรือการพ็อนม่ายเพื่อดูชั้นเชิงของคู่พ็อนทั้งสองฝ่ายจะต้องใช้ สายตาจับจ้องกันตลอดเวลา และถ่ายทอดอารมณ์ความรัก ความเสน่หา และความต้องการเข้าใกล้ชิด กับฝ่ายหญิง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทองพูล มุขรัย (2557) ได้อธิบายถึงการพ็อนเกี่ยวหรือพ็อน แม่บท เป็นท่าพ็อนที่แสดงลักษณะท่าทางเจตนาอารมณ์ของฝ่ายชายที่หมายจะเข้าถึงตัวฝ่ายหญิง เพื่อฉวยโอกาสที่จะลวนลามจับเนื้อต้องตัวฝ่ายหญิง ซึ่งฝ่ายหญิงต้องหลีกเลี่ยงปกป้องลักษณะเฉพาะ

ของท่าพ้อนเกี่ยวหรือท่าพ้อนแม่บที่มีลักษณะขาและเท้าที่พบมากคือการย่อเท้า ยืนยึดยุบตามจังหวะ ฝ่ายชายใช้การยืน สองเท้า ฝ่ายหญิงใช้การก้าวไขว้ แขนและมือใช้การกอดนิ้วแล้วม้วนข้อมือเข้าหาตนเองระหว่างที่พ้อนจะพรมนิ้วเสมอ และให้อิสระในการวาดมือ

7. องค์ความรู้ใหม่

นาฏยลักษณะและกลวิธีการพ้อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอนวาดอุบลราชธานี วาดขอนแก่น และวาดพุทไธสง มีความแตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของการพ้อนในแต่ละวาด ทั้ง กระบวนท่าพ้อน ท่วงทีลีลา จังหวะ ทิศทางการเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวร่างกาย และกลวิธีในการปฏิบัติท่าพ้อน รวมถึงการถ่ายทอดอารมณ์การแสดงออก ที่ทำให้การพ้อนเกี่ยวเกิดความงดงาม สามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถของหมอลำกลอน และสะท้อนให้เห็นถึงทักษะพื้นฐานต่างๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะในการพ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอนทั้ง 3 วาด ที่แฝงไปด้วยกลวิธีในการแสดงซึ่งเป็นเทคนิคพิเศษที่เกิดจากการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และการสั่งสมประสบการณ์ที่ยาวนานจากการแสดงบนเวที ส่งผลทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติกระบวนท่าพ้อนจนสามารถพัฒนามาเป็นกลวิธีในการพ้อนในแบบฉบับของตนเอง กลวิธีการพ้อนเกี่ยวจำแนกได้ตามลักษณะการพ้อนเกี่ยว ดังนี้

1) กลวิธีการพ้อนเกี่ยวเพื่อดูชั้นเชิงของคู่พ้อน ทั้งสองฝ่ายเอียงลำตัวและศีรษะเข้าหาคู่พ้อน ขณะที่เดินวนกันเพื่อดึงดูดความสนใจของฝ่ายตรงข้ามและการถ่ายทอดอารมณ์ดูสมจริงมากขึ้น ฝ่ายชายวาดมือและแขนให้กว้างออกจากลำตัว เพื่อท่าทางดูสง่างามและยิ่งใหญ่ เพื่อกระชับพื้นที่ให้สามารถเข้าประชิดตัวฝ่ายหญิงได้ง่ายขึ้น ส่วนฝ่ายหญิงวาดมือและแขนให้อยู่ในตำแหน่งด้านหน้าของลำตัว หรือใช้กระบวนท่าพ้อนที่เป็นท่าปิดกั้นร่างกาย เพื่อป้องกันการเข้ามารุกล้ำของฝ่ายชาย เคลื่อนที่วนกันเป็นวงกลมเพื่อสังเกตดูกิริยาอาการและชั้นเชิงของฝ่ายตรงข้าม โดยให้ฝ่ายชายเดินวนขึ้นด้านหน้าและฝ่ายหญิงเดินวนลงด้านหลังก่อนเสมอ ใช้สายตาจับจ้องกันตลอดเวลา

2) กลวิธีการพ้อนเกี่ยวเพื่อเข้าประกบคู่ ฝ่ายชายตำแหน่งของการเหลื่อมซ้อนในการเข้าคู่จะต้องอยู่ในระดับ 45 องศา และโน้มตัวเข้าใกล้ชิดฝ่ายหญิง การใช้มือและแขนจะต้องอยู่ในระดับที่สูงและกว้างกว่าฝ่ายหญิง เพื่อที่จะสามารถเข้าโอบลำตัวของฝ่ายหญิงได้อย่างงดงาม ส่วนฝ่ายหญิงตำแหน่งของการเหลื่อมซ้อนในการเข้าคู่จะต้องอยู่ในระดับ 45 องศา ฝ่ายหญิงสามารถใช้มือพ้อนมือเดียวหรือสองมือก็ได้ตามความเหมาะสม ถ้าในกรณีพ้อนมือเดียว มืออีกข้างหนึ่งจะใช้เตรียมตั้งรับการรุกล้ำของฝ่ายชายที่ฉวยโอกาสสัมผัสจับต้องในที่เปลือย โดยตั้งมือไว้ด้านข้างลำตัว การพ้อนเข้าคู่จำเป็นต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อแสดงท่าทางที่สอดคล้องประสานกัน และสร้างความหลากหลายให้ปรากฏในการพ้อนเกี่ยว ทิศทางที่ใช้ในการเคลื่อนที่ประกอบด้วย การเคลื่อนที่เดินหน้า-ถอยหลังซึ่งสามารถทำได้ 4 ทิศทาง และการเดินวนเป็นวงกลมไปพร้อมกัน

3) กลวิธีการพ้อนเกี่ยวเพื่อแสดงท่ารุก-รับ ฝ่ายชายหันหน้าเข้าหาฝ่ายหญิง หยุดยืนอยู่กับที่ ในลักษณะท่าใดท่าหนึ่ง แล้วค่อยๆ ย่อเข่าลง ให้ระดับตัวต่ำกว่าฝ่ายหญิง ใช้มือข้างที่ถนัดสอดเข้าหาฝ่ายหญิงการเคลื่อนไหวของมือที่ใช้จึงจะต้องมีความรวดเร็วในการสอดและดึงมือกลับทันทีเพื่อหลบการโต้ตอบของฝ่ายหญิง ส่วนมืออีกข้างใช้ป้องกันที่ศีรษะของตนเองไว้ตลอดเวลา ใช้จังหวะการรับส่งกันระหว่างคู่พ้อน ไม่ยึดจังหวะของแคน ส่วนฝ่ายหญิงหันหน้าเข้าหาฝ่ายชาย หยุดยืนอยู่กับที่ในลักษณะท่าใดท่าหนึ่ง แล้วค่อยๆ ย่อเข่าลงพร้อมกับถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปด้านหลัง ใช้วิธีแบมือหรือกำ

หมัดในการปกป้องร่างกายโดยให้มือข้างหนึ่งอยู่ด้านบน และมืออีกข้างอยู่ด้านล่าง มือที่อยู่ด้านบนจะพรมนิ้วและมือที่อยู่ด้านล่างจะส่ายมือไว้ตลอดเวลาเพื่อเตรียมพร้อมที่จะปัดมือฝ่ายชายและต้องมีปฏิกิริยาที่ว่องไว เมื่อฝ่ายชายฉวยโอกาสโดยที่ไม่ทันตั้งตัวฝ่ายหญิงจะใช้การลงโทษด้วยวิธีการตบตีหรือใช้มะเหงกโฆลกไปที่ศีรษะของฝ่ายชาย

4) กลวิธีการพ้อนเกี่ยวเพื่ออวดฝีมือ มุ่งเน้นลีลาท่าทางการพ้อนที่งดงามเพื่ออวดฝีมือของผู้พ้อนที่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญและประสบการณ์ของผู้พ้อน ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคู่พ้อนโดยใช้ท่าพ้อนที่ปฏิบัติร่วมกัน ส่วนเม็ดพลายอีกอย่างหนึ่งของการพ้อนคือการทำพ้อนตามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ปฏิบัติก่อนได้อย่างทันท่วงทีและแม่นยำ โดยต่างฝ่ายต่างนำเอากระบวนการท่าที่ตนเองถนัดมาอวดกันด้วยการสลับสับเปลี่ยนกันไปเรื่อยๆ เน้นสุนทรีย์ความงามของท่าพ้อนเป็นหลักโดยสามารถปฏิบัติในลักษณะการเข้าคู่ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านท่าทางการพ้อน มีการโต้ตอบอารมณ์กันระหว่างชายและหญิง

5) กลวิธีการพ้อนเกี่ยวเพื่อประชันขันแข่ง เป็นการพ้อนที่ต้องอาศัยทักษะความคล่องแคล่วและความสามารถเฉพาะตัวในการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งมาจากกระบวนการท่าพ้อนที่ตนได้ร่ำเรียนมา หรือท่าพ้อนในการแสดงหมอลำประเภทต่างๆ มาใช้ประชันกัน เช่น การพ้อนท่าสันทนาการที่มีการเอนลำตัวไปด้านหลังให้เหมือนการทำท่าสะพานโค้ง ด้วยเทคนิคเฉพาะของตนเองให้ฝ่ายตรงข้ามและผู้ชมได้เห็นถึงความสามารถของตนเอง สามารถเคลื่อนที่ได้อย่างอิสระทุกทิศทางขึ้นอยู่กับกระบวนการพ้อนหรือความต้องการของผู้พ้อนในขณะนั้น ส่วนใหญ่จะปฏิบัติท่าทางอยู่กับที่เพื่อให้เห็นความชัดเจนของกระบวนการพ้อน ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านท่าทางการพ้อน มีการโต้ตอบอารมณ์กันระหว่างชายและหญิง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การพ้อนเกี่ยวในการแสดงหมอลำกลอน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนชาวอีสานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ในปัจจุบันมีศิลปินหมอลำกลอนที่มีองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติท่าพ้อนเกี่ยวมีจำนวนน้อยซึ่งแต่ละท่านล้วนเป็นผู้สูงวัย หน่วยงานของภาครัฐและหน่วยงานด้านการศึกษาควรมีการเก็บรวบรวมองค์ความรู้เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้นี้ไว้เป็นแบบอย่างและมีการถ่ายทอดสู่เยาวชนและกลุ่มศิลปินหมอลำกลอนรุ่นใหม่

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 พ้อนเกี่ยว : นาฏยลักษณะและกลวิธีในการแสดงหมอลำกลอน เป็นการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของการพ้อนเกี่ยว การเคลื่อนไหวร่างกาย รูปแบบการพ้อน แล้วนำมาเรียบเรียงอธิบายให้เห็นภาพอย่างละเอียดชัดเจน สามารถเป็นองค์ความรู้ที่นำไปพัฒนาต่อยอด หรือเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานในรูปแบบการพ้อนคู่ และสามารถนำไปเป็นแบบแผนในการต่อยอดฝึกหัดในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาได้ตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นการอธิบายกลวิธีการพ้องเกี่ยวในรูปแบบลายลักษณ์อักษรและเป็นแบบอย่างทางความคิด ควรมีการนำเอาผลการวิจัยมาปรับทำเป็นเชิงปฏิบัติในรูปแบบสื่อที่สามารถปฏิบัติให้ดูและสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยและเป็นคุณประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานในอนาคตต่อไป

9. บรรณานุกรม

- ขวัญแก้ว ดำรงค์ศิริ. (2539). **ผลการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยเน้นจุดประสงค์ที่มีต่อความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เครือจิตร ศรีบุญนาท. (2554). **ตำรานาฏกรรมพื้นบ้านอีสาน**. โครงการจัดทำตำราและงานวิจัยเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- จรัส ลาดนอก ผู้ให้สัมภาษณ์. 4 กันยายน 2565. ณ ประำพิธิ หน้าที่ว่าการอำเภอ จังหวัดมหาสารคาม
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2558). **หมอลำหมอลำแคน : ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เปรียบดั่งแก้วสารพัดนึกของชาวอีสาน**. มหาสารคาม : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
- ฉวีวรรณ พันธุ ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 ตุลาคม 2565. ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ประจำปีพุทธศักราช 2536. ณ ประำพิธิ หน้าที่ว่าการอำเภอ จังหวัดมหาสารคาม
- ทองพูล มุขรักษ์. (2557). กระบวนท่าพ้องในการแสดงหมอลำกลอนवादอุบลราชธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. 5(2). (185-194).
- พรสวรรค์ พรดอนก่อ. (2560). **वादหมอลำอีสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราตรีศรีวิไล บงสิทธิพร ผู้ให้สัมภาษณ์. 22 ตุลาคม 2565. ณ ประำพิธิ หน้าที่ว่าการอำเภอ จังหวัดมหาสารคาม
- สิทธิรัตน์ ภูแก้ว. (2550) **การพ้องเกี่ยวของหมอลำกลอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย. คณะศิลปกรรมศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิศักดิ์ จำปาแดง. (2554). **วรรณคดีอีสานวิวัฒนาการสู่วรรณกรรมกลอนลำ**. มหาสารคาม : โครงการสัมมนาในระดับภูมิภาคเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประเภทเอกสารโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สุกัญญา สุฉฉายา. (2545). **เพลงพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์คติชนวิทยาร่วมกับโครงการตำรา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสียงชัย สาสีเสาร์. (2564). **เพศวิถีในวรรณกรรมคำสอยของหมอลำกลอนและหมอลำซึ่งร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โอสถ บุตรमारศรี. (2538). **ภาพสะท้อนของสังคมอีสานจากกลอนลำของหมอลำเคนดาเหล่า**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Hall, Stuart. (1990). **Cultural Identity and Diaspora** In J. Rutherford (Ed.), **Identity: Community, Culture, Difference**. London : Lawrence & Wishart.

การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์*

THE EVALUATION OF THE EDUCATION DEVELOPMENT PROJECT FOR
SCHOOL EXCELLENCE, LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
UNDER THE MUNICIPALITY OF SURIN

วัชรพงษ์ วันดี¹

Watcharapong Wandee¹

กองการศึกษา เทศบาลเมืองสุรินทร์¹

Education Division, Surin Municipality¹

Email : sv.tasaban.surin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ 2) ศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโอน ความรู้ของโครงการ 3) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 58 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 45 คน ในปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 103 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 11 คน นักเรียน จำนวน 310 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมด 329 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามประเมินโครงการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านผลกระทบ ผู้ปกครองมีความคาดหวังและต้องการให้นักเรียนเข้ามาเรียนด้านประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายร่วมมือพัฒนาการจัดการศึกษาด้านความยั่งยืน เกิดความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน ด้านการถ่ายโอนความรู้ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 3) ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ; การพัฒนาการศึกษา; ความเป็นเลิศของโรงเรียน

ABSTRACT

The research aims to 1) Evaluation of Context, Input, Process and Product of the Education Development Project for School Excellence, Local Administrative Organization under the municipality of Surin. 2) Study the impact effectiveness sustainability and transportability of the project. 3) Assessment satisfaction for the project. The study used the whole population, namely 58 teachers and educational personnel and 45 basic education committees in the academic year 2021, a total of 103 people and the sample group consisted of 11 teachers and educational personnel, 310 students, and 8 basic education committees in the academic year 2022, totaling 329 people by Stratified Random Sampling. Used tools: Project assessment questionnaire the reliability levels were 0.91, Interview form, and satisfaction questionnaire the reliability levels were 0.94. The statistics used in the quantitative data analysis including percentage, mean, standard deviation.

The results were as follows: 1) The results of The Evaluation of Evaluation of Context, Input, Process and Product as a whole was at highest level. 2) impact, parents had expectations and wanted students to come to study. Effectiveness, all parties cooperate to develop education management. Sustainability, a lasting relationship Transportability. The school is a source of community learning. 3) The results of the assessment The satisfaction as a whole was at highest level.

Keywords : Project Evaluation; Education Development; School Excellence

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพจนมีความเข้มแข็งในมาตรฐานคุณภาพระดับสูง ทั้งด้านงานวิชาการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักเรียนเกิดความพึงพอใจเป็นผลทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นที่ยอมรับของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2553, สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2560; Hoy และ Miskel, 2001; Cobb. et al, 2003) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาแบบใหม่เป็นตัวบ่งชี้กำหนดภาพความท้าทายหรือข้อจำกัดที่มีอยู่และพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจนถึงผลลัพธ์และการดำเนินงานที่ต้องการได้ โดยคำนึงถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (จักรพรรดิ วะทา, 2559; สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2560; Gregory M. Bounds, 1994) โดยการที่โรงเรียนจะเป็นเลิศได้นั้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) คุณภาพนักเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การบริหารและการจัดการศึกษา และ 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560; Aletta Grisay & Lars Mahlek, 1991; Hoy & Miskel, 2001)

โรงเรียนที่มีความเป็นเลิศ หรือโรงเรียนคุณภาพนั้นเป็นเป้าหมายการพัฒนาของโรงเรียนให้มีศักยภาพ และมีความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นต้นแบบและแบบอย่างของโรงเรียนอื่นที่เป็น รูปธรรมและทำทหายความสามารถของผู้บริหาร ความสำเร็จของการมีโรงเรียนคุณภาพจะช่วยลดและ ขจัดปัญหาวิกฤตทางการศึกษา เช่น คุณภาพสถานศึกษาที่แตกต่างกัน คุณภาพผู้เรียนที่มีมาตรฐานไม่ เท่าเทียมกัน ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และความ เหลือมล้ำในการเข้ารับบริการทางการศึกษา (อำรุง จันทวานิช, 2547)

เทศบาลเมืองสุรินทร์ มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและมี รูปแบบที่สอดคล้องกัน ด้วยตระหนักถึงคุณค่าของการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นบุตรหลานของคนในชุมชน เป็นอนาคตของชาติ และเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้นักเรียนในชุมชนพัฒนาไปสู่ความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคมต่อไป ภายใต้ วิสัยทัศน์ “สุรินทร์เมืองน่าอยู่ ด้วยการ บริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” สอดคล้องกับ พันธกิจ ข้อ 5 พัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้มี คุณภาพตามมาตรฐานทางการศึกษา ควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้มีการ อนุรักษ์ สืบสาน เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และทำนุบำรุงศาสนา และยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษา และเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมี 4 เป้าประสงค์ ดังนี้ 1) สถานศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล ผ่านการประเมินคุณภาพ มาตรฐาน การศึกษา 2) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา 3) นักเรียนและประชาชนได้รับการ ส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรม 4) อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักอย่าง แพร่หลาย (เทศบาลเมืองสุรินทร์, 2561)

การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์โดยใช้รูปแบบจำลองซีพี (CIPP Model)เป็นการรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วน ฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนิน กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556; Stufflebeam & Daniel, 2003; Stufflebeam&Shinkfield, 2007) ประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) อีกทั้งมีการประเมินส่วนปรับ ขยายในส่วนของผลผลิต ดังนี้ การประเมินผลกระทบ (Impact evaluation: I) การประเมิน ประสิทธิภาพ (Effectiveness evaluation: E) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability evaluation: S) และการประเมินการถ่ายโยงความรู้ (Transportability evaluation: T) (Stufflebeam& Shinkfield, 2007)

ดังนั้น ผู้ประเมินในฐานะศึกษานิเทศก์ มีหน้าที่นิเทศติดตาม สนับสนุนการจัดการศึกษา ได้ ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัด เทศบาลเมืองสุรินทร์และกำหนดให้มีการประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบซีพี (CIPP Model) ด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในด้านผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายโยงความรู้

(Transportability) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ได้แนวทางการจัดดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ที่นำไปสู่การพัฒนาของการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนอย่างมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.2 เพื่อประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.3 เพื่อประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.4 เพื่อประเมินด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.5 เพื่อศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.6 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการประเมินของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ เป็นการติดตาม ตรวจสอบการจัดกิจกรรมในการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ที่ถูกต้องครอบคลุมกระบวนการสำคัญของการดำเนินโครงการทั้งในด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตประกอบด้วยผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และสามารถนำมาข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ระยะที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 58 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 45 คน ในปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 103 คน

ระยะที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ระยะที่ 4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ประชากร ได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 61 คนนักเรียนจำนวน 1,747 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 45 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมด 1,853 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 11 คน นักเรียน จำนวน 310 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 8 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมด 329 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ระยะที่ 5 การศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโอนความรู้ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และตัวแทนนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำแนกเป็น ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 คน และตัวแทนนักเรียน จำนวน 3 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมด 6 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 6 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 61 คนนักเรียนจำนวน 1,747 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 45 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมด 1,853 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 11 คน นักเรียนจำนวน 310 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งหมด 329 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสอบถามด้านบริบทของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00

4.2.2 แบบสอบถามด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00

4.3.3 แบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00

4.3.4 แบบสอบถามด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00

4.3.5 แบบสัมภาษณ์ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายทอดความรู้ ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00

4.3.6 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00 ค่า

4.3 การรวบรวมข้อมูล

4.3.1 ผู้ประเมินทำโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ในปีการศึกษา 2565

4.3.2 ผู้ประเมินนำแบบสอบถามไปดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 การประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ ระยะเวลา การประเมินโครงการระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 16 พฤษภาคม 2565

ระยะที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ ระยะเวลา การประเมินโครงการระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 16 พฤษภาคม 2565

ระยะที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ ระยะเวลา การประเมินโครงการระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม 2565 – 1 มีนาคม 2566

ระยะที่ 4 การประเมินด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

เป็นการประเมินเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ ระยะเวลา การประเมินโครงการระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2566 – 10 มีนาคม 2566

ระยะที่ 5 การศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายทอดความรู้ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ เป็นการศึกษาส่วนขยายผลผลิตของโครงการ ระยะเวลา การศึกษาระหว่างวันที่ 10 มีนาคม – 15 มีนาคม 2566

ระยะที่ 6 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ เป็นการประเมินเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ ระยะเวลา การประเมินโครงการระหว่างวันที่ 16 มีนาคม 2566 – 20 มีนาคม 2566

4.3.3 ผู้ประเมินรับแบบประเมินคืนด้วยตนเอง

4.3.4 ผู้ประเมินตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามประเมิน

4.3.5 ผู้ประเมินนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.4.2 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายข้อ รายด้าน และโดยรวมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แปลความหมายตามเกณฑ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (Midpoint) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4.3 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 3 ข้อเสนอแนะโดยใช้การแจกแจงความถี่เป็นตารางแล้วนำเสนอความเรียงท้ายตาราง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์โดยรวมรายด้าน

การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบริบท	4.44	0.51	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.36	0.51	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.58	0.48	มากที่สุด
4. ด้านผลผลิต	4.68	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.52	0.49	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก(\bar{X} = 4.52,

S.D.= 0.49) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต (\bar{X} = 4.68, S.D.= 0.45) และด้านกระบวนการ (\bar{X} = 4.58, S.D.= 0.48) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริบท (\bar{X} = 4.44, S.D.= 0.51) และด้านปัจจัยนำเข้า (\bar{X} = 4.36, S.D.= 0.51) ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ด้านผลกระทบ ผู้ปกครองมีความคาดหวังและต้องการให้นักเรียนเข้ามาเรียนในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

ด้านประสิทธิภาพทุกฝ่ายร่วมมือพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลสำเร็จ

ด้านความยั่งยืนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน อย่างยั่งยืน

ด้านการถ่ายโอนความรู้ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการประเมินประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 1) คุณภาพนักเรียน 2) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 3) การบริหารและการจัดการศึกษา และ 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555; สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560; Aletta Grisay&Lars Mahlek, 1991; Hoy และ Miskel, 2001) และผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดการประเมินโครงการโดยรูปแบบจำลองซีป (CIPP Model) ที่ประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินด้านกระบวนการ และ 4) การประเมินด้านผลผลิต (Stufflebeam&Daniel, 2003) สอดคล้องกับการประเมินโครงการของ เอกชัย ศรีวิไล (2560) ได้ศึกษาการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบประเมิน 360 องศา ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด กาตเกษม (2561) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ของโรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง เทศบาลเมืองแพร่ ผลการประเมินพบว่า ในด้านบริบทและปัจจัยนำเข้าก่อนการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับ

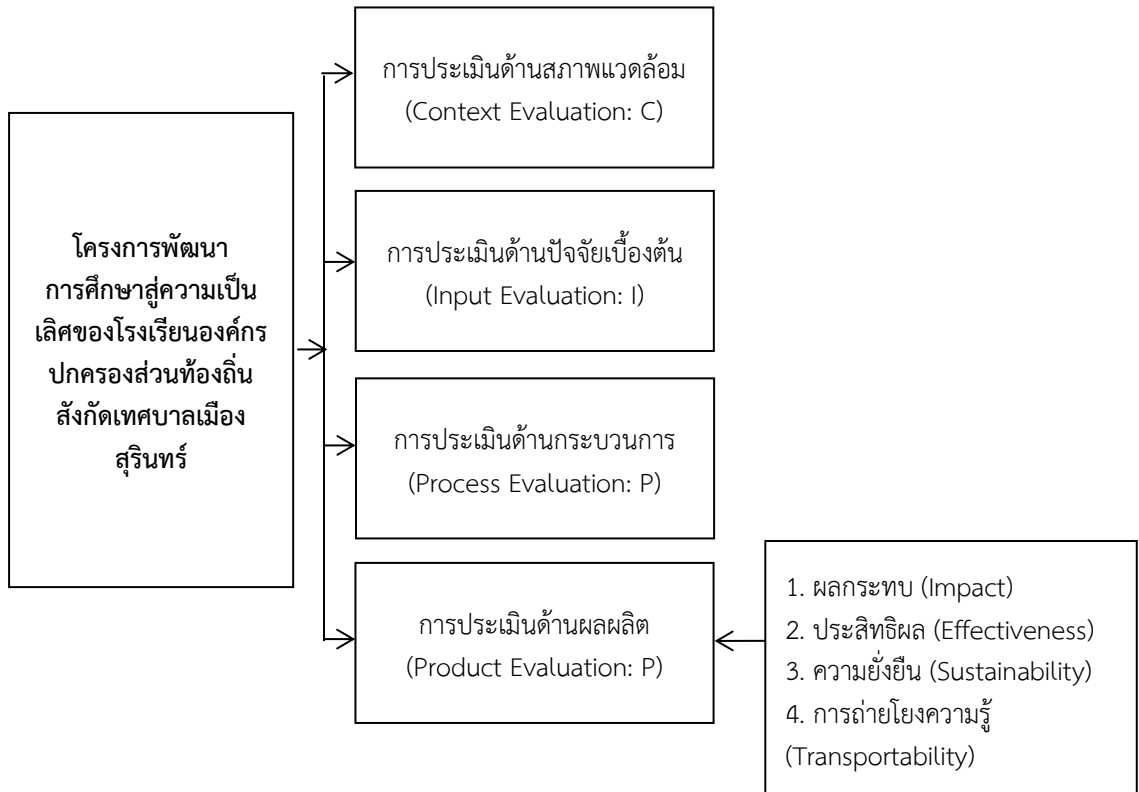
มากด้านกระบวนการระหว่างการทำเนิโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยสรุป ด้านผลกระทบ ผู้ปกครองมีความคาดหวังและต้องการให้นักเรียนเข้ามาเรียนในโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ด้านประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายร่วมมือพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลสำเร็จด้านความยั่งยืน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน อย่างยั่งยืน และ ด้านการถ่ายโอนความรู้ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน CIPIEST ดังที่ Stufflebeam&Shinkfield (2007) เสนอว่า ได้ปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Products evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact evaluation: I) การประเมินประสิทธิภาพ (Effectiveness evaluation: E) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability evaluation: S) และการประเมินการถ่ายโอนความรู้ (Transportability evaluation: T) สอดคล้องกับการประเมินโครงการของการประเมินโครงการของ สุพรรณิการ์ เรืองศรี และกิติพัฒน์ นนทปัทมดล (2564) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่ สูงตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีผลการประเมิน CIPPIEST Model ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากสุริย์พร พิณพาทย์ (2564) ได้ประเมินโครงการเรื่อง รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านหนองปากดง ผลการประเมินบริบทพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงาน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่าอยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดังที่ จักรพรรดิ วัฒนา (2559) ได้เสนอความสำคัญของความเป็นเลิศของโรงเรียนไว้ว่า เป็นตัวบ่งชี้กำหนดภาพความท้าทายหรือข้อจำกัดที่มีอยู่และพัฒนาเป้าหมายที่ชัดเจนถึงผลลัพธ์และการดำเนินงานที่ต้องการได้ โดยคำนึงถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในการทำงานอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการประเมินโครงการของ สายฟ้า หาฮีสุข และธินิดา พิลาล้า (2565) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ดังภาพประกอบที่ 1

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ มีกระบวนการประเมิน 4 ด้าน 1) การประเมินด้านบริบท 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินด้านกระบวนการ 4) การประเมินด้านผลผลิต และมีการขยายส่วนการประเมินออกเป็น ผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายทอดความรู้ (Transportability) ที่ได้รับการกระบวนการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ในครั้งนี้ได้ข้อเสนอแนะที่ครอบคลุมในด้านต่างๆ สำหรับการบริหารจัดการและนำไปบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ด้านบริบทพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า การประเมิน

โครงการในด้านบริบทเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้โครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมความพร้อมตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับกองการศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนและขับเคลื่อนโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามสภาพบริบทสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารระดับกองการศึกษา ควรกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการใช้ประเมินผลประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ตามบริบทอย่างเหมาะสม และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อสังเกตที่ได้จากโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ

8.2.3 ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บริหารมอบหมาย โดยพิจารณาจากผลการประเมินโครงการที่ผ่านนำมาปรับปรุงบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

8.2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะ และให้การสนับสนุนในการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลจากการประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ด้านบริบทพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปลงเชิงลึกเพื่อประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการวิจัยที่จะส่งผลให้การประเมินโครงการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

9. บรรณานุกรม

เกียรติสุดา กาศเกษม. (2561). การประเมินโครงการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ของโรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง เทศบาลเมืองแพร่. *Educational Management and Innovation Journal*. 1(2). 71-89.

จักรพรรดิ วัฒนา. (2559). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. *วิทยาจารย์*. 116(1). 37-44.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2560). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : อินโนกราฟฟิกส์.
- สายฟ้า หาสุข และธินิดา พิลาล้า. (2565). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านเมืองแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วารสาร การบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 2(1). 21-31.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มาตรฐานสากล. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สุพรรณิการ์ เรืองศรี และกิติพัฒน์ นนทปัทมดูล. (2564). การประเมินผลโครงการพัฒนาสังคม ชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำรินสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 29(1). 251-293.
- สุรีย์พร พิณพาทย์. (2564). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านหนองปากดง. กาญจนบุรี : โรงเรียนบ้านหนองปากดง.
- อรุณ จันทวานิช. (2547). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เอกชัย ศรีวิไล. (2560). การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบประเมิน 360 องศา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- Aletta Grisay&Lars Mahlck. (1991). The Quality of Education in Developing Countries: A Review of Some Research Studies and Policy Documents. Paris : International Institute for Education Planning's Printshop.
- Cobb, P., Confrey, J., diSessa, A., Lehrer, R., Schauble, L. (2003). Design experiments in educational research. Educational Researcher. 32(1). 9-13.
- Gregory M. Bounds. (1994). Beyond Total Quality Management: toward the Emerging Paradigm. New York : McGraw-Hill.
- Hoy, W. & C. Miskel. (2001). Educational Administration: Theory, Research, and Practice. New York : McGraw-Hill.
- Stufflebeam&Daniel. (2003). The CIPP model for Evaluation. International Handbook of Educational Evaluation. 9. 31-62.
- Stufflebeam&Shinkfield. (2007). Evaluation Theory, Models and Applications. New York : John Wiley and Sons.

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2*
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SUPERVISION WITHIN
EDUCATIONAL INSTITUTIONS USING THE CONCEPT OF A PROFESSIONAL
LEARNING COMMUNITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE
SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ธิดารัตน์ หัตถมา¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²
Tidarut Huttama¹, Suwat Junsuwan²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand.^{1,2}
Email : 64010581018@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 และ 2) ออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.56-0.76 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความจำเป็น ระยะที่ 2 การออกแบบ สร้างและประเมินแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม ร่องลงมาคือ ด้านการวางแผน นิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม ร่องลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมี

ยุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ด้านการเผยแพร่และขยายผล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านข้อมูลและสารสนเทศ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตาม 2. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 8 แนวทาง 3.2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ จำนวน 7 แนวทาง 3.3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน จำนวน 11 แนวทาง 3.4) ด้านการติดตาม จำนวน 6 แนวทาง และ 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 5 แนวทาง 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การนิเทศ; ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; สถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to 1) study the current, desirable condition and need for supervision in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 and 2) Develop guidelines for supervision within educational institutions using the concept of professional learning communities in schools under the Surin Primary Educational Service Area Office 2. The research was divided into 2 phases: phase 1: a study of current conditions; desirable condition and the necessary needs of supervision within educational institutions The sample group consisted of 335 school administrators and teachers. The instrument used for data collection was a questionnaire with an index of consistency (IOC) equal to 1.00. The discriminant power of each question was between 0.56-0.76 and there were Confidence is equal to 0.97 Statistics used in data analysis were mean, standard deviation. and the necessary needs index. Phase 2: Designing, constructing and evaluating guidelines for supervision within educational institutions using the concept of professional learning communities. The group of informants consisted of 5 experts assessing the guidelines. Statistics used in data analysis were mean and standard deviation.

The results showed that : 1. Current state of supervision within educational institutions Under the Surin Primary Educational Service Area Office 2 overall was at a high level. When considering each aspect, it was found that they were at a high level in all aspects. The aspect with the highest average was the follow-up aspect, followed by the strategic supervision planning aspect. and the side with the least average value

was the dissemination and expansion side. for desirable conditions of supervision within educational institutions Under the Office of Surin Primary Educational Service Area 2 overall was at the highest level. When considering each aspect, it was found that most were at the highest level. The aspect with the highest average was the follow-up aspect, followed by the strategic supervision planning aspect. and the side with the least average value was the dissemination and expansion side. And order of needs for supervision development within educational institutions Under the Office of Surin Primary Educational Service Area 2 found that the dissemination and expansion of results. The most necessary needs are followed by information and information. And the aspect that is least needed is the tracking aspect. 2. Guidelines for the development of supervision within educational institutions using the concept of professional learning communities. Under Surin Primary Educational Service Area Office 2 consists of 5 components: 1) Principles 2) Objectives 3) Development Guidelines 5 aspects consisting of 3.1) Data and information 8 indicators 3.2) Supervision planning 3.3) Management focusing on teacher and student development, 11 indicators, 3.4) Follow-up, 6 indicators, and 3.5) Dissemination and expansion, 5 indicators 4) Implementation mechanism tasks, and 5) success conditions. According to the results of the evaluation of the expert's guidelines, it was found that the overall picture was appropriate. at the highest level and there is a possibility at a high level.

Keywords : Supervision; Professional learning communities; School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานนิเทศควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ และงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา (Hoy and Cecil, 2001) โดยการนิเทศภายในนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้นโดยเป็นการพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึคว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ รวมทั้งความรู้สึกอันเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อน

ร่วมงาน มีการช่วยเหลือครูในการจัดหาและเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอน และช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อสร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความรู้ความสามารถพิเศษและประสบการณ์เข้ามาใช้ประโยชน์ (Minor, 1974)

ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงเป็นระบบของความร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ปรับปรุงวิธีสอน การวัดผลประเมินผลให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทำให้ครูผู้รับการนิเทศได้รับการพัฒนาวิชาชีพ มีความพึงพอใจ มีกำลังใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นจนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง (ธเนศ ขำเกิด, 2555) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับ ชนิตา วิสะมิตนันท์ (2555) ที่กล่าวว่า นิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ การนิเทศการศึกษามีจุดหมายสำคัญ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง “พัฒนาคน” คือ เป็นการทำงานร่วมกับครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ประการที่สอง “พัฒนางาน” เนื่องจากการนิเทศการศึกษามีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ประการที่สาม “สร้างการประสานสัมพันธ์” เป็นผลที่เกิดจากการทำงานร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำผู้ตาม ประการสุดท้าย คือ “การสร้างขวัญกำลังใจ” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน ประกอบกับปัจจุบันโรงเรียนโดยทั่วไปมีบุคลากรครูที่มีความรู้ คุณวุฒิและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีอยู่พอสมควร รวมทั้งบุคลากรครูในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจในสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเป็นอย่างดี และตรงกับสภาพความเป็นจริง สามารถให้ความช่วยเหลือกันเอง ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ภายใต้เงื่อนไขของความตั้งใจจริงในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพสูงสุดตามที่ต้องการ ด้วยความสมัครสมานสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันของบุคลากรภายในโรงเรียน (พุทธชาติ แสนอุบล, 2561)

การนิเทศการศึกษา จึงมีความจำเป็นไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทุกขณะ มีความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แนวคิดในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีการกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหานั้นได้สำเร็จ ลุล่วง การนิเทศการศึกษามีส่วนช่วยทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ส่งผลต่อความเจริญของงามของครู ไม่ว่าจะครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็ต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ ในขณะที่ทำงานในสถานการณ์จริง (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554) การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการบริการทางการศึกษา ที่จะช่วยกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนาดตนเอง

อยู่เสมอ ในด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อได้รับการนิเทศหรือคำชี้แนะการสะท้อนกลับจากผู้มีประสบการณ์ผู้เชี่ยวชาญ และบังคับบัญชาแล้วจะเกิดความรู้สึกระตือรือร้น ปรับปรุงคุณภาพ การจัดการเรียนการสอน โดยยึดเป้าหมายหลัก คือ ผู้เรียนเป็นสำคัญและผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพโดยรวมของการศึกษานั้นเอง (สถาพร สมอุทัย, 2564)

จากสภาพปัญหาของการนิเทศการจัดการศึกษา จากผู้นิเทศจากภายนอกโรงเรียนนั้น ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่ผู้นิเทศจากภายนอกโรงเรียนมีจำนวนจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงเรียนและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ปัจจัยสนับสนุนและงบประมาณในการไปนิเทศของผู้นิเทศมีจำนวนจำกัด รวมไปถึงการนิเทศภายในโรงเรียนที่ผ่านมา พบปัญหาสำคัญของการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนด้านการวางแผนเตรียมการ พบว่าครูขาดความเข้าใจ และไม่ตระหนักรู้ต่อกระบวนการนิเทศภายในส่วนด้านการดำเนินการปฏิบัติตามแผนพบว่าครูไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการนิเทศภายในและโรงเรียนไม่มีคู่มือให้ครูปฏิบัติ ด้านการกำกับตรวจสอบการปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับการดำเนินการนิเทศไม่เป็นไปตามปฏิทินการปฏิบัติงานและครูขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการนิเทศด้านการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเกี่ยวข้องกับโรงเรียนไม่นำผลการนิเทศภายในปรับปรุงและพัฒนางานการบริหารโรงเรียน (พุทธชาติ แสนอุบล, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่า ครูกังวลว่าสอนไม่ครบตามหลักสูตร ตัวชี้วัด และเนื้อหาการสอนมีจำนวนมาก และการเรียนการสอนขาดการบูรณาการกับภาระงานในชีวิตประจำวัน และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองน้อย อีกทั้งครูผู้สอน ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนใช้ระบบออนไลน์ไม่เป็น รวมถึงความไม่พร้อมของคอร์สเรียนออนไลน์ ทำให้นักเรียนเรียนน้อยลง (คณะกรรมการการศึกษา, 2564) สอดคล้องกับรายงานผลการติดตามนิเทศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการประเมิน รวมถึงการประกันคุณภาพตามประกาศของสถานศึกษา จึงทำให้ผลการประเมินติดตามยังต้องได้รับการปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2, 2564)

การนำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มาใช้ในการขับเคลื่อนการนิเทศภายใน จะทำให้เกิดการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน หรืองานวิชาการโรงเรียนมองในมุมมองเดียวกัน โดยมองการรวมตัวกัน (Sergiovanni, 1998) ทำให้ครูมีเพื่อนร่วมคิด และแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทำให้ลดความรู้สึโดดเดี่ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกร่วมกันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น โดยเพิ่มความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติให้บรรลุพันธกิจอย่างแท้จริง รู้สึกว่าต้องการร่วมกันรับผิดชอบต่อการพัฒนา โดยรวมของนักเรียน และร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อผลสำเร็จของนักเรียน รู้สึกเกิดสิ่งที่เรียกว่า “พลังการเรียนรู้” ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนมีผลดียิ่งขึ้น ส่งผลดีต่อการปรับปรุงพัฒนางานวิชาชีพของตนได้ตลอดเวลา ครูเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างแรงบันดาลใจต่อการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียนต่อไป เพิ่มความพึงพอใจ เพิ่มขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานสูงขึ้น และลดอัตราการลาหยุดงานน้อยลง มีความก้าวหน้าใน

การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนได้อย่างเด่นชัด ในส่วนของผู้เรียน จะช่วยให้ลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า สุดท้ายคือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกัน ลดลงชัดเจน (Hord, 1997)

จากสภาพปัญหาการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งผลดีของการนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการนิเทศภายในให้บรรลุผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

2.2 เพื่อออกแบบ สร้างและประเมินแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่ทำให้รับรู้สภาพปัญหา และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาได้

3.2 ได้ทราบความต้องการจำเป็นในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการออกแบบการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศได้

3.3 ได้แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ที่สามารถนำไปพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 335 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random

sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Type) จำนวน 28 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.56 – 0.76 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการแจกแบบสอบถามผ่าน Google form จำนวน 335 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิควิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การออกแบบสร้างและประเมินแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เป็นการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยศึกษาจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวมจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ขั้นตอนที่ 2 เป็นการออกแบบ สร้างและประเมินแนวทาง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ด้านการเผยแพร่และขยายผล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านข้อมูลและสารสนเทศ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตาม ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านข้อมูลและสารสนเทศ	4.25	0.70	มาก	4.52	0.61	มากที่สุด	0.064	2
2. ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์	4.30	0.70	มาก	4.53	0.69	มากที่สุด	0.053	4
3. ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน	4.25	0.68	มาก	4.51	0.66	มากที่สุด	0.061	3
4. ด้านการติดตาม	4.37	0.62	มาก	4.55	0.59	มากที่สุด	0.041	5
5. ด้านการเผยแพร่และขยายผล	4.16	0.73	มาก	4.45	0.70	มาก	0.070	1
เฉลี่ยรวม	4.27	0.69	มาก	4.51	0.65	มากที่สุด	0.056	

5.2 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 8 แนวทาง 3.2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ จำนวน 7 แนวทาง 3.3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน จำนวน 11 แนวทาง 3.4) ด้านการติดตาม จำนวน 6 แนวทาง และ 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 5 แนวทาง 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการพัฒนานิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

6.1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นการพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ

รวมทั้งความรู้สึกอันเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จัดให้มีการช่วยเหลือครูในการจัดหาและเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสอน และช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อสร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความรู้ความสามารถพิเศษและประสบการณ์เข้ามาใช้ประโยชน์ (Minor, 1974) และยังเป็นส่วนหนึ่งของบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้เกิดการชี้แนะให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือกับครู รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548) จึงส่งผลให้กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิศ ไชยศิริพันธ์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพแวดล้อม และบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนการสอน จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นครู ซึ่งทำหน้าที่ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน จึงต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ให้เต็มตามวัยและศักยภาพ โดยมีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูในสถานศึกษานั้น ในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550) ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และช่วยกระตุ้นครูให้มีการวางแผนจัดทำจุดมุ่งหมาย และแนวปฏิบัติไปพร้อมกัน (สุทธนู ศรีไสย์, 2549) นอกจากนี้การนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ ซึ่งโรงเรียนมีฐานะแบบที่เป็นชุมชนแล้ว บรรยากาศที่ตามมาคือสมาชิกมีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วม มีการสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยดูแลสวัสดิภาพร่วมกัน (Sergiovanni, 1998) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิศ ไชยศิริพันธ์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.3 จากผลการศึกษาที่พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ด้านการเผยแพร่และขยายผล มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านข้อมูลและสารสนเทศ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตาม ทั้งนี้เนื่องจาก การขยายความคิด ให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา แล้วจึงใช้เทคนิคการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมที่ละน้อย ในฐานะเพื่อนร่วม

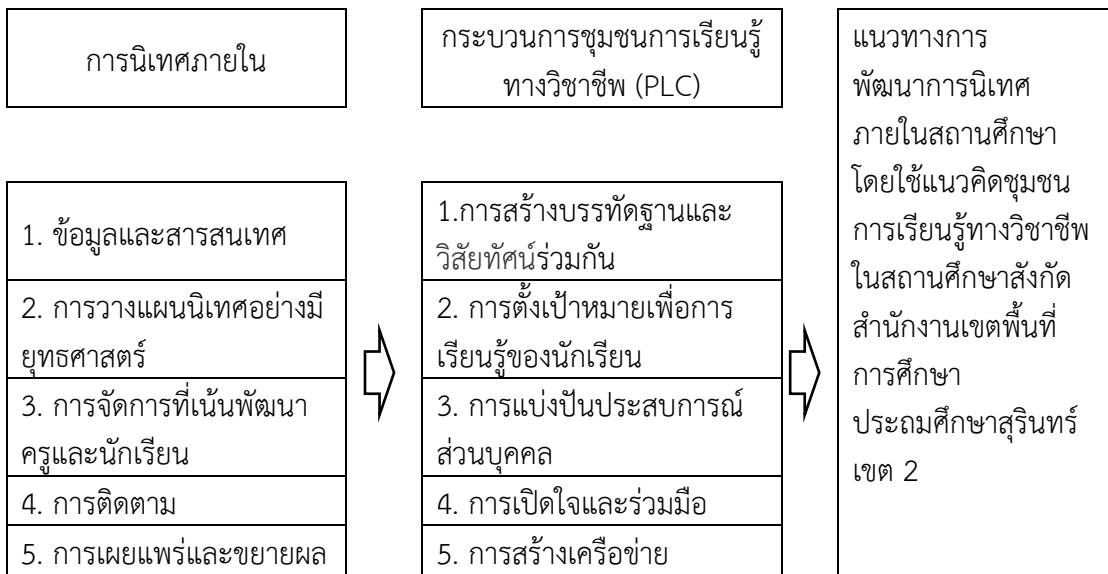
อาชีพหรืออุดมการณ์ จนเกิดความพร้อมที่จะเข้าร่วมดำเนินการด้วยอย่างเต็มตัวในฐานะครูปฏิบัติกร” หรือ ฐานะ “คู่สัญญา” และเมื่อดำเนินการงานได้ผลดี มีเครือข่ายแนวร่วมเพิ่มมากขึ้น ครูปฏิบัติกรก็จะได้ปรับเปลี่ยนบทบาทขึ้นเป็นผู้นิเทศเครือข่ายผู้ปฏิบัติกรรุ่นต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นการให้แรงเสริมแก่ผู้ปฏิบัติงาน หรือเรียกว่าใช้เทคนิค “การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” นับว่า เป็นกลวิธีการเผยแพร่และขยายผลที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นความพร้อมหรือความสมัครใจของครูเป็นหลักชั้นเสริม การร่วมใจและการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ นับว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ผลการดำเนินงานได้ทั้งคน งานและจิตใจที่ผูกพันอยู่กับงาน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2554) ซึ่งหลังจากที่ได้มีการสรุปและเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานแล้ว ผู้นิเทศควรจะได้มีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจนำไปใช้หรือต่อยอดต่อไป การเผยแพร่อาจทำได้หลายวิธี เช่น เวทีการนำเสนอผลงานทางวิชาการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัด การเผยแพร่ในลักษณะของบทความทางวิชาการ การเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) โดยจะเป็นการให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรหรือภายนอกสามารถนำความรู้ที่นำไปใช้ในการทำงานในทิศทางเดียวกัน มีการติดตาม ทบทวน พัฒนาให้ความรู้ที่จำเป็นปัจจุบัน สร้างโอกาสในการขยายผลเชิงโครงการพัฒนางาน นวัตกรรม งานวิจัย หรือแนวคิดใหม่ เป็นการส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) อีกด้วย (ศิริราชพยาบาล, 2563) รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานส่วนการขยายเครือข่ายการดำเนินงานนิเทศ โดยใช้เทคนิคการขยายความคิด ให้เกิดความเชื่อถือศรัทธา แล้วจึงใช้เทคนิคการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมที่ละน้อย ในฐานะเพื่อร่วมอาชีพหรืออุดมการณ์ จนเกิดความพร้อมที่จะเข้าร่วมดำเนินการด้วยอย่างเต็มตัว และเมื่อดำเนินการงานได้ผลดี มีเครือข่ายแนวร่วมเพิ่มมากขึ้น ครูปฏิบัติกรก็จะได้ปรับเปลี่ยนบทบาทขึ้นเป็นผู้นิเทศเครือข่ายผู้ปฏิบัติกรรุ่นต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นการให้แรงเสริมแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยเน้นความพร้อมหรือความสมัครใจของครูเป็นหลัก ซึ่งกลไกสำคัญที่จะทำให้ผลการดำเนินงานได้ทั้งคน งานและจิตใจที่ผูกพันอยู่กับงาน (ศิริวรรณ ฉายะเกษริน, 2551) ทั้งนี้เนื่องจาก การเผยแพร่และขยายผล เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สะท้อนผลการดำเนินงาน สรุปผลการนิเทศ รายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และนำผลไปใช้ในการวางแผน กำหนดเป้าหมายในการปรับปรุงและพัฒนา เผยแพร่และสร้างเครือข่ายในการพัฒนาการนิเทศ ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิศ ไชยศิรินทร์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด จากทั้งหมด 5 ด้าน โดยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดจากทั้งหมด 6 ด้าน

6.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 8 แนวทาง 3.2) ด้านการวางแผนนิเทศ อย่างมียุทธศาสตร์ จำนวน 7 แนวทาง 3.3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน จำนวน 11 แนวทาง 3.4) ด้านการติดตาม จำนวน 6 แนวทาง และ 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 5 แนวทาง 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินแนวทางของ

ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการพัฒนานิเทศภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางการพัฒนาขึ้น ได้มีการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งแบบอย่างของสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการทำซ้ำเป็นแบบอย่างเพื่อการทำซ้ำที่เปลี่ยนแบบ เป็นหลักการหรือแนวคิดและเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความหมายซึ่งสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน (Good, 1973) โดยแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้การปฏิบัติการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาให้สามารถมีภาวะผู้นำและบุคลิกภาพประชาธิปไตยมาเอื้อต่อการทำงานของครู ให้ครูมีเสรีภาพในการคิดมีโอกาสพัฒนาคุณภาพของผลงาน รวมทั้งการนำศักยภาพในการนำหลักสูตรไปใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจความต้องการและระดับพัฒนาของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง (กรมวิชาการ, 2546) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา ภูวิชัย (2562) ที่พบว่า แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 37 ตัวชี้วัด 50 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีมาเป็นระยะเวลายาวนาน ในการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน การติดตาม รวมทั้งการเผยแพร่และขยายผล เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและเกิดความมั่นใจของนักเรียน ผู้ปกครองในการจัดการศึกษา แต่ด้วยบริบทของสังคม ยุคสมัย กฎระเบียบ แบบแผนการปฏิบัติงานของทางราชการที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การปฏิบัติการณ์นิเทศภายในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพในการทำงาน กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จึงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างบรรทัดฐานและวิสัยทัศน์ร่วมกัน การตั้งเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน การแบ่งปันประสบการณ์ส่วนบุคคล การเปิดใจและร่วมมือ การสร้างเครือข่าย ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้งการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การพัฒนาศักยภาพของครูผ่านการนิเทศภายในสถานศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดตั้งทีมให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน

8.1.2 จากสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษายังมีความต้องการในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครูเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ในการยกระดับความสามารถของครูและนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากลำดับความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ด้านการเผยแพร่และขยายผล มีความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษามากที่สุด คือ รองลงมาคือ ด้านข้อมูลและสารสนเทศ และด้านการติดตาม ความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษาน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า การเผยแพร่นวัตกรรมทางการนิเทศภายในสถานศึกษายังมีน้อย ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจึงควรให้การส่งเสริมการเผยแพร่นวัตกรรมทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาไปใช้ในการดำเนินการ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมด

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ประสบผลสำเร็จ

9. บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายใน**. กรุงเทพฯ : ชารอักษร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการการศึกษา. (2564). **บันทึกการประชุมคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร**. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564. จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_education/ewt_dl_link.php?nid=491&filename=index
- ชนิดา วิสสมิตนันท์. (2555). **กลยุทธ์การบริหารราชการการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. สงขลา : หน่วยงานนิเทศกรรมการสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3.
- ธเนศ ขำเกิด. (2555). **นิเทศการศึกษา คู่มือเรื่องนิเทศการศึกษา 1 นิเทศการศึกษานั้นสำคัญไฉน**. **วิทยากร**. 112(1). 25-27.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). **การนิเทศการสอน**. กรุงเทพฯ : สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พุทธชาติ แสนอุบล. (2561). **สภาพ ปัญหา และแนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20**. **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 15(70). 171-181.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). **การนิเทศการศึกษา Education Supervision**. สงขลา : เหมการพิมพ์.
- วนิดา ภูวิชัย. (2562). **การพัฒนาแนวทางดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์**. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริราชพยาบาล. (2563). **การจัดการความรู้**. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2565. จาก <https://www2.si.mahidol.ac.th/km/knowledgeassets/learningorganization/13154/>
- ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน. (2552). **การนิเทศแบบร่วมพัฒนา**. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 3(1). 67-87.
- สถาพร สมอุทัย. (2564). **การนิเทศการศึกษา หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 5(3). 275-288.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (2564). **รายงานผลการติดตามประเมินคุณภาพการศึกษา. สุรินทร์** : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). **เอกสารแนวทางการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ** : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สุทธนูศรีไสย์. (2549). **หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ** : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติศ ไชยศิริรินทร์. (2562). **การพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุซุฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education. 3rd ed.** New York : McGraw-Hill.
- Hord, S. M. (1997). **Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement.** Retrieved 1 May 2022. Form <http://www.sedl.org/siss/plccredit.html>
- Hoy, W. K. and Cecil, G. M. (2001). **Education Administration: Theory, Research and Practice. 6th ed.** Boston : McGraw – Hill.
- Minor, G. (1974). **Theory and practice of supervision.** New York : Dodd, Mead & Company.
- Sergiovanni, T. J. (1998). Leadership as Pedagogy, Capital Development and School Effectiveness. **International Journal of Leadership in Education. 1(1).** 37-46.

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 3*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOL CURRICULUM USING
PARTICIPATORY FOR SCHOOLS TO EXPAND EDUCATIONAL
OPPORTUNITIES UNDER THE OFFICE OF MAHA SARAKHAM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

ยุทธชัย ราชดา¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Yuttachai Ratchada¹, Suwat Junsuwan²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 64010581042@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 242 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก 0.58-0.74 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 ระยะที่ 2 การประเมินแนวทาง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินแนวทาง จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการกำกับดูแลคุณภาพ มีความต้องการจำเป็นในการดำเนินการมากที่สุด 2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ จำนวน 4 ด้าน 39 แนวทาง โดยผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการพัฒนา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักสูตร; การมีส่วนร่วม; โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop a participatory curriculum development approach for schools to expand educational opportunities. The research was divided into 2 phases: phase 1: basic data study; The sample group consisted of administrators and teachers of 242 people. The instrument used was a questionnaire with an Index of Concordance (IOC) of 0.80-1.00, a discriminating power of 0.58-0.74, and a confidence of 0.96. The group of informants includes experts. There was 5 people assessing the approach. Statistics used in data analysis was frequency, percentage, mean, standard deviation and the required index value.

The results are as followed: 1. The current state of educational institution curriculum development using participation for schools to expand educational opportunities. Overall, it was at a high level. for desirable condition Overall, it was at the highest level. and quality supervision There is a need to perform the most 2. The educational curriculum development guideline using participation for schools to expand educational opportunities consists of 5 components, 4 aspects, 39 approaches. is appropriate and feasible at the highest level.

Keywords : Curriculum; Participatory; Schools to expand educational opportunities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์แข็งแรง ประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับ แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยมีขอบเขตครอบคลุมทั้งการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, 2564) ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร เพื่อทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ อุปกรณ์การเรียนการ

สอนและการวัดประเมินผลการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นความรู้โดยบูรณาการเนื้อหาสาระเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก และบูรณาการความรู้เกี่ยวกับโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ การเป็นพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในเนื้อหาสาระวิชา และมุ่งเน้นทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี มุ่งเน้นทักษะชีวิตและอาชีพ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาและอาชีพ และการบูรณาการนวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีการนำผลการประเมินหลักสูตร มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำผลไปพัฒนาคุณภาพของครูและนักเรียนต่อไป (สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์, 2560)

หลักสูตรระดับสถานศึกษามีทั้งในระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับสถานศึกษา ทั้งหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ถือเป็นเอกสารที่สถานศึกษาต้องจัดให้มีและใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานมากที่สุด ประกอบด้วย 1) หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 2) Early childhood Curriculum B.E. 2560 3) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 5) ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) 6) ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) 7) ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริม สนับสนุน ภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,970 แห่งทั่วประเทศ โดยเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สอดคล้องกับวาระเร่งด่วน (Quick Win) วาระที่ 5 ในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ในปี 2561 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย

ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมิน PISA 2015 กับ PISA 2018 พบว่า ด้านการอ่านมีคะแนนลดลงประมาณ 16 คะแนน ส่วนด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีคะแนนเพิ่มขึ้นประมาณ 3 คะแนน และ 4 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งในการทดสอบทางสถิติถือว่าด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับรอบการประเมินที่ผ่านมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้สถานการณ์ COVID -19 (รวมถึงสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสถานศึกษาที่เปิดสอน การศึกษาปฐมวัย เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน 10,926 แห่ง จำแนกตามรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 1 ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 94.87 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 4.58 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.55 มาตรฐานที่ 2 ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 97.30 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 2.22 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.48 มาตรฐานที่ 3 ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 95.95 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 3.12 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.93 ส่วนสถานศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ไม่มีระดับชั้นอนุบาล) เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน 11,969 แห่ง จำแนกตามรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 1 ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 95.76 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 3.80 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.44 มาตรฐานที่ 2 ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 97.70 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 1.94 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.36 มาตรฐานที่ 3 ส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 97.15 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 2.39 และระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 0.46 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2565) สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราวัฒน์ กระจ่างดี (2563) พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนขยายโอกาสยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรขาดความต่อเนื่องควรปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับรายงานผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า คุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมลดลง เมื่อพิจารณารายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนสูงขึ้นคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระที่ลดลง คือ กลุ่มสาระภาษาไทยและกลุ่มสาระภาษาอังกฤษ เมื่อเปรียบเทียบกับ ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาพรวมลดลงทุกกลุ่มสาระ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2562) เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นรับการประเมินมากกว่าการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยในการประเมินผลการปฏิบัติงานแต่ละครั้งผู้บังคับบัญชาไม่ได้สะท้อนข้อดีของผู้ใต้บังคับบัญชา ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในระดับผู้ปฏิบัติ และยังไม่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติจริง และที่สำคัญสถานศึกษาขาดการประสานงานและการบริหารจัดการระหว่างกลุ่มในด้านวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2563)

จากสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจในปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงาน วิจัย และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาจากนักวิชาการ นักการศึกษา ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า สาเหตุและปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาเพื่อนำไปสู่การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานในโรงเรียนยังขาดภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดการปฏิบัติการขับเคลื่อนภารกิจ และขอบข่ายงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดการพัฒนาบุคลากรวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และขาดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นเหตุให้ผลผลิตจากสถานศึกษาด้อยคุณภาพ ไม่สนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องชุมชน ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงสนใจที่จะใช้การมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีความมุ่งหวังเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นแนวทางในด้านที่จะทำให้ได้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ใช้บริการทางการศึกษาได้ รับประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อออกแบบ สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่เห็นถึงสภาพของการดำเนินเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบัน แล้วนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาการยกระดับการพัฒนาหลักสูตร

3.2 ได้ทราบความต้องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่เห็นถึงความคาดหวังในการพัฒนาหลักสูตรของผู้ปฏิบัติงาน แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร

3.3 ได้ทราบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติงาน และความคาดหวังของผู้ปฏิบัติใน

การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะนำมาใช้ในการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

3.4 ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่สามารถนำไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 242 คน โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Type) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.58-0.74 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามผ่าน Google form และรับข้อมูลจนครบ 242 ฉบับ แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปจัดกระทำและวิเคราะห์เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิควิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI(modified))

ระยะที่ 2 การออกแบบ สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นการศึกษาดูงานจากโรงเรียนจำนวน 3 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวมจำนวน 6 คน โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ สร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ผ่านมา นำมาใช้ออกแบบ สร้างและประเมินแนวทาง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน พบว่า ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ มีความต้องการจำเป็นในการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	4.38	0.73	มาก	4.50	0.71	มาก	0.027	2
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.46	0.74	มาก	4.57	0.63	มากที่สุด	0.025	3
3. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้	4.47	0.74	มาก	4.55	0.61	มากที่สุด	0.018	4
4. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ	4.40	0.80	มาก	4.53	0.69	มากที่สุด	0.030	1
เฉลี่ยรวม	4.43	0.75	มาก	4.54	0.66	มากที่สุด	0.025	

5.2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กลไกการดำเนินงาน 4) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม จำนวน 4 ด้าน 39 แนวทาง ดังนี้ 4.1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา จำนวน 6 แนวทาง 4.2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 แนวทาง 4.3) การนำหลักสูตรไปใช้ จำนวน 14 แนวทาง และ 4.4) การกำกับดูแลคุณภาพ จำนวน 9 แนวทาง และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า จุดมุ่งหมาย และเงื่อนไขความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการ กลไกการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม ส่วนภาพรวมความเป็นไปได้ของแนวทาง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า หลักการ จุดมุ่งหมาย และเงื่อนไขความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ กลไกการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

6.1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งการบริหารวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานการควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพ และประสิทธิภาพของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) และสอดคล้องกับการวิจัยของ กรรณิกา จันสายทอง (2561) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอสว่างแดนดิน เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอสว่างแดนดิน เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนา สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศภายใน สถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

6.1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สอดคล้องกับวาระเร่งด่วน (Quick Win) วาระที่ 5 ในด้านการ พัฒนาทักษะอาชีพ โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเรื่องการ พัฒนาทักษะอาชีพ โดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเสริมทักษะอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้โรงเรียน ขยายโอกาสได้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) สอดคล้องกับการวิจัยของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลย์มังสาหาร สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าดัชนี PNI เท่ากับ 0.76 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และผลกระทบ 2. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและดำเนินการ 3. การมี ส่วนร่วมในการวางแผน 4. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ 5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล

6.1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน พบว่า ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ มีความ ต้องการจำเป็นในการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ใน การดำเนินงานทางวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา การกำกับดูแล คุณภาพมีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษา การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งาน การควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การ วัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพ และ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตร ควรยึดหลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) ผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้นั้นคือ นักเรียนนักศึกษาที่มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมี ความรู้ความสามารถทักษะคุณภาพ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีการนำ หลักสูตรไปใช้อย่างมีระบบ เริ่มจากการจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตรและสิ่ง อำนวยความสะดวกในการนำหลักสูตรไปใช้ และดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่วนชั้น

สุดท้ายต้องติดตามประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ ดำเนินการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร การติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นบรรลุผลตามจุดหมาย และเป็นกระบวนการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย และที่สำคัญที่สุดคือครูผู้สอน (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564) ซึ่งจะต้องมีการกำกับดูแลให้มีคุณภาพในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน สอดคล้องกับการวิจัยของ จิรฐิติกาล บุญอินทร์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า สภาพ ปัญหา และความต้องการการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในด้านสภาพโดยรวมมีสภาพการปฏิบัติระดับน้อย ด้านปัญหาโดยภาพรวมมีปัญหาในระดับมาก และความต้องการโดยภาพรวมมีความต้องการระดับมาก

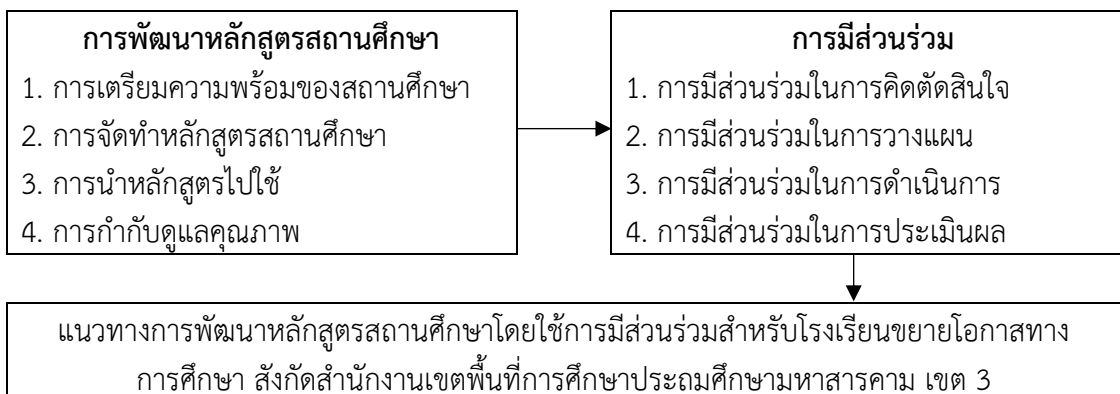
6.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กลไกการดำเนินงาน 4) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม จำนวน 4 ด้าน 39 แนวทาง ดังนี้ 4.1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา จำนวน 6 แนวทาง 4.2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 แนวทาง 4.3) การนำหลักสูตรไปใช้ จำนวน 14 แนวทาง และ 4.4) การกำกับดูแลคุณภาพ จำนวน 9 แนวทาง และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า จุดมุ่งหมาย และเงื่อนไขความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการ กลไกการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม ส่วนภาพรวมความเป็นไปได้ของแนวทาง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า หลักการ จุดมุ่งหมาย และเงื่อนไขความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ กลไกการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ แนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศจากสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นในการจัดการศึกษา แล้วนำมาจัดทำให้แบบอย่างในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการทำซ้ำหรือเลียนแบบ เป็นหลักการหรือแนวคิดและเป็นชุดของปัจจัยรวมทั้งตัวแปรที่มีความหมายซึ่งสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน (Good, 1973) เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม (สนธยา พลศรี, 2547) ดังนั้นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรมีความจำเป็นต่อการทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาให้สามารถมีภาวะผู้นำและบุคลิกภาพประชาธิปไตยมาเอื้อต่อการทำงานของคุณครู ให้ครูมีเสรีภาพในการคิดมีโอกาสนำเสนอคุณภาพของผลงาน รวมทั้งการนำศักยภาพในการนำหลักสูตรไปใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจความต้องการและระดับพัฒนาของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง (กรมวิชาการ, 2542) โดยได้หลักสูตรมีองค์ประกอบที่เหมาะสมครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของ คงคา วงศ์อำมาตย์ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้แก่ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรการศึกษาตามสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายผู้บริหารและคณะครูต้องมีการทำวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่องและมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาอยู่เสมอ จัดให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกอย่างเพียงพอ มีการนิเทศภายใน โดยผู้บริหารและคณะครูอย่างสม่ำเสมอโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และมีแผนงานการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่เน้นการให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนและผู้ปกครอง สอดคล้องกับการวิจัยของจิรัฐติกาล บุญอินทร์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 2 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 2 ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ จิรวรรณ รินทรา (2561) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรสถานศึกษาในอำเภอสามง่าม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรสถานศึกษาในอำเภอสามง่าม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ มาร่วมกันประเมินผล การจัดทำหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับสภาพ หลักสูตรท้องถิ่น และความต้องการของชุมชน โดยทำประชาคมท้องถิ่นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามนิเทศและประเมินผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือครูและบุคลากรจัดให้มีการประชุมปรึกษาระดมทรัพยากรและสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนส่งเสริมครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน 3) ด้านการวัดผลประเมินผล และการโอนผลการเรียน มีแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการโอนผลการเรียนให้มีความสอดคล้องกับต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และการโอนผลการเรียนแก่ และร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการวัดผลประเมินผลและการโอนผลการเรียน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินงานตามนโยบายได้อย่างถูกต้อง 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ สร้างความตระหนักให้ครูเห็นประโยชน์ของการทำวิจัยเพื่อพัฒนางานวิชาการในชั้นเรียนโดยส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนางานวิชาการ ทำวิจัยในชั้นเรียน และทำเอกสารในชั้นเรียนให้มีความครบถ้วน โดยกำกับติดตามและประเมินประสิทธิภาพของการทำ และจัดทำคู่มือการวิจัยเพื่อการเรียนการสอน 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มี

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ เพราะทำให้ครูผู้สอนสามารถสอนได้เร็ว ถูกต้องแม่นยำ ใช้เวลาสั้นลง มีความเข้าใจประเภทคุณสมบัติและวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอนแต่ละชนิด สามารถผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน สามารถเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และมีความเหมาะสมต่อวัยของผู้เรียนรู้ 6) ด้านการนิเทศภายใน มีแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการในการปฏิบัติงานติดตามและให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ โดยกำหนดปฏิทินการนิเทศให้ชัดเจน และจัดทำแบบการนิเทศภายในซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศ โดยมีการจัดประชุมบุคลากร ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการสรุปผลการแนะนำ กำกับ ติดตามการนิเทศภายในสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 7) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม คือ แต่งตั้งคณะกรรมการภายในโรงเรียนเพื่อประเมินตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยจัดประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และตัวชี้วัดลงสู่โครงการให้ตรงและสอดคล้องกับกิจกรรมที่ปฏิบัติในแต่ละโครงการ อีกทั้งยังร่วมกันกำหนดแนวทางติดตามและตรวจสอบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการประเมิน และเครื่องมือประเมินได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

สถานศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นการจัดทำแนวทางและเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา โดยการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ การกำกับดูแลคุณภาพ สำหรับการกำหนดทิศทางการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย นำนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ โดยการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานของสถานศึกษาในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียนร่วมจัดกิจกรรมทางการศึกษา ในการมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า ครูควรได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำหลักสูตรให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูด้านการส่งเสริมศักยภาพในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีทีมที่ปรึกษาให้การแนะนำ

8.1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน พบว่า ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ มีความต้องการจำเป็นในการดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ แสดงให้เห็นว่า การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษายังขาดการกำกับดูแลคุณภาพ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมอบจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดให้มีการกำกับดูแลคุณภาพของหลักสูตร โดยการตรวจสอบคุณภาพตั้งแต่ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จนถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนอย่างแท้จริง

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลอย่างชัดเจน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนางานตามฝ่ายงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยใช้การมีส่วนร่วมจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่หลากหลายขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ

8.3.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับ

9. บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). **กระบวนการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- กรณีกา จันสายทอง. (2561). **แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **FOCUS ประเด็นจาก PISA**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- คงคา วงศ์อำมาตย์. (2559). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2564). **แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิรัฐติกาล บุญอินทร์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- จิรารัตน์ กระจ่างดี. (2563). **การศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิราวรรณ รินทรา. (2561). **แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรสถานศึกษาในอำเภอสว่างมั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม.

- สนธยา พลศรี. (2547). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2563). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 2563**. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **การส่งเสริม สนับสนุน ภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับชั้น ม.1-3 ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. จาก <https://www.obec.go.th/archives/482970>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). **รายงานประจำปี 2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์. (2560). **ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21**. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ **Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 10(2). 2843-2854.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.

ผลการใช้ชุดการสอนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต*
EFFECTS OF USING INSTRUCTION PACKAGE TO LEARNING ACHIVEMENT
ON RESEARCH METHODOLOGY SUBJECT FOR CURRICULUM AND
INSTRUTION STUDENTS OF PICHAYABUNDIT COLLEGE

ละดา ดอนหงษา¹

Lada Donhongsa¹

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต¹

Faculty of Education, Pitchayabundit College¹

Email : Pulada2010@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 4) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน 5) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง 32 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดการสอน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา 5 ชุด 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ มีค่าความยากง่ายรายข้อระหว่าง 0.48-0.73 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24-0.76 ค่าความเชื่อมั่น 0.89 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ค่าที่แบบไม่อิสระ และค่าประสิทธิผล (E.I.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดการสอน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา มีค่า (E_1/E_2) เท่ากับ 80.92/81.13 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน (E.I.) วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา เท่ากับ 0.66 คิดเป็นร้อยละ 66 5) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ระเบียบวิธีวิจัย; ชุดการสอน; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to : 1) create and determine the efficiency instructional package on educational research methodology according to the criteria 80/80 2) Compare the learning achievement between before and after learning by using instructional package 3) Compare the learning achievement between after learning by using instructional package with 80% criteria 4) study the effectiveness index of instructional package 5) study the satisfaction of curriculum and instruction students towards learning by using instructional package. The samples consisted of 32 master of education program in curriculum and instruction students in the semester 2 of academic year 2022 of Pitchayabundit College by cluster random sampling. The research instruments were 1) the 5 instructional packages on educational research methodology 2) the educational research methodology achievement tests were multiple choice had difficulty values between 0.48-0.73 discrimination values between 0.24-0.76, and reliability value was 0.98 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, E_1/E_2 and t-test for dependent samples.

The research finding was as follows: 1) The effectiveness instructional package on educational research methodology (E_1/E_2) were at 80/80. 2) The educational research methodology achievement of 1th year students after was higher than before learning by using instructional package. 3) The educational research methodology achievement of 1th year students after was higher than 80% criteria 4) The effectiveness index of instructional package on educational research methodology (E.I.) was 66 % 4) The satisfaction of curriculum and instruction students towards learning by using instructional package at the highest level.

Keywords : Research methodology; Instructional package; Learning achievement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การวิจัยเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผลงาน นวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ศิลป์ชัย นิลกรณ์และบุญเฉิด โสภณ (2549) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยว่า การวิจัยในปัจจุบันเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันโดยแพร่หลายในหมู่นักวิชาการ และบุคคล โดยทั่วไปทุกชาติทุกภาษา เพราะการวิจัยเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ดีที่สุดในปัจจุบันในการ แสวงหาความรู้ของปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์ไม่รู้และต้องการแสวงหาคำตอบ การวิจัยทำให้มนุษย์มีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติ ของมนุษย์ของโลกและของจักรวาลการวิจัย ทำให้มนุษย์ชาติมีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนา มีความเจริญรุ่งเรืองอยู่ตลอดเวลา ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ชาติใดที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยย่อมมีผลทำให้ชาตินั้น ๆ มีความเจริญรุ่งเรืองและพัฒนา และเป็นชาติที่มีความเข้มแข็งใน

ทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การทหาร การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและด้านอื่น ๆ ตามมา โดยสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ได้นิยามคำว่า “การวิจัย” หมายความว่า การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ หรือทดลองอย่างเป็นระบบ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ความรู้ใหม่หรือหลักการไปใช้ในการตั้งกฎ ทฤษฎี แนวทางในการปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปะ-วิทยาการแขนงต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อสร้างนวัตกรรม อันจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) จะเห็นได้ว่าการวิจัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียน นักศึกษาจะต้องมีทักษะ ความรู้ในการทำวิจัยตามระดับการศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อการศึกษต่อในระดับที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับ บุญเชิด โสภณ (2566) ที่กล่าวว่า “การวิจัย” เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือแนวทาง แก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้บัณฑิตในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่จะสำเร็จการศึกษาจะต้องปฏิบัติการศึกษาวิจัย(งานวิทยานิพนธ์)ที่เป็นส่วนหนึ่งของการได้รับปริญญาใน การศึกษาระดับมหาบัณฑิตหรือดุษฎีบัณฑิต และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 30 ได้กำหนดว่าการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้ครูผู้สอนได้ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียน

วิชาการเปรียบเทียบวิธีการทางการศึกษาเป็นวิชาเฉพาะด้านตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียนเป็นวิชาบังคับ โดยศึกษาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการ ดำเนินการวิจัย การใช้สถิติ การรวบรวมข้อมูล การเขียนเค้าโครงการวิจัย การเขียนรายงาน การอ่านผลการวิจัย การนำวิธีการและผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานฝึกปฏิบัติการดำเนินงานวิจัยภาคสนามทุกขั้นตอน เป็นพื้นฐานการวิจัยและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ผู้วิจัยทำการสอนวิชาดังกล่าวที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยในปี 2563 และปี 2564 เท่ากับ ร้อยละ 71.45 และ 73.25 ตามลำดับ รวมทั้งพบว่านักศึกษายังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในหลายเรื่อง การตั้งคำถามการวิจัย การกำหนดจุดประสงค์การวิจัย การกำหนดขอบเขตการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษาเข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริงด้วยตนเอง

จากการศึกษาผู้วิจัย พบว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับกิตติชัย เสงฆภักดีเวทย์ (2561) ที่กล่าวถึงชุดการสอนที่สร้างขึ้นเป็นสื่อการสอนที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรม เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ซึ่งในชุดการสอนนั้นจะประกอบด้วย คำชี้แจง จุดมุ่งหมาย การประเมินผลและการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ การใช้ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง และมีผลย้อนกลับทันทีว่าตอบถูกหรือตอบผิด มีการเสริมแรงทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ จากการศึกษาการนำชุดการสอนไปใช้จัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี เช่น ธีรภัทร์ สุขสบาย (2561) ได้

จัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน รายวิชาการสอนการเขียนภาษาไทยสำหรับนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และวีรวัฒน์ จันทรัตน์ (2564) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเรื่อง วิธิดำเนินการวิจัย กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอน ให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ง่ายขึ้น ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดทั้งจะส่งผลให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอน
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 80
- 2.4 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน วิชา วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา
- 2.5 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ชุดการสอน รายวิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตนักศึกษา
- 3.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการสอน ให้มีประสิทธิภาพสำหรับรายวิชาอื่น และระดับชั้นอื่น
- 3.3 ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับอาจารย์ผู้สอน ระดับอุดมศึกษา และระดับชั้นอื่นๆ ตลอดจนทั้งผู้สนใจโดยทั่วไปในการพัฒนาสื่อการสอน แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ การสร้างความพึงพอใจต่อการเรียน

4. วิธิดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยการทดลองเบื้องต้น (Pre- Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) กลุ่มตัวอย่าง เป็น นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์ ภาควิชาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 32 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ชุดการสอน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา จำนวน 5 ชุด แต่ละชุดใช้เวลา 3 ชั่วโมง รวมเวลาทดลองทั้งหมด 15 ชั่วโมง ได้แก่ ชุดที่ 1 ปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหา ชุดที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ชุดที่ 3 เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ชุดที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และชุดที่ 5 การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยผู้วิจัยสร้างเอง จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายรายข้อระหว่าง 0.48-0.73 ค่าอำนาจจำแนกรหว่าง 0.24-0.76 และค่าความเชื่อมั่น 0.89

3) แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการเรียนโดยชุดการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย นำชุดการสอนไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง ตามกระบวนการ 5 ขั้น คือ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2) ชี้นำสอน โดยให้นักศึกษา ศึกษาด้วยตนเองจากชุดการสอน 3) ชี้นำสรุป ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ร่วมกับนักศึกษา 4) ชี้นำฝึกปฏิบัติ 5) ชี้นำไปใช้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 สอนสัปดาห์ละ 1 ชุด 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ รวม 15 ชั่วโมง โดยก่อนสอน ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ เมื่อสอนจบแต่ละชุด นักศึกษาทำแบบทดสอบย่อยชุด ๆ ละ 10 ข้อ เมื่อสอนครบทั้ง 5 ชุด นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิม 30 ข้อ จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ค่าดัชนีประสิทธิผล E.I. และค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent samples)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการสอน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยหาค่า E_1/E_2 พบว่า คะแนนระหว่างเรียนด้วยชุดการสอน โดยรวมทั้ง 5 ชุด มีค่าเฉลี่ย 40.46 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.20 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.03 จากคะแนนเต็ม 30 คิดเป็นร้อยละ 83.43 นั่นคือชุดการสอนมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.20/83.43

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอน นำเสนอตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	32	30	15.13	1.85	19.38*	.00
หลังเรียน	32	30	25.03	1.94		

*P ≤ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 15.13 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 25.03 วิเคราะห์ค่า t เท่ากับ 19.38 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ระหว่างหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอน กับเกณฑ์ร้อยละ 80 นำเสนอตามตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ระหว่างหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

คะแนน	n	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	t	sig
คะแนนตามเกณฑ์	32	24.00	-	80.00	2.92*	.006
คะแนนหลังเรียน	32	25.03	1.94	83.43		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา หลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 25.03 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ได้ค่า t เท่ากับ 2.92 นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นำเสนอตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
32	30	484	801	0.66

จากตารางที่ 3 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน (E.I.) เท่ากับ 0.66 คิดเป็นร้อยละ 66

5.5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการเรียนโดยชุดการสอน นำเสนอตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนด้วยชุดการสอนวิชา ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านบรรยากาศการเรียน				
1.	บรรยากาศการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.95	0.23	มากที่สุด
2.	บรรยากาศการเรียนทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม	4.92	0.36	มากที่สุด
3.	บรรยากาศการเรียน กระตุ้น และจูงใจให้นักศึกษากระตือรือร้น	4.93	0.26	มากที่สุด
4.	บรรยากาศการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	4.87	0.34	มากที่สุด
5.	บรรยากาศการเรียนส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการคิดที่หลากหลาย	4.94	0.44	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียน				
6.	กิจกรรมการเรียนด้วยชุดการสอนช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.67	0.48	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนส่งเสริมนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น	4.24	0.63	มาก
8.	กิจกรรมการเรียนด้วยชุดการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.29	0.65	มาก
9.	กิจกรรมการเรียนส่งเสริมให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ	4.77	0.43	มากที่สุด
10.	กิจกรรมการเรียนด้วยชุดการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น	4.32	0.61	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
11.	การเรียนด้วยชุดการสอนช่วยให้สร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง	4.47	0.64	มาก
12.	การเรียนด้วยชุดการสอนทำให้นักศึกษามีทักษะในการแสวงหาความรู้	4.61	0.55	มากที่สุด
13.	การเรียนด้วยชุดการสอนฝึกให้นักศึกษามีวินัยในตนเอง	4.90	0.30	มากที่สุด
14.	การเรียนด้วยชุดการสอนช่วยให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำวิจัย	4.53	0.56	มากที่สุด
15.	การเรียนด้วยชุดการสอนช่วยให้นักศึกษานำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น	4.87	0.35	มากที่สุด
รวม		4.68	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 บรรยายภาคการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ($\bar{X} = 4.95$) รองลงมาคือ ข้อ 5 บรรยายภาคการเรียนส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการคิดที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.94$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 7 กิจกรรมการเรียนส่งเสริมนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.24$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษามีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.20/83.43 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาชุดการสอนตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาชุดการสอนอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเนื้อหาของแต่ละชุดตามลำดับในการทำวิจัย ทั้งนี้ชุดการสอนเป็นสื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรม เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากชุดการสอนต้องมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เนื้อหาของบทเรียนที่สร้างขึ้นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรวัดณ์ จันทรันนะ (2564) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเรื่อง วิธีดำเนินการวิจัย กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอน เรื่อง วิธีดำเนินการวิจัย วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น (E_1/ E_2) มีค่าเท่ากับ 81.19 และ 82.17 นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอน เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การประเมินผลก่อนเรียน การจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ที่รวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติ อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนด้วยตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น (ประหยัด จิระวรพงศ์, 2552) สอดคล้องกับการศึกษาของ เช่น อธิภัทร์ สุขสบาย (2561) ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน รายวิชาการสอนการเขียนภาษาไทยสำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และกัญฐาภรณ์ พานเงิน (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณ์ญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผล ($E.I.$) เท่ากับ 0.66 คิดเป็นร้อยละ 66 ทั้งนี้เนื่องจาก ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นักศึกษาได้ใช้ทักษะกระบวนการตามความสามารถและความถนัดของตนเอง ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง กิจกรรมของชุดการสอนนักศึกษาจะได้ทราบคำตอบและความก้าวหน้าทางการเรียนของตนเองทันที

ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจกระตุ้นให้อยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน ตามที่ อรุณช ลิ้มศิริ (2553) ได้อธิบายคุณค่าของชุดการสอนว่า 1) ชุดการสอนช่วยลดภาระของผู้สอน เนื่องจากผู้สอนจัดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในชุดการสอนไม่ต้องสร้างสื่อการสอนเพิ่มเป็นการลดภาระงานของผู้สอน 2) ผู้เรียนได้เรียนรู้ในแนวเดียวกันในชุดการสอน 3) ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้ชุดการสอนสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการนำไปหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้ในสถานการณ์จริง นำปัญหาที่พบมาปรับปรุงแก้ไข จึงได้ชุดการสอนที่มีคุณภาพนำไปใช้จัดการเรียนการสอน ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามลำดับขั้นที่ระบุไว้ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการสอนประเภทนี้ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า หรือศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ผู้สอนจะให้คำแนะนำและช่วยเหลือทันที หรือผู้เรียนสามารถนำชุดการสอนไปศึกษาเองที่บ้าน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกฝนและ รู้จักศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

6.4 ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนจากชุดการสอน มีการประเมินผลเมื่อเรียนจบแต่ละชุด นักศึกษาได้รู้ความก้าวหน้าของตนเอง และได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาไปทีละบทตามลำดับ จึงส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอน สอดคล้องกับ ธีรภัทร์ สุขสบาย (2561) ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน รายวิชาการสอนการเขียนภาษาไทยสำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยได้สื่อการสอน เกี่ยวกับชุดการสอนที่มีคุณภาพ เป็นเอกสารทางวิชาการที่มีประโยชน์ในการใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา และยังเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการสอนสำหรับรายวิชาอื่น และระดับชั้นอื่น ซึ่งชุดการสอน 5 ชุดที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในครั้งนี้ ได้แก่

ชุดที่ 1 ปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหา

- 1.1 การกำหนดปัญหาการวิจัย และคำถามวิจัย
- 1.2 วัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย
- 1.3 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ชุดที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยเนื้อหา

- 2.1 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 2.2 ตัวแปร
- 2.3 มาตรวัดตัวแปรในงานวิจัย

ชุดที่ 3 เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- 3.1 เครื่องมือการวิจัย
- 3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ชุดที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 สถิติเชิงบรรยาย
- 4.2 สถิติทดสอบสมมติฐาน
- 4.3 การเตรียมข้อมูล

ชุดที่ 5 การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 การวิเคราะห์และการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล พื้นฐานและข้อมูลสถิติ

พารามเมตริก

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สาขาวิชาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านการเรียนการสอน สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้ชุดการสอน เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เหมาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ที่สถาบันต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

8.1.2 สาขาวิชาต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีนโยบายให้อาจารย์ผู้สอนสร้างชุมชนการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนที่อาจารย์ได้พัฒนาขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 อาจารย์ผู้สอนที่จะนำชุดการสอนไปใช้จัดการเรียนการสอนต้องศึกษา อ่านคำชี้แจงการใช้ชุดการสอนให้เข้าใจ และเตรียมสื่อ อุปกรณ์ที่กำหนดไว้ให้พร้อม

8.2.2 อาจารย์ผู้สอนต้องชี้แจงการจัดกิจกรรมของแต่ละชุดให้นักศึกษาได้เข้าใจ และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษา ร่วมกับนักศึกษาสรุปองค์ความรู้ที่ถูกต้อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรพัฒนาชุดการสอนสำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยที่กลุ่มเล็ก และรายวิชาอื่นระดับชั้นอื่น

8.3.2 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มีทักษะในการทำวิจัยเพื่อสู่การทำวิทยานิพนธ์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

9. บรรณานุกรม

กัญฐาภรณ์ พานเงิน. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- กิตติชัย เศวงภักดีเวทย์. (2561). การพัฒนาชุดการสอน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ศาสนาต่างๆ ในประเทศไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. สารนิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1). 7-20.
- ธีรภัทร์ สุขสบาย. (2561). การพัฒนาชุดการสอนรายวิชาการสอนการเขียนภาษาไทย สำหรับนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4. ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเชิด โสภณ. (2566). ความสำคัญของการวิจัย. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566. จาก <https://statistic.cad.go.th/download/sim2.pdf>
- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2552). ความหมาย ลักษณะ พัฒนาของสื่อประสม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชกิจจานุเบกษา (2562). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก.1 พฤษภาคม 2562.
- วีรวุฒน์ จันทรัตนะ. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิธีดำเนินการวิจัย วิชาระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น รหัส 2504901 โดยใช้ชุดการสอน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 26(1). 109-117.
- ศิลป์ชัย นิลกรณ์ และบุญเชิด โสภณ. (2549). คู่มือปฏิบัติงานวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2553). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ = Innovation and technology for learning management : TL 715 (TL 745). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น*
FACTORS AFFECTING EDUCATION OF UNIVERSITY STUDENTS
IN KHON KAEN PROVINCE

จริยา ปันท้วงกูร¹

Jariya Puntavungkool¹

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹

Faculty of Education, Northeastern University¹

Email : jariya.pun@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคเอกชน จำนวน 10 คน มาใช้หาข้อมูลในการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น และการพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ ประกอบการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ได้แก่ ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง 1) ด้านคมนาคมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน ด้านสภาพลักษณะมหาวิทยาลัย(X_3) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม(X_4) และด้านประชาสัมพันธ์(X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.407, 0.273, 0.134 และ 0.234 ตามลำดับ 3. แนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยควรมีการวางกลไกในการสำรวจและคมนาคมของนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย ตลอดจนการพัฒนาหลักความเข้าใจในการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อสังคม เพื่อความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันของการพัฒนาระบบการศึกษาในทุกชั้นตอนของนักศึกษาอย่างจริงจังของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ผลกระทบ; การศึกษา; นักศึกษา; มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The objectives of this research paper were 1) to study the level of impact on education of university students in Khon Kaen province, 2) to study factors affecting the education of university students in Khon Kaen province, and 3) to study the guidelines. Developing impacts on education of university students in Khon Kaen Province the samples used in the research were 400 people who have the right to vote in Khon Kaen Province Information contributors from government informants A group of 10 private informants were used to gather information in the interview. The research tools were questionnaires. and interview form. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, multiple regression analysis using hierarchical variable selection method, and data description, classification, data analysis and analyze the data Write a report according to the objectives accompanying the discussion of the results.

The research found that: 1. The level of impact on education of university students in Khon Kaen Province, dependent variables in all aspects found that the level of impact on education of university students in Khon Kaen Province, the dependent variable was at a moderate level. They were arranged in descending order as follows: social aspect was at moderate level. 1) transportation aspect was at a moderate level and economic aspect was moderate, respectively. 2. Weight of importance of factors affecting education of university students in Khon Kaen Province Overall in all aspects, it was found that the image of the university X3 Atmosphere and environment X4 and public relations X1 The predictive coefficients in raw scores (b) were .407, .273, .134 and 0.234, respectively. 3. Approaches to develop impact on education of university students there should be a mechanism for the traffic and transportation of students in each university. Throughout the development of understanding principles of higher education for society in order to be consistent with the current economic situation of the university's serious development of the educational system at every stage of the student body.

Keywords : Impact; Education; Students; University

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สถานการณ์ในปัจจุบันบ่งบอกถึงความวุ่นวายในสังคมตลอดถึงสถานการณ์ของโลกที่มีการ แกร่งแย่งความได้เปรียบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของประชากรในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีบทบาทในการพัฒนา คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากในการ

ดำรงชีวิตของประชากรในแต่ละประเทศ เพราะการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อฝึกฝนตนเองในการใช้ความรู้ในการพัฒนาอาชีพในแต่ละวัน และยังบ่งบอกถึงความเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ และส่งผลให้เกิดกระบวนการพัฒนาในหลายๆ ด้านของประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาทางด้านสติปัญญาและกรอบแนวความคิดของมนุษย์ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง เพื่อส่งเสริมคุณภาพในการดำรงชีวิตของตนเอง สังคมและประเทศชาติ (กาญจนา สุระ, 2556) ผลกระทบในหลายๆ ด้านช่วงเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การศึกษาจึงมีผลกระทบอย่างรุนแรงปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในแต่ละจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละจังหวัดได้รับผลกระทบในลำดับต้นๆ ของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพราะมหาวิทยาลัยในแต่ละจังหวัดมีนักศึกษาจำนวนมากที่ต้องเดินทางมาจากจังหวัดต่างๆ มาศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาสติปัญญาและความรู้ ความสามารถในการนำไปใช้ชีวิตประจำวันของนักศึกษา ทั้งยังนำไปใช้ในการสมัครงานและการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลอีกด้วย ซึ่งการที่จะนำองค์ความรู้ ความสามารถไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานจะต้องมีการให้ความสำคัญและความจดจำเนื้อหาของการเรียนไปปรับใช้ในหารปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

พื้นที่จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษาที่มีความสำคัญอีกจังหวัดหนึ่ง และการศึกษามีความสำคัญอย่างแพร่หลายทั้งนี้เพื่อตอบโจทก์ความต้องการของนักศึกษาที่เดินทางมาจากจังหวัดอื่นๆ ในปัจจุบัน ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จึงเป็นปัญหาหลักของการบริหารจัดการด้านการศึกษาในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับระดับผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยและแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบระดับผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

3.3 ได้ทราบแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง(เชิงปริมาณ) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 1,375,803 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครอบคลุม และคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) ผู้วิจัยใช้การสุ่มที่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชากรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ให้มีความเหมาะสมตามจำนวนของสัดส่วนประชากรในการหาสัดส่วนที่เหมาะสม ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย(เชิงคุณภาพ) ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยแยกเป็น 1 กลุ่มๆ 10 คน เป็นจำนวน 10 คน ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 1 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นโดยแยกเป็น 1 กลุ่มๆ 10 คน เป็นจำนวน 10 คน โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นเป็นผู้บริหารการปกครองหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนขึ้นไป หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย(เชิงปริมาณ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1

ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ เป็นมาตรฐานนามบัญญัติ และเรียงลำดับ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคมนาคม 2) ด้านเศรษฐกิจและ 3) ด้านสังคม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งมี 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย 2) ด้านการติดตามมหาวิทยาลัย 3) ด้านอิทธิพลกลุ่มอ้างอิง 4) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และ 5) ด้านประชาสัมพันธ์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมี 5 ระดับ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย(เชิงคุณภาพ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตาม ของแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม 2. กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ 3. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง 4. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น 2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดย กำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและขอคำแนะนำจากที่ปรึกษา เพื่อความสมบูรณ์ในประเด็น และเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น 3. ผู้วิจัยและคณะได้ร่วมการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป 4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษา และนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล(เชิงปริมาณ) ผู้วิจัย

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ การเก็บรวบรวมข้อมูล(เชิงคุณภาพ) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง ที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล(เชิงปริมาณ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล(เชิงคุณภาพ)หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล(เชิงปริมาณ) ในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจตัวแทนจำหน่ายเชิงกลยุทธ์ทางการตลาดในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประกอบการอภิปรายผล 2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประกอบการอภิปรายผล 3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2. การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้

ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นตัวแปรตาม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=.22) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ได้แก่ ด้านสังคม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.07$ S.D.=.23) 1) ด้านคมนาคมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.05$ S.D.=.31) และด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=.33) ตามลำดับ

5.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นโดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย (X_3) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (X_4) และด้านประชาสัมพันธ์ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .407, .273, .134 และ 0.234 ตามลำดับ

5.3 แนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยควรมีการวางกลไกในการสำรวจและคมนาคมของนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย ตลอดจนการพัฒนาหลักความเข้าใจในการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อสังคม เพื่อความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันของการพัฒนาระบบการศึกษาในทุกขั้นตอนของนักศึกษาอย่างจริงจังของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ระดับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นตัวแปรตาม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.=.22) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ได้แก่ ด้านสังคม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.07$ S.D.=.23) 1) ด้านคมนาคมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.05$ S.D.=.31) และด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ S.D.=.33) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วานิช ประเสริฐพรและไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนด้านการจัดทำบทเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 (ชัยภูมิ) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียนพบว่า ครูที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการคิดขั้นสูง 2 ทักษะ คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ครบทั้ง 5 ขั้นและทักษะการคิดสร้างสรรค์ครบทั้ง 7 ขั้น ครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้มีการนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นที่ปฏิบัติการสอนครบทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 2 สหวิทยาเขต

6.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย (X_3) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (X_4) และด้านประชาสัมพันธ์ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ใน

คะแนนดิบ (b) เท่ากับ .407, .273, .134 และ 0.234 ตามลำดับซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชพร ใจอดทนและคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

6.3 แนวทางพัฒนาผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยควรมีการวางกลไกในการสั่งจรและคณาจารย์ของนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย ตลอดจนการพัฒนาหลักความเข้าใจในการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อสังคม เพื่อความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันของการพัฒนาระบบการศึกษาในทุกขั้นตอนของนักศึกษาอย่างจริงจังของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ ภูวิจิตรและคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล คือการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในยุคดิจิทัล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีเรียนที่เป็นอยู่เดิมเป็นการเรียนที่ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ซึ่งการสอนแบบออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อ การเรียนและแหล่งเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและ การประเมินผลโดยรูปแบบการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธีที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์คอนเทนต์ (Content) อำนวยความสะดวกการสอนได้แค่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกันในการเรียนรู้วิถีใหม่ (New Normal) เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมแต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปให้ถึงจุดหมายได้นักศึกษาบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่นักศึกษาบางคนอาจชอบการฟังอาจารย์บรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้ไปได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายจัดให้อบรมความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ

7.1.2 ควรสร้างความร่วมมือประสานงานกับทุกๆ ฝ่าย โดยมีการยึดถือหลักการมีส่วนร่วมในผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในบริบทต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

7.1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้ปกครองควรกำหนดแนวทาง มีแบบแผนผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งนำเอาการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 รมรงค์ให้ผู้ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่ไปปฏิบัติต่อลูกค้ำอย่างจริงจัง

7.2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1. ควรศึกษาปัจจัยเชิงลึกโดยการลงสัมภาษณ์ถึงกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการในผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม

7.3.2 ในส่วนของการวิจัยครั้งต่อไป หลังจากที่ได้มีการดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ควรจะเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม

8. บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **แผนปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาดตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- กาญจนา สุระ. (2556). **การวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ปีที่ 3**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- เจริญ ภูวิจิตร และคณะ. (2564). **การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนามาตรฐานและส่งเสริมเครือข่าย สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- วานิช ประเสริฐพร และไชยวัฒน์ ชูมนาเสียว. (2562). **การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนด้านการจัดทำบทเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ชั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 (ชัยภูมิ)**. วารสารมนุษยสังคมสาร. 17(2). 77-100.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย
วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย*

A MODEL FOR PROFESSIONAL COMPETENCY DEVELOPMENT OF LEARNERS
IN COOPERATION WITH NETWORK PARTNERS KASETWISAI
TECHNICAL COLLEGE

สิทธิศักดิ์ เพิ่มพูล¹, พัชรี ศิลารัตน์²

Sittisak Permpool¹, Patcharee Silarat²

วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น¹

Khon Kaen Technical College¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University²

Email : silarat03@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย และทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และพนักงานราชการ/ลูกจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน นักศึกษา นักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย แบบสอบถาม และแบบประเมินความสอดคล้อง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ได้แก่ ด้านลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะแกนกลาง ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ด้านความร่วมมือภาคีเครือข่าย 2) รูปแบบที่ได้จากผลการวิจัยข้อที่ 1 เอาปัจจัยตัวที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมาพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายประกอบด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม 1) กิจกรรมการปฐมนิเทศ 2) การพัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นทีม 3) การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในยุควิถีใหม่ 4) การเสริมสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ 5) การปัจฉิมนิเทศ 3) การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ภายหลังจากทดลองใช้รูปแบบ พบว่า โดยรวมทุกด้าน เพิ่มขึ้นจากก่อนรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.001) สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความ

ร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ และสามารถพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนได้

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน; ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย; วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

ABSTRACT

This research article aims to study the factors affecting the professional competency development of learners in collaboration with network partners. Create a model for professional competency development of learners in cooperation with network partners. And to try and evaluate the learner professional competency development model in collaboration with network partners Kasetwisai Technical College. The samples were school administrators, teachers, government employees/employees, entrepreneurs, community leaders, students, The tool used for collecting data is a form of professional competency development for learners in cooperation with network partners Kasetwisai Technical College. A questionnaire and a conformity assessment forms Statistics used in data analysis were mean, standard deviation.

The research found that: 1. Factors affecting learners' professional competency development in cooperation with network partners Kasetwisai Technical College, including desirable characteristics core performance professional competence network cooperation 2. The model derived from research No. 1 took the factor with the lowest mean to develop the professional competency of learners in cooperation with network partners, consisting of 5 activities. 1) Orientation activities 2) Teamwork potential development 3) Developing Digital skills in the new normal era 4) Strengthening cooperation networks at the local level 5) Orientation 3. Trial and Evaluation of Learner professional competency Development Model in Cooperation with Network Partners Kasetwisai Technical College. After testing the model, It was found that overall all aspects increased from before the model for developing student competency statistically significant ($P\text{-Value} < 0.001$). It can be concluded that the development model for professional competency of learners in cooperation with network partners Kasetwisai Technical College developed by the researcher is a model that has been verified by experts. And be able to develop professional competencies of learners.

Keywords : Models for professional competency development of learners; Cooperation with network partners; Kasetwisai Technical College

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ตามความในมาตรา 8 และมาตรา 11 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้พัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเป็นเวลายาวนานจนกระทั่งปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดประชุมระดมความเห็นเกี่ยวกับวิกฤตคุณภาพการศึกษา พบว่า คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการอาชีวศึกษามีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้รวมทั้งขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการสื่อสารความรู้ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ ขาดความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้เรียนไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษาโดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง (ปวช., ปวส.) ที่มีคุณภาพค่อนข้างมาก การจัดการอาชีวศึกษาไม่เน้นการฝึกปฏิบัติและสมรรถนะทางวิชาชีพและความเชื่อมโยงกับสถานประกอบการมากเท่าที่ควร ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ขาดการจัดการหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงกับการทำงาน ซึ่งทางออกของปัญหาดังกล่าว คือ จะต้องให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการร่วมผลิตกำลังคน ด้านการอาชีวศึกษาให้ได้คุณภาพตามความต้องการสถานประกอบการ โดยเรียกการกระบวนกรดังกล่าวว่า "การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี" เป็นการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ กำหนดให้มีการเรียนภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติพื้นฐานบางส่วนที่สถานศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551)

การจัดการศึกษาในรูปแบบเครือข่ายซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล ยังมีปัญหาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ อาจเป็นเพราะปัญหาอุปสรรคด้านระบบการทำงานหรือการสื่อสารต่าง ๆ ของบุคลากร ดังเช่นปัญหาด้านสถานประกอบการ ถึงแม้ว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการเปิดสอนหลักสูตรทวิภาคี และมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยแต่ยังพบปัญหาจำนวนครูฝึกในสถานประกอบการมีไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาทวิภาคี และขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีเวลาสอนงานเนื่องจากมีภาระอื่นมาก ปัญหาด้านนักเรียนเนื่องจากนักเรียนขาดความเข้าใจและวุฒิภาวะในการปรับตัวให้เข้ากับการศึกษาระบบทวิภาคีที่ต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนส่วนหนึ่งรู้สึกว่าการปฏิบัติมีความซ้ำซากจำเจ และหลักสูตรมุ่งเน้นการปฏิบัติมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตน ทำให้เกิดปัญหาการลาออกการคืนและสร้างความเบื่อหน่ายให้กับสถานประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสถานประกอบการ จากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐาน การอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2559 พบว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพพร้อมกับชุมชนและสถานประกอบการ มีปัญหาที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาหลายด้าน โดยมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางการพัฒนาว่า 1) ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีให้กับนักเรียน นักศึกษา ชุมชน และผู้ประกอบการให้มากยิ่งขึ้น 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา สอดคล้องกับตลาดแรงงาน 3) นำผลการวิจัย นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณภาพไปใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและสังคม 4) สนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในด้านการบริการวิชาการและวิชาชีพครบทุกสาขาวิชา (วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของงานความร่วมมือ วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นครูผู้สอน ชุมชน และสถานประกอบการเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสถานประกอบการด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอน ชุมชนและสถานประกอบการเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพจากชุมชนและสถานประกอบการ เข้ามาร่วมกันพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ มีการจัดการประชุมร่วมกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและสถานประกอบการ จึงสรุปได้ว่าปัญหาด้านความร่วมมือกับชุมชนและสถานประกอบการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นปัญหาที่สถานศึกษาต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือ และการประสานงานกับชุมชน รวมทั้งด้านคุณภาพของผู้เรียนโดยภาพรวมยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา จำเป็นต้องแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือชุมชน สถานประกอบการ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ของวิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัยให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสม จะช่วยแก้ปัญหา ดังกล่าวข้างต้นได้ ทำให้ส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ มีทักษะ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับจุดเน้นในการพัฒนาของวิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัยรวมทั้งปัจจุบันวิทยาลัยยังไม่มีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน ด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ความร่วมมือชุมชน สถานประกอบการ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ที่เป็นรูปธรรมเกิดจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ อันจะเป็นประโยชน์ทั้ง การบริหาร เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนและสถานประกอบการ ของวิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย และสถานศึกษาอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

2.3 เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสถานการณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

3.2 ได้รู้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

3.3 ได้ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพ ปัจจุบัน/หน้าที่ความรับผิดชอบ ตัวแปรตาม คือ การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2563 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และพนักงานราชการ/ลูกจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน นักศึกษาระดับ ปวส. นักเรียนระดับ ปวช. จำนวน 618 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง 243 คนซึ่งผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และผู้ประกอบการ 5 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การนำผลการวิจัยระยะที่ 1 สมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด นำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้กา

ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) และ การระดมสมอง (Brain Storming) และการมีส่วนร่วมเพื่อวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในระยยะที่ 2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ นำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์นำไปใช้ในระยยะที่ 3

ระยยะที่ 3 การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย กลุ่มทดลองใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับ ปวช. นักศึกษาระดับ ปวส. วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย การรวบรวมข้อมูล การวิจัยระยยะที่ 3 ใช้รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาที่สร้างขึ้นในระยยะที่ 2 ทดลองใช้กับกลุ่มทดลองประมาณ 4 เดือน และการเก็บข้อมูล 3 ระยยะ ดังนี้ ระยยะที่ 1 ก่อนทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองก่อนทดลอง (Pretest) ระยยะที่ 2 ขณะทดลอง การรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ระยยะที่ 3 หลังทดลอง รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองหลังทดลอง (Posttest) และเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังทดลองด้วย ด้วยค่าเฉลี่ย

5. ผลการวิจัย

5.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D	แปลผล	อันดับ
ด้านลักษณะที่พึงประสงค์	4.45	0.52	มาก	1
ด้านสมรรถนะแกนกลาง	3.57	0.59	มาก	2
ด้านสมรรถนะวิชาชีพ	2.86	0.52	ปานกลาง	3
ด้านความร่วมมือภาคีเครือข่าย	2.56	0.53	ปานกลาง	4
รวม	3.36	0.27	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับมากที่สุดคือ ด้านลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.45$, S.D = 0.52) รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสมรรถนะแกนกลาง ($\bar{X} = 3.57$, S.D = 0.59) และมีระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ($\bar{X} = 2.86$, S.D = 0.52) และด้านความร่วมมือภาคีเครือข่าย ($\bar{X} = 2.56$, S.D = 0.53)

5.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยยะที่ 1 เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ซึ่งจากการวิจัยพบว่า มี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ได้แก่ ด้านความร่วมมือภาคีเครือข่ายจากนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำรูปแบบโดยได้กำหนดกิจกรรมขึ้น 5 กิจกรรมคือ กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศและ Pretest กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นทีม ชื่อกิจกรรม 3 การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในยุควิถีใหม่ กิจกรรม 4 การเสริมสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ กิจกรรม 5 การปัจฉิมนิเทศ

5.3 เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรก่อนและหลังการดำเนินการ รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย

การพัฒนาสมรรถนะ วิชาชีพ	ก่อนการ พัฒนา		หลังการพัฒนา		95%CI		P-value
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	Lower	Upper	
ด้านความร่วมมือภาคี เครือข่าย	2.56	0.55	3.60	0.97	1.68	2.34	<0.001
รวม	2.56	0.55	3.60	0.97	1.68	2.34	<0.001

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โดยรวม เพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value <0.001) จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความแตกต่างตัวแปร พบว่า ด้านความร่วมมือภาคีเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงว่า นักเรียน ปวช. และนักศึกษา ปวส. มีการพัฒนาความร่วมมือภาคีเครือข่าย ก่อนและหลังการดำเนินงานรูปแบบการพัฒนา สมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีการการพัฒนา สมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ดีขึ้นกว่าก่อนทดลอง

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัย ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

6.1 ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย โดยภาครวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะแกนกลาง มีระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ

ด้านสมรรถนะวิชาชีพ และด้านความร่วมมือภาคีเครือข่าย การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการที่จะพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ให้ได้ผลนั้น สมาชิกเครือข่ายต้องรู้จักจุดเด่น จุดด้อย ในการปฏิบัติงาน รวมถึงความสามารถพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและเครือข่าย จากสถานการณ์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในปัจจุบัน พบว่า เป็นการพัฒนาที่ไม่ทั่วถึง เพราะเป็นช่วงของการระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 ซึ่งสถานประกอบการก็ต้องปิดทำการ ทำให้นักเรียน นักศึกษาที่ฝึกวิชาชีพมีเวลาได้ปฏิบัติงานน้อยลง และอีกทั้งมีการติดเชื้อโควิด-19 ต้องพักรักษา ทั้งนี้การเรียนรู้ของเครือข่าย และการพัฒนาเครือข่ายจะมีความหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นหากกระบวนการพัฒนานั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานประจำวันของเครือข่ายหรือของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งการพัฒนาทางวิชาชีพมีรูปแบบวิธีการและแนวคิดที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม ปฏิบัติจริง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ด้วยสถิติ เพื่อให้ได้ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ส่งให้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนต้องมีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเพื่อตอบสนองความสนใจความพึงพอใจ และเป็นตัวเลือกในการตัดสินใจ ซึ่งวิธีการดำเนินชีวิตและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีผลต่อความสนใจความพึงพอใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้หลังจากจบการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของวศินี รุ่งเรือง (2558) ได้ศึกษาการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะผู้เรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละด้านโดยรวม พบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านสมรรถนะหลัก และสมรรถนะทั่วไปอยู่ในระดับมาก ในทำนองเดียวกับงานวิจัยของมงคล แสงอรุณ และคณะ (2558) ได้ศึกษารูปแบบการเสริมสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) รูปแบบการเสริมสมรรถนะของผู้เรียน ประกอบไปด้วยส่วนประกอบ 9 ส่วน ได้แก่ กรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษา กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ ความต้องการของสถานประกอบการของผู้เรียน การวิเคราะห์งานการทดสอบสมรรถนะ การเสริมสมรรถนะ Social Media และตัวชี้วัดสมรรถนะผู้เรียน
- 2) การเสริมสมรรถนะของผู้เรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการแนะนำชิ้นงาน ขั้นตอนการสาธิตปฏิบัติตามขั้นตอน ขั้นตอนประยุกต์สร้างชิ้นงาน และขั้นประเมินผลชิ้นงาน และ
- 3) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับกรอบแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2562 และมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 (2563) มีแนวทางในการเขียนดังนี้ การเขียนรายการคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษาต้องมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึก และพฤติกรรมที่ดีเพื่อการดำเนินชีวิตทั้งชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับรายการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา ซึ่งกำหนดให้

สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องสอดแทรกบูรณาการในการเรียนการสอนและให้มีการประเมินผลในสัดส่วนร้อยละสี่สิบในทุกรายวิชา รวมทั้งให้สอดแทรกบูรณาการในกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาด้วย

6.2 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างกิจกรรมนำเสนอในที่ประชุมปฏิบัติการ ซึ่งในที่ประชุมประกอบด้วยกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการประชุมปฏิบัติ 1 วัน ในการประชุมเชิงปฏิบัติการได้มีการร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และมีการนำเสนอข้อวิพากษ์ และข้อเสนอแนะในการประชุมย่อย (Focus Group) มาสรุปและอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่เพื่อร่วมกันวิพากษ์ (Brain Storming) และนำผลจากการเสนอแนะมาปรับปรุงเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัยให้สมบูรณ์ขึ้น นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบและเลือกกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ให้คะแนนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัยผู้วิจัย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดแข็งของภาคีเครือข่ายหลายแนวทาง เช่น 1) ลักษณะแบบไม่เป็นทางการมีความยืดหยุ่น สมาชิกของเครือข่ายรวมตัวเป็นกลุ่ม แต่เปิดโอกาสให้สมาชิกในเครือข่ายทำงานแบบกระจายงานไปอย่างทั่วถึง โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม 2) การพัฒนาศักยภาพการทำงานเป็นทีม และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในยุควิถีใหม่ มีการประชุมออนไลน์ สามารถติดตามงานในกลุ่ม โดยตระหนักถึงประสบการณ์ของแต่ละคนในเครือข่าย รวมทั้งมีการจูงใจและกระตุ้นให้สมาชิกแบบขับเคลื่อนการทำงานไปสู่เป้าหมาย 3) สนับสนุนเสริมสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระดับพื้นที่ให้ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเต็มกำลังความสามารถ 4) ทุกคนในเครือข่ายมีความร่วมมือกันประสานงาน แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้เครือข่ายสามารถพึ่งตนเองได้ และ 5) มีการสนับสนุนให้ทำงานเป็นระบบ โดยมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงาน การบริหารจัดการให้สามารถปฏิบัติได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประโยชน์ คล้ายลักษณ์ (2556) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำ งานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การวิจัยขั้นที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยแบบสอบถามเพื่อทราบความต้องการองค์ประกอบ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีม จากบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 350 คน ขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม จากข้อมูลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 โดยผู้วิจัย แล้วตรวจสอบรับรองรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือผู้แทน จำนวน 7 คน และขั้นตอนที่ 3 เป็นการตรวจสอบประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในประเด็นความเหมาะสมความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความถูกต้องครอบคลุม โดยการสนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ปฏิบัติในลักษณะเห็นชอบถึงความเหมาะสมความสอดคล้อง ความเป็นไปได้และความถูกต้องครอบคลุมในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล แสงอรุณ และคณะ (2558) ได้ศึกษารูปแบบการเสริมสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเสริมสมรรถนะของผู้เรียน ประกอบไปด้วยส่วนประกอบ 9 ส่วน ได้แก่ กรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษา กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ ความต้องการของสถานประกอบการของผู้เรียน การวิเคราะห์งานการทดสอบสมรรถนะ การเสริมสมรรถนะ Social Media และตัวชี้วัดสมรรถนะผู้เรียน 2) การเสริมสมรรถนะของผู้เรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการแนะนำชิ้นงาน ขั้นตอนการสาธิตปฏิบัติตามขั้นตอน ขั้นตอนประยุกต์สร้างชิ้นงาน และขั้นประเมินผลชิ้นงาน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดดังผลการศึกษาของวัชรภรณ์ ประภาสะโนบล (2564) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียน ผลการรับรองรูปแบบ พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมสอดคล้องของแนวคิดพื้นฐานและองค์ประกอบในระดับมากที่สุด

6.3 การทดลองใช้ และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย โดยรวมทุกด้านเพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) โดยที่รูปแบบสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ของนักเรียน ปวช. นักศึกษา ปวส. เกิดจากการปฏิบัติจริงและการประกอบอาชีพที่สามารถนำไปสู่ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ การเรียนรู้ตามสภาพจริงในชุมชน สถานประกอบการ สนับสนุนให้นักเรียน ปวช. นักศึกษา ปวส. มีการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และนักเรียน ปวช. นักศึกษา ปวส. ส่วนหนึ่งสามารถพัฒนานวัตกรรมได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพที่เป็นจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วศินี รุ่งเรือง (2558) ได้ศึกษาการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา ผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะผู้เรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละด้านโดยรวม พบว่าด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปอยู่ในระดับมาก ทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ ธนิต เจริญสมบัติ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าก่อน และหลัง การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มทดลองมีความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร และมีการทำงานแบบเปิดเผย โปร่งใส สุจริต ไว้วางใจกัน ยอมรับซึ่งและกัน มีความภูมิใจในหน้าที่ของตนเองได้รับการสนับสนุนให้ได้พัฒนาตนเองในการศึกษาต่อและการอบรม มีการประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และมีการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของพนักงานเทศบาลตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองมีผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานิตย์ นาคเมือง (2551) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบ

การพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า คณะครูผู้เข้าร่วมการทดลองให้ความสนใจใช้รูปแบบมาก และผลการประเมินสมรรถนะประจำสายงานครูผู้สอนหลังการทดลองใช้ รูปแบบฯ สูงกว่าผลการประเมินก่อนการใช้รูปแบบฯ 4) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับเป็นประโยชน์มาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการศึกษา พบว่า ด้านความร่วมมือภาคีเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สื่อสาร และประชาสัมพันธ์ในการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างแนวร่วมในระดับผู้ประกอบการ และผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มอาชีพให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจในการนำไปสู่ความต้องการมีคุณวุฒิวิชาชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะสูงในการปฏิบัติงาน ภาคีเครือข่ายจะเป็นแนวร่วมในการพัฒนามาตรฐานอาชีพ และระบบคุณวุฒิวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี นอกเหนือจากหน่วยงานหรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในอนาคต

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัยมีตัวแปรมากที่สุด คือ ด้านลักษณะที่พึงประสงค์ รองลงมา คือ ด้านสมรรถนะแกนกลาง ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ด้านความร่วมมือภาคีเครือข่ายตามลำดับ ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ควรนำปัจจัยเหล่านี้ไปใช้

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการวิจัย เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงวิเคราะห์ของเครือข่ายวิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย หรือสมรรถนะด้านอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของเครือข่าย

7.3.2 ควรมีการวิจัย เพื่อศึกษาการนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้เรียนด้วยความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย ไปใช้ในการส่งเสริมสมรรถนะที่จำเป็นของนักเรียน ปวช. และนักศึกษา ปวส.

7.3.3 ควรพัฒนาการสร้างเครือข่ายผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือผ่านระบบการสื่อสารหรือพัฒนา โดยการอาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งสามารถจัดทำได้ที่ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน และทำการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นภายหลัง การสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

8. บรรณานุกรม

- ธนิต เห่งี่ยมสมบัติ. (2560). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม. 28(1). 181-192.
- ประโยชน์ คล้ายลักษณ์. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา คุษภักดิ์บัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มงคล แสงอรุณ และคณะ. (2558). รูปแบบการเสริมสมรรถนะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. การประชุมวิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม. 12-13 พฤษภาคม 2558. 212-220.
- มานิตย์ นาคเมือง. (2551). การพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษภักดิ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- วศินี รุ่งเรือง. (2558). การประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล. (2564). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษภักดิ์บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย. (2559). รายงานการประเมินคุณภาพภายใน วิทยาลัยเทคนิคเกษตรวิสัย. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2565. จาก www.Kaset.ac.th
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554-2559). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีหรือระบบฝึกหัด-กรณีศึกษา ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- Taro Yamane. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York : Harper & Row.

การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา
สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*
ENHANCING LEARNING ATTITUDE IN ASSERTIVENESS OF STUDENTS IN THE
GOVERNMENT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY ROI ET CAMPUS

จुरี สายจันเจียม¹, พระครูปลัด ทองใบ สุปภาโส², อิศเรศ จิณฤทธิ์³,
อดิศักดิ์ ทุมอนันต์⁴, ศุภสิทธิ ลิ้นทมาตย์⁵

Sittisak Permpool¹, Phrakrupalad Thongbai Supaphaso², Issares Jinnarith³,
Adisak Tumanan⁴, Suppasit Lintamat⁵

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3,4,5}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3,4,5}

Email : juree8839@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก จากทัศนคติของนักศึกษาการกล้าแสดงออกทำให้เกิดความเชื่อมั่น และนักศึกษาเท่านั้นที่กล้าแสดงออก ซึ่งในมุมมองของนักศึกษาเห็นว่าคนทุกวัยเป็นคนกล้าแสดงออก 2) การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้; การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม; นักศึกษา

ABSTRACT

This research on this objective 1) to study the attitude of assertiveness among students Department of Governance Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. 2) To study the reinforcement of students' learning attitudes in assertiveness Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. The sample group used in this research was 34 students' program in government. The tools used to collect data are questionnaires. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) Assertive attitude of students Department of Governance Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus at a high level from the attitude of the students, assertiveness brought confidence. and only students dare to express in the view of students, people of all ages are assertive. 2) Enhancing learning attitudes in assertiveness among students' program in government Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, including all 3 aspects, was at a high level.

Keywords : Enhancing learning attitudes; Assertiveness; Student

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันบุคคลที่มีความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ จะได้เปรียบผู้อื่นในการก้าวไปสู่ จุดมุ่งหมาย หากมีทักษะการกล้าแสดงออกที่ดี เหมาะสมกับโอกาส กาลเทศะ จะเป็นใบเบิกทางที่ดีในสังคม เพราะความกล้าแสดงออกไม่ว่าในเรื่องใดก็ตามจะสร้างภาวะผู้นำของบุคคลนั้น ๆ ให้สูงขึ้น การกล้าแสดงออกอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และ ปัจจัยสนับสนุนหรือเกิดจากลักษณะส่วนตัวหรือการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัยก็เป็นได้ พฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่เหมาะสมถือเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน สำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

การกล้าแสดงออกที่เหมาะสม จึงถือเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม กล้าฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา และยังทำให้เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง ได้ในสิ่งที่ต้องการ และบุคคลที่พบเห็นจะ ให้เกียรติมากขึ้น จอร์นสัน (Johnson, 2004) กล่าวว่าคนที่คนเราจะเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรม การ แสดงออกนั้น จะต้องตระหนักไว้เสมอว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้คนใกล้ชิดหรือคนที่เกี่ยวข้องแสดงพฤติกรรมโต้ตอบในท่าทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นได้เนื่องจากถ้าเราไม่เคยมีพฤติกรรมการกล้า แสดงออกแล้วไปแสดงออกเลย การเปลี่ยนแปลงนั้นยากที่ผู้ใกล้ชิดหรือคนที่เกี่ยวข้องจะยอมรับได้ เนื่องจากพวกเขาจะคุ้นเคยกับสิ่งที่เราเป็น ได้รับในสิ่งที่ต้องการความกลัวว่าจะสูญเสียเราจากไปจากการกระทำนั้น ซึ่งเราไม่ควรจะย่อท้อหรือเปลี่ยนใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง เนื่องจากเราอาจจะไม่สามารถที่จะไม่ใส่ใจคนที่เรารัก หรือคนที่สำคัญในชีวิตของเราได้อย่างไรก็ตาม

พฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นคุณสมบัติที่สามารถปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลให้มีการกล้าแสดงออกที่ถูกต้องและเหมาะสมได้ทำให้บุคคลเรียนรู้ที่จะเป็น “ผู้ชนะ” ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างแท้จริง

ดังนั้น การที่บุคคลมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมจะช่วยทำให้มีบุคลิกที่ดีขึ้น สามารถปรับตัวมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าพูดต่อหน้าผู้อื่น กล้าเข้าร่วมกิจกรรม ได้รับการยอมรับจากเพื่อน มีผลการเรียนที่ดีขึ้น สำหรับด้านพฤติกรรมการแสดงออกเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งสำหรับนักศึกษาที่เรียนทางสาขาวิชาการปกครอง จะต้องนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและทางสังคม รวมถึงการทำงานในอนาคตต่อไป ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่เหมาะสม มีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอและเหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอน รายวิชา รัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีความเชื่อมโยงกับทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน จากความคิดและเหตุการณ์ทางการเมืองดังเช่นปัจจุบัน อาจส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นกล้าแสดงออกที่ไม่เหมาะสม จึงมีการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ที่ดีต่อ ผู้เรียนและผู้สอน

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมมีความสำคัญต่อตัวนักศึกษาเองและสังคม จึงควรมีการสำรวจตนเองและแสดงความคิดเห็นเพื่อที่จะได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อรับรู้ถึงความคิดเห็นกระบวนการวิธีการกล้าแสดงออกที่เหมาะสมของนักศึกษา หรือกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการกล้าแสดงที่เหมาะสม หรือเป็นการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใกล้ตัวของนักศึกษา ได้มีความเตรียมความพร้อมสู่สังคมปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3.2 ได้แนวทางการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 34 คน การสุ่มอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตอนที่ 3 แบบสอบถามศึกษาการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บข้อมูลและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) 2) ความคิดเห็นทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครองมหาวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ความคิดเห็นการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครองมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 เพื่อศึกษาทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การกล้าแสดงออกทำให้เกิดความเชื่อมั่น	4.29	0.52	มาก
2	นักศึกษาเท่านั้นที่กล้าแสดงออก	3.91	0.56	มาก
3	คนทุกวัยเป็นคนที่กล้าแสดงออก	3.38	0.49	ปานกลาง
4	การกล้าแสดงออกทำให้สดชื่นและคลายเครียด	3.79	0.47	มาก

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
5	การกล้าแสดงออกทำให้เป็นจุดเด่น	3.85	0.55	มาก
6	การกล้าแสดงออกทำให้เหนียวแน่นและไม่หวั่นไหว	3.71	0.67	มาก
7	การกล้าแสดงออกเป็นเรื่องยุ่งยากเพราะมีขั้นตอนมาก	3.74	0.50	มาก
8	การกล้าแสดงออกต้องเกิดจากการบังคับ	3.82	0.45	มาก
9	คนที่เป็นผู้นำต้องกล้าแสดงออก	3.85	0.55	มาก
10	ต้องมีคนแนะนำการกล้าแสดงออก	3.82	0.51	มาก
รวม		3.82	0.06	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามต่อทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1 การกล้าแสดงออกทำให้เกิดความเชื่อมั่น มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.29 รองลงมา คือ ข้อที่ 2 นักศึกษาเท่านั้นที่กล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.91 และน้อยสุด ข้อที่ 3 คนทุกวัยเป็นคนกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.38

5.2 การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้านที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านการพูด	3.74	0.06	มาก
2	ด้านการกระทำ	3.73	0.03	มาก
3	ด้านความคิดเห็น	3.80	0.07	มาก
รวม		3.76	0.26	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านความคิดเห็น มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.80 รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ด้านการพูด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.74 และน้อยสุด ด้านที่ 2 ด้านการกระทำ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านความคิดเห็น พบว่า ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 5 การทำงานเป็นกลุ่มทำให้ฉันรู้สึกมีความคิดสร้างสรรค์ มี ร่องลงมา คือ ข้อที่ 10 ฉันจะกล้าแสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพเมื่อมีความคิดเห็นต่างจากอาจารย์ และน้อยสุด ข้อที่ 6 เมื่อร่วมกันอภิปรายกลุ่มในชั้นเรียน ฉันกล้าวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นของคนอื่น

2) ด้านการพูด พบว่า ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ด้านการพูด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 6 ฉันจะกล้าแสดงไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพเมื่อฉันมีความคิดเห็นต่างจากอาจารย์ ร่องลงมา คือ ข้อที่ 1 ฉันพร้อมที่จะชมเชยหรือยกย่องสรรเสริญเพื่อน และน้อยสุด ข้อที่ 7 ฉันกล้าที่จะถามปัญหาในชั้นเรียน ฉันกล้าที่จะถามปัญหาในชั้นเรียน

3) ด้านการกระทำ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ด้านการกระทำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 6 เมื่อมีใครแสดงความไม่ยุติธรรมต่อฉัน ฉันกล้าที่จะพูดบางสิ่ง ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นกับเขา ร่องลงมา คือ ข้อที่ 1 ฉันพร้อมที่จะชมเชยหรือยกย่องสรรเสริญเพื่อน และน้อยสุด ข้อที่ 7 ฉันกล้าที่จะถามปัญหาในชั้นเรียน ฉันกล้าที่จะถามปัญหาในชั้นเรียน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 ทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนน ลภธนวิรุฬห์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยวิธีการนำเสนอหน้าชั้นเรียนในรายวิชาการขายตรงของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์วิทยาเขตร้อยเอ็ด พบว่า ก่อนที่จะมีการใช้เทคนิคการสอนแบบการนำเสนอหน้าชั้นเรียน นักศึกษามีพฤติกรรมการกล้าแสดงออก เฉลี่ยอยู่ที่ 2.15 อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤตภาค ใจกล้า (2561) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากรมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.39)

6.2 การเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ ในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

6.2.1 ด้านการพูด พบว่า ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างทัศนคติในการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด ด้านการพูด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิชสุดา กัลป์ยามวุฒิ (2558) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับ ปวช. และ ระดับ ปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพาย์พและบริหารธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับ ปวช. และ ระดับ ปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพาย์พ และบริหารธุรกิจ คือ ปัจจัยด้าน ครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของวิทยาลัย ปัจจัยด้านครูและ ปัจจัยด้านผู้เรียน ตามลำดับ ซึ่งเป็นปัจจัย ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง ลาวะสี (2565) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดเรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักชุมชนในพื้นที่เขตบริการของมหาวิทยาลัยโดยการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย รองลงมา คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของผู้ นำตามแนว พระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการให้นักศึกษาได้แสดงออกมากขึ้น และน้อยสุด คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักประมาณการใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า และประโยชน์ ต่อตนเองและส่วนรวม

6.2.2 ด้านการกระทำ พบว่า ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ด้านการกระทำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชดา เวชญาลักษณ์ (2558) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมกรกล้าแสดงออกโดยใช้วิธีการแสดงบทบาท สมมติของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามี พฤติกรรมการกล้าแสดงออกในระดับดี ร้อยละ 55.92 รองลงมาอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 28.16 ระดับปรับปรุง ร้อยละ 15.71 และระดับดีมาก ร้อยละ 0.02 ตามลำดับ ผลจากการสังเกตพฤติกรรม การกล้าแสดงออกหลังทำกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรม การกล้าแสดงออกในระดับดีเยี่ยม ร้อยละ 48.78 รองลงมาอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 29.80 และระดับดี ร้อยละ 21.43 ตามลำดับ

6.2.3 ด้านความคิดเห็น พบว่า ความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างทัศนคติการเรียนรู้ในการ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตภาค ไจกล้ำ (2561) ที่ได้ ศึกษาพฤติกรรมกรกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกรกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมกรกล้าแสดงออกอย่าง เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ภาพ คงสำรวย และคณะ

(2561) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการวิจัยพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้สึกไม่มั่นใจตนเองเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษและความรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษต่อหน้าเพื่อนๆ แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัด ทองใบ สุภาโส(ปะพะลา), จุรี สายจันเจียม, อติศักดิ์ ทูมอนันต์ (2565) ที่ได้ศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่น ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นักเรียนที่มีสถานะ อายุ ลักษณะที่พักอาศัย มีพฤติกรรม การใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ลำดับตามจากมากไปหาน้อย คือ ควรสืบค้นหา ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้มากกว่านี้เพื่อสะดวกและพัฒนาต่อการเรียนการสอนควรเอาใจใส่ในการใช้สื่อออนไลน์และการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้มากขึ้น นักศึกษาขาดความชำนาญและการพัฒนาตนเองในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และด้านความพึงพอใจควรมีการประเมินหลังการใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรมีการศึกษาเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความมั่นใจและความกล้าแสดงออกของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้สอนควรมีการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของผู้เรียนตั้งแต่เริ่มเรียนในแต่ละรายวิชาเพื่อจะได้พัฒนาให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกอย่างต่อเนื่อง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกล้าแสดงออกของนักศึกษา

7.3.2 ควรมีการศึกษาปัญหาการกล้าแสดงออกของนักศึกษาเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างหลายๆกลุ่ม ด้วยการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักศึกษาในคณะอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย

8. บรรณานุกรม

- กฤตภาค ใจกล้า. (2561). พฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คัมภีรภาพ คงสำรวย และคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. วารสารวิชาการแสงอีสาน. 15(1). 143-154.
- ณิรดา เวชญาติลักษณ์ (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. วารสารครุพิบูล. 2(1). 29-36.
- ธนน ลาภธนวิรุฬห์. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกโดยวิธีการนำเสนอหน้าชั้นเรียนในรายวิชาการขายตรงของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนชยการ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนชยการ.
- บรรจง ลาวะลี. (2565). การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการรัตนบุศย์. 4(3). 195-204.
- พระครูปลัด ทองใบ สุปภาโส(ปะพะลา), จูรี สายจันเจียม, อติศักดิ์ ทูมอนันต์. (2565). การใช้สื่อออนไลน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการปกครองท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 6(2). 188-197.
- พัชสุดา กัลป์ยามวุฒิ (2558). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปวช. และระดับ ปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่ : วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.
- Johnson. (2004). Mixed Methods Research A Research Paradigm Whose Time Has Come. Educational Researcher. 33. 14-26.

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร
พีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม*
THE DEVELOPMENT OF ONLINE LESSONS ON BASIC MATHEMATICS 6 ABOUT
SURFACE AREA AND VOLUME OF PYRAMIDS, CONES AND SPHERES
USING GOOGLE CLASSROOM APPLICATION FOR THE NINTH GRADE
STUDENTS OF MUANGPHONPITTAYAKOM SCHOOL

สุมาลี ภูสีอ่อน¹

Sumalee Phooseeon¹

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม¹

Muangphonpittayakom School¹

Email : sumalee.phoo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) บทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายรายข้อ (P) ตั้งแต่ .53 ถึง .77 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ .48 ถึง .74 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .95 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม มีค่าเท่ากับ 83.87/85.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม หลังเรียนสูงขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาบทเรียนออนไลน์; แอปพลิเคชัน Google classroom; นักเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) Develop online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school to be effective according to 80/80 criteria, 2) compare the student's academic achievement before and after studying with online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom, and 3) study student's satisfaction learning with online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school. The sample group used in this research were 34 students. The research instruments consisted of 3 types which were 1) online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school, 2) 30 items of 4-choice type achievement test with each difficulty value (P) ranging from .53 to .77, the power to discriminate item (B) from .48 to .74, the confidence of the whole test was .95 and 3) the 5 levels Rating Scale of the students' satisfaction assessment form towards online lessons using Google classroom application with a confidence value of .84. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, standard deviation, and t-test dependent.

The results of the research were as follows: 1. The effectiveness of online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school was 83.87/85.88, which meet the specified criteria at 80/80.2. the student's academic achievement after studying with online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school was significantly higher than before at the .05 level.3. student's satisfaction learning with online lessons on Basic Mathematics 6 about surface area and volume of pyramids, cones and spheres using Google classroom application for the ninth grade students of Muangphonpittayakom school overall was at a high level.

Keywords : Develop online lessons; Google classroom application; students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่ไม่หยุดนิ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว คนที่จะอยู่ได้อย่างสอดคล้องกับสังคมในยุคใหม่จึงต้องฝึกความสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งที่จริงมีอยู่แล้วในความเป็นมนุษย์ แต่การเรียนรู้และการฝึกฝนที่ดีจะช่วยให้แหลมคม ฉับไวและอดทน คนที่มีทักษะนี้สูงจะได้งานที่ดีกว่าชีวิตก้าวหน้ากว่า และจะทำประโยชน์ให้แก่สังคมและแก่โลกได้ดีกว่า รูปแบบการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (learning person) ดังนั้น ทักษะสำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (learning skills) (วิจารณ์ พานิช, 2558) กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ (learning skills) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็นซึ่งเป็นผลการจากการปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2558) ได้กล่าวถึงทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีไว้ว่า ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C 3R คือ Reading (อ่านออก) (W)riting (เขียนได้) และ (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วน 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-Cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communication, Information and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และ

รู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และสุขศึกษา) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

จากสถานการณ์ในปัจจุบันทั่วโลกเผชิญกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดา ไปจนถึงความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจใน ตะวันออกกลาง (MERS-CoV) โรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) เป็นต้น สามารถแพร่ เชื้อจากคนสู่คนได้ ดังนั้นสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีนักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมาก จึงมักมีความเสี่ยงสูง หากมีระบบการจัดการไม่ดี อาจทำให้การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว (Super spread) จากสถานการณ์ การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อในหลายด้านทั้งต่อตัวนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและโรงเรียน ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดแนวนโยบาย การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤต COVID-19 ตามแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา โดยได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียน 3 รูปแบบเพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมและบริบทของโรงเรียน คือ 1) การ เรียนในชั้นเรียน (On-Site) 2) การเรียนผ่านโทรทัศน์(On-Air) และ 3) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) การเรียนรู้ออนไลน์โดยใช้ Google classroom สำหรับการจัดการกิจกรรมการสอนด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ผ่าน Application ที่รวมเอาบริการของ Google ที่มีอยู่แล้ว อันได้แก่ Drive, Docs, Gmail หรือ Sheet โดยจะใช้เป็นช่องทางของระบบการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตเข้าไปเรียนในเวปไซต์ที่ออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อมคล้ายกับการเรียนในห้องเรียน แบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียน โดยบรรยากาศเสมือนพบกันจริง (นิภา แยมวจิ, 2552)

สภาพปัจจุบันโรงเรียนเมืองพลพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษตั้งอยู่เลขที่ 123 ถนนเมืองพล-แวงน้อย ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 3,199 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 199 คน มีนักเรียนในเขตพื้นที่บริการและนอกเขตพื้นที่บริการจากอำเภอพล อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ อำเภอชนบท อำเภอโนนศิลา อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น อำเภอบัวลาย อำเภอบัวใหญ่ อำเภอสีดา อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสี่ ระหว่างวันที่ 4-6 พฤศจิกายน 2562 ซึ่งผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาได้ระดับคุณภาพดีมาก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของผู้เรียนด้านกระบวนการบริหารและการจัดการและด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ด้านคุณภาพของผู้เรียน ไว้ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2562)

1. ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระที่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามตัวชี้วัดของหลักสูตร การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสรุปความรู้ด้วยตนเอง และการประเมินตามสภาพจริงที่หลากหลาย เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผล พัฒนาการของผู้เรียน เพื่อนำไปวางแผนพัฒนาต่อไปให้ครบวงจร

2. เครื่องมือวัดผลประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้ ควรกำหนดให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดในหลักสูตร เพื่อสะท้อน ความสำเร็จตามมาตรฐานและประเด็นพิจารณา

ปัจจุบันนี้ แม้ว่าสถานศึกษาจะได้มีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอน สื่อทาง Social Media โดยเฉพาะ Smart phone โดยผ่านทาง face book และ YouTube ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้เรียนมีความนิยมชมชอบเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นการสร้างสรรค์บทเรียนที่ถูกต้องกับจริตของผู้เรียน แต่เพื่อเป็นการตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และเพื่อพัฒนาจุดที่ต้องพัฒนาด้านคุณภาพของผู้เรียน ตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้เสนอแนะไว้ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562 นั้น การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom จึงนับว่าเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ที่สามารถกระตุ้นเร้าความสนใจให้ผู้เรียน และยังนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับความรู้และประสบการณ์เต็มศักยภาพ เป็นไปตามแนวความคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานและเพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่าการจัดการเรียนการสอนบางส่วนยังขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และนักเรียนยังขาดการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการเรียนรู้ นักเรียนไม่สามารถทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านไปแล้ว ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งจากการประเมินตามสภาพจริงจากบันทึกหลังสอนของแผนการจัดการเรียนรู้ และจากการประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า หน่วยการเรียนรู้เรื่องการหาพื้นที่ผิวและปริมาตร พีระมิด กรวยและทรงกลม เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ในระดับต่ำ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ทั้งนี้ หน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีสูตรการคำนวณ นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ และความจำ นักเรียนจึงเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ให้ความสนใจ อีกทั้งยังขาดสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมัลติมีเดียที่เป็นภาพเคลื่อนไหว เห็นเป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย สร้างความน่าสนใจ สามารถเรียนซ้ำได้หลายครั้งและทบทวนเนื้อหาได้

จากการศึกษาสภาพปัญหา ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และความสำคัญของสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอน ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานเรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ขึ้น ซึ่งเป็นสื่อในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ เพื่อศึกษาบทเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหาในรูปแบบมัลติมีเดีย ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง เสียง ภาพเคลื่อนไหวและวีดิทัศน์ ที่ทำให้เข้าใจง่าย นักเรียนสามารถเลือกรายการการเรียนรู้และดูสื่อต่างๆ ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถควบคุมบทเรียนให้นำเสนอตามต้องการได้ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะ

แตกต่างจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ อันจะส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้ ค้นหาความรู้ สรุปลองความรู้อย่างได้ด้วยตนเองและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ตลอดจนผู้เรียนสามารถลงมือทำด้วยตัวเอง (Learning by doing) จากการเรียนบทเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom นักเรียนจะได้ฝึกทักษะและทบทวนความรู้ได้ต่อเนื่องและเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ ในการเรียนรู้ ตลอดจนต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และรู้จักวิธีการสำหรับ แนวทางการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ถือเป็นหนึ่งแนวทางเลือกเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ครูผู้สอนได้บทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ที่พัฒนาขึ้นมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เรียนสูงขึ้น

3.3 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ในการพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ของสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3.4 เป็นข้อเสนอแนะให้ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองกับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน-หลังการทดลอง ใช้บทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1)บทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร พีระมิต กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายรายข้อ (P) ตั้งแต่ .53 ถึง .77 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ .48 ถึง .74 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .95 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent โดยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง ดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมก่อนการทดลอง

4.1.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา

4.1.2 โรงเรียนทำหน้าที่สื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

4.1.3 เตรียมบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร พีระมิต กรวยและทรงกลม ส่งข้อมูลขึ้นใน แอปพลิเคชัน Google classroom

4.1.4 กำหนดระยะเวลาที่ทำการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวม 15 ชั่วโมง

4.1.5 เตรียมกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 34 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

4.2 ขั้นตอนการทดลอง

4.2.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ แนะนำขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิต กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้

4.2.2 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้วิเคราะห์คุณภาพแล้ว จำนวน 30 ข้อ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานเรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิต กรวยและทรงกลม

4.2.3 ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิต กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้มีความพร้อมในการเตรียมตัวที่จะเรียน พร้อมกับเป็นการชี้ให้นักเรียน ได้ทราบถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนนั้นๆ เสนอเนื้อหาหลักในแต่ละหน่วย โดยนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจครอบคลุมในเรื่องที่ต้องการสอนให้เข้าใจง่าย เนื้อหามีความกระชับ ตั้งแต่หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่ 1 จนถึงหน่วยการเรียนรู้ย่อยที่ 3 นักเรียนทำแบบฝึกหัดในบทเรียนออนไลน์เพื่อจะได้ทบทวนในเรื่องที่ได้เรียนมาให้มีความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น ครูสรุปเนื้อหา เพื่อสรุปถึงประเด็นสำคัญในเรื่องที่เรียนรู้ของบทเรียนนั้นๆ กับนักเรียนให้มีความชัดเจนมากขึ้น และหลังจากเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ย่อย ให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายหน่วย

4.2.4 หลังจากเรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ย่อยแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีการสลับข้อและสลับตัวเลือกจากแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

4.2.5 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom

4.2.6 นำคะแนนจากแบบทดสอบย่อยท้ายหน่วยการเรียนรู้ย่อยแต่ละหน่วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

4.2.7 สรุปผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม มีค่าเท่ากับ 83.87/85.88 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม หลังเรียนสูงขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม สามารถช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งสมมติฐานไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.49$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.48$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ ระดับมาก 15 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ตรงกับเรื่องที่เรียน แบบทดสอบมีความสอดคล้องกับบทเรียน ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนรู้วิธีการใช้สื่อและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม และค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร พีระมิต กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

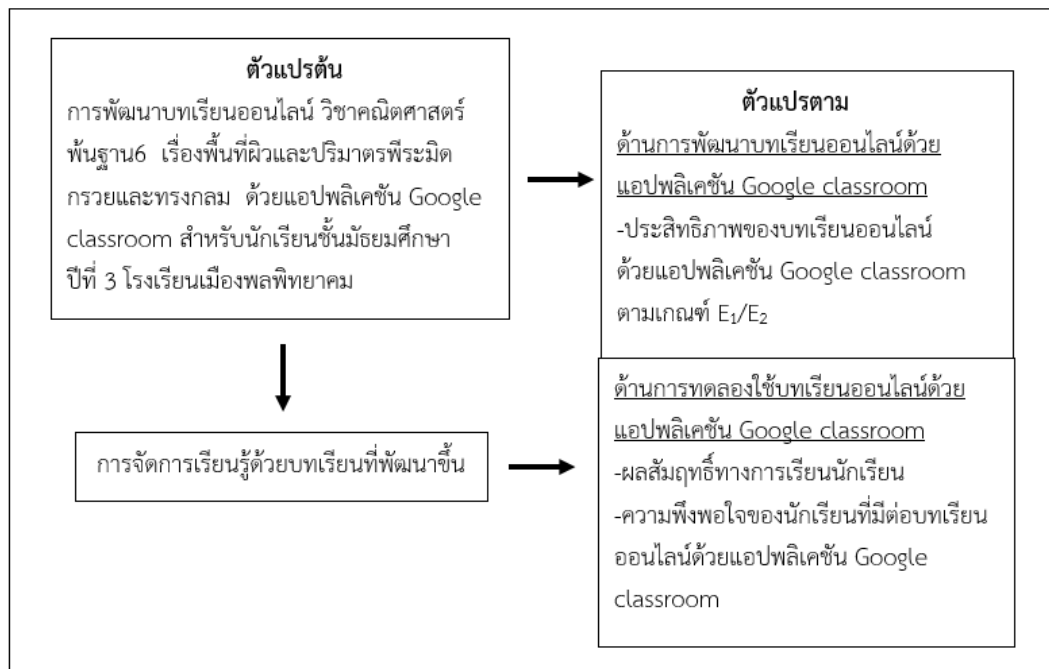
6.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิต กรวย และทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom มีค่าเท่ากับ 83.87/85.88 หมายความว่า นักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบย่อยระหว่าง เรียน คิดเป็นร้อยละ 83.87 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.88 แสดงว่า บทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ที่สร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนา และการหาประสิทธิภาพเครื่องมือทำได้อย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหา การออกแบบบทเรียนและ รูปแบบการสอน การสร้างบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom โดยได้นำแนวทางการออกแบบบทเรียนของ กิดานันท์ มลิทอง (2542) มาเป็นแนวทางในการสร้าง ทำให้ได้บทเรียนออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาได้ง่ายและสะดวก การนำเสนอเนื้อหาประกอบด้วยใบความรู้ วีดีโอ ใบงาน แบบฝึกหัด การส่งงาน การจัดกิจกรรมสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอน เพื่อนร่วมห้อง ผ่านทางเครือข่ายเฟสบุค (Facebook) แอปพลิเคชัน Line และนักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) อีกช่องทางหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ตามกรอบแนวความคิดในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2548) เริ่มจากการวิเคราะห์ (Analyze) การออกแบบ (Design) การพัฒนาบทเรียน (Develop) การนำไปใช้/ทดลองใช้ (Implement) และการประเมินและปรับปรุงแก้ไข (Evaluate and Revise) โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ตรวจสอบทุกขั้นตอน และผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไข ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ ก่อนจะนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ มี จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อบอกให้นักเรียนรู้ล่วงหน้าถึงประเด็นสำคัญของเนื้อหา เสริมแรง กระตุ้นให้ นักเรียนรู้จักคิด ทำความเข้าใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การทำแบบทดสอบย่อยหลังหน่วยการเรียนรู้ ย่อย ทำให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของตนเองได้ทันที นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างสะดวกรวดเร็ว ตามศักยภาพและความสามารถของตน เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาส่วนใดก็ สามารถทบทวนย้อนกลับไปศึกษาเพิ่มเติมในส่วนนั้นได้ ช่วยให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาในบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ด้วยตนเอง พร้อมทั้งในการสร้างบทเรียนออนไลน์ รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร พีระมิต กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม มีขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ

6.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ปรากฏผลการศึกษาดังนี้ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง ผึกทักษะกระบวนการคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนอยากรู้ อยากเรียน เกิดความสนุกสนาน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหา ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ นักเรียนสามารถทบทวนและสรุปเนื้อหาได้ เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ และมีแบบทดสอบย่อยทบทวนเนื้อหาที่นักเรียนสามารถทราบผลของการเรียนรู้ได้ทันที ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนในทางบวก นักเรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

6.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 ที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทเรียนออนไลน์ วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ออกแบบให้ผู้เรียนได้ค้นหาเนื้อหาได้ง่ายตรงกับความต้องการมีความน่าสนใจ เหมาะสมกับความรู้ของนักเรียนมีการเรียงลำดับจากง่ายไปยาก ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม มีกิจกรรมที่น่าสนใจไม่ยากเกินไป สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ตรงกับเรื่องที่เรียน มีวิธีการนำเสนอสื่อต่างๆ ได้หลากหลาย ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google classroom ทำให้นักเรียนสะดวก รวดเร็วในการส่งงานแทนการส่งทาง e-mail ลดความยุ่งยาก ในการส่งงาน สามารถดูคะแนน เก็บ ดูระยะเวลาในการส่งงาน เพื่อใช้ในการวางแผนการทำงานติดตามเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง กระตือรือร้นในการเรียนรู้ รู้สึกสนุกและไม่เบื่อหน่ายใน การที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้เกิดความคล่องแคล่วและช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มมากขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมผู้วิจัยได้เกิดองค์ความรู้พอสรุปได้ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วนั้น จึงควรนำหลักการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom ไปพัฒนาในหน่วยการเรียนรู้ที่ยังเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ที่สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองได้

8.1.2 การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับครูผู้สอน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกๆ รายวิชาที่ต้องการจดจำเนื้อหา สูตร หลักการนั้น นักเรียนมักจะเกิดความเบื่อหน่ายจนทำให้ความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ลดน้อยลง รายวิชาคณิตศาสตร์มีเนื้อหา สูตร หลักการนำไปใช้ ที่นักเรียนต้องจดจำนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom จะสามารถแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนอย่างมาก นักเรียนเองก็สามารถเรียนรู้ได้เองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่กระตุ้นและจูงใจนักเรียนให้เกิดความสนใจในการเรียน โดยการนำเนื้อหาที่ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยมีความสุขสนุกสนาน มีกิจกรรมที่สามารถให้ผลป้อนกลับ (Feedback) แก่นักเรียนได้ เพราะนอกจากจะเร้าความสนใจของผู้เรียนให้มีจิตใจจดจ่ออยู่กับเรื่องที่เรียนแล้ว ยังช่วยให้เข้าใจ และจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้ดีอีกด้วย

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 บทเรียนออนไลน์วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 6 เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตรพีระมิด กรวยและทรงกลม ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม เป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นสื่อที่มีบทเรียนสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นสามารถนำวิธีการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ไปใช้กับเนื้อหาวิชาและนักเรียน ในระดับชั้นอื่นๆ ได้

8.2.2 Google classroom เป็นแอปพลิเคชันที่ง่ายต่อการใช้งาน เมนูไม่ยุ่งยาก รองรับได้หลากหลายอุปกรณ์ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดว่าต้องอยู่ในห้องเรียน ทำให้นักเรียนสามารถใช้เวลาวางเข้าไปทบทวนหรือศึกษาได้ด้วยตนเอง จึงเหมาะสำหรับที่จะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้

8.2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ การเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้หรือการเชื่อมโยงเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้อื่น

8.2.5 ครูผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้นักเรียนสามารถเข้าไปเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและไม่รู้สึกเบื่อเมื่อระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชาอื่นที่นักเรียนยังมีปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ที่สนใจอื่นๆ

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom กับการสอนโดยใช้วิธีการสอนอื่นหรือเปรียบเทียบการสอนด้วยบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom กับสื่อการเรียนรู้อื่นๆ

8.3.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรม ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน หรือปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่อาจจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. (2542). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนชม.
- นิภา แยมวจี. (2552). **การเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ เสริมสร้างหรือทำลายการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2564. จาก http://www.Moe.go.th/main2/article/article-sagob/article45_4.htm
- วิจารณ์ พานิช. (2558). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2553). **แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2564. จาก <http://witayakoronclub.wordpress.com/>
- สำนักงานรับรองมาตรฐานการและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2562). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ.2559-2563) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ขอนแก่น : โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม.

รูปแบบและกระบวนการพ็อนในงานบุญบวชควายหลวง* FORMS AND DANCING PROCESS IN THE KWAI LUANG MERIT-MAKING CEREMONY

หนึ่งฤทัย วงษาหาราช¹, สุขสันติ แวงวรรณ², จินตนา สายทองคำ³
Nuengruethai Uongsaharat¹, Suksanti Wangwan², Jintana Saitongkum³
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์^{1,2,3}
Bunditpatanasilpa Institute^{1,2,3}
Email : nuengruethaiuo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มา รูปแบบและองค์ประกอบในงานบุญบวชควายหลวงและเพื่อวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการพ็อนในงานบุญบวชควายหลวงบ้านแมคอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรมบวชควายหลวง ผู้ที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านพ็อนอีสาน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีอีสาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า งานบุญบวชควายหลวงเป็นงานประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณและนิยมจัดขึ้นในช่วงบุญเดือนหกของทุกปีซึ่งเกิดจากชาวบ้านมีความเชื่อว่าการจัดงานถวายแก่เจ้าพ่อโฮงแดงจะทำให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุขในการทำพ็อนนั้นก็มีผู้ประกอบพิธีพ็อนถวาย จำนวน 2 คน ศัพท์ชาวบ้านเรียกว่า “ควายหลวงใหญ่” มีหน้าที่หลักในงานและควายหลวงน้อยเป็นเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นควายหลวงใหญ่ในอนาคตกรณีเมื่อควายหลวงใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือว่าเสียชีวิตจะเป็นควายหลวงน้อยขึ้นมาแทนและรูปแบบกระบวนการพ็อนพบว่ากระบวนการพ็อนของควายหลวงมีลักษณะเลียนแบบอากัปกริยาของสัตว์ (ควาย) ซึ่งเรียกว่า “ท่าหากินหญ้า” โดยควายหลวงใหญ่มีท่าเฉพาะที่แตกต่างจากควายหลวงน้อยทั้งหมด 8 ท่า เนื่องจากควายหลวงใหญ่เป็นผู้พ็อนหลักของงานบุญบวชควายหลวงจึงทำให้มีท่าพ็อนและขั้นตอน ในการประกอบพิธีมากกว่าควายหลวงน้อยและเป็นการถ่ายทอดกระบวนการพ็อนมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญเป็นลายลักษณ์อักษรให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์และเพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจได้ศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : บุญบวชควาย; ควายหลวง; เจ้าพ่อโฮงแดง; กระบวนการพ็อน

ABSTRACT

This research was to study the origin, pattern and composition of the Kwai Luang merit-making ceremony and to analyze the dance procession in this ceremony at Ban Mad, Chiang Khwan District Roi Et Province. It is qualitative research. The samples used in the research were: A group of those performing duties in the buffalo ordination ceremony a local sage Isaan dance specialist Isaan music expert The research tools were observational and interview forms. Data were analyzed by descriptive analysis.

The results showed that the Kwai Luang merit-making ceremony is a tradition that has been handed down since ancient times and is popularly held during the sixth lunar month of every year. The event is caused by the villagers believing that organizing an offering to Chao Pho Hong Daeng will make them live peacefully and happily. In addition to the ceremony, two people are performing the dance and in local terminology, it is called "Kwai Luang Yai" is the main function of the event, and "Kwai Luang Noi" is a preparation for being the Kwai Luang Yai in the future. In case of the Kwai Luang Yai is incapable of performing duties or dies, there will be the Kwai Luang Noi instead. At the same time, the style of the dancing process was found that the procedure of the Kwai Luang mimics the posture of animals (buffalo), which is called the "Ta Ha Gin Ya", describes the way of life, by the Kwai Luang Yai has a specific posture that differs from the Kwai Luang Noi, eight poses in total because it is the main dancer of the merit-making ceremony so there were more postures and steps than the Kwai Luang Noi. It is also the transmission of the process of dancing from the ancestors from the past to the present. Therefore, the researcher has analyzed the data and collected important information in writing to create empirical data for the benefit of interested parties to study further.

Keywords : Kwai Luang merit-making ceremony; Kwai Luang; Chao Pho Hong Daeng; Dancing procession

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันในทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้มีเรื่องของความเชื่อประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยความเชื่อที่ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกสังคมให้อยู่ร่วมกันได้ ซึ่งความเชื่อนั้นได้แสดงออกมาในรูปแบบขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและพิธีกรรม ดังนั้นประเพณีส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจึงมีที่มาจากวิถีในการดำรงชีวิตและพัฒนามาเป็นองค์ความรู้และความเชื่อที่สลับซับซ้อน โดยมีจุดประสงค์อยู่ 2 อย่าง คือ 1. เพื่อให้สมาชิกได้รับสิ่งที่เป็นมงคลมีความสุขกายสบายใจ 2. เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในวิถีชีวิต เช่น การสร้างความอุดมสมบูรณ์แก่พืชผลในไร่นาของสมาชิกในสังคม

เป็นต้น (สายทิพย์ นุกูลกิจ, 2533) ดังปรากฏในกลุ่มชาวอีสานที่ได้ยึดถือปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามฮีตสิบสองอย่างเคร่งครัดมาแต่โบราณกาล เพราะถือว่าเป็นประเพณีอันดีงาม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมมีสวัสดิภาพในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข (อำคา แสงงาม, 2537) ความเชื่อของมนุษย์และพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนา และความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนา จึงได้เกิดเป็นพิธีกรรมซึ่งพิธีกรรมและประเพณีมีบทบาทสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประเพณีที่สำคัญต่อชาวอีสานอีกหนึ่งงานคืองานบุญเดือนหกในประเพณีบุญเดือนหกจะมีการจัดงานบุญบั้งไฟเกิดขึ้นของทุก ๆ ปี ซึ่งประเพณีบุญบั้งไฟนี้เป็นประเพณีที่เกิดจากความเชื่อของชาวบ้านเรื่องพญาแถน พระองค์เป็นปรากฏการณ์อยู่เหนือกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เป็นผู้อยู่เหนือกาลเวลา ผู้มีอำนาจสูงสุด ซึ่งการกำหนดกฎเกณฑ์และพฤติกรรมในสังคมชาวอีสานที่สร้างความสามัคคีให้แก่คนในสังคม เดือนหกชาวอีสานก็จะประกอบพิธีประเพณีบุญบั้งไฟ เพื่อขอฝนและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร (บัญชา อุตสาหกรรมย์, 2553) นอกเหนือจากประเพณีบุญบั้งไฟที่มีความหมายถึงการบูชาพญาแถนเพื่อขอฝนนั้น ยังมีพิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่าพิธีกรรมบวชควายหลงที่มีความหมายใกล้เคียงกันกับงานประเพณีบุญบั้งไฟโดยงานพิธีกรรมบวชควายหลงนี้เป็นพิธีกรรมที่แสดงออกถึงความอุดมสมบูรณ์ให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลหรือสร้างความสุขให้กับคนในชุมชนเพื่อช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าจะไม่เกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิด เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม คนเจ็บ ป่วย เป็นต้น (สุริยา สมุทคุปต์ และคณะ, 2533)

ควายหลง หมายถึง ควายของเจ้าพ่อโฮงแดง(ปู่เจ้าโฮงแดง) ผู้ที่เคยเป็นผู้สร้างเมืองขึ้นเป็นบ้านแมต จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ชาวบ้านให้ความเลื่อมใสและศรัทธา (สมชาย นิลอาธิ และคณะ, 2559) ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการทำพิธีกรรมบวชควายหลงนั้น จะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลโดยจะมีผู้ที่ทำพิธีสื่อสารกับเจ้าพ่อโฮงแดงที่เรียกว่า “ควายหลง” ผู้ที่ได้รับบทบาทเป็นควายหลงคือชาวบ้านที่เป็นผู้ชายซึ่งได้รับการคัดเลือกให้มาทำพิธีโดยมีคุณสมบัติได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในครอบครัว จะมีการแต่งกายที่เลียนแบบลักษณะของควายไทยในส่วนศีรษะมีการสวมหมวกที่เหมือนเขาควายจำนวน 4 เขา ในส่วนของใบหน้าและร่างกายมีการนำสีผสมอาหารทำให้เกิดเป็นสีดำในส่วนของรอบดวงตาทาด้วยลิปสติกสีแดงสดและสวมกางเกงพร้อมกับม้วนขากางเกงขึ้นให้สั้นและเปลือยกายท่อนบน พิธีกรรมบวชควายหลงปกตินี้จะจัดควบคู่กับงานประเพณีบุญบั้งไฟอีสานโดยทั้งในหมู่บ้านแถบชานเมืองและชนบทห่างไกลมักจะให้ความสนใจกับพิธีกรรมนี้เพราะเป็นพิธีกรรมที่มีที่เดียวคือ จังหวัดร้อยเอ็ด พิธีกรรมนี้จัดขึ้นเป็นเวลา 3 วัน ประกอบไปด้วย วันออกซังหาปัจจัย วันรวมพิธีกรรม และวันจุดบั้งไฟ ส่วนวันรวมชาวบ้าน จัดพิธีบวชควายหลง จัดทำพิธีบวชในตอนเช้า คณะควายหลงประกอบด้วย อุปัชฌาย์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการบวชให้ควายหลง, หัวหน้าควายหลงทำหน้าที่ดูแลควายหลงขณะประกอบพิธี, ตุลาการบ้านมีหน้าที่ในการจัดทำขันธ 5 ผู้ถือเครื่องศาสตราวุธผู้ทำหน้าที่ถืออุปรณ์, กลุ่มนักดนตรีมีหน้าที่บรรเลงดนตรี, แม่นางหว่า มีหน้าที่แต่งกายให้ควายหลงและผู้แบกเสลี่ยงเจ้าพ่อโฮงแดง โดยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะนั่งล้อมวงและทำพิธีบวชโดยการขานนาค จากนั้นคณะควายหลงได้บรรเลงดนตรี พร้อมกับรำรำเข้ากับจังหวะกลองรำมะนาอีสาน มีการฟ้อนร่วมกันอย่างสนุกสนาน ประกอบกับดนตรีพื้นบ้านบรรเลงพร้อมกับตั้งขบวนแห่รอบศาลเจ้าพ่อโฮงแดง 3 รอบ และลักษณะของควายหลงจะมีความคึกคะนอง มีความแข็งแรง

กระโดดโลดเต้น ซึ่งเกิดเป็นนาฏกรรมในพิธีกรรมที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบ ท่าเลียนแบบของสัตว์ (ควายไทย) เช่น ท่ากินหญ้ามีลักษณะเหมือนตอนที่ควายกำลังกินหญ้า เป็นต้น

โครงสร้างทางวัฒนธรรม เป็นการศึกษาระบบความคิดของคนแต่ละ กลุ่มชาติพันธุ์ ที่มองสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างและได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจระบบความคิดของชาวบ้าน เข้าใจสิ่งแวดล้อมของพวกเขา ศึกษาความรู้และรวบรวมข้อมูล ในเชิงประจักษ์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและระบบนิเวศ ศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน โดยยืนอยู่บนพื้นฐานแนวความคิดที่ว่า “หากจะเข้าใจระบบความคิดของชาวบ้าน ก็ต้องเข้าใจวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของเขา” (สมจิตร พ่วงบุตร ,2531) จากหลักการของโครงสร้างวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องรูปแบบและกระบวนการในงานบุญบวชควายหลวง ซึ่งการเกิดงานบุญบวชควายหลวง ได้เกิดจากความเชื่อของมนุษย์ที่มีความรู้สึกนึกคิดและตีความตามสิ่งที่มองเห็นในขณะนั้นนำไปสู่การเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจใน ระบบของวัฒนธรรมและกระบวนการพิธีกรรมของคนท้องถิ่น รวมไปถึงการศึกษาแนวคิดในด้านการเคลื่อนไหวสรีระตามธรรมชาติที่มีบทบาทในด้านของการเคลื่อนไหวร่างกายที่ปรากฏในพิธีกรรมบวชควาย ในปัจจุบันยังไม่มีผู้ที่ศึกษาลักษณะกระบวนการที่ปรากฏในงานบุญบวชควายหลวงและไม่มีการจัดบันทึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรทำให้ข้อมูลในช่วงเวลาที่ผ่านมานานอาจจะปรากฏบางส่วนและยากต่อการศึกษา หากไม่มีการรวบรวมไว้ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์พบว่า พิธีกรรมบวชควายหลวงมีข้อจำกัดในเรื่องของการสืบทอดตามสายเลือด ซึ่งยากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเนื่องจากหากผู้ที่ถ่ายทอดได้เสียชีวิตลงขณะที่ผู้สืบทอดต่อมีอายุที่น้อยอาจทำให้องค์ความรู้สูญหายไปตามเวลา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องรูปแบบองค์ประกอบกระบวนการที่เกิดขึ้นในงานบุญบวชควายหลวง เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษาสนใจและค้นคว้าหาความรู้ในพิธีกรรมบวชควายหลวงได้ต่อยอดความรู้และเป็นประโยชน์แก่วงวิชาการต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาที่มา รูปแบบและองค์ประกอบงานบุญบวชควายหลวง บ้านแมต อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการในในงานบุญบวชควายหลวง บ้านแมต อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้องค์ความรู้ที่มา รูปแบบและองค์ประกอบงานบุญบวชควายหลวงเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์สืบสานประเพณีพิธีกรรมบวชควายหลวง ของบ้านแมต อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ยังคงสืบทอดเป็นมรดกอีสานต่อไป

3.2 ใต้องค์ความรู้การวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการและขั้นตอนการพ้องในงานบุญบวชควายหลวงอันจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดทางกระบวนการพ้องในประเพณีการบวชควายหลวง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมและการจัดกระทำข้อมูล ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการสองส่วน คือ การศึกษาข้อมูลเอกสาร การศึกษาข้อมูลภาคสนาม 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ทั้งที่เป็นหลักฐานในชั้นปฐมภูมิ (Primary source) และทุติยภูมิ (Secondary source) ที่มีการตีพิมพ์ ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์และบทความที่เกี่ยวข้องจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และศึกษาจากแหล่งศึกษาค้นคว้าความรู้ต่างๆ 2) การสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ซึ่งผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยการลงภาคสนามในบ้านแมต อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ดที่ยังคงมีการสืบทอดพิธีกรรมบวชควายหลวง เพื่อทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของพิธีกรรมที่ยังคงสืบทอดในปัจจุบัน

4.2 กลุ่มเป้าหมายและการเลือกกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบและกระบวนการพ้องในงานบุญบวชควายหลวงการศึกษาในครั้งนี้ ได้เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมบวชควายหลวงโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรมบวชควายหลวง ผู้ที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านพ้องอีสาน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีอีสาน ในการคัดเลือกบุคคลทั้ง 4 กลุ่มแต่ละบุคคลต้องมีความเชี่ยวชาญ มีผลงานในด้านต่างๆ ตามที่กำหนด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้ข้อมูล

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการตีความข้อมูล จากกรอบของวัตถุประสงค์ที่มุ่งศึกษาในสองประเด็นหลัก คือ 1 รูปแบบและองค์ประกอบงานบุญบวชควายหลวง และ 2 กระบวนการพ้องในงานบุญบวชควายหลวง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน คือ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ ได้สร้างขึ้นจากกรอบคำถามงานวิจัยและกรอบวัตถุประสงค์โดยการกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “รูปแบบและกระบวนการพ้องในงานบุญบวชควายหลวง” โดยเรียงลำดับเนื้อหา และประเด็นที่เชื่อมโยงกัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกระทำข้อมูล โดยแบบสังเกต ใช้หนึ่งวิธีการ คือ 1) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) คือ การดูรูปภาพต่าง ๆ ของพิธีกรรมบวชควายหลวง และ แบบสัมภาษณ์ ได้ออกแบบเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งสนทนาแบบเปิดกว้าง ที่สามารถทำให้พบประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างการสนทนา ประวัติความเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินพิธีกรรมบวชควายหลวง ประเด็นเดียวกับ ทักษะคติ ค่านิยม มุมมอง รวมถึงประสบการณ์และความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมบวชควาย ซึ่งผู้วิจัยจึงได้นำไปสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มผู้

ปฏิบัติหน้าที่ในพิธีกรรมบวชควายหลวง ผู้ที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านฟ้อนอีสาน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีอีสาน

4.4 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การเก็บข้อมูลสนาม (Field work) โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามกรอบวัตถุประสงค์หลักที่ได้ตั้งไว้สองประเด็น คือ รูปแบบและองค์ประกอบงานบุญบวชควายหลวง กระบวนฟ้อนในงานบุญบวชควายหลวง ตามลำดับดังนี้ 1. การวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบจากข้อมูลการทบทวนวรรณกรรม และการสัมภาษณ์ 2. การวิเคราะห์กระบวนฟ้อนที่สะท้อนให้เห็นการใช้สรีระร่างกาย กระทำโดยการศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ที่เป็น ภาพถ่าย วีดีโอ ของพิธีกรรมบวชควายหลวง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล

4.5 การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ประมวลผลให้ตรงตาม จุดมุ่งหมายที่วางไว้ และข้อมูลจะนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนฟ้อนในงานบุญบวชควายหลวง ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีของโครงสร้างทางวัฒนธรรม เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ในด้านรูปแบบและองค์ประกอบที่เกิดขึ้นในงานบุญบวชควายหลวง และใช้แนวคิดทฤษฎีการเคลื่อนไหวสรีระตามธรรมชาติ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบกระบวนฟ้อนในงานบุญบวชควายหลวง บ้านแมด อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ดังนี้

5.1.1 ประวัติความเป็นมาของบุญบวชควายหลวง ในครั้งเมื่อปีพุทธศักราช 2369 เจ้าอนุวงศ์พระมหากษัตริย์ราชอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ ได้ทำการกอบกู้เอกราชด้วยการกวาดต้อนผู้คนในภาคอีสานกลับคืนมายังเมืองเวียงจันทน์ ส่งผลให้เกิดสงครามระหว่างสยามกับอาณาจักรล้านช้าง จากนั้นแม่ทัพสยาม ยกทัพมาสมทบจนสามารถล้อมเวียงจันทน์ไว้ได้ แม่ทัพสยามจึงออกประกาศหาบุคคลที่มีฝีมือจากเมืองอื่น ๆ เข้าร่วมรบ ซึ่งเจ้าพ่อโฮงแดงคือหนึ่งในนักรบมากฝีมือนั้นคือ “หลวงแก้ว” หรือ “เจ้าพ่อแก้วเจ้าโฮงแดง” และหลวงแก้วได้มีการรวบรวมพลและยกกองทัพทหารประมาณ 1,500 คน ออกเดินทางไปนครหลวงเวียงจันทน์ข้ามแม่น้ำโขงเพื่อบุกเข้าโจมตีเมืองเวียงจันทน์และในที่สุดเมืองเวียงจันทน์จึงแตกพ่ายต่อทัพสยาม เมื่อครั้งสงครามเสร็จสิ้นลง พระยาขัติยะวงษา (ท้าวสีลัง) เจ้าเมืองร้อยเอ็ดจึงขอพระบรมราชานุญาตแต่งตั้งไพร่พลปูนบำเหน็จความดีความชอบ แก่ผู้เข้าร่วมในสงครามต่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หลวงแก้วเป็นเจ้าเมืองปกครอง คือ “เมืองคำแมด” การตั้งชื่อของเมืองคำแมดเป็นชื่อที่ได้ตั้งตามชื่อต้นไม้บริเวณนั้น และมีการเกณฑ์ผู้คนมาขุดดินถมให้สูงขึ้นเรียกว่า “โนนสูง” จากนั้นจึงได้ตัดต้นไม้แดงให้เป็นเสา หรือที่เรียกกันว่า “ต้นแดง” ขนาดใหญ่มาปลูกห่อโฮง โดยทาสีแดงตลอดต้นเสา จึงได้เรียกว่า “โฮงแดง” หลังจากที่สร้างหมู่บ้านแมดเสร็จประมาณ 15 ปี ปู่แก้วเจ้าโฮงแดงได้ป่วยกะทันหันจนถึงแก่อนิจกรรมและไม่ได้มีการแต่งตั้งผู้ใดเป็นเจ้าเมืองสืบต่อ และที่อยู่อาศัยของท่านจึงกลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เรียกว่า “ศาลเจ้าพ่อโฮงแดง” ต่อมาหลังจากที่เจ้าพ่อโฮงแดงเกิดนิจกรรม เป็นเวลา 30 ปี ได้มีชาวบ้านเพศหญิง ชื่อแม่ใหญ่ก้อน มีลักษณะอาการไม่สบายเป็นไข้สูงโดยไม่ทราบสาเหตุ จากความเชื่อของชาวบ้านเชื่อว่าภูติเข้าสิงร่าง (ชาวบ้านเรียกกันว่า “ผี

มาชุน”) หลังจากชาวบ้านทราบข่าวต่างมาเฝ้าดูอาการเป็นจำนวนมาก ในช่วงเดียวกันนั้นแม่ใหญ่ก่อนลุกขึ้นนั่ง พร้อมกับมีอาการร้องไห้ครวญคราง พร้อมกับบอกความประสงค์ของตนว่า “เอาเหล้ามาให้กูกิน กูคือหลวงเจ้าโฮงแดง กูมานี้มีความประสงค์อยากจะได้ควาย ควายโตเก่ากูตายไปแล้ว กูสิเอามาเป็นควายกู” เมื่อแม่ใหญ่ก่อนได้กล่าวคำข้างต้นขึ้นจึงสร้างความตกใจให้กับชาวบ้านที่มาเยี่ยมดูอาการชาวบ้านจึงจัดหาเหล้า บุหรี่ ซึ่งสอดใส่ด้วยพริกแห้งแทน ยาเส้น มีอาสนะมาให้หนึ่งนำผ้าแดงผูกที่ศีรษะ หลังจากนั้นจึงอาเจียนออกมาสามครั้งพร้อมกับหายจากการป่วยมาเป็นปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เมื่อมีเหตุการณ์ของแม่ใหญ่ก่อนเกิดขึ้นจึงเกิดแรงศรัทธาและความเชื่อที่มีต่อ “หลวงเจ้าโฮงแดง” และได้เกิดเป็นพิธีกรรมบวชควายหลวงเพื่อถวายแก่เจ้าพ่อโฮงแดงตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

5.1.2 รูปแบบและองค์ประกอบงานบุญบวชควายหลวง การจัดงานบุญบวชควายหลวงสามารถแบ่งรูปแบบในการจัดงานบุญบวชควายหลวงได้ทั้งหมด 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2369 - ปีพุทธศักราช 2539 เป็นการจัดงานบุญบวชควายหลวงตามความเชื่อของชาวบ้านในชุมชนบ้านแมต ซึ่งรูปแบบการจัดงานเป็นการจัดทำพิธีบวชควายหลวง โดยใช้ผู้เข้าพิธีบวชควายหลวงเพียงคนเดียวซึ่งต้องสืบเชื้อสายจากเครือญาติเท่านั้น รูปแบบที่ 2 ปีพุทธศักราช 2540 - ปีพุทธศักราช 2565 รูปแบบการจัดงานบุญบวชควายหลวงได้มีการเปลี่ยนรูปแบบการจัดงาน จากเดิมมีควายหลวงที่เป็นผู้ประกอบพิธีการฟ้อนอยู่เพียงคนเดียว เปลี่ยนมาเป็นการมีควายหลวงจำนวน 2 ตัวในการจัดทำพิธี เรียกว่า “ควายหลวงใหญ่และควายหลวงน้อย” เนื่องจากผู้สืบทอดการบวชควายหลวงได้ตระหนักถึงการสืบทอดให้กับชนรุ่นหลังหรือทายาทของตนในปัจจุบันนั้น หากไม่มีควายหลวงน้อยทำหน้าที่ช่วยในงานบุญบวชควายหลวงอาจทำให้ประเพณีและพิธีกรรมนี้สูญหายไป และองค์ประกอบในการจัดงานบุญบวชควายหลวงทั้งหมด 6 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1.2.1 ด้านพิธีกรรม โดยขั้นตอนของพิธีกรรมงานบุญบวชควายหลวงมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การตักฤกษ์ยามของการจัดงานบุญบวชควายหลวง ซึ่งในงานบุญบวชควายหลวงนี้ได้กำหนดจัดงานในระหว่างวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ของเดือนหกหรือเดือนมิถุนายนของทุกปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า วันที่จัดงานมักจะเกิดขึ้นในช่วงขึ้นของเดือนมิถุนายนทุกๆ ปี ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งหน้าที่ในงานบุญบวชควายหลวง สามารถแบ่งหน้าที่ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบพิธีกรรมควายหลวง ประกอบด้วย 1) เฒ่าจ้ำผู้นำทางพิธีกรรม 2) อุปัชฌาย์บวชควายหลวง 3) หัวหน้าคณะควายหลวง 4) ตุลาการบ้าน, กลุ่มที่ 2 ผู้เข้าบวชเป็นควายหลวง ประกอบด้วย 1) ควายหลวงน้อย 2) ควายหลวงใหญ่, กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้เข้าร่วมพิธีกรรม ประกอบด้วย 1) ผู้ถือเครื่องศาสตราวุธ 2) นักดนตรี, กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในพิธีกรรมควายหลวง ประกอบด้วย 1) ผู้ชกมวย 2) แม่ นางหว่า ขั้นตอนที่ 3 วันออกหาเซ็งหาปัจจัยในการจัดงานบุญบวชควายหลวง คือ การออกเซ็งหาปัจจัยในการจัดงานบุญบวชควายหลวงนี้ มีลักษณะการออกเซ็งในรูปแบบชบวนแห่ โดยคณะควายหลวงจะทำการแห่รอบหมู่บ้านแมตและหมู่บ้านใกล้เคียง มีวัตถุประสงค์เพื่อบอกบุญให้กับชาวบ้านได้นำปัจจัยมาบริจาคให้กับควายหลวงน้อย ขั้นตอนที่ 4 วันรวมพิธีกรรมบุญบวชควายหลวง คือ วันที่มีการทำพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงตามฤกษ์ยามดีและจะมีพิธีกรรมบวชควายหลวงใหญ่พร้อมกับการฟ้อนแห่รอบสถานที่สำคัญและรอบหมู่บ้านเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลแก่คนในชุมชน ขั้นตอนที่ 5 วันจุดบั้งไฟ คือวันที่คณะควายหลวงได้แห่หน้าคณะผ้าป่าสามัคคีเพื่อมาทอดผ้าป่าที่วัดบ้านแมต และเฒ่าจ้ำได้ถวายเครื่องบูชา เครื่องเซ่นไหว้พร้อมเอาบั้งไฟที่

จะจุดไปถวาย ณ ศาลเจ้าพ่อโฮงแดง เพื่อบอกกล่าวเจ้าพ่อโฮงแดงให้ปกป้องคุ้มครอง คณะควาย หลวงทุกคน และทำพิธีขอลาสิกขาให้กับควายหลวงเพื่อกลับไปใช้ชีวิตตามปกติ

5.1.2.2 ด้านการแต่งกาย การแต่งกายในงานบุญบวชควายหลวงจะแต่งกายตามบริบท หน้าที่และตามตำแหน่งของแต่ละบุคคลในคณะควายหลวง โดยการแต่งกายนี้เกิดจากการที่ชาวบ้าน ได้นำเครื่องแต่งกายที่มีอยู่ในชุมชนหรือที่สามารถผลิตได้เองในชุมชน เช่น เสื้อม่อฮ่อม กางขาก้วย ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ให้เข้าผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำพิธีกรรมบวชควายหลวงอีก นัยยะ คือ การแต่งกายในลักษณะ ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันสามารถทำให้แยกตำแหน่งหน้าที่ได้อย่าง ชัดเจนว่าบุคคลท่านใด ทำหน้าที่อะไรในการประกอบพิธีกรรมบุญบวชควายหลวง ซึ่งประกอบไปด้วย การแต่งกายของควายหลวงใหญ่และควายหลวงน้อย, การแต่งกายของตุลาการบ้าน, การแต่งกาย หัวหน้าควายหลวง, การแต่งกายของแม่ นางหว่า, การแต่งกายผู้ชักมวย และการแต่งกายของผู้แบก เสลียงอัญเชิญเจ้าพ่อโฮงแดง ซึ่งการแต่งกายทั้งหมดจะนิยมทาหน้าและตัวด้วยสีผสมอาหารสีดำและ ควายหลวงจะมีการทาลิปสติกสีแดงที่บริเวณตา

ภาพที่ 1 ควายหลวงใหญ่
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 ควายหลวงตัวสำรอง
ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.2.3 ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในงานบุญบวชควายหลวง อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบใน พิธีกรรมงานบุญบวชควายหลวง สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ 1. เครื่องบูชา (ขันธ 5) ประกอบไป ด้วย ดอกไม้ขาว 5 คู่ , เทียน 5 คู่ , ธูป 5 คู่, คำหมาก 4 คำ, ยาสูบใบตอง 4 มวน 2. เครื่องศาสตรา รุข ประกอบไปด้วย มีด ดาบ หอก และ ปืน 3. เครื่องใช้พร้อมเสลียงอัญเชิญเจ้าพ่อโฮงแดง ประกอบ ไปด้วย เสลียง 1 อัน, หมอนสามเหลี่ยมหรือหมอนขิด จำนวน 1 ใบ, กาทมน้ำ 1 อัน, จานที่ใช้รอง เครื่องบูชา, รมสีดำ 1 คัน โดยกางรมไว้บนเสลียง, ลองเท้าตะ 1 คู่ และ 4. เครื่องเสียงทนาย คือ บั้ง

ไฟ จำนวน 3 บั้ง และนำไปจุดถวายทั้ง 3 บั้งประกอบกับการทำพิธีกรรมงานบุญบวชควายหลวงเพื่อความเป็นสิริมงคล

ภาพที่ 3 ศาสตราวุธ
ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.2.4 ด้านดนตรีที่ใช้ประกอบในงานบุญบวชควายหลวง ดนตรีที่ใช้ในงานบุญบวชควายหลวงใช้ดนตรีพื้นบ้านของชาวอีสานมีทั้งหมด 2 ชิ้น ได้แก่ กลองรำมะนา เป็นเครื่องกำกับจังหวะที่ซึงด้วยหนัง หุ่นกลองทำด้วยไม้ขนุนหรือไม้เนื้อแข็ง เช่น ก้ามปู หนังกลองใช้หนังวัวซึงด้วยเชือกไนลอน ทำหน้าที่ดำเนินจังหวะในวงดนตรีพื้นบ้าน ขณะตีนิยมใช้มือเดียวตีเป็นเสียง “ปะ” ใช้ฝ่ามือตีลงบนหน้ากลองพร้อมกับกดไว้ตีเสียง “ตุ้ม” และฉาบ เป็นเครื่องประกอบจังหวะที่ทำด้วยโลหะ การจับฉาบมีลักษณะคือ มือขวาใช้หัวแม่มือและนิ้วชี้จับเชือกตรงส่วนที่ติดกับฉาบ มือซ้ายจับเหมือนมือขวา แต่อยู่ในลักษณะกำมือให้ฉาบวางบนมือซ้าย การตีให้หางฉาบมือซ้ายขึ้นและคว่ำมือขวาลง ตีประกบกันให้ฉาบเกิดการสั่นสะเทือน ซึ่งนักดนตรีทุกคนในคณะสามารถเล่นเครื่องดนตรีสลับกันได้

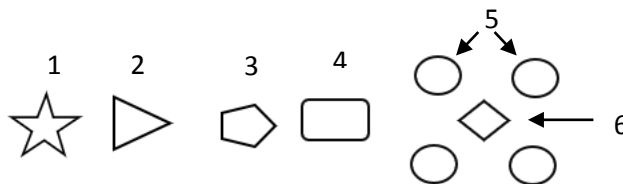
ภาพที่ 4 กลองรำมะนาอีสาน
ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.2.5 ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดงานบุญบวชควายหลวง สถานที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมบวชควายหลวง ประกอบไปด้วย ศาลเจ้าพ่อโฮงแดงที่บริเวณดอน, ศาลเจ้าพ่อโฮงแดงที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด, บ้านหัวหน้าคณะควายหลวง และที่จุดบั้งไฟเป็นสถานที่เฒ่าจ้ำร่วมกับคณะควายหลวงทำพิธีอัญเชิญเสด็จเจ้าพ่อโฮงแดงไปประทับชมการจุดบั้งไฟถวาย และวัดบ้านแม้นั้นจะเป็นสถานที่จัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ

ภาพที่ 5 ศาลเจ้าพ่อโฮงแดง ณ บ้านแมต อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.2.6 รูปแบบขบวน การจัดรูปแบบของการจัดขบวนในพิธีกรรมบวชควาย หลวงนั้น มีรูปแบบการจัดที่เป็นเอกลักษณ์ โดยนำเสนอผ่านกระบวนการจัดรูปแบบแถวประเภทแถว ตอนลึก โดยมีลักษณะของรูปแบบขบวนแห่ ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในคณะควายหลวงจะเป็นส่วนหนึ่งในขบวน โดยเริ่มจากการจัดตั้งขบวนแห่ สามารถแบ่งรูปแบบจัดตามตำแหน่งการยืนในขบวนได้ ดังนี้ ตำแหน่งที่ 1 เป็นสัญลักษณ์แทนควายหลวง ซึ่งเป็นผู้นำคนแรกของขบวนแห่, ตำแหน่งที่ 2 เป็นสัญลักษณ์แทนหัวหน้าคณะควายหลวง, ตำแหน่งที่ 3 เป็นสัญลักษณ์แทนอุปฌาย์บวชควายหลวง, ตำแหน่งที่ 4 เป็นสัญลักษณ์แทนเสลี่ยงเจ้าพ่อโฮงแดง, ตำแหน่งที่ 5 เป็นสัญลักษณ์แทนแม่ นางหว่า, ตำแหน่งที่ 6 เป็นสัญลักษณ์แทนนักดนตรี ซึ่งรูปแบบการจัดขบวนแห่สามารถวิเคราะห์รูปแบบขบวนได้ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รูปแบบการจัดขบวนในงานบุญบวชควายหลวง
ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.3 รูปแบบกระบวนพ็อนในงานบุญบวชควายหลวง บ้านแมต อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ การจัดงานบุญบวชควายหลวงสามารถแบ่งกระบวนพ็อนในงานบุญบวชควายหลวงได้ทั้งหมด 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) ลักษณะทิศทางในการพ็อนของควายหลวงในงานบุญบวชควายหลวง มีการกำหนดลักษณะของทิศทางที่ชัดเจนจำนวน 4 จุด และทิศทางการพ็อนที่ไม่ได้กำหนดทิศทางว่าจะไปทางซ้าย ทางขวา ด้านหน้า และด้านหลัง ซึ่งทิศทางที่ไม่ได้กำหนดนี้จะเกิดขึ้นหลังจากการพ็อนไปยัง 4 จุดก่อนหน้า ซึ่งในทิศทางการพ็อนจะไม่ได้กำหนดว่าต้องเริ่มจากทิศทางใดก่อน ซึ่งลักษณะทิศทางของควายหลวงใหญ่และควายหลวงน้อยมีลักษณะเดียวกัน มีข้อแตกต่างเพียงควายสำรอง

ไม่ได้มีเรื่องของพิธีกรรมเข้ามามีเพียงการแข่งหาปัจจัยภายในหมู่บ้านและควายหลงใหญ่จะมีเรื่องของการทำพิธีกรรมเริ่มจากสถานที่ทำความเข้าใจจะได้พอรอบหมู่บ้านเพื่อหาปัจจัยต่อไป 2. การวิเคราะห์กระบวนการที่ปรากฏในงานบุญบวชควายหลง กระบวนการที่ปรากฏอยู่ในงานบุญบวชควายหลง พบว่า กระบวนการพ้อนของควายหลงจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 ลักษณะกระบวนการพ้อน “หากินหญ้า” ของควายหลงใหญ่ในงานบุญบวชควายหลง ปรากฏกระบวนการพ้อนทั้งหมด จำนวน 16 ท่า และ รูปแบบที่ 2 ลักษณะกระบวนการพ้อน “หากินหญ้า” ของควายหลงน้อยในงานบุญบวชควายหลง ปรากฏกระบวนการพ้อนทั้งหมด จำนวน 10 ท่า โดยวิเคราะห์ตามลักษณะของสรีระร่างกายที่ประกอบไปด้วย ส่วนของศีรษะ ส่วนของไหล่ ส่วนของลำตัว ส่วนของมือ ส่วนของแขน ส่วนของขาและส่วนของเท้า รายละเอียดดังนี้ 1. ศีรษะ พบว่า มีลักษณะการเอียงศีรษะซ้าย-ขวา ก้มหน้า เงยหน้า หน้าตรง 2. ไหล่ พบว่า มีการกอดไหล่ซ้าย-ขวา ตีไหล่เข้า-ออก 3. แขน พบว่า มีการตั้งแขน การงอแขน การงอแขนตั้งฉาก การยกแขน 4. มือ พบว่า มีการตั้งวงนิ้วทั้ง 5 เรียงกัน การม้วนจะม้วนออก การกำมือ การแบมือ 5. ลำตัว พบว่า มีการเอียงไปด้านซ้าย การเอียงไปด้านขวา การโน้มตัวก้มตามธรรมชาติ ลำตัวตรง 6. เข่า พบว่า มีการงอเข่าย่อลง การยืดเข่าตั้งไปตามธรรมชาติ 7. เท้า พบว่า มีการยกเท้า การก้าวเท้าไปด้านหน้า การวางเท้าด้านหลัง การย่ำเท้า การวิ่ง การเดิน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากการดำเนินการวิจัยและการศึกษารูปแบบและกระบวนการพ้อนในงานบุญบวชควายหลง พบว่า การศึกษารูปแบบและกระบวนการพ้อนในงานบุญบวชควายหลงเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างวัฒนธรรมและหลักทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกายตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถแบ่งประเด็นในการศึกษาได้ 3 ประเด็น ดังนี้

6.1.1 ประเด็นที่ 1 การศึกษาประวัติความเป็นมาของบุญบวชควายหลง พบว่า งานบุญบวชควายหลงเป็นงานประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณของชาวบ้านแมต อ.เชียงขวัญ จ.ร้อยเอ็ด งานบุญบวชควายหลงจะจัดขึ้นในช่วงบุญเดือนหกของทุกปี โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าการจัดงานบุญบวชควายหลงเป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อถวายแก่เจ้าพ่อโฮงแดง สืบเนื่องมาจากเมื่อครั้งเกิดอนิจกรรม ได้มีชาวบ้านเพศหญิง ชื่อแม่ใหญ่ก้อน ซึ่งเป็นผู้ถูกเข้าสิงร่างตามความเชื่อของคนในชุมชน (ชาวบ้านเรียกกันว่า “ผีมาซุน”) มีลักษณะอาการไม่สบายเป็นไข้สูงโดยไม่ทราบสาเหตุ หลังจากชาวบ้านทราบข่าวต่างมาเฝ้าดูอาการเป็นจำนวนมาก ซึ่งต่อมาลักษณะอาการของผู้ที่ถูกสิงร่างตามความเชื่อของคนในชุมชนและมีการบอกกล่าวว่าตนคือ “หลงเจ้าโฮงแดง” และมีความประสงค์อยากได้ควายตัวใหม่มาเป็นบริวารของตนแทนตัวเก่าที่ตายไป จึงทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นเจ้าพ่อโฮงแดงจริง และได้นำเหล้าและยาสูบมาถวายให้กับผู้ที่ถูกสิงร่างจึงเกิดอาการอาเจียนหลังจากนั้นจึงกลับมาใช้ชีวิตได้ปกติและหายจากอาการป่วย ซึ่งเหตุการณ์ข้างต้นจึงเป็นที่มาสำหรับการเกิดพิธีกรรมบวชควายหลงเพื่อถวายแก่เจ้าพ่อโฮงแดงตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน ตามความเชื่อของชาวบ้านนั้นเชื่อว่าหากมีการทำพิธีกรรมเพื่อบูชาเจ้าพ่อโฮงแดงจะทำให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา กุลทรัพย์ศักดิ์ (2540) เรื่อง ประเพณีพิธีกรรมควายฮ้างของชาวอีสาน กล่าวถึงพิธีกรรมบวชควายฮ้างไว้ว่า ประเพณีพิธีกรรมควายฮ้างเป็นพิธีกรรมย่อยส่วนหนึ่งในงานประเพณีบุญบั้งไฟ หรือบุญเดือนหกของชาว

อีสาน ซึ่งเป็นการเตรียมทำนาในวิถีชีวิตชาวบ้าน พิธีกรรมนี้สะท้อนให้เห็นในด้านความเชื่อ ด้านอาชีพ ด้านศูนย์รวมจิตใจ ด้านนันทนาการในชุมชน และด้านบรรทัดฐานทางสังคม การทำพิธีกรรมควายฮ้ำเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพทำนาของชาวบ้าน

6.1.2 ประเด็นที่ 2 รูปแบบและองค์ประกอบงานบุญบวชควายหลวง พบว่า รูปแบบของงานบุญบวชควายหลวงมีทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. รูปแบบในปีพุทธศักราช 2369 – ปีพุทธศักราช 2539 ซึ่งในพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงจะมีผู้ที่เป็นควายหลวงเพียง 1 คน และดำเนินการทำพิธีกรรมทั้งหมดจนเสร็จสิ้นขบวนการประเพณีบุญบวชควายหลวง 2. รูปแบบในปีพุทธศักราช 2540 – ปีพุทธศักราช 2565 ในพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงจะมีผู้ที่เป็นควายหลวงจำนวน 2 คน เรียกว่า “ควายหลวงใหญ่และควายหลวงน้อย” โดยแบ่งหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมคือ ควายหลวงน้อยทำหน้าที่ในการเซ็งหาปัจจัยก่อนวันจริง และควายหลวงใหญ่มีหน้าที่สำหรับการเข้าทำพิธีกรรมในงานวันจริงเท่านั้น สืบเนื่องมาจากผู้สืบทอดการบวชควายหลวงได้ตระหนักถึงการสืบทอดให้กับชนรุ่นหลังหรือทายาทของตนในปัจจุบันนั้น หากไม่มีควายหลวงน้อยทำหน้าที่ช่วยในงานบุญบวชควายหลวงอาจทำให้ประเพณีและพิธีกรรมนี้สูญหายไป เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับหน้าที่เป็นควายหลวงใหญ่แต่เดิมจะทำหน้าที่จวบจนอายุมากและร่างกายได้มีความชราภาพตามกาลเวลา เกรงว่าถ้าไม่มีควายหลวงน้อย อาจจะไม่มีการสืบทอดพิธีกรรมนี้ต่อไป ด้วยข้อกำหนดคุณสมบัติในเรื่องของการสืบทอดจะต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติเท่านั้น และองค์ประกอบของงานบุญบวชควายหลวงมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบดังนี้

1) ด้านพิธีกรรม เป็นเรื่องของขั้นตอนในการจัดงานบุญบวชควายหลวง ซึ่งมีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คือ การหาฤกษ์ยามสำหรับการจัดงาน ขั้นตอนที่ 2 คือ การแบ่งหน้าที่ในงานบุญบวชควายหลวง โดยมีกลุ่มผู้ประกอบพิธีกรรมควายหลวงบ้านแมต, ผู้เข้าบวชเป็นควายหลวง, กลุ่มผู้เข้าร่วมพิธีกรรม, กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในพิธีกรรมควายหลวง ขั้นตอนที่ 3 วันออกหาเซ็งหาปัจจัยในการจัดงานบุญบวชควายหลวง คือลักษณะของการที่ควายหลวงน้อยทำการเซ็งหาปัจจัยรอบหมู่บ้านแมตและหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อให้ชาวบ้านได้ทำบุญร่วมกันก่อนวันงานจริง ขั้นตอนที่ 4 วันรวมพิธีกรรมบุญบวชควายหลวง คือ วันที่เกิดพิธีกรรมขึ้นจริงเพื่อบูชาให้กับเจ้าพ่อโฮงแดงตามความเชื่อของคนในชุมชนว่าหากมีการจัดพิธีกรรมขึ้นจะทำให้หมู่บ้านเกิดความอุดมสมบูรณ์และมีความสุข ขั้นตอนที่ 5 วันจุดบั้งไฟ คือ การบูชาเครื่องเซ่นไหว้พร้อมกับการจุดบั้งไฟถวายเจ้าพ่อโฮงแดง เพื่อให้เกิดความสิริมงคลแก่หมู่บ้านและคนในชุมชน และควายหลวงใหญ่ได้ลาสิกขา

2) ด้านการแต่งกาย การแต่งกายในงานบุญบวชควายหลวงจะแต่งกายตามบริบทหน้าที่และตามตำแหน่งของแต่ละบุคคลในคณะควายหลวง โดยการแต่งกายนี้เกิดจากการที่ชาวบ้านได้นำเครื่องแต่งกายที่มีอยู่ในชุมชนหรือที่สามารถผลิตได้เองในชุมชน เช่น เสื้อม่อฮ่อม กางขาก้วย ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง เป็นต้น ซึ่งลักษณะของการแต่งกายจะแตกต่างกันเนื่องจากการแต่งกายจะต้องแต่งตามหน้าที่ของตนที่ได้รับโดยมีทั้งหมด 7 ลักษณะดังนี้ 1) การแต่งกายควายหลวงใหญ่ และควายหลวงน้อย 2) การแต่งกายตุลาการบ้าน 3) การแต่งกายอุปชฌาย์ผู้บวชควายหลวง 4) การแต่งกายหัวหน้าควายหลวง 5) การแต่งกายแม่ นางหว้า 6) การแต่งกายของผู้ชกมวย 7) การแต่งกายผู้แบกเสลี่ยงอัญเชิญเจ้าพ่อโฮงแดง

3) ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในงานบุญบวชควายหลวง อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบในพิธีกรรมงานบุญบวชควายหลวงสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ (1) เครื่องบูชา (2) เครื่องศาสตราวุธ (3) เครื่องใช้พร้อมเสลี่ยงอัญเชิญเจ้าพ่อโฮงแดง และ (4) เครื่องเสี่ยงทนาย

4) ด้านดนตรีที่ใช้ประกอบในงานบุญบวชควายหลวง ดนตรีที่ใช้ในงานบุญบวชควายหลวงใช้ดนตรีพื้นบ้านของชาวอีสานมีทั้งหมด 2 ชั้น ได้แก่ กลองรำมะนาอีสาน และฉาบ ซึ่งนักดนตรีทุกคนในคณะสามารถเล่นเครื่องดนตรีสลับกันได้

5) ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดงานบุญบวชควายหลวง สถานที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมบวชควายหลวง มีทั้งหมด 5 ที่ ดังนี้ (1) ศาลเจ้าพ่อโฮงแดงที่บริเวณดอน (2) ศาลเจ้าพ่อโฮงแดงที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด (3) บ้านหัวหน้าคณะควายหลวง (4) บริเวณลานจุดบั้งไฟ (5) วัดบ้านแมด

6) รูปแบบขบวน การจัดรูปแบบของการจัดขบวนในพิธีกรรมบวชควายหลวงนั้นมีรูปแบบการจัดที่เป็นเอกลักษณ์ โดยนำเสนอผ่านกระบวนการจัดรูปแบบแถวประเภทแถวตอนลึก โดยมีลักษณะของรูปแบบขบวนแห่ ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในคณะควายหลวงจะเป็นส่วนหนึ่งในขบวนแห่นั้นด้วย

ในลักษณะของรูปแบบและองค์ประกอบของงานบุญบวชควายหลวงนั้นจะเป็นลักษณะของการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และวิธีการทั้งการถ่ายทอดของควายหลวงหรือระบบขั้นตอนในการจัดงานล้วนเกิดจากการสืบทอดทางเครือญาติทั้งสิ้น โดยในบทบาทหน้าที่จะมีการกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจนคือ ผู้ที่จะทำหน้าที่ต่าง ๆ นั้นได้จะต้องเป็นผู้ที่เป็นเครือญาติเท่านั้นจึงจะเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมนี้ได้และเป็นผลให้เกิดพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงที่มีทั้งจารีตประเพณีสืบทอดกันมาหลายเป็นวัฒนธรรมในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเรื่อยมา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างวัฒนธรรมของโคลด เลวี-สโตรสส์ (Claude Lévi-Strauss) (1908-2009) พิริยะติศ มานิตย์ (2560) กล่าวว่า วัฒนธรรมเริ่มจากการที่ชนกลุ่มหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับชนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำให้วัฒนธรรมในวิถีชีวิตต่างๆ เกิดขึ้นมาตามลำดับ เริ่มรู้จักวางกฎเกณฑ์วิธีการที่อยู่ร่วมกันรวมไปถึงวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาทางสายเลือดให้เกิดขึ้นจากรุ่นสู่รุ่น ในเชิงโครงสร้างนั้นจึงกลายเป็นสื่อกลางที่ทำให้มนุษย์มีการแลกเปลี่ยนและการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมของตน

6.1.3 ประเด็นที่ 3 รูปแบบกระบวนพ็อนในงานบุญบวชควายหลวง บ้านแมด อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) รูปแบบกระบวนพ็อน โดยกระบวนพ็อนที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนพ็อนที่เกิดจากจิตใต้สำนึกของผู้ที่ปฏิบัติเป็นควายหลวงและเป็นกระบวนพ็อนที่เกิดจากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญแสดงให้เห็นถึงความ เป็นอัตลักษณ์ของพิธีกรรมบุญบวชควายหลวง ซึ่งทำให้รูปแบบเป็นรูปแบบของขบวนแห่และกระบวนพ็อนสามารถแสดงให้เห็นทิศทางในการพ็อนสำหรับควายหลวงน้อยและควายหลวงใหญ่ทั้งหมด 4 ทิศ และไม่ได้มีการกำหนดตายตัวในเรื่องของการเริ่มต้นจากทิศใด เนื่องจากพิธีกรรมนี้เป็น การพ็อนถวายและหาปัจจัยเปรียบเสมือนการหากินหญ้าของสัตว์ที่ถวายให้แก่เจ้าพ่อโฮงแดง สอดคล้องกับหลักการการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) เรื่อง การพ็อนรำในพิธีกรรม กล่าวไว้ว่า ในสังคมย่อมมีพิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์แตกต่างกันไป เช่น พิธีการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง พิธีแกว่งเทวรูปที่เคารพประจำปีเพื่อความเป็นสิริมงคล พิธีฉลองในงานสำคัญ เป็นต้น พิธีที่กล่าว

มานี้นิยมจัดให้มีการฟ้อนรำขึ้นใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การฟ้อนรำเป็นรูปแบบขบวนแห่ไปตามทาง เช่น การรำพิธีเซ็งบั้งไฟขอฝน การฟ้อนรำขบวนแห่นาค และการฟ้อนรำบนเวที เช่น การรำอวยพรวันเกิด การรำเบิกโรงก่อนการแสดง เป็นต้น 2) กระบวนฟ้อนที่ปรากฏในงานบุญบวชควายหลวง พบว่า กระบวนฟ้อนของควายหลวงจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 ลักษณะกระบวนฟ้อน “หากินหญ้า” ของควายหลวงน้อยในงานบุญบวชควายหลวง ปรากฏกระบวนฟ้อนทั้งหมด จำนวน 10 ท่า และ รูปแบบที่ 2 ลักษณะกระบวนฟ้อน “หากินหญ้า” ของควายหลวงใหญ่ในงานบุญบวชควายหลวง ปรากฏกระบวนฟ้อนทั้งหมด จำนวน 16 ท่า ซึ่งเป็นการเลียนแบบลักษณะอากัปภิกขัยของสัตว์ (ควาย) โดยสามารถวิเคราะห์ตามโครงสร้างสรีระร่างกายทั้งหมด 7 ส่วน ดังนี้ 1) ส่วนของศีรษะ พบว่า มีลักษณะการเอียงศีรษะซ้าย-ขวา ก้มหน้า เงยหน้า หน้าตรง 2) ส่วนของไหล่ พบว่า มีการกอดไหล่ซ้าย-ขวา ตีไหล่เข้า-ออก 3) ส่วนของแขน พบว่า มีการตั้งแขน การงอแขน การงอแขนตั้งฉาก การยกแขน 4) ส่วนของมือ พบว่า มีการตั้งข้อมือทั้ง 5 เรียงกัน การม้วนจะม้วนออก การกำมือ การแบมือ 5) ส่วนของลำตัว พบว่า มีการเอียงไปด้านซ้าย การเอียงไปด้านขวา การโน้มตัวก้มตามธรรมชาติลำตัวตรง 6) ส่วนของเข่า พบว่า มีการงอเข่าย่อลง การยืดเข่าตั้งไปตามธรรมชาติ 7) ส่วนของเท้า พบว่า มีการยกเท้า การก้าวเท้าไปด้านหน้า การวางเท้าด้านหลัง การย่อเท้า การวิ่ง การเดิน ซึ่งสอดคล้องกับ กิริติ เปาโรสสาร (2560) กล่าวไว้ว่า ลักษณะการรำรำยที่ปรากฏในการประกอบพิธีกรรมปัญญาโลละมะมวด ว่ามีรูปแบบในการใช้วัยวะทุกส่วนของร่างกายประกอบเป็นโครงสร้างของท่ารำไม่ว่าจะเป็น การใช้ศีรษะมีการเอียงไปทางซ้าย – ขวาและการก้มศีรษะ การใช้ลำตัวที่มีการโน้ม ลำตัวไปด้านหน้า การเอนลำตัวไปด้านหลัง การเอียงลำตัวไปด้านซ้าย – ขวาและการเหวี่ยงลำตัว การใช้มือ – แขน มีรูปแบบการพนมมือ การจับมือ การสลัดจับ การม้วนมือ การตั้งข้อมือ การสอดสูง การสลัดมือ การแกว่งมือ - แขน การยก – ทิ้งไหล่ การกำมือและการตบมือ การใช้เท้า – ขา ไม่ว่าจะเป็นการก้าวเท้า การย่อเท้า การถอนเท้าก้าวข้าง การกระโดด การจรดปลายเท้า การยกเท้าและการตบเท้า ซึ่งเป็นการแสดงออกด้วยท่าทางธรรมชาติที่อยู่ในห่วง อารมณ์แห่งความพึงพอใจและเป็นการทำท่าทางอิสระไม่มีทำตายตัว

การศึกษารูปแบบและกระบวนฟ้อนในงานบุญบวชควายหลวง ผู้วิจัยมีความประสงค์ศึกษา และเก็บรวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องของรูปแบบ ขั้นตอน และกระบวนฟ้อนที่ปรากฏอยู่ในประเพณีบุญบวชควายหลวงทั้งหมดเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้ชนรุ่นหลังได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบในประเพณีบุญบวชควายหลวง ซึ่งประเพณีบุญบวชควายหลวง บ้านแมต ตำบลเชียงขวัญ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการสืบทอดและถ่ายทอดต่อกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้เห็นจารีตประเพณีพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงที่ชัดเจนและเป็นเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงของบ้านแมตยังเป็นที่เดียวในภาคอีสานที่มีการสืบทอดต่อกันมาจาสายเลือดและเครือญาติของตนเองเท่านั้น หากไม่มีการศึกษาและรวบรวมไว้ อาจทำให้องค์ความรู้ต่าง ๆ สูญหายไปตามกาลเวลา จึงทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของชาวบ้านแมต ตำบลเชียงขวัญ อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องควรมีนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมการพ้อนในงานบุญบวชควายหลวง เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาสามารถนำมาศึกษาเพิ่มเติมได้และเพื่ออนุรักษ์กระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดความรู้ไม่ให้หายไปกับกาลเวลาได้และเพื่ออนุรักษ์กระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดความรู้ไม่ให้หายไปกับกาลเวลา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จาการศึกษาารูปแบบและกระบวนการพ้อนในงานบุญบวชควายหลวง ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ในพิธีกรรมบุญบวชควายหลวงตามลักษณะของบทบาทหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งจัดทำเป็นรูปแบบลายลักษณ์อักษร

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษากระบวนการพ้อนในพิธีกรรมบวชควายหลวงที่อำเภอเชียงขวัญที่เหลือ อาทิเช่น บ้านเชียง บ้านหม่ม บ้านไผ่ และบ้านห้วยหลิม อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการเก็บองค์ความรู้ของกระบวนการพ้อนในพิธีกรรมบวชควายหลวงไม่ให้สูญหายไปจากภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นประเพณีวัฒนธรรมประจำอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด

8. บรรณานุกรม

- กฤษณา กุลทรัพย์ศักดิ์. (2540). **ประเพณีบวชควายฮ้า ของชาวอีสาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กীরติ เปาริสาร. (2560). **การวิเคราะห์องค์ประกอบและโครงสร้างทำรำในพิธีกรรมปัญญาไหลมะมั่ววดในเขตอีสานใต้**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- บัญชา อุตสาหกรรมย์. (2553). **การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องบุญบั้งไฟในประเพณีอีสานเชิงปรัชญาในวัฒนธรรมไทย**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- พิริยะดิศ มานิตย์. (2560). **ประวัติศาสตร์ความคิดฝรั่งเศส**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจิตร พ่วงบุตร. (2531). **เพลงดนตรีพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- สมชาย นิลอาธิ และคณะ. (2559). **บทความรับเชิญ ประเพณีบวชควายหลวง ในมิติมานุษยวิทยา**. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2533). **วรรณคดีเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี**. กรุงเทพฯ : หจก.การพิมพ์พระนคร.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียา สมทุคบุตตี และคณะ. (2533). **สัญลักษณ์สำคัญในบุญบั้งไฟ การวิเคราะห์และตีความหมายมานุษยวิทยา**. ขอนแก่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำคา แสงงาม. (2537). **การเอ้บั้งไฟของชาวสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สภาวะธรรมกับภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา*
THE NATURE OF DHARMA AND THE LEADERSHIP OF GROWTH MINDSET
IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์¹

Phrakruvichitpanyaporn¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : prakruvijit2508@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาวะธรรมของผู้นำที่มีภาวะผู้นำในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและศึกษาผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่าสภาวะธรรมของผู้นำที่มีภาวะผู้นำในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย 5 หลักธรรม ได้แก่ 1) อริยสัจ 4 2) ไตรลักษณ์ 3) आयตนะ 4) ปฏิจจสมุปบาท 5) นิยาม 5 ส่วนผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษามี 7 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างระบบที่ชัดเจนแต่ยืดหยุ่น 2) การพัฒนากรอบแนวคิดแบบเติบโตเชิงนวัตกรรม 3) การพัฒนากรอบแนวคิดแบบเติบโตเชิงสังคม 4) การสื่อสารแบบประนีประนอมในสถานการณ์ความขัดแย้ง 5) ความเชื่อมั่นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นหัวหน้าโครงการอย่างเท่าเทียมกัน 6) การพัฒนาความสามารถทางวิชาการและการจัดการของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง 7) การให้ผลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ และนำเสนอด้วยรูปแบบโมเดลกลดพระ

คำสำคัญ : สภาวะธรรม; ภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโต; สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

ABSTRACT

This academic article aimed to study the nature of dharma in higher education institutions and study the Leadership of growth mindset in higher education institutions. The results of study showed nature of dharma of leader of Growth Mindset in Higher Education Institutions consist of five dharma are as follows : 1) four noble truths 2) three characteristics 3) sense 4) dependent origination 5) nature of dhamma (niyam ha) The Leadership of Growth Mindset in Higher Education Institutions consist of seven concept are as follows : 1) Building a clear but flexible system 2) Developing an innovative growth mindset 3) Developing a social growth mindset 4) communication style compromise in conflict situations 5) confidence subordinates to be project leaders equally 6) continuous development of academic and management abilities of subordinates 7) creative feedback And presented a long-handled umbrella Model.

Keywords : Nature of dharma; Leadership of growth mindset; Higher education institutions

1. บทนำ

การจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) โดยอุดมศึกษาต้องเป็นสมองของประเทศ ในการคิดวิเคราะห์เชิงรุก มีทฤษฎี มีตรรกะ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม แสวงหาทางเลือกใหม่ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) โดยนวัตกรรมเป็นการรังสรรค์ การสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อใช้ในองค์กรหนึ่งอย่างเหมาะสม กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างนวัตกรรมบริหารงานให้สอดคล้องกับองค์กรของตน เช่น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เน้นผลิตบัณฑิตด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ก็มีนวัตกรรมบริหารงานขับเคลื่อนองค์กรที่แตกต่างจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เน้นผลิตบัณฑิตสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้ การบริหารงานในองค์กรเป็นเรื่องที่ท้าทายนักบริหารที่จะให้องค์กรประสบความสำเร็จ แต่การที่จะทำให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จได้นั้นความสามารถอย่างเดียวไม่สามารถจะนำพาองค์กรไปสู่จุดหมายได้ การนำธรรมะหรือหลักธรรมของพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่พึงประสงค์ คือ งานสัมฤทธิ์ ชีวิตรื่นรมย์ (วรรณเพ็ญ มูลสุวรรณ, 2559) ซึ่งหลักธรรมในพุทธศาสนามีหลากหลาย เช่น หลักธรรมด้านกุศล หลักธรรมด้านจรตงค์ หลักธรรมด้านสภาวะธรรม และจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้เขียนพบว่าหลักธรรมด้านสภาวะธรรมมีผลงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการในด้านนี้น้อย ผู้เขียนจึงสนใจนำเสนอบทความวิชาการที่มีหลักธรรมด้านสภาวะธรรมเป็นองค์ความรู้ โดยประยุกต์ใช้กับกรอบแนวคิดแบบเติบโต

แครอล เอสดเวค (Dweck, C. S., 2012) ได้ศึกษาเรื่องกรอบแนวคิด โดยแบ่งกลุ่มของกรอบแนวคิดเป็น 2 รูปแบบคือ 1) กรอบแนวคิดแบบตายตัว (Fixed Mindset) ที่มีหลักการว่า บุคคลมีระดับสติปัญญา ความฉลาด เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งไม่สามารถพัฒนาทักษะ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ 2) กรอบแนวคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ที่มีหลักการว่า บุคคลมีความสามารถ

พัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเอง สามารถพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ โดยใช้ความวิริยะอุตสาหะในการพัฒนาตนเอง กล่าวได้ว่า กรอบแนวคิดแบบเติบโตเป็นสิ่งที่ควรนำมาใช้ในภาวะผู้นำ อันเป็นทักษะที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถบริหารสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมแนวคิดแบบเติบโตได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ตอบโจทย์ความก้าวหน้าของประเทศไทย

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงนำเสนอองค์ความรู้สภาวะธรรมกับภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการพุทธศาสนาแนวประยุกต์ แวดวงวิชาการมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และแวดวงสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. สภาวะธรรมของผู้นำที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

สภาวะธรรมของผู้นำที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับผู้บริหารที่มีกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยวิเคราะห์ ปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หนึ่งๆ ดังนี้

สภาวะธรรม หมายถึง ความจริงที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติของตน (กุสุมา สุ่มมาตร์, 2564) ซึ่งสภาวะธรรมของผู้นำในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในที่นี้ผู้เขียนวิเคราะห์หลักธรรมสภาวะธรรม 5 หลักธรรม ได้แก่ อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ อาตยนะ ปฏิจจสมุปบาท และนิยาม 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ อริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553) จากนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่าอริยสัจ 4 นั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พึงพิจารณาองค์ประกอบอริยสัจ 4 อันประกอบไปด้วยทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ลักษณะเด่นของสภาวะธรรมนี้ คือ มุ่งการแก้ไขทุกข์ที่แท้จริงหรือปัญหาที่แท้จริงที่ผู้บริหารต้องค้นหาที่มาของปัญหาก่อนดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยไม่ยึดติดหรือติดกรอบปัญหาว่าเป็นอุปสรรคแต่ควรปรับแนวคิดให้เป็นกรอบแนวคิดแบบเติบโตว่าปัญหาเป็นความท้าทาย ซึ่งความท้าทายดังกล่าวมีหนทางแก้ไขปัญหตามลำดับ ได้แก่ สมุทัย นิโรธ และมรรค

ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะ 3 อากาโรที่เป็นเครื่องกำหนดหมาย 3 อย่าง อันให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลายที่เป็นอย่างนั้นๆ ตามธรรมชาติของมัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553) จากนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่า ไตรลักษณ์นั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พึงพิจารณาธรรมที่มีลักษณะเสมอกันในสิ่งทั้งปวงสามประการเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ความกำหนดแน่นอนของธรรม ตั้งอยู่อย่างไร กำหนดแน่นอนอย่างไร ก็คือตั้งอยู่ กำหนดแน่นอนอยู่อย่างนั้นว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ และธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา มีลักษณะอยู่อย่างนี้ ทั้งนี้ ประเด็นความเสมอกันดังกล่าวในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีคำเรียกที่แสดงความเป็นกลางทั้งเจ้าหน้าที่และอาจารย์ โดยควรใช้คำว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งความเสมอกันย่อมแสดงความยกย่องเจ้าหน้าที่และอาจารย์ว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกันในสถานศึกษา และความเติบโตก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย บุคลากรของมหาวิทยาลัยล้วนมีส่วนขับเคลื่อนให้เกิดการความเจริญรุ่งเรืองของมหาวิทยาลัย

อายตนะ หมายถึง สิ่งที่เชื่อมต่อกันให้เกิดความรู้ แตนต่อหรือแดนเกิดแห่งความรู้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553) จากนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่าอายตนะนั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พึงพิจารณาสื่อเชื่อมสัมพันธ์บุคลากรของมหาวิทยาลัย เช่น กิจกรรม 5 ส กิจกรรม KM (Knowledge Management) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจับเก็บพื้นข้อมูลของหลักสูตรและมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างสังคมฐานความรู้ขององค์กร อันจะไปสู่การพัฒนาองค์กร ตลอดจนการสร้างค่านิยมรักองค์กร และความภาคภูมิใจในองค์กรของตน เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตรผู้ที่มีเดือนเกิดเดียว ซึ่งสิ่งเชื่อมต่อดังกล่าวผู้นำของมหาวิทยาลัยสามารถสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับบริบทองค์กรแต่ละองค์กร

ปฏิจักษุสมบัติ หมายถึง หลักธรรมที่เป็นศูนย์กลางแห่งคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงคิดใคร่ครวญเพื่อแสวงหาสัจธรรมในสภาวะทุกข์ของมนุษย์ และหนทางดับทุกข์ที่สมบูรณ์แบบและแท้จริง ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติว่าด้วยความจริงตามธรรมชาติซึ่งสภาวะธรรมทั้งหลายอาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น (ปางธราไพโร, 2560) จากนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่าปฏิจักษุสมบัติ นั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พึงพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นตามเหตุ ปัจจัยตามลำดับ ตัวอย่างสถานการณ์จำนวนนักศึกษาลดอาจมีสาเหตุหลายประการ เช่น อัตราการเกิดประชากรลดลงแต่จำนวนหลักสูตรในมหาวิทยาลัยมากขึ้น นักศึกษาจึงมีทางเลือกมากกว่าเดิม ศิษย์เก่ามีอัตราการสอบเข้ารับราชการสูง มหาวิทยาลัยนั้นก็เป็นที่นิยมของนักศึกษา อัตรากำลังของผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น และมีหลักเกณฑ์ให้ผู้ที่จะสอบเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาต้องศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา ก็ให้ทำให้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา ได้รับความนิยม

นิยาม 5 หมายถึง กำหนดอันแน่นอน ความเป็นปັນมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ กฎธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553) จากนิยามข้างต้น กล่าวได้ว่านิยาม 5 นั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พึงพิจารณาความสมดุลของธรรมชาติใน โดยมีองค์ประกอบอุดมศึกษามีวิธีการวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ได้ว่าเป็นความเข้าใจกฎของธรรมชาติกับความเป็นผู้นำที่ยึดหยุ่นตามธรรมชาติความเป็นมนุษย์และมิติสิ่งแวดล้อม พินิจนิยามมีวิธีการวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ได้ว่าเป็นความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับความเป็นผู้นำที่ตระหนักถึงมิติความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่งที่มีชีวิตต่างๆ จิตนิยามมีวิธีการวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ได้ว่าเป็นความเข้าใจกระบวนการของจิตมนุษย์ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่างๆ ธรรมเนียมมีวิธีการวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ได้ว่าเป็นความตระหนักและการนำแนวคิดอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในการดำเนินงานบริบทต่างๆ ตัวอย่างสถานการณ์การประชุมออนไลน์แต่มีบริบทที่คาดการณ์ไม่ได้ เช่น พายุเข้า ฝนตกหนัก ทำให้สัญญาณอินเทอร์เน็ตขัดข้อง ซึ่งเป็นธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคต่อการประชุม ผู้บริหารก็อาจจะใช้วิธีการสั่งการปฏิบัติงานแทนในบริบทนี้

3. ภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง ผู้บริหารที่มีแนวความคิดหลากหลายแนวทางในการบริหารขับเคลื่อนองค์กร และสร้างนวัตกรรมพัฒนาองค์กร

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย ยุทธศาสตร์ท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ของงาน และความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กร ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีผู้บริหารพึงพิจารณาคือ ระบบงาน และทรัพยากรบุคคล เป็นองค์ประกอบทั้งสองนั้นผู้บริหารพึงตระหนักทั้งจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนา และในที่นี้ผู้เขียนนำเสนอลักษณะการทำงานของผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 7 ลักษณะ ดังนี้

1) การสร้างระบบที่ชัดเจนแต่ยืดหยุ่น หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในส่วนร่วมสร้างระบบการบริหารงานวิชาการ ระบบการบริหารงานทรัพยากรบุคคล ระบบการบริหารองค์กรที่มีระบอบ โครงสร้างงานที่ชัดเจนและดำเนินงานไปด้วยความยืดหยุ่นตามบริบทนั้น

จากนิยามข้างต้น ผู้เขียนยกตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่มีระบบแตกต่างกัน เช่น ระบบวิทยาเขต ระบบภาควิชา ระบบสาขาวิชา ซึ่งความแตกต่างของแต่ละระบบผู้นำควรทำความเข้าใจความหมาย ความสัมพันธ์ของแต่ละมิติ ซึ่งมีโครงสร้างสายการปฏิบัติตามเป็นลำดับที่แตกต่างกัน เช่น มหาวิทยาลัยบางแห่งมีระบบงานวิทยาเขตตัดสินใจได้บางเรื่อง แต่บางเรื่องต้องขึ้นอยู่กับคณบดีในมหาวิทยาลัยหลัก หรืออธิการบดีในมหาวิทยาลัยหลัก หรือในบางกรณีสาขาวิชาอยู่ภายใต้สายการปฏิบัติงานของภาควิชา เช่น ภาควิชาภาษาตะวันออกมีหัวหน้าภาควิชาเป็นบริหารหลัก รองลงคือ หัวหน้าสาขาภาษาไทย หัวหน้าสาขาจีน หัวหน้าสาขาจีน เป็นต้น ระบบการทำงานที่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่ ภาระงานในการบริหารแต่ละระดับชัดเจนตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ความชัดเจนควรควบคู่กับความยืดหยุ่นในการปฏิบัติการแต่ละสถานการณ์ ตัวอย่างยืดหยุ่นให้ผู้มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกมีโอกาสเป็นหัวหน้างานระดับต้น ในกรณีที่อาจารย์ประจำสาขาวิชาที่มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกและอาวุโส เป็นผู้บริหารระดับวิทยาเขต อาจารย์ดังกล่าวก็ไม่ควรควบตำแหน่งทั้งหัวหน้าสาขาและผู้บริหารระดับวิทยาเขต แต่ควรให้อาจารย์ที่มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกเป็นหัวหน้าสาขาวิชา เพราะหัวใจสำคัญของอาจารย์มหาวิทยาลัยคือ ปฏิบัติหน้าที่สอน ไม่ใช่การบริหาร แต่ยืดหยุ่นให้ผู้อาวุโสวัยน้อยแต่มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกเป็นหัวหน้าสาขาเพื่อแบ่งเบาภาระงานการบริหารจากอาจารย์อาวุโสที่บริหารงานระดับวิทยาเขต

2) การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีแนวความคิด และลงมือปฏิบัติงานด้วยวิธีการใหม่ๆ ในสถานการณ์ต่างๆ

จากนิยามข้างต้น ผู้เขียนยกตัวอย่างการบริหารงานระดับหลักสูตรที่มีหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกรอบการดำเนินงาน โดยแต่ละหลักสูตรควรมีนวัตกรรมของแต่ละหลักสูตร เช่น นวัตกรรมการพัฒนาศาสตร์วิชาเอก นวัตกรรมการพัฒนาศาสตร์การสอน นวัตกรรมพัฒนางานวิจัยพื้นที่ชุมชน นวัตกรรมการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นต้น ซึ่งแต่ละนวัตกรรม อาจารย์ประจำหลักสูตรควรแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น อาจารย์ที่ทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกด้านยุทธศาสตร์ ก็ควรต่อยอดผลงานวิทยานิพนธ์ของตนมาสร้างเป็นนวัตกรรมการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ อาจารย์ที่เรียนจบตรงสาขาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ก็ควรทำสร้างนวัตกรรมการพัฒนาศาสตร์วิชาเอก เป็นต้น นวัตกรรมการพัฒนางานวิจัยพื้นที่ชุมชนอาจใช้การดำเนินงานเป็นคณะทำงาน เช่น สาขาวิชาพัฒนาสังคมทำงานพัฒนาลายผ้าทอพื้นบ้านให้ทันสมัย

ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน มีราคาย่อมเยา เนื้อผ้าซักทำความสะอาด ซักรีดง่าย ส่วนนวัตกรรมการพัฒนา ศาสตร์การสอนเป็นสิ่งที่อาจารย์ทุกคนพึงสร้างผลงาน เช่น วิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการสอนให้มี ประสิทธิภาพ

3) การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตเชิงสังคม หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบ แนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยให้ความสำคัญกับสังคมของบุคลากรใน มหาวิทยาลัย กุศลฉันทญาณิมิตรทั้งในยามสุขและยามทุกข์ เช่น การแสดงความยินดีกับบุคลากร มหาวิทยาลัยในการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก การแสดงความยินดีกับบุคลากรมหาวิทยาลัย ในการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ การแสดงความยินดีกับบุคลากรมหาวิทยาลัยในงานมงคลสมรส การแสดงความเสียใจกับบุคลากรมหาวิทยาลัยในงานศพของบุพการี

ทั้งนี้ การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตเชิงสังคมเป็นลักษณะพื้นฐานของความเป็น มนุษย์ที่มีความรู้สึกนึกคิด การสื่อสารด้วยใจสัมผัสใจทั้งในยามสุขและยามทุกข์เป็นสิ่งที่ผู้นำที่มีภาวะ ผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพึงตระหนัก ไม่ใช่ละเลย เพิกเฉย เพราะเห็นว่าเป็นเพียงบุคคลที่รับเงินเดือน และสวัสดิการต่างๆจากมหาวิทยาลัยแล้ว เรื่องอื่นๆไม่ใช่ หน้าที่ของผู้นำองค์กร

อนึ่ง การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตเชิงสังคมควรปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับบุคลากร ของมหาวิทยาลัยทุกคน กล่าวคือ หากผู้บังคับบัญชาชั้นใดๆละเลยผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดคนหนึ่งก็อาจ เกิดการสร้างความเป็นอื่น (The Other) เช่น หัวหน้าสาขานามสมมติ อ ไปงานร่วมมงคลและงาน อวมงคลอาจารย์นามสมมติ ล แต่หัวหน้าสาขานามสมมติ อ ไม่ไปงานร่วมมงคลและงานอวมงคล อาจารย์นามสมมติ ก การสื่อสารเชิงสังคมดังกล่าวของหัวหน้าสาขานามสมมติ อ ย่อมทำให้เกิด อาจารย์นามสมมติ ก เกิดความรู้สึกความเป็นอื่น (The Other) หรือความกังวลใจว่าผู้บังคับบัญชา เลือปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม

4) การสื่อสารแบบประนีประนอมในสถานการณ์ความขัดแย้ง หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ เชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งความขัดแย้งอาจเกิดจากระบบงาน ทัศนคติของบุคคล ผลประโยชน์เชิงอำนาจ ซึ่งแต่ละกรณีนั้นควรใช้วิธีการประนีประนอมมากกว่า เลือข้างให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้ 100% หรือชนะ 100%

ทั้งนี้ ในสถานการณ์ความขัดแย้งนั้น ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้คู่กรณีรับรู้ ว่า สิ่ง ที่ขัดแย้งเป็นผลเสียต่อองค์กรอย่างไรบ้าง เช่น อาจารย์อาวุโสที่มีประสบการณ์การทำงานสูง แต่ไม่ เรียนรู้หลักเกณฑ์ใหม่ๆ เช่น หลักเกณฑ์ของครุสภาเรื่องการสอบใบประกอบวิชาชีพรู แต่อาจารย์ อาวุโสดังกล่าวขอแสดงบทบาทความสำคัญในฐานะหัวหน้าการติวสอบสอบใบประกอบวิชาชีพรู ผู้บริหารก็ควรชี้แจงให้เห็นผลเสียว่า หากอาจารย์อาวุโสเป็นหัวหน้าการติวสอบสอบใบประกอบ วิชาชีพรูจะมีผลเสียใดเกิดขึ้นบ้าง

อย่างไรก็ตาม เทคนิคการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความขัดแย้งนั้นควรริบดำเนินการ หากปัญหาสะสมจากเรื่องเล็ก ก็อาจลุกลามบานปลายเป็นเรื่องใหญ่ โดยการสร้างค่านิยมความรัก องค์กร เชื่อมร้อยรัวาระหว่างบุคคล อุปสรรคของงาน ซึ่งในทางปฏิบัติอาจผู้มีเสียหน้า มีผู้เสียศักดิ์ศรี หรือเกิดความอับอาย ดังนั้น การใช้ภาษาสื่อสารเชิงบวกเป็นทักษะที่มีผู้นำองค์กรพึงมี

5) ความเชื่อมั่นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นหัวหน้าโครงการอย่างเท่าเทียมกัน หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งประเด็นความเชื่อมั่นและความเท่าเทียมนี้ในทางปฏิบัติจริงมีรายละเอียดที่ผู้บริหารพึงใส่ใจ ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่มีอาจารย์อัตราจ้างและอาจารย์งบประมาณแผ่นดิน ผู้บริหารบางมหาวิทยาลัยบางคนไม่เคยเชื่อมั่นอาจารย์งบประมาณแผ่นดินบางคนที่ทำงานมาเกือบ 10 ปี เป็นหัวหน้าโครงการสำคัญ เช่น การอบรมนักศึกษา ก่อนปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เพราะไม่เชื่อว่าทำได้ ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจและเชื่อมั่นให้เป็นหัวหน้าโครงการสำคัญต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายปีอาจเกิดข้อกังขา หรือเกิดความรู้สึกเป็นอื่น (The Other) ว่าตำแหน่งอาจารย์งบประมาณแผ่นดินเหมือนกันแต่คนหนึ่งมีภาระงานมากกว่าคนหนึ่ง

อนึ่ง บางมหาวิทยาลัยที่มีอาจารย์อัตราจ้าง ซึ่งมีสถานภาพที่ไม่มั่นคง แต่มอบภาระงานให้มากกว่าตำแหน่งอาจารย์งบประมาณแผ่นดิน เพื่อเป็นเครื่องมือต่อรองสัญญาจ้างในปีต่อไป โดยมอบหมายให้เป็นหัวหน้างานประกันคุณภาพของสาขา หัวหน้างานประชาสัมพันธ์รับนักศึกษาของสาขา โดยไม่กระจายงานที่นอกเหนือภาระงานสอนไปให้อาจารย์ในสาขาอย่างเท่าเทียมกัน เมื่อภาระงานของอาจารย์คนใดคนหนึ่งมากกว่ากัน ย่อมเกิดความสามัคคีในสาขานั้นได้ยาก

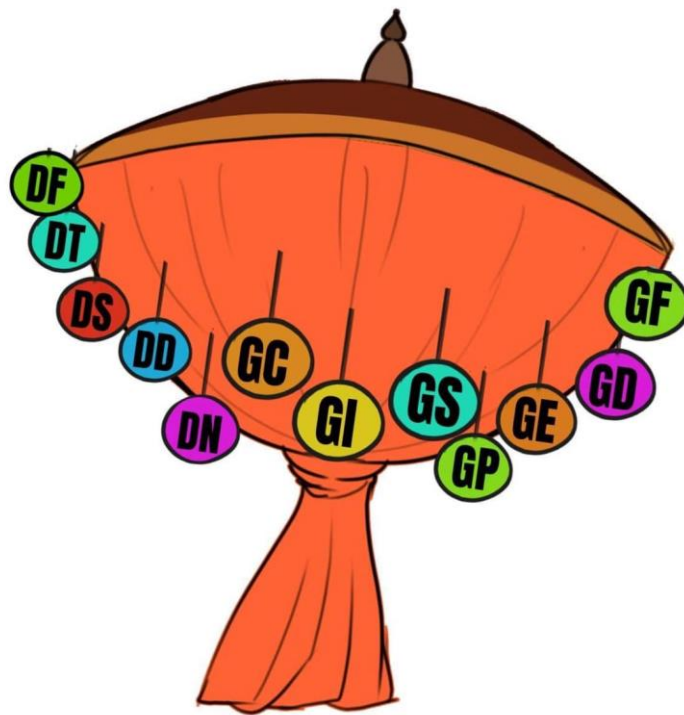
6) การพัฒนาความสามารถทางวิชาการและการจัดการของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาตระหนักและสร้างแนวทางการพัฒนาความสามารถทางวิชาการและการจัดการของผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การศึกษาต่อ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งในที่นี้อาจารย์ประจำหลักสูตรควรมีทักษะทั้งสองด้าน กล่าวคือความสามารถทางวิชาการและการจัดการ ตัวอย่างความสามารถทางวิชาการ เช่น การเขียนบทความวิชาการ การทำวิจัย ตัวอย่างความสามารถด้านการจัดการ เช่น งานประกันคุณภาพ การศึกษา อาจารย์ทุกคนพึงมีความสามารถทางวิชาการและการจัดการควบคู่กัน เพราะในบริบทมหาวิทยาลัยขนาดเล็กไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำสาขา อาจารย์ทุกคนจึงมีส่วนร่วมในการจัดการสาขา

ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะการจัดการนั้น ผู้บริหารอาจใช้วิธีอบรมในลักษณะ KM (Knowledge Management) ระหว่างเจ้าหน้าที่และอาจารย์ในช่วงปิดภาคเรียน หรือการใช้ระบบการจัดการสารสนเทศก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้อาจารย์มีทักษะการจัดการได้ดียิ่งขึ้น

7) การให้ผลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีวิธีการแสดงความคิดเห็นต่องานที่ผู้ใต้บังคับบัญชา 2 ลักษณะ คือ การชมเชย การให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาต่อ โดยการชมเชยนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ยาก ชมเชยอย่างเท่าเทียมทั้งบุคลากรที่อาวุโสหน่อย หรือไม่อาวุโส ไม่ใช่ชมเชยเฉพาะผู้อาวุโสเท่านั้น ผู้ไม่อาวุโสเมื่อปฏิบัติงานดีก็ควรชมเชย

ส่วนการให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาต่อเป็นคำที่มีความหมายเชิงบวกมากกว่าคำว่าตำหนิ โดยการตำหนิโดยตรง ซึ่งผลเสียโดยตรงไปตรงมาเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพราะทำให้บั่นทอนจิตใจบุคลากร แต่ควรให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาหรือการให้ผลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ผู้นำองค์กรพึงสื่อสารต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ในลำดับต่อไป ผู้เขียนสังเคราะห์องค์ความรู้บทความนี้ในรูปแบบโมเดลกลดพระ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบโมเดลกลดพระ

จากภาพข้างต้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์ความรู้ให้เป็นรูปธรรมโดยแสดงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะธรรมกับภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโตในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียด ดังนี้

DF = dhamma of four noble truths หมายถึง อริยสัจ 4

DT = dhamma of three characteristics หมายถึง ไตรลักษณ์

DS = dhamma of sense หมายถึง อาตยณะ

DD = dhamma of dependent origination หมายถึง ปฏิจจสมุปบาท

DN = dhamma of nature หมายถึง นิยาม 5

GC = the leadership growth mindset of clear หมายถึง การสร้างระบบที่ชัดเจนแต่ยืดหยุ่น

GI = the leadership growth mindset of innovative หมายถึง การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตเชิงนวัตกรรม

GS = the leadership growth mindset of social หมายถึง การพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตเชิงสังคม

GP = the leadership growth mindset of compromise in conflict situations หมายถึง การสื่อสารประนีประนอมในสถานการณ์ความขัดแย้ง

GE = the leadership growth mindset of confidence subordinates to be project leaders equally หมายถึง ความเชื่อมั่นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นหัวหน้าโครงการอย่างเท่าเทียมกัน

GD = the leadership growth mindset of continuous development of academic and management abilities of subordinates หมายถึง การพัฒนาความสามารถทางวิชาการและการจัดการของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง

GF = the leadership growth mindset of creative feedback หมายถึง การให้ผลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์

รูปแบบโมเดลกลดพระจึงเป็นสังเคราะห์สภาวะธรรมและภาวะผู้นำเชิงกรอบแนวคิดแบบเติบโต เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินของผู้นำอุดมศึกษาตามแนวพุทธศาสนาและการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงาน

4. สรุป

สภาวะธรรมเป็นหลักธรรมที่สื่อความหมายถึงความเป็นธรรมชาติ ความเป็นปกติธรรมดาที่ไม่มีการประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำ และในประเด็นย่อยภาวะผู้นำในด้านกรอบแนวคิดแบบเติบโตก็ไม่มีผลงานวิชาการประยุกต์ใช้แนวคิดทั้งสองประการดังกล่าวเข้าด้วยกัน ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์แนวคิดนี้ด้วยบริบทสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และนำเสนอในรูปแบบโมเดลกลดพระ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้สภาวะธรรม ภาวะผู้นำ พุทธศาสนาเชิงสังคมประยุกต์ และการศึกษานวศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ในลำดับต่อไป

5. บรรณานุกรม

- กุกุมา สุ่มมาตร์. (2564). **หนังสือธรรมะของพระสายปฏิบัติอีสาน : การสื่อสารสารัตถธรรมและการสร้างอุดมการณ์**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปางธาราไพโร. (2560). การดูแลสุขภาพแบบผสมผสานด้วยหลักปฏิบัติสุขภาพ. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาขอนแก่น**. 4(2). 30-42.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. นนทบุรี : โรงพิมพ์พิมพ์พิมพ์การพิมพ์.
- วรรณเพ็ญ มูลสุวรรณ. (2559). ผู้บริหารกับพรหมวิหาร. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**. 3(1). 102-108.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). **แผนอุดมศึกษา ระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561–2580**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Dweck, C. S. (2012). **Mindset : How You Can Fulfil Your Potential**. London : Constable & Robinson Limited.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล*
ACADEMIC LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATORS IN NEW NORMAL AGE

ภาณุพงศ์ อุณาชาติ¹, เอกราช โขจิตพิมาณเวช²

Panupong Unnachart¹, Ekkarach Kositpimanvach²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2}

Email : panupong_un@kkumail.com

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลก ที่เรียกว่ายุคนิวนอร์มัล (New normal) คือ การใช้ชีวิตวิถีใหม่ เพื่อให้การดำเนินชีวิตสามารถก้าวต่อไปได้ ซึ่งการบริหารองค์การก็ต้องมีการปรับตัวให้ยืดหยุ่นและสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญมากต่อการทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพบทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล ซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องใช้กระบวนการในการใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ตลอดจนความรู้ ความสามารถและเทคนิควิธีการต่างๆ ของผู้นำในการสร้างศรัทธาและโน้มน้าวให้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์กรหรือของผู้นำได้อย่างไม่มีเงื่อนไข ตามเนื้อหาและรายละเอียดดังนี้ 1) ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการ 3) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ยุคนิวนอร์มัล 5) แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคนิวนอร์มัล

ABSTRACT

With a situation in which Coronavirus 2019 (Covid-19) is outbreaking, it causes a significant change to the world called “New Normal,” the new standard for the potentiality of living on as long as possible. Organizational management has to adapt for survival and the ability to continue a business. Thus, the leadership of the executives is essential to make an organization reach its objectives efficiently. This academic paper is a study of academic leadership of school administrators in the New Normal era. This is the basis of educational institution administrators who must use the process of using influence and authority as well as knowledge. Leader's ability and techniques to build faith and convince subordinates to work willingly to achieve unconditional achievement of the organization's or leader's goals. The content and details are as follows 1) Definition of Academic Leadership. 2) Role of Academic Leadership. 3) Components of Academic Leadership of School Administrators. 4) New Normal. 5) Concepts and Theories of Academic Leadership educational administration.

Keywords : Academic Leadership; Administrators; New Normal

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดพื้นฐานในการเสริมสร้างต้นทุนในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจและทุนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องและยึด “คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” และ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อบ่มไปสู่อุทิศ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังนั้นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนและสังคมไทย จึงให้ความสำคัญสูงกับการพัฒนาคนเนื่องจาก “คน” เป็นเป้าหมายสุดท้าย ที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันก็ขับเคลื่อนไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้ง จิตใจ ร่างกาย “ความรู้” และทักษะความสามารถในการวิเคราะห์อย่างมี “เหตุผล” รอบคอบ ระมัดระวังด้วยจิตสำนึกในศีลธรรม และ “คุณธรรม” ที่ดี และ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจ โดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมสันติสุข การเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนมีศักยภาพการดำเนินชีวิต ศักยภาพและคุณภาพของคนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการศึกษา ดังนั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างมีความสุข (เอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2560)

เมื่อผู้บริหารหรือผู้นำเป็นกุญแจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำจะต้องเป็น บุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์การภายใต้สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาทั้งจากภายในและภายนอกองค์การ จึงกล่าวได้ว่าผู้นำหรือผู้บริหารองค์การจะต้อง มีภาวะผู้นำ คือ มีวิธีการโน้มน้าว ชักชวนให้อื่นร่วมปฏิบัติงานด้วย เพื่อที่จะนำพาองค์การไปสู่ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (วีระพงศ์เกียรติไพรัช, 2560) และยิ่งในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของ เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่สามารถก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจ ซึ่งเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ค้นพบใหม่ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 เมือง อู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และโรคดังกล่าวระบาดไปทั่วโลก จนถึงปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อสะสมจำนวนมาก และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องออกมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว ซึ่งสำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ในวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2563 (ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร, 2563) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และจากการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวได้กระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชนทั่วโลก อาทิ ต้องเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) หรือการที่จะต้องสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ก็มีมาตรการในการจัดระเบียบในการทำงานในองค์การให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อาทิ การให้บุคลากรทำงานอยู่ที่บ้าน (Work from home) การสลับกันเข้าเวรในสำนักงาน หรือลดเวลาในกาทำงาน เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษา ในการชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าว จูงใจในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอนส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้คุณลักษณะหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ดังนั้น จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลก ที่เรียกว่ายุคนิวอร์มัล (New normal) ซึ่งก็จะมีผลกระทบหลากหลายทางหนึ่งในนั้นก็คือทางด้านการศึกษา ซึ่งการบริหารองค์การก็ต้องมีการปรับตัวให้ยืดหยุ่นและสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนก็ย่อมได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ดังนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญมากต่อการทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายภาวะผู้นำทางวิชาการ

Duke (1987) กล่าวว่าไว้ว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน คือ ความตั้งใจที่จะจัดสรรเวลาในการปรับปรุงการเรียนการสอน มีความสามารถที่จะใช้เวลาให้มากกว่าปกติให้กับชั้นเรียนเป็นพิเศษ และขึงมุ่งเน้นไปที่สวัสดิการของโรงเรียนทั้งหมด และการสร้างวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนตามธรรมชาติของการเรียนการสอนที่ดี

Davis & Thomas (1989) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการ คือ บทบาทสำคัญต่อครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู

ไพเราะ พัดตาสิงห์ (2554) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการว่า หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในการใช้อิทธิพล กระบวนการให้ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือปฏิบัติ กิจกรรมเพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

สิร์รธานี วสุภัทร (2551) ได้ให้นิยามความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือชี้แนะให้บุคคลในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ และตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้งานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

McEwan (2001) ได้ให้นิยามความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการคือ ภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยครูผู้สอน นักเรียน และหลักสูตรที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษา ในการชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าว จูงใจในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอนส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ คุณลักษณะหรือพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ

3. บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบเพื่อการ ปฏิรูปการเรียนรู้อย่าง 3 เกณฑ์ใหญ่ และในส่วนของเกณฑ์ที่ 2 ได้กล่าวถึง ผู้บริหาร สถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. มีภาวะผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน
3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูป การเรียนรู้
4. มีศักยภาพ ในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ
5. มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

Trusty (1986) ได้กล่าวว่า หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการมี 17 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษาไปปฏิบัติ
3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของสถานศึกษาและห้องเรียนสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
4. สร้างความเชื่อมั่นว่า โครงการทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นผลมาจากการวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา

5. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุ ความต้องการของผู้เรียน

6. ส่งเสริมให้ครูนำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ
7. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินโครงการทางวิชาการของโรงเรียน
8. ติดต่อสื่อสารกับครูและนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทาง วิชาการ
9. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคม
10. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสร้างเขาว์ปัญญาของผู้เรียน
11. มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน
12. ให้ความร่วมมือกับผู้เรียนในการกำหนดระเบียบเพื่อแก้ปัญหาด้านวินัย
13. ร่วมมือกับผู้เรียนให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาด้าน

วินัยผู้เรียน

14. ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหา

ด้านวินัยผู้เรียน

15. มีปฐมนิเทศคณะครูเกี่ยวกับโครงการของสถานศึกษา
16. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม
17. ช่วยเหลือครูในการพัฒนาระบบงาน เพื่อให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ

Hoy and Wayne (2003) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

มีดังนี้

1. ความเป็นเลิศทางวิชาการ
2. การปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
3. ช่วยเหลือในทางสร้างสรรค์
4. ผู้นำทางปัญญา
5. เป็นศูนย์กลางปรับปรุงการเรียนการสอน
6. เป็นผู้นำในการตระหนักและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ

สรุปได้ว่าบทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามี ความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาปราศจาก บทบาทผู้นำทางวิชาการแล้ว สถานศึกษา จะพัฒนาให้มีความเป็นเลิศทาง วิชาการได้นั้นถือเป็นเรื่องยาก

4. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

Hallinger & Murphy (1985) ได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาไว้ว่ามี 3 องค์ประกอบหลักและ 11 ด้าน ดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Defining the school Mission) มีองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ ได้แก่
 - 1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Framing the school Goals)
 - 1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (Communicating school Goals)

2. การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the Instructional Program) มีองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู (Supervising and Evaluating Instruction)

2.2 ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร (Coordinating the Curriculum)

2.3 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring student progress)

3. การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote School Climate) มีองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting Instructional Time)

3.2 การดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining High Visibility)

3.3 การจัดสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing Incentives for Teachers)

3.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Providing Professional Development)

3.5 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (Developing and Enforcing Academic Standards)

3.6 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (Providing Incentives for Learning

Heck, Larsen and Marcoulides (1990) ได้กำหนดองค์ประกอบของความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบใหญ่ๆ คือ

1. การปกครองโรงเรียน (School governance)

2. การจัดบรรยากาศโรงเรียน (School climate)

3. การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน (School instructional organization)

Glickman (2007, 47) ได้เสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นองค์ประกอบที่มีรากฐานมาจากการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นบทบาทโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนในการปรับปรุงการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน ใหญ่

คือ ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน ด้านภาระหน้าที่ และด้านทักษะที่จำเป็น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านองค์ความรู้พื้นฐาน (Knowledge base) เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อใช้เป็นฐานในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น 6 ประการคือ

1.1 โรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Effective school literature) เป็นความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่สนับสนุนโดยการวิจัย

1.2 การสอนที่มีประสิทธิผล (Research on Effective teaching) การสอนที่มีประสิทธิผลที่สนับสนุนโดยการวิจัยเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้นำทางวิชาการ

1.3 ปรัชญาความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษา (Education Philosophy and Belief) หมายถึง ปรัชญาและความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ที่เกิดจากการนำองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล และการสอนที่มีประสิทธิผลบรรจุลงในปรัชญาและความเชื่อในการจัดการศึกษา

1.4 พัฒนาการทางการบริหาร (Administrative Development) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางการบริหาร โรงเรียนในด้านพฤติกรรม การบริหาร นโยบาย การปฏิบัติที่ส่งผล

ต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน การจัดให้มีความสมดุลระหว่างการจัดการและทักษะทางวิชาการ การพัฒนาและดำเนินงานตามแผน

1.5 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Change Theory) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพการณ์ของการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากในขณะที่บุคคลทั่วไปไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง แต่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะต้องมุ่งมั่นในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตลอดจนความเชื่อและความเข้าใจ

1.6 ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ความรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนในการที่จะพัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตร ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลของการพัฒนา

2. ด้านภาระหน้าที่ (Tasks) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับความรู้ดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ

2.1 การนิเทศและการประเมินผลการสอน หมายถึง การนิเทศในห้องเรียนเพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2.2 การพัฒนาที่มงาน (Staff development) การพัฒนาที่มงานเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการปรับปรุงการสอนของครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีความหมาย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีหน้าที่หาแนวทางในการจัดการศึกษาไปพร้อมกับการได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องของครูด้วย ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถทำได้โดย การจัดบริการการศึกษาในโรงเรียนการประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมพบปะกับที่มงาน การเยี่ยมโรงเรียน เป็นต้น

2.3 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) จากสภาพของการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้บทบาทของผู้นำทางวิชาการกลายเป็นบทบาทที่สำคัญมากขึ้น ดังนั้นผู้นำทางวิชาการจึงต้องมีภาระหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร โดยการทำงานร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

2.4 การพัฒนากลุ่ม (Group development) การพัฒนากลุ่มเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่สำคัญในการนำไปสู่ภาวะผู้นำทางวิชาการ การเรียนรู้ทักษะของการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำความรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลของกลุ่มรูปแบบของผู้นำกลุ่ม ความผิดปกติของการปฏิสัมพันธ์กลายเป็นกลุ่มและการแก้ปัญหความขัดแย้งไปใช้ในการพัฒนากลุ่ม

2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง

2.6 การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ (Positive school climate) การสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนต้องพากลยุทธ์เพื่อใช้ในการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยที่สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และพิชิตปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน

2.7 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (School community involvement) โรงเรียนเป็นหัวใจของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่มี

ประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ผู้บริหารโรงเรียนสามารถมีบทบาทในการนำชุมชน เป็นผู้สนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียนได้หลายทาง

3. ด้านทักษะที่จำเป็น (Skill needed) ในการนำความรู้ไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีทักษะภาวะผู้นำและทักษะทางเทคนิค ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership skills) ประกอบด้วยทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะค่านบุคคล ทักษะการนิเทศ และทักษะการแนะแนวทางการตัดสินใจของกลุ่ม ส่วนทักษะทางเทคนิค (Technical skills) ประกอบด้วย ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการประเมินผลและการวางแผน ทักษะการสังเกตและทักษะการวิจัยและประเมินผล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication skill) เป็นทักษะของผู้นำทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งผลลัพธ์ก็คือความเข้าใจความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทางความคิดซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องเห็นพ้องร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความคิด

3.2 ทักษะด้านบุคคล (People skill) เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้นำทางวิชาการและเป็นทักษะที่ชี้ขาดความสำเร็จของตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นตำแหน่งที่จะต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับ และตำแหน่งที่ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำเป็นผู้กำหนดทิศทางของโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น การเลือกใช้วิธีการนิเทศในแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมที่สุด วิธีการดังกล่าวมีตั้งแต่การนิเทศทางอ้อม การนิเทศแบบร่วมมือไปจนถึงการนิเทศแบบเป็นทางการ

3.3 ทักษะการตัดสินใจร่วมกัน (Group decision-making) เป็นทักษะพื้นฐานที่ใช้อธิบายว่าทำอย่างไรจึงจะเกิดการตัดสินใจร่วมกันขึ้นได้ ในการตัดสินใจร่วมกันนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้วิธีการเพื่อที่จะให้แนวคิด นโยบายเป้าหมายในการทำงานเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของกลุ่ม

3.4 ทักษะการกำหนดเป้าหมาย (Goal setting or envisioning) หรือทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์เป็นสมรรถภาพในการสร้างมโนคติ และการถ่ายทอดความต้องการให้เกิดมโนคตินั้นอย่างเหมาะสม โดยการชักจูงให้บุคคลอื่นพิจารณาเป้าหมายและร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้นจนทำให้วิสัยทัศน์หรือเป้าหมายนั้นถูกกำหนด และควบคุมจนกลายเป็นการตั้งมั่น

3.6 ทักษะการประเมินผลและการวางแผน (Assessing and planning) เป็นทักษะที่ใช้ในการประเมินและวางแผนการประเมินเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ของโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ การใช้เวลาสำหรับการวางแผน จุดอ่อน กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เป็นต้น

3.7 ทักษะการสังเกต เนื่องจากครูเป็นผู้มีส่วนร่วมที่มีสมรรถภาพในองการผู้บริหารโรงเรียนสามารถอำนวยความสะดวกต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเป็นผู้จัดเตรียมให้ผลสะท้อนกลับต่อครู โดยใช้วิธีการสังเกตให้เป็นประโยชน์ การสังเกตเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนทำการสังเกตการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีวิธีการสังเกตหลายวิธีขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3.8 ทักษะการวิจัยและการประเมินผล ในการวิจัยและการประเมินผลที่ดีควรมีความชัดเจนผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่จะต้องวิเคราะห์ความสำเร็จของโปรแกรมการสอบและกำหนดการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีองค์ประกอบทางวิชาการโดยจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน การบริหารบุคคลในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5. ยุคนิวนอร์มัล (New normal)

การกล่าวถึงคำว่านิวนอร์มัล (New normal) หลายคนอาจมองว่าเป็นการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่เกิดขึ้นหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) แต่เมื่อศึกษาจะพบว่า “New Normal” หรือ “ความปกติในรูปแบบใหม่” เป็นคำศัพท์ที่ถูกใช้เป็นที่ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2008 โดย Bill Gross ซึ่งนักลงทุนในตราสารหนี้ชื่อดัง และเป็นผู้ร่วมก่อตั้งบริษัท Pacific Investment Management (PIMCO) โดยให้นิยาม “New Normal” ในบริบทเศรษฐกิจโลก เอาไว้ว่า เป็นสภาวะที่เศรษฐกิจโลกมีอัตราการเติบโตชะลอตัวลงจากในอดีต และเข้าสู่อัตรา การเติบโตเฉลี่ยระดับใหม่ที่ต่ำกว่าเดิม ควบคู่ไปกับอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องหลัง เกิดวิกฤติทางการเงินในสหรัฐฯ (กรุงเพิร์ทธุรกิจ, 2563) แต่คำดังกล่าวไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายจนกระทั่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีการกล่าวถึง New normal และสำหรับในประเทศไทยราชบัณฑิตยสภาได้มีการบัญญัติศัพท์ New normal หมายถึง ความปกติใหม่ หรือฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยเขียนทับศัพท์ว่า นิวนอร์มัล (สำนักงานราช บัณฑิตยสภา, 2563)

เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลง องค์กรก็ต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และปฏิเสธไม่ได้ว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เกิดผลกระทบต่อการบริหารจัดการองค์การอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับรูปแบบการทำงานหรือการลดขนาดของการให้บริการให้มีความเหมาะสมกับการชีวิตในวิถีใหม่ และการที่จะปรับรูปแบบการทำงานหรือการตัดสินใจในการให้องค์การเดินไปในทิศทางใดนั้นจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์การ จึงกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารองค์การยุคนิวนอร์มัลจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มีการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ 5) มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

6. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการศึกษา

ประเทศไทยได้พยายามพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาองค์กรให้มีความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ดังเช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บริหารต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะผู้นำทางวิชาการไว้ 5 ประการ คือ 1) มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มีการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ 5) มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา นอกจากนี้ สำนักงานการบริหารกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าว

ไว้ว่า การบริการงานวิชาการ หมายถึงการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการศึกษานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีขอบข่ายของการบริการงานวิชาการดังนี้ 1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) การวิจัยในชั้นเรียน 3) การสอนซ่อมเสริม 4) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 5) การนิเทศภายในสถานศึกษา 6) การประกันคุณภาพการศึกษา

7. สรุป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้มีผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้าน การดำรงชีวิต ด้านเศรษฐกิจของประเทศ และอีกผลกระทบที่สำคัญคือด้านการศึกษา จนทำให้ผู้คนมาสู่การดำรงชีวิตวิถีใหม่หรือที่เรียกว่า ยุคนิวนอร์มัล (New normal) จากผลกระทบทางด้านการศึกษาส่งผลให้นักเรียนได้เรียนในรูปแบบออนไลน์เพื่อหยุดการแพร่เชื้อ และปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โรงเรียนไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้เป็นปกติ นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้ไม่เต็มที่จึงเป็นผลกระทบอย่างมากทางด้านวิชาการ ดังนั้นในการบริหารองค์กรซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องทันของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคนี้ เพื่อให้การบริหารองค์กรให้สามารถดำเนินต่อไปได้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการให้กับองค์กรภายใต้การดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่นั้นจะต้องอาศัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารองค์กร 5 ประการ ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มีการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ 5) มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

8. บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). "New Normal" คืออะไร? เมื่อโควิด-19 ผลักเรารู้ชีวิต "ปกติวิถีใหม่". สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/882508>
- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร. (2563). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. (25 มีนาคม 2563).
- ไพเราะ พัดดาสิงห์. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางวิชาการกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2560). การประยุกต์ใช้หลักธรรมพระพุทธศาสนาในการสร้างภาวะผู้นำของนักบริหาร. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานผลการประเมินพฤติกรรมด้านการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). พจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สิร์รานี วสุภัทร. (2551). ภาวะผู้นำทางวิชาการและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอกราช โฆสิตพิमानเวช. (2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- Davis, G. A., & Tomas, M. A. (1989). *Effective schools and effective teacher*. Boston : Allyn and Bacon.
- Duke, D. L.(1987). *School leadership and Instructional improvement*. New York : Random House.
- Glickman, C. D., (2007) . *Super Vision and instructional leadership: A developmental approach*. 7th ed. Boston : Pearson.
- Hallinger, P., & Murphy, M. (1985) , Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*. 8(6). 221-224.
- Heck, R. H. Et al. (1990) . Instructional Leadership. School A achievement: Validation of a Causal Model. *Educational Administration Quarterly*. 26(2). 94-125.
- McEwan, E. K. (2001). *Seven steps to effective Instructional leadership*. 3^d ed. California : Corwin Press.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabun ขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด มายังกองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเสด็จเมืองท่าบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

2. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลาง หน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลาง หน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน/ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้วเว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

3. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือได้ชื่อของบทความ
ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ Email ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำ 300-500 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300-500 คำ

ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

5. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังใน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

6. การอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม

การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์ เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16)

การเขียนบรรณานุกรม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเบื้องต้น

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ระบุเลขของปีที่(ระบุเลขของฉบับที่). ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

นัฐธยา พิพัฒน์นราธ, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2561). การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. 5(1). 223-240.

3. วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์

ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีหะนัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ :
http://xxxxxx

เสาวรัจ รัตนคำฟู.(2563). วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

6.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹

Email :

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ :;;; (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....

Keywords :;;;(3 – 5 คำ)

1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....

2. เนื้อหา : ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

- 2.1.
- 2.2.
- 2.3.
- 2.4.
- ฯลฯ

3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....

4. บรรณานุกรม

.....
(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

เรื่อง (ภาษาไทย).....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1
ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹
Email :

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ :;; (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....
.....
.....

Keywords :;; (3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. โทษวิจัย(ถ้ามี)

2.1
2.2

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อ
- 3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

- 4.1
- 4.2

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 5.1
- 5.2

6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....
(ความยาวประมาณ ½
 หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย

.....
 มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3
 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย

.....
(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. ข้อเสนอแนะ

.....

10. บรรณานุกรม

.....
(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1) ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

(2) วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่), ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.

(3) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

(4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ : <http://xxxxxx>

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ (E-ISSN : 2730-2644)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1.1 บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

1.2 ผู้เขียนบทความจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย โดยทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาของบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

1.3 ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตาม "คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร"

1.4 หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

1.5 ผู้เขียนบทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์แล้ว

1.6 ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

2. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

2.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาของบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในการพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนบทความและเนื้อหาของบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

2.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

2.4 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

2.5 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

2.6 หากบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ ตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

3.1 ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการ โดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

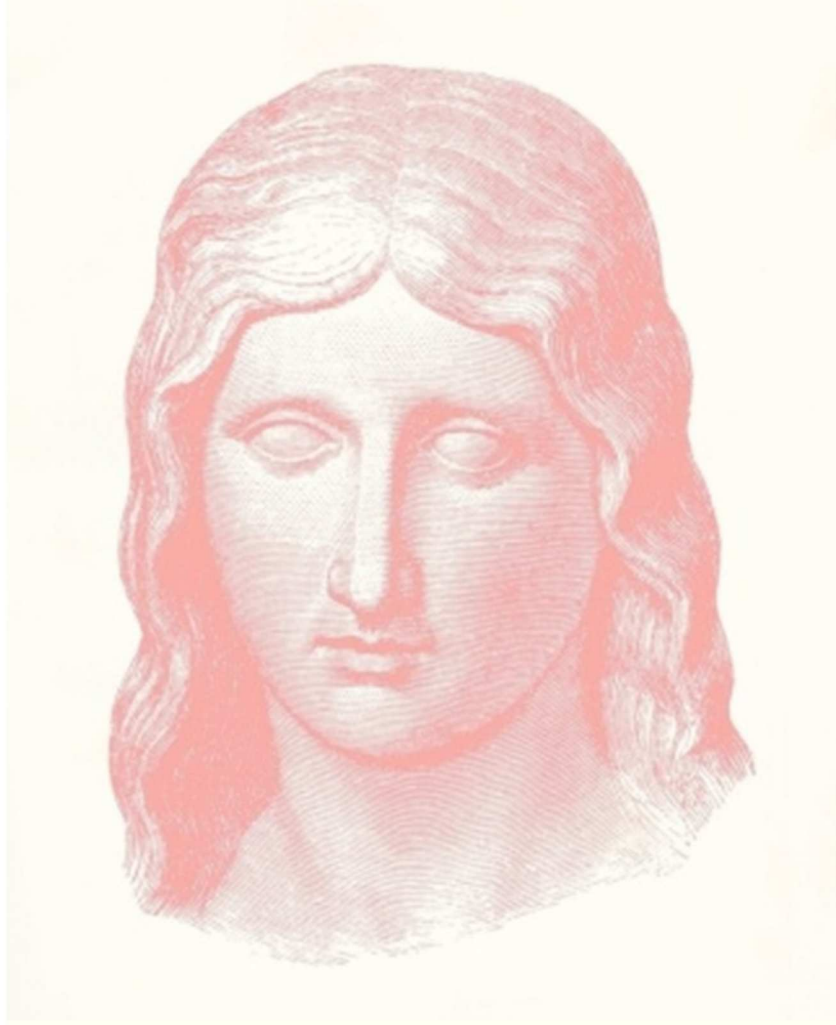
3.2 ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

3.4 หากผู้ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

3.5 ผู้ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้สู่คุณธรรม
ไป

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

